Jules Verne

Copii Căpitanului GRANT

Jules Verne

Copiii Căpitanului Grant

O călătorie în jurul lumii

PARTEA ÎNTÂI — CĂLĂTORIE ÎN AMERICA DE SUD

Capitolul I. Balance-fish

La 26 iulie 1864, sub o adiere puternică de vânt dinspre nord-est, un iaht măreț evolua cu toată iuțeala pe valurile canalului de nord. Pavilionul Angliei flutura în vârful catargului de dinapoi; la extremitatea marelui catarg un pavilion albastru purta inițialele *E.G.*, brodate în aur, având deasupra o coroană ducală. Iahtul se numea *Duncan* şi aparținea lordului Glenarvan, unul din cei şaisprezece pairi scoțieni care făceau parte din Camera Lorzilor şi cel mai distins membru al „Royal-Thames-Yacht-Club”-ului, foarte cunoscut în Regatul Unit.

Lordul Edward Glenarvan se găsea pe bord cu tânăra-i soție, lady Helena, şi cu unul din verii lui, maiorul Mac Nabbs. *Duncan-ul*, nou construit, făcuse exerciții la câteva mile de golful Clyde, şi încerca să se reîntoarcă la Glasgow; insula Arran se zărea de acum la orizont, când matelotul de pe catarg semnală un peşte enorm care se zbătea în urma iahtului. Căpitanul John Mangles porunci ca lord Edward să fie prevenit de acest fapt. Lordul urcă pe punte cu maiorul Mac Nabbs şi întrebă pe căpitan ce crede asupra vietății.

— Cred că-i un rechin din cei mari, răspunse John Mangles.

— Un rechin prin locurile acestea? exclamă Glenarvan.

— Fără îndoială; el aparține unei specii de rechini care se întâlnesc în toate mările şi sub toate latitudinile. E aşa-numitul „Balance-Fish”[1]. Dacă

înălțimea voastră consimte şi dacă lady-ei Glenarvan iar fi pe plac să asiste la o vânătoare ciudată, vom şti îndată ce avem de făcut.

— Să pescuim atunci, zise lord Glenarvan.

Apoi trimise un marinar să prevină şi pe lady Helena, care veni pe punte, într-adevăr ispitită nespus.

Marea era frumoasă; se puteau urmări pe suprafața ei cu uşurință repezile evoluări ale rechinului, care se cufunda sau se ridica la suprafață cu o surprinzătoare putere. John Mangles dădu ordine. Mateloții aruncară peste bord o parâmă puternică, prevăzută cu un cârlig la care era pusă ca momeală o bucată enormă de slănină. Cu toate că rechinul era încă la o distanță de cincizeci de coți, simți momeala

oferită lăcomiei lui. Se apropie repede de iaht. I se vedeau aripile cenuşii la capete, negre la bază, bătând valurile cu violenţă, pe când coada şi-o menţinea într-o poziţie dreaptă. Pe măsură ce înainta, ochii lui mari, bulbucaţi, apăreau umflaţi de poftă, iar fălcile, larg deschise, descopereau patru şiruri de dinţi. Capul îi era larg şi aşezat ca un ciocan uriaş în vârful unui mâner.

John Mangles nu se înşelase; acesta era cel mai lacom specimen al familiei rechinilor. Pasagerii şi marinarii de pe *Duncan* urmăreau cu încordată atenţie mişcările rechinului. Animalul fu de îndată în dreptul cârligului; se întoarse pe spate pentru a-l apuca mai bine şi enorma bucată de slănină dispăru în vastul lui gâtlej. Îndată ce se „prinse", mateloţii îl traseră. Rechinul se zbătu cu putere văzându-se smuls din elementu-i natural, apa. Dar se ţinu seamă de violenţa lui; o frânghie prevăzută cu un laţ îl apucă de coadă şi-i paraliza mişcările. După câteva clipe era zvârlit pe punte.

Îndată, unul din marinari se apropie de dânsul, cu băgare de seamă, şi cu o puternică lovitură de topor tăie coada uriaşă a animalului.

Pescuirea era terminată; nu se mai puteau teme de nimic din partea monstrului; răzbunarea marinarilor era satisfăcută, dar curiozitatea lor, nu. Într-adevăr, pe bordul oricărei corăbii este obiceiul de a se cerceta cu atenţie stomacul rechinilor.

Lady Glenarvan nu voi să asiste la această „explorare", şi se întoarse la locul său. Rechinul gâfâia încă; era lung de peste trei metri şi cântărea peste şase sute de livre. Dimensiunea şi greutatea nu aveau nimic extraordinar; dar dacă „balance-fish" nu este clasat printre uriaşii speciei, el se numără printre cei mai de temut. Fu spintecat grabnic cu lovituri de topor. Cârligul pătrunsese până în stomacul absolut gol; evident animalul postise multă vreme, şi marinarii înşelaţi în speranţele lor începeau să-i arunce rămăşiţele în mare, când conducătorul echipajului observă un obiect grosolan, încurcat puternic în măruntaiele peştelui.

— Ei, ce-i asta? exclamă el.

— O piatră pe care animalul va fi înghiţit-o, răspunse unul dintre marinari.

— Da, reluă un altul, e o ghiulea cu sârmă.

— Tăceţi, replică Tom Austin, secundul iahtului, nu vedeţi că animalul era un beţivan patentat şi că a băut nu numai vinul dar şi sticla?

— Ce, întrebă lordul Glenarvan, rechinul are în stomac o sticlă?

— O sticlă veritabilă, răspunse şeful de echipaj.

— În cazul acesta, Tom, reluă lord Edward, scoateţio cu băgare de seamă; sticlele găsite în mare închid adesea documente de preţ.

— Crezi? întrebă Mac Nabbs.

— Cred că de multe ori poate fi cu putinţă.

— Nu te contrazic, răspunse maiorul. Poate că şi acum o fi aici vreo taină.

— O vom afla îndată, zise Glenarvan. Ei bine, Tom? — Iată, răspunse secundul, arătând sticla pe care o scosese nu fără greutate, din stomacul rechinului.

— Bun, zise Glenarvan. Spălaţi-o şi aduceţi-mi-o pe dunetă.

Sticla fu depusă pe masa din careu, împrejurul căreia se aşezară lordul Glenarvan, maiorul Mac Nabbs, căpitanul John Mangles şi lady Helena. Se ştie că femeia este curioasă întotdeauna.

Pe mare orice întâmplare constituie un eveniment. Fu un moment tăcere. Era oare aici taina unui dezastru, sau o simplă scrisoare încredinţată bunului plac al valurilor de vreun marinar fără lucru?

Înainte de a fi cercetată în interior, sticla fu examinată pe dinafară. Ea avea o îmbucătură subţire şi lungă, al cărei gât puternic purta încă un capăt de sârmă de fier atinsă de rugină; pereţii săi erau foarte groşi şi în stare să suporte o presiune de mai multe atmosfere. Cu aceste sticle, podgorenii din Ai sau din Epernay rup picioarele scaunelor, fără să se spargă. Sticla putuse deci să suporte fără nici o stricăciune primejdia unei lungi pribegiri.

— O sticlă a casei Clicquot, zise simplu maiorul.

Şi cum era cunoscător în această materie, afirmaţia lui fu primită fără tăgadă.

— Dragul meu maior, răspunse lady Helena, puţin ne pasă ce fel de sticlă e dacă nu ştim de unde vine.

— Vom şti, dragă Helena, zise lord Edward, şi putem afirma de pe-acum că vine de departe. Priveşte stratul pietrificat care o acoperă: substanţele sunt mineralizate, pentru a zice astfel, sub acţiunea mării. Această rămăşiţă a plutit multă vreme în ocean, înainte de a fi intrat în pântecele rechinului.

— Dar de unde vine? întrebă lady Glenarvan.

— Aşteaptă, aşteaptă; trebuie să fii răbdătoare când ai o sticlă ca asta în faţa ta.

Glenarvan începu să scormonească stratul care apăra gâtul sticlei; îndată ieşi la iveală dopul care era foarte stricat de apă.

— Circumstanţă supărătoare, zise lordul Edward, căci dacă se găseşte vreo hârtie înăuntru va fi fost vătămată.

— Tot ce se poate, replică maiorul.

— Voi adăuga, reluă Glenarvan, că sticla, rău astupată, avea să se scufunde, şi e o fericire că rechinul a înghiţit-o pentru ca să ne-o aducă aici pe bord.

— Fără îndoială, răspunse John Mangles, şi totuşi ar fi fost mai bine s-o fi pescuit-o în mijlocul mării pe o latitudine şi o longitudine bine determinate. Studiind curenţii atmosferici şi marini, se poate recunoaşte drumul străbătut; dar cu aceşti rechini care merg contra vântului şi mării, nu mai ştii ce să faci.

— Vom vedea, răspunse lord Edward.

Scoase dopul cu multă grijă. Un miros puternic de sare se răspândi.

— Ei bine? întrebă lady Helena cu o nerăbdare specific femeiască.

— Da, zise Glenarvan, nu m-am înşelat! Sunt nişte hârtii!

— Documente, documente! strigă lady Helena.

— Numai că, răspunse Glenarvan, par să fie roase de umezeală, şi e imposibil să le scoţi, căci sunt lipite de pereţii sticlei.

— S-o spargem, răspunse maiorul.

— Aş vrea s-o păstrez neatinsă, replică Glenarvan. — Şi eu la fel, răspunse maiorul.

— Fără îndoială, zise lady Helena, dar conţinutul este mai preţios decât sticla, şi e mai bine s-o sacrificăm.

— Înălţimea voastră să desprindă numai gâtul, zise John Mangles. În felul acesta s-ar putea scoate documentul fără a se sparge sticla.

Era greu să se procedeze în alt fel. Trebui să se întrebuinţeze ciocanul, căci învelitoarea de piatră era extrem de tare. Sfărâmăturile căzură pe masă şi mai multe bucăţi de hârtie ieşiră la iveală, lipite una de alta. Glenarvan le scoase cu grijă, le separă şi le întinse pe masă. Lady Helena, maiorul şi căpitanul se îngrămădiră în jurul lui.

Capitolul II. Cele trei documente

Pe bucățile de hârtie, jumătate distruse de umezeală, se zăreau câteva cuvinte, numai resturi indescifrabile ale unor rânduri şterse aproape în întregime. Câteva minute, lord Glenarvan le examină cu atenție; le întoarse în toate felurile; le expuse la lumina zilei; observă cele mai mici urme; privi pe prietenii care îl măsurau cu o privire nerăbdătoare, şi zise:

— Sunt aici trei documente distincte, şi după cât se pare trei copii ale aceluiaşi document tradus în trei limbi, unul în englezeşte, altul în franțuzeşte şi al treilea în nemțeşte. Cele câteva cuvinte care au scăpat nevătămate nu lasă nici o îndoială în această privință.

— Dar, cel puțin, cuvintele au vreun înțeles? întrebă lady Glenarvan.

— E greu să mă pronunț; sunt foarte incomplete.

— Poate s-ar completa un document prin altul, zise maiorul.

— Desigur, răspunse John Mangles; căci e cu neputință ca apa să fi ros aceste hârtii, exact în aceleaşi locuri. Alăturând crâmpeiele de fraze, vom sfârşi prin a le găsi un înțeles.

— Ceea ce vom face, zise lord Edward; dar să procedăm cu metodă. Iată mai întâi documentul în engleză.

Documentul prezenta următorul aranjament al rândurilor şi cuvintelor:

62 Bri gow
Sink stra
aland
Skipp Gr
that monit of long
and ssistance
lost

— Iată ceva care nu spune prea mult, zise maiorul. — Oricum ar fi, răspunse căpitanul, este engleză curată.

— Nici o îndoială în această privință, zise lordul Glenarvan; cuvintele: *sink*, *aland*, *that*, *and*, *lost*, sunt intacte; *skipp* formează evident cuvântul *skipper*, şi e vorba de un domn Gr..., probabil căpitanul unui vas naufragiat{2}.

— Să adăugăm, zise John Mangles, cuvintele *monit* şi

ssistance, a căror interpretare este evidentă.

— Ei, dar e ceva, spuse lady Helena.

— Din nenorocire, răspunse maiorul, lipsesc rânduri întregi. Cum să găsim numele unui vas pierdut, locul naufragiului?...

— Le vom găsi, zise lord Edward.

— Fără de îndoială, replică maiorul, care era totdeauna de părerea tuturor, dar în ce fel?

— Completând un document prin altul.

— Să încercăm! exclamă lady Helena.

A doua bucată de hârtie mai vătămată decât cealaltă nu oferea decât cuvinte izolate, aşezate în acest fel:

7 juni Glas
zwei atrosen
graus
bringt ihnen

— E scrisă în nemţeşte, zise John Mangles, de îndată ce-şi aruncă ochii pe hârtie.

— Şi dumneata cunoşti această limbă, John? întrebă Glenarvan.

— Perfect.

— Spune-ne ce înseamnă.

— Căpitanul cercetă documentul cu atenţie şi spuse: Mai întâi, iată-ne fixaţi asupra datei evenimentului. *7 juni* însemnează 7 iunie. Apropiind această cifră de cifrele documentului englez, 62, avem data completă: 7 iunie 1862.

— Foarte bine, strigă lady Helena, urmează John.

— În acelaşi rând, reluă căpitanul, găsesc cuvântul *Glas*, care, alăturat de cuvântul *gow* dat de primul document, însemnează Glasgow. E desigur vorba de o corabie din portul Glasgow.

— Aceasta e şi părerea mea, răspunse maiorul.

— Rândul al doilea lipseşte în întregime, reluă John Mangles. Dar în al treilea întâlnesc două cuvinte importante; *zwei* care înseamnă doi şi *atrosen*, sau mai bine *matrosen*, al cărui înţeles în limba germană este marinar.

— Probabil, răspunse lord Glenarvan.

— Mărturisesc, reluă căpitanul, că totuşi cuvântul următor *graus* mă încurcă. Nu ştiu cum să-l traduc. Al treilea document ne va face poate să-l înţelegem. Cât despre ultimele două cuvinte, ele se explică uşor. *Bringt ihnen*

însemnează aduceți-le, şi dacă le alăturăm cuvântului englez aşezat ca şi ele în rândul şapte al primului, document, vreau să spun alături de cuvântul *assistance*, fraza: „aduceți-le ajutor”, reiese evidentă.

— Da! Aduceți-le ajutor! zise lord Edward, dar unde se găsesc aceşti nenorociți? Până acum nu avem nici o indicație asupra locului, şi teatrul catastrofei ne este cu totul necunoscut.

— Să sperăm că documentul francez va fi mai desluşit, zise lady Helena.

— Să vedem documentul francez, răspunse Glenarvan. Cum cunoaştem cu toții această limbă, cercetările noastre vor fi mult mai uşoare.

Iată copia exactă al celui de-al treilea document:

trois ats tania
gonie austral
abor
contin pr cruel indi
jeté ongit
et 37 degrés 11’ lat

— Sunt şi cifre, spuse lady Helena. Priviți!...

— Să procedăm cu băgare de seamă, zise lord Glenarvan, şi să începem de la capăt. Dați-mi voie să însemnez unul câte unul cuvintele împrăştiate şi incomplete. Văd mai întâi, de la primele litere, că e vorba de o corabie cu trei catarge, al cărei nume, mulțumită documentelor englez şi francez, ne este păstrat în întregime: *Britannia*. Din cele două cuvinte următoare *gonie* şi *austral*, numai ultimul are un înțeles pe care îl pricepeți cu toții.

— Iată de acum un amănunt prețios, răspunse John Mangles; naufragiul a avut loc în emisfera australă.

— E vag, răspunse maiorul.

— Continui, răspunse lord Edward. Ah! Cuvântul *abor*, radicalul verbului *aborder*. Nenorociții au tras la țărm în vreo parte. Dar unde? *Contin*! Pe un continent? *Cruel*!

— *Cruel*! strigă John Mangles, dar iată explicația cuvântului nemțesc *graus*... *grausam*... „crud”!

— Să continuăm! Să continuăm! zise Glenarvan, al cărui interes era tot mai mult ațâțat pe măsură ce înțelesul cuvintelor se completa. *Indi*... Deci în India au fost aruncați marinarii. Ce înseamnă cuvântul *ongit*? Ah, longitudine! Iată

şi latitudinea: treizeci şi şapte de grade, unsprezece minute. În fine, avem o indicaţie precisă.

— Dar lipseşte longitudinea, zise Mac Nabbs.

— Nu poţi să ai totul, dragul meu maior, răspunse lordul Edward. Şi exactitatea latitudinii e ceva. Negreşit, documentul francez este cel mai complet din toate. E evident că fiecare din ele e traducerea cuvânt cu cuvânt a celorlalte, căci toate conţin acelaşi număr de rânduri. Trebuie acum să le reunim, să le traducem într-o singură limbă şi să le căutăm înţelesul cel mai logic şi cel mai lămurit.

— Vei face traducerea în franţuzeşte, în englezeşte sau în nemţeşte? întrebă maiorul.

— În franţuzeşte, răspunse Glenarvan, pentru că cea mai mare parte din cuvintele interesante ne-au fost păstrate în această limbă.

— Înălţimea voastră are dreptate, zise John Mangles. Dealtfel, această limbă ne este cunoscută.

— Ne-am înţeles. Voi scrie documentul reunind resturile cuvintelor şi crâmpeiele de frază, respectând intervalele care le separă şi completând pe acelea al căror înţeles nu poate fi îndoielnic; apoi le vom compara şi le vom judeca.

Glenarvan luă condeiul şi după câteva clipe dădu prietenilor săi o hârtie pe care erau însemnate următoarele rânduri, aici traduse:

7 Iunie 1862 tricatargul Britannia Glasgow
scufundat gonia austral
spre uscat doi mateloţi
căpitan Gr abor
contin pr crud indi
aruncat acest document longitudine
şi 37°11’ latitudine Aduceţi-le ajutor
pierduţi

— Un marinar preveni pe căpitan că *Duncan-ul* intra în golful Clyde şi-i ceru ordine.

— Care sunt intenţiile înălţimii voastre?, zise John Mangles, adresându-se lordului Glenarvan.

— Să ajungem la Dumbarton cât mai repede, John; apoi, pe când lady Helena se va întoarce la MalcolmCastle, eu mă voi duce la Londra să supun documentul Amiralităţii.

John Mangles dădu ordinele în consecinţă, şi matelotul le transmise secundului.

— Acum, prieteni, zise lord Edward, să continuăm cercetările. Suntem pe urma unei mari catastrofe. Viața vreunui om depinde de înțelepciunea noastră. Să întrebuințăm deci toată priceperea pentru ca să ghicim dezlegarea dureroasei enigme.

— Suntem gata, dragul meu Edward, răspunse lady Helena.

— Mai întâi, reluă Glenarvan, în acest document trebuie să ținem seamă de trei lucruri bine deosebite:

1. Lucrurile pe care le ştim; 2. Cele pe care le putem presupune; 3. Cele pe care nu le ştim. Ce ştim? Că la 7 iunie 1862 o corabie cu trei catarge, *Britannia*, din Glasgow s-a scufundat; că doi mateloți şi căpitanul au aruncat acest document la 37°11' latitudine şi că cer ajutor.

— Perfect, replică maiorul.

— Ce putem presupune? reluă Glenarvan. Mai întâi că naufragiul a avut loc în mările australe, şi vă atrag atenția asupra cuvântului *gonie* (gonia). Nu indică el oare numele unei țări?

— Patagonia! exclamă lady Helena.

— Fără îndoială.

— Dar Patagonia străbătută de paralela treizeci şi şapte? întrebă maiorul.

— Aceasta e uşor de verificat, răspunse John Mangles desfăşurând o hartă a Americii meridionale. E chiar aşa. Patagonia e atinsă de paralela treizeci şi şapte. Ea taie Araucania, străbate de-a curmezişul Pampasurilor nordul ținuturilor patagoneze şi se pierde în Atlantic.

— Bine. Să continuăm presupunerile. Cei doi mateloți şi căpitanul, *abor...* abordează, ce? *Contin...* continentul; înțelegeți, un continent şi nu o insulă. Ce se întâmplă cu dânşii? Aveți aici două litere providențiale *pr...* care vă fac cunoscută soarta lor.

— În adevăr aceşti nenorociți sunt prinşi sau prizonieri. De cine? De indieni cruzi. Sunteți convinşi? Cuvintele nu sar singure în locurile goale? Acest document nu e clar înaintea ochilor voştri? Nu se face lumină în mintea voastră?

Glenarvan vorbea cu convingere; ochii săi arătau o încredere absolută. Căldura sa se transmitea celor ce-l ascultau. Ca şi dânsul, ei exclamară: „E evident! E evident!"

Lord Edward reluă după un moment:

— Toate aceste ipoteze, prieteni, îmi par extrem de plauzibile; după mine, catastrofa a avut loc pe coastele

Patagoniei. Dealtfel, voi întreba la Glasgow care era destinația *Britanniei*, şi vom şti dacă a putut să fie târâtă prin locurile acelea.

— Oh, nu avem nevoie să căutăm aşa departe, răspunse John Mangles. Am aici colecția *Mercantile and Shipping Gazette*, care ne va da indicații precise.

— Să vedem! Să vedem, zise lady Helena.

John Mangles luă un teanc de jurnale din anul 1862, şi începu să răsfoiască repede. Căutările lui nu durară mult. Spuse cu un accent de mulțumire:

— 30 mai. Peru! Callao! încărcat pentru Glasgow, *Britannia*, căpitanul Grant.

— Grant! strigă lord Glenarvan, e scoțianul îndrăzneț care a voit să fondeze o nouă Scoție în mările Pacificului!

— Da, răspunse John Mangles, cel care în 1861 s-a îmbarcat pe *Britannia* la Glasgow şi despre care nu am mai avut ştiri.

— Nu mai e nici o îndoială! Nu mai e nici o îndoială! zise Glenarvan. E chiar el! *Britannia* a părăsit Callao la 30 mai, iar la 7 iunie, opt zile după plecarea lui, s-a pierdut pe coastele Patagoniei. Iată întreaga-i odisee în aceste resturi de cuvinte care păreau indescifrabile. Vedeți, prieteni, că se ține seama de ceea ce putem presupune. Cât despre cele pe care nu le ştim, ele se reduc la una singură, la gradul de longitudine care ne lipseşte.

— Ne este inutil, răspunse John Mangles, fiindcă țara este cunoscută, şi numai cu latitudinea m-aş însărcina să merg drept la teatrul naufragiului.

— Ştim totul atunci! zise lady Glenarvan.

— Tot, draga mea Helena, şi locurile pe care marea le-a lăsat între cuvintele documentului, le voi umple fără greutate, ca şi cum aş scrie după dictarea căpitanului Grant.

Lordul Glenarvan reluă condeiul şi, fără a ezita, întocmi nota următoare:

La 7 iunie 1862, corabia cu trei catarge, Britannia, din Glasgow s-a scufundat pe coastele Patagoniei în emisfera australă.

Îndreptându-se spre pământ, doi mateloți şi căpitanul Grant vor să încerce să abordeze continentul, unde vor fi prizonierii cruzilor indieni.

Ei au aruncat acest document la... grade longitudine şi 37°11' latitudine. Veniți-le în ajutor, sau vor fi pierduți.

— Oh, dragul meu Edward, zise lady Helena, dacă nenorociții au să-şi revadă patria, ție îți vor datora această fericire.

— Şi au să şi-o revadă, răspunse Glenarvan. Documentul e prea lămurit, prea clar, prea sigur, pentru ca Anglia să ezite a veni în ajutorul a trei din fiii săi, părăsiți pe o coastă pustie. Ceea ce a făcut pentru Franklin şi atâția alții, o va face astăzi pentru naufragiații de pe *Britannia*!

— Dar aceşti nenorociți, reluă lady Helena, au fără îndoială o familie care le plânge pierderea. Poate că acest sărman căpitan Grant are o soție, are copii...

— Ai dreptate, scumpa mea Lady, şi mă însărcinez să-i înştiințez că nu-i pierdută orice speranță. Acum, prieteni, să ne suim pe dunetă, căci trebuie să ne fi apropiat de port.

Într-adevăr, *Duncan* îşi mărise iuțeala; atingea țărmurile insulei Bute, şi lăsa valea Rothesay cu fermecătoru-i orăşel; trecu prin strâmtorile înguste ale golfului, evolua înaintea Greenock-ului, iar la orele şase seara, ancora la picioarele stâncii de bazalt din Dumbarton, încoronată de celebrul castel al eroului scoțian, Wallace.

Trăsura aştepta acolo pe lady Helena spre a o duce la Malcolm-Castle, împreună cu maiorul Mac Nabbs. Lordul Glenarvan, după ce-şi îmbrățişa soția, se aruncă în expresul de Glasgow.

Înainte de a pleca, încredințase unui agent dibaci o notă importantă, iar telegraful electric comunica după câteva minute ziarelor *Times* şi *Morning Chronicle* următorul aviz:

„Pentru informații asupra corăbiei cu trei catarge, *Britannia*, din Glasgow, căpitan Grant, a se adresa lordului Glenarvan, Malcolm-Castle, Luss, districtul Dumbarton, Scoția".

Capitolul III. Malcolm-Castle

Castelul din Malcolm e aşezat lângă orăşelul Luss, care stăpâneşte valea. Apele limpezi ale lacului Lomond scaldă granitul pereților săi. Din timpuri imemoriale el aparținea familiei Glenarvan care păstra în țara lui Rob-Roy şi a lui Fergus Mac Gregor, obiceiurile ospitaliere ale vechilor eroi din romanele lui Walter Scott. Din vremea revoluției sociale în Scoția, un mare număr de vasali care nu puteau să plătească arenzi mari vechilor şefi de triburi, fură alungați;

unii muriseră de foame; alții se făcuseră pescari; alții emigrară. Era o disperare generală.

Singuri între toți, Glenarvanii crezură că devotamentul leagă pe cei mari ca şi pe cei mici, şi rămaseră credincioşi celor ce le țineau moşiile. Nici unul nu părăsi căminul; nimeni nu părăsi pământul în care se odihneau strămoşii; toți rămaseră în tribul vechilor lor stăpâni. Astfel, chiar în această epocă, în acest secol de răceală şi de dezbinare, familia Glenarvan nu avea decât scoțieni la castelul din Malcolm ca şi pe bordul vasului *Duncan*; toți coborau din vasalii lui Mac Gregor, Mac Farlane, Mac Nabbs, Mac Naughtons; erau din districtele Stirling şi Dumbarton; oameni bravi, devotați cu trup şi suflet stăpânului lor; dintre ei unii vorbeau încă celtica vechii Caledonii.

Lordul Glenarvan poseda o avere imensă; el o întrebuința făcând mult bine; bunătatea sa îi întrecea generozitatea, căci una era infinită pe când cealaltă avea fatalmente, limite. Seniorul de Luss, *laird-ul* din Malcolm, îşi reprezintă districtul în Camera Lorzilor. Dar cu ideile sale iacobine, puțin dispus să fie pe placul casei de Hanovra, era destul de rău privit de oamenii de stat ai Angliei; se mai adăuga şi faptul că se ținea legat de tradițiile strămoşilor, rezistând cu energie în fața încălcărilor politice ale „celor din sud".

Totuşi, lord Glenarvan nu era nici om înapoiat, nici slab de spirit, nici de o inteligență redusă; dar ținând uşile comitatului larg deschise progresului, el rămânea scoțian în suflet, şi pentru gloria Scoției se ducea să lupte cu iahturile lui de curse la regatele *Royal Thames Yacht Club*.

Lordul Edward Glenarvan avea treizeci şi doi de ani; statura înaltă, trăsăturile puțin severe, privirea de o bunătate infinită, persoana-i imprimată de poezia Țării de Sus. Era cunoscut ca viteaz până la exces, întreprinzător, cavaler, un Fergus al secolului XIX-lea, dar mai cu seamă, bun. Ar fi dat săracilor şi haina de pe el.

Lordul Glenarvan era însurat de-abia de trei luni; luase în căsătorie pe domnişoara Helena Tuffnel, fiica marelui voiajor William Tuffnel, una din numeroasele victime ale ştiinței geografice şi ale pasiunii descoperirilor.

Miss Helena nu aparținea unei familii nobile, dar era scoțiană, ceea ce însemna totul în ochii lordului Glenarvan; din această fată fermecătoare, curajoasă, devotată, seniorul de Luss făcuse tovarăşa vieții sale. Într-o zi o întâlnise trăind singură, orfană, aproape fără avere, în casa tatălui ei la

Kilpatrick. Înțelesese că biata fată va fi o femeie curajoasă; o luă în căsătorie. Miss Helena avea douăzeci şi doi de ani; era blondă şi cu ochi albaştri ca apa lacurilor scoțiene pe o dimineață frumoasă de vară. Iubirea pentru bărbatul său îi întrecea recunoştința. Îl iubea ca şi cum dânsa ar fi fost bogata moştenitoare şi el orfanul părăsit. Cât despre fermierii şi servitorii ei, erau gata să-şi dea viața pentru aceea pe care o numeau: „Milostiva doamnă din Luss".

Lordul Glenarvan şi lady Helena trăiau fericiți la Malcolm-Castle, în mijlocul naturii superbe şi sălbatice, plimbându-se sub aleile întunecoase de castani şi de sicomori, pe malurile lacului unde răsunau încă imnurile de război din timpurile vechi, în fundul trecătorilor necultivate în care istoria Scoției este scrisă pe ruinele seculare. Uneori rătăceau în pădurile de mesteceni sau de molifți, în mijlocul câmpiilor întinse, acoperite de buruieni îngălbenite; altă dată urcau culmile abrupte ale lui Ben Lomond sau alergau călare printre luncile părăsite, studiind, înțelegând, admirând, acest ținut poetic numit „Țara lui Rob-Roy" şi toate lacurile celebre, aşa de mult cântate de Walter Scott. Seara, pe înnoptate, când se aprindea la orizont „lanterna lui Mac Farlane", rătăceau de-a lungul bartazenelor, veche galerie circulară, care făcea o salbă de creneluri în zidul castelului Malcolm, şi acolo, gânditori, uitați şi ca singuri pe lume aşezați pe vreo piatră izolată în liniştea naturii, sub razele palide ale lunii, pe când la poalele munților întunecați se făcea încetul cu încetul noapte, rămâneau înfăşurați în acest extaz limpede şi în această admirație intimă al cărei secret, pe pământ, îl au numai inimile iubitoare.

Astfel se petrecură primele luni ale căsniciei lor. Dar lord Glenarvan nu uita că soția lui era fiica unui mare călător; îşi zise că lady Helena trebuia să aibă toate aspirațiile tatălui ei şi nu se înşela. *Duncan* fu construit; el era destinat să ducă pe lordul şi lady Glenarvan către cele mai frumoase țări ale lumii, pe valurile Mediteranei, până la insulele Arhipelagului. Judecați bucuria lady-ei Glenarvan când soțul ei îi puse la dispoziție *Duncan-ul*. În adevăr, este oare o fericire mai mare decât aceea de a-ți plimba iubirea către fermecătoarele ținuturi ale Greciei şi să vezi răsărind luna de miere pe țărmurile încântătoare ale Orientului?

Totuşi, lordul Glenarvan plecase la Londra. Doar era vorba de salvarea nenorociților naufragiați; de această absență, lady Helena se arăta mai mult nerăbdătoare decât

tristă; a doua zi o depeşă a soţului său o făcu să spere o întoarcere grabnică; seara, o scrisoare cerea o prelungire; propunerile lordului Glenarvan întâlneau oarecare dificultăţi; a treia zi, o nouă scrisoare în care lordul Glenarvan nu-şi ascundea nemulţumirea în privinţa amiralităţii.

În această zi, lady Helena începu să fie neliniştită. Seara se găsea singură, când intendentul castelului, Mr. Halbert, veni s-o întrebe dacă voieşte să primească o fată şi un băiat, amândoi tineri, care doreau să vorbească lordului Glenarvan.

— Oameni din împrejurimi? zise lady Helena.

—- Nu, doamnă, răspunse intendentul, căci nu-i cunosc. Au sosit chiar acum pe drumul de fier din Balloch şi de la Balloch la Luss au venit pe jos.

— Roagă-i să urce, Halbert, zise lady Glenarvan. Intendentul ieşi. După câteva clipe fata şi băieţelul fură introduşi în camera lady-ei Glenarvan. Erau soră şi frate; după asemănarea lor nu te puteai îndoi. Fata avea şaisprezece ani. Chipu-i frumos, puţin obosit, ochii care trebuiseră să fi plâns adesea, înfăţişarea-i resemnată dar curajoasă, portul sărac dar curat, inspirau simpatie. Ţinea de mână un băiat de doisprezece ani cu înfăţişarea mohorâtă, şi care părea să ia sub protecţia-i pe sora lui. Serios! Cine ar fi necăjit pe fată, ar fi avut de-a face cu acest omuleţ!

Sora rămase încurcată puţin găsindu-se înaintea lady-ei Helena. Aceasta se grăbi să deschidă vorba:

— Doriţi să-mi vorbiţi? zise ea încurajând cu privirea pe tânăra fată.

— Nu, răspunse băiatul cu ton hotărât, nu dumneavoastră, ci însuşi lordului Glenarvan.

— Scuzaţi, doamnă, zise atunci sora privindu-şi fratele.

— Lordul Glenarvan nu-i la castel, reluă lady Helena, dar sunt soţia lui şi dacă-l pot înlocui pe lângă dumneavoastră...

— Sunteţi lady Glenarvan? întrebă fata.

— Da, miss.

— Soţia lordului Glenarvan din Malcolm-Castle, care a publicat în *Times* o notă cu privire la naufragiul *Britanniei*?

— Da, da! răspunse lady Helena cu grabă, dar dumneata?

— Eu sunt miss Grant, iar tânărul este fratele meu. — Miss Grant, miss Grant! exclamă lady Helena, îmbiind-o aproape de dânsa; îi luă mâinile şi mângâie obrajii omuleţului.

— Doamnă, reluă fata, ce ştiţi de naufragiul tatălui meu?

Trăieşte? Îl vom vedea vreodată? Vorbiți, vă rog!

— Scumpă copilă, n-aş vrea să-ți dau o speranță iluzorie...

— Vorbiți, doamnă, vorbiți! Sunt pregătită contra durerii şi pot auzi totul.

— Scumpă copilă, cu ajutorul lui Dumnezeu s-ar putea să-ți revezi într-o zi tatăl.

— Doamne! Doamne! exclamă miss Grant care nu-şi putu reține lacrimile, pe când Robert acoperea cu sărutări mâinile lady-ei Glenarvan.

Când primele porniri ale acestei dureroase bucurii trecură, fata puse întrebări nenumărate; Lady Helena îi povesti istoria documentului, cum se pierduse *Britannia* pe coastele Patagoniei, în ce fel, după naufragiu, căpitanul şi doi marinari, singurii supraviețuitori, trebuiseră să ajungă pe continent; în fine, cum implorau ajutorul lumii întregi în documentul scris în trei limbi şi aruncat în largul oceanului.

În timpul povestirii, Robert Grant urmărea din ochi pe lady Helena; viața îi era suspendată de un fir de păr, imaginația-i de copil îi descria scenele teribile a căror victimă fusese tatăl său; îl vedea pe puntea Britanniei; îl urmărea în mijlocul valurilor; se agăța împreună cu dânsul de stâncile coastei, se târa gâfâind pe nisip, în afară de primejdia valurilor. În mai multe rânduri, în timpul povestirii, îi scăpau de pe buze unele exclamații:

— Ah, tată! Bunul meu tată! strigă el, strângânduse lângă sora sa.

Cât despre miss Grant, ea asculta cu mâinile împreunate pe piept şi nu pronunță un cuvânt până în momentul când povestirea luă sfârşit. Atunci zise:

— Ah, doamnă, dar documentul?

— Nu-l mai am, scumpa mea copilă, răspunse lady Helena.

— Nu-l mai aveți?

— Nu, chiar în interesul tatălui vostru, el a trebuit să fie dus la Londra de lordul Glenarvan; dar v-am spus tot ce cuprindea, cuvânt cu cuvânt, şi cum am ajuns să-i regăsim adevăratul înțeles; din crâmpeiele de fraze aproape şterse, valurile au cruțat câteva cifre; din nenorocire longitudinea...

— Ne vom lipsi de dânsa! strigă băiatul.

— Da, domnule Robert, răspunse Helena surâzând, văzându-l aşa de hotărât. Aşa că, miss Grant, cele mai mici amănunte ale acestui document vă sunt cunoscute ca şi mie.

— Da, doamnă, răspunse fata, dar aş fi voit să văd scrisul

tatălui meu.

— Ei bine, mâine, mâine poate lordul Glenarvan va fi înapoi. Soțul meu având cu el acest document, a voit să-l supună comisarilor Amiralității, ca să obțină imediata trimitere a unei corăbii în căutarea căpitanului Grant.

— E cu putință, doamnă? Ați făcut aceasta pentru noi?

— Da, draga mea, şi-l aştept pe lordul Glenarvan dintr-un moment într-altul.

— Doamnă, zise tânăra fată cu un accent de profundă recunoştință şi cu o înflăcărare religioasă, lordul Glenarvan şi dumneavoastră, fiți binecuvântați!

— Dragă copilă, răspunse lady Helena, nu merităm nici o mulțumire; oricine în locul nostru ar fi făcut la fel. Fie ca să se realizeze speranțele pe care v-am lăsat să le întrezăriți! Până la întoarcerea lordului Glenarvan veți locui la castel...

— Doamnă, răspunse fata, n-aş vrea să abuzez de simpatia pe care o arătați unor străini.

— Străini, dragă copilă? Nici fratele dumitale şi nici dumneata nu sunteți străini în această casă şi vreau ca la sosirea sa, lordul Glenarvan să aducă la cunoştința copiilor căpitanului Grant ceea ce va face pentru salvarea tatălui lor.

Nu se putea refuza o propunere făcută cu atâta bunăvoință. A fost convenit deci, ca miss Grant şi fratele ei să aştepte la Malcolm-Castle întoarcerea lordului Glenarvan.

Capitolul IV. O propunere a lady-ei Glenarvan

În timpul convorbirii, lady Helena nu vorbise de temerile exprimate în scrisorile lordului Glenarvan cu privire la primirea făcută de către comisarii Amiralității cererii sale. Nu a fost spus nici un cuvânt cu privire la captivitatea căpitanului Grant în mijlocul indienilor. La ce bun să mai întristezi pe sărmanii copii şi să micşorezi speranțele ce încolțiseră în sufletele lor? Lady Helena tăcuse deci în această privință, şi după ce satisfăcu toate întrebările domnişoarei Grant, se interesă la rândul ei despre viața-i, despre situația fetei ce părea a fi singura protectoare a fratelui său.

Auzi o poveste simplă şi mişcătoare, care mări încă dragostea lady-ei Glenarvan pentru biata ființă.

Miss Mary şi Robert Grant erau singurii copii ai căpitanului. Harry Grant îşi pierduse soția la naşterea lui

Robert, şi în timpul lungilor sale călătorii îşi lăsa copiii în grija unei verişoare bătrâne. Căpitanul Grant era un ofiţer îndrăzneţ, un om care îşi cunoştea bine meseria, bun marinar şi totodată bun negustor, reunind astfel o dublă aptitudine preţioasă *skipper-ilor* marinei comerciale. Copiii săi şi el locuiau în oraşul Dundee, districtul Perth din Scoţia. Căpitanul Grant era, deci, un copil al ţării; tatăl său, un preot din Saint Katrine's Church, îi dăduse o educaţie completă crezând că aceasta nu poate face rău nimănui, nici chiar unui căpitan de corabie.

În timpul primelor sale călătorii pe mare, mai întâi ca secund şi apoi în calitate de *skipper*, afacerile îi reuşiră, şi câţiva ani după naşterea lui Robert, Harry se găsea posesorul unei mici averi.

Atunci îi veni în minte o idee mare, care îi făcu numele popular în Scoţia. Ca şi Glenarvanii şi câteva familii mari din Lowlands{3}, el era separat cu inima, dacă nu cu fapta, de cotropitoarea Anglie. În ochii lui interesele ţării sale nu puteau fi acelea ale anglosaxonilor, şi, pentru a le da o dezvoltare personală, se hotărî să întemeieze o colonie întinsă scoţiană în unul din continentele Oceaniei. Visa pentru viitor această independenţă de care Statele Unite dăduseră exemplu, independenţă pe care Indiile şi Australia şi-o pot cuceri într-o zi? Poate! Poate că lăsa să i se ghicească speranţele secrete. Se înţelege deci că guvernul refuzase să dea o mână de ajutor proiectului său de colonizare; făcu chiar căpitanului Grant dificultăţi care în orice altă ţară l-ar fi deznădăjduit. Dar Harry nu se dădu bătut; el făcu apel la patriotismul compatrioţilor săi, îşi puse averea în serviciul cauzei sale, construi o corabie şi, ajutat de un echipaj de elită, după ce-şi încredinţă copiii bătrânei sale rude, plecă pentru a explora marile insule ale Pacificului. Era în anul 1861. Timp de un an, până în mai 1862, avură veşti de la dânsul; dar de la plecarea sa din Callao, din luna iunie, nimeni nu mai auzi vorbindu-se de *Britannia* şi „Gazeta Maritimă" deveni mută asupra soartei căpitanului.

În aceste împrejurări, bătrâna verişoară a lui Harry Grant muri, astfel că cei doi copii rămaseră singuri pe lume. Mary Grant avea atunci paisprezece ani; nu dădu însă înapoi din faţa situaţiei care îi era dată şi se jertfi cu totul fratelui ei care era copil încă. Trebuia săl crească, sa-l instruiască. Prin economii, cu prudenţă şi înţelepciune, lucrând zi şi noapte, aparţinându-i cu totul, sora ajunse să completeze educaţia

fratelui şi îşi îndeplini cu mult curaj datoriile-i materne.

Cei doi copii trăiau deci în Dundee în această situaţie înduioşătoare. Mary nu se gândea decât la fratele ei şi visa pentru dânsul un viitor fericit. Pentru dânsa, vai! *Britannia* era de veci pierdută şi tatăl mort de-a binelea. Trebuie să renunţăm, deci, de a zugrăvi emoţia ei când însemnarea din *Times*, pe care întâmplarea i-a aruncat-o sub ochi, o scoase deodată din necazuri.

Nu putea şovăi; hotărârea ei fu luată îndată. Chiar dacă ar fi trebuit să afle că corpul căpitanului Grant fusese găsit pe o coastă pustie, în fundul unei corăbii stricate, era mai bine decât îndoiala neîncetată, veşnica tortură a necunoscutului. Spuse totul fratelui ei; chiar în aceeaşi zi, cei doi copii luară trenul din Perth, iar seara sosiră la Malcolm-Castle.

Iată povestirea tristă pe care Mary Grant o spuse lady-ei Glenarvan, cu simpatie, fără a se gândi că în toate acestea, în timpul lungilor ani de încercări, se comportase ca o fată eroică; dar lady Helena se gândi la aceasta, şi în mai multe rânduri, fără a-şi ascunde lacrimile, strângea în braţele ei pe cei doi copii ai căpitanului Grant.

Cât despre Robert, i se păru că aude această povestire pentru prima oară; ascultându-şi sora, deschidea ochii mari; înţelegea tot ce făcuse ea, tot ce suferise şi la urmă, înconjurând-o cu braţele, exclamă din adâncul inimii sale:

— Ah, mamă! Scumpă mamă!

Se înnoptase. Lady Helena ţinând seama de osteneala celor doi copii, nu voi să mai prelungească iar convorbirea. Mary Grant şi Robert fură conduşi în odăile lor şi adormiră visând un viitor mai bun.

După plecarea lor, lady Helena îl chemă pe maior, aducându-i la cunoştinţă evenimentul serii.

— Această Mary Grant e o fiinţă bravă, zise Mac Nabbs.

— Facă cerul ca soţul meu să reuşească în întreprinderea sa, răspunse lady Helena; situaţia acestor doi copii ar fi îngrozitoare.

— Va reuşi, replică Mac Nabbs. Altminteri lorzii Amiralităţii ar avea o inimă mai tare decât piatra Portland-ului.

Cu toată această asigurare, lady Helena petrecu noaptea în cele mai vii temeri şi nu se putu odihni un moment.

A doua zi, Mary Grant şi fratele său, treziţi din zori, se plimbau în curtea castelului, când răsună uruitul unei

trăsuri. Lordul Glenarvan se reîntorcea la Malcolm-Castle cu toată iuțeala cailor săi. De îndată, lady Helena însoțită de maior apăru în curte, ieşind în întâmpinarea soțului. Acesta părea trist, decepționat, furios. Îşi strângea soția în brațe. Nu rostea un cuvânt.

— Ei bine, Edward, Edward! exclamă lady Helena.

— Scumpa mea, răspunse lordul Glenarvan, aceşti oameni n-au inimă!

— Au refuzat?!...

— Da, mi-au refuzat o corabie! Au vorbit de milioanele cheltuite în zadar în căutarea lui Franklin! Au declarat documentul obscur, de neînțeles! Au spus că naufragiul acestor nenorociți durează de doi ani, şi că sunt puțini sorți de a-i regăsi! Au susținut că, prizonieri ai indienilor, vor fi fost târâți înăuntrul țării, că nu se poate scotoci toată Patagonia pentru a regăsi trei oameni — trei scoțieni — că această căutare ar fi zadarnică şi periculoasă, că va costa mai multe victime decât va mântui. În sfârşit, au dat toate motivele rele ale oamenilor care vor să refuze. Îşi aduceau aminte de proiectele căpitanului. Nenorocitul Grant este pierdut pentru totdeauna!

— Tată! Sărmanul meu tată! strigă miss Grant aruncându-se la picioarele lordului Glenarvan.

— Tatăl dumitale? Ce? Miss... zise acesta surprins de a vedea fata la picioarele lui.

— Da, Edward, sunt miss Mary şi fratele ei, răspunse lady Helena, cei doi copii ai căpitanului Grant pe care Amiralitatea îi condamnă să rămână orfani!

— Ah, miss, reluă lordul Glenarvan, ridicând pe tânăra fată; dacă aş fi ştiut de prezența dumitale...

Mai mult nu spuse. O tăcere penibilă, întretăiată de hohote de plâns, domnea în curte. Nimeni nu ridica glasul, nici lordul Glenarvan, nici lady Helena, nici maiorul, nici servitorii castelului. Dar prin atitudinea lor, toți aceşti scoțieni protestau contra guvernului englez.

După câteva minute maiorul luă cuvântul:

— Aşadar, nu mai ai nici o speranță?

— Nici una.

— Ei bine, strigă tânărul Robert, mă voi duce la aceşti oameni şi... vom vedea....

Robert nu-şi isprăvi amenințarea, căci sora sa îl opri; dar pumnul său închis arăta intenții puțin paşnice.

— Nu, Robert, zise Mary Grant, nu! Să mulțumim bravilor

seniori de cele ce au făcut pentru noi; să le păstrăm recunoştinţă veşnică şi să plecăm.

— Mary! strigă lady Helena.

— Miss, unde vrei să te duci? zise lord Glenarvan.

— Mă duc să mă arunc la picioarele reginei, răspunse fata. Vom vedea dacă va rămâne surdă la rugăminţile a doi copii care cer viaţa tatălui lor.

Lordul Glenarvan clătină capul; nu s-ar fi îndoit de bunătatea reginei, dar ştia că Mary Grant n-o să poată ajunge până la dânsa. Muritorii de rând ajung foarte greu la treptele unui tron, şi se pare că stă scris pe uşa palatelor regale ceea ce englezii scriu pe roata de cârmă a corăbiilor lor: *Passengers are requested not to speak to the man at the wheel*{4}.

Lady Helena înţelesese gândul soţului ei; ştia că fata ar fi încercat un demers inutil; îi vedea pe copii ducând de acum înainte o existenţă jalnică. Îi veni în minte un gând mare şi generos.

— Mary Grant, aşteaptă, copilul meu, şi ascultă ce doresc să spun.

Fata îşi ţinea fratele de mâna şi se pregătea de plecare. Se opri. Lady Helena, cu ochii umezi, dar cu glas sigur, înainta către soţul ei, şi-i zise:

— Edward, scriind această scrisoare şi aruncând-o în mare, căpitanul Grant o încredinţase lui Dumnezeu, Dumnezeu ne-a transmis-o nouă! Fără îndoială, Dumnezeu a voit să ne însărcineze cu salvarea acestor nenorociţi.

— Ce vrei să spui, Helena? întrebă lord Glenarvan. O tăcere profundă domnea.

— Vreau să spun că trebuie să te socoţi fericit de a începe viaţa în căsnicie printr-o faptă bună. Ei bine, dumneata, dragul meu Edward, ca să-mi faci o bucurie, ai pus la cale o călătorie de plăcere! Dar ce plăcere ar fi mai adevărată, mai utilă, decât salvarea unor nenorociţi pe care ţara îi părăseşte?

— Helena! strigă lord Glenarvan.

— Da, mă înţelegi, Edward; *Duncan-ul* este un vas bun şi îndrăzneţ. El poate înfrunta mările de sud! Poate face înconjurul lumii, şi îl va face dacă va trebui! Să plecăm, Edward! Să mergem în căutarea căpitanului Grant!

Lord Glenarvan întinsese braţele către soţia sa; zâmbea şi o strângea la piept, pe când Robert şi Mary sărutau mâinile binefăcătorului lor.

Servitorii castelului, emoționați şi entuziasmați, scoaseră acest strigăt de recunoştință:

— Ura, trăiască doamna de Luss! Ura, de trei ori ura, trăiască lordul şi lady Glenarvan!

Capitolul V. Plecarea vasului Duncan

S-a spus că lady Helena avea un suflet tare şi generos. Ceea ce făcuse până acum este o probă indiscutabilă. Lordul Glenarvan fu cu drept cuvânt mândru de femeia lui nobilă, capabilă să-l înțeleagă şi să-l urmeze. Ideea de a pleca în ajutorul căpitanului Grant îl stăpânise la Londra când i-a fost respinsă propunerea; dacă nu o luase înaintea lady-ei Helena, era fiindcă nu se putuse hotărî de a se despărți de dânsa. Dar fiindcă lady Helena cerea singură să plece, orice şovăială nu îşi mai avea rostul; servitorii castelului salutaseră cu strigătele lor această propunere; era vorba de a se scăpa nişte frați, scoțieni ca şi ei, şi lordul Glenarvan se uni cu însuflețire la omagiile aduse doamnei de Luss.

Plecarea odată hotărâtă, nu mai avea de pierdut nici o oră. Chiar în aceeaşi zi lord Glenarvan expedie lui John Mangles ordinul de a aduce *Duncan-ul* la Glasgow şi de a pregăti totul pentru o călătorie în mările sudice. Dealtfel, formulându-şi propunerea, lady Helena nu nesocotise prea mult calitățile *Duncanului*; construit în condiții remarcabile de soliditate şi viteză, el putea să încerce o călătorie cât de lungă.

Era un iaht cu aburi de cel mai frumos model; cântărea 210 tone şi primele corăbii care abordară Lumea Nouă, acelea ale lui Columb, Vespucci, Pinzon, Magellan, erau de dimensiuni mult mai mici.

Duncan-ul avea două catarge: un catarg prora cu o vergă mare, un gabier, un zburător şi o rândunică. Un catarg mare purtând cruceta şi o săgeată indicatoare a direcției vântului, în plus o velă trincă, un foc mare, un foc mic şi velele strai. Dar înainte de toate tăria vasului se bizuia pe forța lui mecanică. Maşina, de o putere de 160 de cai, construită după un sistem nou, poseda aparate de supraîncălzire care dădeau o presiune mai mare aburilor. *Duncan-ul* sub presiune, putea dobândi o viteză superioară tuturor vaselor obținute până în acea zi.

Într-adevăr, în timpul încercărilor sale în golful Clyde.

făcuse după *patent-long*{5} până la 17 mile pe oră{6}. Deci, aşa cum era, putea să facă înconjurul lumii. John Mangles nu avu să se îngrijească decât de pregătirile interioare.

Prima lui grijă constă în mărirea camerelor de provizii pentru ca să poată lua cea mai mare cantitate cu putinţă de cărbuni, căci pe drum e greu de reînnoit aprovizionările de combustibil. Aceleaşi precauţii fură luate şi pentru sufragerie.

John Mangles făcu aşa încât înmagazina provizii pentru doi ani; banii nu-i lipseau şi avu destul încă, spre a cumpăra un tun care se învârtea împrejurul său, şi care fu aşezat pe extremitatea prorei iahtului; nu se ştie ce se poate întâmpla, şi e totdeauna bine să poţi arunca o ghiulea de opt milimetri, la o distanţă de patru mile.

John Mangles, trebuie s-o spunem, se pricepea la aceasta; cu toate că nu comanda decât un iaht de plăcere, se număra printre cei mai buni căpitani din Glasgow; avea 39 de ani, iar trăsăturile puţin aspre îi arătau în aceeaşi măsură curaj şi bunătate. Era un copil al castelului, pe care familia Glenarvan îl crescu şi din care făcu un marinar îndrăzneţ; în unele din lungile-i călătorii, John Mangles dădu adesea dovezi de dibăcie, de energie şi de sânge rece. Când lordul Glenarvan îi oferi comanda *Duncan-ului*, el o primi cu toată inima, căci iubea ca pe un frate pe seniorul din Malcolm-Castle, şi căuta totdeauna ocazia de a-i fi de folos.

Secundul, Tom Austin, era un vechi marinar, de toată încrederea; douăzeci şi cinci de oameni împreună cu căpitanul şi secundul, alcătuiau echipajul *Duncanului*, toţi erau din districtul Dumbarton; toţi, marinari încercaţi, erau fii de arendaşi, şi formau pe bord o adevărată seminţie de oameni bravi cărora nu le lipsea nici *piper-bag-ul*{7} tradiţional. Lordul Glenarvan avea acolo o ceată de supuşi, fericiţi de meseria lor, devotaţi, curajoşi, abili la mânuirea armelor şi capabili să-l urmeze în cele mai îndrăzneţe expediţii. Când echipajul *Duncan-ului* află unde era condus, nu putu să-şi stăpânească vesela-i emoţie.

John Mangles, ocupându-se de potrivirea încărcăturii şi de aprovizionarea corăbiei sale, nu uită să amenajeze apartamentele lordului şi lady-ei Glenarvan pentru o călătorie de durată lungă. Trebui să pregătească şi cabinele copiilor căpitanului Grant, căci lady Helena nu o putuse refuza pe Mary cu permisiunea de a o urma pe bordul *Duncan-ului*.

Cât despre tânărul Robert, mai degrabă s-ar fi ascuns în

fundul corăbiei decât să nu plece; chiar dacă ar fi trebuit să facă meseria de ajutor de fochist ca Nelson şi Franklin, tot s-ar fi îmbarcat pe *Duncan*. Nu te puteai împotrivi unui pici ca acela! Nici nu încercară. Trebuiră chiar să consimtă de a-i refuza calitatea de pasager, căci el voia să fie de folos. John Mangles fu însărcinat să-l înveţe meseria de marinar.

— Bine, zise Robert, şi să nu se dea înapoi de a-mi da şi câte o chelfăneală dacă nu sunt cuminte!

— Fii liniştit, copilul meu, răspunse Glenarvan cu aer serios, şi adăugă că întrebuinţarea mâţei cu nouă cozi{8} era oprită şi, dealtfel, perfect inutilă pe bordul *Duncan-ului*.

Mac Nabbs, maiorul, era un bărbat în vârstă de cincizeci de ani, cu trăsături calme şi regulate, gata oricând să sară în ajutorul cuiva, o natură perfectă, modest, tăcut, paşnic şi blând; totdeauna de aceeaşi părere cu oricine, el nu discuta nimic, nu se certa, nu se înfuria; urca cu acelaşi pas treptele camerei sale de culcare, sau povârnişul unui zid care uneşte flancurile a două bastioane, netulburându-se niciodată, nici chiar pentru o ghiulea de tun. Fără îndoială, va muri fără a fi găsit ocazia să se necăjească o dată. Acest om poseda în cel mai înalt grad nu numai curajul obişnuit al celor hărţuiţi în războaie, bravura fizică datorită energiei musculare, ci, mai mult, curajul moral, tăria sufletească. Dacă avea numai un defect, acesta era de a fi scoţian din cap până în picioare, caledonian pursânge, supus vechilor datini ale ţării. Nu voi să servească niciodată Anglia, şi gradul de maior şi-l câştigă în regimentul 42 Highland Black Watch, gardă neagră ale cărei companii erau formate numai din gentilomi scoţieni. Mac Nabbs, în calitatea sa de văr al lui Glenarvan, locuia la castelul Malcolm, şi ca ofiţer găsi foarte natural să facă parte din echipajul Duncanului.

Astfel era alcătuit personalul iahtului chemat prin împrejurări neprevăzute să îndeplinească una din cele mai surprinzătoare călătorii din timpurile acelea. De la sosirea la Steamboat-Quay din Glasgow, curiozitatea publică era aţintită asupra sa; o mulţime considerabilă venea în fiecare zi să-l viziteze; nu se interesau decât de dânsul, nu se vorbea decât de el spre marea neplăcere a celorlalţi căpitani din port, şi între alţii a căpitanului Burton care comanda *Scotia*, un *steamer* măreţ, ancorat lângă *Duncan*, şi care avea destinaţia spre Calcutta. Având în vedere proporţiile sale, *Scotia* era în drept să considere *Duncan-ul* ca un simplu *flyboat*. Totuşi, tot interesul se concentra asupra iahtului

lordului Glenarvan, interes ce creştea din zi în zi.

Momentul plecării se apropia. John Mangles se arătase foarte iscusit: la o lună după încercările sale în golful Clyde, *Duncan-ul* încărcat, aprovizionat, amenajat, putea să iasă în larg. Plecarea fu fixată la 25 august, astfel că iahtul putea să sosească spre începutul primăverii, în latitudinile australe.

Lordul Glenarvan primise de la cunoscuții săi câteva observații asupra oboselilor şi primejdiilor călătoriei; dar nu ținu nici o socoteală şi se pregăti să părăsească Malcolm-Castle. Dealtfel mai mulți îl dezaprobau decât îl admirau. Dar în cele din urmă, opinia publică se declară pe față pentru lordul scoțian, şi toate jurnalele, cu excepția „organelor guvernământului", defăimară în unanimitate purtarea comisarilor Amiralității în această afacere. Dealtfel, lordul Glenarvan primi cu linişte atacurile ca şi elogiile: îşi făcea datoria şi puțin îi păsa de rest.

La 24 august, Glenarvan, lady Helena, maiorul Mac Nabbs, Mary şi Robert Grant, Mr. Olbinett, stewardul iahtului, şi soția sa Mrs. Olbinett ataşată serviciului lady-ei Glenarvan, părăsiră Malcolm-Castle, după ce primiseră mişcătoarele semne de devotament ale servitorilor familiei rămaşi la castel. Câteva ore mai târziu erau instalați pe bord. Populația Glasgow-ului primi cu multă admirație pe lady Helena, tânăra şi curajoasa femeie care renunța la plăcerile unei vieți de belşug pentru a alerga în ajutorul naufragiaților.

Apartamentele lordului Glenarvan şi ale soției sale ocupau pe dunetă toată pupa Duncan-ului; ele se compuneau din două cabine de culcare, dintr-un salon şi din două cabine de toaletă; apoi era un careu comun înconjurat de şase cabine, din care cinci erau ocupate de Mary şi Robert Grant, Mr. şi Mrs. Olbinett şi maiorul Mac Nabbs. Cabinele lui John Mangles şi a lui Tom Austin se găseau aşezate pe punte. Echipajul locuia în spațiul dintre cele două punți, foarte comod, căci iahtul nu ducea altă încărcătură decât cărbunii, proviziile şi armele sale. Nu-i lipsise deci lui John Mangles loc pentru amenajările interioare, şi profitase de aceasta cu dibăcie.

Duncan-ul trebuia să plece în noaptea de 24 spre 25 august, la ora trei dimineața. Înainte de aceasta, însă, populația Glasgow-ului fu martora unei ceremonii mişcătoare. La ora opt seara, lordul Glenarvan şi oaspeții săi, întreg echipajul, de la fochişti până la căpitan, toți aceia care trebuiau să ia parte la călătorie, părăsiră iahtul şi se

duseră la Saint Mungo, vechea catedrală a Glasgow-ului. Această biserică antică, rămasă neatinsă în mijlocul ruinelor cauzate de reforma aşa de bine descrisă de Walter Scott, primi sub bolțile-i masive pe pasagerii şi marinarii *Duncanului*. O mulțime imensă îi însoțea. Acolo în marea incintă plină de morminte, preotul Morton imploră binecuvântarea cerului. Mary Grant se rugă pentru binefăcătorii ei şi vărsă înaintea lui Dumnezeu lacrimile sfinte ale recunoştinței. Apoi adunarea se împrăştie stăpânită de-o profundă emoție.

La ora unsprezece, se aflau iar pe bord. John Mangles şi echipajul se ocupau de ultimele pregătiri.

La miezul nopții, fură aprinse focurile; căpitanul dădu ordin să fie bine alimentate şi îndată valuri de fum negru se amestecară cu pâcla nopții. Velele Duncan-ului fuseseră strânse cu grijă căci vântul sufla de la sud-est şi nu putea înlesni mersul corăbiei.

La ora două, iahtul începu să se clatine sub zguduiturile căldărilor sale; manometrul arăta o presiune de patruzeci de atmosfere. Nu mai aveau altceva de făcut decât să plece.

Duncan-ul aruncă în aer şuierături puternice, se ridicară ancorele, elicea fu pusă în mişcare şi împinse iahtul în canalul țărmului. John nu luase pilot; cunoştea admirabil trecătorile Clyde şi nimeni n-ar fi manevrat mai bine pe bordul său. La un semn al lui, iahtul înainta; cu mâna dreaptă comanda maşina, cu stânga cârma, tăcut şi singur. Îndată ultimele uzine de pe țărm făcură loc vilelor ridicate ici şi colo pe colinele riverane. Larma oraşului se stinse în depărtare.

După o oră, *Duncan-ul* atinse stâncile din Dumbarton; două ore mai târziu era în golful Clyde; la ora şase dimineața ocolea Cantyre, ieşea din Canalul de Nord şi plutea în largul oceanului.

Capitolul VI. Pasagerul cabinei nr. 6

În prima zi, marea fu destul de agitată, iar vântul se întări şi mai mult spre seară; *Duncan-ul* era foarte zdruncinat; aşa că doamnele nu apărură pe punte; rămaseră culcate în cabinele lor.

Dar a doua zi vântul îşi schimbă direcția, căpitanul John aşează trinca, brigantina şi pânza mică de pe rondă; *Duncan-*

ul, sprijinit mai bine pe valuri, fu mai puțin sensibil la ruliu şi tangaj. Lady Helena şi Mary Grant se întâlniră în zori pe punte cu lordul Glenarvan, cu maiorul şi căpitanul. Răsăritul soarelui fu măreț. Astrul zilei, asemănător unui disc de metal aurit prin procedeele Ruolz, ieşea din ocean ca dintr-o baie imensă, voltaică. *Duncan-ul* alunecă în mijlocul unui cerc de flăcări sclipitoare şi s-ar fi zis că velele sale se întindeau sub tăria razelor soarelui.

Musafirii iahtului asistau într-o contemplație tăcută la apariția radiosului astru.

— Ce privelişte admirabilă! zise în fine lady Helena. Iată începutul unei zile frumoase. Fie ca vântul să nu ni se arate duşman şi să favorizeze mersul *Duncanului*.

— Ar fi imposibil să doreşti unul mai bun, draga mea Helena, răspunse lord Glenarvan, şi nu avem să ne plângem de începutul călătoriei noastre.

— Traversarea va fi lungă, dragul meu Edward?

— Căpitanul John Mangles trebuie să ne răspundă la aceasta, zise Glenarvan. Mergem bine? Eşti mulțumit de corabia dumitale, John?

— Foarte mulțumit, replică Mangles. Niciodată vasul nu a fost în stare mai bună; vedeți, ce netedă e dâra ce o lasă iahtul şi cât de uşor se sustrage valurilor? Mergem potrivit, şaptesprezece mile pe oră. Dacă viteza se menține, vom tăia ecuatorul în zece zile, şi înainte de cinci săptămâni atingem Capul Horn.

— Auzi, Mary, zise lady Helena, înainte de cinci săptămâni!

— Da, doamnă, aud, şi am fost mişcată la cuvintele căpitanului.

— Dar această călătorie, întrebă lord Glenarvan pe Mary, cum ți se pare, miss?

— Destul de bună, *milord*. Dealtfel mă voi obişnui repede.

— Şi tânărul nostru Robert?

— Oh! Robert, răspunse John Mangles, când nu este vârât la maşină, este cocoțat în vârful catargelor! Vi-l recomand ca un băiat care îşi bate joc de răul de mare. Şi uite! Îl vedeți?

La un gest al căpitanului toate privirile se îndreptară spre catargul de dinainte. Fiecare putu să-l vadă pe Robert atârnat de odgoane la câțiva metri în aer. Mary nu putu să-şi rețină o mişcare de groază.

— Oh! Linişteşte-te miss, zise John Mangles, răspund de

dânsul şi promit să-i prezint peste puţin căpitanului Grant un marinar isteţ, căci îl vom regăsi pe bravul căpitan!

— Să vă audă cerul, domnule John, răspunse fata. — Draga mea copilă, reluă lordul Glenarvan, în toate acestea este ceva providenţial, care trebuie să ne dea speranţă. Nu mergem, suntem duşi. Nu căutam, suntem conduşi. Pe urmă, priveşte la aceşti oameni bravi înrolaţi în serviciul unei cauze aşa de frumoase. Nu numai că vom reuşi în întreprinderea noastră, dar ea se va îndeplini fără dificultăţi. Am promis lady-ei Helena o călătorie de plăcere, şi-mi voi ţine cuvântul.

— Edward, zise lady Glenarvan, eşti cel mai bun dintre oameni.

— Nu, dar am cel mai bun echipaj pe cea mai bună corabie. Dumneata nu admiri *Duncan-ul* nostru, miss Mary?

— Din contră, *milord*, răspunse tânăra fată, îl admir ca adevărată cunoscătoare.

— Oh! într-adevăr?

— M-am jucat de mică pe corăbiile tatălui meu; ar fi trebuit să facă din mine un marinar, şi dacă se va simţi nevoie, poate n-aş fi încurcată să împletesc o funie sau să strâng o pânză.

— Eh! Miss, ce spuneţi? strigă John Mangles.

— Dacă vorbiţi astfel, reluă lordul Glenarvan, vă veţi face un mare prieten din căpitanul John, căci nu înţelege să existe nimic pe lume mai bun decât viaţa de marinar! Nu-i adevărat, John?

— Fără îndoială, răspunse tânărul căpitan. Totuşi mărturisesc că miss Grant e mai bine la locul ei pe dunetă, decât să strângă vela de pe catarg; dar nu sunt mai puţin măgulit auzind-o că vorbeşte aşa.

— Şi mai ales când admiră *Duncan-ul*, replică Glenarvan.

— Care merită laude, răspunse John.

— Uite, zise lady Helena, deoarece eşti aşa de mândru de iahtul dumitale, îmi faci pofta să-l vizitez mai bine şi să văd cum stau oamenii noştri bravi.

— Admirabil, răspunse John; sunt ca la dânşii acasă.

— Şi sunt cu adevărat la ei acasă, draga mea Helena, răspunse lordul Glenarvan. Iahtul este o parte a bătrânei noastre Caledonii! Este o bucată dezlipită din Dumbarton, aşa că nu ne-am părăsit ţara! *Duncanul* este castelul Malcolm, iar oceanul e lacul Lomond.

— Atunci, dragul meu Edward, fă onorurile cuvenite,

răspunse lady Helena.

— La ordinele dumneavoastră, doamnă, zise Glenarvan, dar înainte, daţi-mi voie să-l previn pe Olbinett.

Stewardul iahtului era un şef-bucătar excelent, un scoţian care-şi îndeplinea datoria cu pricepere şi hărnicie.

— Olbinett, vom face un tur înaintea dejunului, zise Glenarvan, ca şi cum ar fi fost vorba de o plimbare la Tarbet sau la lacul Katrine; sper că vom găsi masa gata la întoarcerea noastră.

Olbinett se înclină grav.

— Ne însoţeşti, maiorule? zise lady Helena.

— Dacă ordonaţi, răspunse Mac Nabbs.

— Oh! zise lord Glenarvan, maiorul e absorbit în fumurile ţigării sale; nu trebuie să-l smulgi, căci vi-l recomand ca un fumător straşnic, miss Mary. Fumează în continuu, chiar şi dormind.

Maiorul făcu un semn de aprobare şi oaspeţii lordului Glenarvan coborâră.

Mac Nabbs, rămas singur şi vorbind cu el însuşi după cum avea obiceiul, dar fără a se contrazice, se înconjură de nori mari şi deşi, rămăsese nemişcat şi privea înapoi dâra ce-o lăsa iahtul.

După câteva minute de mută contemplaţie, se întoarse şi se văzu în faţa unui nou personaj. Dacă ceva l-ar fi putut surprinde, maiorul ar fi fost surprins de această întâlnire, căci pasagerul îi era cu totul necunoscut.

Acest om înalt, uscăţiv, slab, putea să aibă patruzeci de ani; capul, în adevăr, mare, puternic, fruntea înaltă, barba prelungită, gura mare, nasul foarte încovoiat. Ochii lui se ascundeau sub nişte ochelari rotunzi, enormi, iar privirea-i arăta parcă nehotărârea particulară nyctalopilor (cei cu o construcţie specială a ochiului, care îngăduie vederea obiectelor în întuneric).

Fizionomia lui era aceea a unui om inteligent, vioi; nu avea aerul aspru şi respingător al personajelor grave care nu râd niciodată, din principiu, şi a căror nulitate se acoperă cu o mască serioasă. Departe de acesta. Nepăsarea, simplitatea acestui necunoscut, dovedeau lămurit că ştia să ia oamenii şi lucrurile în părţile lor bune. Dar fără ca să fi vorbit încă, îl simţeai vorbăreţ şi mai ales distrat, în felul oamenilor care nu privesc ceea ce văd şi nu aud ceea ce ascultă. Avea pe cap o caschetă de voiaj, purta în picioare ghete mari galbene cu jambiere de piele, era îmbrăcat cu pantaloni de catifea

maron şi cu o jachetă de aceeaşi stofă, ale cărei buzunare nenumărate păreau umplute de carnete, agende, de notesuri, portofele şi de mii de lucruri pe cât de anevoioase, pe atât de inutile, fără a mai vorbi de telescopul pe care îl purta în bandulieră.

Vioiciunea necunoscutului contrasta cu calmul maiorului; se întorcea în jurul lui Mac Nabbs, îl privea, îl întreba din ochi, fără ca acesta să se îngrijească de unde venea străinul, unde mergea şi de ce se găsea pe bordul *Duncan-ului*.

Când enigmaticul personaj îşi văzu încercările dejucate de indiferența maiorului, apucă telescopul care în cea mai mare destindere măsura o lungime de patru picioare, şi, nemişcat, cu picioarele depărtate, asemănător unui stâlp de telegraf de pe şosea, îndrepta instrumentul către linia unde cerul şi apa se cufundau; după cinci minute de cercetare, coborî telescopul şi punându-l pe punte, se sprijini în el ca într-un baston; dar îndată, compartimentele lunetei alunecară una peste alta, intrară în ea singure şi noul pasager căruia îi lipsi subit punctul de sprijin, era gata să cadă la piciorul catargului cel mare.

În locul maiorului, oricine ar fi surâs, cel puțin. Maiorul nu clinti. Necunoscutul luă atunci hotărârea să înceapă:

— Steward! strigă el cu un accent străin.

Şi aşteptă. Nimeni nu veni.

— Steward, repetă el cu o voce mai puternică.

Mr. Olbinett trecea în acest moment, ducându-se la bucătăria aşezată la extremitatea punții de dinainte. Care nu-i fu mirarea când se auzi interpelat astfel de acest individ înalt, pe care nu-l cunoştea!

„Cine-i individul? îşi zise el. Un prieten al lordului Glenarvan? E imposibil". Totuşi, se urcă pe dunetă şi se apropie de străin.

— Nu eşti dumneata stewardul vasului? îl întrebă acesta.

— Da, domnule, răspunse Olbinett, dar n-am onoarea a vă...

— Sunt pasagerul cabinei nr. 6.

— Numărul şase? repetă stewardul.

— Fără îndoială. Şi vă numiți?...

— Olbinett.

— Ei bine, Olbinett, prietene, răspunse pasagerul cabinei nr. 6, trebuie să te gândeşti la dejun, cât mai degrabă. Iată treizeci şi şase de ore de când n-am mâncat, sau mai

degrabă treizeci şi şase de ore de când dorm, ceea ce-i de iertat unui om venit într-o fugă de la Paris la Glasgow. La ce oră se ia dejunul, te rog?

— La ora nouă, răspunse Olbinett maşinal. Străinul voi să-şi consulte ceasul, dar aceasta nu-i luă mult timp căci îl găsi în al nouălea buzunar.

— Bine, zise el, nu-i nici ora opt, Olbinett; atunci un biscuit şi un pahar de sherry, ca să aştept, căci mor de foame.

Olbinett asculta fără să înțeleagă; dealtfel, străinul vorbea întruna şi trecea de la un subiect la altul cu o mare iuțeală.

— Ei bine! zise el, şi căpitanul? Căpitanul nu s-a sculat încă? Şi secundul? Secundul ce face? Doarme şi el? Timpul e frumos, din fericire, vântul favorabil şi corabia merge singură...

Cum vorbea aşa, apăru tocmai John Mangles pe scara punții.

— Iată căpitanul, zise Olbinett.

— Ah! încântat, strigă necunoscutul, încântat, căpitane Burton de a face cunoştința dumitale!

Dacă cineva fu încremenit, acesta fu desigur John Mangles, nu numai de a se auzi chemat „căpitan Burton", ci de a-l vedea pe străin pe bord.

Celălalt continuă:

— Permiteți-mi să vă strâng mâna, zise el, şi dacă n-am făcut-o alaltăieri seara, e din cauză că în momentul plecării nu trebuie să superi pe nimeni. Dar azi, căpitane, sunt cu adevărat fericit să intru în relații cu dumneata.

John Mangles deschidea ochii peste măsură de mari, privindu-l când pe Olbinett, când pe noul sosit.

— Acum, reluă acesta, recomandația e făcută, dragul meu căpitan, şi iată-ne prieteni. Să vorbim deci. Spune-mi dacă eşti mulțumit de *Scotia*!

— Ce înțelegi dumneata prin *Scotia*? zise în fine John Mangles.

— Dar *Scotia* care ne duce, e un vas bun, ale cărui calități mari s-au lăudat tot aşa de mult ca şi calitățile comandantului său, bravul căpitan Burton. Poate că

sunteți ruda marelui călător cu acelaşi nume. Un om îndrăzneț. Complimentele mele!

— Domnule, reluă John Mangles, nu numai că nu sunt ruda călătorului Burton, dar nu sunt nici căpitanul Burton.

— Ah! zise necunoscutul, în acest moment mă adresez deci secundului de pe *Scotia*, domnul Burdness?

— Domnul Burdness? răspunse John Mangles, care începea să bănuiască adevărul.

Avea de-a face cu un nebun sau cu un prostănac? Era să se explice categoric, când se urcară pe punte lordul Glenarvan, soția lui şi miss Grant. Străinul îi zări şi strigă:

— Ah! Pasageri! Pasageri! Perfect! Sper domnule Burdness că mă veți prezenta...

Şi înaintând cu o uşurință perfectă, fără a aştepta intervenția lui John Mangles:

— Doamnă, zise el domnişoarei Grant, miss, zise el lady-ei Helena, domnule, adăugă el adresându-se lordului Glenarvan.

— Lordul Glenarvan, zise John Mangles.

— *Milord*, reluă atunci necunoscutul, vă cer iertare de a mă prezenta singur, dar pe mare trebuie să te laşi de etichetă; sper că vom face repede cunoştință, şi că în tovărăşia acestor dame, călătoria pe *Scotia* ne va părea pe atât de scurtă, pe cât de plăcută.

Lady Helena şi miss Grant n-ar fi putut găsi un singur cuvânt ca să răspundă. Ele nu înțelegeau nimic de prezența necunoscutului pe duneta *Duncan-ului*.

— Domnule, zise Glenarvan, cui am onoarea să vorbesc?

— Lui Jacques Eliacin François Marie Paganel, secretar al Societății de geografie din Paris, membru corespondent al societăților din Berlin, Bombay, Darmstadt, Leipzig, Londra, Petersburg, Viena, NewYork, membru de onoare al Institutului regal geografic şi etnografic al Indiilor Orientale, care după ce şi-a petrecut douăzeci de ani din viață ca să facă geografie de cabinet, s-a hotărât să intre în ştiința militară, şi se îndreaptă spre India pentru a desăvârşi opera marilor exploratori.

Capitolul VII. De unde vine şi unde se duce Jacques Paganel

Secretarul Societății de geografie trebuia să fie un personaj distins, căci toate acestea fură spuse cu multă grație. Lordul Glenarvan ştia, dealtfel, foarte bine cu cine avea de-a face; numele şi meritul lui Jacques Paganel îi erau perfect cunoscute; lucrările lui geografice, rapoartele lui

asupra descoperirilor moderne, inserate în buletinele societății, corespondența lui cu toată lumea, făceau unul din savanții cei mai distinşi ai Franței. Astfel că Glenarvan întinse cu cordialitate mâna oaspetelui său neaşteptat.

— Şi acum că prezentările sunt făcute, adăugă el, îmi dați voie, domnule Paganel, să vă pun o întrebare?

— Douăzeci de întrebări, *milord*, răspunse Jacques Paganel; totdeauna va fi pentru mine o plăcere să mă întrețin cu dumneavoastră.

— Alaltăieri ați ajuns pe bordul acestei corăbii?

— Da, *milord*, alaltăseară la ora opt. Am sărit din trenul caledonian şi din trăsură în *Scotia*, unde îmi reținusem de la Paris cabina nr. 6. Noaptea era întunecoasă. Nu văzui pe nimeni pe bord. Ori, simțindu-mă obosit de treizeci de ore de drum şi ştiind că pentru a evita răul de mare, e bine ca de îndată ce soseşti, să te culci şi să nu te mişti în timpul primelor zile de călătorie, m-am culcat numaidecât şi am dormit conştiincios, vă rog s-o credeți, treizeci şi şase de ore.

Auditorii lui Jacques Paganel ştiau de acum înainte la ce să se aştepte din partea lui, pe bord; călătorul francez se înşelase asupra corăbiei; se îmbarcase pe când echipajul *Duncan-ului* asista la ceremonia din Saint-Mungo. Totul se explica; dar ce va zice savantul geograf când va afla numele şi destinația corăbiei pe care luase loc?

— Aşa că, domnule Paganel, zise Glenarvan, ați ales Calcutta ca punct de plecare al călătoriilor dumneavoastră?

— Da, *milord*. Să văd India este ideea pe care am nutrit-o toată viața. E cel mai frumos vis al meu care se realizează, în fine, în patria elefanților.

— Atunci, domnule Paganel, nu v-ar fi indiferent dacă ați vizita o altă țară?

— Nu, *milord*, aceasta mi-ar fi chiar neplăcut, căci am recomandații pentru lordul Somerset, guvernatorul general al Indiilor, şi o misiune a Societății de geografie, pe care țin s-o îndeplinesc.

— Ah! Aveți o misiune?

— Da, să încerc o călătorie folositoare şi ciudată şi al cărei program a fost întocmit, de savantul prieten şi coleg domnul Vivien de Saint-Martin. În adevăr, e vorba de a alerga pe urmele fraților Schlaginwait, a colonelului Waugh, a lui Webb, a lui Hodgson, a misionarilor Huc şi Gabet, a lui Moorcroft, a domnului Jules Remy şi a atâtor alți călători celebri. Vreau să reuşesc acolo unde misionarul Krick din

nenorocire na izbutit în 1846; într-un cuvânt să recunosc cursul lui Yaru-Dzangbo-Ciu, care udă Tibetul pe o întindere de 1500 de kilometri, atingând baza septentrională a Himalaiei, şi să ştiu, în sfârşit, dacă acest râu se uneşte cu Brahmaputra, în nord-estul Assamului. O medalie de aur, *milord*, e asigurată călătorului care va ajunge să realizeze astfel, una din cele mai vii *desiderata* ale geografiei Indiei.

Paganel era admirabil. Vorbea cu un entuziasm superb. Se lăsa dus de repezile aripi ale imaginației. Era imposibil să-l opreşti.

— Domnule Jacques Paganel, zise lordul Glenarvan, după o clipă de tăcere, desigur că-i o călătorie frumoasă şi de care ştiința vă va fi foarte recunoscătoare; dar nu vreau să mai prelungesc greşeala dumitale, şi cel puțin pentru moment, trebuie să renunți la plăcerea de a vizita Indiile.

— Să renunț la aceasta? De ce?

— Pentru că întoarceți spatele peninsulei indiene.

— Cum, căpitane Burton?

— Eu nu sunt căpitanul Burton, răspunse John Mangles.

— Dar *Scotia*?

— Această corabie nu-i *Scotia*!

Nu s-ar putea zugrăvi mirarea lui Paganel. El privi pe rând pe lordul Glenarvan, necontenit serios, pe lady Helena şi Mary Grant, ale căror trăsături exprimau o mâhnire simpatică, pe John Mangles care surâdea şi pe maior care nu se mişca; apoi ridicând din umeri şi aducându-şi ochelarii de pe frunte pe ochi, strigă:

— Ce glumă!

Dar în acest moment ochii săi întâlniră roata cârmei care purta aceste două cuvinte:

DUNCAN GLASGOW

— *Duncan*! *Duncan*! strigă el scoțând un adevărat strigăt de disperare.

Apoi, rostogolindu-se pe scara dunetei, se aruncă în cabină.

Îndată nefericitul savant dispăru; nimeni pe bord afară de maior, nu-şi putut păstra seriozitatea, şi râsul îi apucă chiar pe mateloți. Să te înşeli cu trenul? Bine. Să iei trenul de Edinburgh drept cel de Dumbarton?. Mai merge! Dar să te înşeli asupra corăbiei şi să

pluteşti către Chile când vrei să te duci în Indii, aceasta-i prea de tot,

— Dealtfel, aceasta nu mă miră din partea lui Jacques

Paganel, zise Glenarvan; el este cunoscut prin astfel de păţanii. Într-o zi a publicat o hartă celebră a Americii, în care aşezase Japonia. Aceasta nu-l împiedică să fie un savant distins şi unul din cei mai buni geografi ai Franţei.

— Dar ce vom face cu el? zise lady Helena. Nu-l putea lua cu noi în Patagonia.

— De ce nu? răspunse grav Mac Nabbs. Noi nu suntem responsabili dacă el e distrat. Presupuneţi că-i într-un tren; îl va opri?

— Nu, dar s-ar coborî la staţia apropiată, reluă lady Helena.

— Ei bine, zise Glenarvan, ceea ce o va putea face, dacă-i place, la prima noastră oprire.

În acest moment, Paganel, jalnic şi ruşinat, se reurcă pe dunetă după ce se asigurase de prezenţa bagajelor sale pe bord. Repeta necontenit aceste cuvinte nenorocite: *Duncan*! *Duncan*! N-ai fi găsit altele în vocabularul lui. Mergea în sus şi în jos, examinând catargele iahtului şi interogând orizontul din larg. În fine, se întoarse către lord Glenarvan şi-i zise:

— Unde merge *Duncan-ul*?

— În America, domnule Paganel.

— Şi unde anume?

— La Conception.

— În Chile! În Chile! strigă nenorocitul geograf. Şi misiunea mea în Indii! Dar ce-au să zică domnul Quatrefages, prezidentul Comisiei centrale! Şi domnul Avezac! Şi domnul Cortambert! Şi domnul Vivien de Saint-Martin! Cum să te prezinţi la şedinţele Societăţii?

— Să vedem, domnule Paganel, răspunse Glenarvan, nu dispera. Totul se poate aranja, şi nu veţi fi suferit decât o întârziere relativ mică. YaruDzangbo-Ciu vă va aştepta totdeauna în munţii Tibetului. Vom poposi în curând la Madera şi acolo veţi găsi o corabie care vă va reîntoarce în Europa.

— Vă mulţumesc *milord*, va trebui să mă resemnez. Dar putem spune că-i o aventură extraordinară, şi aceste lucruri nu mi se întâmplă decât mie. Şi cabina mea care e reţinută pe bordul *Scotiei*!

— Ah! Cât despre *Scotia*, vă îndemn să renunţaţi deocamdată la ea.

— Dar, zise Paganel după ce examinase din nou corabia, *Duncan-ul* e un iaht de plăcere?

— Da, domnule, răspunse John Mangles, şi aparţine

înălțimii sale lordului Glenarvan.

— Care vă roagă să uzați larg de ospitalitatea sa, zise Glenarvan.

— Mii de mulțumiri, *milord*, răspunse Paganel, sunt cu adevărat mișcat de politețea dumitale. India e o țară frumoasă; ea oferă călătorilor surprize uimitoare; doamnele, fără îndoială, n-o cunosc... Ei bine, omul de la cârmă n-ar avea decât să învârtească roata, şi iahtul *Duncan* ar pluti tot aşa de uşor spre Calcutta ca şi spre Conception; ori fiindcă el face un voiaj de plăcere...

Clătinăturile din cap care întâmpinară propunerea lui Paganel nu-i dădură voie să continue. Se opri.

— Domnule Paganel, zise lady Helena, dacă n-ar fi vorba decât de o călătorie de plăcere, v-aş răspunde: haidem împreună în Indii şi lordul Glenarvan nu m-ar dezaproba. Dar *Duncan-ul* se duce să repatrieze nişte naufragiați părăsiți pe coastele Patagoniei şi nu poate să-şi schimbe o destinație aşa de umanitară...

În câteva minute, călătorul francez fu pus la curent cu situația; el află, nu fără emoție, providențiala întâlnire a documentelor, istoria căpitanului Grant, generoasa propunere a lady-ei Glenarvan.

— Doamnă, zise el, permiteți-mi să admir atitudinea dumneavoastră în toate acestea, şi s-o fac fără rezervă. Iahtul dumneavoastră să-şi continue drumul, mi-aş reproşa dacă l-aş întârzia cu o singură zi.

— Voiți deci să vă asociați căutărilor noastre? întrebă lady Helena.

— E imposibil, doamnă, trebuie să-mi îndeplinesc misiunea. Voi debarca la prima oprire...

— La Madera atunci, zise John Mangles.

— Fie, la Madera. Nu voi fi decât la o sută optzeci de leghe de Lisabona şi voi aştepta acolo mijloace de transport.

— Ei bine, domnule Paganel, zise Glenarvan, se va face după dorința dumitale. Din partea mea, sunt fericit că vă pot oferi ospitalitatea pe bord timp de câteva zile. Fie ca să nu vă plictisiți prea mult în tovărăşia noastră!

— Oh, *milord*! strigă savantul, sunt prea fericit încă de a mă fi înşelat într-un fel aşa de plăcut! Cu toate acestea, e o situație foarte ridicolă aceea a unui om care se îmbarcă pentru Indii şi care pluteşte spre America!

Cu toată această gândire melancolică, Paganel se resemna la o întârziere pe care n-o putea înlătura. Se arătă

amabil, vesel şi chiar distrat; încântă cucoanele prin buna-i dispoziție; înainte de sfârşitul zilei era prietenul tuturora. La cererea lui, faimosul document îi fu dat. Îl studie cu grijă, îndelung, cu minuțiozitate. Nici o altă interpretare nu-i păru cu putință. Mary Grant şi fratele ei îi inspirară cel mai viu interes. El le dădu speranțe. Felul său de a întrevedea evenimentele, şi succesul indiscutabil pe care-l prezise *Duncan-ului*, smulseră un surâs tinerei fete. Cu adevărat, fără misiunea sa, s-ar fi repezit în căutarea căpitanului Grant!

În ceea ce priveşte pe lady Helena, când află că era fiica lui William Tuffnel, fu o explozie de admirație. Îl cunoscuse pe tatăl ei. Ce savant îndrăzneț! Ce de scrisori schimbaseră când William Tuffnel era membru corespondent al Societății! Chiar el însuşi, îl prezentase domnului Malte-Brun! Ce întâlnire şi ce plăcere să călătoreşti cu fiica lui William Tuffnel!

Capitolul VIII. Un om de ispravă mai mult pe bordul Duncan-ului

În acest timp iahtul, favorizat de curenții de nord ai Africii, mergea repede către ecuator. La 30 august ajunseră la Madera. Glenarvan, credincios promisiunii date, oferi noului său oaspete prilejul de a-l debarca.

— Dragul meu lord, răspunse Paganel, nu voi face cu dumneata ceremonii. Înaintea venirii mele pe bord aveați intenția să vă opriți la Madera?

— Nu, zise Glenarvan.

— Ei bine, dați-mi voie să mă folosesc de consecințele nenorocitei mele distracții. Madera e o insulă prea cunoscută. Ea nu mai oferă nimic interesant unui geograf. S-a spus totul, s-a scris totul despre aceasta insulă, care, dealtfel, e în plină decadență din punct de vedere al viticulturii. Închipuiți-vă că nu mai sunt vii la Madera! Recolta de vin, care în 1813 se ridica la douăzeci şi două de mii de butoaie, a scăzut în 1845 la două mii două sute şaizeci şi nouă. Astăzi nu se urcă nici la cinci sute! E o privelişte mâhnitoare. Dacă nu vă e, deci, indiferent, să vă opriți la Canare!...

— Să ne oprim la Canare, răspunse Glenarvan. Aceasta nu ne depărtează din drum.

— Ştiu, dragul meu lord. La Canare, vedeți dumneavoastră, sunt de studiat trei grupe de insule, fără a vorbi de vârful Tenerife pe care l-am dorit totdeauna. E o ocazie. Profit de ea, şi aşteptând trecerea unei corăbii care să mă aducă în Europa, voi face ascensiunea muntelui celebru.

— Cum îți va plăcea, dragul meu Paganel, răspunse Glenarvan care nu se putut opri de-a surâde.

Şi avea dreptate să surâdă.

Canarele sunt puțin depărtate de Madera; abia două sute cincizeci de mile despart cele două grupe, distanță neînsemnată pentru un vas aşa de bun ca *Duncan-ul*.

La 31 august, la ora zece seara, John Mangles şi Paganel, se plimbau pe dunetă. Francezul punea tovarăşului său întrebări despre Chile; deodată căpitanul îl întrerupse şi, arătând spre sud un punct al orizontului, zise:

— Domnule Paganel!

— Dragul meu căpitan, răspunse savantul.

— Aruncă-ți privirea în această parte. Nu vezi nimic?

— Nimic.

— Nu te uiți unde trebuie. Nu la orizont, ci deasupra, în nori.

— În nori? M-am uitat în zadar…

— Uită-te acum prin partea din afară a bompresului.

— Nu văd nimic.

— Nu vrei să vezi. Oricum ar fi, şi cu toate că suntem la patruzeci de mile, vârful Tenerife e perfect vizibil deasupra orizontului.

Că Paganel vru să vadă sau nu, câteva minute mai târziu trebui, afară numai dacă nu ar fi recunoscut căi orb, să se supună.

— În sfârşit, îl zăreşti? îi zise John Mangles.

— Da, da, foarte bine, răspunse Paganel; şi acesta-i, adăugă el cu un ton disprețuitor, acesta-i acela care se numeşte vârful Tenerife?

— Chiar el.

— Pare să aibă o înălțime destul de mediocră.

— Totuşi e ridicat cu unsprezece mii de picioare deasupra nivelului mării.

— Asta nu prețuieşte cât Mont-Blanc.

— Se poate, dar când va fi vorba să-l urci, îl vei găsi poate destul de înalt.

— Ah! Să-l urci! Să-l urci! La ce bun, dragul meu căpitan,

după domnii de Humboldt şi Bonplan? Acest Humboldt e un mare geniu! A făcut ascensiunea acestui munte; a dat o descriere care nu lasă nimic de dorit; a recunoscut cele cinci zone, zona vinurilor, zona dafinului; zona pinilor, zona buruienilor alpine şi în sfârşit zona deşertului. A pus piciorul pe creştet şi nu avea loc nici să se aşeze. Din vârful muntelui vederea sa îmbrățișa o întindere egală cu un sfert din Spania. Apoi a vizitat vulcanul până în măruntaie şi a ajuns în fundul craterului său stins. Te întreb, ce vrei să fac după acest om mare?

— Într-adevăr, răspunse John Mangles, nu rămâne nimic de găsit. E supărător, căci te vei plictisi foarte mult aşteptând o corabie în portul Tenerife. Nu sunt de sperat multe distracții acolo.

— Exceptând ale mele, zise Paganel râzând. Dar, dragul meu Mangles, insulele Capului Verde nu oferă puncte de oprire importante?

— Da, într-adevăr. Nimic mai uşor decât să te îmbarci la Villa da Praia.

— Fără a vorbi de un avantaj care nu-i de disprețuit, replică Paganel, că insulele Capului Verde sunt puțin depărtate de Senegal, unde voi găsi compatrioți. Ştiu bine că se spune că această țară e puțin interesantă, sălbatică, nesănătoasă, dar în ochii geografului totul e curios. A vedea este o ştiință. Sunt unii oameni care nu ştiu să vadă şi care călătoresc cu atâta inteligență ca şi un crustaceu. Crede-mă că nu-s din şcoala lor.

— După placul dumitale, domnule Paganel, răspunse John Mangles; sunt sigur că ştiința geografică va câştiga din şederea dumitale în insulele Capului Verde. Trebuie tocmai să ne oprim acolo pentru a lua cărbuni. Debarcarea dumitale nu ne va cauza nici o întârziere.

Acestea zise, căpitanul se îndreptă în aşa fel, ca să treacă în vestul Canarelor. Celebrul vârf fu lăsat în urmă şi *Duncan-ul*, continuându-şi mersul repede, tăie tropicul Cancerului la 2 septembrie, ora cinci dimineața. Timpul se schimbă însă. Era atmosfera umedă şi apăsătoare a anotimpului ploios, „tempo das aguas" după expresia spaniolă, anotimp penibil călătorilor dar folositor locuitorilor din insulele africane cărora le lipsesc arborii, şi ca urmare, apa. Marea foarte furtunoasă împiedică pe călători să vină pe punte, dar convorbirile nu fură mai puțin însuflețite.

La 3 septembrie Paganel începu să-şi adune bagajele

pentru apropiata-i debarcare. *Duncan-ul* lunecă printre insulele Capului Verde; trecu înaintea insulei Sării, adevărat mormânt de nisip, stearpă şi pustiită; după ce atinse mari bancuri de corali, lăsă de-a curmezişul insula Sfântului Iacob străbătută de la nord la sud de un lanț de munți de bazalt care se termină prin doi munți mici, înalți. Iahtul intră în strâmtoarea golfului Villa Praia şi ancoră în fața oraşului la o adâncime de şaisprezece metri. Timpul era îngrozitor şi valurile extrem de violente, cu toate că golful era adăpostit contra vânturilor din larg. Ploaia cădea în torente şi abia îngăduia vederea oraşului ridicat pe un podiş în formă de terasă, sprijinit pe ziduri de stânci vulcanice, înalte de trei sute de picioare. Aspectul insulei, prin perdeaua deasă de ploaie, era întristător.

Lady Helena nu-şi putu îndeplini dorința de a vizita oraşul; încărcarea cărbunilor se făcu cu mari dificultăți. Pasagerii *Duncan-ului* se văzură deci opriți pe vas, pe când cerul şi marea se contopeau.

Natural, chestiunea timpului fu la ordinea zilei în convorbirile de pe bord. Fiecare îşi spuse părerea, afară de maior, care ar fi asistat la potopul universal cu o nepăsare completă. Paganel mergea în sus şi în jos clătinând din cap.

— Parcă e dinadins, zicea el.

— Elementele se declară contra dumitale.

— Eu le voi înfrânge totuşi.

— Nu poți înfrunta o asemenea ploaie, zise lady Helena.

— Eu, doamnă, foarte bine. Nu mi-e frică decât de bagajele şi instrumentele mele. Totul va fi pierdut.

— Nu-i de temut decât de debarcare, reluă Glenarvan. Odată la Villa de Praia, nu vei locui prea rău. Puțin curat, nu-i vorbă, în tovărăşia maimuțelor şi a porcilor, tovărăşie ce nu-i totdeauna plăcută. Dar un călător nu se uită la aceasta. Dealtfel, trebuie să nădăjduieşti că în şapte sau opt luni, te vei putea îmbarca pentru Europa.

— Şapte sau opt luni! strigă Paganel.

— Cel puțin. Insulele Capului Verde nu prea sunt frecventate de corăbii în anotimpul ploios. Dar îți poți întrebuința timpul în mod folositor. Acest arhipelag este puțin cunoscut; în topografie, în climatologie, în etnografie, în hipsometrie{9}, e mult de făcut.

— Vei avea de cercetat fluvii, zise lady Helena.

— Nu sunt, doamnă.

— Ei bine, râuri.

— Nu-s nici pe-atâta.

— Cursuri de apă atunci.

— Nu sunt.

— Bine, zise maiorul, te vei abate asupra pădurilor. — Pentru ca să fie păduri, trebuie copaci. Ori, copaci nu sunt.

— Frumoasă țară! replică maiorul.

— Consolează-te, dragul meu Paganel, zise atunci Glenarvan, vei avea cel puțin munți.

— Ah, puțin înalți şi puțin interesanți, *milord*. Şi dealtfel această lucrare a fost făcută.

— Făcută! zise Glenarvan.

— Da, iată şansele mele obişnuite. Dacă la Canare mă vedeam în fața lucrărilor lui Humboldt, aici mă găsesc întrecut de un geolog, domnul Charles SainteClaire Deville!

— Nu se poate!

— Fără îndoială, răspunse Paganel cu un ton jalnic. Acest savant se găsea pe bordul covertei statului, *La Décidée*, în timpul opririi sale în insulele Capului Verde. A şi vizitat vârful cel mai interesant al grupei, vulcanul insulei Fogo. Ce vrei să fac după dânsul?

— Iată ce-i cu adevărat regretabil, răspunse lady Helena. Ce te vei face, domnule Paganel?

Timp de câteva minute, Paganel păstră tăcerea.

— Hotărât, reluă Glenarvan, ai fi făcut mai bine să debarci la Madera, cu toate că nu mai era vin! Savantul secretar al Societății de geografie tăcu.

— Eu aş aştepta, zise maiorul, ca şi cum ar fi zis: eu n-aş aştepta.

— Dragul meu Glenarvan, reluă atunci Paganel, unde socoteşti să te opreşti de aici încolo?

— Oh! Nu înainte de Conception.

— Drace! Asta mă depărtează foarte mult de Indii.

— Dar nu, din moment ce ai trecut de Capul Horn, vă apropiați.

— Mă îndoiesc.

— Dealtfel, reluă Glenarvan cu cea mai mare seriozitate, când te duci în Indii, fie ele orientale sau occidentale, puțin importă.

— Cum, puțin importă!

— Fără a socoti că locuitorii pampasurilor Patagoniei sunt tot aşa de indieni ca şi indigenii din Pundjab{10}.

— Ah! Zău *milord*, reluă Paganel, uite o rațiune pe care nu mi-aş fi închipuit-o niciodată!

— Şi pe urmă, dragul meu Paganel, medalia de aur se poate câştiga oriunde; peste tot este de făcut, de căutat, de descoperit, în lanţurile Cordilierilor ca şi în munţii Tibetului.

— Dar cursul lui Yaru-Dzangbo-Ciu?

— Bine, îl vei înlocui cu Rio-Colorado! Iată un râu puţin cunoscut şi care pe hartă curge cam după fantezia geografilor!

— Ştiu, dragul meu lord, sunt greşeli de mai multe grade. Ah! Nu mă îndoiesc că la cererea mea Societatea de geografie m-ar fi trimis în Patagonia tot aşa ca şi în Indii. Dar nu m-am gândit la aceasta.

— Efectul distracţiilor dumitale obişnuite.

— Ia spune, domnule Paganel, ne însoţeşti? zise lady Helena cu glas atrăgător.

— Doamnă, şi misiunea mea?

— Vă previn că vom trece prin strâmtoarea Magellan, reluă Glenarvan.

— *Milord*, eşti un ispititor.

— Adaug că vom vizita Portul Foametei!

— Portul Foametei, strigă francezul atacat din toate părţile, acest port celebru în descrierile geografice?

— Mai consideră, domnule Paganel, reluă lady Helena, că în această întreprindere vei avea dreptul să asociezi numele Franţei la cel al Scoţiei!

— Da, fără îndoială,

— Un geograf poate să servească folositor expediţia noastră şi ce-i frumos decât să pui ştiinţa în serviciul umanităţii?

— Iată ce-i bine spus, doamnă!

— Crede-mă. Lasă întâmplarea sau mai degrabă Providenţa să lucreze. Fă ca şi noi. Ea ne-a trimis acest document, noi am plecat. Ea vă aruncă pe bordul *Duncan-ului*, nu-l părăsiţi.

— Voiţi să v-o spun, bravii mei prieteni? reluă Paganel. Ei bine, aveţi mare poftă să rămân.

— Şi dumneata, Paganel, mori de dorinţa să rămâi, răspunse cu vioiciune şi iuţeală Glenarvan.

— Da! strigă savantul geograf, dar mă temeam sa nu vă stânjenesc!

Capitolul IX. Strâmtoarea lui Magellan

Bucuria fu generală pe bord când se cunoscu hotărârea lui Paganel. Tânărul Robert îi sări cu vioiciune de gât. Domnul secretar era bine dispus:

— Un omuleț straşnic, zise el, îl voi învăța geografia! Oricum, John Mangles se însărcina să-l facă marinar, Glenarvan om de inimă, maiorul un flăcău calm, lady Helena o ființă bună şi generoasă, Mary Grant un elev recunoscător către astfel de profesori, evident că Robert trebuia să devină într-o zi un gentleman desăvârşit.

Duncan-ul isprăvi repede încărcatul cărbunilor, şi la 7 septembrie, după ce trecu ecuatorul sub un vânt puternic de nord, intră în emisfera australă.

Călătoria se făcea deci fără greutate. Fiecare nutrea speranțe. În această expediție pentru căutarea căpitanului Grant, şansele păreau că se măresc în fiecare zi. Unul din cei mai încrezători de pe bord era căpitanul John Mangles. Dar încrederea sa venea mai ales din dorința care îl interesa aşa de mult, de a o vedea pe miss Mary fericită şi consolată. Se interesa cu deosebire de fată, şi acest sentiment şi-l ascunse aşa de bine, încât afară de Mary Grant şi dânsul, toată lumea de pe bordul *Duncan-ului* îl observă.

Cât despre savantul geograf, era probabil cel mai fericit om din emisfera australă; îşi trecea zilele studiind hărțile cu care acoperea masa; de acolo discuții zilnice cu Olbinett, care nu putea pune masa.

Dar Paganel avea de partea lui pe toți oaspeții de pe punte, afară de maior pe care chestiunile geografice îl lăsau foarte indiferent, mai ales la ora prânzului. Mai mult, descoperind o încărcătură întreagă de cărți în lăzile secundului, şi printre ele un anumit număr de lucrări spaniole, Paganel se hotărî să învețe limba lui Cervantes, pe care nimeni n-o ştia pe bord. Aceasta trebuia să-i uşureze căutările pe litoralul chilian. Grație dispozițiilor sale pentru studiul poliglot, nu pierdea speranța de a vorbi cu înlesnire noul idiom, sosind la Conception. Studia cu înverşunare şi era auzit mormăind necontenit silabe eterogene. În momentele-i de pauză dădea instrucțiuni practice tânărului Robert, şi îi făcea cunoscută povestea coastelor de care *Duncan-ul* se apropia aşa de repede.

Se găseau atunci, la 10 septembrie, la 5°37’ latitudine şi la 31°15’ longitudine; Glenarvan află un lucru pe care cei mai instruiți probabil că nu-l ştiu. Paganel povestea istoria Americii, şi pentru a ajunge la marii navigatori, al căror

drum îl urma atunci iahtul, ajunse la povestea lui Cristofor Columb; apoi termină spunând că celebrul genovez murise fără ca să fi ştiut că descoperise o lume nouă. Întreg auditoriul protestă. Paganel persistă în afirmaţia sa.

— Nimic nu e mai sigur, adăugă el. Nu vreau să scad gloria lui Columb, dar faptul este dovedit. La sfârşitul secolului XV spiritele nu aveau decât o preocupare: să uşureze comunicaţia cu Asia şi să caute Orientul tăind drumurile Occidentului, într-un cuvânt să ajungă pe drumul cel mai scurt în „Ţara Mirodeniilor". Columb încercă aceasta; făcu patru călătorii; atinse America pe coastele Cumanei, ale Hondurasului, la Mosquitos, Nicaragua, Verague, Costa-Rica, Panama, o luă-drept ţinut al Japoniei şi Chinei, şi muri fără să-şi dea seama de existenţa marelui continent căruia nu avea să-i lase nici numele.

— Vreau să te cred, dragul meu Paganel, răspunse Glenarvan, totuşi îmi dai voie să fiu surprins şi să te întreb care sunt navigatorii care au recunoscut adevărul asupra descoperirilor lui Columb?

— Urmaşii săi Ojeda, care îl întovărăşise deja în călătoriile sale, ca şi Vincent Pinzon, Vespucci, Mendoza, Bastidas, Cabrai, Solis, Balboa. Aceşti navigatori atinseră coastele răsăritene ale Americii, le delimitară coborând spre sud, purtaţi şi ei cu trei sute şaizeci de ani înainte, pe acelaşi curent care ne târăşte şi pe noi! Vedeţi, prieteni, am tăiat ecuatorul în acelaşi loc pe care Pinzon îl trecu în ultimul an al secolului XV, şi ne apropiem de acest grad opt de latitudine australă sub care acostă pământurile Braziliei. Un an după aceea, portughezul Cabrai coborî până la portul Seguro. Apoi Vespucci, în a treia sa expediţie, în 1502, se duse mai departe, spre sud. În 1508 Vincent Pinzon şi Solis se asociază pentru a recunoaşte râurile americane, şi în 1514, Solis descoperi îmbucătura lui Rio de la Plata, unde fu devorat de indigeni, lăsând lui Magellan gloria de a ocoli continentul. Acest mare navigator plecă în 1519, cu cinci bastimente, urmă coastele Patagoniei, descoperi portul Désirée, portul San-Julian unde făcu. popasuri lungi, găsi la 52 grade latitudine strâmtoarea celor Unsprezece mii de Fecioare, care trebuia să-i poarte numele, iar la 28 noiembrie 1520 ieşi în Oceanul Pacific. Ah! Ce bucurie trebuie să fi simţit şi cu ce emoţie să-i fi bătut inima când văzu o mare nouă strălucind la orizont sub razele soarelui!

— Da, domnule Paganel, strigă Robert Grant, entuziasmat

de cuvintele geografului, aş fi voit să fi fost acolo!

— Şi eu tot aşa, băiatul meu, şi nu aş fi lăsat să-mi scape o asemenea ocazie, dacă cerul ar fi făcut să mă nasc cu trei sute de ani mai înainte!

— Ceea ce ar fi fost supărător pentru noi, domnule Paganel, răspunse lady Helena, căci n-ai fi acum pe puntea *Duncan-ului* să ne povesteşti această istorie.

— Un altul v-ar fi spus-o în locul meu, doamnă, şi ar fi adăugat că recunoaşterea coastei apusene e datorită fraţilor Pizarro. Aceşti aventurieri îndrăzneţi fură mari întemeietori de oraşe. Cuzco, Quito, Lima, Santiago, Villarica, Valparaiso şi Conception, unde ne duce *Duncan-ul*, sunt opera lor. În această epocă, descoperirile lui Pizarro se uniră cu ale lui Magellan şi desfăşurarea coastelor americane figură pe hărţi, spre marea satisfacţie a savanţilor lumii vechi.

— Ei bine, eu, zise Robert, n-aş fi fost mulţumit încă.

— De ce? răspunse Mary, privind pe tânărul ei frate care se înflăcăra la istorisirea acestor descoperiri.

— Da, băiatul meu, de ce? întrebă lordul Glenarvan cu surâsul cel mai încurajator.

— Fiindcă aş fi voit să ştiu ce-i dincolo de strâmtoarea lui Magellan.

— Bravo, prietene, răspunse Paganel, şi eu tot aşa aş fi voit să ştiu dacă continentul se întindea până la pol, sau dacă exista o mare liberă, cum presupunea Drake, unul din compatrioţii dumitale, *milord*. E evident deci că dacă Robert Grant şi Jacques Paganel ar fi trăit în secolul XVII, s-ar fi îmbarcat în urma lui Shouten şi a lui Lemaire, doi olandezi foarte curioşi de a cunoaşte ultimul cuvânt al acestei enigme geografice.

— Aceştia erau savanţi? întrebă lady Helena.

— Nu, doar nişte comercianţi îndrăzneţi pe care partea ştiinţifică a descoperirilor puţin îi interesa. Exista atunci o companie olandeză a Indiilor Orientale pare avea un drept absolut asupra întregului comerţ făcut prin strâmtoarea lui Magellan. Oricum, în această epocă nu se cunoştea alt drum pentru a ajunge în Asia pe drumurile Occidentului; acest privilegiu constituia o adevărată acaparare. Câţiva negustori voiră să lupta contra acestui monopol descoperind o altă strâmtoare, şi din acest număr fu un oarecare Isaac Lemaire, om inteligent şi instruit. El a făcut pregătirile unei expediţii comandate de nepotul său Iacob Lemaire şi Shouten, un marinar bun, originar din Horn! Aceşti navigatori îndrăzneţi

plecară în luna iunie 1615, aproape un secol după Magellan; descoperiră strâmtoarea lui Lemaire între Țara de Foc şi Țara Statelor, şi la 12 februarie 1617 ocoliră acest faimos Cap Horn, care ar fi meritat să se numească mai degrabă Capul Furtunilor!

— Da, desigur că aş fi voit să fiu acolo! strigă Robert.

— Şi ai fi împins la capăt cele mai vii emoții, băiatul meu, reluă Paganel însuflețindu-se. Este în adevăr o mulțumire mai adevărată, o plăcere mai mare decât aceea a unui navigator care îşi punctează descoperirile sale pe harta bordului? El vede țările formându-se încetul cu încetul sub ochii săi, insulă cu insulă, promontoriu cu promontoriu, şi pentru a zice aşa, izvorâte din mijlocul valurilor! Mai întâi liniile terminale sunt vagi, frânte, întrerupte! Ici un cap singuratic, colo un golf izolat, mai departe un altul pierdut în întindere. Apoi descoperirile se completează, liniile se unesc, liniile punctate ale hărților fac loc trăsăturilor; golfurile scobite se înlocuiesc prin coaste determinate, capurile se sprijină pe țărmuri sigure; în sfârşit noul continent, cu lacurile, râurile, fluviile, munții, văile, câmpiile, satele, oraşele şi capitalele sale, se desfăşoară pe glob în toată măreața sa splendoare! Ah! Prieteni! Un descoperitor de țări e un adevărat inventator! Are emoții şi surprize! Dar acum această mină e aproape epuizată. S-a văzut, recunoscut şi inventat totul în ceea ce priveşte continentele sau lumile noi, şi noi ceilalți, ultimii veniți în ştiința geografică, nu mai avem nimic de făcut!

— Ba da, dragul meu Paganel, răspunse Glenarvan. — Şi anume?

— Ceea ce facem!

Duncan-ul alerga pe drumul lui Vespucci şi al lui Magellan, cu o viteză excelentă. La 15 septembrie tăie tropicul Capricornului şi ciocul corăbiei fu îndreptat către intrarea celebrei strâmtori; de mai multe ori coastele joase ale Patagoniei fură zărite, dar ca o linie abia vizibilă la orizont; le-au trecut la mai mult de zece mile şi faimosul telescop al lui Paganel nu-i dădu decât o ideea vagă de aceste țărmuri americane.

La 25 septembrie, Duncan-ul se găsea în dreptul strâmtorii lui Magellan. Înainta fără a ezita: în general, drumul e preferat de corăbiile cu aburi care se duc în oceanul Pacific; lungimea lui exactă nu-i decât de 336 mile; bastimentele cu un tonaj mai mare găsesc acolo peste tot o

apă adâncă chiar până la țărmurile ei, un fund de o înfățişare excelentă, numeroase surse de apă dulce, râuri bogate în peşte, păduri bogate în vânat, popasuri sigure şi uşoare, în fine, mii de resurse care lipsesc strâmtorii lui Lemaire şi teribilelor stânci ale Capului Horn, necontenit bântuite de uragane şi furtuni.

În timpul primelor ore de navigație, adică pe o întindere de şaizeci până la optzeci de mile, până la Capul Gregory, coastele sunt joase şi nisipoase. Jacques Paganel nu voia să piardă din vedere nici un amănunt al strâmtorii; traversarea trebuia să dureze pe puțin treizeci şi şase de ore, şi această panoramă mişcătoare a celor două țărmuri, merita oboseala pe care savantul şi-o impuse de a o admira sub splendidele lumini ale soarelui austral. Nici un locuitor nu se arătă pe pământurile din nord; numai câțiva fuegieni mizerabili rătăceau pe stâncile dezgolite ale Țării de Foc.

Paganel avu să regrete deci că nu-i vedea pe patagonezi. Ceea ce îl încurcă foarte mult, spre hazul tovarăşilor săi de drum.

— O Patagonie fără patagonezi, zicea el, nu mai este o Patagonie.

— Răbdare, dragul meu geograf, răspunse Glenarvan, vom vedea şi patagonezi.

— Nu sunt sigur de aceasta.

— Dar sunt, zise lady Helena.

— Mă îndoiesc foarte, doamnă; nu-i văd.

— În definitiv, numele de patagonez care înseamnă „picioare mari" în spaniolă, n-a fost dat unor ființe imaginare.

— Oh! Numele n-are a face, răspunse Paganel, care se încăpățâna în ideea lui pentru a însufleți discuția; dealtfel, la drept vorbind, nu se ştie cum se numesc!

— Asta-i bună, strigă Glenarvan. Ştiai aceasta, maiorule?

— Nu, răspunse Mac Nabbs, şi n-aş da o liră scoțiană ca s-o ştiu.

— Totuşi ai auzit, reluă Paganel. Dacă Magellan a numit patagonezi pe indigenii acestor ținuturi, fuegienii îi numesc tiremeneni, chilienii caucalhui, colonişti din Carmen, tehuelchi, araucanii, huilichti; Bougainville le dă numele de chauha; Falkner, acela de tehuelhați! Ei înşişi se desemnează sub denumirea generală de inakeni! Vă întreb cum să se poată

recunoaşte, şi dacă un popor care are atâtea nume poate exista!

— Iată un argument, răspunse lady Helena.

— Să-l admitem, reluă Glenarvan; dar prietenul nostru Paganel cred că va mărturisi că, dacă este o îndoială asupra numelui patagonezilor, cel puțin este o siguranță asupra staturii lor!

— Niciodată nu voi mărturisi o asemenea enormitate, răspunse Paganel.

— Sunt mari? zise Glenarvan.

— Nu ştiu.

— Mici? întrebă lady Helena.

— Nimeni n-o poate afirma.

— Mijlocii atunci! spuse Mac Nabbs, pentru a împăca totul.

— Nu ştiu nici atât.

— Asta-i cam mult, strigă Glenarvan; călătorii care i-au văzut...

— Călătorii care i-au văzut, răspunse geograful, nu se înțeleg în nici un fel. Magellan zicea că atunci capul său le atingea brâul.

— Ei bine!

— Da, dar Drake pretinde că englezii sunt mai înalți decât cel mai înalt patagonez.

— Oh! Englezii! Se poate, replică maiorul cu dispreț; dar dacă era vorba de scoțieni.

— Cavendish ne asigură că sunt înalți, robuşti, reluă Paganel. Hawkins îi face uriaşi, Lemaire şi Shouten le dau unsprezece picioare înălțime.

— Bine, iată nişte oameni demni de încredere, zise Glenarvan.

— Da, tot atât că şi Wood, Narborough şi Falkner care le-au găsit o talie mijlocie. E adevărat că Byron, La Giraudais, Bougainville, Wallis şi Carteret afirmă că patagonezii au şase picioare şi ceva, pe când domnul d' Orbigny, savantul care cunoaşte cel mai bine ținuturile acestea, le atribuie o statură mijlocie de cinci picioare şi un sfert.

— Dar atunci, zise lady Helena, care e adevărul?

— Adevărul, doamnă, răspunse Paganel, iată-l: patagonezii au picioare scurte şi bustul dezvoltat. Se' poate, deci, să-ți formulezi părerea într-un fel glumeț, spunând că aceşti oameni au şase picioare în poziția şezând, şi numai cinci când sunt în picioare.

— Bravo, dragul meu savant, răspunse Glenarvan. Iată ce bine le zici.

— Afară numai, reluă Paganel, dacă nu există, ceea ce ar pune toată lumea de acord. Dar pentru a termina, prieteni, voi adăuga această observație consolatoare: că strâmtoarea lui Magellan e măreață, chiar fără patagonezi!

În acest moment, *Duncan-ul* dubla peninsula Brunswick, între două panorame splendide. Şaptezeci de mile după ce dublase Capul Gregory lăsă în urmă penitenciarul Punta Arena. Pavilionul chilian şi clopotnița bisericii apărură o clipă între arbori. Strâmtoarea trecea atunci printre mase granitice de un efect impozant; munții îşi ascundeau picioarele în sânul pădurilor imense şi îşi pierdeau în nori crestele înălbite de zăpadă: către sud-est, muntele Tarn se înălța la şase mii cinci sute de picioare în aer; noaptea veni, precedată de un lung crepuscul; lumina se topi pe nesimțite în nuanțe dulci; cerul se acoperi de stele strălucitoare şi Crucea Sudului veni să arate înaintea ochilor navigatorilor drumul polului astral. În mijlocul acestei luminoase obscurități, la lumina aştrilor care înlocuiesc farurile coastelor civilizate, iahtul îşi continuă cu îndrăzneală drumul fără a arunca ancora în aceste golfuri lesnicioase în care țărmul abundă; adesea, extremitatea catargelor sale atinse crengile fagilor antarctici care se aplecau peste valuri; adesea, elicea sa bătea apele marilor râuri, trezind gâştele, rațele, becațele, lişițele şi toată această lume cu pene a ținuturilor umede. Îndată apărură ruine şi câteva prăbuşiri cărora noaptea le dădea un aspect grandios, triste rămăşițe ale unei colonii părăsite, al cărei nume va protesta veşnic contra fertilității acestor coaste şi bogățiilor acestor păduri bogate în vânat. *Duncan-ul* trecea prin fața Portului Foametei.

Chiar în acest loc spaniolul Sarmiento, în 1581, se stabilise cu patru sute de emigranți; el întemeie aici oraşul Saint-Philippe; friguri extrem de scăzute decimară colonia, sărăcia dădu gata pe cei pe care iarna îi cruțase, şi în 1587, corsarul Cavendish găsi pe ultimul din aceşti patru sute de nenorociți, care mureau de foame pe ruinele unui oraş vechi de şase secole, după şase ani de existență.

Duncan-ul mergea de-a lungul acestor coaste deşarte; în zorii zilei, naviga printre trecătorile înguste, între păduri de fagi, de frasini şi mesteceni, din mijlocul cărora se iveau bolte de verdeață, dealuri mici şi vârfuri ascuțite, printre care se ridica la o mare înălțime obeliscul din Buckland. Trecu prin fața Golfului Saint-Nicolas, altădată numit Golful

Francezilor, numit astfel de Bougainville; în depărtare se jucau turme de foci şi balene foarte mari, judecând după ţâşniturile de apă care erau vizibile la o distanţă de patru mile. Înconjură Capul Froward, acoperit încă de ultimele ghețuri ale iernii. În cealaltă parte a strâmtorii, în Țara de Foc, se ridica la şase mii de picioare muntele Sarmiento.

Cu Capul Froward se termină cu adevărat continentul american, căci Capul Horn nu este decât o stâncă pierdută în mare la 50° latitudine.

Acest punct fiind trecut, strâmtoarea se îngustează între peninsula Brunswick şi Pământul Deşertului. Ce deosebire între această extremitate aşa de ciopârțită a Americii şi punctele deschise şi netede ale Africii, Australiei sau Indiilor! Ce cataclism necunoscut a pulverizat, astfel, acest imens promontoriu aruncat între două oceane?

Înaintea țărmului fertil era un şir de coaste dezgolite, cu aspect sălbatic, scobite de miile de canale ale acestui imens labirint. *Duncan-ul* urma fără şovăială sinuozitățile capricioase amestecându-şi norii de fum cu întunecimile sfâşiate de stânci. Trecu, fără a-şi încetini mersul, înaintea câtorva agenții de comerț spaniole, stabilite pe aceste țărmuri părăsite. La Capul Tamar, strâmtoarea se lărgea; iahtul putu să-şi ia avânt pentru a înconjura coasta râpoasă a insulelor Narborough, şi se apropie de țărmurile de sud. În fine, după treizeci şi şase de ore de la intrarea în strâmtoare, văzu ivindu-se stânca de pe Capul Pilares pe punctul mărginaş cu Pământul Deşertului. O mare imensă, liberă, strălucitoare se întindea în fața prorei sale şi Jacques Paganel, salutând-o cu un gest entuziast, se simți emoționat, cum fu însuşi Fernand de Magellan în momentul când Trinidad[11] se înclină sub vânturile Oceanului Pacific.

Capitolul X. Paralela 37

La opt zile după atingerea Capului Pilares, *Duncan* intra cu toată iuțeala, în golful Talcahuano, estuar măreț, lung de douăsprezece mile şi larg de nouă. Timpul era admirabil.

Cerul acestei țări nu are din noiembrie şi până în martie, nici un nor şi vântul de sud bântuie necontenit de-a lungul coastelor. John Mangles, după ordinele lui Edward Glenarvan, urmă de aproape arhipelagul Chiloe şi nenumăratele sfărâmături ale acestui întreg continent

american. Vreo epavă, vreun catarg de şalupă sfărâmat, un capăt de lemn lucrat de mâna oamenilor puteau pune *Duncan-ul* pe urmele naufragiului; nu se văzu nimic şi iahtul, continuânduşi drumul, ancoră în portul Talcahuano, la patruzeci şi două de zile după ce părăsise apele cețoase ale estuarului Clyde.

Îndată, Glenarvan porunci să se pună pe mare barca şi, urmat de Paganel, debarcă la picioarele zăgazului de pari. Savantul geograf, profitând de împrejurare, voi să se servească de limba spaniolă pe care o studiase aşa de conştiincios; dar spre marea lui mirare, nu se putu face înțeles de indigeni.

— Îmi lipseşte accentul, zise el.

— Să mergem la vamă, răspunse Glenarvan.

Acolo află, cu ajutorul câtorva cuvinte englezeşti unite cu gesturi expresive, că consulul britanic îşi avea reşedința la Conception. Era o cursă de o oră. Glenarvan găsi cu uşurință doi cai repezi şi, puțin timp după aceea, Paganel şi dânsul treceau zidurile acestui oraş, datorat geniului întreprinzător al lui Valdivia, viteazul însoțitor al lui Pizarro. Cât de mult decăzuse din vechea-i splendoare!

Adesea jefuit de indigeni, incendiat în 1819, dezolant, nenorocit, cu zidurile înnegrite încă de flăcările devastării, eclipsat deja de Talcahuano, el număra abia opt mii de suflete. Sub piciorul leneş al locuitorilor, străzile sale se transformau în livezi. Comerț inexistent, activitate la fel, afaceri imposibile. La fiecare balcon răsuna mandolina şi Conception, vechea cetate a bărbaților, devenise un ținut de femei şi copii.

Glenarvan se arătă puțin doritor de a căuta cauzele acestei decadențe, cu toate că Jacques Paganel l-a provocat în această privință. Fără a pierde o clipă, se duse la J. R. Bentock, esquire, consul al maiestății sale britanice. Acest personaj îl primi foarte bine şi se însărcină, când cunoscu istoria căpitanului Grant, să ia informații pe întreg litoralul. Cât despre *Britannia*, dacă se izbise de țărm către paralela 37° de-a lungul țărmurilor chiliene sau araucaniene, nu s-a aflat nimic. Nici un raport asupra unui eveniment de această natură nu ajunsese la consul, nici la colegii reprezentanți ai altor națiuni. Glenarvan nu se descurajă. Se întoarse la Talcahuano şi necruțând nici demersuri, nici griji, nici bani, trimise agenți pe coastă. Căutări zadarnice. Anchetele cele mai minuțioase făcute la populațiile riverane,

nu dădură vreun rezultat. Trebui să se conchidă că *Britannia* nu lăsase nici o urmă asupra naufragiului ei.

Glenarvan îşi informă atunci tovarăşii de insuccesul demersurilor sale. Mary Grant şi fratele ei nu-şi putură opri exprimarea durerii lor. Era a şasea zi după sosirea *Duncan-ului* la Talcahuano. Pasagerii săi se găseau reuniți pe dunetă. Lady Helena consola, nu prin cuvintele ei — ce ar fi putut spune? — ci prin dezmierdări, pe cei doi copii ai căpitanului Grant.

Jacques Paganel luase din nou documentul şi îl privea cu o atenție încordată, ca şi cum ar fi voit să-i smulgă secrete noi. De o oră îl cercetă astfel, când Glenarvan interpelându-l îi zise:

— Paganel, mă bizui pe înțelepciunea dumitale. Interpretarea ce am dat-o acestui document, n-o fi oare greşită?

Paganel nu răspunse. Se gândea.

— Ne înşelăm asupra locului catastrofei? reluă Glenarvan. Numele Patagoniei nu sare în ochii tuturor?

Paganel continuă să tacă.

— În sfârşit, cuvântul „indian" nu vine să ne dea dreptate?

— Perfect, răspunse Mac Nabbs.

— Şi atunci, nu-i evident că naufragiații, în momentul când scriau aceste rânduri, se aşteptau să devină prizonieri ai indienilor?

— Te opresc aici, dragul meu lord, răspunse în sfârşit Paganel, şi dacă celelalte concluzii ale dumitale sunt adevărate, ultima, cel puțin, nu-mi pare aşa.

— Ce vrei să zici? întrebă lady Helena, pe când toate privirile se fixau asupra geografului.

— Vreau să spun, răspunse Paganel accentuând cuvintele, că ofițerul Grant este acum prizonierul indienilor şi voi adăuga că documentul nu lasă nici o îndoială asupra acestei situații.

— Explicați-vă, domnule, zise miss Grant.

— Nimic mai uşor, draga mea Mary; în loc de a citi pe document: *vor fi prizonieri*, să citim: *sunt prizonieri*, şi totul devine clar.

— Dar aceasta este imposibil! răspunse lord Edward.

— Imposibil! Şi de ce, nobilul meu prieten? întrebă Paganel surâzând.

— Fiindcă sticla n-a putut să fie aruncată decât în

momentul când corabia se sfărâma de stânci. De acolo, această urmare, gradele de longitudine şi latitudine se aplică chiar în locul naufragiului.

— Nimic n-o dovedeşte, replică imediat cu vioiciune Paganel, nu văd de ce naufragiaţii după ce fuseseră târâţi în interiorul continentului, n-ar fi căutat să facă repede cunoscut, cu ajutorul acestei sticle, locul captivităţii lor.

— Eroare, dragul meu Paganel, fiindcă pentru a arunca o sticlă în mare, trebuie cel puţin ca marea să fie acolo.

— Sau în lipsa mării, reluă Paganel, fluviul care se varsă în aceasta.

O tăcere de mirare întâmpină acest răspuns neaşteptat şi totuşi admisibil. La fulgerul care străluci în ochii auditorilor săi, Paganel înţelese că fiecare din ei se agaţă de o nouă speranţă. Lady Helena fu cea dintâi care reîncepu:

— Ce idee! exclamă ea.

— Dar ce bună idee! adăugă cu naivitate geograful. — Atunci părerea dumitale?... întrebă Glenarvan.

— Părerea mea este să se caute paralela treizeci şi şapte în locul unde întâlneşte coasta americană, şi de a o urma fără a se depărta nici cu o jumătate de grad, până în punctul în care se adânceşte în Atlantic. Poate că pe parcursul ei vom găsi pe naufragiaţii de pe *Britannia*.

— Slabă nădejde! răspunse maiorul.

— Oricât ar fi de slabă, reluă Paganel, nu trebuie so neglijăm. Dacă, din întâmplare, am dreptate că această sticlă a ajuns în mare, urmând curentul unui fluviu de pe acest continent, nu se poate atunci să nu dăm de urmele prizonierilor. Priviţi prieteni, priviţi harta acestei ţări şi vă voi convinge.

Zicând acestea, Paganel desfăşură pe masă harta statului Chile şi a provinciilor argentiniene, şi zise:

— Priviţi şi urmaţi-mă în această plimbare prin continentul american. Să sărim strâmta fâşie chiliană. Să trecem Anzii Cordilieri. Să coborâm în mijlocul pampasului. Fluviile, râurile, cursurile de apă lipsesc acestor regiuni? Nu. Iată Rio Negro, iată Rio Colorado, iată afluenţii lor tăiaţi de gradul treizeci şi şapte de latitudine, şi care au putut servi la transportarea documentului. Acolo, poate, în mijlocul unui trib, în mâinile indienilor sedentari, la marginea acestor râuri binecunoscute, în trecătorile sierrelor, acei pe care am dreptul să-i numesc prietenii noştri, aşteaptă o intervenţie providenţială! Trebuie deci să le înşelăm speranţele? Nu-i

părerea dumneavoastră a tuturora, de a urma prin aceste ţinuturi linia viguroasă pe care degetul meu o trage în acest moment pe hartă, şi dacă, contrar tuturor prevederilor, tot mă mai înşel, nu-i datoria noastră să urcăm până la capătul paralelei treizeci şi şapte, şi dacă trebuie, pentru a găsi pe naufragiaţi, de a face cu ea înconjurul lumii?

Aceste cuvinte, pronunţate cu o însufleţire generoasă, produseră o emoţie adâncă printre cei prezenţi. Toţi se ridicară şi veniră să-i strângă mâna.

— Da, tatăl meu este acolo! strigă Robert Grant.

— Şi oriunde o fi, răspunse Glenarvan, vom şti să-l regăsim, copilul meu! Nimic mai logic ca interpretarea prietenului nostru Paganel, şi trebuie, fără a ezita, să urmăm drumul pe care îl trage. Sau căpitanul Grant este în mâinile unor indieni numeroşi, sau este prizonierul unui trib slab. În acest ultim caz, îl vom elibera. În celălalt, după ce vom afla situaţia sa, ne vom întoarce pe *Duncan* pe coasta orientală, ne vom duce la Buenos-Aires şi acolo, un detaşament organizat de maiorul Mac Nabbs va da gata pe toţi indienii provinciilor argentiniene.

— Admirabil, răspunse John Mangles, şi voi adăuga că această traversare a continentului american se va face fără pericole.

— Fără pericole şi fără oboseli, reluă Paganel. Câţi n-au făcut-o deja, care nu aveau deloc mijloacele noastre de executare şi al căror curaj nu era susţinut de idealul expediţiei noastre! În 1872, un anume Basilio-Viliarmo nu s-a dus de la Carmen până la Cordilieri? în 1806 un chilian, alcad al provinciei Conception, don Luiz de la Cruz, plecat din Antuco, na urmat tocmai acest al treizeci şi şaptelea grad şi, trecând Anzii, n-a ajuns la Buenos-Aires, după o călătorie de patruzeci şi şapte de zile? În sfârşit colonelul Garcia, domnul Alcide d'Orbigny şi onorabilul meu coleg, doctorul Martin de Moussy, n-au parcurs această ţară în lung şi în lat şi nu au făcut pentru ştiinţă ceea ce facem noi pentru umanitate?

— Domnule! Domnule! zise Mary Grant cu o voce zdrobită de emoţie, cum să vă mulţumesc pentru un devotament care vă expune la atâtea primejdii?

— Primejdii! strigă Paganel. Cine a pronunţat cuvântul primejdii?

— Nu eu! răspunse Robert Grant cu ochii strălucitori, cu privirea hotărâtă,

— Primejdii? reluă Paganel. Există? Dealtfel, despre ce-i vorba? De o călătorie abia de trei sute cincizeci de leghe, deoarece mergem în linie dreaptă, de o călătorie care se va îndeplini sub o latitudine echivalentă cu aceea a Spaniei, Siciliei, Greciei din cealaltă emisferă şi prin urmare printr-o climă aproape identică, în sfârşit de o călătorie care va dura cel mult o lună! E o plimbare!

— Domnule Paganel, întrebă atunci lady Helena, crezi că dacă naufragiaţii au căzut în puterea indienilor, viaţa lor a fost respectată?

— Vă îndoiţi, doamnă? Dar indienii nu sunt antropofagi! Departe de aceasta. Unul din compatrioţii mei, pe care l-am cunoscut la Societatea de geografie, domnul Guinnard, rămăsese trei ani prizonierul indienilor din pampas. A suferit, a fost tratat cu asprime, dar în sfârşit, a ieşit din greaua încercare. În aceste locuri, un european e o fiinţă folositoare; indienii îi cunosc valoarea şi îl îngrijesc ca pe un animal preţios.

— Ei bine, nu mai e de ezitat, zise Glenarvan; trebuie să plecăm, şi să plecăm fără întârziere. Ce drum trebuie să urmăm?

— Un drum lesnicios şi plăcut, răspunse Paganel. Începând cu puţin urcuş de munte, apoi cu o pantă pe povârnişul oriental al Anzilor şi, în fine, cu o câmpie netedă, cu verdeaţă şi cu nisip, o adevărată grădină.

— Să vedem harta, zise maiorul.

— Iat-o, dragul meu maior. Vom lua extremitatea paralelei treizeci si şapte pe coasta chiliană între peninsula Rumena şi golful Carnero. După ce vom traversa capitala Araucaniei, vom trece Anzii Cordilieri prin trecătoarea Antuco, lăsând Vulcanul la sud; apoi alunecând pe povârnişurile alungite ale munţilor, trecând de Neuquem, Rio Colorado, vom ajunge în pampas, lacul Salinas, râul Guamini Sierra Tapalquen. Acolo se găsesc frontierele provinciei Buenos-Aires. Le vom trece, vom urca Sierra Tandil şi ne vom prelungi cercetările până la peninsula Medaño, pe ţărmurile Atlanticului.

Vorbind astfel, desfăşurând programul expediţiei, Paganel nu se obosea măcar să privească harta întinsă sub ochii lui; nu avea ce face cu dânsa. Nutrit cu lucrările lui Frezier, Molina, Humboldt, Miers, d'Orbigny, memoria lui nu putea fi nici înşelată, nici surprinsă. După ce terminase această nomenclatură geografică, adăugă:

— Deci, dragii mei prieteni, drumul e drept. În treizeci de zile îl vom fi trecut şi vom ajunge înaintea *Duncan-ului* pe coasta orientală, doar dacă vânturile de jos nu-i vor întârzia mersul.

— Aşa că *Duncan-ul*, zise John Mangles, va trebui să taie cruciş între Capul Corrientes şi Capul Saint Antoine?

— Exact.

— Şi cum vei alcătui personalul unei asemenea expediţii? întrebă lord Edward.

— Cât mai simplu. E vorba numai de cunoaşterea situaţiei căpitanului Grant, şi nu de a schimba focuri de armă cu indienii. Cred că lord Glenarvan, şeful nostru firesc, maiorul care n-ar voi să-şi cedeze locul nimănui, servitorul dumneavoastră Jacques Paganel...

— Şi eu! strigă tânărul Grant.

— Robert! Robert! zise Mary.

— Şi de ce nu? răspunse Paganel. Călătoriile fac tinereţea. Deci, noi patru, şi trei marinari de pe *Duncan*...

— Cum, zise John Mangles adresându-se stăpânului său, pe mine nu mă cereţi?

— Dragul meu John, răspunse Glenarvan, lăsăm călătoarele noastre, adică ceea ce avem mai scump pe lume, la bord. Cine ar veghea asupra lor, dacă nu devotatul căpitan al *Duncan-ului*?

— Nu vă putem, deci, însoţi? zise lady Helena, ai cărei ochi se acoperiră cu un nor de tristeţe.

— Draga mea Helena, răspunse Glenarvan, călătoria noastră trebuie să se îndeplinească doar cu o iuţeală excepţională; despărţirea noastră va fi scurtă şi...

— Da, dragul meu, te înţeleg, răspunse lady Helena, du-te, deci, şi reuşeşte în întreprinderea dumitale!

— Dealtfel, aceasta nu e o călătorie, zise Paganel.

— Şi ce-i atunci? întrebă lady Helena.

— O excursie, nimic mai mult. Vom trece, ca oricare alţii pe pământ, făcând cel mai mult bine cu putinţă. Deviza noastră este: *Transire benefaciendo*.

Cu vorbele lui Paganel, se termină discuţia, dacă se poate da acest nume unei convorbiri în care toată lumea a fost de aceeaşi părere. Pregătirile începură chiar în acea zi; se hotărî să se ţină expediţia secretă, pentru a nu da de bănuit indienilor.

Plecarea fu fixată la 14 octombrie. Când a fost vorba de a alege mateloţii destinaţi să debarce, toţi îşi oferiră serviciile

şi Glenarvan avu greutatea alegerii. Preferă deci să se tragă la sorți pentru ca să nu fie unul supărat. Au fost aleşi secundul Tom Austin, Wilson, un flăcău puternic şi Mulrady, care l-ar fi provocat la luptă chiar pe Tom Sayers{12}.

Glenarvan desfăşurase o activitate extremă în pregătirile sale. Voia să fie gata în ziua indicată şi a izbutit să fie. La întrecere cu ceilalți, John Mangles se aproviziona cu cărbuni, aşa ca să poată ieşi îndată în larg. Ținea să-i întreacă pe călătorii de pe coasta argentiniană. De aici o adevărată rivalitate între Glenarvan şi tânărul căpitan.

La 14 octombrie, la ora hotărâtă, erau gata. În momentul despărțirii, pasagerii iahtului se întruniră în careul de pe punte. *Duncan-ul* era pregătit de plecare. Glenarvan, Paganel, Mac Nabbs, Robert Grant, Tom Austin, Wilson şi Mulrady, înarmați cu carabine şi revolvere Colt, se pregătiră să părăsească bordul. La capătul digului îi aşteptau călăuzele cu catârii.

— E timpul, zise în sfârşit lord Edward.

— Mergeți cu bine! răspunse lady Helena stăpânindu-şi emoția. Lord Glenarvan o îmbrățişa, pe când Robert se arunca la gâtul surorii lui.

— Şi acum, dragi prieteni, zise Jacques Paganel, o ultimă strângere de mână!

Cei şapte călători părăsiră *Duncan-ul*. Îndată ajunseră la chei. Lady Helena strigă de pe punte:

— Prieteni, Dumnezeu să vă ajute!

— Şi ne va ajuta, doamnă, răspunse Jacques Paganel, căci, vă rog s-o credeți, ne vom ajuta singuri!

— Înainte, strigă John Mangles mecanicului său.

— Înainte! răspunse lord Glenarvan.

Şi în aceeaşi clipă în care călătorii, dând frâu liber animalelor lor, urmau drumul țărmului, *Duncan-ul*, sub acțiunea elicei sale, tăia vertiginos apele.

Capitolul XI. Prin Chile

Trupa indigenă, organizată de Glenarvan, se alcătuia din trei bărbați şi un copil. Stăpânul catârilor era un englez naturalizat de douăzeci de ani în această țară. Închiria catâri trecătorilor şi îi călăuzea prin diferite trecători ale Cordilierilor. Apoi îi încredința în mâinile unui „baqueano”, călăuză argentiniană căreia îi erau cunoscute drumurile din

Pampas. Englezul nuşi uitase până într-atâta limba maternă, în tovărăşia catârilor şi a indienilor, încât să nu se fi putut înțelege cu călătorii. De aici o mare uşurință, în executarea ordinelor, de care Glenarvan se grăbi să profite, deoarece Jacques Paganel nu reuşise încă să se facă înțeles.

Acest stăpân de catari, „catapaz" după denumirea chiliană, era ajutat de doi păstori-călăuze indigene şi de un copil de doisprezece ani. Păstorii-călăuze supravegheau catârii încărcați cu bagajele trupei, iar copilul conducea „madrina", o iapă tânără care, purtând clopoței, mergea înainte şi târa după dânsa zece catâri. Călătorii încălecaseră şapte, catapazul unul; ceilalți doi transportau proviziile şi câteva suluri de stofă destinate să asigure bunăvoința locuitorilor câmpiei. Păstorii-călăuze, după obiceiul lor, mergeau pe jos. Această trecere prin America meridională trebuia deci, să se efectueze în cele mai bune condiții de siguranță şi cât se putea de repede.

Trecerea lanțului Anzilor nu este o călătorie obişnuită. Aceasta nu se poate întreprinde fără a folosi catâri puternici, din care cei mai prețuiți sunt de proveniență argentiniană. Animalele au dobândit în țară o dezvoltare superioară celei de rasă primitivă. În privința hranei, sunt puțin pretențioase. Nu beau decât o singură dată pe zi, fac cu uşurință zece leghe în opt ore şi duc, fără a se plânge, o povară de paisprezece arobe[13].

Pe acest drum de la un ocean la celălalt, nu sunt hanuri. Se mănâncă numai carne uscată, orez gătit cu ardei şi vânatul care se lasă ucis pe drum. În munți se bea apă din torente, în câmpie din izvoare, însoțită de câteva picături de rom, din care fiecare îşi are provizia, conținută într-un corn de bou, numit „şifiu". Trebuie să ai, dealtfel, grijă să nu abuzezi de băuturile alcoolice, puțin prielnice, într-o regiune în care sistemul nervos omenesc e cu deosebire exaltat. Cât despre paturi, ele sunt înfăşurate în şaua indigenă numită „recado". Şaua este făcută din „pelions", piei de oi tăbăcite pe o parte, şi căptuşite cu lână în cealaltă, pe care le mențin nişte chingi late, luxos brodate. Un călător, înfăşurat în aceste cuverturi calde, înfruntă nopțile umede şi doarme foarte bine.

Glenarvan, ca un om care ştie să călătorească şi să se conformeze obiceiurilor diferitelor țări, adoptase, pentru el şi ai lui, îmbrăcămintea chiliană. Paganel şi Robert nu simțiră bucurie când îşi introduseră capetele prin „poncho" național,

un tartan larg, găurit la mijloc, şi picioarele în ghete de piele făcute din piciorul de dinapoi al unui mânz. Trebuia să vezi catârii lor bogat înhămaţi, având în gură zăbala arabă, căpăstrul lung de piele împletită, servind de bici, cureaua frâului înfrumuseţată cu ornamente de metal şi „alforjas”-urile, saci dubli de culoare strălucitoare care conţineau merindele. Paganel, distrat întruna, trebui să primească trei sau patru zvârlituri de copită de la straşnicul lui animal, în momentul încălecării.

Odată în şa cu nedespărţitul lui telescop în bandulieră, cu picioarele cramponate în scări, se încredinţă înţelepciunii animalului său şi nu avu de ce să se căiască. Robert arătă de la început dibăcia unui călăreţ excelent.

Plecară. Timpul era superb, cerul de o seninătate perfectă şi atmosfera îndeajuns de răcorită de vânturile mării, cu toata fierbinţeala soarelui. Convoiul urmă repede ţărmurile pline de cotituri ale golfului Talcahuano, pentru a ajunge la treizeci de mile spre sud, la extremitatea paralelei. În timpul acestei dintâi zile de drum, merseră repede printre trestiile vechilor mlaştini secate, dar vorbiră puţin. Despărţirea lăsase o impresie vie în inimile lor. Puteau să vadă încă fumul *Duncan-ului*, care se pierdea la orizont. Toţi tăceau, afară de Paganel; acest geograf studios îşi punea sieşi întrebări în spanioleşte şi îşi răspundea singur în aceeaşi limbă. Mai mult, catapazul era un om destul de taciturn şi pe care profesiunea sa ar fi trebuit să-l facă vorbăreţ. Abia se adresa călăuzelor. Aceştia, ca oameni de meserie, îşi înţelegeau foarte bine rostul. Dacă se oprea un catâr, îl îndemnau cu un strigăt gutural; dacă nu era de ajuns strigătul, o piatră bună, aruncată de o mână sigură, punea capăt încăpăţânării lui. Dacă se dezlega o chingă, dacă se pierdea un frâu, păstorul punea totul la punct.

Obiceiul celor ce au catâri este de a pleca la ora opt, după micul dejun, şi de a merge astfel până în momentul culcării, la ora patru după-amiaza. Edward Glenarvan se ţinu de acest obicei. Ori, exact când semnalul opririi fu dat de catapaz, călătorii ajungeau la oraşul Arauco, aşezat la extremitatea golfului, fără a fi părăsit marginea spumoasă a oceanului. Ar fi trebuit atunci să meargă vreo douăzeci de mile la vest, până la golful Carnero, pentru a găsi acolo extremitatea paralelei treizeci şi şapte. Dar agenţii lui Glenarvan, cutreieraseră deja această parte a litoralului, fără să fi întâlnit vreo urmă a naufragiului. O nouă explorare

devenea deci inutilă, şi fu hotărât ca oraşul Arauco să fie luat drept punct de plecare. De acolo, drumul trebuia să fie ţinut către est, urmând o linie riguros dreaptă. Intrară în oraş pentru a petrece acolo noaptea, şi poposiră în curtea unui han.

Arauco este capitala Araucaniei, regiune locuită de *moluşi*, fiii mai mari ai rasei chiliene cântaţi de poetul Ercilla. Rasă mândră şi puternică, singura din cele două Americi care n-a suferit o dominaţie străină. Dacă Arauco aparţinuse odată spaniolilor, populaţiile, cel puţin, nu se supuseseră; ele au rezistat atunci cum rezistă astăzi atacurilor şi drapelul lor independent — o stea albă pe un câmp de azur — fâlfâie încă în vârful colinei fortificate ce apără oraşul.

Pe când se pregătea cina, Glenarvan, Paganel şi catapazul se plimbară printre casele acoperite cu stuf. În afară de o biserică şi de resturile unei mănăstiri franciscane, Arauco nu oferea nimic deosebit. Glenarvan încercă să culeagă câteva informaţii care nu-i fură de prea mult folos. Paganel era disperat că nu se putea face înţeles de locuitori; dar fiindcă aceştia vorbeau araucaniana — limbă care se foloseşte până dincolo de strâmtoarea lui Magellan — spaniola lui Paganel îi folosi tot atâta cât şi ebraica. În locul urechilor, el îşi întrebuinţa deci ochii, şi într-un cuvânt, simţi o adevărată bucurie de savant să observe diferite tipuri ale rasei moluşe, care treceau pe dinaintea lui. Bărbaţii aveau statura înaltă, faţa turtită, pielea arămie, privirea neîncrezătoare, capul maro, păros. Păreau supuşi leneviei războinicilor care nu ştiau ce să facă în timp de pace. Femeile lor, cu o înfăţişare necăjită, dar curajoasă, se îndeletniceau cu treburile oneste ale gospodăriei, îngrijeau caii, ştergeau armele, vânau pentru stăpânii lor şi găseau, pe deasupra, timpul de a fabrica ponchourile albastre care cer ani şi ani de lucru şi al căror preţ este de cel puţin o sută de dolari.

În rezumat, moluşii sunt un popor puţin interesant, cu obiceiuri destul de înapoiate. Au aproape toate viciile omeneşti şi o singură virtute; iubirea de libertate.

— Adevăraţi spartani; repetă Paganel la cina de seară.

Savantul exagera şi fu înţeles şi mai puţin când adăugă că inima lui de francez bătea puternic în timpul vizitei sale în oraşul Arauco. Când maiorul îl întrebă de cauza acestei „bătăi" neaşteptate, răspunse că emoţia sa era destul de firească, deoarece unul din compatrioţii săi ocupase

odinioară tronul Araucaniei. Maiorul îl rugă să binevoiască a face cunoscut numele acestui suveran. Jacques Paganel numi cu mândrie pe bravul domn de Tonneins; un om foarte bun, vechi funcționar de tribunal la Périgueux, puțin bărbos și care suferise ceea ce regii detronați numesc „ingratitudinea supușilor lor". Maiorul surâse ușor la ideea unui vechi funcționar de tribunal alungat de pe tron; Paganel răspunse foarte serios că era poate mult mai ușor unui funcționar să fie un bun rege, decât unui rege să fie un bun funcționar. Și la această observație, fiecare râse și bău câteva picături de „șișa" — rachiu de porumb fermentat — în sănătatea lui Aurelian-Antoniu I, ex-regele Araucaniei. Câteva minute mai târziu, călătorii înfășurați în păturile lor, dormeau adânc.

A doua zi, la ora opt, cu madrina în frunte și cu păstorii-călăuze în urmă, convoiul reluă spre est drumul paralelei treizeci și șapte. Traversară teritoriul fertil al Araucaniei, bogat în vii și în turme. Dar încetul cu încetul pustiul se întinse. Din loc în loc abia se ivea câte o barcă de „rastreadores" — indieni, îmblânzitori de cai — celebri în America. Din când în când, se vedea câte un conac părăsit care servea de adăpost indienilor rătăcitori pe câmpie. În timpul zilei, două râuri ținură calea călătorilor: Rio de Raque și Rio de Tubal. Dar catapazul descoperi un vad care permise să se treacă dincolo. Lanțul Anzilor se desfășura la orizont, îngroșându-și poalele și înmulțindu-și vârfurile spre nord: acestea nu erau decât joasele vertebre ale enormei șire a spinării pe care se sprijină întregul schelet al Lumii Noi.

La ora patru după-amiaza, după un ocol de treizeci și cinci de mile, se opriră în plină câmpie, sub un boschet de micșunele. Catârii fură deshămați și lăsați să pască în libertate iarba deasă a câmpului. Scoaseră din desagi carnea și orezul obișnuit. Șeile din blană de oaie întinse pe pământ serveau de cuverturi, recadosurile, de perne și fiecare găsi pe aceste paturi o odihnă întăritoare. Călăuzele și catapazul vegheau pe rând.

Fiindcă timpul era așa de favorabil, fiindcă drumeții, fără a excepta pe Robert, se mențineau bine, fiindcă, în sfârșit, călătoria începea sub așa de bune auspicii, trebuiau să profite și să se grăbească mai departe ca un jucător care își încearcă norocul. Aceasta, era părerea tuturor. Ziua următoare merseră mult, trecură fără accident curentul râului Bell și seara se așezară pe malurile lui Rio Biobio,

care desparte Chile spaniol de Chile independent. Glenarvan putu înscrie încă treizeci şi cinci de mile la activul expediției. Locurile nu se schimbaseră. Erau tot fertile şi bogate în amarile, în micşunele arborescente, în „flushies", în bolundarițe şi cactuşi cu florile galbene, strălucitoare. Câteva animale, între altele pisica-tigru, stăteau ascunse în desişuri. Un gâtlan, o bufniță singuratică, sturzi şi pescărei, fugind de ghearele şoimilor, reprezentau singurele rase ale vietăților cu pene. Dar se vedeau puțini indigeni. Abia câțiva „guassos", copii degenerați ai indienilor şi spaniolilor, călărind pe cai însângerați de pintenul uriaş, legat de picioarele lor goale, trecând ca nişte umbre. Nu aveau cu cine să vorbească pe drum, iar mijlocul de a se informa lipsea cu desăvârşire. Glenarvan luă o hotărâre. Îşi spuse că Grant, prizonier al indienilor, trebuise să fie târât de ei dincolo de lanțul Anzilor. Cercetările nu puteau fi fructuoase decât în pampas, şi nu dincoace. Trebuia deci să aibă răbdare, să meargă înainte, repede, fără întrerupere.

Pe 17, plecară la ora şi în ordinea obişnuită. Un ordin pe care Robert nu-l păstra fără greutate, căci abordarea sa îl târa să întreacă madrina, spre marea disperare a catârului său. Nu trebuia nimic altceva decât tonul sever al lordului Glenarvan, pentru a menține pe băiat la locul lui.

Ținutul deveni mai accidentat: câteva umflături ale terenului indicau munții apropiați; râurile se înmulțeau urmând cu zgomot capriciile pantelor. Paganel îşi consulta adesea hărțile; când unul din aceste râulețe nu figura, ceea ce se întâmpla adesea, sângele-i de geograf clocotea în vine, şi se încurca.

— Un râuşor care n-are nume, zicea el, e ca şi cum n-ar avea stare civilă! Nu există în ochii legii geografice.

Nu se sfia să le boteze; le nota pe harta sa şi le acoperea cu calificativele cele mai răsunătoare ale limbii spaniole.

—- Ce limbă, repeta el, ce limbă plină şi sonoră! O limbă de metal! Sunt sigur că e compusă din şaptezeci şi opt părți cupru şi douăzeci şi două părți staniu, ca bronzul clopotelor!

— Dar faci progrese cu ea! întrebă Glenarvan.

— Desigur, dragul meu lord! Ah, dacă n-ar fi accentul, totul ar merge strună!

Şi Paganel se tot trudea pe drum să se perfecționeze în pronunțarea limbii fără a-şi uita observațiile geografice. În acest domeniu el era uimitor de tare. Când Edward Glenarvan întreba pe catapaz despre vreo particularitate a

țării, savantul tovarăş întrecea totdeauna răspunsul călăuzei. Catapazul îl privea cu un aer prostit.

Chiar în acea zi, către ora două, un drum tăia linia urmată până atunci. Natural, Glenarvan îi întrebă numele, şi tot aşa de natural Jacques Paganel fu acela care răspunse: „E drumul de la Yumbel la Los Angelos". Glenarvan privi pe catapaz.

— Chiar aşa, răspunse acesta.

Apoi adresându-se geografului:

— Aţi străbătut, desigur, acest ţinut?

— Vezi bine! răspunse Paganel cu seriozitate.

— Pe un catâr?

— Nu, în fotoliul meu.

Catapazul nu înţelese, căci ridică din umeri şi reveni în fruntea trupei.

La ora cinci după-amiaza, se opriră într-o trecătoare, la câteva mile deasupra orăşelului Loja. Şi în aceeaşi noapte, călătorii poposiră la picioarele Sierrelor, primele trepte ale Cordilierilor.

Capitolul XII. La patru mii de metri înălţime

Traversarea statului Chile nu prezentase până atunci nimic deosebit. Dar acum obstacolele şi primejdiile care însoţesc o trecere prin munţi, se înfăţişau deodată. Lupta cu dificultăţile naturale trebuia să înceapă.

Un lucru important trebuie să fie hotărât înaintea plecării. Prin ce pas se putea trece lanţul Anzilor, fără a se depărta de drumul hotărât? Catapazul fu întrebat în această privinţă.

— Nu cunosc, răspunse el, decât două trecători bune.

— Fără îndoială, trecătoarea Arica, descoperită de Valdivia Mendoza, zise Paganel.

— Exact.

— Şi aceea de la Villarica, situată la sud de Nevado, cu acest nume.

— Drept.

— Ei bine, prietene, aceste două trecători n-au decât un cusur: acela de a ne depărta spre nord sau sud mai mult decât ne convine.

— Ai să ne propui altă trecătoare? întrebă maiorul. — Desigur, răspunse Paganel, trecătoarea Antuco, aşezată pe

povârnişul vulcanic, la 37°30', deci cu o jumătate de grad mai aproape de drumul nostru. Ea se găseşte la o înălţime de 1949 metri şi a fost recunoscută de Zamudio de Cruz.

— Bine, zise Glenarvan, dar dumneata cunoşti această trecătoare, catapaz?

— Da, *milord*, am străbătut-o şi dacă nu v-am propus-o e din cauză că aceasta este cel mult un drum bun numai pentru vitele care servesc păstorilor indieni de pe povârnişurile orientale.

— Prietene, răspunse Glenarvan, pe acolo pe unde trec turmele de iepe, de oi şi boi ale păstorilor, vom şti şi noi să trecem. Şi deoarece ne menţine în linie dreaptă, haidem spre trecătoarea Antuco.

Semnalul plecării a fost dat îndată, şi se adânciră în valea Las Lejas, între mari blocuri de calcar cristalizat. Urcau urmând o pantă aproape nesimţită. Către ora unsprezece, trebuiră să ocolească malurile unui mic lac, rezervor natural, şi pitoreasca întâlnire o confundau într-o linişte limpede. Deasupra lacului se aflau întinse „ilanos", câmpii înalte acoperite de ierburi, unde păşteau turmele indienilor. Dădură apoi de o mlaştină care se întindea la sud şi la nord, şi de care scăpară graţie instinctului catârilor. La ora unu, apăru fortul Ballenare, pe o stâncă perpendiculară, pe care o înconjura cu zidurile-i dărâmate. Trecură dincolo. Pantele deveneau de acum abrupte, pietroase, iar pietricelele, desprinse de copitele catârilor, se rostogoleau sub paşii lor formând cascade zgomotoase. Către ora trei, se iviră câteva ruine pitoreşti ale unui fort distrus în răscoala din 1770.

— Hotărât, zise Paganel, munţii nu ajung să separe pe oameni, trebuie să-i şi fortifici!

Începând din acest punct, drumul deveni greu, chiar periculos; unghiul pantelor se deschise mai mult, potecile în afară se îngustau din ce în ce, prăpastiile se adânciră îngrozitor. Catârii înaintau cu prudenţă, cu botul în pământ, mirosind drumul. Mergeau unul după altul. Câteodată, la o cotitură bruscă, madrina dispărea iar caravana se călăuzea atunci după zgomotul depărtat al clopoţelului ei. Adesea, capricioasele întortocheri ale cărării, aduceau coloane pe două linii paralele, şi catapazul putea vorbi călăuzelor, pe când o crăpătură largă de abia patru metri, dar adâncă de patru sute, săpa între ei o prăpastie extrem de primejdioasă. Totuşi vegetaţia ierboasă luptă încă cu stâncile; dar se simţea de acum regnul mineral în luptă cu regnul vegetal.

Apropierile vulcanului Antuco se recunoşteau după câteva urme de lavă, de culoare feruginoasă, acoperite de cristale galbene de forma acelor. Stâncile, îngrămădite una peste alta, gata să cadă, se ţineau contra tuturor legilor echilibrului. Evident, cataclismele trebuiau uşor să le modifice aspectul şi văzând deasupra aceste vârfuri fără proporţie, aceste turnuri stângace, aceste gurguie rău aşezate, era lesne de înţeles că ora prăbuşirii definitive nu sunase încă pentru regiunea muntoasă. În aceste condiţii, drumul avea să fie greu de recunoscut. Agitaţia aproape necontenită a scheletului andin, schimbă adesea înfăţişarea, iar punctele de reper nu sunt la locul lor. Catapazul ezita, se oprea, privea împrejurul său, privea forma stâncilor, căuta pe piaţa sfărâmicioasă urmele indienilor. Orice orientare devenea imposibilă.

Lordul Edward urma călăuza pas cu pas; înţelegea, simţea încurcătura lui crescând cu dificultăţile drumului; nu îndrăznea să-l întrebe şi se gândea, poate nu fără dreptate, că este un instinct al conducătorilor de catâri, precum e şi un instinct al catârilor, şi că e mai bine să te laşi în voia acestora.

Timp de o oră, catapazul rătăci la întâmplare, până ce ajunse în zonele mai ridicate ale muntelui. În fine, fu nevoit să se oprească. Se găseau în fundul unei văi înguste, una din acele trecători, pe care indienii le numesc „quebradas”. Un zid de porfir, tăiat perpendicular, închidea ieşirea. Catapazul, după ce căutase în zadar o trecere, descălecă, îşi încrucişă braţele şi aşteptă. Glenarvan se apropie de el.

— Te-ai rătăcit?

— Nu, *milord*, răspunse catapazul.

— Totuşi, nu suntem în trecătoarea Antuco?

— Suntem în ea.

— Nu te înşeli?

— Nu mă înşel. Iată restul unui foc care a servit indienilor şi iată urmele lăsate de turmele de iepe şi de oi.

— Ei bine, s-a trecut pe acest drum?

— Da, dar nu se va mai trece. Ultimul cutremur de pământ l-a făcut imposibil…

— Catârilor, răspunse maiorul, dar nu oamenilor.

— Ah! Aceasta vă priveşte, răspunse catapazul, am făcut ce am putut. Catârii mei şi eu suntem gata să ne întoarcem, dacă voiţi să vă reîntoarceţi şi să căutaţi celelalte trecători ale Cordilierilor.

— Şi aceasta va fi o întârziere...

— De cel puțin trei zile.

Glenarvan asculta în tăcere cuvintele catapazului. Aceasta era evident în condițiile învoirii lor. Catârii săi nu puteau merge mai departe. Totuşi, când fu vorba de a se întoarce din drum; Glenarvan se întoarse către tovarăşii săi şi le zise:

— Voiți să treceți oricum?

— Voim să vă urmăm, răspunse Tom Austin.

— Şi chiar să v-o luăm înainte, adăugă Paganel. La urma urmei, despre ce-i vorba? De a trece un lanț de munți ale căror povârnişuri opuse oferă o coborâre nespus de uşoară! Aceasta făcută, vom găsi „baqueanos" argentinieni care ne vor călăuzi prin pampas, şi cai repezi, obişnuiți să fugă prin câmpii. Înainte, deci, şi fără şovăială.

— Înainte! strigară tovarăşii lui Glenarvan.

— Nu ne însoțeşti? întrebă acesta pe catapaz.

— Sunt conducător de catâri, răspunse catapazul. — Cum doreşti.

— Ne vom lipsi de el, zise Paganel; în această parte a zidului, vom găsi cărările lui Antuco şi sunt în stare să vă conduc în josul muntelui tot aşa de drept ca şi cea mai bună călăuză a Anzilor.

Glenarvan discută deci cu catapazul şi apoi îl concedie, pe el, pe călăuze şi pe catâri. Armele, instrumentele şi câteva provizii fură împărțite între cei şapte călători. De comun acord se decise ca urcuşul să fie reluat îndată, iar dacă va trebui, să călătorească şi o parte din noapte. Pe povârnişul din stânga şerpuia o cărare stâncoasă pe care catârii n-ar fi putut-o trece. Dificultățile erau mari, dar după două ore de oboseală şi mers în cerc, Glenarvan şi tovarăşii săi se regăseau pe trecătoarea Antuco. Erau atunci în partea andină, propriu-zisă, care nu este departe de creasta Cordilierilor, dar nu găsiră nici urmă de vreo cărare deschisă, de vreo trecătoare determinată. Întreaga regiune fusese tulburată de ultimele cutremure de pământ, şi trebuiră să urce părțile proeminente ale lanțului. Paganel fu nespus de enervat că nu găseşte drumul liber, şi se aştepta la greutăți grozave pentru a atinge vârful Anzilor, căci înălțimea lor este cuprinsă între trei mii cinci sute şi patru mii de metri. Din fericire, vremea era liniştită, cerul limpede, anotimpul prielnic; dar iarna, care ține pe aici din luna mai până în octombrie, o asemenea ascensiune n-ar fi fost cu putință;

frigurile intense ucid repede pe călători, şi cei pe care-i cruță, nu scapă, cel puțin, violențelor „temporalelor", un fel de uragane specifice acestor locuri, care populează cu cadavre prăpastiile Cordilierilor.

Urcară toată noaptea; se urcau cu ajutorul mâinilor pe platouri aproape inaccesibile; săreau deschizături largi şi adânci; brațele lipite unul de altul înlocuiau frânghiile, iar umerii serveau de scări; dibacii oameni semănau unor clovni dedați tuturor jocurilor de circ. Vigoarea lui Mulrady şi dibăcia lui Wilson avură numeroase ocazii să se exercite. Cei doi bravi scoțieni se întreceau pe sine; de mai multe ori, fără devotamentul şi curajul lor, convoiul n-ar fi putut trece. Glenarvan nu-l pierdea din vedere pe Robert, pe care vârsta şi vioiciunea îl duceau la acte nesocotite. Paganel înainta cu o uşurință adevărat franceză. Cât despre maior, el nu se agita nici mai mult nici mai puțin decât trebuia.

La ora cinci dimineața, călătorii atinseseră o înălțime de două mii cinci sute de metri. Se găseau atunci pe platourile secundare, ultima limită a regiunii arborescente. Acolo zburdau câteva vietăți, care ar fi făcut bucuria sau norocul unui vânător: lama, animal prețios al munților, care înlocuieşte oaia, boul şi calul, şi trăieşte acolo unde n-ar trăi catârul; chinchila, mic rozător, blând şi fricos, cu blana groasă, ceva între iepure şi şoarecele-săritor, şi ale cărui labe de dinapoi dădeau aparența unui cangur. Nimic mai plăcut decât să-l vezi, sprinten, sărind pe vârful arborilor, în felul unei veverițe.

Dar vietățile acestea nu erau ultimii locuitori ai muntelui. La trei mii de metri, pe limita zăpezilor veşnice, trăiau în turme rumegătoare de o frumusețe incomparabilă: alpaca cu părul lung, mătăsos, capra fără coarne, elegantă şi mândră, a cărei lângă e fină, şi pe care naturaliştii au numit-o „vigonie". Dar nu trebuia să te apropii de dânsa; fugea, s-ar putea spune, ca vântul, lunecând fără zgomot pe povârnişurile orbitoare de albeață.

La această înălțime, aspectul regiunii era complet schimbat. Blocuri mari de gheață strălucitoare, de o culoare albăstruie pe unele povârnişuri, se înălțau din toate părțile, oglindind primele raze ale zilei. Urcuşul deveni atunci foarte periculos. Nu se mai aventurau fără a sonda cu atenție, pentru a cunoaşte deschizăturile. Wilson se pusese în fruntea convoiului încercând cu piciorul suprafața ghețarilor. Tovarăşii lui mergeau exact pe urmele paşilor săi, şi se fereau

de a vorbi tare, căci cel mai mic zgomot, agitând păturile de aer, putea să provoace căderea maselor de zăpadă suspendate la aproape trei sute de metri deasupra capetelor lor.

Ajunseră atunci în regiunea arbuştilor care, la patru sute optzeci de metri mai sus, cedau locul gramineelor şi cactuşilor. La aproape patru mii de metri orice urmă de vegetaţie dispăru. Călătorii nu se opriră decât o singură dată, la ora opt, pentru a-şi întări puterile printr-o mâncare sărăcăcioasă. Cu un curaj supraomenesc, reluară urcuşul înfruntând primejdii ce creşteau la tot pasul. Trebuiră să încalece stânci colţuroase şi să treacă pe deasupra prăpastiilor fără fund. În mai multe locuri, cruci de lemn erau aşezate la rând, pe drum, arătând locul unde alţi drumeţi îndrăzneţi îşi pierduseră viaţa. Către ora două, un platou imens, fără urmă de vegetaţie, un fel de deşert, se arătă vederii. Aerul era uscat, cerul de o albeaţă pâcloasă; la această înălţime ploile sunt necunoscute. Ici şi colo câteva piscuri de porfir şi de bazalt străpungeau giulgiul alb de negură.

Călătorii, cu tot curajul lor, erau la capătul puterilor. Lordul Edward, văzând istovirea tovarăşilor săi, regreta că s-a abătut aşa departe în munţi. Tânărul Robert se îndârjea împotriva oboselii, dar nu putea să meargă mai departe.

La orele trei, Glenarvan se opri.

— Trebuie să ne odihnim, zise el.

— Să ne odihnim? răspunse Paganel. Dar nu avem adăpost.

— Totuşi odihna e necesară, chiar dacă ne-am opri numai pentru Robert.

— Dar nu, *milord*, răspunse curajosul copil, mai pot merge încă... nu vă opriţi...

— Vei fi purtat pe braţe, băiatul meu, răspunse Paganel, dar trebuie să ajungem cu orice preţ pe coasta orientală. Acolo vom găsi poate vreo colibă. Încă două ore mai mergeţi!

— Aceasta este părerea dumneavoastră, a tuturor? întrebă Glenarvan.

— Da, răspunseră toţi. Mulrady adăugă:

— Mă ocup eu de copil.

Şi reluară drumul spre răsărit. Trecură alte două ore de urcuş chinuitor. Urcau necontenit pentru a atinge ultimele culmi ale muntelui. Rarefierea aerului producea suferinţa cunoscută sub numele de „puna”. Sângele picura printre gingii şi buze în lipsa echilibrului şi poate şi sub influenţa

zăpezilor care, la o înălțime mare, viciază aerul.

Trebuiau să-l înlocuiască în lipsa densității sale, prin respirații dese, grăbind astfel circulația, ceea ce îi obosea nu mai puțin ca sclipirea razelor soarelui pe întinderile de zăpadă. Oricare ar fi fost voința curajoşilor oameni, veni momentul când cei mai bravi slăbiră, iar amețeala, acest teribil rău de munte, distruse nu numai forțele lor fizice, dar şi energia lor morală. Nu se luptă nepedepsit contra oboselilor de acest fel. Îndată, poticnelile deveniră tot mai repetate şi cei care cădeau nu înaintau decât târându-se pe genunchi.

Or, istovirea trebuia să pună capăt urcuşului împins la extrem. Glenarvan nu privea fără groază imensitatea zăpezilor, frigul cu care impregnau această regiune funestă, umbra care se ridica pe aceste culmi pustii, lipsa de adăpost pentru noapte. Dar maiorul îl bătu pe umăr şi zise cu un ton calm.

— O colibă!

Capitolul XIII. Coborârea Cordilierilor

Oricine, în afară de Mac Nabbs, ar fi trecut de o sută de ori pe lângă colibă fără a-i bănui existența.

Trebuiră s-o dezgroape. După o jumătate de oră de muncă înverşunată, Wilson şi Mulrady destupaseră intrarea acestei „cazucia" şi drumeții se îngrămădiră înăuntru cu grabă. Cazucia, construită de indieni, era făcută din „adobe", un fel de cărămizi arse la soare; avea forma unui cub cu fiecare față de douăsprezece picioare, şi se ridica în vârful unui bloc de bazalt. O scară de piatră ducea la uşă, singura deschizătură a colibei. Dar oricât de îngustă era uşa, uraganele, zăpada sau grindina, ştiau bine să-şi deschidă un drum, când erau dezlănțuite de temporale.

Zece persoane puteau să încapă cu uşurință în colibă. Un fel de vatră cu un horn de cărămizi rău întocmite, permitea să se aprindă focul şi să se combată cu eficacitate frigul.

— Iată un culcuş bun, zise lord Glenarvan, deşi nu tocmai prea confortabil. Providența ne-a adus aici, şi suntem datori să-i mulțumim.

— Dar coliba aceasta e un palat, spuse Paganel. Nui lipsesc decât santinele şi curteni. Vom sta foarte bine aici.

— Mai ales când va arde şi un foc bun în vatră, zise Tom Austin; căci dacă ne este foame, nu ne e mai puţin frig. Cât despre mine, o legătură de lemne mi-ar plăcea mai mult decât o bucată de carne.

— Ei bine, Tom, zise Paganel, vom încerca să găsim combustibil.

— Combustibil în vârful Cordilierilor! zise Mulrady clătinând capul cu un aer de îndoială.

— Deoarece s-a făcut o sobă în această cazucia, răspunse maiorul, e probabil că se găseşte pe aici şi ceva de ars.

— Prietenul nostru Mac Nabbs are dreptate, zise Glenarvan. Pregătiţi totul pentru cină; mă duc să-mi fac meseria de tăietor de lemne.

— Te însoţesc cu Wilson, răspunse Paganel.

— Dacă aveţi nevoie de mine vin şi eu, zise Robert ridicându-se.

— Nu, odihneşte-te, bravul meu flăcău, răspunse Glenarvan.

Glenarvan, Paganel şi Wilson ieşiră din colibă. Era ora şase seara. Frigul pişca tare, cu toată liniştea absolută a atmosferei. Albastrul cerului prindea să se întunece, iar soarele atingea crestele cu ultimele-i raze.

Paganel, luându-şi barometrul, îl consultă şi văzu că mercurul se menţinea la 495 milimetri. Coborârea coloanei barometrice corespundea unei înălţimi de unsprezece mii şapte sute de picioare. Această regiune a Cordilierilor avea deci o înălţime inferioară numai cu nouă sute zece metri celei a lui Mont-Blanc. Dacă aceşti munţi ar fi prezentat dificultăţile de care este plin colosul Elveţiei, nici un călător n-ar fi trecut lanţul de munţi al Lumii Noi.

Glenarvan şi Paganel ajunşi pe un pisc de porfir, îşi plimbară privirea către toate punctele orizontului. Ocupau atunci vârful nevadelor din Cordilieri şi dominau un spaţiu de patruzeci de mile pătrate. La est, coastele coborau într-un plan uşor înclinat, pe pante practicabile pe care călăuzele se lăsau să alunece pe o întindere de mai multe sute de metri. În depărtare, şiruri longitudinale de pietre şi de blocuri eratice, împinse de alunecarea gheţarilor, formau morene imense. Valea lui Colorado se îneca de acum în umbra produsă de coborârea soarelui; relieful terenului, stâncile ieşite în afară, colţurile, vârfurile, luminate de razele sale, se stingeau pe rând şi întunericul cobora puţin câte puţin pe povârnişul oriental al Anzilor. La apus, soarele lumina lanţul

munților care susține peretele perpendicular al coastelor orientale. Rămâneai înmărmurit văzând stâncile şi gheţarii scăldați în această lumină a astrului zilei. Către nord, ondula un şir de culmi ce se contopeau pe nesimțite, şi formau parcă o linie tremurată sub un creion neîndemânatic. La sud, din contră, priveliştea devenea splendidă. Privirea, adâncindu-se în valea sălbatică a lui Torbido, domina Antuco, al cărui crater deschis se adâncea la două mile de acolo. Vulcanul mugea ca un monstru enorm, asemănător leviatanilor din zilele apocaliptice, aruncând coloane de fum amestecate cu fâşii de flăcări funinginoase. Cercul munților părea de foc; grindini de pietre incandescente, nori de aburi roşii, râuri de lavă se uneau în mănunchiuri scânteietoare. Un zgomot imens, care creştea din moment în moment, umplea vastul circuit, cu intensele lui răsfrângeri, pe când soarele, dezbrăcat puțin câte puțin de luminile lui crepusculare, dispărea ca un astru stins în umbrele orizontului.

Paganel şi Glenarvan ar fi rămas mult timp să contempleze lupta măreață a pământului şi a cerului; tăietorii de lemne improvizați făceau loc artiştilor; Wilson, mai puțin entuziasmat, îi rechemă însă la realitate. Lemnele lipseau, e adevărat; din fericire, un lichen slab şi uscat acoperea stâncile; făcură o provizie bogată, şi dintr-o anumită plantă numită „ilaretta", a cărei rădăcină putea să ardă îndestulător. Acest prețios combustibil adus în colibă, fu îngrămădit în vatră. Focul fu greu de aprins şi de întreținut. Aerul foarte rarefiat nu dădea destul oxigen alimentației sale; cel puțin aceasta a fost explicația pe care o dădu maiorul.

— În schimb, adăugă el, apa nu va avea nevoie de o sută de grade pentru a fierbe; cei cărora le place cafeaua făcută cu apă la o sută de grade vor fi nevoiți să se lipsească de ea, căci la această înălțime fierberea se face înainte de nouăzeci grade{14}.

Mac Nabbs nu se înşela şi termometrul cufundat în apa căldării, de îndată ce fu fiartă, nu arăta decât optzeci şi şapte de grade. Cu voluptate, băură fiecare câteva înghițituri de cafea fierbinte; cât despre carnea uscată, ea păru neîndestulătoare, ceea ce provocă din partea lui Paganel o reflecție pe cât de bună, pe atât de inutilă:

— Vezi bine, zise el, trebuie să mărturiseşti că o bucată de carne friptă de lamă, n-ar fi de lepădat! Se zice că acest

animal înlocuieşte boul şi oaia, şi mi-ar fi foarte pe plac să ştiu dacă aceasta e şi din punct de vedere alimentar!

— Cum! zise maiorul, nu eşti mulţumit de cina noastră, savantule Paganel?

— Încântat, dragul meu maior; totuşi mărturisesc că o farfurie cu vânat ar fi binevenită.

— Eşti un sibarit, zise Mac Nabbs.

— Primesc calificativul domnule maior; dar dumneata însuţi, orice ai spune, nu vei fi înfuriat pe vreun biftec oarecare!

— Aceasta e probabil, răspunse maiorul.

— Şi dacă te-ar ruga cineva să te aşezi la pândă, cu tot frigul şi noaptea, te-ai duce fără să faci o singură observaţie?

— Evident, şi dacă v-ar plăcea aceasta...

Tovarăşii lui Mac Nabbs nu avuseseră timpul de a-i mulţumi şi a opri nesfârşita lui îndatorire, când se auziră nişte urlete îndepărtate. Ele se prelungeau lung. Nu erau strigăte de animale izolate, ci acelea ale unei turme care se apropia. Providenţa după ce le dăduse coliba, voia să le ofere şi cina? Aceasta fu reflecţia geografului. Dar Glenarvan mai scăzu din bucuria lui spunându-i că patrupedele Cordilierilor nu se întâlnesc niciodată la această altitudine.

— Atunci de unde vine zgomotul? zise Tom Austin. Auziţi cum se apropie?

— O avalanşă! zise Mulrady.

— Imposibil. Acestea sunt adevărate urlete, replică Paganel.

— Să vedem, zise Glenarvan.

— Şi să vedem ca nişte vânători, răspunse maiorul luându-şi carabina.

Toţi se repeziră afară. Noaptea căzuse, întunecată, plină de stele, luna arăta încă discul, pe jumătate ştirbit, al ultimei sale faze. Povârnişurile din nord şi est dispăreau în întuneric şi privirea nu mai zărea decât silueta fantastică a câtorva stânci dominante. Urletele de animale îngrozite se întețeau. Ele veneau din partea întunecoasă a Cordilierilor. Ce se întâmplase? Deodată sosi avalanşa furioasă, dar o avalanşă de fiare, năucite de groază. Tot platoul părea că se agită. Animalele veneau cu sutele, poate cu miile şi, cu toată rarefierea aerului, produceau un zgomot asurzitor. Erau acestea animalele sălbatice din pampas sau numai o turmă de lame şi de oi de Peru? Glenarvan, Mac Nabbs, Robert, Austin, cei doi mateloţi, nu avură decât timpul să se arunce

la pământ, pe când vârtejul viețuitor trecea la câteva picioare deasupra lor. Paganel, care în calitatea sa de nyctalop, stătea în picioare ca să vadă mai bine, fu răsturnat într-o clipă.

În acest moment, izbucni detunătura unei arme de foc. Maiorul trăsese la întâmplare. I se păru că un animal cădea la câțiva paşi de el, pe când toată turma, dusă de irezistibilul ei avânt şi întețind strigătele, dispărea pe pantele luminate de reverberația vulcanului.

— Oh! Am pus mâna pe ei, zise o voce, vocea lui Paganel.

— Şi pe ce ai pus mâna? întrebă Glenarvan.

— Pe ochelarii mei, zău! Nu-i puțin să-ți pierzi ochelarii într-o asemenea învălmăşeală!

— Nu eşti rănit?...

— Nu, puțin călcat. Dar de cine?

— De acesta, răspunse maiorul, târând după el animalul pe care îl doborâse.

Fiecare se grăbi să ajungă la colibă şi la lumina focului examinară prada lui Mac Nabbs. Era un animal frumos, semănând cu o cămilă mică fără cocoaşă; avea chipul fin, corpul turtit, picioarele lungi şi subțiri, părul fin, de culoare cafenie, şi dedesubtul pântecelui, pătat cu alb. Paganel de-abia se uită la el, că strigă:

— Acesta e un guanac!

— Ce este un guanac? întrebă Glenarvan.

— Un animal care se mănâncă, răspunse Paganel.

— Şi e bun?

— Savuros. O mâncare din Olimp. Ştiam bine că vom avea carne proaspătă pentru cină. Şi ce carne! Dar cine va tăia animalul?

— Eu, zise Wilson.

— Bine, mă însărcinez să-l frig, replică Paganel.

— Eşti, deci, bucătar, domnule Paganel? zise Robert.

— Foarte bun, băiatul meu, deoarece sunt francez! Într-un francez, trăieşte totdeauna un bucătar.

După cinci minute Paganel depuse bucăți mari de vânat pe cărbunii produşi de rădăcina de ilaretta. După zece minute, servi tovarăşilor săi carnea foarte gustoasă sub numele de „muşchi de guanac". Nimeni nu făcu nazuri şi fiecare muşcă grăbit cu lăcomie. Dar spre marea stupefacție a geografului, o strâmbătură generală însoțită de un „puah" unanim întâmpinară prima îmbucătură.

— E oribilă! zise unul.

— Nu e de mâncat! replică altul.

Sărmanul savant, oricum ar fi fost, trebui să convină că această carne nu putea fi primită nici de înfometați. Începură deci, să-i arunce câteva glume pe care dealtfel, le înțelegea perfect, şi să-şi bată joc de bucatele din Olimp; el însuşi căuta cauza pentru care carnea de guanac, într-adevăr bună şi foarte prețuită, devenise detestabilă în mâinile lui, când un gând subit îi trecu prin minte.

— Am aflat! strigă el. Ei, zău! Am aflat! Am găsit!

— Aceasta este carne prea bătrână? întrebă liniştit Mac Nabbs.

— Nu, maior intolerant, dar e carne care a mers prea mult. Cum am putut să uit aceasta?

— Ce voieşti să spui, domnule Paganel? întrebă Tom Austin.

— Vreau să zic că guanacul nu e bun decât atunci când a fost ucis în timpul odihnei; dacă-l alungi mult timp, dacă face o cursă lungă, carnea sa nu mai este bună de mâncat. Pot deci să afirm, după gust, că acest animal venea de departe şi, prin urmare, toată turma.

— Eşti sigur de acest lucru? zise Glenarvan.

— Absolut sigur.

— Dar ce eveniment, ce fenomen a putut să îngrozească, astfel, aceste animale şi să le alunge la ora la care trebuiau să doarmă liniştite în vizuinile lor?

— La aceasta, dragul meu Glenarvan, zise Paganel, mi-e imposibil să-ți răspund; dacă mă asculți, hai să ne culcăm fără a căuta mai departe. În ce mă priveşte pe mine, mor de somn. Să dormim, maiorule.

— Să dormim, Paganel.

Fiecare se înveli în ponchoul său, focul fu ațâțat pentru noapte şi îndată porniră pe toate tonurile şi toate ritmurile, sforăituri formidabile, din mijlocul cărora basul savantului geograf susținea edificiul armonic. Singur Edward Glenarvan nu dormi. Nelinişti secrete îl țineau într-o stare de insomnie obositoare. Se gândea involuntar la turma ce fugise. Guanacii nu puteau fi urmăriți de animale sălbatice. La această înălțime nu sunt deloc, iar vânători şi mai puțini. Ce groază le precipita, deci, către prăpastiile lui Antuco, şi care era cauza? Glenarvan avea presimțământul unei primejdii apropiate. Totuşi, sub influența unei semisomnolențe, ideile i se modificară puțin câte puțin şi temerile făcură loc speranțelor. Se văzu a doua zi în câmpiile Anzilor. Acolo

trebuiau să înceapă cu adevărat cercetările, şi succesul nu era, poate, departe. Se gândi la căpitanul Grant, la cei doi mateloți eliberați dintr-o sclavie aspră. Imaginile treceau cu iuțeală prin mintea lui. Gândurile negre puneau apoi iarăşi stăpânire pe el tot mai mult. Asculta zgomotele greu de explicat pe aceste culmi singuratice. La un moment dat crezu că aude bubuituri depărtate, surde, amenințătoare. Ele nu puteau aparține decât unei furtuni dezlănțuite sus. Glenarvan voi să se convingă şi ieşi.

Luna se ridica. Atmosfera era limpede, calmă. Nici un nor, nici sus, nici jos. Nici o furtună şi nici un fulger. În zare scânteiau mii de stele. Totuşi, bubuiturile continuau; păreau că se apropie şi că se depărtează. Glenarvan reintră mai neliniştit întrebându-se ce legătură ar putea să existe între bubuituri şi fuga guanacilor. Era acolo un efect şi o cauză? Îşi privi ceasul care arăta ora două dimineața. Neavând însă certitudinea unui pericol imediat, nu-şi trezi tovarăşii pe care oboseala îi ținea într-un somn greu. Căzu el însuşi într-o grea somnolență care dură câteva ore.

Deodată, zgomotele violente îl puseră din nou în picioare. Era o larmă asurzitoare, asemeni celei pe care ar produce-o nenumărate chesoane de artilerie care ar umbla pe un pavaj. Glenarvan simți brusc pământul lipsindu-i sub picioare; văzu coliba oscilând şi întredeschizându-se.

— Sculați-vă! strigă el.

Tovarăşii lui, treziți şi răsturnați unul peste altul, erau târâți pe o pantă abruptă. Se lumina de ziuă şi scena era îngrozitoare. Forma munților se schimba subit; conurile se retezau; vârfurile clătinându-se, dispăreau ca şi cum o groapă s-ar fi întredeschis. Ca urmare a unui fenomen caracteristic Cordilierilor[15] un masiv larg de mai multe mile se deplasa lunecând în întregime în jos.

— Un cutremur de pământ! strigă Paganel.

Nu se înşela. Era unul dintre cataclismele obişnuite pe marginea muntoasă a statului Chile şi exact în regiunea în care Copiapo a fost de două ori distrus, iar Santiago de patru ori răsturnat în paisprezece ani. Această porțiune a globului este frământată de focurile pământului şi vulcanii acestui lanț de munți, de origine recentă, nu oferă decât supape neîndestulătoare la ieşirea aburilor din adâncul pământului. De aici pornesc zguduiturile cunoscute sub numele de „tremblores”.

Totuşi platoul de care şapte oameni se cramponau

agățați de tufe, de licheni, buimăciți, îngroziți, luneca având o viteză de cincizeci de mile pe oră. Nici un strigăt nu era posibil, nici o mişcare pentru a fugi, sau a se opri. Nu s-ar fi putut înțelege. Uruiturile interioare, zgomotul avalanşelor, ciocnirile blocurilor de granit şi de bazalt, vârtejurile unei zăpezi pulverizate, făceau orice comunicație imposibilă. Masivul cobora când fără izbituri şi zdruncinături, când luat de o mişcare de vârtej ca puntea unei corăbii clătinate de valuri, prăbuşindu-se de-a lungul prăpastiilor în care cădeau bucăți de munte.

Cât dură această cădere de nedescris, nimeni n-ar fi putut să spună. În care prăpastie trebuia să se oprească, nimeni n-ar fi îndrăznit să prevadă. Înăbuşiți de viteza cursei, înghețați de aerul rece care îi pătrundea, orbiți de vârtejurile de zăpadă, oamenii gâfâiau, nimiciți, aproape neînsuflețiți, şi nu se agățau de stânci decât printr-un instinct suprem de conservare.

Deodată, o lovitură de-o violență incomparabilă îi rostogoli pe ultimele trepte ale muntelui. Platoul se oprise deodată. Timp de câteva minute, nimeni nu mişcă. În fine, unul se ridică, amețit de lovitură, dar zdravăn încă — era maiorul. Scutură praful care îl orbea, apoi privi în jur. Tovarăşii săi, întinşi într-un cerc restrâns, erau răsturnați unii peste alții.

Maiorul îi numără. Toți, minus unul, zăceau pe pământ. Cel care lipsea era Robert Grant.

Capitolul XIV. Împuşcătura providențială

Povârnişul oriental al Anzilor Cordilieri e format din pante mici care se pierd pe nesimțite în câmpie. Acolo se oprise, deodată, muntele prăbuşit. În acest ținut nou, acoperit cu păşuni bogate, cu arbori măreți, numeroşi meri, plantați în timpul cuceririi, străluceau încărcați cu fructe aurite. Ai fi zis că este un colț al îmbelşugatei Normandii aruncat în regiunile La Platei. În orice altă împrejurare privirea unui călător ar fi fost lovită de această trecere bruscă de la deşert la oază, de la culmile înzăpezite la livezile înverzite, de la iarnă la vară.

Pământul reluase dealtfel, o imobilitate absolută. Cutremurul se potolise; fără îndoială, însă, forțele subterane exercitau mai departe acțiunea lor distrugătoare, căci lanțul

Anzilor este totdeauna, în unele locuri, agitat. De data aceasta zguduitura fusese de o violenţă extremă. Linia munţilor se modificase în întregime. O nouă panoramă de culmi, creste şi vârfuri apărea pe fondul albastru al cerului şi călăuza din pampas ar fi căutat în zadar obişnuitele puncte de recunoaştere.

Se pregătea o zi admirabilă; razele soarelui, ieşite din patul umed a Pacificului, alunecau pe câmpiile argentiniene cufundându-se de acum, în valurile celuilalt ocean. Era ora opt dimineaţa.

Edward Glenarvan şi tovarăşii lui, însufleţiţi de îngrijirile maiorului, reveniră puţin câte puţin la viaţă. Suferiseră o ameţeală straşnică şi-atâta tot. Anzii Cordilieri erau coborâţi, şi n-ar fi avut decât să se felicite de un mijloc de locomoţie, ale cărei cheltuieli fuseseră făcute de natură, dacă unul din ei, cel mai slab, un copil, Robert Grant, n-ar fi fost lipsă la apel.

Toţi îl iubeau pe îndrăzneţul băiat: Paganel care se legase de el în mod deosebit, maiorul cu toată răceala lui, toţi şi mai ales Glenarvan. Acesta din urmă, când află de dispariţia lui Robert, fu disperat. Şi-l închipuia înghiţit de vreo prăpastie, chemând cu o voce inutilă pe acela pe care-l numea al doilea tată al său.

— Prieteni, dragi prieteni, zise lordul abia ţinându-şi lacrimile, trebuie să-l căutăm, să-l regăsim! Nu-l putem părăsi astfel! Să nu lăsăm nici o vale, nici o prăpastie nescotocită până în fund! Mă veţi lega de o frânghie, mă veţi coborî în ele! O vreau, mă înţelegeţi! O vreau! Facă cerul ca Robert să trăiască încă! Fără el, cum vom îndrăzni să-i regăsim părintele şi cum o să salvăm pe căpitanul Grant, dacă salvarea lui costă viaţa copilului?

Tovarăşii lui Glenarvan ascultau în tăcere; simţeau că el caută în privirea lor vreo lumină de speranţă şi-şi plecau ochii.

— Ei bine, reluă lordul Edward, m-aţi auzit! Dar voi tăceţi! Voi nu mai speraţi nimic, nimic!

Câteva momente, tăcere; apoi Mac Nabbs luă cuvântul şi zise:

— Care din voi, prieteni, îşi aduce aminte cum a dispărut Robert?

La această întrebare, nici un răspuns.

— Cel puţin să-mi spuneţi, reluă maiorul, lângă cine se găsea copilul în timpul prăbuşirii?

— Lângă mine, răspunse Wilson.

— Ei bine, până în ce moment l-ai văzut lângă tine? Aduți aminte! Spune!

— Iată tot ce-mi aduc aminte, răspunse Wilson. Robert Grant era încă lângă mine, prins cu mâna de o tufă de lichen, cu două minute înainte de zguduitura finală.

— Cu două minute? Ia seama, Wilson, minutele îți vor fi părut lungi! Nu te înşeli?

— Nu cred că mă înşel... Ba nu... Au fost mai puțin de două minute!

— Bine, zise Mac Nabbs, dar Robert se găsea aşezat la stânga sau la dreapta ta?

— La stânga mea. Îmi aduc aminte că pătura sa îmi atingea fața.

— Şi tu față de noi cum erai aşezat?...

— Tot pe stânga.

— Astfel, Robert n-a putut să dispară decât pe-aici, zise maiorul, întorcându-se către munte şi arătând dreapta lui. Adaug că ținând seamă de timpul scurs de la dispariția lui, copilul trebuie să fi căzut pe partea muntelui cuprinsă între pământ şi o înălțime de două mile. Acolo trebuie să-l căutăm. Ne vom împărți diferitele zone şi îl vom găsi!

Nu se mai rostea un cuvânt. Cei şase oameni, urcând pantele Cordilierilor, se aşezară pe grumajii muntelui la diverse înălțimi şi începură explorarea. Se mențineau mereu în dreptul liniei de coborâre, cercetând cele mai mici crăpături, coborând pe fundul prăpastiilor umplute, în parte, de sfărâmături, şi mai toți ieşiră cu hainele în bucăți, cu picioarele şi mâinile însângerate. Întreaga porțiune a Anzilor, afară de câteva platouri inaccesibile, fu scrupulos scotocită timp de câteva ore, fără ca vreunul din ei să se gândească la odihnă. Căutări zadarnice. Copilul îşi găsise nu numai moartea în munți, dar si un mormânt ale cărui pietre, făcute din câteva stânci enorme, se închiseseră pentru totdeauna deasupra lui.

Către ora unu, Glenarvan şi tovarăşii lui, istoviți, nimiciți, se regăseau în fundul văii. Lordul Edward era în prada unei dureri violente; abia vorbea şi dintre buzele sale ieşeau numai vorbe întretăiate de suspine:

— Nu voi pleca! Nu voi pleca de aici!

— Să aşteptăm, zise Paganel maiorului şi lui Tom Austin. Să ne odihnim şi să ne întărim forțele. Avem nevoie de ele, fie pentru a reîncepe cercetările noastre, fie pentru a ne

continua drumul.

— Da, răspunse Mac Nabbs, şi să rămânem, deoarece Edward vrea să rămână! El speră. Dar ce speră?

— Dumnezeu ştie, zise Tom Austin.

— Sărmanul Robert! exclamă Paganel, ştergându-şi ochii.

Arborii erau în număr mare la vale; maiorul alese o grupă de roşcovi înalţi, sub care aşeză o tabără provizorie. Câteva cuverturi, armele, puţină carne şi orez, iată ce rămăsese drumeţilor. Un râu care curgea nu departe, dădu o apă tulburată încă de avalanşă. Mulrady aprinse focul şi oferi stăpânului său o băutură caldă, întăritoare. Dar Glenarvan refuză şi rămase întins în pătura sa.

Ziua se scurse. Noaptea veni calmă, tăcută ca noaptea precedentă. Pe când tovarăşii lui dormitau. Glenarvan urcă din nou peretele muntelui. Întindea urechea, sperând necontenit că o ultimă chemare va ajunge până la el. Se aventură departe, lipindu-şi urechea de pământ, ascultând şi astupându-şi bătăile inimii.

Tot timpul nopţii bietul lord rătăci astfel. Când Paganel, când maiorul îl urmau, gata, să-i vină în ajutor. Dar ultimele-i sforţări fură zadarnice. La strigătul de mii de ori repetat: „Robert, Robert!" nu răspunse decât ecoul.

Se lumină. Oamenii trebuiră să-l caute pe Glenarvan pe platourile depărtate şi să-l readucă fără voia lui în tabără.

Lordul era grozav de îndurerat. Cine ar fi îndrăznit să-i spună de plecare? Totuşi nu aveau alimente. Nu departe trebuiau să fie călăuzele argentiniene. Greutăţile erau mai mari dacă ar fi voit să se întoarcă, decât să înainteze. Dealtfel, întâlnirea fusese dată *Duncan-ului* la Atlantic; toate aceste importante motive nu permiteau întârziere.

Mac Nabbs încercă să-l smulgă pe Glenarvan din toropeală. Glenarvan clătină capul.

— Să plecăm! zise el.

— Da, să plecăm.

— Să mai aşteptăm o oră! spuse lord Edward.

— Da, încă o oră, răspunse şi maiorul.

Dar după ce trecu ora, Glenarvan, ceru să-i mai fie acordată una. S-ar fi zis că-i un condamnat ce imploră o prelungire a vieţii. Se scurse o jumătate de zi. Atunci Mac Nabbs, cu consimţământul tuturor, nu mai ezită şi-i spuse lui Glenarvan că trebuiau să plece şi că de o hotărâre grabnică depindea viaţa tovarăşilor lui.

— Da! da! zise lordul Edward, să plecăm! Să plecăm! Dar

vorbind astfel, privirea lui fixă un punct negru în spațiu. Deodată, mâna sa se ridică şi rămase nemişcată ca şi cum ar fi fost pietrificată.

— Uite! uite! spuse el.

Toate privirile se îndreptară în direcția arătată. Punctul negru se mărea vizibil. O pasăre plana.

— Un condor, spuse Paganel.

— Da, un condor, răspunse Glenarvan; cine ştie!? Vine! Coboară! Să aşteptăm!

Ce nădăjduia lordul Edward? „Cine ştie?" spusese el. Paganel nu se înşelase. Condorul devenea din ce în mai vizibil. Această pasăre măreață, odinioară adorată de incaşi, este regele Anzilor meridionali, în aceste regiuni atinge o dezvoltare extraordinară. Forța sa este foarte mare şi adesea poate prăvăli şi boi în fundul prăpastiilor. Atacă oile, căprioarele, viței tineri, rătăciți pe câmpie şi poartă vietățile în gheare la înălțimi imense. Zboară la aproape o mie de metri deasupra pământului. De acolo, invizibil celor mai buni ochi, acest rege al acrului scrutează pătrunzător terenul şi distinge cele mai mici obiecte, cu o vedere de invidiat care miră nespus pe naturalişti.

Ce văzuse condorul? Un cadavru, acela al lui Robert Grant! „Cine ştie" repetă Glenarvan, fără a-l pierde din vedere. Pasărea uriaşă se apropia când planând lin, când prăbuşindu-se cu iuțeala corpurilor inerte părăsite în spațiu. Descrise apoi cercuri largi, la mai puțin de două sute metri deasupra pământului. Aripile puternice, îl purtau aproape fără a bate din ele. Se ştie că păsările mari pot zbura cu o linişte maiestuoasă, rar fâlfâind din aripi, pe când insectelor le trebuie mii de bătăi din aripi pe secundă pentru a se susține în spațiu. Maiorul şi Wilson apucaseră carabinele. Glenarvan îi opri cu un gest. Condorul înconjură în şerpuirile zborului său un fel de platou inaccesibil. Se întorcea cu o iuțeală vertiginoasă, când deschizând, când închizând ghearele.

— E acolo! Acolo! strigă Glenarvan.

Apoi, deodată, îi trecu prin minte un gând.

— Dacă Robert trăieşte, încă, strigă el scoțând o exclamație teribilă, pasărea... Foc, prieteni, foc!

Dar era prea târziu. Condorul dispăruse. Trecu o clipă cât o veşnicie de lungă. Apoi, enorma pasăre apăru, greu încărcată, ridicându-se cu un zbor şi mai greu.

Se auzi un strigăt de groază. În ghearele condorului, un

corp neînsufleţit apărea suspendat: era corpul lui Robert Grant.

Pasărea îl ţinea de straie şi se balansa în aer cam la cincizeci de metri deasupra taberei; zărise pe călători şi, căutând să fugă cu greaua-i pradă, fâlfâia violent din aripi.

— Ah! strigă Glenarvan, mai curând să se sfărâme trupul lui Robert de stânci, decât să servească...,

Nu isprăvi şi, apucând carabina lui Wilson, încercă să ochească pasărea. Dar mâna îi tremura. Nu putea să fixeze arma. Ochii i se tulburau.

— Lasă-mă pe mine, zise maiorul.

Şi cu privirea calmă, cu mâna sigură, ochi pasărea care se găsea acum la o sută de metri deasupra sa.

Dar nu apăsase încă trăgaciul când izbucni o detunătură în fundul văii; un fum alb trecu printre două şiruri de bazalt şi condorul, lovit în cap, căzu uşor susţinut de marile lui aripi.

— Ajutor! Ajutor! zise Glenarvan.

Şi fără a căuta de unde venise împuşcătura, se precipită spre condor. Tovarăşii îl urmau în goană. Când sosiră, pasărea era moartă, corpul lui Robert era îngropat în aripile-i largi. Glenarvan se aruncă asupra copilului şi apăsă urechea de pieptul lui.

— Trăieşte! Trăieşte încă! exclamă el nebun de bucurie.

Într-o clipă, Robert fu dezbrăcat de hainele sale şi fata îi fu udată cu apă proaspătă. El făcu o mişcare, deschise ochii, privi, pronunţă câteva cuvinte:

— Ah, dumneavoastră, *milord*... tatăl meu!... Glenarvan nu putu să răspundă; emoţia îl înăbuşea şi îngenunchind, plânse lângă copilul salvat ca prin minune.

Capitolul XV. Spaniola lui Jacques Paganel

Abia scăpă din primejdia aceasta şi Robert fu expus alteia, nu mai puţin mare: de a fi devorat de dezmierdări.

Se gândiră apoi la salvator şi maiorul privi în jurul său. La cincizeci de paşi de râu, un bărbat de o statură foarte înaltă stătea nemişcat pe una din primele trepte ale muntelui.

Omul, apărut pe neaşteptate, avea umerii largi, părul lung şi încercuit cu curele de piele. Faţa îi era bronzată. Îmbrăcat în felul patagonezilor de la graniţe, indigenul purta

o manta splendidă împodobită cu arabescuri roşii. Sub mantaua sa se vedea o îmbrăcăminte de piele de vulpe strânsă pe talie. La brâu îi atârna un săculeţ. Botinele sale erau făcute din piele de bou şi erau fixate de glezne prin curele încrucişate regulat. Chipul patagonezului denota o inteligenţă reală. Aştepta. Văzându-l nemişcat şi grav pe piedestalul lui de stânci, l-ai fi luat drept o statuetă.

Glenarvan se îndreptă spre el. Patagonezul făcu doi paşi înainte, Glenarvan îi strânse viguros mâna. Era în privirea lordului, în veselia feţei sale, în toată fizionomia lui, o expresie de mulţumire, un astfel de sentiment de recunoştinţă, că oricine ar fi fost mişcat.

Indigenul înclină uşor capul şi pronunţă câteva cuvinte neînţelese. Apoi, patagonezul, după ce-i privi cu atenţie pe străini, schimbă limba, dar oricum ar fi fost, nici acest nou dialect nu fu mai bine înţeles decât primul. Totuşi unele expresii de care se servi indigenul îl loviră pe Glenarvan. Ele îi părură că aparţin limbii spaniole din care cunoştea câteva cuvinte.

— *Espanol*? zise el.

Patagonezul clătină capul de sus în jos, mişcare alternativă care are acelaşi înţeles afirmativ la toate popoarele.

— Bine, zise maiorul, acum vine rândul prietenului nostru Paganel. E bine că a avut ideea să înveţe spaniola!

Îl chemară pe Paganel. Acesta veni îndată şi salută pe patagonez cu o graţie complet franceză, din care acesta, probabil, că nu înţelese nimic. Savantul geograf fu pus la punct cu situaţia.

— Perfect, zise el.

Şi deschizând gura larg, pentru a pronunţa mai bine, zise:

— *Vos sois un homem de bem*!{16}

Indigenul întinse urechea şi nu zise nimic.

— Nu înţelege, zise geograful.

— Poate nu accentuezi bine? replică maiorul.

— Adevărat. Accentul dracului?

Şi din nou Paganel îşi reîncepu complimentul. Obţinu acelaşi insucces.

— Să schimbăm fraza, zise el, şi pronunţă cu o încetineală magistrală:

— *Sem duvida, un patagao*?{17}Celălalt rămase mut ca şi înainte.

— *Dizeime*{18} adăugă Paganel. Patagonezul nu răspunse.

— *Vos compriendeis*?{19} strigă Paganel violent.

Era evident că indianul nu înțelegea, căci răspunse, în spaniolă:

— *No comprendo*.[20]

Fu rândul lui Paganel să rămână încremenit şi făcu cu vioiciune mişcarea de a-şi duce ochelarii de pe frunte pe ochi, ca uri om plictisit.

— Să fiu spânzurat, zise el, dacă înțeleg un cuvânt din acest dialect infernal! Aceasta e araucană, desigur!

— Dar nu, răspunse Glenarvan, omul a răspuns sigur în limba spaniolă. Şi întorcându-se către patagonez repetă: *Espanol*?

— *Si, si*{20}! răspunse indigenul.

Surpriza lui Paganel deveni stupefacție. Maiorul şi Glenarvan se priveau cu coada ochiului.

— Oh, desigur că savantul meu prieten va fi comis una din acele distracții al căror monopol mi se pare căl are, zise maiorul.

— Cum? spuse geograful întinzând urechea.

— Da, e evident că patagonezul vorbeşte spaniola... — El?

— El! Din întâmplare, vei fi învățat o altă limbă, crezând că studiezi...

Mac Nabbs nu isprăvi. Un „te rog" puternic al savantului, însoțit de ridicări din umeri, îl opri scurt.

— Maior, mergi cam departe, zise Paganel cu un ton sec.

— Atunci de ce nu înțelegi? răspunse Mac Nabbs.

— Nu înțeleg, pentru că indigenul vorbeşte prost, replică geograful care începea să-şi piardă răbdarea.

— Adică vorbeşte prost pentru că dumneata nu înțelegi, ripostă liniştit maiorul.

— Mac Nabbs, zise Glenarvan, aceasta e o supoziție inadmisibilă. Oricât de distrat să fie prietenul nostru Paganel, nu putem presupune că va fi mers până întratât, încât să învețe o limbă în loc de alta!

— Atunci, dragul meu Edward, sau mai degrabă dumneata bravul meu Paganel, explică-mi ce se petrece aici.

— Nu explic, răspunse Paganel, constat. Iată cartea cu ajutorul căreia pătrund zilnic în tainele limbii spaniole! Cerceteaz-o, maior, şi vezi dacă te înşel! Paganel se căută în buzunare; după câteva minute de cercetări el scoase un volum jerpelit. Maiorul luă cartea şi o privi:

— Ei bine, ce este această lucrare? întrebă el.

— Acestea sunt *Lusiadele*, răspunse Paganel, o epopee admirabilă, care...

— *Lusiadele*? strigă Glenarvan.

— Da, prietene, *Lusiadele* marelui Camoens[21].

— Camoens, repetă lord Edward, dar nenorocit prieten, Camoens e portughez! Înveți portugheza de şase săptămâni.

— Camoens! *Lusiadele*! Portughez!...

Paganel nu putu spune mai mult. Ochii i se tulburară sub ochelari; pe când un râs homeric izbucni în jurul lui. Patagonezul nu se clinti, aştepta cu răbdare explicația unui incident cu totul neînțeles pentru el.

— Ah! Smintit! Nebun! zise în sine Paganel. Cum? Aşa este? Nu glumiți? Am făcut eu aceasta? Ah, prietenii mei, prietenii mei! Să pleci în Indii şi să ajungi în Chile! Să înveți spaniola şi să vorbeşti portugheza! Asta-i prea mult şi dacă va mai continua, mi se va întâmpla într-o zi să mă arunc pe fereastră în loc să

ies pe uşă! Râdeți, prieteni, zicea el, râdeți din toată inima! Nu veți râde atât de mine, cât râd eu însumi!

Şi făcu să se audă cel mai formidabil hohot de râs care a ieşit vreodată din gura unui savant.

— Nu e mai puțin adevărat că suntem fără interpret, zise maiorul.

— Oh! Nu vă dezolați, răspunse Paganel; portugheza şi spaniola se aseamănă atât încât m-am înşelat; dar tot aşa, această asemănare îmi va servi să repar curând greşeala mea şi vreau să mulțumesc îndată vrednicului patagonez în limba pe care o vorbeşte aşa de bine.

Paganel avea dreptate, căci imediat putu să schimbe câteva cuvinte cu indigenul. Află chiar că acesta se numea Thalcave, cuvânt care în limba araucaniană înseamnă Detunătorul. Acest supranume îi venea fără îndoială din iscusința lui de a mânui armele de foc.

Dar Glenarvan se bucură aflând că patagonezul era de meseria lui călăuză, şi călăuză în pampas. Era în această întâlnire un lucru aşa de providențial că succesul întreprinderii fu de acum asigurat.

Călătorii şi patagonezul se întoarseră lângă Robert. Acesta întinse brațele către indigen, care, fără a pronunța un cuvânt, îi puse mâna pe frunte. Examină copilul şi-i pipăi membrele vătămate puțin. Apoi, surâzând se duse să culeagă pe malurile râului câțiva pumni de țelină sălbatică cu care frecă trupul bolnavului. Copilul îşi simți puterile renăscând,

şi era evident că îi vor fi de ajuns câteva ore pentru a se înzdrăveni.

Se hotărâră să petreacă o zi şi o noapte în tabără. Dealtfel, mai rămâneau de rezolvat două chestiuni grave: hrana şi transportul. Lipseau merindele şi catârii. Din fericire, Thalcave era acolo. Călăuza obişnuită să conducă pe călători de-a lungul frontierelor patagoneze se însărcina să procure lui Glenarvan tot ceea ce lipsea trupei. El se oferi să-i conducă la o „tolderia" de indieni, aflată la cel mult patru mile de acolo şi unde vor găsi lucrurile necesare expediției. Propunerea fu făcută jumătate prin gesturi, jumătate în graiul spaniol pe care Paganel reuşi să-l înțeleagă. Ea fu acceptată. Îndată, Glenarvan şi savantul, luându-şi rămas bun de la tovarăşul lor, urcară în susul râului sub conducerea patagonezului.

Merseră repede, timp de o oră jumătate, cu paşi mari pentru a se putea ține de uriaş. Întreaga regiune andină era fermecătoare şi de o fertilitate îmbelşugată. Păşunile bogate urmau una după alta, şi ar fi hrănit uşor o turmă de o sută de mii de rumegătoare. Lacuri mari, legate între ele de zigzagul râurilor, dădeau câmpiilor o umezeală de mlaştini. Lebede cu capul negru, se zbenguiau capricios în apă. Lumea păsărilor era de o varietate minunată. „Isacas", grațioase turturele cenuşii, cu penele vărgate cu alb şi cardinalii galbeni, se înveseleau pe ramurile copacilor ca nişte flori vii; porumbeii călători traversau spațiul, pe când întregul neam cu pene al vrăbiilor, „chingolos", „hilgueros" şi „monjitas" umpleau spațiul cu ciripitul lor.

Jacques Paganel arăta o vădită surprindere, spre mirarea patagonezului care găsea natural să fie păsări în aer, lebede în lacuri, şi iarbă în păşuni. Savantul nu avu să regrete această plimbare, şi nici să se plângă de durata ei. Când tabăra indienilor apăru înaintea ochilor săi, se credea abia plecat.

Această „tolderia" ocupa fundul unei văi. Acolo trăiau în colibe de ramuri, vreo treizeci de indigeni nomazi, păscând mari turme de vaci cu lapte, de oi, de boi şi cai. Mergeau, astfel, de la o păşune la alta, şi găseau totdeauna gata, masa musafirilor lor cu patru picioare.

Încrucişarea raselor araucane, pehuenche şi aucane, aceşti ando-peruvieni de culoare măslinie, de statură potrivită, cu fruntea joasă, cu fața aproape circulară, cu buzele subțiri, cu umerii obrajilor ascuțiți, cu trăsături

efeminate, cu fizionomia rece, nar fi prezentat ochilor unui antropolog caracterul raselor pure. Aceştia erau, într-un cuvânt, indigeni puțin interesanți. Dar Glenarvan pusese ochii pe turmele lor, şi nu pe ei. Din moment ce aveau boi şi cai, el nu cerea mai mult.

Thalcave se însărcină cu târgul. În schimbul a şapte cai mici de rasă argentiniană, cu hamurile lor, vreo sută de livre de carne uscată, câtorva banițe de orez şi de burdufuri de piele pentru apă, indienii, în lipsă de vin sau de rom, pe care l-ar fi preferat, primiră 20 de uncii de aur a căror valoare o cunoşteau perfect. Glenarvan voi să cumpere încă un cal pentru patagonez, dar acesta îl făcu să înțeleagă că e inutil.

Odată terminat târgul, Glenarvan se despărți de noii săi „furnizori", după expresia lui Paganel, şi se întoarse curând în tabără. Sosirea lui fu salutată cu aclamații pe care voi să le atribuie celor ce li se cuveneau, adică merindelor şi cailor. Fiecare mânca acum cu poftă. Robert luă câteva alimente; puterile îi reveniseră aproape în întregime.

Sfârşitul zilei se petrecu într-o odihnă completă. Vorbiră câte puțin din toate, de cei iubiți absenți, de *Duncan*, de căpitanul John Mangles, de bravul echipaj, de Harry Grant, care nu era poate departe.

În ceea ce-l priveşte pe Paganel, nu-l părăsea pe indian. Nu se simțea în largul său văzând un adevărat patagonez pe lângă care ar fi putut trece ca un pitic, un patagonez care ar fi putut să rivalizeze chiar cu împăratul Maximin şi cu negrul din Congo, văzut de savantul Van der Brook. El îl amețea pe indian cu fraze spaniole. Geograful studia, fără carte.

— Dacă nu prind accentul, repeta el maiorului, nu trebuie să-ți fie necaz pe mine! Dar cine mi-ar fi spus că într-o zi, un patagonez mă va învăța spaniola?

Capitolul XVI. Rio Colorado

A doua zi, la 22 octombrie, la ora opt, Thalcave dădu semnalul de plecare. Pământul argentinian între 22 şi 42 grade se înclină de la vest la est; călătorii nu mai aveau de coborât până la mare, decât o pantă uşoară.

Când patagonezul refuză calul pe care i-l oferea Glenarvan, acesta crezu că preferă să meargă pe jos, după obiceiul călăuzelor. Dar Glenarvan se înşela.

În momentul plecării, Thalcave fluieră într-un mod

deosebit. Îndată, un straşnic cal argentinian, ieşi dintr-o pădurice apropiată şi veni la chemarea stăpânului. Animalul era de o frumuseţe perfectă; culoarea lui brună arăta că este de rasă; era mândru, curajos şi vioi; avea nările larg deschise, privirea arzătoare, genunchii mari, greabănul bine arcuit, pieptul înalt. Maiorul admiră ca un bun cunoscător, acest model al rasei din pampas căruia îi găsi unele asemănări cu *hunter-ul* englez. Animalul se numea „Thauka", adică „pasăre" în limba patagoneză şi merita acest nume pe drept cuvânt.

Când Thalcave fu în scară, calul sări sub el. Patagonezul era un călăreţ desăvârşit; şaua lui purta cele două instrumente de vânătoare întrebuinţate pe întinderea argentiniană: „bolas" şi „lasso". Bolas-urile sunt trei bile reunite printr-o curea de piele şi legate dinaintea recadoului. Indianul le aruncă adesea la o distanţă de o sută de paşi asupra animalului sau inamicului pe care îl urmăreşte, cu o aşa precizie, încât se încolăcesc împrejurul picioarelor acestuia şi îl doboară îndată. În mâinile sale deci, acesta este un instrument de temut şi îl mânuieşte cu o dibăcie uimitoare. Lasso-ul, din contră, nu părăseşte mâna care îl învârte. Se compune numai dintr-o frânghie lungă de treizeci de picioare, formată din unirea a două bucăţi de piele bine împletite şi terminată printrun laţ, care alunecă într-un inel de fier. Mâna dreaptă aruncă acest laţ, pe când stânga ţine restul a cărui extremitate e puternic fixată de şa. O puşcă lungă, pusă în bandulieră, completa armele de luptă ale patagonezului.

Thalcave se aşeză în capul convoiului şi plecară, când în galop, când la pas. Robert călărea cu multă îndrăzneală.

Chiar la picioarele Cordilierilor începe câmpia pampasului. Se poate împărţi în trei: prima porneşte de la lanţul Anzilor pe o întindere de 250 mile, acoperită cu arbori piperniciţi şi cu tufişuri; a doua, largă de 450 mile, e acoperită cu o iarbă minunată şi se opreşte la 180 mile de Buenos-Aires. Din acest punct până la mare, piciorul călătorului calcă păşuni de lucernă şi scaieţi. Aceasta e a treia parte a pampasului.

Ieşind din strâmtorile Cordilierilor, convoiul întâlni mai întâi numeroase dune de nisip numite „medanos", adevărate valuri, permanent agitate de vânt. Nisipul e de o fineţe extremă; se vedea, astfel, la cea mai mică adiere, zburând în firişoare uşoare, sau formând adevărate trombe care se

ridicau la o înălțime considerabilă. Această privelişte făcea totodată plăcere şi neplăcere ochilor: plăcere, căci nimic nu era mai curios decât trombele rătăcind pe câmpie, luptând, prăbuşindu-se, ridicându-se într-o dezordine de nedescris; neplăcere, deoarece această pulbere fină se desprindea din aceste nenumărate medanos, pătrunzând printre pleoape.

Acest fenomen dură în timpul unei mari părți din zi sub acțiunea vânturilor de nord. Merseră repede totuşi, şi către ora şase, Cordilierii depărtați cu patruzeci de mile, prezentau un aspect negricios, pierdut în ceața serii.

Călătorii erau puțin obosiți de drumul care ar putea fi socotit cam de aproape treizeci şi opt de mile, aşa că întâmpinară cu plăcere ora culcării. Poposiră la malul Neuquem-ului, un râu năvalnic cu ape tulburi, închis între malurile înalte, roşii. Neuquem este numit de unii geografi Ramid sau Comoe şi izvorăşte din mijlocul lacurilor pe care numai indienii le cunosc.

În noaptea şi ziua următoare nu se petrecu nimic deosebit. Mergeau repede şi uşor. Terenul neted şi temperatura plăcută făceau uşor mersul înainte. Totuşi, către amiază, soarele fu darnic. Odată cu venirea serii, o fâşie de nori acoperi orizontul, înspre sud-vest, prevestind schimbarea timpului. Patagonezul nu se putea înşela, şi arătă geografului zona occidentală a cerului.

— Bine! Ştiu, zise Paganel şi adresându-se tovarăşilor lui, zise: Iată că se pregăteşte o schimbare de vreme. Vom avea acum o vijelie de pampero.

Şi arătă că pampero e frecvent în câmpiile argentiniene. Acesta e un vânt de sud-vest foarte uscat. Thalcave nu se înşelase, şi în timpul nopții care fu destul de grea pentru oamenii adăpostiți numai cu un poncho, pampero suflă cu o mare putere. Caii se culcară la pământ şi oamenii se întinseră lângă ei, strânşi unii lângă alții. Glenarvan se temea să nu întârzie dacă uraganul s-ar prelungi; dar Paganel îl linişti, după ce-şi consultase barometrul.

— De obicei, zise el, pampero pricinuieşte furtuni de trei zile pe care depresiunea mercurului le arată într un mod sigur. Dar când, din contră, barometrul urcă — şi acesta e cazul — scapi numai cu câteva ore de vijelie. Linişteşte-te deci, dragul meu, în zorii zilei cerul se va însenina.

— Vorbeşti ca din carte, Paganel, răspunse Glenarvan.

— Şi sunt o carte, replică Paganel. Eşti liber să mă răsfoieşti oricât îți va plăcea.

Cartea nu se înşelase. La ora unu dimineaţa vântul se opri brusc şi oamenii putură să doarmă liniştiţi. A doua zi se sculară odihniţi şi uşori, mai ales Paganel, care îşi trosnea degetele cu multă voie bună. Era în 24 octombrie, a zecea zi de la plecarea din Talcahuano. Nouăzeci şi trei de mile despărţeau încă pe călători de punctul unde Rio Colorado taie paralela 37°, adică numai trei zile de drum. În timpul traversării continentului american, lordul Glenarvan pândea cu băgare de seamă apropierea indigenilor. El voia să-i întrebe despre căpitanul Grant prin intermediul patagonezului cu care Paganel, dealtfel, începea să se înţeleagă îndeajuns. Dar urmau o linie puţin frecventată de indieni, căci drumurile din pampas care pornesc de la Republica Argentina la Cordilieri, sunt aşezate mai la nord, aşa că indienii rătăcitori sau triburi trăind sub stăpânirea casicilor, nu întâlneai. Dacă, din întâmplare, vreun călăreţ nomad apărea în depărtare, el fugea repede, nevoind să aibă de-a face cu nişte necunoscuţi. O asemenea ceată trebuia să pară suspectă oricui se hazarda singur în câmpie; banditului îngrijorat la vederea a opt oameni bine înarmaţi şi cu cai buni, ca şi călătorului care, în aceste câmpii, putea să vadă într-înşii răufăcători. Oamenilor le părea rău că nu se găseau măcar în faţa unei bande de „rastreadores” {22} chiar dacă ar fi trebuit să înceapă conversaţia prin împuşcături. Drumul tăia câteva cărări ale pampasului, între altele, una destul de importantă, aceea de la Carmen la Mendoza presărată cu oasele animalelor domestice, ale catârilor, cailor, oilor sau boilor. Printre miile de sfărâmături se aflau desigur şi schelete omeneşti.

Până atunci Thalcave nu făcuse nici o observaţie asupra drumului. În fiecare dimineaţă porneau către răsărit, fără a se depărta de linia dreaptă şi în fiecare seară apusul se găsea la extremitatea opusă a acestei linii. Dar ajuns aici, el îşi opri calul şi se întoarse către Paganel:

— Acesta-i drumul către Carmen?

— Da, dragul meu patagonez, răspunse geograful în spaniola lui, drumul dinspre Carmen către Mendoza.

— O luăm pe aici? reluă Thalcave.

— Nu, replică Paganel.

— Şi încotro mergem?

— Spre est,

— Aceasta ar însemna să mergi în voia soartei.

— Cine ştie?

Thalcave tăcu şi-l privi pe savant cu un aer adânc surprins. Totuşi, nu admitea deloc ca Paganel să glumească. Un indian, totdeauna serios, nu-şi închipuie să i se vorbească în alt fel decât serios.

— Nu mergeți, deci, la Carmen? adăugă el după un moment de tăcere.

— Nu, răspunse Paganel.

— Nici la Mendoza?

— Nu.

În acest moment, Glenarvan, ajungându-l pe Paganel, îl întrebă ce spunea Thalcave şi de ce se oprise.

— M-a întrebat dacă mergem fie la Carmen, fie la Mendoza, răspunse Paganel, şi se miră foarte mult de răspunsul meu negativ.

— Într-adevăr, drumul nostru trebuie să-i pară foarte ciudat, reluă Glenarvan.

— Cred. El zice că mergem în voia soartei.

— Ei bine, Paganel, n-ai putea să-i explici scopul expediției noastre şi ce anume interes avem să mergem întruna către est?

— Va fi foarte greu, răspunse Paganel, căci un indian nu înțelege nimic din gradele pământeşti şi istoria documentului va fi pentru dânsul o poveste fantastică.

— Ei bine, încearcă, dragul meu.

— Să încercăm.

Paganel se întoarse către patagonez şi începu un discurs adesea întrerupt de lipsa cuvintelor, de greutatea de a traduce anumite particularități şi de a explica unui sălbatic amănunte greu de înțeles pentru el. Savantul era interesant. Gesticula, articula, se zvârcolea într-o sută de feluri şi de pe frunte îi cădeau picături grele de sudoare. Paganel schiță pe nisip o hartă geografică pe care se încrucişau latitudini şi longitudini, în care se aflau cele două oceane, în care se întindea drumul Carmen. Niciodată un profesor nu a fost într-o aşa încurcătură. Thalcave privea cu un aer liniştit, fără a lăsa să vadă dacă înțelege sau nu.

Lecția geografului dură mai mult de o jumătate de oră. Apoi tăcu şi îşi şterse fața care era totuna de apă şi privi pe patagonez.

— A înțeles? întrebă Glenarvan.

— Vom vedea, răspunse Paganel, dar dacă n-a înțeles, renunț.

Thalcave nu se mişca. Nu vorbea. Ochii săi rămâneau

aţintiţi la figurile trase pe nisip, pe care vântul le ştergea puţin câte puţin.

— Ei bine? întrebă Paganel.

Thalcave păru că nu-l aude. Paganel vedea de acum ivindu-se pe buzele maiorului un zâmbet ironic şi era să înceapă din nou demonstraţiile lui geografice, când patagonezul îl opri cu un gest.

— Căutaţi un prizonier?

— Da, răspunse Paganel.

— Şi exact pe linia cuprinsă între soare-răsare şi între soare-apune, adăugă Thalcave, precizând printr-o comparaţie indiană drumul de la vest la est.

— Da, da, aşa.

— Şi Dumnezeul vostru, zise patagonezul, e acela care a încredinţat valurilor întinsei mări taina prizonierului?

— Chiar Dumnezeu.

— Voinţa să i se împlinească atunci, răspunse Thalcave. Vom merge spre est, şi dacă trebuie, până la soare!

Paganel traduse imediat tovarăşilor lui răspunsul indianului.

— Ce rasă inteligentă! adăugă el. La douăzeci de ţărani din ţara mea, nouăsprezece n-ar fi înţeles nimic din explicaţiile mele!

Glenarvan îl îndemnă pe Paganel să întrebe pe patagonez dacă auzise de nişte străini care ar fi căzut în mâinile indienilor din pampas. Paganel puse întrebarea şi aşteptă răspunsul.

— Poate, zise patagonezul.

La acest cuvânt imediat tradus, Thalcave fu înconjurat de cei şapte călători. Îl întrebau cu privirea. Paganel, emoţionat şi abia găsindu-şi cuvintele, reluă interogatoriul, pe când ochii lui fixaţi asupra gravului indian, încercau să-i surprindă răspunsul. Fiecare cuvânt spaniol al patagonezului el îl repeta în englezeşte.

— Şi cine era prizonierul? întrebă Paganel.

— Un străin, răspunse Thalcave, un european.

— L-ai văzut?

— Nu, dar am auzit pe indieni vorbind de el. Era un viteaz! Avea o inimă de taur!

— O inimă de taur! zise Paganel. Ah! Splendidă limbă patagoneză! Înţelegeţi, prieteni? Un om curajos!

— Tatăl meu! strigă Robert Grant.

Apoi, adresându-se lui Paganel îl întrebă:

— Cum se spune *e tatăl meu* în spaniolă?

— *Es mio padre* răspunse geograful.

Îndată Robert, luând mâinile lui Thalcave, zise cu o voce dulce:

— *Es mio padre*!

— *Suo padre*? răspunse patagonezul, a cărui privire se lumină. Luă copilul în brațe, îl ridică de pe calul lui şi îl privi cu bunătate.

Dar Paganel nu terminase şirul întrebărilor. Unde era prizonierul? Ce făcea? Când auzise Thalcave vorbindu-se de el?

Toate aceste întrebări se îngrămădeau pe buze. Află că europeanul era sclavul unuia din triburile indiene care parcurg țara între Colorado şi Rio Negro.

— Dar unde se găsea în ultimul timp? întrebă Paganel.

— La casicul Calfucura, răspunse Thalcave.

— Pe linia urmată de noi până aici?

— Da.

— Şi ce este acest casic?

— Şeful indienilor poiuşi, un om cu două limbi, un om cu două inimi!

— Adică mincinos în cuvânt şi mincinos în treburi zise Paganel, după ce traduse tovarăşilor frumoasa imagine a limbii patagoneze. Şi îl vom putea scăpa de prietenul nostru? adăugă el.

— Poate, dacă este încă în mâinile indienilor.

— Şi când ai auzit vorbindu-se?

— E mult de atunci şi soarele a adus până acum două veri pe cerul pampasului!

Bucuria lui Glenarvan nu se putea descrie. Răspunsul corespundea exact cu data documentului. Dar rămânea de pus o întrebare lui Thalcave:

— Vorbeşti de un prizonier, zise Paganel. Nu erau trei?

— Nu ştiu, răspunse Thalcave.

— Şi nu cunoşti nimic din situația actuală?

— Nimic.

Acest ultim cuvânt încheie conversația. Era posibil ca cei trei prizonieri să fi fost despărțiți de multă vreme. Dar din informațiile date de patagonez rezulta că indienii vorbeau de un european căzut în puterea lor. Data captivității lui, locul unde trebuia să fie, totul, până la fraza patagoneză întrebuințată pentru a exprima curajul captivului, se refereau evident la căpitanul Harry Grant.

A doua zi, pe 25 octombrie, călătorii luară cu vioiciune drumul spre est. Câmpia, necontenit tristă şi monotonă, forma una din acele întinderi fără sfârşit, care se numesc „travesias” în limba țării.

La intervale mari apăreau păduri joase cu vârfuri negricioase pe care le găureau ici şi colo roşcovii albi a căror pojghiță închide un suc dulce, plăcut, răcoritor, apoi câteva dumbrăvioare de terebentini de „chanares”, de grozame sălbatice şi o specie întreagă de arbori spinoşi a căror uscăciune trăda ariditatea solului.

Ziua de 26 octombrie fu obositoare. Trebuiau să ajungă la Rio Colorado. Dar caii, îndemnați de călăreții lor, se grăbiră atâta, că în aceeaşi seară, la 69°45’ longitudine, atinseră frumosul fluviu al regiunii pampas. Numele său indian, Cobu-Leubu, însemnează Marele Râu şi după un parcurs lung, se varsă în Atlantic. Acolo, către îmbucătura lui, se produse o particularitate curioasă, căci, apropiindu-se de mare, debitul apelor sale scade, fie prin îmbibare, fie prin evaporare. Cauza acestui fenomen nu este bine determinată.

Ajungând la Colorado, prima grijă a lui Paganel a fost să se scalde „geograficeşte” în apele lui colorate de o argilă roşiatică. Fu surprins că le găseşte aşa de adânci, rezultat datorat numai topirii zăpezilor sub primele raze ale verii. Mai mult, lărgimea fluviului era destul de considerabilă pentru ca animalele să nu-l poală trece înot. Din fericire, la câteva sute de metri în sus, se găsea un pod de nuiele împletite, susținut de curele de piele şi suspendat în felul indian. Convoiul putu, deci, să treacă fluviul şi să poposească pe malul stâng.

Înainte de a se culca, Paganel voi să ia poziția exactă a râului şi îl însemnă pe harta sa cu o grijă deosebită.

În timpul zilelor următoare, 27 şi 28 octombrie, călătoria s-a desfăşurat fără incidente. Aceeaşi monotonie. Niciodată nu au văzut o privelişte mai puțin variată, niciodată o panoramă mai însemnată. Totuşi, pământul devenea umed. Trebuiră să treacă „canadas”, un fel de gropi inundate, „esteros”, lagune permanente umplute cu ierburi acvatice. Seara, caii se opriră pe malul unui lac mare, cu apele foarte mineralizate, Ure-Lanquem, numit Lacul Amar de indieni, care a fost martor al crudelor represalii făptuite de trupele argentiniene în anul 1862. Poposiră. Noaptea ar fi fost bună dacă n-ar fi fost prezența maimuțelor şi a câinilor sălbatici. Aceste animale zgomotoase, fără îndoială în dreptul lor, dar desigur pentru neplăcerea urechilor europene, executară una din acele simfonii naturale pe care n-ar fi dezaprobat-o un compozitor modernist.

Capitolul XVII. În pampas

Pampasul argentinian se întinde de la 34° la 40° latitudine australă. Cuvântul „pampas”, de origine araucaniană, înseamnă „câmpie cu ierburi”, şi se potriveşte pe drept cuvânt acestei regiuni. Mimozele arborescente ale părții sale occidentale, ierburile substanțiale ale părții orientale, îi dau un aspect deosebit. Această vegetație îşi are rădăcinile într-un strat de pământ care acoperă terenul argilos, nisipos, roşiatic sau galben. Geologul ar găsi bogății abundente, dacă ar cerceta aceste terenuri ale epocii terțiare. Aici zac, în cantități uriaşe, oseminte antediluviene, pe care indienii le atribuie raselor mari de tatu dispăruți şi sub țărâna vegetală stă îngropată istoria primitivă a acestor ținuturi.

Pampasul american este o curiozitate geografică, ca savanele Marilor Lacuri sau stepele Siberiei. Clima sa e mult mai călduroasă şi friguroasă decât aceea a provinciei Buenos-Aires, fiind mai continentală. Căci, după explicaţia pe care o dădu Paganel, căldura verii, înmagazinată în oceanul care o absoarbe, este cu încetul restituită în timpul iernii. De aceea insulele au o temperatură uniformă în comparaţie cu interiorul continentelor[23]. Astfel clima pampasului occidental nu este asemănătoare cu clima din zona de coastă. Ea este supusă la treceri repezi care fac necontenit ca coloanele termometrice să sară de la un grad la altul. Toamna, adică în timpul lunilor aprilie şi mai, ploile sunt dese şi torenţiale: În această perioadă a anului timpul este foarte uscat şi temperatura foarte ridicată.

După ce cercetară drumul, plecară în zori. Caii mergeau bine, prin mănunchiurile de „paja brava"; iarba pampasului prin excelenţă serveşte indienilor ca adăpost în timpul furtunilor. La oarecare distanţe, din ce în ce mai rare, câteva locuri adânci; umede, lăsau să crească sălcii şi o anumită plantă, „gygnerium argenteum", care creşte în vecinătatea apelor dulci. Acolo caii se desfătară, bând să aibă şi pentru vremuri grele. Thalcave cerceta tufişurile. El sperla astfel „cholinas", viperă de cea mai periculoasă speţă, a cărei muşcătură ucide un bou în mai puţin de o oră. Calul sărea deasupra mărăcinilor şi ajuta stăpânului să deschidă drum cailor din urmă.

Călătoria se făcea deci pe aceste câmpii netede, drepte, uşor şi repede. Nici o schimbare nu se producea în natură. Peisaje, incidente, surprize naturale, nici urmă! Trebuia să fii un Paganel, unul din acei savanţi entuziaşti care văd acolo unde nu e nimic de văzut, ca să te mai interesezi de amănuntele drumului. De ce? N-ar fi putut-o spune. Un tufiş, un fir de iarbă, ajungeau pentru a-i excita limbuţia şi pentru a-l instrui pe Robert.

În timpul acestei zile de 29 octombrie, câmpia se desfăşura înaintea călătorilor cu uniformitatea ei infinită. Către ora două, întâlniră noi urme. Erau osemintele unei imense turme de boi. Nimeni nu ştia cum să explice adunătura aceasta de schelete. Paganel întrebă, deci, pe Thalcave, care îi răspunse îndată.

Un „nu se poate" al savantului şi un semn foarte afirmativ al patagonezului intrigară mult pe tovarăşii lor.

— Ce este, deci? întrebară ei.

— Focul cerului, răspunse geograful.

— Ce? Fulgerul a produs un asemenea dezastru? zise Tom Austin. O turmă de cinci sute de capete întinsă pe pământ!?

— Thalcave o afirmă şi Thalcave nu se înşeală. Dealtfel, cred, deoarece furtunile din pampas se deosebesc, între toate, prin furia lor. De nu le-am încerca într-o zi!

— E tare cald, zise Wilson.

— Termometrul, răspunse Paganel, trebuie să arate 30° la umbră.

— Nu mă miră, zise Glenarvan, simt electricitatea care mă pătrunde. Să sperăm că temperatura nu se va menține.

— Oh! Oh! zise Paganel, nu trebuie să contezi pe o schimbare de timp, deoarece zarea e senină.

— Cu atât mai rău, răspunse Glenarvan, deoarece caii noştri sunt slăbiți de căldură. Nu ți-e prea cald, prietene? adăugă el adresându-se lui Robert.

— Nu, *milord*, răspunse tânărul. Îmi prieşte căldura. — Iarna mai ales, observă cu dreptate maiorul, trimițând spre cer fumul țigării sale.

Seara se opriră lângă un „rancho" părăsit, o împletitură de crengi lipite cu pământ şi acoperite cu paie; coliba avea un ocol de pari pe jumătate putreziți, destul de bun pentru a apăra caii în timpul nopții contra vulpilor. Nu că ei ar fi avut să se teamă de ceva din partea acestor vietăți, dar ele rod căpestrele şi caii profită ca să fugă. La câțiva paşi de rancho era săpată o gaură ce servise de bucătărie. În interior erau o bancă, un pat păcătos de piele de bou, o oală, un grătar şi un ibric cu „mate". Mate-ul e o băutură foarte răspândită în America de Sud. Acesta e ceaiul indienilor. Este o infuziune de foi uscate la foc, şi se soarbe, ca băuturile americane, prin folosirea unui pai. La cererea lui Paganel, Thalcave prepară câteva ceşti din această băutură.

A doua zi, pe 30 octombrie, soarele se ridică într-o negură arzătoare, răspândind pe pământ razele lui de foc. Temperatura zilei trebuia să fie grozavă întradevăr. Din nenorocire, nici câmpia nu oferea vreun adăpost. Totuşi reluară cu mult curaj drumul spre est. De mai multe ori întâlniră turme imense, care neavând puterea să pască sub căldura copleşitoare, rămâneau întinse lenevind pe pământ. De paznici, de ciobani, nici vorbă. Câini obişnuiți să sugă de la oi când îi ațâța setea, privegheau singuri poporul numeros de vaci, tauri şi boi. Taurii sunt dealtfel blânzi, şi n-au

groaza instinctivă a roşului ca fraţii lor europeni.

— Asta, fără îndoială, fiindcă pasc iarba unei republici! reflectă Paganel.

Către mijlocul zilei observară câteva schimbări. Văzură brusturi slabi şi scaieţi înalţi de nouă picioare, care ar fi făcut fericirea tuturor măgarilor de pe pământ. Copăcei piperniciţi şi alţi copăcei spinoşi de un verde întunecat creşteau ici şi colo. Până atunci o oarecare umiditate conservată în argila livezii întreţinea păşunea.

— Nu sunt supărat de această schimbare, zise Tom Austin.

— Da, dar ce facem cu apa? răspunse maiorul.

— Vom găsi desigur vreun râu în drumul nostru, zise Wilson.

Dacă Paganel ar fi auzit acest răspuns, le-ar fi atras atenţia că râurile erau rare între Colorado şi sierrele provinciei argentiniene; dar în acest moment, explica lui Glenarvan un lucru asupra căruia acesta îi atrăsese atenţia.

De câtva timp, atmosfera părea să fie vătămată de un miros de fum. Totuşi, nici un foc nu se vedea în zare; nici un fum nu trăda vreun incendiu îndepărtat. Nu se putea, deci, atribui acestui fenomen o cauză naturală reală. Îndată mirosul de iarbă arsă deveni aşa de puternic, încât toţi drumeţii au fost miraţi. Paganel şi Thalcave erau liniştiţi, însă geograful, pe care explicaţia vreunui lucru oarecare nu-l putea încurca, dădu prietenilor săi răspunsul următor

— Nu vedem focul, zise el, dar simţim fumul. Dar nu este fum fără foc şi proverbul este adevărat în America, tot aşa ca şi în Europa. Este, deci, vreun foc undeva. Numai că aceste câmpii sunt aşa de netede, încât nimic nu încurcă aceşti curenţi atmosferici, şi se simte adesea mirosul ierburilor care ard la o distanţă de şaptezeci şi cinci de mile.

— Şaptezeci şi cinci de mile? replică maiorul puţin curios.

— Chiar aşa, afirmă Paganel. Dar adaug că aceste incendii se propagă pe o scară întinsă.

— Cine dă foc preriilor? întrebă Robert.

— Câteodată trăsnetul, când iarba e uscată de călduri; câteodată şi indienii.

— Şi cu ce scop?

— Ei pretind — nu ştiu până la ce punct această pretenţie ar fi întemeiată — că după un incendiu al pampasului recoltele cresc mai bine. Atunci, acesta ar fi un mijloc de a reînsufleţi pământul prin acţiunea cenuşii. După mine, cred

mai degrabă ca incendiile sunt destinate să distrugă miliardele de ixode, un fel de insecte parazite care fac rău turmelor.

— Dar mijlocul acesta, zise maiorul, trebuie să coste viața vietăților care rătăcesc pe câmpuri...

— Da, ard; dar ce importanță are numărul lor?

— Nu e vorba de ele, reluă Mac Nabbs, asta-i treaba lor; dar ce se întâmplă cu călătorii care străbat pampasul? Nu se poate întâmpla să fie surprinşi şi învăluiți de flăcări?

— Cum să nu? strigă Paganel cu un aer de vizibilă mulțumire. Aceasta se întâmplă câteodată şi, cât despre mine, n-aş fi supărat să asist la o asemenea privelişte.

— Iată, savantul nostru, răspunse Glenarvan, ar împinge iubirea de ştiință până la a se lăsa ars de viu.

— Zău, nu, dragul meu Glenarvan; dar l-am citit pe Cooper[24] şi Ciorap de Piele; ei ne-au învățat mijlocul de a opri mersul flăcărilor smulgând iarba împrejurul nostru pe o rază de câțiva metri. Nimic mai simplu. Aşa că nu mă tem de apropierea unui incendiu, ci îl doresc.

Dar dorințele lui Paganel nu aveau să se realizeze. Dacă se fripse pe jumătate a fost numai din cauza arşiței soarelui. Caii gâfâiau sub influența acestei tropicale temperaturi.

Când Wilson spusese că provizia de apă nu va lipsi, uitase setea nepotolită a tovarăşilor lui; când adăugase că vor întâlni pe drum vreun râu, mersese prea departe. Într-adevăr, nu numai că râurile lipseau, căci netezimea solului nu le oferea o albie prielnică, dar şi bălțile artificiale săpate de mâna indienilor erau de asemenea secate. Văzând că pustiul se întinde tot mai mult, Paganel întrebă pe Thalcave unde credea că ar fi rost de apă.

— La lacul Salinas, răspunse indianul.

— Şi când vom ajunge acolo?

— Mâine seară.

Argentinienii, de obicei, când călătoresc în pampas, sapă puțuri şi găsesc apă la câțiva metri în pământ. Dar călătorii, lipsiți de instrumentele necesare, nu puteau recurge la acest mijloc. Trebuiră deci să se resemneze, şi dacă nu au îndurat o sete prea aprigă, nimeni însă nu-şi putu potoli cu desăvârşire setea.

Seara poposiră după un drum de treizeci mile. Fiecare conta pe o noapte de odihnă, care însă fu chinuitoare din cauza țânțarilor şi tăunilor. Prezența lor arăta o schimbare a vântului, care într-adevăr trecu la nord.

Dacă maiorul îşi păstra liniştea, chiar în mijlocul micilor mizerii ale vieții, Paganel, din contră, se indigna de capriciile soartei. El dădu dracului pe țânțari şi regretă mult apa acidulată care i-ar fi calmat usturimile pişcăturilor. Cu toate că maiorul încercă săl consoleze spunându-i ca dintre cele trei sute de mii de specii de insecte pe care le socotesc naturaliştii, trebuiau să se simtă fericiți că n-au avut de-a face decât numai cu două, el se sculă foarte rău dispus.

Trebuiau să ajungă în aceeaşi zi la lacul Salinas. Caii erau trudiți, setea îi chinuia. Arşița era şi mai mare sub adierea prăfoasă a vântului de nord.

În timpul zilei monotonia călătoriei a fost un moment întreruptă. Mulrady, care mergea în frunte, se întoarse semnalând apropierea unui convoi de indieni. Glenarvan se gândi la informațiile pe care aceşti indieni puteau să i le dea asupra naufragiaților *Britanniei*. Lui Thalcave, în ceea ce-l priveşte, nu-i plăcu deloc să găsească pe drumul său indienii nomazi; el îi socotea ca jefuitori şi hoți şi nu căuta decât să-i ocolească. După sfatul lui oamenii se strânseră şi armele fură pregătite. Trebuiau să fie gata pentru orice întâmplare.

Detaşamentul indian se compunea numai din vreo zece indieni, ceea ce îl linişti pe patagonez. Indienii se apropiară cam la vreo sută de paşi. Se puteau distinge uşor. Erau băştinaşi aparținând unei rase din pampas, măturată în 1833 de generalul Rosas. Fruntea lor ridicată, bombată, statura lor înaltă, culoarea măslinie a feței, făceau din ei nişte figuri frumoase ale rasei indiene. Erau îmbrăcați cu piei de guanac sau de mufetă şi purtau, în afară de o lance lungă, cuțite, praştii, bolas şi lasso-uri. Îndemânarea lor de a conduce caii era fără pereche.

Se opriră la o sută de paşi şi păru că se sfătuiesc, strigând, gesticulând. Glenarvan înaintă către ei. Dar nu făcu decât câțiva paşi şi detaşamentul, întorcânduse, dispăru brusc. Caii călătorilor, obosiți peste măsură, n-ar fi putut nicidecum să-i ajungă.

— Laşii! strigă Paganel.

— Fug prea repede pentru nişte oameni cinstiți, zise Mac Nabbs.

— Ce sunt indienii aceştia? întrebă Paganel pe Thalcave.

— Gauchos, răspunse patagonezul.

— Gauchos! reluă Paganel, întorcându-se către tovarăşii lui, Gauchos! Atunci nu avem nevoie să luăm atâtea

precauții. Nu avem de ce ne teme.

— De ce? zise maiorul.

— Pentru că indienii Gauchos sunt nişte țărani inofensivi.

— Crezi?

— Fără îndoială. Aceştia ne-au luat drept hoți şi au fugit.

— Cred mai degrabă că n-au îndrăznit sa ne atace, răspunse Glenarvan, supărat de a nu fi putut comunica cu indigenii, orice ar fi fost ei.

— Părerea mea e că departe de a fi inofensivi, Gauchos sunt din contră nişte hoți foarte primejdioşi, zise maiorul.

— Nu, strigă Paganel. Şi începu să discute aprins.

— Cred că n-ai dreptate, Paganel.

— N-am dreptate? replică savantul.

— Da. Thalcave însuşi i-a luat pe indieni drept hoți şi Thalcave îi cunoaşte.

— Thalcave s-a înşelat de data aceasta, ripostă Paganel. Gauchos sunt agricultori, păstori şi nimic altceva. Eu însumi am scris într-o broşură destul de apreciată asupra indigenilor din pampas.

— Ei bine, ai greşit, domnule Paganel.

— Eu, domnule Mac Nabbs?

— Din distracție, dacă vrei, replică maiorul, şi vei scăpa făcând o erată la o nouă ediție.

Paganel se enervă auzind discutându-se şi chiar glumindu-se pe seama cunoştințelor lui geografice.

— Să ştii, domnule, zise el, că lucrările mele nu aveau nevoie de o astfel de erată!

— Ba da, de data aceasta, ripostă Mac Nabbs.

— Domnule, te găsesc azi cicălitor! zise Paganel.

— Şi eu te găsesc prost dispus, replică maiorul. După cum se vede, discuția lua proporții neaşteptate asupra unui subiect, care desigur nu merita atâta osteneală. Glenarvan judecă nimerit să intervină.

— E sigur, zise el, că de o parte este cicăleală, iar de cealaltă rea dispoziție. Mă miră din partea dumneavoastră mult.

Patagonezul, fără a înțelege subiectul discuției, bănuise că prietenii se certau. Zâmbi şi zise liniştit:

— E vântul de nord.

— Vântul de nord! strigă Paganel. Ce treabă are vântul de nord în toate acestea?

— Ei, chiar aşa, răspunse Glenarvan. Vântul de nord este

cauza relei dumitale dispoziții! Am auzit spunându-se că în sudul Americii el irită mai cu seamă sistemul nervos.

— Pe Sfântul Patrick, Edward, ai dreptate! zise maiorul şi izbucni într-un hohot de râs.

Dar, Paganel, cu adevărat întărâtat, nu voi să renunțe la discuție.

— Ah, *milord*, spuse el, eu am sistemul nervos iritat?

— Da, Paganel, e influența vântului de nord, un vânt care face să se comită multe crime în pampas.

— Crime! izbucni savantul; am aerul unui om care vrea să săvârşească crime?

— Nu spun aceasta.

— Ai să crezi poate că vreau să te ucid...

— Da, răspunse Glenarvan râzând. Dar din fericire vântul de nord nu durează decât o zi!

Paganel dădu pinteni calului şi o luă înainte. După un sfert de oră uitase de necaz. Astfel, se tulbură o clipă veselia bunului savant.

Dar precum spusese foarte bine Glenarvan, trebuia să se atribuie această slăbiciune unei cauze cu lotul dinafară.

La ora opt seara, Thalcave mergând înainte, semnală marginile lacului atât de dorit. După un sfert de ceas convoiul cobora malurile lacului Salinas. Dar acolo avea să sufere o decepție mare. Lacul era secat.

Capitolul XVIII. În căutarea unei surse de apă

Lacul Salinas termină şirul de lagune care se leagă de sierrele Ventana şi Guamini. Altădată veneau din Buenos-Aires numeroase expediții să facă acolo provizii de sare, căci apele lui conțin, într-o cantitate remarcabilă, clorură de sodiu. Dar atunci, apa evaporată de o căldură arzătoare depusese toată sarea la fund şi lacul nu mai forma decât o oglindă imensă, strălucitoare.

Când Thalcave anunța prezența unui lichid potabil la lacul Salinas, înțelegea râurile de apă dulce care se varsă din mai multe locuri în el. Dar în acest moment, afluenții erau secați şi ei. Soarele arzător sorbise totul. Se înțelege necazul general când oamenii însetați ajunseră acolo.

Trebuiau să ia o hotărâre. Puțina apă păstrată în burdufuri era pe jumătate consumată. Ea nu putea să stingă setea care devenea tot mai chinuitoare. Foamea şi oboseala

dispăreau înaintea acestei crude nevoi. O „rukah”, un fel de colibă de piei, ridicată într-un unghi al terenului şi părăsită de indigeni, servi de adăpost călătorilor; caii lor, întinşi pe malurile mâloase ale lacului, mestecau trudiți plantele marine şi trestiile uscate. După ce fiecare se aşează în colibă, Paganel ceru lămuriri lui Thalcave asupra celor ce trebuiau să facă. O convorbire în grabă, din care, totuşi, Glenarvan prinse câteva cuvinte, avu loc între geograf şi indian. Thalcave era calm, Paganel gesticula nervos. Dialogul dură câteva minute. Patagonezul îşi încrucişă apoi braţele.

— Ce-a zis? întrebă Glenarvan. Mi se pare că ne sfătuia să ne despărțim.

— Da, în două cete, răspunse Paganel. Acei dintre noi ai căror cai, covârşiți de oboseală şi de sete, pot deabia să meargă, vor continua cum vor putea drumul paralelei treizeci şi şapte. Cei cu cai mai buni, din contră, o vor lua înainte pentru a da de râul Guamini, care se varsă în lacul San Lucas, la treizeci şi una de mile (cincizeci kilometri) de aici. Dacă se găseşte acolo apă în cantitate suficientă, îşi vor aştepta tovarăşii pe malurile lui Guamini. Dacă apa lipseşte, le vor ieşi înainte pentru a-i scuti de un drum fără rost.

— Şi atunci? întrebă Tom Austin.

— Atunci va trebui să coborâm cu şaptezeci şi cinci mile spre sud, până la primele ramificații ale sierrei Ventana, unde râurile sunt numeroase.

— Părerea e bună, răspunse Glenarvan, şi o vom urma fără întârziere. Calul meu nu a suferit încă prea mult de sete, astfel că sunt gata să-l însoțesc pe Thalcave.

— Oh, *milord*, ia-mă şi pe mine, spuse Robert, ca şi cum ar fi fost vorba de un drum de plăcere.

— Dar vei putea să ne urmezi, dragul meu?

— Da, am un cal bun care nu vrea altceva decât să meargă tot înainte. Voiți, *milord*? Vă rog.

— Haide, băiatule, zise Glenarvan, încântat că nu se desparte de Robert. Noi trei, adăugă el, va trebui să descoperim vreo gură de apă proaspătă, limpede.

— Dar eu? interveni Paganel.

— Oh, dumneata, dragul meu Paganel, răspunse maiorul, vei rămâne cu detaşamentul de rezervă. Cunoşti paralela 37°, râul Guamini şi tot pampasul. Nici Mulrady, nici Wilson, nici eu nu suntem capabili de a-l ajunge pe Thalcave la punctul de întâlnire, pe când sub conducerea bravului Paganel vom merge cu încredere.

— Mă resemnez, răspunse geograful, măgulit de a obține o comandă superioară.

— Dar să nu fii distrat, adăugă maiorul. Să nu ne conduci unde nu avem ce face, să nu ne duci, de pildă, pe malurile oceanului Pacific!

— Ai merita-o, maior sâcâitor, răspunse Paganel, râzând. Totuşi, spune-mi dragul meu Glenarvan, cum vei înțelege limba lui Thalcave?

— Presupun, răspunse Glenarvan, că patagonezul şi eu nu vom avea nevoie să vorbim. Dealtfel, cu cele câteva cuvinte spaniole pe care le ştiu, voi izbuti la nevoie s-o scot la capăt.

— Să mâncăm mai întâi, spuse Paganel, şi dacă se poate, să dormim până la ora plecării.

Cinară şi dormiră. Paganel visă torente, cascade, fluvii, râuri, lacuri, pârâiaşe, altfel spus, tot ce cuprinde de obicei o apă potabilă. A fost un adevărat chin.

A doua zi, la ora şase, caii lui Thalcave, Glenarvan şi Robert, au fost înşeuați. Li se dădu de băut ultima porție de apă, apoi călăreții încălecară.

— La revedere, spuseră maiorul, Austin, Wilson şi Mulrady.

— Şi mai ales succes! adăugă Paganel. Patagonezul, Glenarvan şi Robert se depărtară. „Desertio de la Salinas" pe care-l străbăteau atunci, e un şes argilos, acoperit cu arbuşti piperniciți, cu mici mimoze pe care indigenii le numesc „curra-mammel" şi cu „jumes", arbuşti stufoşi, bogați în sare. Ici şi colo, întinderi mari de sare reflectau razele soarelui în scânteieri uimitoare. Ochiul ar fi confundat uşor aceste „barreros"{25} cu nişte întinderi înghețate. Contrastul cu solul arid şi ars, dădea deşertului o înfățişare deosebită, ce atrăgea privirea.

Din contra, la optzeci de mile spre sud, această sierra Ventana prezintă un aspect diferit. Aceste locuri, recunoscute în 1835 de căpitanul Fitz-Roy, care comanda atunci expediția *Beagle*, sunt de o fertilitate minunată. Acolo cresc din belşug cele mai bune păşuni ale teritoriului indian; povârnişul nord-vestic al sierrelor se acoperă cu o iarbă groasă, şi coboară în mijlocul pădurilor bogate; acolo se văd „algarrobo", un fel de roşcovi al căror fruct uscat serveşte la facerea unei pâini foarte gustată de indieni; „quebracho alb" cu crengi lungi şi flexibile; „quebracho roşu" cu un lemn tare; „naudubay" care se aprinde cu multă uşurință şi

cauzează adesea incendii teribile; „viraro” ale cărui flori violete se ridică în formă de piramidă şi, în fine, „timbo” care îşi ridică în aer imensa umbrelă de soare, până la câțiva metri, unde se pot adăposti turme întregi împotriva arşiței soarelui. Argentinienii au încercat adesea să colonizeze aceste locuri bogate, fără a reuşi să învingă împotrivirea indienilor.

Desigur, trebuia să se creadă că din aceste povârnişuri ale sierrei coborau râuri bogate, pentru a da apa necesară unei astfel de fertilități. Într-adevăr, cele mai mari secete n-au izbutit să sece niciodată aceste râuri; dar pentru ca drumeții noştri să ajungă acolo, trebuiau să se depărteze cu o sută treizeci de mile spre sud. Thalcave avea deci dreptate să se îndrepte mai întâi către Guamini, care, fără a-i îndepărta din drumul lor, se găsea la o distanță mult mai apropiată.

Caii galopau cu râvnă. Animalele simțeau fără îndoială, instinctiv, unde le duceau stăpânii lor. Thauka, mai ales, arăta multă tragere de inimă; el trecea ca o pasăre peste mărăcinişurile uscate şi peste tufele de curra-mammel. Caii lui Glenarvan şi Robert, mergând mai greu, dar târâți de exemplul lui, îl urmau curajos. Thalcave, nemişcat pe şa, dădea tovarăşilor săi acelaşi bun exemplu. Patagonezul întorcea adesea capul pentru a-l privi pe Robert Grant. Văzându-l pe băiat bine fixat în şa, zâmbea prietenos şi-l îndemna prin gesturi. Într-adevăr, Robert Grant călărea admirabil.

— Bravo Robert, spuse Glenarvan, Thalcave are aerul că le felicită!

— De ce, *milord*?

— Pentru felul în care călăreşti.

— Oh, mă țin bine şi-atâta tot, răspunse Robert.

— Acesta-i principalul; prevăd că vei deveni un sportiv desăvârşit.

— Bine, spuse Robert râzând, dar tata voia să facă din mine un marinar….

— Una nu împiedică pe cealaltă. Dacă toți călăreții nu sunt şi marinari buni, marinarii în schimb pot să fie călăreți buni.

— Bietul tata, ce fericit va fi când îl veți fi salvat.

— Îl iubeşti mult, Robert?

— Da, *milord*. Era aşa de bun cu sora mea şi cu mine. Nu se gândea decât la noi! După fiecare călătorie ne aducea câte ceva din țările pe care le vizita. O să-l iubiți şi

dumneavoastră, când îl veți cunoaşte. Mary îi seamănă. El are glasul blând ca şi ea... Pentru un marinar, asta-i curios, nu?

— Da, foarte ciudat, Robert, răspunse Glenarvan.

— Îl văd încă, reluă copilul, care părea că-şi vorbeşte lui însuşi. Bun şi viteaz! Când eram mic, mă adormea pe genunchi şi murmura totdeauna un cântec vechi, scoțian. Uneori îmi aduc aminte de cântec. Lui Mary, tot aşa. Ah, *milord* cât de mult îl iubim! Uite, cred că trebuie să fii mic ca să-ți iubeşti mult părintele.

— Şi mare pentru ca să-l venerezi, copilul meu, răspunse Glenarvan mişcat.

În timpul convorbirii, caii îşi încetiniseră mersul.

— Îl vom regăsi, nu-i aşa? zise Robert după câteva momente de tăcere.

— Da, îl vom regăsi, răspunse Glenarvan; Thalcave ne-a pus pe urmele lui şi am încredere.

— Thalcave e un indian cumsecade, zise copilul.

— Desigur.

— Ştiți un lucru, *milord*?

— Vorbeşte.

— Nu-i aşa că sunt cu dumneavoastră numai oameni viteji? Doamna Helena pe care o iubesc atât, maiorul cu aerul lui liniştit, căpitanul Mangles, domnul Paganel şi marinarii de pe *Duncan*, aşa de curajoşi şi-aşa de devotați! Şi ştiți că dumneavoastră sunteți cel mai bun dintre toți?

— Nu, n-o ştiu.

— Trebuie s-o aflați, *milord*, răspunse Robert care apucă mâna lordului şi o duse la buze.

Glenarvan clătină uşor capul şi dacă conversația nu mai continuă, e din cauză că un gest al lui Thalcave rechemă pe întârziați. Ei se lăsară să fie întrecuți. Nu trebuiau să piardă timp.

Grăbiră mersul; dar văzură îndată că, în afară de Thauka, caii nu ar mai putea să meargă. La amiază, trebuiră să le dea o oră de odihnă. Bietele animale nu mai puteau şi refuzau să mănânce tufele de alfafari, un fel de lucerna slabă, arsă de fazele soarelui. Glenarvan deveni neliniştit. Lipsa apei putea aduce urmări dezastruoase. Thalcave nu spunea nimic.

Dădură din nou pinteni cailor, care merseră la pas. Thalcave ar fi fost cu mult înainte, şi în câteva ore Thauka l-ar fi dus pe malurile râului. El se gândi, fără îndoială, la

aceasta, dar, desigur, nu voi să lase singuri pe cei doi tovarăşi în mijlocul deşertului.

Calul lui Thalcave nu se resemna să păstreze mersul fără a necheza violent; nu trebui atât vigoarea stăpânului, cât cuvintele pentru a-l domoli. Thalcave vorbea cu adevărat calului său, care îl înţelegea. Inteligentul animal simţea în aer o umezeală; el o respira cu frenezie, agitând şi plescăindu-şi limba, ca şi cum şi-ar fi înmuiat-o într-un lichid binefăcător; apa era pe-aproape. Către ora trei o dungă albă apăru întrun unghi al terenului.

— Apa! spuse Glenarvan.

— Apa! Da, apa! strigă Robert.

Nu mai aveau nevoie să-şi îndemne caii; animalele, simţindu-şi puterile reînsufleţite, o luară la goană în galop. În câteva minute ajunseră la râul Guamini şi, înhămaţi, se aruncară până la piept în apa binefăcătoare.

— Ah! Ce bine e! spunea Robert, potolindu-şi setea. — Bagă de seamă, băiatul meu, răspundea Glenarvan.

Nu se mai auzea decât zgomotul repezilor înghiţituri. În ceea ce-l priveşte, Thalcave bău liniştit, fără a se grăbi.

— În fine, spuse Glenarvan, prietenii noştri nu vor fi înşelaţi în speranţele lor; sunt asiguraţi, ajungând la Guamini, că vor găsi o apă limpede şi abundentă.

— Dar nu s-ar putea merge înaintea lor? întrebă Robert. Li s-ar cruţa câteva ore de nelinişti şi suferinţe.

— Fără îndoială, dragul meu, dar în ce să transporţi apa? Burdufurile au rămas în mâinile lui Wilson. Nu, e mai bine să aşteptăm cum ne-am înţeles. Calculând timpul necesar, prietenii noştri vor fi aici la noapte. Să le pregătim deci culcuş şi o mâncare bună.

Thalcave nu aşteptase propunerea lui Glenarvan pentru a căuta un loc de odihnă. Din fericire găsise pe malurile râului o „ramada", un fel de ocol destinat să închidă turmele şi închis din trei părţi. Locul era cât se poate de bun. Nu mai căutară altceva şi se întinseră la soare pentru a-şi usca hainele îngreunate de apă.

— Deoarece avem adăpost, spuse Glenarvan, să ne gândim la cină. Se impune ca prietenii noştri să fie mulţumiţi. Cred că o oră de vânătoare nu va fi un timp pierdut. Eşti gata, Robert?

— Da, *milord*, răspunse băiatul ridicându-se, cu puşca în mână.

Dacă Glenarvan avusese această idee, era din cauză că

malurile râului Guamini păreau să fie întâlnirea întregului vânat din câmpiile înconjurătoare; se vedeau ridicându-se în cete „tinamuşi", un fel de potârnichi specifice pampasului, lişiţe negre, o specie de fluierar, numit „teru-teru", cârstei de culoare galbenă, şi lişiţe de un verde minunat. Cât despre patrupede, nu se zăreau; dar Thalcave arătând ierburile mari şi crângurile dese, spuse prin semne că ele erau ascunse acolo. Vânătorii nu aveau să facă decât câţiva paşi pentru a se găsi pe locul cel mai bun vânat din lume.

Începură deci să vâneze şi, preferând animalele, primele din lovituri fură îndreptate asupra vânatului mare. Îndată se ridicară asupra lor, cu sutele, căprioare şi guanaci, asemănătoare celor care îi atacaseră aşa de violent pe culmile Cordilierilor; dar vietăţile, fugiră cu o aşa iuţeală, încât fu imposibil să le prindă în bătaia puştii. Vânătorii se abătură atunci asupra unui vânat mai puţin ager, care, dealtfel, nu lăsa nimic de dorit din punct de vedere al nutriţiei.

A fost ucisă o duzină de potârnichi şi cârstei. Glenarvan ucise, foarte îndemânatic, un porc tay-tetre, foarte bun de mâncat, care merita glonţul.

În mai puţin de o jumătate de oră, vânătorii, fără a se obosi, doborâră tot vânatul de care aveau nevoie; Robert doborî un animal curios, „armadillo", acoperit de o carapace cu bucăţi osoase şi mobile. Era foarte gras şi avea să dea o mâncare excelentă, după spusa patagonezului; Robert a fost foarte mândru de succesul său.

Cât despre Thalcave, el dădu tovarăşilor priveliştea unei vânători de „nandu", o specie de struţi specifici acestei zone şi a căror agilitate e foarte mare. Indianul îndreptă pe Thauka la galop de-a dreptul spre el, spre a-l ajunge îndată, căci dacă primul atac ar fi dat greş, nandu-ul ar fi obosit îndată şi cal şi vânător în încurcatele zigzaguri ale întortocherilor lui. Thalcave ajuns la distanţă potrivită, azvârli bolas-ul cu o mână puternică şi aşa de îndemânatic, încât se înfăşurară în jurul picioarelor struţului, paralizându-i sforţările. În câteva minute era întins la pământ. Indianul puse bucuros mâna pe el. Carnea nandu-lui e foarte preţuită şi Thalcave ţinuse să-şi dea partea lui la cina comună.

Aduseră, deci, în ramada, legătura de potârnichi, struţul lui Thalcave, porcul lui Glenarvan, şi tatu-ul lui Robert. Struţul şi porcul fură preparaţi îndată, adică despuiaţi de pielea lor tare şi tăiaţi în bucăţi subţiri. Cât despre tatu, un

animal preţios, fu aşezat pe propria-i carapace pe cărbuni aprinşi.

Cei trei călători se mulţumiră cu potârnichile şi păstrară prietenilor lor mâncarea principală. Această

cină fu stropită cu o apă limpede, mai bună decât toate vinurile din lume, şi chiar decât faimoasa usquebaugh[26], aşa de preţuită în ţinuturile de sus ale Scoţiei.

Caii nu fuseseră uitaţi. O mare cantitate de nutreţ uscat, îngrămădit în ramada, le servi totodată de hrană şi de aşternut.

Când totul fu preparat, Glenarvan, Robert şi indianul se înveliră cu ponchourile lor şi se întinseră pe un puf de alfafar, patul obişnuit al vânătorilor din pampas.

Capitolul XIX. Lupii roşii

Noaptea veni. O noapte cu lună nouă, în care astrul nopţilor avea să rămână tăinuit locuitorilor pământului. Singure stelele luminau şesul. La orizont, constelaţiile zodiacale se stingeau într-o întunecime profundă. Apele râului Guamini curgeau fără a murmura, ca un strat de ulei ce alunecă pe un plan de marmură. Păsări, patrupede şi reptile se odihneau, iar tăcerea stăpânea imensul ţinut al pampasului.

Glenarvan, Robert şi Thalcave, lungiţi pe pătura deasă de lucerna, dormeau adânc. Caii covârşiţi de oboseală se culcaseră pe pământ; numai Thauka, adevărat cal de rasă, dormita în picioare, gata să-şi ia zborul la cel mai mic semn al stăpânului. O linişte completă domnea în interiorul ocolului şi cărbunii se stingeau puţin câte puţin aruncând ultimele scânteieri în tăcuta obscuritate.

Totuşi, cam pe la ora zece, indianul se deşteptă. Ochii săi deveniră ficşi sub sprâncenele aplecate. Îşi încordă auzul. Căuta, desigur, să surprindă vreun sunet îndepărtat. Neliniştea se zugrăvi îndată pe faţa lui. Simţise apropierea indienilor rătăcitori sau venirea jaguarilor, a tigrilor de apă şi a altor primejdioase vietăţi? Această ultimă ipoteză, fără îndoială, îi păru mai apropiată, căci aruncă o privire fugară asupra materiilor combustibile îngrămădite în ţarc, şi neliniştea lui crescu. Într-adevăr, tot acest aşternut uscat de alfafari trebuia să se consume repede, şi nu putea opri mult timp îndrăzneţele animale.

Thalcave aşteptă, culcat pe jumătate, cu capul în mâini, cu coatele sprijinite pe genunchi, nemişcat, în ținuta unui om pe care o îngrijorare subită îl smulge din somn.

Trecu o oră. Oricine altul în afară de Thalcave, asigurat de tăcerea de afară, s-ar fi întins din nou pe pat. De unde un străin n-ar fi bănuit nimic, simțurile indianului şi instinctul natural presimțeau o primejdie apropiată.

Thauka nechează surd. Patagonezul se ridică deodată.

—Thauka a simțit vreun duşman, spuse el.

Privi cu atenție în juru-i, zări umbre mişcându-se fără zgomot printre tufele de curra-mammel. Ici şi colo străluceau puncte luminoase, care se încrucişau în toate felurile, se stingeau şi se aprindeau rând pe rând. Părea un dans de felinare fantastice pe oglinda unui lac imens. Vreun străin ar fi luat fără îndoială aceste scântei zburătoare drept licurici care strălucesc noaptea în pampas. Dar Thalcave nu se înşelă. Înțelese cu ce duşmani avea de-a face; încărcă arma şi se aşeză la pândă lângă primii stâlpi ai ocolului.

Nu aşteptă mult. Un strigăt ciudat, un amestec de lătrături şi de urlete răsună în apropiere. Carabina detună în noapte. Glenarvan şi Robert, deşteptați pe neaşteptate, se ridicară.

— Ce este? întrebă tânărul Grant, — Indienii? zise Glenarvan.

— Nu, răspunse Thalcave, nişte *aguaras*. Robert îl privi pe Glenarvan.

— Aguaras? spuse el.

— Da, răspunse Glenarvan, lupii roşii ai pampasului.

Amândoi luară armele şi veniră lângă indian. Acesta le arătă câmpia, de unde se ridica un concert formidabil de urlete. Robert făcu involuntar un pas înapoi.

— Ți-e frică de lupi? întrebă Glenarvan.

— Nu, *milord*, răspunse hotărât Robert. Lângă dumneavoastră, dealtfel, de nimic nu mi-e frică.

— Cu atât mai bine. Aceşti aguaras nu sunt tocmai primejdioşi. Dacă n-ar fi numărul lor, nu m-ar preocupa deloc.

— N-are importanță! răspunse Robert. Suntem bine înarmați, n-au decât să vină.

— Vor fi bine primiți!

Vorbind astfel, Glenarvan voia să liniştească copilul; dar el nu se gândea fără o teamă tainică la puhoiul de lupi dezlănțuiți în noapte. Poate că erau cu sutele, astfel că cei

trei oameni, oricât de bine ar fi fost înarmați, nu puteau să lupte cu succes contra unui aşa de mare număr de animale.

Când patagonezul pronunță cuvântul „aguaras", Glenarvan recunoscu îndată numele dat lupului roşu de indienii pampasului. Acest carnivor, „canis jubatus" cum îl numesc naturaliştii, are statura unui dulău şi capul unei vulpi; părul îi este roşu-închis şi pe spate îi flutură o coamă mare, neagră. Acest animal e sprinten şi puternic; locuieşte de obicei prin locurile mlăştinoase şi urmăreşte înot animalele de apă; noaptea iese din vizuina lui, unde doarme în timpul zilei; este de temut mai ales în „estancias"-urile în care se cresc turmele, căci de îndată ce îl împinge foamea atacă vitele şi face mari ravagii. Izolat, aguaras nu e de temut; dar e cu totul altfel când ai de-a face cu un număr mai mare de astfel de lupi. Mult mai lesne e să ai de-a face cu vreun cuguar sau jaguar pe care poți să-l ataci în față.

Dar, după urletele care răsunau în apropiere, după mulțimea umbrelor care săreau în câmpie, Glenarvan nu se putea înşela de numărul lupilor roşii adunați pe malul râului Guamini; animalele simțiseră prada sigură, carne de cal sau carne omenească. Situația era foarte gravă.

Cercul animalelor se strânse puțin câte puțin. Caii treziți dădură semne de groază. Singur, Thauka lovea din picior, căutând să-şi rupă frâul si gata să se repeadă în afară.

Glenarvan şi Robert se aşezară să apere intrarea ramadei. Carabinele lor încărcate erau gata să tragă în primul şir de lupi, când Thalcave îi opri.

— Ce vrea Thalcave? spuse Robert.

— Ne opreşte să tragem! răspunse Glenarvan.

— De ce?

— Poate că nu crede momentul potrivit!

Nu era acesta motivul care-l făcea pe indian să se poarte aşa, ci unul mult mai grav. Glenarvan înțelese când Thalcave, ridicându-şi cartuşiera şi întorcând-o, arătă că era aproape goală.

— Ei şi? zise Robert.

— Trebuie să facem economie. Vânătoarea noastră de azi ne-a costat scump, şi ne lipsesc gloanțele. Nu ne rămâne de tras nici douăzeci de focuri.

Copilul nu răspunse nimic.

— Nu ți-e frică, Robert?

— Nu, *milord*.

— Bine, copilul meu.

În acest moment răsună o nouă detunătură. Thalcave doborâse la pământ un duşman îndrăzneţ; lupii, care înaintau în rânduri strânse, dădură înapoi şi se îngrămădiră la o sută de paşi de ocol. Îndată Glenarvan, la un semn al indianului, adună aşternutul, îl îngrămădi la intrarea ramadei şi aruncă asupra acestuia un cărbune aprins. Îndată, o perdea de flăcări se ridică pe fondul negru al cerului. Câmpia fu viu luminată de foc. Glenarvan putu atunci să vadă

mulţimea de animale contra cărora trebuiau să reziste. Niciodată nu s-au văzut laolaltă atâţia lupi. Bariera de foc îi opri în loc. Totuşi, câţiva înaintară până la jăratic, împinşi de rândurile mai îndepărtate, dar îşi arseră labele. Din timp în timp, oamenii descărcară o nouă lovitură de puşcă pentru a opri hoarda. După o oră, vreo cincisprezece cadavre acopereau câmpia.

Asediaţii se găseau atunci într-o situaţie relativ mai puţin periculoasa; atâta vreme cât bariera de foc se va înălţa la intrarea ramadei, atâta vreme cât vor dura muniţiile, invadarea nu era de temut. Dar ce vor face după aceea?

Glenarvan îl privi pe Robert şi îşi simţi inima bătându-i cu putere. Nu se gândea la propria persoană, ci la bietul copil care arăta un curaj admirabil. Robert era palid, dar mâna lui nu părăsea arma. Aştepta cu hotărâre asaltul lupilor îndârjiţi.

Glenarvan luă o hotărâre:

— Peste o oră, spuse el, nu vom mai avea nici praf de puşcă, nici gloanţe, nici foc. Ei bine, nu trebuie să aşteptăm acest moment pentru a ne gândi ce facem.

Se întoarse spre Thalcave şi cu ajutorul celor câteva cuvinte spaniole pe care le cunoştea, vorbi cu indianul. Au reuşit să se înţeleagă, cu greutate. Din fericire Glenarvan cunoştea obiceiurile lupului roşu. Altminteri n-ar fi putut să interpreteze gesturile şi vorbele patagonezului. După un sfert de oră, Glenarvan putu să transmită lui Robert răspunsul lui Thalcave. Glenarvan întrebase pe indian asupra situaţiei lor aproape disperată.

— Şi ce-a răspuns? întrebă Robert Grant.

— A zis că, orice s-ar întâmpla, trebuie să ne împotrivim până în zori. Aguaras nu ies decât noaptea, iar dimineaţa intră în vizuina lui. Acesta e lupul întunericului, animal laş, căruia îi este frică de lumină; o bufniţă cu patru labe!

— Să ne apărăm atunci până la ziuă!

— Da, cu lovituri de puşcă şi când nu o vom mai putea face, cu lovituri de cuțit.

Thalcave dădu exemplu şi, când un lup se apropie de jăratic, mâna înarmată a patagonezului îi dădu lovitura de grație.

Toate mijloacele de apărare se isprăviseră. Către orele două noaptea, Thalcave aruncă în jăratic ultimul braț de ierburi; nu mai aveau de tras decât cinci lovituri.

Glenarvan roti împrejurul său o privire deznădăjduită. Se gândi la copilul care era acolo, la tovarăşii săi, la toți acei pe care-i iubea. Robert nu zicea nimic. Poate că primejdia nu i se părea aşa de amenințătoare. Glenarvan nu-şi putu stăpâni emoția; strânse copilul la piept şi-l sărută, pe când din ochi lacrimile îi curgeau fără voie.

Robert îl privi surâzând şi zise:

— Nu mi-e frică!

— Nu, copilul meu, nu, răspunse Glenarvan, şi ai dreptate. Peste două ore se va lumina, şi vom fi salvați! Bravo Thalcave, bravo bunul meu patagonez! strigă el în momentul în care indianul ucidea cu patul puştii două bestii care se încercaseră să treacă bariera de foc.

Dar în acest moment, lumina pe sfârşite a focului îi arătă banda de aguaras care mergeau în rânduri strânse la asaltul ocolului. Deznodământul dramei se apropia; focul murea puțin câte puțin; câmpia, luminată până-atunci, reintra în umbră şi tot din umbră reapăreau ochii fosforescenți ai lupilor roşii. Numai câteva minute şi hoarda se va năpusti în ocol.

Thalcave îşi descărcă pentru ultima oară carabina, aruncă încă un duşman la pământ, şi încrucişă brațele. Capul i se înclină pe piept. Păru că se gândeşte. Căuta vreun mijloc de-a respinge atacul tiarelor? Glenarvan nu îndrăznea să-l întrebe.

În acest moment, în rândurile lupilor, se produse o schimbare. Se părea că se îndepărtează, şi urletele lor atât de asurzitoare până atunci, încetară deodată. O tăcere posomorâtă se întinse pe câmpie.

— Se duc! spuse Robert.

— Poate, răspunse Glenarvan, ascuțindu-şi auzul. Dar Thalcave, ghicindu-le gândul, clătină capul. Ştia bine că animalele n-ar părăsi o pradă sigură, atâta timp cât ziua nu le-ar fi silit să se întoarcă în vizuini.

Planul lupilor se schimbase. Nu mai încercau să forțeze

intrarea ramadei, dar noile lor manevre creau un pericol mai mare. Lupii roşii renunțând să pătrundă prin această intrare pe care o apărau cu îndărătnicie fierul şi focul, ocoliră ramada căutând s-o atace prin partea de dinapoi.

Îndată se auziră ghearele lor încrustând în lemnul pe jumătate putrezit. Între stâlpii clătinați treceau labe viguroase, guri sângerânde. Caii îngroziți, rupându-şi căpestrele, fugeau prin ocol, apucați de o groază nebună.

Glenarvan apucă în brațele sale pe copil, pentru a-l apăra până la urmă. Era să fugă deznădăjduit în afară, când privirile i se îndreptară către indian.

Thalcave, după ce se învârtise ca un leu în ocol, se apropiase brusc de calul său care tremura de nerăbdare, şi începu să-l înşeueze cu grijă, neuitând nici o curea, nici o limbă. Nu mai părea că se îngrozeşte de urletele care atunci se întețeau. Glenarvan îl privea cu groază.

— Ne părăseşte, strigă el, văzându-l pe Thalcave care-şi strângea hățurile.

— El! Niciodată! zise Robert.

Şi, într-adevăr, indianul voia să încerce, nu să-şi părăsească prietenii, ci să-i salveze cu prețul vieții sale.

Calul era gata; îşi rodea zăbala; necheza; ochii lui de jăratic aruncau fulgere: îşi înțelesese stăpânul.

Glenarvan, în momentul în care indianul apuca coama calului, îi prinse brațul cu un gest disperat.

— Pleci? spuse el, arătându-i câmpia liberă atunci. — Da, zise indianul care înțelese gestul tovarăşului său.

Apoi adăugă câteva cuvinte spaniole care însemnau:

— Thauka. Cal bun. Iute. Va târî lupii în urma ei! — Ah! Thalcave! strigă Glenarvan.

— Repede! Repede! răspunse indianul, pe când Glenarvan îi spunea lui Robert cu o voce zdrobită de emoție:

— Robert! Copilul meu! Îl auzi? Vrea să se jertfească pentru noi. Vrea să se repeadă în pampas şi să îndepărteze furia lupilor atrăgând-o asupra lui!

— Prietene Thalcave! răspunse Robert aruncânduse la picioarele patagonezului, prietene Thalcave, nu ne părăsi!

— Nu! spuse Glenarvan, nu ne părăsi!

Şi întorcându-se către indian spuse, arătând caii speriați şi strânşi la stâlpi:

— Să plecăm împreună.

— Nu, spuse indianul, care nu se înşelă asupra înțelesului acestor cuvinte. Animale rele, speriate. Thauka.

Cal bun.

— Ei bine, fie! spuse Glenarvan. Robert, Thalcave nu te va părăsi. El îmi face cunoscut ceea ce am să fac! Eu trebuie să plec! El trebuie să rămână lângă tine! Apoi apucând frâul spuse:

— Eu voi pleca!

— Nu, răspunse liniştit patagonezul.

— Eu îţi spun, strigă Glenarvan, smulgându-i frâul din mână, eu voi fi acela! Scapă copilul! Ţi-l încredinţez!

Glenarvan, în exaltarea lui, amesteca acum cuvintele englezeşti cu cele spaniole. Dar ce importanţă mai avea limba! În aşa situaţii teribile, gestul spune totul şi oamenii se înţeleg repede.

Totuşi, Thalcave rezista. Discuţia se prelungea şi primejdia creştea cu fiecare clipă. Stâlpii începeau să fie pătrunşi de ghearele lupilor.

Nici Glenarvan, nici Thalcave nu păreau că voiesc să cedeze. Indianul îl dusese pe Glenarvan către intrarea ocolului şi el îi arătă câmpia eliberată de lupi; în limba lui animată, îl făcea să înţeleagă că nu trebuia să piardă o clipă, căci, dacă manevra n-ar reuşi, primejdia va fi mai mare pentru cei care rămân şi că el singur o cunoaşte destul pe Thauka.

Glenarvan, orbit, se încăpăţâna şi voia să se jertfească, dar deodată fu respins violent. Thauka necheză; se ridică pe picioarele de dinapoi şi deodată, furioasă, trecu bariera de foc. O voce de copil exclamă:

— Dumnezeu să mă salveze, *milord*!

Glenarvan şi Thalcave abia au avut timp să-l zărească pe Robert agăţat de coama lui Thauka, dispărând în noapte.

— Robert! Nenorocitule! strigă Glenarvan.

Dar cuvintele lui nu fură auzite nici de indian. Un urlet înspăimântător izbucni. Lupii roşii, repeziţi pe urmele calului, fugeau spre est cu o iuţeală fantastică.

Thalcave şi Glenarvan se repeziră afară. Câmpia îşi reluase liniştea şi abia dacă puteau să întrevadă o linie mişcătoare ondulând departe în umbră.

Glenarvan căzu la pământ, copleşit, disperat, împreunându-şi mâinile. Privi pe Thalcave. Indianul surâdea cu calmul lui obişnuit.

— Thauka. Cal bun! Copil viteaz! Va scăpa! repeta el aprobând cu un semn din cap.

— Şi dacă o să cadă?

— Nu va cădea!

Cu tot îndemnul lui Thalcave, bietul lord petrecu noaptea în frământări grozave. Voia să fugă pe urmele lui Robert, dar indianul îl opri, făcându-l să înțeleagă că în nici un caz caii lor nu vor putea ajunge pe Thauka şi că acesta lăsase în urmă fiarele. Trebuiau să aştepte ziua pentru a se arunca pe urmele lui Robert.

La patru dimineața, zorii zilei începură să mijească. Negurile, condensate la orizont, se coborâră îndată cu lumini palide. Un roşu deschis, limpede, se întindea pe câmpie şi ierburile mari începură să se agite la primele adieri ale zilei. Momentul plecării venise.

— Înainte! spuse indianul.

Glenarvan nu răspunse, dar sări pe calul lui Robert. Galopau spre apus, urcând linia dreaptă de care tovarăşii lor nu trebuiau să se îndepărteze.

Timp de o oră, merseră astfel, cu o viteză nebună, căutând pe Robert cu ochii şi temându-se să nu întâlnească poate cadavrul lui însângerat. Glenarvan sfâşia coastele calului sub pinteni. În fine, se auziră

lovituri de puşcă, detunături regulat despărțite, ca un semnal de recunoaştere.

— Ei sunt! strigă Glenarvan.

Dădură pinteni cailor şi după câteva clipe au ajuns detaşamentul condus de Paganel. Un strigăt scăpă din pieptul lui Glenarvan. Robert era acolo, viu, cu adevărat viu, călare pe calul indianului, care necheză bucuros revăzându-şi stăpânul.

— Ah! Dragul meu! Dragul meu! exclamă Glenarvan.

Şi Robert şi Glenarvan, descălecând, se aruncară unul în brațele altuia. Apoi a fost rândul indianului de a strânge Ia pieptul său pe curajosul fiu al căpitanului Grant.

— Trăieşte! Trăieşte! strigă Glenarvan.

— Da, răspunse Robert, mulțumită lui Thauka! Indianul îşi mângâia calul şi îi vorbea. Apoi, întorcându-se către Paganel, îl arătă pe Robert.

— Un viteaz! spuse el.

Şi, întrebuințând metafora indiană care serveşte pentru a arăta bravura, adăugă:

— Pintenii săi n-au dat greş!

Glenarvan mustră cu blândețe pe Robert:

— De ce, fiul meu, de ce nu l-ai lăsat pe Thalcave sau pe mine să încercăm ultimul mijloc de a te salva?

— *Milord*, răspunse copilul cu accentul celei mai vii recunoştinţe, nu trebuia să mă jertfesc eu? Thalcave mi-a mai scăpat odată viaţa! Şi dumneavoastră, dumneavoastră nu mergeţi să salvaţi viaţa tatălui meu?

Capitolul XX. Câmpiile argentiniene

După primele emoţii ale revederii, Paganel, Wilson, Austin, Mulrady, toţi cei care rămăseseră în urmă, în afară, poate, de maiorul Mac Nabbs, au observat un lucru: acela că se topeau de sete. Din fericire, Guamini curgea la o mică distanţă. Porniră toţi la drum şi la ora şapte dimineaţa ajunseră aproape la ocol. Văzând împrejurimile acoperite cu cadavre de lupi, le-a fost lesne să înţeleagă grozăvia atacului. Răcoriţi îndestul, călăreţii au început să mănânce cu o poftă nebună. Muşchii de struţ au fost declaraţi excelenţi, iar tatu-ul, fript în carapacea sa, o mâncare delicioasă.

— Dacă am mânca cumpătat, spuse Paganel, ar fi o ingratitudine către Providenţă. Sa mâncăm după voia stomacului.

El a mâncat chiar prea mult, dar nu o duse rău, mulţumită apei limpezi a râului Guamini.

La zece dimineaţa, Glenarvan, nevoind să reînnoiască greşelile lui Hannibal la Capua[27], dădu semnalul plecării. Burdufurile de apă fură umplute. Caii, bine înviorăţi, mergeau în voie. Aproape tot timpul au mers în galop. Locurile mai umede, deveneau şi mai fertile, dar erau necontenit aride. Nimic deosebit nu s-a produs în timpul zilelor de 2 şi 3 noiembrie, iar seara călătorii, deprinşi deja cu oboseala lungilor călătorii, au poposit la marginea pampasului, la frontiera provinciei Buenos-Aires. Părăsiseră golful Talcahuano la 14 octombrie; în douăzeci de zile au străbătut deci 450 de mile[28], adică aproape două treimi din drum.

A doua zi, au trecut linia ce desparte câmpiile argentiniene de regiunea pampasului. Thalcave nădăjduia să dea acolo peste casicii în ale căror mâini nu se îndoia că-l va găsi pe Harry Grant şi pe cei doi tovarăşi ai săi.

Din cele paisprezece provincii care alcătuiesc Republica Argentina, aceea a Buenos-Aires-ului este, totodată, cea mai mare şi cea mai populată. Frontiera ei se mărgineşte cu teritoriile indiene din sud, între gradul 64 şi 65. Ţinutul este

uimitor de fertil. O climă sănătoasă domneşte pe câmpia acoperită cu cereale şi cu plante arborescente leguminoase, care prezintă un şes aproape plan până la picioarele sierrelor Tandil şi Tapalquem.

De când au părăsit râul Guamini, călătorii constatau, nu fără o mare satisfacţie, o ameliorare însemnată a temperaturii. Media ei nu trecea de 17°, mulţumită vânturilor violente şi reci ale Patagoniei, care agită necontenit straturile atmosferice. Animale şi oameni nu aveau nici un motiv să se plângă; după ce suferiseră atât, de pustiu şi căldură, înaintau cu încredere. Dar orice ar fi zis Thalcave, ţinuturile păreau să fie în întregime nelocuite, sau, pentru a întrebuinţa un cuvânt mai adevărat, „părăsite".

Adesea, linia de est merse de-a lungul sau tăie mici lagune, făcute când din ape dulci, când din ape sălcii. Pe malurile lor şi la adăpostul tufişurilor, săreau bourei uşori şi cântau ciocârlii vesele, în tovărăşia „tangas"-ilor, rivalele colibrilor strălucitori. Aceste păsări frumoase băteau vesele din aripi, fără a lua seama la graurii militari care făceau paradă pe maluri cu epoleţii şi piepturile lor roşii. Pe tufişurile spinoase se clătina, ca într-un hamac cuibul mobil al „annubis"ilor şi pe malurile lagunelor flamingo măreţi, mergând în pâlcuri regulate, desfăşurau în vânt aripile de culoarea focului. Se zăreau cuiburile lor grupate cu miile, în formă de conuri cu vârful retezat. Păsările flamingo nu se prea deranjau la apropierea călătorilor, ceea ce nu-i conveni savantului Paganel.

— De mult timp, spuse el maiorului, sunt curios să văd o pasăre flamingo zburând.

— Bine! răspunse maiorul.

— Cu această ocazie, profit de prezenţa ei.

— Profită, Paganel.

— Vino cu mine, maiorule. Vino şi tu, Robert. Am nevoie de martori.

Şi Paganel, lăsându-şi tovarăşii să meargă înainte, se îndreptă urmat de Robert Grant şi de maior spre grupul fenicopterelor. Ajuns la o distanţă potrivită, el trase o împuşcătură fără glonţ, căci n-ar fi vărsat inutil sângele unei păsări, şi toate păsările flamingo zburară de acord comun, pe când Paganel le observa cu atenţie prin ochelarii săi.

— Ei bine, zise el maiorului când cârdul dispăruse, le-ai văzut zburând?

— Da, desigur, răspunse Mac Nabbs.

— Zburând, ai găsit că semănau cu nişte săgeți împănate?

— Nu, câtuşi de puțin.

— Deloc, adăugă Robert.

— Eram sigur de aceasta! reluă savantul cu un aer de satisfacție. Aceasta n-a împiedicat pe cel mai trufaş dintre oameni, pe ilustrul meu compatriot Chateaubriand, de a fi făcut această comparație inexactă între păsările flamingo şi săgeți! Ah, Robert! Comparația, vezi bine, este cea mai periculoasă figură a retoricii, pe care o cunosc. Fereşte-te de comparație toată viața şi n-o întrebuința decât când e nevoie.

— Eşti, dar, mulțumit de experiența dumitale? zise maiorul.

— Încântat.

— Şi eu tot aşa. Dar să ne grăbim caii, căci ilustrul dumitale Chateaubriand ne-a lăsat în urmă cu o milă.

Când îşi ajunse tovarăşii, Paganel găsi pe Glenarvan vorbind de zor cu indianul, pe care nu părea că-l înțelege. Thalcave se oprise, adesea, pentru a observa întinderea, şi de fiecare dată fața lui exprimase o mirare destul de vie. Glenarvan, nevăzând lângă el pe interpretul său obişnuit, încercă în zadar să ceară lămuriri indianului. Cum zări pe savant, îi strigă:

— Grăbeşte-te, prietene. Thalcave şi eu nu vom izbuti niciodată să ne înțelegem!

Paganel se întreținu câteva minute cu patagonezul şi întorcându-se către Glenarvan, zise:

— Thalcave se miră de un lucru care este cu adevărat ciudat.

— Care?

— Acela de a nu întâlni prin aceste locuri nici indieni, nici măcar urme de indieni. Locurile sunt de obicei însemnate de bandele lor, fie că mână vitele furate din estancias, fie că se duc până la Anzi să-şi vândă covoarele de *zorillo* şi biciuştile de piele împletită.

— Şi cum îşi explică Thalcave aceasta?.

— N-ar putea-o spune. Se miră, iată totul.

— Dar ce indieni credea el să găsească în această parte a pampasului?

— Tocmai pe aceia care au avut nişte prizonieri străini în mâinile lor, pe indigenii comandați de Calfucura, Catriel sau Yanketruz.

— Cine sunt aceştia?

— Şefi de bande care erau atotputernici acum vreo treizeci de ani, înainte de a fi fost aruncaţi dincolo de sierre. De atunci s-au supus, atât cât se poate supune un om liber, şi cutreieră şesul pampasului ca şi provincia Buenos-Airesului. Mă mir, deci, împreună cu Thalcave, că nu întâlnim urmele lor în ţinuturile unde practică tâlhăria.

— Dar atunci, întrebă Glenarvan, ce hotărâre trebuie să luăm?

— Voi şti îndată, răspunse Paganel.

Şi după câteva momente de discuţie cu Thalcave, spuse:

— Iată părerea lui, care îmi pare foarte înţeleaptă: trebuie să ne continuăm drumul spre est până la Fortul Independenţei — acesta e în drumul nostru — şi acolo, dacă nu avem ştiri despre căpitanul Grant, vom şti cel puţin ce-au devenit indienii câmpiei argentiniene.

— Acest Fort al Independenţei e departe? întrebă Glenarvan.

— Nu, e aşezat în sierra Tandil, la vreo şaizeci de mile.

— Şi când vom ajunge?

— Poimâine seară.

Glenarvan era destul de încurcat de această întâmplare. Să nu găsească nici un indian în pampas, era ceva la care s-ar fi aşteptat mai puţin decât la orice. De obicei sunt pe aici foarte mulţi. Trebuie, deci, ca o împrejurare cu totul deosebită să-i fi îndepărtat. Dar în cazul când Harry Grant era prizonierul unora dintre aceste triburi, fusese el târât spre nord sau spre sud? Trebuia să se păstreze cu orice preţ urma căpitanului. Cel mai bun lucru de făcut era să se urmeze părerea lui Thalcave şi să ajungă în satul Tandil. Acolo, cel puţin, vor avea cu cine să vorbească.

Către ora patru seara, o colină a fost semnalată la orizont. Era sierra Tapalquem, la picioarele căreia călătorii au poposit noaptea.

Trecerea acestei sierre se făcu a doua zi cu cea mai mare uşurinţă. Urmau ondulaţiile nisipoase ale unui ţinut cu pante uşoare. O asemenea sierră nu putea fi luată în serios de nişte oameni care au trecut Anzii Cordilieri, şi caii îşi încetiniră foarte puţin mersul. La amiază treceau de fortul părăsit Tapalquem, prima verigă a lanţului de forturi întinse pe marginea de sud, împotriva indigenilor jefuitori. Dar nu întâlniră nici umbră de indieni, spre mirarea tot mai mare a lui Thalcave. Totuşi către mijlocul zilei, trei călăreţi cu cai buni şi înarmaţi, au fost zăriţi pe câmp; dar nu se lăsară să

fie ajunşi şi fugiră cu o iuţeală nebună. Glenarvan era furios.

— Gauchos, spuse patagonezul dând indigenilor acestora denumirea care stârnise discuţie între maior şi Paganel.

— Ah! Gauchos, răspunse Mac Nabbs. Ei bine, Paganel, vântul de nord nu suflă astăzi. Ce crezi despre aceştia?

— Cred că au aerul unor bandiţi faimoşi, răspunse Paganel.

— Şi de acolo până la a fi, cât mai e, dragul meu savant?

— Nu e decât un pas, dragul meu maior!

Mărturisirea lui Paganel a fost urmată de un râs general, care nu-l supără, ba chiar a făcut cu acest prilej o observaţie foarte curioasă.

— Am citit undeva, zise el, că la arabi gura are o expresie de o rară ferocitate, pe când expresia omenească se găseşte în priviri. Ei bine, la sălbaticul american, aceasta e pe invers. Aceşti oameni au o privire deosebit de răutăcioasă. Un fizionomist de profesie n-ar fi vorbit mai bine pentru a caracteriza rasa indiană.

După sfatul lui Thalcave, mergeau în grup compact; oricât de pustii ar fi fost locurile, trebuiau să se ferească de surprize, dar precauţia a fost inutilă şi în aceeaşi seară au poposit într-o tolderia întinsă, părăsită, unde casicul Catriel îşi aduna de obicei bandele.

Cercetând terenul, patagonezul observă că tolderia nu fusese ocupată de multă vreme.

A doua zi, Glenarvan şi tovarăşii lui se regăseau în câmpie; primele estancias[29], care învecinează sierra Tandil, se puteau vedea în zare; dar Thalcave se hotărî să nu se oprească acolo, ci să meargă drept spre Fortul Independenţei, unde voia să ia, mai cu seamă, informaţii asupra situaţiei ciudate a acestor ţinuturi părăsite.

Arborii aşa de rari din regiunea Anzilor Cordilieri au reapărut atunci, cea mai mare parte fiind plantaţi după venirea europenilor pe teritoriul american. Erau acolo piersici, plopi, sălcii, salcâmi, care creşteau singuri, repede şi bine. Ei înconjurau de obicei „corales”, ocoluri întinse de vite, căptuşite cu pari. Acolo păşteau şi se îngrăşau cu miile: boi, oi, vaci şi cai, însemnaţi cu fierul încins, cu ştampila stăpânului, pe când câinii mari şi mulţi vegheau prin apropiere. Solul, puţin sărat, care se întinde la picioarele munţilor, e foarte bun pentru turme, căci are un nutreţ excelent. Este ales deci de stabilimentele estancias-urilor,

care sunt conduse de un intendent şi de un supraveghetor, având sub ordine patru păstori pentru o mie de capele de vite mari.

Aceşti oameni duc viaţa păstorilor din Biblie; turmele lor sunt tot aşa de numeroase, poate şi mai numeroase decât cele care umpleau câmpurile Mesopotamiei; dar aici familia îi lipseşte păstorului şi marii „estancieros" ai pampasului sunt negustori de rând, iar nu patriarhi ai timpurilor biblice.

Aceasta o explică Paganel foarte bine tovarăşilor săi şi în această privinţă el continuă discuţie antropologică plină de interes asupra comparaţiei raselor. Izbuti să intereseze chiar pe maior. Paganel avu, de asemenea, ocazia să le atragă atenţia şi asupra unui efect curios de miraj, obişnuit pe aici: estanciasurile din depărtare semănau cu nişte insule mari; plopii şi sălciile de pe margini păreau reflectate într-o apă limpede care fugea înaintea paşilor călătorilor. Dar iluzia era aşa de perfectă, încât ochiul nu se putea obişnui cu ea.

În timpul acestei zile de 6 noiembrie, întâlniră mai multe estancias-uri precum şi una sau două *saladeros*. Acolo sunt aduse vitele după îngrăşare, în mijlocul păşunilor, pentru a fi tăiate. Saladeros, aşa cum indică numele său, este locul în care se sărează cărnurile. Aceste operaţii încep la sfârşitul primăverii. „Măcelarii" se duc să caute atunci animalele la ocoluri; ei le prind cu lasso-ul pe care îl mânuiesc cu dibăcie şi le aduc la saladeros, acolo sunt tăiate cu sutele şi jupuitei. Dar, adesea, taurii nu se lasă prinşi fără împotrivire. Măcelarul se transformă atunci în toreador şi această meserie periculoasă o face cu îndemânare şi, trebuie spus, cu o cruzime neobişnuită. Într-un cuvânt, abatorul prezintă un spectacol urât. Nimic nui mai respingător decât împrejurimile unui asemenea Ioc numit saladeros; din aceste ţarcuri oribile, pornesc strigăte feroce de măcelari, aerul îmbâcsit de mirosuri ucigătoare, lătrături sinistre de câini, urlete prelungite de animale înjunghiate, în vreme ce urubu aurii, vulturi mari ai câmpiei argentiniene, veniţi cu miile de la douăzeci de leghe depărtare, îşi dispută rămăşiţele calde, încă, ale vieţuitoarelor ucise. Dar în acest moment saladeros-urile erau mute, tăcute şi pustii.

Thalcave grăbea mersul; el vroia să ajungă în aceeaşi seară la Fortul Independenţei; caii, sub îndemnul stăpânilor şi urmând exemplul lui Thauka, goneau printre înaltele ierburi ale solului.

Întâlniră mai multe ferme cu deschizături, apărate de

şanţuri adânci; clădirea principală era prevăzută cu o terasă de pe care locuitorii, înarmaţi milităreşte, pot trage asupra jefuitorilor din câmpie. Glenarvan ar fi găsit acolo, poate, informaţiile pe care le căuta, dar era mult mai sigur să ajungă la satul Tandil. Nu se opriră. Au trecut prin vad râul Los Huesos şi la câteva mile Chapaleofu. Îndată, sierra Tandil oferea picioarelor cailor povârnişul înverzit al primelor pante şi, după o oră, oraşul a apărut în fundul unei strâmtori înguste, dominată de zidurile crenelate ale Fortului Independenţei.

Capitolul XXI. Fortul Independenţei

Sierra Tandil se află ridicată la o mie de picioare deasupra nivelului mării; e un lanţ principal, anterior oricărei creaţii organice şi metamorfice, în sensul că compoziţia lui s-a modificat puţin câte puţin sub influenţa căldurii interne. Sierra e formată dintr-o succesiune semicirculară de coline de gnais acoperite cu verdeaţă. Districtul Tandil căruia i-a dat numele, cuprinde tot sudul provinciei Buenos-Aires şi se mărgineşte cu un povârniş care goneşte către nord râurile izvorâte pe pantele ei.

Acest district cuprinde aproape patru mii de locuitori, iar capitala este satul Tandil, aşezat la poalele culmilor septentrionale ale sierrei, sub protecţia Fortului Independenţei; poziţia sa este cât se poate de bună pe importantul râu Chapaleofu. O particularitate curioasă şi pe care n-o putea ignora Paganel: satul e populat în special cu basci francezi şi colonişti italieni. Într-adevăr, Franţa a fost aceea care a fondat primele aşezări străine în această parte inferioară a lui La Plata, în 1828. Fortul Independenţei, destinat să apere ţinutul de invaziile repetate ale indienilor, a fost ridicat prin îngrijirea francezului Parchappe. În această întreprindere, a fost secondat de un savant de prim rang: Alcide d'Orbigny, care a cunoscut, a studiat şi a descris mai bine decât toţi, ţările meridionale ale Americii de Sud.

Satul Tandil e un punct destul de important. Cu ajutorul „galeras"-urilor sale — căruţe mari cu boi — comunică în douăsprezece zile cu Buenos-Aires; desfăşoară un comerţ activ şi trimite la oraş vitele estancias-urilor, cărnurile sărate de saladeros şi produsele industriei indigene ca de pildă, stofele de bumbac, ţesăturile de lână, obiectele

împletite în piele etc. Astfel, Tandil, fără a socoti un oarecare număr de case destul de confortabile, cuprinde şcoli şi biserici.

Paganel, după ce dăduse aceste amănunte, adăugă că ar putea să capete ştirile de care aveau nevoie în sat; dealtfel, fortul este totdeauna ocupat de un detaşament de trupe naţionale. Glenarvan porunci deci să se pună caii în grajdul unei „fonda" cu o înfăţişare destul de bună; apoi, Paganel, Robert, maiorul şi lordul, se îndreptară, sub conducerea lui Thalcave, către Fortul Independenţei.

După câteva minute de urcuş pe una din poalele sierrei, au ajuns la uşa nu îndeajuns păzită de o santinelă argentiniană. Au trecut fără a fi văzuţi, ceea ce arăta o bucurie mare sau o siguranţă extremă.

Câţiva soldaţi făceau exerciţii în tabără; cel mai vârstnic soldat avea douăzeci de ani, iar cel mai mic şapte. La drept vorbind, erau vreo doisprezece copii şi băieţandri, care învăţau să mânuiască armele. Uniforma lor era o cămaşă vărgată, prinsă printr-un cordon de piele; de pantaloni nici pomeneală. Temperatura caldă îngăduia, dealtfel, acest costum sumar. De la început Paganel avu idee bună asupra stăpânirii care nu se ruina cu galoanele. Fiecare din băieţandri purta o puşcă şi o sabie; sabia prea lungă, iar puşca era prea grea pentru micuţi. Toţi aveau feţe oacheşe, iar caporalul-instructor le semăna întocmai.

Aceştia trebuiau să fie, şi erau, într-adevăr, doisprezece fraţi care manevrau armele sub ordinele celui de al treisprezecelea. Paganel nu se miră deloc; el cunoştea statistica argentiniană şi ştia că în ţară media copiilor trece de nouă de familie; dar ceea ce îl surprinse mult, a fost faptul că-i vedea pe soldaţii micuţi manevrând franţuzeşte şi executând cu o perfectă precizie, principalele mişcări ale încărcării în doisprezece timpi. Adesea, chiar, comanda instructorului se făcea în limba maternă a savantului geograf.

— Iată ceva curios, spuse el.

Dar Glenarvan nu venise la Fortul Independenţei să vadă pe băieţi făcând exerciţii şi, mai puţin încă, pentru a se ocupa de naţionalitatea sau originea lor. Nu lăsă deci lui Paganel timpul de a se mai mira, ci îl rugă să întrebe de şeful garnizoanei. Paganel se adresă soldaţilor argentinieni care se îndreptau către o căsuţă ce servea de cazarmă.

După câteva momente comandantul apăru în persoană.

Era un bărbat cam de cincizeci de ani, viguros, cu aer milităresc, cu mustățile aspre, cu umerii obrajilor ieşiți în afară, părul cărunt, privirea poruncitoare, cel puțin atât cât puteai judeca prin rotocoalele de fum care ieşeau din pipa lui scurtă. Umbletul îi aduse aminte lui Paganel de înfățişarea vechilor subofițeri ai țării sale.

Thalcave, adresându-se comandantului, îi prezentă pe lord Glenarvan şi pe tovarăşii săi. Pe când vorbea, comandantul nu înceta să-l privească cu o îndărătnicie supărătoare. Savantul nu ştia ce voia soldatul, şi era să-l întrebe, când acesta îi luă mâna, i-o scutură şi zise cu o voce veselă în limba geografului:

— Un francez?

— Da! Un francez! răspunse Paganel.

— Ah! Încântat! Bun venit! Bun venit! Sunt de asemenea francez, repetă comandantul scuturând mâna savantului cu o vigoare îngrijorătoare.

— Unul din prietenii dumitale? întrebă maiorul pe Paganel.

— Pe legea mea! răspunse acesta cu o oarecare mândrie, găseşti prieteni în toate cele cinci părți ale lumii.

Şi după ce-şi desfăcu mâna, nu fără mare greutate, din menghina vie care i-o strivea, intră în conversație în toată regula cu comandantul. Glenarvan ar fi voit să spună o vorbă care s-ar fi raportat la treburile lui, dar militarul îşi povestea istoria sa şi nu era dispus să se oprească prea curând. Se vedea că acest om părăsise Franța de mult timp; limba lui maternă nu-i mai era familiară şi uitase, dacă nu cuvintele, cel puțin felul de a le împreuna. Vorbea aproape ca un negru din coloniile franceze.

Într-adevăr, şi aşa cum vizitatorii săi nu întârziară să afle, comandantul Fortului Independenței era un sergent francez, vechi tovarăş al lui Parchappe. De la întemeierea fortului, în 1828, nu-l mai părăsise şi actualmente îl comanda cu autorizația guvernului argentinian. Era un om de cincizeci de ani, un basc; se numea Manuel Ipharaguerre. Un an după sosirea lui aici, sergentul Manuel s-a acomodat, s-a angajat în armata argentiniană şi a luat în căsătorie o indiancă vrednică, ce hrănea atunci doi gemeni de şase luni. Se înțelege, doi băieți, căci vrednica tovarăşă a sergentului nu şi-ar fi permis să-i dea fete. Manuel nu şi-ar fi închipuit altă stare decât cea militară, şi spera cu timpul şi cu ajutorul lui Dumnezeu să ofere republicii o companie întreagă de soldați

tineri.

— Aţi văzut! zise el. Fermecători! Soldaţi buni. Jose! Juan! Miquele! Pepe! Pepe! Şapte ani! Mânuieşte de pe acum arma!

Pepe, auzindu-se lăudat, îşi strânse picioruşele şi prezentă armele cu o graţie perfectă.

— Va merge bine! adăugă sergentul. Într-o bună zi, colonel-maior sau brigadier general!

Sergentul Manuel se arăta aşa de încântat, că nu puteai să-l contrazici nici asupra superiorităţii meseriei armelor, nici asupra viitorului, rezervat războinicelor lui progenituri. Era fericit şi cum a zis Goethe: „Nimic din ceea ce ne face fericiţi nu este o iluzie".

Toată această istorie a ţinut un sfert de ceas, spre marea uimire a lui Thalcave. Indianul nu putea înţelege ca atâtea cuvinte să iasă dintr-un singur gâtlej. Nimeni nu-l întrerupse pe comandant. Dar cum trebuie, desigur, ca un sergent, chiar un sergent francez, să termine prin a tăcea, Manuel tăcu în sfârşit, nu fără a fi invitat pe musafirii săi să-l urmeze în locuinţa lui. Aceştia se resemnară să fie prezentaţi doamnei Ipharaguerre, care le păru „o persoană bună", dacă aceasta expresie a lumii vechi se poate întrebuinţa în privinţa unei indience.

Apoi, când i se făcură toate poftele, sergentul îşi întrebă musafirii ce anume îi aducea acolo. Era momentul să se explice.

Paganel, luând cuvântul în franţuzeşte, îi povesti călătoria prin pampas şi termină întrebând pentru ce indienii au părăsit ţinutul.

— Ah!... Nu ştiu!... răspunse sergentul ridicând umerii. Într-adevăr, nu ştiu. Noi, mâinile încrucişate... nimic.

— Dar de ce?

— Război.

— Război?

— Da! Război civil...

— Război civil?... reluă Paganel.

— Da, război între paraguaieni şi soldaţii din Buenos-Aires, răspunse sergentul.

— Ei şi?

— Şi indienii toţi în nord pe urmele generalului Flores. Indieni jefuitori, jefuiesc.

— Dar casicii?

— Casicii cu ei.

— Şi Catriel?

— Nu-i Catriel.

— Şi Calfucura? Nici Calfucura.

— Şi Yanketruz?

— Nu mai este Yanketruz!

Acest răspuns a fost dat lui Thalcave, care clătină capul în semn de aprobare. Într-adevăr, Thalcave uitase de războiul civil care avea să aducă mai târziu intervenţia Braziliei şi care decima ambele tabere ale republicii. Indienii au de câştigat totul din aceste lupte interne, şi nu puteau lipsi de la ocazii aşa de bune de jaf. Astfel, sergentul nu se înşela în privinţa părăsirii pampasului: un război civil în nordul provinciilor argentiniene.

Dar acest eveniment răsturnă proiectele lui Glenarvan. Într-adevăr, dacă Harry Grant era prizonierul casicilor, trebuise să fie târât cu dânşii până la frontierele de nord. Atunci, unde şi cum să-l găsească? Să încerce o cercetare periculoasă şi aproape fără rost până în marginea de nord a pampasului?

Totuşi, o întrebare importantă mai putea fi pusă sergentului şi maiorul a fost acela care a gândit s-o facă, în vreme ce prietenii săi se priveau în tăcere.

— Sergentul a auzit vorbindu-se că nişte europeni ar fi fost luaţi prizonieri de casicii pampasului?

Manuel se gândi câteva clipe, ca unul care îşi recheamă amintirile.

— Da, zise el.

— Ah! exclamă Glenarvan înviorat de o nouă speranţă.

Paganel, Mac Nabbs, Robert şi lordul îl înconjurară pe sergent.

— Vorbeşte! Vorbeşte! ziceau ei.

Sunt câţiva ani, răspunse Manuel, da... asta-i... prizonieri europeni... dar nu i-am văzut niciodată...

— Câţiva ani, reluă Glenarvan, te înşeli... data naufragiului e precisă... *Britannia* s-a pierdut în iunie 1862... Sunt deci mai puţin de doi ani.

— Oh! Mai mult decât asta, *milord*.

— Imposibil, strigă Paganel.

— Da, într-adevăr! Era la naşterea lui Pepe... Era vorba de doi oameni...

— Nu, trei! zise Glenarvan.

— Doi, replică sergentul cu un ton afirmativ.

— Doi! zise Glenarvan foarte surprins. Doi englezi? — Nu,

răspunse sergentul. Cine vorbeşte de englezi? Nu... un francez şi un italian.

— Un italian care a fost masacrat de poiuşi? strigă Paganel.

— Da! Şi am aflat pe urmă... francez... scăpat:

— Scăpat! strigă Robert.

— Da, scăpat din mâinile indienilor, răspunse Manuel.

Fiecare privea pe savant, care se bătea peste frunte cu un aer disperat.

— Ah! înțeleg, zise el în fine, totul este clar, totul se explică!

— Dar despre ce e vorba? întrebă Glenarvan, tot aşa de neliniştit ca şi de nerăbdător.

— Prietenii mei, răspunse Paganel, luând mâinile lui Robert, trebuie să ne resemnăm la o mare nenorocire! Am urmat un drum fals! Nu e vorba aici de căpitan, ci de unul din compatrioții mei, al cărui tovarăş, Marco Vazello, a fost într-adevăr asasinat de poiuşi, şi de un francez care de mai multe ori i-a însoțit pe aceşti indieni cruzi, până la malurile fluviului Colorado şi care, după ce din fericire a scăpat din mâinile lor, a revăzut Franța. Crezând că ținem urmele lui Harry Grant, am căzut pe acelea ale tânărului Guinnard![30] Această declarație a fost urmată de o linişte profundă. Eroarea era evidentă. Amănuntele date de sergent, naționalitatea prizonierului, uciderea tovarăşului său, evadarea lui din mâna indienilor, totul se potrivea pentru a o face evidentă. Glenarvan îl privea pe Thalcave cu un aer nemulțumit. Indianul luă atunci cuvântul:

— N-ai auzit niciodată vorbindu-se de trei englezi captivi? întrebă pe sergentul francez.

— Niciodată, răspunse Manuel... s-ar fi aflat la Tandil... aş şti şi eu... Nu, asta nu!...

Glenarvan, după acest răspuns, nu mai avea ce să facă la Fortul Independenței. S-a retras deci împreună cu prietenii săi, nu fără a fi mulțumit sergentului şi a fi schimbat câteva strângeri de mână cu el.

Glenarvan era disperat de completa răsturnare a speranțelor sale. Robert mergea lângă el, fără a spune nimic, cu ochii umezi de lacrimi. Lordul nu găsea nici o vorbă să-l consoleze. Paganel gesticula vorbindu-şi sieşi. Maiorul nu-şi desfăcea buzele. Cât despre Thalcave, el părea jignit în amoru-i propriu de indian, de a se fi rătăcit pe o urmă falsă. Totuşi, nimeni nu se gândea să-i reproşeze o greşeală în

definitiv explicabilă.

Se întoarseră la fonda. Cina fu tristă. Desigur, nici unul din ei nu regreta atâtea oboseli inutil suportate, atâtea primejdii la care în zadar se expusese. Dar fiecare vedea nimicindu-se într-o clipă orice speranță de succes. Puteau să întâlnească pe căpitanul Grant între sierra Tandil şi mare? Nu. Dacă ar fi căzut vreun prizonier în mâinile indienilor pe coastele Atlanticului, sergentul Manuel ar fi ştiut, desigur. Un eveniment de acest fel nu putea scăpa indigenilor. Între neguțătorii şesului argentinian se ştie şi se spune totul. Nu le mai rămâne decât să ajungă, fără întârziere la *Duncan* la punctul hotărât în golful Medano.

Paganel ceru lui Glenarvan documentul asupra căruia se înşelaseră aşa de mult. Îl reciti mahmur. Căută o nouă interpretare.

— Documentul este totuşi destul de clar! repeta Glenarvan. El ne lămureşte categoric asupra naufragiului căpitanului şi a locului captivității lui!

— Ei bine, nu! răspunse geograful lovind cu pumnul în masă. De o sută de ori, nu! Deoarece Harry Grant nu-i în pampas, nu-i în America. Oriunde ar fi, documentul trebuie s-o spună şi o va spune, prieteni.

Capitolul XXII. Inundaţia

O distanță de o sută cincizeci de mile desparte Fortul Independenței de malurile Atlanticului. Dacă nu se iveau întârzieri neprevăzute, Glenarvan trebuia să ajungă la *Duncan* în patru zile. Dar să revină la bord fără să izbutească în cercetările sale, îi era greu. În ziua următoare nu dădu ordinele pentru plecare. Maiorul se însărcină cu înşeuarea cailor, cu reînnoirea proviziilor. Datorită lui, convoiul coborî, la ora opt dimineața, poalele înverzite ale sierrei Tandil.

Glenarvan, cu Robert lângă el, galopa fără a rosti un cuvânt; caracterul său îndrăzneț şi hotărât nu-i permitea să întâmpine insuccesul cu gândul liniştit; inima îi bătea să-i rupă pieptul şi capul îi era în flăcări. Paganel aşeza în fel şi chip cuvintele documentului, pentru a scoate un nou înțeles. Thalcave, mut, lăsa lui Thauka grija de a-l conduce. Maiorul, necontenit încrezător, rămânea la post, ca un om pe care descurajarea n-ar putea pune stăpânire. Tom Austin şi cei doi mateloți ai lui împărțeau necazul stăpânului lor. În

momentul când un iepure trecu pe dinaintea lor, superstiţioşii scoţieni se priviră.

— Semn rău, spuse Wilson.

— Da, la noi în Highlands, răspunse Mulrady.

— Ceea ce rău în Highlands, nu e mai bun aici, replică sentenţios Wilson.

Către amiază călătorii trecuseră sierra Tandil şi regăseau câmpiile larg ondulate. La fiecare pas râuri limpezi udau fertilele ţinuturi. Solul îşi luă întinderea lui plană ca un ocean după o furtună. Ultimii munţi ai pampasului argentinian erau trecuţi şi câmpia monotonă oferea cailor lungul său covor de verdeaţă.

Până atunci timpul fusese frumos. Dar în ziua aceea cerul se întunecă. Erau semne de ploaie torenţială. Dealtfel, vecinătatea Atlanticului şi vântul de vest care domneşte acolo, fac clima acestui ţinut deosebit de umedă. Se vedea bine aceasta după fertilitatea sa, după abundenţa păşunilor şi după verdele lor întunecat. Totuşi, cel puţin în acea zi, norii nu se dezlănţuiră. După ce făcură cu uşurinţă patruzeci de mile, caii se opriră la malul unor adânci „canadas", mari gropi naturale umplute cu apă. Nu era nici un adăpost. Ponchourile serviră totodată de acoperiş şi de învelitori şi drumeţii adormiră sub cerul ameninţător.

A doua zi, pe măsură ce câmpia cobora, prezenţa apelor subterane se trăda şi mai mult; umezeala picura prin toţi porii pământului. Lacuri mari, unele adânci, altele începând să se formeze, tăiară drumul spre est. Atât timp cât nu au întâlnit decât „lagunas", porţiuni de apă bine determinate fără plante acvatice, caii merseră lesne, dar mocirlele mişcătoare, numite „penganos", le îngreunau drumul. Aceste mlaştini fuseseră fatale multor călători. Într-adevăr, Robert, care se dusese înainte cu o jumătate de milă, reveni în galop strigând:

— Domnule Paganel! Domnule Paganel! O pădure de coarne!

— Ce, răspunse savantul, ai găsit o pădure de coarne?

— Da, da, sau dacă nu, un crâng.

— Un crâng? Visezi dragul meu, replică Paganel.

— Nu visez, reluă Robert. Vei vedea dumneata însuţi. Iată o ţară curioasă! Se seamănă coarne şi ele cresc singure ca grâul! Aş vrea mult să am sămânţa lor.

— Dar vorbeşti serios? interveni maiorul.

— Da, domnule maior, veţi vedea îndată.

Robert nu se înşelase. Ajunseră în faţa unui câmp imens de coarne care se întindea cât cuprindeai cu ochiul.

— Ei bine? spuse Robert.

— Iată ceva curios, răspunse Paganel întorcându-se către indian şi cerând lămuriri.

— Coarnele ies din pământ, spuse Thalcave, dar boii sunt dedesubt.

— Ce! strigă Paganel, este înnămolită aici o turmă întreagă?

— Da, răspunse patagonezul.

Într-adevăr, o turmă imensă îşi găsise moartea sub acest pământ prăbuşit sub greutatea ei. Sute de boi pieriseră astfel, unul lângă altul, înăbuşiţi în imensa mocirlă. Acest lucru, care se produce uneori în câmpia argentiniană, nu putea fi ignorat de indian şi constituia o înştiinţare de care trebuia să se ţină seama.

Înconjurară imensa hecatombă care ar fi mulţumit pe zeii cei mai cruzi ai antichităţii. Thalcave observa cu o oarecare neliniştе această stare de lucruri care nu i se părea obişnuită. Se oprea adesea şi se înălţa în scări. Statura lui înaltă îi permitea să îmbrăţişeze cu privirea un orizont întins; dar nezărind nimic care l-ar fi putut lămuri, îşi relua îndată mersul normal. O milă mai departe iar se oprea, apoi depărtându-se de linia urmată, făcea un înconjur de câteva mile, când la nord, când la sud, şi se întorcea în fruntea trupei, fără a mărturisi nimic din temerile sau speranţele sale. Mişcările lui intrigară pe Paganel şi neliniştiră pe Glenarvan. Savantul fu deci invitat să ceară lămuriri indianului.

Thalcave îi răspunse că se miră că vede câmpia împotmolită de apă. Niciodată, după cât ştia şi de când desfăşura meseria de călăuză, nu călcase pe un pământ aşa de jilav. Chiar în anotimpul marilor ploi câmpia argentiniană oferea totdeauna poteci practicabile.

— Dar cum îţi explici aceasta? întrebă Paganel.

— Nu ştiu, răspunse indianul.

— Râurile sierrelor umflate de ploi nu se revarsă vreodată?

— Uneori.

— Poate şi acum?

— Poate! spuse Thalcave.

Paganel trebui să se mulţumească cu atât şi făcu imediat cunoscut lui Glenarvan rezultatul convorbirii sale.

— Dar ce ne sfătuieşte Thalcave? spuse Glenarvan. — Ce-i

de făcut? întrebă Paganel pe patagonez.

— Să mergem repede, răspunse indianul.

Sfatul este mai uşor să-l dai decât să-l urmezi. Caii oboseau prin pământul cleios. Această parte a ţinutului era asemănată unei înfundături imense, în care apele năvalnice trebuiau să se strângă repede. Era deci nevoie să se treacă fără întârziere peste locurile joase pe care o inundaţie le-ar fi transformat îndată în bălţi imense.

Grăbiră mersul. Către ora două, cataractele cerului se deschiseră, şi torente de ploaie caldă începură să cadă. De pe ponchourile călătorilor apa curgea. Ciucurii şeilor păreau făcuţi din fire lichide, şi călăreţii stropiţi cu noroi de caii ale căror copite plescăiau la fiecare pas nămolul, călăreau într-o ploaie dublă care venea totodată din pământ şi din cer.

Aşa uzi, înghеţaţi şi zdrobiţi de oboseală, ajunseră seara la o colibă dărăpănată. Numai nişte oameni puţin pretenţioşi puteau să-i dea numele de adăpost şi numai nişte călători strâmtoraţi s-ar fi învoit să se adăpostească acolo. Dar Glenarvan şi tovarăşii lui nu puteau să aleagă. Se îngrămădiră deci în bordeiul părăginit, la care un indian al pampasului nici nu s-ar fi uitat. A fost aprins, nu fără greutate, un foc de ierburi care dădea mai mult fum decât căldură. Vijeliile de ploaie mugeau afară şi prin paiele putrezite curgeau picături mari. Dacă focul nu se stinse de douăzeci de ori, a fost fiindcă de douăzeci de ori Mulrady şi Wilson luptară contra invadării apei.

Au mâncat în tăcere şi fără poftă. Singur maiorul a făcut onoare mâncării umede şi nu a pierdut nici o îmbucătură. Liniştitul Mac Nabbs n-a luat lucrurile prea în tragic. Cât despre Paganel, în calitatea lui de francez, încercă să glumească. Dar nu izbuti să descreţească frunţile. Căutară în somn o uitare momentană a oboselii lor. Noaptea a fost rea; scândurile bordeiului trosneau sub povara căderilor de apă. Nenorociţii cai gemeau afară, expuşi tuturor asprimilor cerului. Robert, închizând ochii, lăsă capul să se odihnească pe umărul lordului Glenarvan.

Se pare că Dumnezeu i-a păzit bine, căci noaptea trecu în pace. Se treziră la chemarea lui Thauka, care, veşnic treaz, necheza afară lovind cu piciorul peretele colibei. În lipsa lui Thalcave ştia să dea la nevoie semnalul plecării. Plecară.

Ploaia scăzuse, dar pământul era ca un burete umflat de apă. Mlaştinile şi lacurile se revărsau. Paganel, consultându-şi harta, se gândi cu dreptate că râurile Grande

şi Vivarota spre care se îndreaptă de obicei apele şesului se vor fi revărsat pe o rază de mai multe mile. Trebuiau să grăbească mersul. Era vorba de salvarea tuturor. Dacă inundaţia se întindea, unde ar fi găsit adăpost? Caii erau zoriţi într-o goană nebună. Thauka era în frunte meritând numele de cal marin, căci părea în apă ca şi cum ar fi fost în elementul său natural.

Deodată, către ora zece dimineaţa, Thauka dădu semnele unei agitaţii vii. Se întorcea adesea către netedele imensităţi ale sudului; nechezăturile lui se prelungeau; nările sale aspirau cu putere aerul tare. Se încordă. Thalcave abia îl putea ţine în frâu. Botul calului sângera sub strânsoarea zăbalei. Totuşi, Thauka nu se liniştea; liber, stăpânul lui înţelegea bine că ar fi fugit năvalnic către nord.

— Ce are Thauka? întrebă Paganel. E muşcat de lipitorile aşa de lacome ale apelor argentiniene?

— Nu, răspunse indianul.

— Se sperie de vreo primejdie?

— Da, a simţit primejdia...

— Care?

— Nu ştiu.

Dacă ochiul nu arăta încă acest pericol pe care-l ghicea Thauka, cel puţin urechea putea să-l prindă. Într-adevăr, un murmur surd, asemănător zgomotului făcut de o maree care se urcă, se auzea departe. Vântul sufla cu vijelii umede încărcate de un praf apos; păsările fugind de vreun fenomen necunoscut, tăiau aerul cu iuţeala vântului. Îndată, un zgomot formidabil, răgete, nechezări, behăituri răsunară la o jumătate de milă spre sud şi turme imense apărură, răsturnându-se, ridicându-se, precipitându-se — amestec incoerent de animale îngrozite fugind cu o iuţeală îngrozitoare. Abia putură să fie zărite în mijlocul vârtejului lichid. O sută de balene n-ar fi plesnit mai cu violenţă valurile oceanului!

— *Anda*! *Anda*![31], strigă Thalcave cu o voce răsunătoare.

— Dar ce e? întrebă Paganel.

— Vin apele! Vin! răspunse Thalcave, îmboldindu-şi calul în direcţia nordului.

— Inundaţia! strigă Paganel şi tovarăşii săi, cu el în frunte, zburară pe urmele lui Thauka.

Era şi timpul. Într-adevăr, la cinci mile spre sud, un puhoi năvălea în câmpie. Plantele dispăreau ca sub o secure uriaşă. Tufele de mimoze, smulse de curent, formau nişte

insule plutitoare. Avusese desigur loc ruptura barrancas-urilor marilor fluvii ale pampasului şi poate că apele lui Colorado, la nord şi ale lui Rio Negro la sud, se reuneau atunci într-o singură albie.

Călătorii fugeau înaintea valului ca goniți de un duh rău. Ochii lor căutau zadarnic un loc de refugiu. Cerul şi apa se confundau în zare. Caii, întărâtați de pericol, fugeau într-un galop nebun, şi călăreții abia se puteau ține în şa. Glenarvan privea adesea înapoi. „Apa ne ajunge", gândi el.

— *Anda, anda*! strigă Thalcave.

Şi tot mai mult îşi grăbeau caii. Din coastele lor spintecate de pinteni, țâşnea un sânge aprins care lăsa pe apă dungi lungi, roşii. Se poticneau în crăpăturile solului. Se încurcau în ierburile ascunse. Cădeau. Îi ridicau. Iar cădeau. Îi ridicau din nou. Nivelul apelor se urca simțitor. Ondulații lungi vesteau asaltul puhoiului spumos.

Groaznica luptă contra celui mai puternic dintre elemente se mai prelungi un sfert de oră. Fugarii nu putuseră să-şi dea seama de distanța pe care au parcurs-o, dar trebuia să fie foarte mare. În acest timp caii, înecați până la piept, înaintau cu multă greutate. Glenarvan, Paganel, Austin se crezură pierduți şi sortiți morții groaznice a nenorociților părăsiți pe mare. Caii începeau să piardă terenul sub picioare.

Trebuie să renunțăm la zugrăvirea chinurilor celor opt oameni căzuți pradă potopului. Simțeau neputința de a lupta contra naturii, superioară forțelor omeneşti. Scăparea nu mai era în mâna lor. Cinci minute după aceea, caii înotau; numai curentul îi târa violent, cu o iuțeală egală cu cel mai năprasnic galop. Se simțeau pierduți, când se auzi vocea maiorului:

— Un copac.

— Un copac? strigă Glenarvan.

— Acolo, acolo! răspunse Thalcave.

Şi, cu degetul, arătă la vreo mie trei sute de metri spre nord un fel de nuc gigantic care se ridica singuratic în mijlocul apelor.

Tovarăşii n-aveau nevoie să fie îndemnați. Trebuiau să ajungă la acest copac, care li se ivea în cale ca prin minune. Caii, fără îndoială, vor fi pierduți, dar cel puțin oamenii au să scape. Curentul îi târa.

În acest moment, calul lui Tom Austin necheză înăbuşit şi dispăru. Stăpânul lui, desfăcut din scări, începu să înoate cu

putere.

— Agață-te de şaua mea, îi strigă Glenarvan.

— Mulțumesc, răspunse Tom Austin, brațele îmi sunt puternice.

— Dar calul tău, Robert? reluă Glenarvan întorcându-se către tânărul Grant.

— Merge, *milord*! Merge! înoată ca un peşte!

— Atenție! strigă maiorul cu o voce puternică.

Un val monstruos, înalt de peste patruzeci de picioare, se sparse în urma fugarilor cu un zgomot infernal. Oameni şi animale dispărură într-un vârtej spumos. O masă lichidă, cântărind mai multe milioane de tone, îi rostogoli în apele sale furioase.

După ce puhoiul trecu, oamenii reveniră la suprafață şi se numărară repede; dar caii, afară de Thauka, ducându-şi stăpânul, dispăruseră pentru totdeauna.

— Curaj! Curaj! repeta Glenarvan, care susținea pe Paganel cu o mână şi înota cu cealaltă.

— Merge! Merge... răspunse savantul. Nici nu sunt măcar supărat...

De ce nu era supărat? N-o ştiură niciodată, căci sărmanul om a fost silit să înghită sfârşitul frazei sale cu o jumătate de litru de apă nămoloasă. Maiorul înainta liniştit. Mateloții se strecurau ca doi purcei de mare prin apele învolburate. Cât despre Robert, agățat de coama lui Thauka, se lăsa dus de acesta. Thauka spinteca apele cu o energie superbă şi se menținea instinctiv la direcția copacului. Arborele nu mai era decât la treizeci de metri; în câteva clipe, călătorii ajunseră la țintă. Apa se ridica atât cât ținea trunchiul, numai crengile rămâneau neatinse. Se agățară lesne. Thalcave, părăsindu-şi calul şi, ridicându-l pe Robert, se cățără cel dintâi.

Dar Thauka, târât de curent, se depărta repede. El întorcea către stăpân capul inteligent, şi, scuturându-şi coama lungă, îl chema nechezând.

— Îl părăseşti? întrebă Paganel.

— Eu?! exclamă indianul.

Şi se cufundă în apele năvalnice. După câteva clipe se apucă de gâtul lui Thauka şi, cal şi călăreț, pluteau împreună către întunecata zare a nordului.

Capitolul XXIII. Viaţă de pasăre

Copacul în care Glenarvan şi tovarăşii lui găsiseră adăpost, semăna cu un nuc. Avea frunzele lucitoare şi forma rotunjită. În realitate, era un „ombu" care se întâlneşte în câmpiile argentiniene. Acest copac, cu trunchiul răsucit, este fixat de pământ nu numai prin rădăcinile lui groase, dar şi prin mlădiţe puternice care îl leagă puternic, rezistase puhoiului.

Ombu-ul măsura în înălţime cam o sută de picioare şi putea să acopere cu umbra lui o circumferinţă de o sută douăzeci de metri. Trei crengi mari se desfăceau din trunchiul gros de şase picioare. Două din aceste ramuri se ridicau aproape perpendicular şi suportau imensa umbrelă de frunziş ale cărei ramuri încrucişate, amestecate, încâlcite ca de mâna unui împletitor de coşuri, formau un adăpost de nepătruns. A treia ramură, din contră, se întindea aproape orizontal deasupra apelor mugitoare; frunzele sale de jos pluteau deja în apă. Spaţiul nu lipsea în interiorul copacului gigantic; frunzele lăsau intervale mari, larg desfăcute, adevărate luminişuri, cu aer abundent răcoros.

La venirea fugarilor, un stol de păsări a fugit pe crengile înalte, protestând prin ţipetele lor contra unei aşa de evidente uzurpări de domiciliu. Zburătoarele, care căutaseră şi ele refugiu pe acest copac mierle, grauri, isacas, hilgueros şi mai ales picaflori, păsărimuşte, cu pene strălucitoare, erau chiar speriate.

Acesta era adăpostul. Tânărul Grant şi agilul Wilson, abia cocoţaţi în copac, se grăbiră să se urce până în vârf. De acolo vederea îmbrăţişa un orizont întins. Oceanul creat de inundaţie îi înconjura din toate părţile şi privirile, oricât de departe rătăceau, nu putură să zărească limanul. Singur ombu-ul, în mijlocul apelor revărsate, se îndoia sub povara potopului. În depărtare lunecau, duşi de curentul furios, trunchiuri dezrădăcinate, ramuri răsucite, acoperişuri de paie smulse de la colibe dărâmate, grinzi de şoproane, smulse de ape de pe acoperişurile estancias-urilor, leşuri de animale înecate, piei sângerânde şi pe un copac plutitor o familie întreagă de jaguari răcnind, agăţându-se deznădăjduiţi de crengi. În zare un punct negru, aproape invizibil, atrase atenţia lui Wilson. Era Thalcave şi credinciosul cal.

— Thalcave, bunul meu Thalcave! exclamă Robert îndoioşat...

— Va scăpa, domnule Robert, răspunse Wilson. Robert

Grant şi matelotul coborâră cele trei etaje de crengi. Pe trunchi stăteau călare Glenarvan, Paganel, maiorul, Austin şi Mulrady. Wilson povesti cele văzute în vârful copacului. Toți erau de părere că Thalcave va scăpa cu viață. Nu putea preciza însă dacă indianul va salva pe Thauka sau Thauka îşi va salva stăpânul.

Situația oaspeților copacului era fără îndoială mult mai grea. Copacul nu o să cedeze curentului, dar dacă puhoiul va creşte, desigur că arborele se va îneca sub apă. Prima grijă a lui Glenarvan a fost să facă pe trunchi câteva crestături care îngăduiau să se observe diferențele de nivel ale apei. Nivelul apei părea că ajunsese într-un stadiu staționar.

— Şi acum ce-o să facem? zise Glenarvan.

— Să ne construim cuibul! răspunse Paganel.

— Să ne construim cuibul! strigă şi Robert.

— Fără întârziere, dragul meu; trăim viața păsărilor, fiindcă nu putem trăi viața peştilor.

— Bine, zise Glenarvan, dar cine ne va da mâncare?

— Eu, răspunse maiorul.

Privirile se îndreptară spre Mac Nabbs; maiorul era aşezat comod într-un jilț natural format din două ramuri elastice, şi cu o mână întindea desagii săi uzi, dar plini.

— Ah! Mac Nabbs, strigă Glenarvan, eşti acelaşi ca totdeauna. Te gândeşti la toate, chiar în împrejurări care ți-ar îngădui să uiți totul.

— Din moment ce ne-am hotărât să nu ne înecăm, răspunse maiorul, nu ne putem gândi să murim de foame.

— M-aş fi gândit la aceasta, zise Paganel cu naivitate, dar sunt aşa de distrat!

— Şi ce conțin desagii? întrebă Tom Austin.

— Hrana a şapte oameni timp de două zile, răspunse Mac Nabbs.

— Bine, zise Glenarvan, cred că inundația va scădea îndeajuns în douăzeci şi patru de ore.

— Sau vom găsi un mijloc de a ajunge iar pe pământ, replică Paganel.

— Prima datorie e deci să mâncăm, zise Glenarvan. — După ce ne vom fi uscat hainele, observă maiorul.

— Dar foc? întrebă Wilson.

— Trebuie să-l facem, răspunse Paganel.

— Unde?

— În vârful trunchiului.

— Cu ce?

— Cu uscături pe care le vom tăia din pom.

— Dar cum să-l aprinzi? întrebă Glenarvan. Iasca noastră seamănă cu un burete înmuiat!

— Ne vom lipsi de ea! răspunse Paganel; puțin muşchi uscat, o rază de soare, lentila telescopului meu şi veți vedea la ce foc o să mă încălzesc. Cine se duce să caute lemne în pădure?

— Eu, strigă Robert.

Şi, urmat de prietenul său, Wilson, dispăru ca o veveriță printre crăci. În lipsa lor, Paganel găsi muşchi uscat în cantitate îndestulătoare; pândi o rază de soare, ceea ce-i fu uşor, căci astrul zilei strălucea atunci, aprins; apoi, ajutat de lentila lui, aprinse fără greutate aceste materii combustibile, care au fost aşezate pe o pătură de frunze umede la încrucişarea marilor ramuri ale ombu-ului. Aveau deci o vatră naturală de care nu te puteai teme de vreun incendiu. Wilson şi Robert se întoarseră cu un braț de uscături şi îl aruncară deasupra muşchiului.

Paganel se aşează deasupra vetrei, cu picioarele lui lungi depărtate în felul arabilor şi, plecându-se şi ridicându-se prin mişcări repezi, făcu vânt cu ajutorul ponchoului. Lemnul se aprinse şi îndată o flacără frumoasă, pâlpâitoare, se ridică din vatra improvizată. Oamenii se uscară şi mâncară puțin, căci trebuiau să se gândească şi la ziua următoare; proviziile erau foarte restrânse. Ombu-ul nu producea nici un fruct. Din fericire, putea să dea o cantitate însemnată de ouă proaspete, mulțumită cuiburilor numeroase care erau pe ramurile lui, fără a mai socoti oaspeții zburători. Acum pentru că era vorba de un popas prelungit în pom, trebuiau să îşi facă şederea cât mai plăcută.

— Deoarece bucătăria şi sufrageria sunt la parter, spuse Paganel, vom merge să ne culcăm la primul etaj; casa e mare; chiria nu-i scumpă; nu trebuie să aveți nici o grijă. Zăresc acolo sus leagăne naturale, în care, odată bine prinşi, vom dormi ca în cele mai bune paturi din lume. Nu avem să ne temem de nimic; dealtfel vom veghea şi suntem în număr destul de mare pentru a respinge valurile de... indieni şi de alte animale sălbatice.

— Ne lipsesc numai armele, spuse Tom Austin.

— Am revolverele mele, zise Glenarvan.

— Şi eu pe ale mele, răspunse Robert.

— La ce bun, reluă Tom Austin, dacă domnul Paganel nu găseşte mijlocul să fabrice praf de puşcă?

— Nu e nevoie, răspunse Mac Nabbs, arătând un corn cu iarbă de puşcă, în perfectă stare.

— Şi de unde îl ai maiorule? întrebă Paganel.

— De la Thalcave; s-a gândit că ne poate fi folositor şi mi l-a dat înainte de a se arunca în ajutorul calului său.

— Generos şi brav indian! exclamă Glenarvan.

— Da, răspunse Tom Austin, dacă toţi patagonezii sunt croiţi după acest model, aduc omagiile mele Patagoniei.

— Cer să nu se uite calul! zise Paganel. Face parte din patagonez şi nu ştiu dacă nu-i vom vedea purtând unul pe celălalt.

— La ce distanţă suntem de Atlantic? întrebă maiorul.

— La cel mult patruzeci de mile. Şi-acum, prieteni, vă cer voia de a vă părăsi; mă duc să-mi caut, acolo sus, un observator şi cu ajutorul telescopului meu, vă voi ţine la curent cu evenimentele.

L-au lăsat pe savant, care se urcă foarte îndemânatic din creangă în creangă, dispărând în dosul perdelei dese de frunze. Tovarăşii se îndeletniciră cu organizarea culcuşului. Nu le-a fost nici greu, nici n-au muncit mult. Se întoarseră apoi şi îşi reluară locul lângă foc.

Vorbiră, dar nu de situaţia de faţă, pe care trebuiau să o suporte cu răbdare. Au revenit la cazul căpitanului Grant. Dacă apele s-ar retrage înainte de trei zile, *Duncan-ul* şi-ar revedea călătorii la bord. Dar Harry Grant şi mateloţii săi nu vor fi cu dânşii. Părea chiar că după acest insucces, după această trecere fără rost a Americii, orice speranţă de a-i regăsi era pierdută. Încotro să se îndrepte? Cât vor fi de întristate lady Helena şi Mary Grant aflând că viitorul nu le mai păstra nici o speranţă!

— Sărmană soră! zise Robert, totul este isprăvit pentru noi!

Glenarvan, pentru prima oară, nu găsi un cuvânt cu care să-l mângâie pe băiat. Cu ce să îl încurajeze? Nu se conformase oare documentului?

— Şi, totuşi, zise el, 37° latitudine nu e o cifră falsă! — Adevărat, înălţimea voastră, răspunse Tom Austin. Totuşi, cercetările noastre n-au reuşit.

— Te apucă disperarea, exclamă Glenarvan.

— E, poate, enervant, răspunse Mac Nabbs cu un ton liniştit, dar nu ai motive să disperi, pentru că avem o cifră reală, trebuie să urmărim rezolvarea ei.

— Ce vrei să zici? întrebă Glenarvan. După părerea

dumitale ce ne mai rămâne de făcut?

— Un lucru foarte logic şi foarte simplu, dragul meu Edward. Să ne îndreptăm spre est când vom fi la bordul *Duncan-ului* şi să urmărim până la punctul nostru de plecare, dacă trebuie paralela de 37°.

— Crezi, oare, Mac Nabbs, că nu m-am gândit la aceasta? răspunse Glenarvan. Da! De o sută de ori! Dar ce şansă de reuşită avem? Părăsind continentul american, nu ne depărtăm de locul indicat, de însuşi Harry Grant, de această Patagonie aşa de clar numită în acest document?

— Vrei, deci, să reîncepi căutările în pampas, răspunse maiorul, când ai certitudinea că naufragiul *Britanniei* n-a avut loc nici pe coastele Pacificului, nici pe coastele Atlanticului?

Glenarvan nu răspunse.

— Şi oricât de slabă ar fi probabilitatea de a-l regăsi pe Harry Grant urcând paralela indicată de el, nu trebuie s-o încercăm?

— Nu zic ba, răspunse Glenarvan...

— Iar voi, prieteni, adăugă maiorul adresându-se marinarilor, nu împărtăşiţi părerea mea?

— În întregime, răspunse Tom Austin, pe care Mulrady şi Wilson îl aprobară cu un semn din cap.

— Ascultaţi-mă, prieteni, reluă Glenarvan după câteva clipe de gândire, şi ascultă bine Robert, căci aceasta e o chestiune gravă. Voi face totul pe lume pentru a-l regăsi pe căpitanul Grant; m-am obligat la aceasta şi-mi voi consacra toată viaţa, dacă trebuie. Întreaga Scoţie se va uni cu mine pentru a salva pe acest om de inimă care s-a jertfit pentru ţară. Şi eu cred că oricât de slabă ar fi această şansă de reuşită, trebuie să facem înconjurul lumii pe paralela 37°, şi cu unul îl voi face. Dar nu aceasta este problema de rezolvat, ci alta, mult mai importantă. Iat-o: trebuie să părăsim definitiv cercetările noastre pe continentul american?

Problema pusă în mod categoric, rămase fără răspuns. Nimeni nu îndrăznea să se pronunţe.

— Ei bine? reluă Glenarvan adresându-se în special maiorului.

— Dragul meu Edward, răspunse Mac Nabbs, m-aş expune la o mare răspundere dacă m-aş pronunţa îndată. Aceasta cere gândire. Înainte de toate, doresc să ştiu care sunt ţinuturile pe care le străbate paralela 37° latitudine

sudică.

— Asta-i treaba lui Paganel, răspunse Glenarvan.

— Să-l întrebăm, replică maiorul.

Nu-l mai vedeau pe savantul ascuns în frunzişul des al ombu-ului. Trebuiră să-l cheme.

— Paganel! Paganel! strigă Glenarvan.

— Prezent.

— Unde eşti?

— În turnul meu.

— Ce faci acolo?

— Cercetez orizontul vast.

— Poți coborî o clipă?

— E nevoie de mine?

— Da.

— în ce privință?

— Pentru a şti ce ținuturi străbate paralela 37°.

— Nimic mai uşor, răspunse Paganel; e inutil chiar să mă deranjez, pentru a v-o spune.

— Ei bine, începe.

— Uite. Părăsind America, această paralelă străbate Oceanul Atlantic.

— Bun.

— Întâlneşte insulele Tristan d'Acunha.

— Bine.

— Trece la două grade pe sub Capul Bunei Speranțe.

— Apoi?

— Trece de-a lungul Oceanului Indian.

— Pe urmă?

— Atinge insula Sfântul Petru din grupul insulelor Amsterdam.

— Mai departe.

— Taie Australia prin provincia Victoria.

— Continuă.

— Ieşind din Australia...

Ultima frază n-a fost isprăvită. Geograful ezita? Nu ştia? Nu; dar un țipăt formidabil, o exclamație violentă se auzi în înălțimile pomului. Glenarvan şi prietenii lui păliră, privindu-se. O nouă catastrofă? Nenorocitul Paganel căzuse? Wilson şi Mulrady fugeau, deja în ajutorul lui, când zăriră un corp lung. Paganel se rostogolea din ramură în ramură. Mâinile lui nu se puteau agăța de nimic. Era viu? Era mort? Nu se ştia, dar era să cadă în apele mugitoare, când maiorul îl prinse în cădere.

— Foarte îndatorat, Mac Nabbs, exclamă Paganel.

— Ce? Ce ai? zise maiorul. Ce te-a apucat? Încă una din veşnicele dumitale distracţii?

— Da! Da! răspunse Paganel cu o voce sugrumată de emoţie. Da! O distracţie... fenomenală de astă dată.

— Care?

— Ne-am înşelat! Ne mai înşelăm încă! Ne înşelăm întruna!

— Explică-te!

— Glenarvan, maiorule. Robert, prieteni, strigă Paganel, voi toţi care mă auziţi, noi îl căutăm pe căpitanul Grant unde nu e!

— Ce zici? exclamă Glenarvan.

— Nu numai unde nu e, adăugă Paganel, dar încă acolo unde niciodată n-a fost.

Capitolul XXIV. Călătorii continuă să ducă viaţa păsărilor

O mirare adâncă întâmpină aceste vorbe aşa de neaşteptate. Ce voia să spună geograful? Îşi pierduse minţile? Vorbea totuşi cu o aşa convingere, încât toate privirile se îndreptară spre Glenarvan. Afirmaţia lui Paganel era un răspuns direct la problema pe care el o pusese adineauri. Dar Glenarvan se mărgini să facă un gest de tăgăduială. Totuşi, francezul reluă:

— Da! zise el convins, da! Ne-am rătăcit în căutările noastre şi am citit pe document ceea ce nu este în el!

— Explică-te, Paganel, zise maiorul, cu mai mult calm.

— E foarte simplu, maiorule. Ca şi dumneata eram în eroare, ca şi dumneata rătăceam într-o interpretare falsă, când, acum câteva clipe, în vârful acestui copac, răspunzând întrebărilor dumitale şi oprindu-mă asupra cuvântului „Australia", un fulger mi-a străbătut prin cap şi lumina s-a făcut.

— Ce! strigă Glenarvan, susţii că Harry Grant?...

— Susţin, răspunse Paganel, că, acel cuvânt *austral* care se găseşte în document nu-i un cuvânt complet, cum am crezut-o până acum, ci chiar radicalul cuvântului Australia.

— Iată ce-ar fi ciudat! răspunse maiorul.

— Ciudat! replică Glenarvan, ridicând din umeri, e curat imposibil.

— Imposibil? reluă Paganel. Iată un cuvânt pe care noi nu-l admitem în Franța.

— Cum, adăugă Glenarvan, îndrăzneşti să susții, cu documentul în mână, că naufragiul *Britanniei* a avut loc pe coastele Australiei?

— Sunt sigur! răspunse Paganel.

— Paganel, zise Glenarvan, iată o afirmație, care mă uimeşte mult, din partea secretarului unei societăți de geografie.

— Pentru care motiv? întrebă Paganel.

— Fiindcă, admițând cuvântul Australia, admiți în acelaşi timp că se găsesc şi indieni, ceea ce nu s-a văzut niciodată până acum!

Paganel n-a fost deloc surprins de argument. Se aştepta fără îndoială la el. Începu să surâdă.

— Dragul meu Glenarvan, zise el, nu te grăbi să triumfezi; am să te desființez, cum zicem noi, noi ceilalți, francezii şi niciodată un englez nu va fi fost bătut aşa de bine! Va fi revanşa de la Crécy şi Agincourt[32].

— Aceasta e şi dorința mea. Bate-mă, Paganel.

— Ascultă. În textul documentului nu-i mai mult vorba de indieni decât de Patagonia! Cuvântul incomplet *indi* nu înseamnă indieni, ci chiar indigeni! Şi cred că admiți că sunt „indigeni" în Australia! Trebuie să mărturisim că în acest moment, Glenarvan îl privi fix pe Paganel.

— Bravo, Paganel! zise maiorul.

— Admiți interpretarea, dragul meu lord?

— Da! răspunse Glenarvan, dacă îmi dovedeşti că restul de cuvânt *gonia* nu se află la țara patagonezilor.

— Nu! Desigur, strigă Paganel, nu e vorba de Patagonia, citeşte orice vei voi, în afară de aceasta.

— Dar ce?

— Cosmogonie! Teogonie! Agonie!...

— Agonie! zise maiorul.

— Asta mi-e indiferent, răspunse Paganel; cuvântul n-are nici o importanță. Nici nu voi căuta ce poate să însemne! Punctul principal este că austral indică Australia şi trebuia să fi apucat orbeşte, pe o cale falsă, pentru a nu fi descoperit, de la început, o explicație aşa de evidentă. Dacă aş fi găsit eu documentul, dacă judecata mea n-ar fi fost falsificată de interpretarea dumneavoastră, niciodată nu l-aş fi înțeles altfel.

Austin, mateloții, maiorul şi mai ales Robert, fericiți de a

recăpăta speranța, aplaudară pe demnul savant. Glenarvan, ai cărui ochi se luminau puțin câte puțin, era, spunea dânsul, pe punctul de a se da bătut.

— O ultimă observație, dragul meu Paganel şi nu voi mai avea decât să mă închin înaintea iscusinței dumitale.

— Vorbeşte, Glenarvan.

— Cum vei împreuna între ele aceste cuvinte nou interpretate, şi în ce fel citeşti documentul?

-— Nimic nu-i mai uşor. Iată documentul, spuse Paganel, prezentând prețioasa hârtie pe care o studia conştiincios de câteva zile.

Se făcu tăcere adâncă, pe când geograful, adunându-şi ideile, studie câteva minute hârtia. Degetul lui urma pe document rândurile întrerupte, când, o voce sigură şi subliniind unele cuvinte, se exprimă în aceşti termeni:

— *La 7 iunie 1862, tricatargul Britannia din Glasgow s-a cufundat după*... să punem dacă voiți două zile, trei zile sau o agonie lungă, n-are importanță, este indiferent, *pe coastele Australiei. Îndreptându-se spre pământ, doi mateloți şi căpitanul Grant încearcă să ajungă la țărm sau au ajuns pe continent unde vor fi sau sunt prizonierii cruzilor indigeni. Ei au aruncat acest document*, etc. E clar.

— E clar, răspunse Glenarvan, dacă numele de „continent" se poate aplica Australiei, care nu-i decât o insulă!

— Liniştește-te, dragul meu Glenarvan, cei mai buni geografi sunt de acord pentru a numi această insulă „continentul australian".

— Atunci, nu mai am de zis decât un lucru, prieteni, exclamă Glenarvan. Să mergem în Australia şi cerul să ne ajute!

— În Australia, repetară tovarăşii.

— Ştii, Paganel, adăugă Glenarvan, că prezența dumitale la bordul *Duncan-ului* e un lucru providențial?

— Bun, răspunse Paganel, să presupunem că sunt un trimis al Providenței şi să nu mai vorbim!

Aşa se termină această convorbire, care în viitor a avut mari consecințe. Ea a modificat în întregime situația morală a călătorilor. Apucaseră din nou firul labirintului în care se credeau, pentru totdeauna, rătăciți. O speranță nouă se ridica pe ruinele proiectelor lor prăbuşite. Puteau, fără frică, să lase în urmă acest continent american, iar gândurile lor zburau către pământul australian. La bordul *Duncanului*,

pasagerii săi nu vor aduce deznădejdea, iar lady Helena şi Mary Grant nu vor plânge irevocabila pierdere a căpitanului Grant! Astfel, uitară primejdiile situației lor şi n-au avut decât un singur regret: acela de a nu putea pleca fără întârziere spre țintă.

Era ora patru seara. Au hotărât să cineze la şase. Paganel voi să celebreze printr-un ospăț splendid această zi fericită. Dar meniul fiind foarte restrâns, propuse lui Robert să vâneze „în pădurea apropiată".

Robert aplaudă. Luară cornul cu iarbă de puşcă al lui Thalcave, curățară revolverele, le încărcară şi porniră.

— Să nu vă depărtați, zise cu gravitate maiorul celor doi vânători.

După plecarea lor, Glenarvan şi Mac Nabbs începură să consulte semnele crestate pe copac, în timp ce Wilson şi Mulrady aţâțau focul. Glenarvan, coborât la suprafața imensului lac, n-a văzut nici un semn de descreştere; violența cu care curgeau, de la sud la nord, dovedea că echilibrul între fluviile argentiniene nu se stabilise încă. Nu se puteau bizui, deci, pe o coborâre a apelor atâta timp cât ele clocoteau către nord.

Pe când Glenarvan şi maiorul îşi făceau observațiile, izbucniră în copac câteva detunături, întovărăşite de exclamații de bucurie aproape tot aşa de zgomotoase. Vânătoarea se anunța bine şi lăsa să se prevadă bunătăți culinare. Când maiorul şi Glenarvan se întoarseră lângă foc, felicitară pe Wilson pentru o idee bună a lui. Marinarul, cu ajutorul unui ac cu gămălie şi a unui capăt de aţă, se dedase unui pescuit minunat. Mai multe duzini de peştişori, delicați, numiți „mojarras", se zvârcoleau într-o cută a ponchoului său.

După un timp vânătorii au coborât din vârful ombu-ului. Paganel ducea cu grijă ouă de rândunică neagră şi o legătură de vrăbii pe care le prezentă sub numele de ciocârlii. Robert doborâse cu dibăcie mai multe perechi de hilgueros, păsări mici roşii şi galbene, foarte bune la gust şi foarte căutate pe piața din Montevideo. Paganel, care cunoştea nenumărate feluri de a prepara ouăle, trebui de astă dată să se mulțumească a le coace sub cenuşa caldă. Totuşi, cina a fost atât de bună pe cât de variată. Carnea uscată, ouăle tari, peştişorii la frigare, vrăbiile şi hilgueros prăjite, alcătuiră unul din acele festinuri a căror amintire e nepieritoare.

Conversația a fost foarte veselă. L-au felicitat mult pe

Paganel în dubla lui calitate de vânător şi de bucătar. Savantul primi laudele cu modestia celui cu adevărat merituos. Apoi, se dădu la considerații curioase asupra acestui ombu măreț care îi adăpostea în frunzişul lui şi ale cărui rădăcini, după el, erau imense.

— Robert şi cu mine, adăugă el glumind, ne-am crezut în plină pădure în timpul vânătorii. Am crezut un moment că ne rătăcim. Nu-mi puteam regăsi drumul! Soarele cobora la orizont! Căutam în zadar urma paşilor mei. Foamea se făcea crud simțită! Crângurile răsunau de răgetul fiarelor sălbatice... Adică, nu! Nu sunt fiare sălbatice şi eu regret!

— Cum, zise Glenarvan, regreți fiarele sălbatice?

— Da, desigur

— Totuşi, ai motive să te temi de cruzimea lor.

— Cruzimea nu există, ştiințificeşte vorbind, răspunse savantul,

— Ah! De astă dată, Paganel, zise maiorul, nu mă vei face să admit utilitatea fiarelor sălbatice! La ce servesc ele?

— Maiorule, strigă Paganel, dar servesc la făcut clasificări, ordine, familii, genuri, specii...

— Frumos avantaj! zise Mac Nabbs. M-aş lipsi bucuros de ele! Dacă aş fi fost unul din tovarăşii lui Noe în momentul potopului, l-aş fi împiedicat, desigur, să pună în corabia lui perechi de lei, tigri, pantere, urşi şi alte animale pe cât de răufăcătoare pe atât de inutile!

— Ai fi făcut dumneata asta? întrebă Paganel.

— Aş fi făcut-o.

— Ei bine! N-ai fi avut dreptate din punct de vedere zoologic.

— Ba da, din punct de vedere omenesc, răspunse maiorul.

— E revoltător! reluă Paganel. Eu, din contră, aş fi păstrat, hotărât, nişte megatherium, pterodactyli şi toate ființele antediluviene.

— Îți spun, replică Mac Nabbs, că Noe a făcut bine că le-a lăsat în soarta lor, admițând că ele ar fi trăit pe vremea lui.

— Eu îți spun că Noe a făcut rău, izbucni Paganel şi că ar merita până la sfârşitul veacurilor blestemul savanților!

Ascultătorii lui Paganel şi ai maiorului nu se putea opri din râs văzând pe cei doi prieteni certându-se pe seama bătrânului Noe. Maiorul, contrar tuturor principiilor lui, el care în viață nu se sfădise cu nimeni, se lupta în fiecare zi cu Paganel. Trebuie să credem că, de fapt, savantul îl întărâta

într-un mod cu totul deosebit.

Glenarvan, după obiceiul lui, interveni în ceartă şi zise:

— Poate, poate ar fi regretabil sau nu din punct de vedere ştiinţific ca şi din punct de vedere uman, de a fi lipsiţi de fiare sălbatice, însă trebuie-să ne resemnăm astăzi de lipsa lor. Paganel nu poate să spere că Ie va întâlni în această pădure aeriană.

— De ce nu? răspunse savantul.

— Fiare sălbatice într-un copac? zise Tom Austin.

— Ei! Fără îndoială! Tigrul din America, jaguarul, când e încolţit de vânători se refugiază în copaci! Unul dintre aceste animale, surprins de inundaţie, ar fi putut foarte bine să caute adăpost între ramurile ombu-ului.

— În fine, cred că nu l-ai întâlnit? zise maiorul.

— Nu, răspunse Paganel, cu toate că am cutreierat toată pădurea. E supărător, căci ar fi fost o vânătoare foarte frumoasă. Acest jaguar e un carnivor feroce! Dintr-o singură lovitură de labă, frânge gâtul unui cal! După ce a gustat carnea omenească, se reîntoarce Ia ea cu poftă. Ceea ce-i place mai mult e indianul, apoi negrul, apoi mulatrul, şi-n urmă albul.

— Încântat de a nu fi decât în rândul al patrulea! răspunse Mac Nabbs.

— Bun! Aceasta dovedeşte că eşti fără gust! ripostă Paganel cu un aer de dispreţ.

— Încântat de a fi fără gust! replică maiorul.

— Ei bine, asta-i umilitor! răspunse neînduplecat Paganel. Albul se proclamă cel dintâi dintre oameni! Se pare că nu aceasta este părerea domnilor jaguari!

— Oricum ar fi, dragul meu Paganel, zise Glenarvan, dat fiindcă nu sunt printre noi nici indieni, nici negri, nici mulatri, mă bucur de absenţa dragilor dumitale jaguari. Situaţia noastră nu-i aşa de plăcută...

— Cum? Plăcută? exclamă Paganel, sărind la acest cuvânt care putea să dea o nouă direcţie convorbirii, te plângi de soarta dumitale, Glenarvan?

— Fără îndoială, răspunse Glenarvan, te simţi bine pe aceste ramuri incomode şi tari?

-— Nu am fost niciodată mai bine chiar în cabinetul meu. Ducem viaţa păsărilor, cântăm, zburăm! Încep să cred că oamenii sunt destinaţi să trăiască şi în copaci.

— Nu le lipsesc decât aripile! zise maiorul.

— Îşi vor face cândva!

— În aşteptare, răspunse Glenarvan, dă-mi voie, dragul meu prieten, să prefer acestei locuinţe aeriene nisipul unui parc, parchetul unei case sau puntea unei corăbii!

— Glenarvan, răspunse Paganel, trebuie să primeşti lucrurile aşa cum vin! Bune, cu atât mai bine. Rele, nu le da atenţie. Văd că regreţi confortul din MalcolmCastle.

— Nu, dar...

— Sunt sigur că Robert este cu totul fericit, se grăbi să spună Paganel, pentru a-şi asigura cel puţin un partizan.

— Da, domnule Paganel! exclamă Robert vesel.

— E de vină vârsta lui, răspunse Glenarvan.

— Şi a mea! ripostă savantul. Cu cât ai mai puţine plăceri, cu atât ai mai puţine nevoi. Cu cât ai mai puţine nevoi, cu atât eşti mai fericit.

— Haide, zise maiorul, uite-l pe Paganel care se năpusteşte împotriva bogăţiilor şi acoperişurilor aurite.

— Nu, Mac Nabbs, răspunse savantul, dar dacă-mi dai voie, îţi voi istorisi, în această privinţă, o poveste scurtă, de care îmi aduc aminte.

— Da! Da, domnule Paganel, zise Robert.

— Şi ce va dovedi povestea? întrebă maiorul.

— Ceea ce dovedesc toate poveştile, bravul meu tovarăş.

— Atunci, nu mare lucru, răspunse Mac Nabbs. În fine, mai departe, Sheherezada, povesteşte-ne una din acele poveşti pe care le spui aşa de bine.

— „A fost odată" zise Paganel, „un fiu al marelui Harun-Al-Raşid care nu era fericit. El s-a dus să consulte un derviş bătrân. Înţeleptul îi răspunse că fericirea e un lucru greu de găsit pe lumea aceasta.

— Totuşi, adăugă el, cunosc un mijloc bun de a vă da fericirea.

— Care-i? întrebă tânărul prinţ. Dervişul răspunse:

— Să vă îmbrăcaţi cu cămaşa unui om fericit! Auzind aceasta, prinţul îmbrăţişă pe bătrân şi se puse în căutarea talismanului său. Iată-l plecat. Vizitează toate capitalele pământului, încearcă, una după alta, cămăşi de regi, cămăşi de împăraţi, cămăşi de prinţi, cămăşi de seniori. Muncă zadarnică. Nu e mai fericit! Îmbracă atunci cămăşi de artişti, cămăşi de războinici, cămăşi de negustori. Nici acum. Astfel, cutreieră fără a găsi fericirea. În fine, disperat de a fi încercat atâtea cămăşi, se întorcea foarte trist la palatul tatălui său, când zări pe o câmpie un lucrător voinic, foarte vesel, cântând, care mâna un plug.

— Iată totuşi un om care are fericirea, îşi zise el, sau de nu, fericirea nu există pe pământ.

Se duse la dânsul, şi-i zise:

— Om bun, eşti fericit?

— Da! zise celălalt.

— Tu nu doreşti nimic?

— Nu.

— N-ai schimba soarta ta cu aceea a unui rege?

— Niciodată.

— Ei bine, vinde-mi cămaşa ta!

— Cămaşa mea? Dar eu nu am cămaşă!"

Capitolul XXV. Între foc şi apă

Povestea lui Jacques Paganel a avut un foarte mare succes. Îl aplaudară mult, dar fiecare îşi păstra părerea lui şi savantul obţinu rezultatul obişnuit oricărei discuţii: acela de a nu convinge pe nimeni. Totuşi rămaseră de acord în privinţa acestui punct: că nu trebuie să-ţi pierzi curajul în nenorociri, ci să te mulţumeşti cu un copac, când n-ai nici palat, nici colibă.

Se înserase. Numai un somn bun putea să sfârşească bine această zi. Oaspeţii ombu-ului se resimţeau de pe urma inundaţiei, dar copleşiţi mai ales de căldura zilei care fusese sufocantă. Tovarăşii lor înaripaţi se odihneau; hilgueros, privighetori ale pampasului, îşi încetau melodioasele triluri. Celelalte păsări ale copacului dispăruseră în desimea frunzişului întunecat. Se cuvenea ca şi oamenii să se culce.

Totuşi, înainte de „a se cuibări", cum zicea Paganel, Glenarvan, Robert şi savantul s-au căţărat în observator, pentru a cerceta ultima oară întinderea. Ceasul părea să fie nouă. Soarele se culcase. Constelaţiile, aşa de strălucitoare ale emisferei australe, păreau voalate de o pânză uşoară. Totuşi, se distingeau destul de bine pentru a fi recunoscute, şi Paganel atrase atenţia prietenului său Robert, asupra Crucii Sudului, un grup de patru stele aşezate în romb aproape de înălţimea polului; îi arătă Centaurul, în care străluceşte steaua cea mai apropiată de pământ, numai la opt miliarde de leghe; norii lui Magellan, două nebuloase mari, dintre care cea mai întinsă acoperă un spaţiu de două sute de ori mai mare decât suprafaţa aparentă a lunii, apoi „gaura neagră" în care pare că lipseşte cu totul materia

stelară.

Spre marea lui părere de rău, Orion, care se vede din amândouă emisferele, nu apăruse încă, dar Paganel a făcut cunoscut celor doi elevi ai lui o particularitate curioasă a cosmografiei patagoneze. În ochii poeților indieni, Orion reprezintă un imens lasso şi trei bolas-uri aruncate de mâna vânătorului care străbate întinderile cereşti.

În timp ce savantul Paganel flecărea astfel, orizontul de est lua o înfățişare furtunoasă. O pâclă deasă întunecată se urca puțin câte puțin ascunzând stelele. Norul acoperi îndată o jumătate din boltă. Păturile atmosferice păstrau o linişte absolută. Nici o frunză a copacului nu se mişca, nici o cută nu încreța suprafața apelor. Chiar aerul părea că lipseşte, ca şi cum vreo maşină mare, pneumatică, l-ar fi rărit. O electricitate de tensiune înaltă îmbiba atmosfera şi orice ființă vie simțea cum îi străbate nervii.

Glenarvan, Paganel şi Robert au fost impresionați de undele electrice.

— Vom avea furtună! zise Paganel.

Glenarvan aruncă o ultimă privire asupra cerului amenințător. Masa de nori îl acoperea în întregime. Abia o fâşie nehotărâtă, către apus, mai era luminată de razele crepusculare. Apa era acoperită de o nuanță întunecată şi semăna cu un nor uriaş. Nici chiar umbra nu mai era vizibilă. Senzațiile de lumină sau de zgomot nu ajungeau nici la ochi, nici la urechi. Tăcerea devenea tot atât de adâncă ca şi obscuritatea.

— Să coborâm, zise Glenarvan, trăsnetul nu va întârzia să izbucnească!

Lunecară pe ramurile netede şi fură destul de surprinşi de a reintra într-o semi-lumină foarte surprinzătoare; lumina era produsă de miliarde de puncte luminoase care se încrucişau bâzâind la suprafața apelor.

— Fosforescență? zise Glenarvan.

— Nu, răspunse Paganel, ci insecte fosforescente, adevărați licurici, diamante vii şi ieftine, din care doamnele din Buenos-Aires îşi fac podoabe splendide.

— Ce! exclamă Robert, insecte sunt acestea care zboară ca nişte scântei?

— Da, dragul meu.

Robert puse mâna pe una dintre aceste insecte strălucitoare. Paganel nu se înşelase. Era un fel de bondar mare, lung de o şchioapă, căruia indienii i-au dat numele de

„tuco-tuco". Acest coleopter curios arunca lumini prin două pete aşezate în faţa pieptului lui, şi la lumina sa ai fi putut să citeşti în întuneric. Paganel, apropiind insecta de ceasul lui, putu să vadă că arată ora zece.

Glenarvan dădu maiorului şi celor trei marinari sfaturi pentru noapte: trebuiau să se aştepte la o furtună straşnică. După primele bubuituri de tunet, fără îndoială se va dezlănţui vântul şi ombu-ul se va scutura foarte tare. Fiecare a fost deci poftit să se prindă bine în patu-i de crengi. Dacă nu va putea evita apele cerului, cel puţin trebuiau să se păzească de apele pământului şi să nu cadă bâldâc în balta de sub trunchiul copacului.

Îşi urară noapte bună şi fiecare alunecând în patul aerian, se înveli cu poncho în aşteptarea somnului. Dar apropierea marilor fenomene ale naturii aruncă în sufletul oricărei fiinţe sensibile o nelinişte vagă. Oaspeţii ombu-ului, agitaţi, nu puteau să închidă ochii, iar prima lovitură de trăsnet îi găsi pe toţi treji. Lovitura se produse cu puţin înainte de ora unsprezece sub forma unui bubuit îndepărtat. Glenarvan se duse la extremitatea ramurii orizontale şi privea, cu capul în afara frunzişului.

Fondul negru al serii era deja brăzdat de fulgere vii, strălucitoare, pe care apele lacului le oglindeau. Norul se sfâşia în mai multe locuri, dar ca o ţesătură moale şi pufoasă, fără zgomot strident. Glenarvan, după ce observase zarea care se confunda într-o beznă opacă, se întoarse la locul său.

— Ce spui dumneata, Glenarvan? întrebă Paganel. — Zic că începe bine, prieteni, şi, dacă continuă, furtuna va fi grozavă.

— Cu atât mai bine, răspunse entuziastul Paganel, îmi place cu atât mai mult o privelişte frumoasă cu cât nu mă pot păzi de ea.

— Uite încă una din teoriile dumitale, zise maiorul. — Şi una dintre cele mai bune ale mele, Mac Nabbs. Sunt de părerea lui Glenarvan: furtuna va fi foarte frumoasă. Adineaori, pe când încercam să dorm, mi-au revenit în minte mai multe lucruri, care mă fac să sper că suntem aici în regiunea marilor furtuni electrice. Am citit undeva, într-adevăr, că în 1793, exact în provincia Buenos-Aires, trăsnetul a căzut de treizeci şi şapte de ori în timpul unei singure furtuni. Colegul meu, domnul Martin de Moussy, a numărat până la cincizeci şi cinci de minute de tunet

neîntrerupt.

— Cu ceasul în mână? zise maiorul.

— Cu ceasul în mână. Un singur lucru m-ar nelinişti, adăugă Paganel: dacă neliniştea ar folosi la evitarea primejdiei. Singurul punct culminant al acestei câmpii este tocmai ombu-ul în care suntem. Un paratrăsnet ar fi aici foarte folositor, căci tocmai acest copac este, între toți cei ai pampasului, acela pe care trăsnetul îl preferă în mod deosebit. Şi pe urmă, o ştiți cu toții, prieteni, savanții recomandă să nu cauți adăpost sub copaci în timpul furtunii.

— Bun, zise maiorul, iată o recomandare care vine la timp.

— Trebuie să mărturiseşti, Paganel, răspunse Glenarvan, că alegi bine momentul în încercarea ta de a ne nelinişti.

— Ei, aş! replică Paganel, toate momentele sunt bune pentru a da sfaturi. Ah! începe!

Trăsnete puternice întrerupseră convorbirea; intensitatea lor creştea mai mult. Îndată, deveniră stridente şi făcură să vibreze toată atmosfera. Văzduhul era în flăcări. Fulgerele neîncetate luau forme variate. Unele erau perpendiculare pe pământ, se repetau de cinci sau şase ori în acelaşi loc.

Totuşi, ploaia nu cădea, încă, iar vântul nu bătea. Dar, îndată, porțile cerului se întredeschiseră şi linii verticale se întinseră ca firele unui păianjen, pe fondul negru al cerului. Aceste picături mari de apă, lovind suprafața lacului, țâşneau din nou în mii de scântei luminate de fulgere.

Ploaia vestea oare sfârşitul furtunii? Glenarvan şi tovarăşii lui trebuiau scăpați numai cu câteva duşuri bine aplicate? Nu. În toiul nopții focurilor aeriene, la extremitatea ramurii care se întindea orizontal, apăru deodată un glob aprins de mărimea pumnului, înconjurat de un fum negru. Ghiuleaua, după ce se învârti câteva minute în jurul ei, se sparse cu un zgomot aşa de puternic încât întrecu vacarmul general. O duhoare sulfuroasă îmbâcsi atmosfera. Se făcu o clipă tăcere şi putu fi auzită vocea lui Tom Austin, care striga:

— Copacul e în flăcări.

Tom Austin nu se înşelase. Într-un moment, flacăra, ca şi cum ar fi fost comunicată unui butoi imens cu artificii, se propagă pe partea de sus a ombuului; uscăturile, cuiburile de iarbă uscată şi în fine tot muşchiul de pe scoarță, alimentând devoranta sa activitate.

Atunci începu să bată vântul şi suflă asupra incendiului. Trebuiau să fugă. Glenarvan şi ai lui se refugiară în grabă spre răsăritul ombu-ului, ferit de flăcări, muți, tulburați, îngroziți, ridicându-se, lunecând, aventurându-se pe ramurile care se încovoiau sub picioarele lor. Totuşi, crengile pârâiau, trosneau şi se răsuceau în flăcări ca nişte şerpi arşi de vii; țăndările lor incandescente cădeau în apele revărsate, şi se duceau în curent, aruncând lumini roşii. Flăcările se ridicau când la o înălțime prodigioasă şi se pierdeau în văzduh când, aplecate de uraganul dezlănțuit, înveleau ombu-ul ca o mantie a lui Nessus{33}.

Glenarvan, Robert, maiorul, Paganel, mateloții erau îngroziți; un fum des îi înăbuşea; o arşiță de nesuferit îi dogorea, incendiul se întindea; nimic nu-l putea opri, nici stinge; oamenii se vedeau condamnați. În fine, situația nu mai era suportabilă, şi dintre două morți, trebuiră s-o aleagă pe cea mai puțin crudă.

— În apă! strigă Glenarvan.

Wilson pe care îl atingeau flăcările, se aruncase în lac, dar fu auzit de îndată strigând cu groază:

— Ajutor! Ajutor!

Austin se aruncă în ajutorul lui si îl ridică în copac. — Ce-i?

— Caimanii! Caimanii! răspunse Wilson.

Piciorul copacului era înconjurat de cele mai de temut vietăți ale speciei saurienilor. Solzii lor se oglindeau în jocurile de lumină desenate de incendiu; coada lor turtită pe vertical, capul asemănător vârfului suliței, ochii bulbucați, fălcile despicate până în spatele urechii, toate aceste semne caracteristice nu lau putut înşela pe Paganel. El recunoscu crocodilii cruzi ai Americii, numiți caimani în ținuturile spaniole. Erau acolo vreo zece, bătând apa cu formidabilele lor cozi şi atacând ombu-ul cu dinții lungi ai fălcilor inferioare.

La această privelişte, nenorociții se simțiră pierduți. Le era rezervată o moarte îngrozitoare, devorați de flăcări sau de dinții caimanilor. Maiorul zise cu o voce liniştită:

— S-ar putea prea bine ca ăsta să fie sfârşitul sfârşitului.

Glenarvan, cu o privire rătăcită, privea focul şi apa, neştiind ce ajutor să ceară cerului.

Furtuna era atunci în perioada de descreştere, dar desfăşurase în aer o cantitate considerabilă de vapori cărora fenomenele electrice trebuiau să le dea o violență extremă. La

sud se forma, puțin câte puțin, o trombă enormă, un con de beznă, cu vârful în jos, care unea apele clocotitoare cu norii vijelioşi. Arătarea înainta învârtindu-se împrejurul ei cu o iuțeală vertiginoasă; îndesa către centru o coloană lichidă luată din lac şi o energie produsă de mişcarea lui de rotație arunca către interior toți curenții de aer din apropiere.

În câteva clipe, tromba se aruncă asupra ombuului, strângându-l în încolăciturile sale. Copacul fu clătinat până în rădăcini. Glenarvan crezu că pomul era atacat de caimani cu puternicele lor fălci şi că îl smulg din pământ. Tovarăşii lui şi dânsul, ținându-se unii de alții, au simțit că arborele cedează; ramurile lui aprinse se cufundară în apele tumultuoase cu o şuierătură teribilă.

Atunci, ombu-ul, culcat pe ape, se ridică sub sforțările împreunate ale vântului şi curentului. Caimanii fugiseră, în afară de unul, care se târa pe rădăcinile răsturnate şi înainta cu fălcile deschise; dar Mulrady, apucând o creangă pe jumătate consumată de foc, dădu animalului o lovitură aşa de puternică încât îi frânse şalele. Caimanul răsturnat se scufundă în vâltoarea torentului.

Glenarvan şi tovarăşii lui, scăpați de crocodili, urcară spre ramurile cruțate de incendiu. Desprins din rădăcini, copacul pluti în pânze de flăcări pe întinderea apei, asemenea unui vas.

Capitolul XXVI. Atlanticul

Timp de două ore, ombu-ul navigă pe imensul lac. Flăcările care îl mistuiau se stinseră puțin câte puțin. Primejdia principală dispăruse acum.

Pe torentul furios, ombu-ul se deplasa foarte repede; aluneca cu o viteză surprinzătoare, ca şi cum vreun motor de locomotivă ar fi fost închis sub scoarța lui. Către ora trei dimineața maiorul atrase atenția că rădăcinile lui atingeau câteodată, uşor, pământul. Tom Austin, cu ajutorul unei crengi lungi, sondă cu grijă şi constată că terenul mergea în pantă, urcând. Întradevăr, după douăzeci de minute avu loc o izbitură şi ombu-ul se opri deodată.

— Pământ! Pământ! strigă Paganel cu o voce răsunătoare.

Robert şi Wilson, repeziți pe un platou solid, scoteau exclamații de bucurie. Deodată se auzi o voce binecunoscută. Galopul unui cal răsună pe câmpie şi statura înaltă a

indianului se înălță în umbră.

— Thalcave! strigă Robert.

— Thalcave! strigară toți într-un glas.

— *Amigos*! spuse pagatonezul care îi aşteptase pe călători acolo unde trebuia să-i aducă curentul, deoarece îl adusese acolo şi pe el.

Thalcave ridică pe Robert Grant în brațe şi îl strânse la piept. Glenarvan, maiorul şi marinarii, fericiți de a-şi revedea călăuza cea credincioasă, îi strânseră mâna prietenește. Patagonezul îi conduse în şopronul unei estancias părăsite. Acolo ardea un foc bun şi se frigeau bucăți mari de vânat. Oamenilor parcă nu le venea să creadă că au scăpat din atâtea primejdii: apa, focul şi crocodilii râurilor argentiniene.

Se înțelege lesne că trudiți cum erau, călătorii adormiră curând. La opt dimineața, erau gata de drum. Estancias şi saladeros se găseau prea la sud, pentru a-şi procura mijloace de transport. Trebuiau să pornească pe jos. Nu era vorba într-un cuvânt decât de vreo patruzeci de mile şi Thauka n-ar fi refuzat să ducă din timp în timp un călător obosit sau chiar doi la nevoie. În treizeci şi şase de ore ai fi putut ajunge la țărmurile Atlanticului.

Odată momentul venit, călăuza şi tovarăşii săi lăsară în urmă întinderea înecată sub ape. Teritoriul argentinian îşi reluă înfățişarea monotonă; câteva dumbrăvi, plantate de europeni, răsăreau ici şi colo deasupra păşunilor; copacii indigeni nu-şi îngăduie să crească decât pe mărginea acestor livezi şi în apropierea Capului Corrientes.

Astfel se scurse ziua. A doua zi, cu cincisprezece mile înainte de a fi ajuns, vecinătatea oceanului se simți. *Virazon-ul*, un vânt ciudat care suflă regulat în timpul celor două jumătăți ale zilei şi nopții, îndoia plantele înalte. De pe pământul sărăcit se ridicau păduri răzlețe, mici mimoze arborescente, crânguri de salcâmi şi de curra-mammel. Câteva lagune sărate luceau ca nişte bucăți de sticlă; trebuiră să le ocolească. Grăbeau mersul, pentru a ajunge în aceeaşi zi la lacul Salado pe malurile oceanului. La ora opt seara au zărit dunele de nisip, înalte de patruzeci de metri. Îndată, murmurul prelung al apei lovi urechile.

— Oceanul! strigă Paganel.

— Da, oceanul! răspunse Thalcave.

Şi călătorii, a căror forță părea că e sfârşită, săriră dunele cu agilitate.

Dar întunericul era opac. Privirile se purtară zadarnic pe imensitatea întunecată. Căutară *Duncan-ul* fără al zări.

— El este acolo, totuşi, strigă Glenarvan. Ne aşteaptă plutind la dreapta sau la stânga!

— Îl vom vedea mâine! răspunse Mac Nabbs. Reflecţiile nu-l liniştiră pe Glenarvan. Când se luptă inima cu judecata, nu aceasta e cea mai tare. Lordul din Malcolm-Castle simţea prin pânza nopţii pe toţi cei pe care îi iubea; scumpa lui Helena, Mary Grant, echipajul Duncan-ului. Rătăcea pe ţărmul pustiu pe care, valurile îl acopereau cu grăuncioarele lor fosforescente. Privea şi asculta. Crezu chiar că surprinde pe mare o lumină nehotărâtă.

— Nu mă înşel, îşi zise el, am văzut luminile unei corăbii, focul *Duncan-ului*. Ah! De ce privirile mele nu pot străpunge întunericul!

Îi veni o idee: Paganel îşi spunea nyctalop. Paganel vedea noaptea. Se duse să-l scoale pe Paganel.

Savantul dormea în gaura lui somnul cârtiţelor, când un braţ puternic îl smulse din pătura-i de nisip.

— Cine-i? strigă el.

— Eu!

— Cine dumneata?

— Glenarvan. Vino, am nevoie de ochii dumitale.

— Ochii mei? răspunse Paganel, care-i freca puternic.

— Da, ochii dumitale, ca să distingem *Duncan-ul* în această obscuritate. Hai, vino!

— La dracu cu nyctalopia! îşi spuse Paganel, dealtfel încântat, că e folositor lui Glenarvan.

Şi sculându-se, scuturându-şi membrele amorţite, mormăind ca omul nedormit bine, îl urmă pe ţărm.

Glenarvan îl rugă să cerceteze orizontul întunecat al mării. Timp de câteva minute, Paganel se dădu în mod conştiincios contemplaţiei.

— Ei, nu zăreşti nimic? întrebă Glenarvan.

— Nimic! Nici chiar o pisică n-ar vedea la doi paşi de ea!

— Caută un punct roşu sau verde, adică o lumină de babord sau tribord.

— Nu văd nici un punct verde, nici roşu! Totu-i negru! răspunse Paganel ai cărui ochi se închideau fără voie.

Timp de o jumătate de oră urmă pe nerăbdătorul său prieten, maşinal, lăsându-şi capul să-i cadă pe piept, apoi ridicându-l brusc. Nu răspundea, nu mai vorbea. Se clătina asemenea unui om beat. Glenarvan îl privi pe Paganel.

Acesta dormea în picioare. Atunci, Glenarvan îl luă de mână şi, fără a-l trezi, îl conduse la gaura lui, unde îl înveli.

În zorii zilei, toată lumea a fost ridicată în picioare la strigătul:

— *Duncan-ul*! *Duncan-ul*!

— Ura! Ura! răspunseră lui Glenarvan tovarăşii lui, îmbulzindu-se către țărm.

Dar în acest moment, Thalcave, după ce îşi umpluse bine carabina, o descărcă în direcția iahtului.

Ascultară. Priviră cu atenție. De trei ori răsună carabina indianului, trezind ecourile dunelor. În sfârşit, apăru un fum alb deasupra iahtului.

— Ne-au văzut! strigă Glenarvan. Acesta-i tunul de pe *Duncan*!

Şi după câteva secunde, o detunătură se stingea pe țărm. Atunci, Glenarvan se duse la Thalcave, care cu brațele încrucişate, cu calul lângă el, privea liniştit suprafața valurilor. Glenarvan îi luă mâna şi arătându-i iahtul spuse:

— Vino.

Indianul clătină capul blând.

— Vino prietene, reluă Glenarvan.

— Nu, răspunse cu blândețe Thalcave. Aici este Thauka şi acolo pampasul! adăugă el, îmbrățişând cu un gest pasionat imensa întindere a câmpiilor.

Glenarvan înțelese că indianul n-ar voi niciodată să părăsească ținutul în care albeau oasele strămoşilor săi. Cunoştea dragostea religioasă a acestor copii ai deşertului pentru țara natală. Strânse deci mâna lui Thalcave şi nu mai insistă. Nu insistă, de asemenea, nici când indianul, surâzând ca de obicei, refuză prețul serviciilor sale, spunând:

— Din prietenie.

Glenarvan emoționat nu-i putu răspunde. Ar fi voit să lase cel puțin o amintire bravului indian, care să-i aducă aminte de prietenii lui din Europa. Dar ce mai avea? Armele, caii, pierduse totul în dezastrul inundației. Prietenii lui nu erau mai bogați decât dânsul.

Nu ştia, deci, cum să fie recunoscător față de această călăuză dezinteresată când îi veni în minte o idee. Scoase din portofelul său un medalion prețios, care avea un portret admirabil, o capodoperă de Lawrence[34] şi o oferi indianului.

— Soția mea, spuse el.

Thalcave privi portretul cu o privire înduioşată şi pronunță simplu:

— Bună şi frumoasă!

Apoi Robert, Paganel, maiorul, Tom Austin, cei doi mateloți veniră să-şi ia rămas bun de la patagonez, cu vorbe mişcătoare. Aceşti oameni viteji erau sincer emoționați la despărțirea de prietenul curajos şi devotat. Thalcave îi strânse pe toți la pieptul lui larg. Paganel îl făcu să primească o hartă a Americii de Sud şi a celor două oceane, pe care indianul o privise adesea cu interes. Aceasta era ceea ce savantul avea mai prețios. Cât despre Robert, el nu avea să-i dea decât îmbrățişările; el le oferi salvatorului său şi Thauka nu a fost uitat în împărțirile lui.

În acest moment, barca se apropia; ea alunecă întrun canal strâmt săpat între bancuri şi trase îndată la țărm.

— Soția mea? întrebă Glenarvan.

— Sora mea? strigă Robert.

— Lady Helena şi miss Grant vă aşteaptă la bord, răspunse cârmaciul bărcii. Dar să plecăm, înălțimea voastră, nu avem un minut de pierdut, căci refluxul începe să se simtă.

Strânseră încă o dată mâna indianului. Thalcave îşi însoți tovarăşii până la barcă. În momentul în care Robert se urca la bord, indianul îl luă în brațe, îl privi cu iubire şi-i zise:

— Şi acum, du-te, eşti un adevărat bărbat!

— Adio, prietene! Adio! zise încă o dată Glenarvan. — Nu ne vom mai vedea niciodată? strigă Paganel. — *Quien sabe*?[35] răspunse Thalcave, ridicându-şi mâna către cer.

Acestea au fost ultimele cuvinte ale indianului, care se pierdură în vânt.

Ieşiră în larg. Barca se îndepărtă, dusă de reflux. Mult timp, silueta nemişcată a lui Thalcave se văzu pe țărm. După o oră, Robert sărea cel dintâi pe bordul Duncan-ului şi se aruncă de gâtul surorii sale, pe când echipajul iahtului umplea aerul cu vesele urale. Astfel, a fost străbătută America de Sud, pe o linie riguros exactă. Nici munți, nici fluvii n-au abătut pe călători din drum şi dacă n-au avut de înfruntat voința rea a oamenilor, elementele naturii, adesea dezlănțuite împotriva lor, i-au pus la grele încercări.

PARTEA a II-a. CALĂTORIE ÎN AUSTRALIA

Capitolul I. Întoarcerea la bord

Primele clipe au fost consacrate revederii. Lord Glenarvan nu voise ca insuccesul cercetărilor sale să atingă bucuria din sufletul prietenilor săi. Primele lui cuvinte au fost acestea: „încredere, prieteni, încredere! Căpitanul Grant nu-i cu noi, dar avem siguranță că-l vom găsi".

Vorbele lui liniştiră pe toți. Într-adevăr, lady Helena şi Mary Grant, pe când barca se apropia de iaht, simțiseră miile de chinuri ale aşteptării. Din înălțimea dunetei, ele încercau să numere pe cei care se întorceau la bord. Fata, când dispera, când, din contră, îşi închipuia că-l vede pe Harry Grant. Inima ei bătea; nu putea să vorbească, abia se ținea pe picioare. Lady Helena o mângâia. John Mangles, lângă dânsa, tăcea; ochii lui de marinar, aşa de obişnuiți să distingă obiecte depărtate, nu-l vedeau pe căpitan.

— El e acolo! Vine! Tată! murmura fata.

Dar barca apropiindu-se puțin câte puțin, iluzia deveni imposibilă. Călătorii nu erau încă la cincisprezece metri de bord, când nu numai lady Helena şi John Mangles, dar însăşi Mary, pierduseră orice speranță. Era timpul ca lord Glenarvan să sosească şi să-i încurajeze pe toți.

După primele îmbrățişări, lady Helena, Mary Grant şi John Mangles au fost informați de incidentele principale ale expediției; înainte de toate, Glenarvan lea făcut cunoscută noua interpretare a documentului, datorită înțelepciunii lui Jacques Paganel.

Lăudă şi pe Robert, de care Mary Grant trebuia să fie mândră pe drept cuvânt. Curajul, devotamentul sau primejdiile la care se expusese, totul fu scos în relief de Glenarvan; băiatul se îmbujora la față.

— Nu trebuie să roşeşti, Robert, zise John Mangles, te-ai purtat ca un fiu demn de căpitanul Grant!

El strânse mâna băiatului şi-şi lipi buzele pe obrajii umezi încă de lacrimile surorii lui.

Nu mai vorbim de primirea ce se făcu maiorului şi geografului şi laudele cu care a fost onorat Thalcave. Lady Helena regretă că nu poate strânge mâna bravului indian. Mac Nabbs, după primele emoții, se duse în cabina lui, unde îşi potrivea barba cu o mână liniştită şi sigură. Cât despre Paganel, el fugea de la unul la altul, ca o albină, culegând sucul complimentelor şi zâmbetelor. Voi să îmbrățişeze echipajul *Duncan-ului*, începând cu lady Helena şi Mary

Grant şi sfârşind cu Mr. Olbinett.

Bucătarul nu crezu că poate fi recunoscător mai bine decât anunțând dejunul.

— Dejunul? strigă Paganel.

— Da, domnule Paganel, răspunse Olbinett.

— Un dejun adevărat, pe o masă adevărată, cu o față de masă, tacâmuri şi cu şervete?

— Fără îndoială, domnule Paganel.

— Şi nu se va mânca nici ouă tari, nici muşchi de struț?

— Ph! Domnule! răspunse bucătarul, jignit.

— N-am voit să te ofensez, prietene. Dar, de o lună, aceasta era masa noastră de toate zilele, şi dejunam nu aşezați la masă, ci întinşi pe pământ, sau cocoțați în pomi. Dejunul pe care ni l-ai anunțat mi s-a părut un vis, o închipuire, o himeră!

— Ei bine, hai să constatăm realitatea, domnule Paganel, răspunse lady Helena zâmbind.

— Iată brațul meu, zise galantul geograf.

— Înălțimea voastră n-are să-mi dea ordine pentru *Duncan*? întrebă John Mangles.

— După dejun, dragul meu John, răspunse Glenarvan, vom studia cu toții programul noii noastre expediții.

Pasagerii iahtului şi tânărul căpitan coborâră. S-a dat ordin mecanicului să mențină maşinile sub presiune, pentru ca să plece la primul semnal. Maiorul, ras proaspăt, şi călătorii, după o toaletă rapidă, se aşezară la masă.

Serbară dejunul lui Olbinett. El a fost declarat excelent şi superior chiar splendidelor festine ale pampasului. Paganel mancă de câte două ori din fiecare, „din distracție" zise el.

Acest cuvânt nenorocit o făcu pe lady Helena să întrebe dacă amabilul francez mai căzuse vreodată în păcatul lui obişnuit. Maiorul şi lordul Glenarvan se priviră surâzând. În ceea ce-l priveşte pe Paganel el râse sincer şi se obligă „pe cuvânt de onoare" să nu mai comită o singură distracție în timpul întregii călătorii; apoi făcu într-un fel glumeț, istorisirea nenorocirii sale şi a adâncilor sale studii asupra lucrării lui Camoens.

— La urma urmei, adăugă el, nenorocirea e bună la ceva şi nu-mi regret greşeala.

— Şi de ce, bunul meu prieten? întrebă maiorul.

— Pentru că nu numai că ştiu spaniola, dar şi portugheza. În loc de o limbă, vorbesc două!

— Pe legea mea, nu mă gândisem la aceasta, răspunse

Mac Nabbs. Complimentele mele, Paganel, sincerele mele complimente!

Îl aplaudară pe Paganel, care nu pierdea nici o îmbucătură. El mânca şi vorbea deodată. Dar nu remarca o particularitate care nu putu să-i scape lui Glenarvan: atenţiile lui John Mangles pentru vecina lui, Mary Grant. Un semn uşor al lady-ei Helena făcut soţului ei îl înştiinţa că „aşa stau lucrurile". Glenarvan privi pe cei doi tineri cu dragoste de părinte şi întrebă pe John Mangles cu totul altceva:

— Călătoria dumitale, John, cum s-a împlinit?

— În cele mai bune condiţii, răspunse căpitanul. Voi înştiinţa însă pe înălţimea voastră că am făcut caleantoarsă prin strâmtoarea Magellan.

— Bun! strigă Paganel, ai trecut Capul Horn şi cu nu eram acolo?

— Spânzură-te! zise maiorul.

— Egoistule! Îmi dai acest sfat pentru ca să ai şţreangul meu! replică geograful.

— Să vedem, dragul meu Paganel, răspunse Glenarvan, doar dacă nu eşti hărăzit cu darul de a putea fi peste tot. Deoarece umblai prin pampas, nu puteai în acelaşi timp să treci şi Capul Horn.

— Asta nu mă împiedică s-o regret, replică savantul. Dar nu-l aţâţară mai departe. John Mangles reîncepu atunci, povestind peripeţiile călătoriei. Mergând de-a lungul coastei americane, observase toate arhipelagurile occidentale fără a găsi nici o urmă a *Britanniei*. Ajuns la Capul Pilarez, la intrarea strâmtorii, şi găsind vântul potrivnic, el se duse spre sud; *Duncan-ul* merse de-a lungul insulelor Deznădejdii, se urcă la al treizeci şi şaptelea grad latitudine australă, trecu apoi Capul Horn, merse de-a lungul Ţării-de-Foc şi trecând strâmtoarea, urmă coastele Patagoniei. Acolo, suportă nişte vijelii teribile, la înălţimea Capului Corrientes, aceleaşi care atacaseră aşa de violent pe călători în timpul furtunii. Dar iahtul se purtă bine şi de trei zile John Mangles mergea drept, în larg, când detunăturile carabinei semnalară sosirea călătorilor aşa nerăbdător aşteptaţi. Cât despre lady Glenarvan şi miss Mary, căpitanul *Duncan-ului* ar fi fost nedrept, nerecunoscându-le rara lor bărbăţie. Furtuna nu le-a înspăimântat şi dacă manifestau oarecare temeri, acestea au fost gândinduse la prietenii lor, care rătăceau prin câmpiile Republicii Argentina.

Astfel se termină povestirea lui John Mangles; au urmat felicitările lordului Glenarvan. Apoi, acesta adresându-se lui Mary Grant îi zise:

— Draga mea miss, căpitanul John respectă marile dumitale calități şi sunt fericit gândindu-mă că nu vă displace să fiți pe bordul corăbiei sale!

— Cum ar putea fi altfel? răspunse Mary, privind pe lady Helena şi poate şi pe tânărul căpitan.

— Oh! Sora mea vă iubeşte mult, domnule John, strigă Robert şi eu de asemenea vă iubesc!

— Şi eu îți înapoiez dragostea, dragul meu copil, răspunse John Mangles oarecum buimăcit de cuvintele lui Robert, ce îmbujorară chipul lui Mary Grant.

Apoi, îndreptând convorbirea pe un alt teren, John Mangles adăugă:

— Deoarece am terminat cu povestirea călătoriei *Duncan-ului*, înălțimea voastră va binevoi să ne dea câteva amănunte asupra traversării Americii şi asupra isprăvilor tânărului nostru erou?

Nici o povestire nu putea fi mai plăcută pentru lady Helena şi domnişoara Grant. Lord Glenarvan se grăbi să le satisfacă imediat curiozitatea. Istorisi de la un cap la altul întreaga călătorie, de la un ocean la celălalt. Trecerea Anzilor Cordilieri, cutremurul de pământ, dispariția lui Robert, răpirea condorului, împuşcătura lui Thalcave, episodul lupilor roşii, devotamentul tânărului băiat, sergentul Manuel, inundația, refugiul pe ombu, trăsnetul, incendiul, caimanii, tromba, noaptea pe malul Atlanticului, au fost rând pe rând trecute în revistă. Când lord Glenarvan termină povestirea, adăugă:

— Acum, prieteni, să ne gândim la prezent: trecutul e trecut, dar viitorul e al nostru, să ne întoarcem la căpitanul Harry Grant.

Dejunul era isprăvit; comesenii reintrară în salonul particular al lady-ei Glenarvan; ei se aşezară împrejurul unei mese încărcată de hărți şi planuri şi convorbirea începu îndată.

— Scumpa mea Helena, zise lord Glenarvan, urcându-mă pe bord, v-am anunțat că dacă naufragiații *Britanniei* nu se întorc cu noi, avem totuşi mai mult ca oricând speranța de a-i regăsi. Din trecerea noastră prin America a rezultat convingerea, aş zice mai bine, siguranța că dezastrul n-a avut loc nici pe coastele Pacificului, nici pe coastele

Atlanticului. De aici rezultă concluzia naturală că interpretarea scoasă din document era greşită în ceea ce priveşte Patagonia. Din fericire, prietenul nostru Paganel, luminat de o inspiraţie neaşteptată, a descoperit greşeala. El a demonstrat că urmăm uri drum fals şi a interpretat documentul în aşa fel încât să nu mai lase nici o îndoială în mintea noastră. E vorba de documentul scris în franţuzeşte şi l-aş ruga pe Paganel să-l explice aici, pentru ca nimeni să nu păstreze vreo îndoială în această privinţă.

Savantul, silit să vorbească, se execută îndată; el insistă asupra cuvintelor *gonie* şi *indi* în modul cel mai convingător: făcu să iasă din cuvântul austral, cuvântul Australia; demonstră că marinarul Grant, după ce părăsise Peru pentru a se întoarce în Europa, putuse, pe o corabie avariată, să fie târât de curenţii meridionali ai Pacificului, până la ţărmurile australiene; în sfârşit, ingenioasele lui ipoteze obţinură completa aprobare chiar a lui John Mangles, judecătorul anevoie de mulţumit în asemenea materie, şi care nu se lăsa târât de rătăcirile imaginaţiei.

Când Paganel îşi isprăvi dizertaţia, Glenarvan anunţă că *Duncan-ul* se va îndrepta îndată spre Australia.

Totuşi, maiorul, înainte de a se fi dat ordinul de plecare spre est, ceru voie să facă o mică observaţie:

— Vorbeşte, Mac Nabbs, răspunse Glenarvan.

— Scopul meu nu este să slăbesc argumentele prietenului Paganel şi nici să le combat; le găsesc serioase, înţelepte, demne de atenţia noastră şi ele trebuiesc, pe drept cuvânt, să formeze baza viitoarelor cercetări. Dar doresc ca ele să fie supuse unei ultime analize, pentru ca valoarea lor să fie incontestabilă.

Nu ştiau unde voia să ajungă prudentul Mac Nabbs; auditorul îl asculta cu oarecare îngrijorare.

— Continuă, domnule maior, zise Paganel, Sunt gata să răspund la toate întrebările dumitale.

— Nimic mai simplu, zise maiorul. Când — sunt cinci luni — în golful Clyde, am studiat cele trei documente, interpretarea lor ne-a părut evidentă. Nici o altă coastă decât coasta occidentală a Patagoniei nu putuse fi teatrul naufragiului. N-aveam în această privinţă nici umbră de îndoială.

— Reflecţie foarte dreaptă, răspunse Glenarvan.

— Mai târziu, reluă maiorul, când Paganel, într-un moment de distracţie providenţială, se îmbarca la bordul

corăbiei noastre, documentele îi sunt arătate şi el aprobă, fără rezerve, cercetările noastre pe coasta americană.

— Recunosc, răspunse geograful.

— Şi totuşi ne-am înşelat, zise maiorul,

— Ne-am înşelat, repetă Paganel. Dar pentru a te înşela, Mac Nabbs, nu trebuie să fii decât om, pe când acela care persistă în greşeala sa, e nebun.

— Aşteaptă, Paganel, răspunse maiorul. Nu te însufleți. Nu vreau să spun că cercetările noastre trebuiesc să se prelungească în America.

— Atunci ce? zise Glenarvan.

— O mărturisire, nimic mai mult, mărturisirea că Australia pare să fie acum teatrul naufragiului *Britanniei*, tot aşa de evident cum părea odinioară America.

— O mărturisim bucuros, răspunse Paganel.

— Iau act, reluă maiorul, şi profit de a vă sfătui să vă păziți de aceste evidențe succesive şi contradictorii. Cine ştie dacă, după Australia, o altă țară nu ne va oferi aceleaşi certitudini şi dacă, după aceste noi căutări zadarnice făcute, nu va părea „evident" că trebuiesc reîncepute în altă parte?

Glenarvan şi Paganel se priviră. Observațiile maiorului îi loveau prin adevărul lor.

— Doresc, deci, reluă Mac Nabbs, ca înainte de a ne îndrepta spre Australia, să fie făcută o ultimă încercare. Iată documentele, iată şi nişte hărți. Să examinăm succesiv toate punctele prin care trece paralela treizeci şi şapte şi să vedem dacă nu se va întâlni altă țară, de care documentul ar da o indicație precisă.

— Nimic mai uşor, răspunse Paganel, căci, din fericire, uscatul nu abundă la această latitudine.

— Să vedem, zise maiorul, desfăşurând o planisferă{36} englezească făcută după planul lui Mercator {37}, care oferea ochiului întreg ansamblul globului pământesc.

Harta a fost aşezată înaintea lady-ei Helena şi fiecare urmări demonstrațiile lui Paganel.

— Aşa cum v-am mai spus, zise geograful, după ce traversează America de Sud, paralela 37° latitudine întâlneşte insulele Tristan d'Acunha. Eu, susțin că nici unul din cuvintele documentului nu se poate raporta la aceste insule.

După cercetarea scrupuloasă a documentelor, călătorii trebuiră să recunoască totuşi că Paganel avea dreptate. Tristan d'Acunha fu respins în unanimitate.

— Să continuăm, reluă geograful. Ieşind din Atlantic, trecem la două grade sub Capul Bunei Speranţe şi pătrundem în Oceanul Indian. O singură grupă de insule se găseşte în drumul nostru: grupa Amsterdam. Să le supunem aceluiaşi examen. După o controlare atentă, insulele Amsterdam fură înlăturate la rândul lor. Nici un cuvânt, întreg sau nu, francez, englez sau german nu se aplica la această grupă a Oceanului Indian.

— Ajungem acum în Australia, reluă Paganel;- paralela 37° întâlneşte acest continent la Capul Bernouilli şi iese prin golful Twofold. Veţi conveni, ca şi mine, şi fără a forţa textele, că totuşi, cuvântul englez *stra* şi cuvântul francez *austral* se pot aplica Australiei. Lucrul este destul de evident pentru ca să nu insist.

Fiecare aprobă concluzia lui Paganel. Acest sistem reunea toate probabilităţile în favoarea, lui.

— Să mergem mai departe, zise maiorul.

— Haide, răspunse geograful, călătoria e uşoară. Părăsind golful Twofold, trecem braţul de mare care se întinde la răsăritul Australiei şi întâlnim Noua Zeelandă. De la început, vă voi aminti că totuşi, cuvântul din documentul francez arată un „continent", într-un fel ce nu se poate contrazice. Căpitanul Grant nu poate deci să fi găsit refugiu pe Noua Zeelandă care nu-i decât o insulă. Oricum ar fi, examinaţi, comparaţi, întoarceţi cuvintele şi vedeţi dacă s-ar putea referi la aceste noi ţinuturi.

— În nici un fel, răspunse John Mangles, care făcu o minuţioasă observaţie a documentelor şi a planisferei.

— Nu, ziseră cei prezenţi şi chiar maiorul, nu poate fi vorba de Noua Zeelandă.

— Acum, reluă geograful, pe toată întinderea care desparte această mare insulă de coasta americană, paralela 37° nu traversează decât o insulă aridă şi pustie.

— Cum se numeşte? întrebă maiorul.

— Priveşte harta. E Maria Tereza, nume de care nu găsesc nici o urmă în cele trei documente.

— Nici una, răspunse Glenarvan.

— Vă las, deci, prieteni să decideţi, dacă probabilităţile, pentru a nu spune certitudinile, nu sunt în favoarea continentului australian.

— Evident, răspunseră în unanimitate pasagerii şi căpitanul *Duncan-ului*.

— John, zise atunci Glenarvan, ai provizii şi cărbuni în

cantitate îndestulătoare?

— Da, înălțimea voastră, m-am aprovizionat cu îmbelşugare la Talcahuano şi dealtfel oraşul Capul Bunei Speranțe ne va permite să reînnoim foarte uşor combustibilul.

— Ei bine, atunci, îndreaptă-te...

— Încă o observație, zise maiorul.

— Fă-o, Mac Nabbs.

— Oricare ar fi garanțiile de succes pe care ni le oferă Australia, n-ar fi mai nimerit să poposim o zi sau două în insulele Tristan d'Acunha şi Amsterdam? Ele sunt aşezate în drumul nostru. Vom şti atunci dacă *Britannia* n-a lăsat pe acolo vreo urmă din naufragiul ei.

— Neîncrezătorul maior, exclamă Paganel, se încăpățânează!

— Țin mai ales să nu ne întoarcem, dacă Australia, din întâmplare, nu realizează speranțele noastre de acum.

— Precauția îmi pare bună, răspunse Glenarvan.

— Iar eu nu mă opun, replică Paganel. Din contră. — Atunci, John, zise Glenarvan, îndreaptă prora spre Tristan d'Acunha.

— La comandă, înălțimea voastră, răspunse căpitanul şi se urcă pe punte, în timp ce Robert şi Mary Grant adresau lordului Glenarvan cele mai vii cuvinte de recunoştință.

Îndată, *Duncan-ul* depărtându-se de coasta americană şi gonind către răsărit, spinteca valurile Oceanului Atlantic cu prora.

Capitolul II. Tristan d'Acunha

Dacă iahtul ar fi urmat linia ecuatorului, cele 196 de grade care despart Australia de America sau, pentru a zice mai bine, Capul Bernouilli de Capul Corrientes, ar fi făcut 11760 de mile geografice. Dar pe paralela 37°, aceste 196 de grade, din cauza formei globului, nu reprezintă decât 9480 de mile. De la coasta americană la Tristan d'Acunha, sunt 2100 de mile, distanță pe care John Mangles spera să o parcurgă în zece zile, dacă vânturile de est n-ar fi întârziat mersul iahtului. Dar, către seară vântul se linişti deodată, apoi se schimbă şi *Duncan-ul* începu să plutească în voie.

Pasagerii îşi reluaseră în aceeaşi zi traiul obişnuit la bord. După apele Pacificului, se întindeau sub ochii lor apele

Atlanticului. Elementele naturii îşi uneau acum sforţările pentru a-i ocroti. Oceanul era liniştit, vântul sufla în direcţia favorabilă.

Oamenii aşteptau cu încredere coasta australiană. Vorbeau de căpitanul Grant, ca şi cum iahtul s-ar fi dus să-l ia dintr-un anumit port. Cabina lui şi locurile celor doi tovarăşi ai săi erau pregătite. Lui Mary Grant îi plăcea s-o aranjeze şi s-o înfrumuseţeze cu mâinile ei. Ea îi fusese cedată de domnul Olbinett, care împărţea acum odaia doamnei Olbinett. Această cabină se învecina cu celebrul număr şase, reţinut la bordul *Scotiei* de Jacques Paganel.

Savantul geograf stătea închis acolo aproape totdeauna. Lucra de dimineaţă până seara la lucrarea intitulată: *Sublimele impresii ale unui geograf în pampasul din Argentina*. Îl auzeau încercându-şi cu o voce emoţionată elegantele fraze înainte de a le încredinţa albelor pagini ale caietului şi, de mai multe ori, infidel lui Clio, muza istoriei, invoca entuziasmul nemărginit pe divina Caliope, care prezidează marile lucrări epice.

Paganel, dealtfel, nu se ascundea. Castele fiice ale lui Apollo părăseau bucuroase, pentru dânsul, vârfurile Parnasului sau Heliconului. Lady Helena îi făcea complimente sincere. Maiorul îl felicita.

— Dar, mai ales, adăuga el, cu băgare de scamă, fără distracţii dragul meu Paganel; iar dacă, din întâmplare, îţi vine fantezia de a învăţa australiana, să n-o studiezi într-o gramatică chineză!

Lucrurile mergeau, deci, perfect pe bord. Lordul şi Helena Glenarvan observau cu interes pe John Mangles şi Mary Grant. Nu aveau nimic de obiectat şi hotărât, deoarece John nu vorbea, era mai bine să îi lase în pace.

— Ce va gândi căpitanul Grant? zise într-o zi Glenarvan lady-ei Helena.

— Va gândi că John e demn de Mary, scumpul meu Edward şi nu se va înşela.

În acest timp, iahtul se îndrepta repede către ţintă. Cinci zile după ce pierduseră din vedere Capul Corrientes, la 16 noiembrie, simţiră vânturi bune de vest, aceleaşi care ajutau mult corăbiile ce trec capul african contra vânturilor regulate de sud-est. *Duncanul* îşi întinse pânzele şi pluti cu o iuţeală cutezătoare. Elicea abia mişca apele tăiate de proră.

A doua zi, oceanul se acoperi cu imense plante de apă. S-ar fi zis că-i un lac uriaş format de sfărâmăturile de copaci şi

de plante smulse de pe continentele învecinate. Comandantul Maury a atras în mod deosebit atenția navigatorilor asupra lor. *Duncanul* părea că alunecă pe-o livadă întinsă; mersul său fu oarecum stânjenit.

După douăzeci şi patru de ore, în zorii zilei, vocea matelotului de pe catarg se auzi strigând: „Pământ!"

— În ce direcție? întrebă Tom Austin care era de cart.

— În față, răspunse matelotul.

La acest strigăt totdeauna emoționant, puntea iahtului se populă deodată. Îndată a fost scos de sub punte un telescop. Paganel apăru. Savantul îndreptă instrumentul în direcția arătată şi nu văzu nimic.

— Uită-te în nori, îi zise John Mangles.

— Într-adevăr, răspunse Paganel, s-ar zice că-i un fel de pisc aproape invizibil.

— E insula Tristan d'Acunha, reluă John Mangles. — Atunci, dacă am memorie bună, replică savantul, trebuie să fim la optzeci de mile, căci piscul Tristan, înalt de şapte mii de picioare, e vizibil de la această distanță.

— Tocmai, răspunse căpitanul John.

Câteva ore mai târziu, grupul de insule, foarte înalte şi râpoase, era perfect vizibil în zare. Creştetul conic al lui Tristan se desfăcea în negru pe fondul strălucitor al cerului, împestrițat în întregime de razele soarelui ce răsărea. Îndată, insula principală se despărțea de masa stâncoasă, în vârful unui triunghi înclinat către nord-est.

Tristan d'Acunha e aşezată la 37°8' latitudine australă, şi 10"44' longitudine, la vest de meridianul Greenwich. La 18 mile spre sud-vest, Insula Pustie, şi la 10 mile spre sud-est, Insula Privighetorii, completează micul grup în această parte a Atlanticului. Către amiază fixară cele două semne principale care servesc marinarilor drept punct de recunoaştere, la un unghi al insulei Pustii: o stâncă ce înfățişează exact o barcă veche cu pânze, iar la capul de nord al Insulei Privighetorii, două insule asemănătoare unui fort în ruină. La ora trei, *Duncan-ul* ajunse în golful Falmouth din Tristan d'Acunha, pe care Capul Help sau al Bunului Ajutor îl apără contra vânturilor de vest. Acolo zăceau câteva baleniere întrebuințate la pescuitul focilor şi a altor vietăți marine.

John Mangles căută un loc bun de ancorat, căci aceste rade sunt foarte periculoase din cauza vijeliilor în nord-vest şi din nord. Chiar în acest loc, bricul englez *Julia* s-a pierdut

cu oameni şi lucruri în 1829. *Duncan-ul* se apropie la o jumătate de milă de țărm şi ancoră la 30 de metri de stânci. Îndată, pasagere şi pasageri se îmbarcară în barca mare şi coborâră pe un strat de nisip fin şi negru.

Capitala întregului grup de insule Tristan d'Acunha, este de fapt un sătuleț aşezat în fundul golfului, pe un râu zgomotos. Erau acolo vreo 50 de case destup de curate, aşezate cu regularitatea geometrică a arhitecturii engleze. Înapoia acestui oraş în miniatură se întindeau 1500 de hectare de câmp, mărginite de imense ridicături de lavă; deasupra acestui platou, creştetul conic se ridica la o înălțime de 7000 picioare.

Lord Glenarvan fu primit de un guvernator care depindea administrativ de Colonia engleză a Capului. Se informă îndată de Harry Grant şi de *Britannia*, nume cu totul necunoscute prin partea locului. Insulele Tristan d'Acunha nu sunt în drumul corăbiilor şi sunt prin urmare puțin frecventate. De la faimosul naufragiu al lui *Blendon Hall*, care s-a izbit în 1821 de stâncile Insulei Pustii, două vase se mai loviseră de insula principală: *Primauguet* în 1845 şi velierul american cu trei catarge, *Philadelphia* în 1857.

Statistica pierderilor maritime se mărginea la aceste trei catastrofe.

Glenarvan nu se aşteptă să găsească informații mai exacte şi nu ceru lămuriri guvernatorului decât pentru a nu avea nimic să-şi reproşeze. El trimise chiar personalul bordului să facă înconjurul insulei a cărui circumferință este de cel mult şaptesprezece mile. Londra sau Parisul n-ar încăpea într-însa, chiar dacă ar fi de trei ori mai mare.

Pasagerii *Duncan-ului* cutreierară prin sat şi pe coastele vecine. Populația Tristan d'Acunhei nu se ridică nici la 500 de locuitori. Aceştia sunt englezi şi americani, însurați cu negrese şi cu hotentote din Colonia Capului, care lasă oarecum de dorit în privința aspectului fizic. Copiii acestor căsnicii eterogene prezentau un amestec neplăcut al vigurozității saxone şi al negrului african.

Această plimbare de turişti, fericiți de a simți sub picioarele lor uscatul, se prelungi pe țărmurile pe care se termină marea întindere necultivată; în orice altă parte, coasta e făcută din râpe de lavă, tăiate de sus în jos şi aride. Aici albatroşii şi pinguinii se numără cu sutele de mii.

Vizitatorii, după ce examinaseră stâncile, coborâră din nou la şes; izvoare vii şi numeroase, alimentate de zăpezile

veşnice, murmurau ici şi colo; tufişuri verzi în care ochiul număra aproape tot atâtea vrăbii cât şi flori, înveseleau pământul; un singur copac, un fel de filic înalt de 20 de picioare şi „tusseh", plantă arondinacee, uriaşă, cu trunchiul lemnos, ieşeau din păşunea înverzită; o acenă cu trunchiul ca viţa de vie, lomari puternici cu filamente încâlcite, câteva plante cu tulpina lemnoasă, ancerine ale căror parfumuri încărcau vântul cu mirosuri pătrunzătoare, muşchi, ţeline sălbatice şi ferigi formau o floră îmbelşugată. Se simţea că o primăvară veşnică îşi revărsa darurile pe această insulă privilegiată. Paganel susţinu cu entuziasmului obişnuit că aici era faimoasa Ogygia cântată de Fenelon. El propuse lady-ei Glenarvan să caute o grotă, asemenea iubitoarei Calypso[38] şi nu ceru altă întrebuinţare pentru sine însuşi, decât să fie „una din nimfele care o serveau".

Astfel, vorbind şi admirând, pasagerii se întoarseră pe iaht către amurg; în împrejurimile satului, păşteau turme de boi şi oi; câmpurile de grâu, de porumb şi de zarzavaturi cultivate de patruzeci de ani, îşi desfăşurau bogăţiile naturale până în străzile capitalei.

Această călătorie de circumnavigaţie nu dădu, deci, alt rezultat decât de a şterge definitiv insula Tristan din programul cercetărilor lor.

Duncan-ul putea deci să părăsească grupul insulelor africane şi să-şi continue drumul spre vest. Nu plecă însă în aceeaşi seară, pentru că Glenarvan dădu voie echipajului său să vâneze nenumărate foci, care, sub numele de vaci, lei, urşi şi elefanţi marini, umplu ţărmurile golfului Falmouth. Altădată, balenelor le plăcea să stea în apele insulei; dar atât le-au urmărit şi le-au prins pescarii încât cu greu se mai putea da de urma lor. Amfibiile, din contră, se întâlneau cu miile. Echipajul iahtului se hotărî să întrebuinţeze noaptea vânând, iar ziua următoare pentru a face o provizie bogată de ulei. Plecarea *Duncan-ului* a fost amânată pentru a treia zi, 20 noiembrie.

În timpul cinei, Paganel dădu câteva amănunte asupra insulelor Tristan, care interesară pe auditoriu. Ei aflară că acest grup, descoperit în 1506 de portughezul Tristan d'Acunha, unul din tovarăşii lui Albuquerque[39], rămase neexplorat mai mult de un secol. Aceste insule treceau, nu fără dreptate, drept cuiburi de furtuni şi n-aveau o reputaţie mai bună ca Bermudele. Erau deci ocolite şi niciodată nu se oprea vreo corabie acolo care să nu fi fost aruncată fără voia

ei de uraganele Atlanticului.

În 1697, se opriră pe aceste insule trei bastimente olandeze ale Companiei Indiilor, fixându-le limitele şi lăsând marelui astronom Halley grija de a revedea calculele lor în anul 1700. De la 1712 la 1767, câțiva navigatori francezi le recunoscură şi mai ales La Pérouse, pe care instrucțiile sale îl conduseră acolo în timpul celebrei călătorii din 1785.

Aceste insule, aşa de puțin vizitate până atunci, rămăseseră pustii, când, în 1811, un american, Jonathan Lambert, întreprinse colonizarea lor. El şi doi tovarăşi ancorară acolo în luna ianuarie şi-şi făcură cu mult curaj meseria de coloni. Guvernatorul englez din Capul Bunei Speranțe aflând că prosperau, le oferi protectoratul Angliei. Jonathan primi şi înălță pe coliba sa pavilionul Britanic. Părea că trebuia să domnească în linişte peste „popoarele sale", compuse dintr-un italian bătrân şi dintr-un mulatru portughez, când, într-o zi, într-o recunoaştere a țărmurilor regatului său, se înecă sau a fost înecat, nu se ştie prea bine. Veni şi anul 1816. Napoleon a fost închis la Sfânta Elena şi, pentru a-l păzi mai bine, Anglia a stabilit o garnizoană în insula Ascension şi alta la Tristan d'Acunha. Garnizoana din Tristan consta dintr-o companie de artilerie a Capului şi un detaşament de hotentoți. Ea rămase acolo până la 1821 şi la moartea prizonierului Sfintei Elena a fost repatriată la Cap.

— Un singur european, adăugă Paganel, un caporal, un scoțian...

— Ah! Un scoțian! zise maiorul, pe care compatrioții săi îl interesau totdeauna, în mod deosebit.

— El se numea William Glass, răspunse Paganel, şi rămase în insulă cu soția sa şi cu doi hotentoți. Doi englezi, un matelot şi un pescar de pe Tamisa, exdragon în armata argentiniană, se uniră cu scoțianul şi, în sfârşit, în 1821, unul dintre naufragiații lui *Blendon Hall*, însoțit de tânăra sa soție, găsi refugiu în insula Tristan. Astfel, în 1821, insula număra şase bărbați şi două femei. În 1829, ea avu până la şapte bărbați, şase femei şi patruzeci de copii. În 1835, cifra se ridica la patruzeci şi mai apoi a fost triplată.

— Aşa încep națiunile, zise Glenarvan.

— Voi adăuga, reluă Paganel, pentru a completa istoricul insulei Tristan d'Acunha, că această insulă îmi pare să merite ca şi Juan Fernandez, numele de insula Robinsonilor. Într-adevăr, dacă doi marinari au fost părăsiți pe rând la Juan Fernandez, doi savanți trebuiau să fie la Tristan d'Acunha. În

anul 1793, unul din compatrioții mei, naturalistul Aubert DupetitThomas, târât de focul colectării de plante, s-a pierdut, şi nu a putut ajunge bastimentul decât în momentul în care căpitanul a ridicat ancora. În 1824, unul din compatrioții dumitale, dragul meu Glenarvan, un desenator abil, Auguste Earle, a rămas părăsit în insulă timp de opt luni. Căpitanul său, uitând că era pe pământ, pornise spre Capul Bunei Speranțe.

— Iată ce înseamnă să fii un căpitan distrat, răspunse maiorul. Era, fără îndoială, una dintre rudele dumitale, Paganel!

— Dacă nu era, ar fi meritat să fie! Răspunsul geografului termină convorbirea.

În timpul nopții, echipajul *Duncan-ului* a vânat vreo cincizeci de foci mari. După ce autorizase vânătoarea, Glenarvan nu putea interzice câştigul. Ziua următoare a fost deci, întrebuințată pentru strângerea uleiului şi prepararea pieilor acestor prețioase amfibii. Fireşte, pasagerii îşi întrebuințară această a doua zi de popas, ca să facă o nouă excursie în insulă, Glenarvan şi maiorul îşi luară puştile pentru a încerca vânatul insulei. În timpul plimbării, înaintară până la picioarele muntelui pe un pământ semănat cu sfărâmăturile descompuse de zgură, de lavă poroasă şi neagră, şi cu toate rămăşițele vulcanice. Picioarele muntelui ieşeau dintr-un haos de stânci care se clătinau. Era greu să te înşeli asupra naturii enormului con şi căpitanul englez, Carmichael, avusese dreptate spunând că e un vulcan stins.

Vânătorii zăriră câțiva mistreți. Unul din ei căzu lovit de glonțul maiorului. Glenarvan se mulțumi să doboare mai multe perechi de potârnichi negre, din care bucătarul avea să facă o tocană excelentă. În vârful platourilor ridicate au fost zărite numeroase capre. Cât despre pisicile sălbatice, mândre, îndrăznețe şi puternice ele mişunau pretutindeni.

La ora opt, toată lumea era întoarsă la bord, iar noaptea *Duncan-ul* părăsea insula Tristan d'Acunha.

Capitolul III. Insula Amsterdam

Intenția lui John Mangles era de a se duce să se aprovizioneze cu cărbuni la Capul Bunei Speranțe. Trebui deci să se depărteze puțin de paralela treizeci şi şapte şi să urce cu două grade spre nord. *Duncan-ul* se găsea

dedesubtul zonei vânturilor alizee şi întâlni vânturi puternice de apus foarte favorabile mersului său[40]. În mai puțin de şase zile, trecu cele 1300 mile care despart Tristan d'Acunha de capul african.

La 24 noiembrie, la ora trei noaptea, ajunseră la muntele Mesei şi puțin mai târziu John semnală muntele Semnalelor de la intrarea golfului. La ora opt ancoră în portul Cape-Town.

Paganel, în calitatea lui de membru al Societății de Geografie, ştia că extremitatea Africii a fost semnalată pentru prima oară în 1486 de amiralul portughez Bartolomeu Diaz şi explorată abia în 1497 de celebrul Vasco da Gama. Şi cum n-ar fi ştiut-o Paganel, deoarece Camoens cânta în *Lusiadele* lui gloria marelui navigator? Dar în această privință, el făcu o observație curioasă: dacă Diaz, în 1486, şase ani înainte de prima călătorie a lui Cristofor Columb, ar fi trecut Capul Bunei Speranțe, descoperirea Americii ar fi putut fi întârziată la infinit. Într-adevăr, drumul Capului era cel mai scurt şi cel mai drept pentru a merge în Indiile Orientale. Adâncindu-se către apus, ce căuta marele marinar genovez, dacă nu să scurteze călătoria în Țara mirodeniilor? Deci, Capul odată trecut, expediția lui rămânea fără țintă şi probabil că n-ar mai fi întreprins-o.

Oraşul Cap, aşezat în fundul golfului Cap, a fost întemeiat în 1652 de olandezul Van Riebeck. Aceasta era capitala unei colonii importante, care a devenit negreşit engleză după tratatele din 1815. Nu aveau de cheltuit pentru plimbare decât douăsprezece ore, căci o zi îi ajungea căpitanului John ca să-şi reînnoiască proviziile. Voia să plece pe 26, de dimineață.

Nici nu trebuia mai mult, dealtfel, pentru a parcurge căsuțele regulate ale acestei table de şah care se numeşte Cape-Town, pe care 30000 de locuitori, unii albi şi alții negri, joacă rolurile de regi, regine, cavaleri, pioni şi poate şi de nebuni. Aşa, cel puțin, se exprimă Paganel. După ce au văzut castelul care se ridică în partea de sud-est a oraşului, casa şi grădina guvernatorului, bursa, muzeul, crucea de piatră aşezate de Bartolomeu Diaz în timpul descoperirii sale şi după ce au băut un pahar de Pontai, prima producție a vinurilor din Constance, nu rămânea decât să plece, ceea ce făcură călătorii a doua zi, la răsăritul soarelui. *Duncan-ul* îşi întinse pânzele şi după câteva ore trecea faimosul Cap al Furtunilor, căruia optimistul rege al Portugaliei, Ioan al II-

lea, îi dădu foarte neîndemânatic numele de Bună Speranță.

De trecut 2900 de mile între Cap şi insula Amsterdam, pe o mare liniştită şi sub un vânt prielnic, era o chestiune de vreo zece zile. Navigatorii, mai favorizați decât călătorii din pampas, nu aveau să se plângă de elementele naturii. Aerul şi apa, unite contra lor pe uscat, se uneau acum pentru a-i împinge tot înainte.

— Ah! Marea! Marea! repeta Paganel, acesta e câmpul adevărat pe care se exercită forțele umane şi vasul e adevăratul vehicul al civilizației! Gândiți-vă, prieteni. Dacă globul n-ar fi fost decât un continent imens, nu s-ar cunoaşte încă nici a noua parte din el în secolul al XIX-lea! Uitați-vă ce se petrece în interiorul marilor întinderi. În stepele Siberiei, în câmpiile Asiei Centrale, în pustiurile Africii, în păşunile Americii, în întinsele ținuturi ale Australiei, în pustietățile înghețate ale polilor, omul abia îndrăzneşte să se aventureze; cel mai îndrăzneț dă înapoi, cel mai curajos sucombă. Nu se poate trece. Mijloacele de transport sunt neîndestulătoare. Căldura, bolile, sălbăticia indigenilor, formează atâtea obstacole de neîntrecut. Douăzeci de mile de pustiu despart oamenii mai mult decât 500 de mile de ocean! De la o coastă la alta eşti vecin; dacă te desparte o pădure, străin! Anglia se mărgineşte cu Australia pe când Egiptul, de exemplu, pare să fie la milioane de leghe de Senegal iar Pekinul la antipodul Petersburgului! Marea se străbate astăzi mai uşor decât cea mai mică Sahară şi, grație ei, cum a spus foarte drept un savant american, maiorul Maury, s-a stabilit o rudenie universală între toate părțile lumii.

Paganel vorbea cu căldură şi nici maiorul nu găsi ceva de obiectat. Dacă, pentru a-l regăsi pe Harry Grant, ar fi trebuit să urmeze linia paralelei treizeci şi şapte pe un continent, întreprinderea n-ar fi putut fi încercată; dar marea era acolo pentru a-i duce pe curajoşii cercetători de la un loc la altul. La 6 decembrie, în zorii zilei, ieşi din sânul valurilor ei o nouă fâşie de teren.

Era insula Amsterdam, aşezată la 37°47’ latitudine şi 77°24’, de longitudine, al cărei con, pe un timp senin, e vizibil de la cincizeci de mile. La ora opt, forma sa, neprecizată încă, reproducea destul de exact înfățişarea Tenerifei.

— Prin urmare, zise Glenarvan, ea seamănă cu Tristan d’Acunha.

— Foarte drept, răspunse Paganel, după axioma geometrografică: două insule asemănătoare cu a treia, seamănă între ele. Voi adăuga că, la fel cu Tristan d'Acunha, insula Amsterdam este şi a fost, de asemenea, bogată în foci şi în Robinsoni.

— Sunt deci peste tot Robinsoni? întrebă lady Helena.

'— Pe legea mea, doamnă, răspunse Paganel, cunosc puține insule care să nu fi avut aventura lor de acest fel; întâmplarea realizase cu mult înaintea lui, romanul nemuritorului dumneavoastră compatriot Daniel Defoe.

— Domnule Paganel, zise Mary Grant, îmi dați voie să vă pun o întrebare?

— Două, scumpa mea miss şi mă oblig să răspund la ele.

— Ei bine, reluă fata, vă temeți mult la gândul de a rămâne părăsit pe o insulă pustie?

— Eu? strigă Paganel.

— Hai, prietene, zise maiorul, n-ai să mărturiseşti că aceasta e cea mai vie dorință a dumitale!

— Nu pretind asta, replică geograful, dar în sfârşit, aventura nu prea mi-ar displăcea. Mi-aş reface o viață nouă. Aş vâna, aş pescui, aş alege locuință iarna într-o grotă şi vara pe un copac; aş avea magazii pentru recoltele mele; în sfârşit mi-aş coloniza insula.

— Cu dumneata singur?

— Cu mine singur, dacă ar trebui. Dealtfel, eşti vreodată singur pe lume? Nu-ți poți alege prieteni în rasa animală? Să domesticeşti o căprioară tânără, un papagal guraliv, o maimuță îndemânatică? Şi dacă întâmplarea îți trimite un tovarăş, precum credinciosul Vineri {41}, ce trebuie mai mult pentru a fi fericit? Doi prieteni pe-o stâncă, iată fericirea! Presupuneți-l pe maior şi pe mine...

— Mulțumesc, răspunse maiorul, n-am nici un gust pentru rolurile lui Robinson şi le-aş juca foarte rău.

— Dragă domnule Paganel, răspunse lady Helena, cred că realitatea e cu totul alta. Dumneata nu te gândeşti decât la aceşti Robinsoni imaginari, aruncați cu grijă într-o insulă bine aleasă şi cu care natura se poartă ca şi cu nişte copii răsfățați! Dumneata nu vezi decât partea frumoasă a lucrurilor!

— Cum, doamnă, nu credeți că s-ar putea să fiu fericit pe-o insulă pustie?

— Nu cred. Omul e făcut pentru societate, nu pentru singurătate. Singurătatea nu poate să producă decât

disperare. Aceasta-i o chestiune de timp. Ca la început, grijile vieții materiale, nevoile existenței să-l distreze pe nenorocitul abia scăpat din valuri, ca nevoile prezentului să-i ascundă amenințările viitorului, se poate! Dar pe urmă când se simte singur, departe de semenii săi, fără speranțe de a-şi revedea țara şi pe cei pe care-i iubeşte, ce trebuie să gândească, ce trebuie să sufere dânsul? Insula lui e lumea. Toată omenirea se închide într-însul şi când vine moartea, moarte îngrozitoare în această părăsire, el e acolo ca ultimul om în ultima zi a lumii. Crede-mă, domnule Paganel, e mai bine să nu fii în asemenea situație.

Paganel a fost nevoit să primească, nu fără păreri de rău, argumentele lady-ei Helena şi convorbirea se prelungi astfel asupra avantajelor şi neplăcerilor singurătății, până în momentul în care *Duncan-ul*

ancoră la o milă de țărmul insulei Amsterdam. Acest grup izolat în Oceanul Indian este format din două insule distincte aşezate aproape la treizeci şi trei de mile una de alta, pe meridianul peninsulei indiene; la nord e insula Amsterdam sau Sfântul Petru, la sud, insula Sfântul Paul; dar e bine de spus că ele au fost adesea confundate de geografi şi de navigatori.

Aceste insule au fost descoperite în decembrie 1766 de olandezul Vlaming, apoi recunoscute de Entrecasteaux pe care-l duceau atunci vasele *L'Espérance* şi *La Recherche* în căutarea lui La Pérouse. De la această călătorie datează confuzia celor două insule. Marinarul Barrow, Beautemps-Beaupré în atlasul lui Entrecasteaux, apoi Horsburg, Pinkerton şi alți geografi au descris mereu insula Sfântul Petru în loc de insula Sfântul Paul şi reciproc. În 1858, ofițerii fregatei austriace *Novara*, în călătoria ei în jurul pământului au evitat să comită această greşeală, pe care Paganel ținea s-o rectifice în mod deosebit.

Insula Sfântul-Paul, aşezată în sudul insulei Amsterdam, nu-i decât o insuliță nelocuită, formată dintr-un munte conic care trebuie să fie un vulcan vechi. Insula Amsterdam, spre care şalupa conducea pe pasagerii *Duncan-ului*, poate să aibă însă o rază de 12 mile. Este locuită de câțiva exilați de bunăvoie care s-au obişnuit cu această existență tristă. Ei sunt păzitorii pescăriei, care aparține ca şi insula, unui oarecare domn Otovan, negustor din insula Réunion. Acest suveran, nerecunoscut încă de marile puteri europene, are acolo un venit de 75 până la 80.000 de franci, pescuind,

sărând şi trimițând un „chelodactylus” cunoscut sub numele de morun de mare.

Dealtfel, insula Amsterdam era destinată să devină şi să rămână franceză. Într-adevăr, ea a aparținut de la început, prin dreptul primului ocupant, demnului Camin, armator din Saint-Denis din Bourbon; apoi a fost cedată, în virtutea unui oarecare contract internațional, unui polonez care o cultivă cu ajutorul unor sclavi din Madagascar. Cine zice polonez zice francez, în aşa fel încât din poloneză insula redeveni franceză în mâinile domnului Otovan.

Când *Duncan-ul* acosta, la 6 decembrie 1864, populația sa se ridica la trei locuitori, un francez şi doi mulatri, toți trei funcționari ai negustorului proprietar. Paganel putu deci să strângă mâna unui compatriot în persoana respectabilului domn Viot, atunci foarte bătrân. Acesta făcu cu multă politețe onorurile insulei. Era o zi fericită, aceea în care primea nişte străini amabili. Sfântul Petru nu-i frecventată decât de pescari de foci şi de balene rare, oameni, de obicei, foarte grosolani. Domnul Viot prezentă pe cei doi supuşi ai săi mulatri; ei formau întreaga populație vie a insulei, împreună cu câțiva mistreți retraşi în interior şi cu mai multe mii de pinguini. Căsuța în care locuiau cei trei insulari era aşezată în fundul unui port natural din sud-vest format din prăbuşirea unei părți a muntelui.

Mult mai înainte de domnia lui Otovan I, insula Sfântul Petru servi de adăpost unor naufragiați. Paganel interesă mult pe auditorul său începându-şi prima povestire prin aceste cuvinte: *Istoria celor doi scoțieni părăsiți pe insula Amsterdam*.

Era în 1827. Corabia engleză *Palmira*, trecând prin fața insulei, zări un fum care se destrăma în aer. Căpitanul se apropie de țărm şi văzu îndată doi oameni făcând semne disperate. Trimise la țărm barca sa, care îl luă pe Jacques Paine, un flăcău de douăzeci şi de ani, şi pe Robert Proudfoot, în vârstă de patruzeci şi opt de ani. Aceşti doi nenorociți erau de nerecunoscut. De un an şi opt luni, aproape fără mâncare, aproape fără apă dulce, trăind din scoici, pescuind cu un cui îndoit, prinzând din timp în timp, din fugă, vreun pui de mistreț, stând uneori şi câte trei zile fără a mânca, veghind ca nişte vestale lângă un foc aprins cu ultima lor bucățică de iască, nelăsându-l niciodată să se stingă şi luându-l cu dânşii în excursii ca pe un lucru de cel mai mare preț, trăiră astfel în mizerii, în lipsuri, în suferințe.

Paine şi Proudfoot fuseseră debarcaţi în insulă de o corăbioară cu două catarge care pescuia foci. După obiceiul pescarilor, ei trebuiau să se aprovizioneze timp de o lună cu piei şi ulei aşteptând întoarcerea goeletei. Goeleta nu mai veni. Cinci luni după aceea, vasul *Hope*, care se ducea la Van Diemen, se opri în faţa insulei, dar căpitanul, printr-unul din acele capricii barbare pe care nimic nu le explică, a refuzat primirea celor doi scoţieni; el plecă fără a le lăsa nici un pesmet, nici o scăpărătoare şi desigur că cei doi nenorociţi ar fi fost morţi după puţin timp, dacă *Palmira* nu i-ar fi luat Ia bordul ei.

A doua aventură pe care o menţionează istoria insulei Amsterdam, dacă o asemenea stâncă poate să aibă o istorie — e aceea a căpitanului Peron, de astă dată un francez. Această aventură, dealtfel, începe ca aceea a celor doi scoţieni şi se isprăveşte tot aşa: o oprire de bunăvoie în insulă, o corabie care nu se mai întoarce şi o corabie străină pe care întâmplarea vânturilor o aduce după patruzeci de luni de părăsire. Numai că o dramă sângeroasă a caracterizat şederea căpitanului Peron, şi a oferit puncte curioase de asemănare cu evenimentele imaginare care-l aşteptau la întoarcerea sa în insulă pe eroul lui Daniel Defoe.

Căpitanul Peron debarcase cu patru mateloţi, doi englezi şi doi francezi; el trebuia, timp de cincisprezece luni, să vâneze lei marini. Vânătoarea a fost bogată, dar când cele cincisprezece luni trecură, corabia nu mai veni; relaţiile internaţionale de veniră anevoioase. Cei doi englezi se revoltară contra căpitanului Peron care ar fi fost ucis în mâinile lor, fără ajutorul compatrioţilor săi. Începând din acel moment, cele două părţi se pândeau zi şi noapte; armaţi necontenit, când învingători, când învinşi, rând pe rând, au dus o existenţă groaznică de mizerie şi de nelinişti. Şi, desigur, una ar fi sfârşit prin a o nimici pe cealaltă, dacă o corabie engleză nu i-ar fi repatriat pe aceşti nenorociţi pe care o nenorocită chestiune de naţionalitate îi despărţea pe-o stâncă a Oceanului Indian.

Astfel au decurs aceste aventuri. De două ori insula Amsterdam deveni patria marinarilor părăsiţi, pe care Providenţa i-a scăpat de două ori de nenorocire şi moarte. Dar, de atunci nici o corabie nu se mai rătăci pe coaste. Un naufragiu i-ar fi aruncat epavele pe plajă; naufragiaţii ar fi venit la pescăriile domnului Viot. Bătrânul locuia în insulă de mulţi ani şi niciodată nu i se oferi ocazia de a-şi exercita

ospitalitatea fața de victimele mării. Nu ştia nimic de *Britannia* şi de căpitanul Grant. Nici insula Amsterdam, nici insula Sfântul Paul pe care balenierele şi pescarii le vizitau adesea, nu au fost teatrul acestei catastrofe.

Glenarvan nu a fost nici surprins, nici întristat de răspunsul său. Tovarăşii săi şi dânsul, în aceste diferite opriri, îl căutau pe căpitanul Grant unde nu era, şi nu unde era. Voiau să-i constate lipsa în aceste diferite puncte ale paralelei, iată totul. Plecarea *Duncan-ului* fu deci hotărâtă pentru a doua zi.

Până seara, pasagerii vizitară insula, a cărei înfățişare e foarte atrăgătoare. Dar fauna şi flora ei nar fi putut constitui însă obiectul celui mai prolix dintre naturalişti. Ordinul patrupedelor, păsărilor, peştilor şi cetaceelor nu cuprindea decât câțiva mistreți sălbatici, nişte pescăruşi „ai zăpezi", albatroşi, bibani şi foci. Apele termale şi izvoarele feruginoase scăpau ici şi colo din lava negricioasă, şi-şi plimbau vaporii lor deşi deasupra solului vulcanic. Unele din aceste izvoare erau la o temperatură foarte înaltă. John Mangles a cufundat în apa acestor izvoare un termometru Fahrenheit care arătă optzeci de grade. Peştii prinşi în mare, la câțiva paşi de acolo, fierbeau în cinci minute în aceste ape aproape clocotinde; ceea ce-l hotărî pe Paganel să nu se scalde în ele.

Către seară, după o plimbare bună, Glenarvan îşi luă rămas bun de la bunul domn Viot. Fiecare îi ură toată fericirea posibilă pe insula aceea pustie. În schimb bătrânul făcu urări pentru succesul expediției.

Capitolul IV. Rămăşagurile dintre Jacques Paganel şi maiorul Mac Nabbs

La 7 decembrie, pe la ora trei dimineața, cazanele Duncan-ului sforăiau; ancora se ridică, părăsi fundul nisipos al micului port, elicea se puse în mişcare şi iahtul ieşi în larg. Când pasagerii se urcară pe punte, la ora opt, insula Amsterdam dispărea în întunecimea zării.

Acesta era ultimul popas pe drumul paralelei 37°, şi numai 3000 de mile îi despărțeau de coasta australiană. Dacă vântul de apus ar fi rămas favorabil încă vreo douăsprezece zile, dacă marea s-ar fi arătat prielnică, *Duncan-ul* şi-ar fi atins ținta.

Mary Grant şi Robert priveau nu fără emoţie valurile pe care fără îndoială că le brăzdase şi *Britannia* cu câteva zile înainte de naufragiu. Acolo, poate, căpitanul Grant, cu corabia lui avariată, cu echipajul său redus, lupta încă împotriva furtunilor, simţindu-se târât spre coastă cu o putere de neînfrânt. John Mangles arăta fetei curenţii arătaţi pe harta bordului şi explica direcţia lor. Curentul care străbate Oceanul Indian, duce la continentul australian şi acţiunea lui se simte de la apus spre răsărit în Pacific, nu mai puţin ca în Atlantic. Aşadar, *Britannia*, cu catargele rupte, cu cârma desfăcută, trebuise să fie târâtă spre coastă şi să se sfărâme de ea.

Totuşi, se arăta aici o dificultate. Ultimele ştiri de la căpitanul Grant erau din Callao, la 30 mai 1862, după *Mercantile and Shipping Gazette*. Cum se putea ca la 7 iunie, opt zile după ce părăsise coasta Peruului, *Britannia* să se fi găsit în Marea Indiilor? Paganel, consultat în această privinţă, dădu un răspuns foarte plauzibil.

Era într-o seară, la 12 decembrie, şase zile după plecarea din insula Amsterdam. Lord şi lady Glenarvan, Robert şi Mary Grant, căpitanul John, Mac Nabbs şi Paganel vorbeau pe dunetă. Ca de obicei, vorbeau despre *Britannia*, vasul fiind unica preocupare a călătorilor. Se întâmpinau dificultăţi în restabilirea itinerarului căpitanului Grant.

Paganel, la această neaşteptată observaţie pe care o făcu Glenarvan, ridică rapid capul cu vioiciune. Apoi, fără a răspunde, se duse să caute documentul. Când se întoarse, se mulţumi să ridice din umeri.

— Bun, dragul meu prieten, zise Glenarvan, dar dăne cel puţin un răspuns.

— Nu, răspunse Paganel, voi pune numai o întrebare şi o voi adresa căpitanului John.

— Vorbeşte, domnule Paganel, zise John Mangles.

— O corabie care merge bine poate să străbată întro lună toată partea Oceanului Pacific cuprinsă între America şi Australia?

— Da, făcând două sute de mile în douăzeci şi patru de ore.

— Aceasta-i o cursă extraordinară?

— Deloc. Cliperele cu vele obţin adesea viteze superioare.

— Ei bine, reluă Paganel, în loc de a citi „7 iunie", pe document, presupuneţi că marea a ros o cifră a acestei date, şi citiţi „17 iunie" sau „27 iunie", şi totul se explică.

— În adevăr, răspunse lady Helena, de la 31 mai la 21 iunie...

— Căpitanul Grant a putut să treacă Pacificul şi să se găsească în Oceanul Indian!

Un viu sentiment de mulțumire întâmpină concluzia lui Paganel.

— Încă un punct luminat, zise Glenarvan, şi aceasta graţie prietenului nostru. Nu ne rămâne, deci, decât să aşteptăm Australia şi să căutăm urmele *Britanniei* pe coasta ei occidentală.

— Sau pe coasta ei orientală, zise John Mangles.

— Într-adevăr, ai dreptate, John. Nimic nu arată în document că nenorocirea a avut loc mai degrabă pe țărmurile de vest decât pe cele de est. Căutările voastre vor trebui, deci, să se îndrepte spre aceste două puncte în care Australia e tăiată de paralela 37°.

— Astfel, *milord*, zise fata, mai încape vreo îndoială în această privinţă?

— O! Nu, miss, se grăbi să răspundă John Mangles, care voi să împrăştie teama lui Mary Grant. Înălțimea sa va binevoi să observe că dacă totuşi căpitanul Grant ar fi ajuns pe țărmurile răsăritene ale Australiei, ar fi găsit aproape îndată ajutor. Toată această coastă e engleză, ca să zicem aşa, şi e populată de colonişti. Echipajul *Britanniei* nu avea de făcut decât zece mile pentru a întâlni compatrioți.

— Bine, căpitane John, replică Paganel. Mă unesc cu părerea dumitale. Pe coasta orientală, la golful Twofold, la oraşul Eden, Harry Grant nu numai că ar fi primit azil într-o colonie engleză, dar mijloacele de transport nu i-ar fi lipsit, pentru a se întoarce în Europa.

— Astfel, zise lady Helena, naufragiații nu au putut găsi aceleaşi resurse pe această parte a Australiei către care ne duce *Duncan-ul*.

— Nu, doamnă, răspunse Paganel, coasta e pustie. Nici un drum de comunicaţie nu o leagă cu Melbourne sau Adelaide. Dacă *Britannia* s-a pierdut pe şirul de stânci care o mărginesc, orice ajutor i-a lipsit, ca şi cum s-ar fi sfărâmat pe plajele neospitaliere ale Africii.

— Dar, atunci, întrebă Mary Grant, ce a devenit tatăl meu, de doi ani?

— Draga mea Mary, răspunse Paganel, eşti sigură, nu-i aşa, că negreşit căpitanul Grant a ajuns pe pământul australian după naufragiul său?

— Da, domnule Paganel, răspunse tânăra fată.

— Ei bine, odată pe continent, ce a devenit căpitanul Grant? Aici, ipotezele nu-s numeroase. Ele se reduc la trei. Sau Harry Grant şi tovarăşii săi au ajuns la coloniile engleze, sau au căzut în mâna indigenilor, sau, în sfârşit, s-au pierdut în imensele pustietăţi ale Australiei.

Paganel tăcu şi căută în ochii auditoriului său o aprobare.

— Continuă, Paganel, zise lord Glenarvan.

— Continui, răspunse Paganel; şi de la început resping prima ipoteză. Harry Grant n-a putut ajunge la coloniile engleze, căci scăparea lui era asigurată şi de mult timp ar fi fost lângă copiii săi în oraşul Dundee.

— Sărmanul tată, murmură Mary Grant, de doi ani despărţit de noi!

— Lasă-l pe domnul Paganel să vorbească, surioară, zise Robert; el va termina prin a ne spune...

— Vai! Nu, băiatul meu! Tot ce pot afirma, e că tatăl vostru e prizonierul australienilor, sau...

— Dar aceşti indigeni, întrebă cu vioiciune lady Glenarvan, sunt?...

— Liniştiţi-vă, doamnă, răspunse savantul care înţelesese gândul lady-ei Helena; aceşti indigeni sunt sălbatici, abrutizaţi, în ultimul grad al inteligenţei omeneşti, dar cu obiceiuri blânde, iar nu cruzi ca vecinii lor din Noua Zeelandă. Dacă au făcut prizonieri pe naufragiaţii *Britanniei*, ei n-au ameninţat niciodată viaţa lor, puteţi să mă credeţi. Toţi călătorii sunt unanimi asupra punctului că australienii au groază de a vărsa sânge şi de multe ori au găsit în dânşii aliaţi credincioşi pentru respingerea bandelor de prădalnici, dealtfel destul de cruzi.

— Auzi ce zice domnul Paganel, reluă lady Helena adresându-se lui Mary Grant. Dacă tatăl dumitale e în mâinile indigenilor, îl vom găsi...

— Şi dacă s-a pierdut în această ţară imensă? răspunse fata, ale cărei priviri întrebau pe Paganel.

— Ei bine, strigă geograful cu un ton încrezător, tot îl vom găsi! Nu-i aşa, prieteni?

— Fără îndoială, răspunse Glenarvan care voi să dea convorbirii o culoare mai puţin tristă. Nu admit să se piardă...

— Nici eu, replică Paganel.

— Australia e mare? întrebă Robert.

— Australia, băiatul meu, are cam 775 de milioane de

hectare, adică patru cincimi din Europa.

— Numai atâta? zise maiorul.

— Da, Mac Nabbs, cu o aproximație de un yard. Crezi că o asemenea întindere are dreptul să ia calificativul de „continent” pe care i-l dă documentul?

— Desigur, Paganel.

— Voi adăuga, reluă savantul, că sunt puțini călători care s-au pierdut în această mare întindere. Cred chiar că Leichardt e singurul a cărui soartă e ignorată, şi încă am fost informat la Societatea de Geografie, câtva timp înaintea plecării mele, că Mac Intyre credea că-i regăsise urmele.

— Australia n-a fost străbătută în toate părțile ei? întrebă lady Glenarvan.

— Nu, doamnă, răspunse Paganel, mai lipseşte mult. Acest continent nu-i mai bine cunoscut decât interiorul Africii şi, totuşi, nu-i lipsă de călători întreprinzători. De la 1806 până la 1862 peste cincizeci de exploratori, în interior şi pe coaste, au lucrat la recunoaşterea Australiei.

— Oh! cincizeci, zise maiorul cu un aer de îndoială. — Da, Mac Nabbs! Înțeleg să vorbesc de marinarii care au delimitat țărmurile australiene în mijlocul primejdiilor unei navigații necunoscute şi de călătorii care s-au aventurat în acest continent întins.

— Totuşi, cincizeci e mult zis, replică maiorul.

— Şi am să merg mai departe, Mac Nabbs, reluă geograful întărâtat necontenit de contrazicerile acestuia.

— Mergi mai departe, Paganel.

— Dacă mă desfizi, îți voi cita aceste cincizeci de numere fără a şovăi.

— Oh! Oh! zise liniştit maiorul. Uite, savanții au o încredere oarbă în ei!

— Maiorule, zise Paganel, pariezi pe carabina dumitale Purdey Moore & Dickson contra telescopului meu de secretar?

— De ce nu, dacă asta îți face plăcere.

— Bun! Iată o carabină cu care n-ai să împuşti niciodată căprioare sau vulpi, doar dacă n-am să ți-o împrumut, ceea ce voi face totdeauna cu plăcere.

— Paganel, răspunse maiorul cu seriozitate, când vei avea nevoie de telescopul meu, el e totdeauna la dispoziția dumitale.

— Să începem, deci, replică Paganel. Doamnelor şi domnilor, dumneavoastră alcătuiți galeria care ne judecă. Tu,

Robert, vei număra punctele.

Lordul şi Lady Glenarvan, Mary şi Robert, maiorul şi John Mangles, pe care discuția îi însufleţea, se pregătiră să asculte pe geograf. Era vorba, dealtfel, de Australia, către care îi ducea *Duncan-ul* şi povestirea nu putea veni mai la timp. Paganel a fost, deci, invitat să înceapă fără întârziere.

— Mnemosyne! strigă el, zeița memoriei, mama castelor muze, inspiră-l pe adoratul tău credincios. Acum 258 de ani, prieteni, Australia era încă necunoscută. Se bănuia existența unui mare continent austral; două hărți păstrate în biblioteca muzeului dumneavoastră Britanic, dragul meu Glenarvan, din 1550, menționează un ținut în sudul Asiei numit Marea Javă a portughezilor. Dar aceste hărți nu sunt destul de autentice. Ajung deci la secolul XVII, în 1606. În acel an, un navigator spaniol, Quiros, a descoperit un pământ pe care l-a numit Australia Sfântului Duh. Câțiva autori au pretins că era vorba de grupul Noile Hebride şi nu de Australia. Nu voi discuta această problemă. Numără-l pe Quiros, Robert, şi să trecem la altul.

— Unul, zise Robert.

— În acelaşi an, Luiz Vaz de Torres, care comanda ca secund flota lui Quiros, a urmărit mai la sud recunoaşterea noilor pământuri. Dar olandezului Theodoric Hertoge îi revine onoarea marii descoperiri. EI trase la țărmul apusean al Australiei la 25° latitudine şi îi dădu numele de „Eendracht", pe care-l purta corabia sa. După el, navigatorii se înmulțiră. În 1618 Zeachen recunoaşte pe coasta septentrională ținuturile Arnheim şi Diemen. În 1619, Jean Edels merge mai departe şi botează cu propriul său nume o porțiune a coastei apusene. În 1622, Leuwin coboară până la capul devenit omonimul său. În 1627, de Nuitz şi de Witt, unul la apus celălalt la sud, completează descoperirile predecesorilor lor şi sunt urmați de Carpenter, care pătrunde cu vasele sale în această scobitură întinsă numită încă Golful Carpentariei. În sfârşit, la 1642, celebrul marinar Tasman înconjoară insula Van Diemen, pe care o crede legată de continent şi îi dă numele guvernatorului general din Batavia, nume pe care posteritatea, mai dreaptă, l-a schimbat pentru acela de Tasmania. Atunci continentul australian era înconjurat; se ştia că Oceanul Indian şi Pacificul îl înconjurau cu apele lor şi, în 1665, numele de Noua Olandă pe care nu avea să-l păstreze, era impus acestei mari insule australe, tocmai în epoca în care rolul învingătorilor olandezi

trebuia să se sfârşească. La ce număr suntem?

— La zece, răspunse Robert.

— Bine, reluă Paganel, fac o închinăciune şi trec la englezi. În 1686 un şef de piraţi, unul din cei mai celebri piraţi ai mărilor sudice, Williams Dampier, după numeroase aventuri amestecate cu plăceri şi nenorociri, ajunse pe corabia *Cygnet*, la ţărmul nordvestic al Noii Olande, 16°50' latitudine; el comunică apoi cu băştinaşii şi făcu din obiceiurile, sărăcia şi inteligenţa lor o descriere foarte completă. Reveni la 1699 în acelaşi golf în care Hertoge debarcase, nu ca pirat, ci ca comandant al lui *Roebuck*, un bastiment al marinei regale. Până aici, totuşi, descoperirea Noii Olande nu avusese alt interes decât acela al unui fapt geografic. Nu se gândeau deloc să-l colonizeze şi timp de trei sferturi de secol, de la 1699 până la 1770, nici un navigator nu a venit să debarce acolo. Dar atunci apăru cel mai ilustru dintre marinarii întregii lumi, comandorul Cook şi noul continent nu întârzie de a se deschide emigraţiilor europene. În timpul celebrelor lui trei călătorii, James Cook acostă la pământul Noii Olande, pentru prima oară la 31 martie 1770. După ce observase într-un mod fericit, la Otahiti, trecerea lui Venus peste soare {42}, Cook îşi îndreptă mica navă *Endeavour* în apusul Oceanului Pacific. Recunoscând Noua Zeelandă, ajunse într-un golf al coastei apusene a Australiei şi îl găsi aşa de bogat în plante noi, încât îi dădu numele de Golful Botanic.

Acesta e Botany Bay actual. Relaţiile lui cu băştinaşii pe jumătate abrutizaţi au fost puţin interesante. Porni spre nord şi la 16 latitudine, lângă Capul Tribulation, *Endeavour* se izbi de o insulă de corali, la opt leghe de coastă. Primejdia de a se cufunda era iminentă. Provizii şi tunuri fură aruncate în mare, dar noaptea următoare marea ridică corabia uşurată şi dacă nu s-a cufundat, a fost din cauză că o bucată de coral, prinsă în deschizătură, a oprit intrarea apei. Cook a putut duce bastimentul într-un golfuleţ mic de mare în care se arunca un râu care a fost numit Endeavour. Acolo, timp de trei luni cât durară reparaţiile, englezii încercară să stabilească şi comunicaţii folositoare cu indigenii; dar nu prea reuşiră şi întinseră pânzele. *Endeavour* îşi continuă drumul către nord. Cook voia să ştie dacă există o strâmtoare între Noua Guinee şi Noua Olandă; după noi pericole, după ce-şi primejduise de douăzeci de ori corabia, zări marea care se deschidea larg spre sudvest. Strâmtoarea

exista. Ea a fost trecută. Cook coborî într-o mică insulă şi punând stăpânire în numele Angliei pe lunga întindere de coaste pe care le recunoscuse, le dădu numele foarte britanic de Noua Galie de Sud. Trei ani mai târziu, îndrăzneţul marinar comanda *Adventure* şi *Resolution*; căpitanul Fourneaux s-a dus pe *Adventure* să recunoască coastele lui Van Diemen şi se întoarse presupunând că făceau parte din Noua Olandă. Numai în 1777, în timpul celei de a treia călătorii, Cook ancoră cu vasele sale *Resolution* şi *Discovery* în golful Aventurii pe pământul lui Van Diemen, şi de acolo plecă la insulele Sandwich pentru ca după câteva luni să moară.

— A fost un mare om, zise Glenarvan.

— Cel mai ilustru marinar care a existat vreodată. Banks, tovarăşul său, a fost acela care a sugerat guvernului englez ideea de a întemeia o colonie penitenciară la Botany Bay. După el s-au aventurat navigatorii tuturor naţiunilor. Din ultima scrisoare primită de la La Pérouse, scrisă din Botany Bay şi datată 7 februarie 1787, nenorocitul marinar anunţă intenţia sa de a vizita golful Carpentaria şi toată coasta Noii Olande până la Van Diemen. El plecă şi nu se mai întoarse. În 1788, căpitanul Phillips stabilit la Port Jackson prima colonie engleză, în anul 1791, Vancouver reînsufleţeşte un înconjur considerabil al coastelor meridionale ale noului continent. În 1792 Entrecasteaux, trimis în căutarea lui La Pérouse, face înconjurul Noii Olande, la vest şi sud, descoperind pe drumul său insule necunoscute. În 1797, Flinders şi Bass, doi tineri, continuară cu mult curaj recunoaşterea coastelor sudice, într-o barcă lungă de opt picioare, iar în 1797, Bass trece între Van Diemen şi Noua Olandă, prin strâmtoarea care îi poartă numele. În acelaşi an, Vlaming, descoperitorul insulelor Amsterdam, recunoştea ţărmurile orientale ale râului Swan, unde se zbenguiau lebede negre de cea mai frumoasă specie. Cât despre Flinders, el reluă în 1801 curioasele sale explorări, şi la 138°58’ longitudine şi 35°45’ latitudine se întâlni în Encounter Bay cu *Géographe* şi cu *Naturaliste*, două corăbii franceze comandate de căpitanii Baudin şi Hamelin.

— Ah! Căpitanul Baudin! zise maiorul.

— Da! Pentru ce această explicaţie? întrebă Paganel. — Oh, nimic; continuă, dragul meu Paganel.

— Continui, deci, adăugând la numele acestor navigatori pe acela al căpitanului King care, de la 1817 la 1822, a completat recunoaşterile coastelor dintre tropice ale Noii Olande.

— Asta face douăzeci şi patru de nume, zise Robert. — Bun, răspunse Paganel, am de acum o jumătate din carabina maiorului. Şi acum, că am isprăvit cu marinarii, să trecem la călători.

— Foarte bine, domnule Paganel, zise lady Helena. Trebuie mărturisit că ai o memorie uimitoare.

— Ceea ce-i foarte curios, adăugă Glenarvan, la un om aşa de...

— Aşa de distrat, se grăbi să spună Paganel. Oh! Nu am decât memoria datelor şi faptelor. Asta-i totul.

— Douăzeci şi patru, repetă Robert.

— Ei bine, douăzeci şi cinci cu locotenentul Daws. Era în 1789, un an după stabilirea coloniei la Port Jackson. Se făcuse înconjurul noului continent, dar ceea ce închidea înăuntru nimeni n-ar fi putut-o spune. Un şir lung de munți paraleli cu țărmul oriental părea să interzică orice pătrundere în interior. Locotenentul Daws, după nouă zile de mers, a trebuit să se întoarcă la Port Jackson. În timpul aceluiaşi an, căpitanul încercă să treacă acest lanț înalt şi nu reuşi. Aceste două insuccese au determinat pe călători să renunțe timp de trei ani la reluarea acestui drum greu. În 1792, colonelul Paterson, un îndrăzneț explorator african, nu izbuti nici el. Anul următor, un simplu caporal din marina engleză, curajosul Hawkins, a depăşit cu douăzeci de mile linia pe care înaintaşii săi nu putuseră s-o treacă. Timp de optsprezece ani, nu am să vă citez decât două nume, acelea ale celebrului marinar Bass şi al lui Bareiller, un inginer al coloniei, care n-au fost mai fericiți decât predecesorii lor şi ajung în anul 1813, să descopere o trecătoare la est de Sidney. Guvernatorul Macquarie a avut curajul să exploreze această trecătoare în anul 1815 şi oraşul Bathurst a fost întemeiat dincolo de munții albaştri. Din acel moment, Throsby în 1819, Oxley care traversă trei sute de mile din țară, Howel şi Hune, al căror punct de plecare a fost tocmai Twofold Bay unde trece paralela 37° şi căpitanul Sturt, care în 1829 şi în 1830 a recunoscut cursul lui Darling şi al lui Murray, au îmbogățit geografia cu lucruri noi şi au ajutat la creşterea coloniilor.

— Treizeci şi şase, zise Robert.

Foarte bine! Stau perfect, răspunse Paganel. Citez pe Eyre, Leichardt, care au parcurs o parte a țării în 1840 şi 1841; Stuart în 1845; frații Gregory şi Helpmann în 1846 în Australia occidentală; Kennedy, în 1847, pe fluviul Victoria, şi în 1848 în Australia de Nord; Gregory în 1852; Austin, în 1854; Frații Gregory de la 1855 la 1858, în nord-vestul continentului; Babbage, de la lacul Torrens la lacul Eyre şi ajung, în sfârşit, la un călător celebru în povestirile australiene, la Stuart care a trasat trei căi îndrăznețe de-a curmezişul continentului. Prima lui expediție în interior e de la 1860. Mai târziu, dacă voiți, vă voi povesti cum a fost traversată Australia de patru ori de la sud la nord. Astăzi mă mărginesc să termin această lungă nomenclatură, şi de la 1860 la 1862, voi adăuga la numele atâtor îndrăzneți pionieri ai ştiinței, acelea ale fraților Dempster, Clarkson şi Harper,

acelea ale lui Burke şi Wills, acelea ale lui Neilson, Walker, Landsborough, Mackinlay, Howit...

— Cincizeci şi şase! strigă Robert.

— Bun! Maiorule, reluă Paganel, am să-ți dau peste măsura cuvenită, căci nu ți l-am citat nici pe Duperrey, nici pe Bougainville, nici pe Fitz-Roy, nici pe Wickam, nici pe Stokes...

— Destul, zise maiorul copleşit.

— Nici pe Pérou, nici pe Quoi, reluă Paganel repezit ca un expres, nici pe Bennett, nici pe Cunningham, nici pe Nutchell, nici pe Tiers.

— Ai milă!

— Nici pe Dickson, nici pe Strelesky, nici pe Reid, nici pe Wilkes, nici pe Mitchell...

— Opreşte, Paganel, zise Glenarvan care râdea cu toată inima, nu-l copleşi pe nenorocitul de Mac Nabbs. Fii generos! Se mărturiseşte învins.

— Şi carabina sa? întrebă geograful cu un aer triumfător.

— E a dumitale, Paganel, răspunse maiorul, şi o regret mult. Dar ai o memorie în stare să câştige un parc de artilerie.

— Desigur că nu-i posibil, zise lady Helena, să-ți cunoşti mai bine Australia. Nici cel mai mic nume, nici cel mai mic amănunt...

— Oh, cel mai mic amănunt! zise maiorul clătinând capul.

— Cum? Ce-i, Mac Nabbs! strigă Paganel.

— Zic că incidentele relative la descoperirea Australiei nu vă sunt poate toate cunoscute.

— De pildă? zise Paganel cu o supremă mişcare de mândrie.

— Şi dacă îți citez unul pe care nu-l vei şti, îmi vei înapoia carabina?

— La moment.

— Afacere încheiată?

— Afacere încheiată!

— Bine. Ştii, Paganel, de ce Australia nu aparține Franței?

— Dar, mi se pare...

— Sau, cel puțin, ce motiv îi dau englezii?

— Nu, maiorule, răspunse Paganel cu un aer jignit. Pur şi simplu deoarece în anul 1802 căpitanul Baudin, care, totuşi, nu era fricos, a avut atâta frică față de orăcăitul broaştelor

australiene, încât a ridicat cât mai repede ancora şi a fugit pentru a nu se mai întoarce niciodată.

— Ce? strigă savantul. Se spune asta în Anglia? Dar asta-i o glumă de prost gust!

— Foarte proastă, mărturisesc, răspunse maiorul, dar ea e istorică în Regatele Unite.

— Asta-i o defăimare! strigă patriotul geograf. Şi se repetă cu seriozitate?

— Sunt nevoit s-o recunosc, dragul meu Paganel, răspunse Glenarvan, în mijloc unui râs general. Cum? Nu ştii acest lucru?

— Deloc. Dar protestez! Dealtfel, englezii ne numesc „mâncători de broaşte!" Totuşi, în general, n-ai frică de ceea ce mănânci.

— Totuşi, se spune asta, Paganel, răspunse maiorul zâmbind eu modestie.

Şi iată cum faimoasa carabină de Purdey Moore & Dickson rămase tot în proprietatea maiorului Mac Nabbs.

Capitolul V. Învolburările Oceanului Indian

La două zile după această convorbire, John Mangles, determinând la amiază longitudinea şi latitudinea, anunță că *Duncan-ul* se găsea la 113°31' longitudine. Pasagerii consultară harta bordului şi văzură, nu fără mare mulțumire, că abia cinci grade îi mai despărțeau de Capul Bernouilli. Între acest cap şi cel al lui Entrecasteaux, coasta australiană descrie un arc pe care îl subîntinde paralela treizeci şi şapte. Dacă *Duncan-ul* s-ar fi urcat atunci către Ecuator, ar fi ajuns îndată la Capul Chatham care îi rămânea la 120 de mile spre nord. El naviga atunci în această parte a Oceanului Indian adăpostită de continentul australian. Putea să spere, cum că în patru zile, Capul Bernouilli se va vedea în zare.

Vântul din apus favorizase până atunci mersul iahtului; dar de câtva timp arăta o tendință de a slăbi; puțin câte puțin, el se linişti, iar la 13 decembrie încetă cu totul şi velele inerte spânzurară de catarge. *Duncan-ul*, fără puternica elice, ar fi fost încătuşat de nemişcarea oceanului.

Această stare a atmosferei putea să se prelungească la infinit. Seara, Glenarvan vorbea cu John Mangles despre aceasta. Tânărul căpitan, care îşi vedea magaziile golindu-se,

părea foarte contrariat de această oprire a vântului. El întinse toate velele corăbiei pentru a profita de cele mai mici adieri; dar, după expresia marinarilor, nu era aer nici ca să umpli o pălărie.

— În orice caz, zise Glenarvan, nu prea trebuie să te plângi, e mai bine să îți lipsească vântul, decât să îți fie potrivnic.

— Înălțimea voastră are dreptate, răspunse John Mangles; dar tocmai aceste liniști subite aduc schimbări de timp. Mă tem de ele; navigăm pe marginea musonilor[43] care, din octombrie până în aprilie, suflă dinspre nord-vest şi de îndată ce ne vor prinde, mersul ne va fi foarte întârziat.

— Ce vrei, John? Dacă se iveşte această piedică, va trebui să ne resemnăm. La urma urmei nu va fi decât o întârziere.

— Fără îndoială, dacă nu se va amesteca furtuna.

— Te temi de vremea rea? zise Glenarvan, examinând cerul, care, totuşi, nu avea nici un nor.

— Da, răspunse căpitanul, o spun înălțimii voastre, dar n-aş vrea să sperii pe lady Glenarvan, nici pe miss Grant.

— Procedezi înțelept. Dar ce e?

— Amenințări sigure de vreme furtunoasă. Nu vă încredințați cerului, *milord*. Nimic nu-i mai înşelător. De două zile, barometrul coboară îngrijorător; acum e la 27 de degete[44]. E o înştiințare pe care nu o pot neglija. Or, mă tem mai ales de furiile mării australe, căci m-am luptat cu valurile în asemenea condiții. Vaporii care se condensează pe imenşii ghețari de la Polul Sud produc un curent de o violență extremă. De aici o luptă a vânturilor polare şi ecuatoriale din care se nasc ciclonii, tornadele şi multiplele forme ale furtunilor, contra cărora o corabie nu luptă fără pagubă.

— John, răspunse Glenarvan, *Duncan-ul* e o navă puternică, iar căpitanul său e un marinar îndemânatic. Dacă vine furtuna, vom şti să ne apărăm.

John Mangles, exprimându-şi temerile, îşi asculta instinctul său de marinar. Acesta este un îndemânatic „weather-wise”, expresie engleză care se aplică observatorilor timpului. Coborârea continuă a barometrului îl făcu să-şi ia toate măsurile de prudență pe bord. Se aştepta la o furtună violentă pe care starea cerului n-o arăta încă, dar despre care infailibilul său instrument nu-l putea înşela; curenții de aer atmosferici fug din locurile unde coloana de mercur e înaltă, către cele în care ea se coboară; cu cât aceste locuri

sunt mai apropiate, cu atât echilibrul se restabileşte în straturile atmosferice mai greu şi cu atât iuţeala vânturilor e mai mare.

John rămase pe punte toată noaptea. Către ora unsprezece, cerul se întunecă spre sud. Din ordinul lui John, echipajul strânse velele mici şi nu mai rămaseră decât velele mari şi focurile. La miezul nopţii vântul deveni mai puternic. El era foarte rece, adică moleculele de aer erau gonite cu o viteză de doisprezece metri pe secundă. Pârâitul catargelor, executarea manevrelor zgomotoase, zgomotul sec al velelor, geamătul pereţilor din interior, dădură de ştire pasagerilor de ceea ce ignorau încă. Paganel, Glenarvan, maiorul şi Robert veniră pe punte, unii fiind curioşi, alţii gata să ajute. Pe acest cer pe care-l lăsaseră senin şi constelat, se rostogoleau nori deşi, despărţiţi prin fâşii pătate, ca o piele de leopard.

— Uraganul? întrebă simplu Glenarvan pe John Mangles.

— Încă nu, dar va veni, răspunse căpitanul.

În acest moment el dădu ordinul de a se strânge gabierul. Mateloţii se repeziră şi cu greutate micşorară suprafaţa velei. John Mangles ţinea să păstreze cât mai multă pânză cu putinţă, pentru ca să sprijine iahtul şi să-i atenueze clătinările.

Cu aceste precauţii luate, el dădu lui Austin, şeful de echipaj, ordinele cuvenite pentru pararea asaltului uraganului, care nu putea întârzia să se dezlănţuie. Bărcile de pe bord au fost legate cu încă un rând de parâme. Frânghiile care susţineau catargele au fost înţepenite. Deschizăturile punţii au fost închise. John, de la înălţimea dunetei, căuta să smulgă tainele cerului furtunos. În acest moment, barometrul căzuse la 26 de degete, coborâre care se produce rar în coloana barometrică.

*Storm-glass-ul**[45] arăta furtună. Era ora unu dimineaţa. Lady Helena şi miss Grant, violent zguduite în cabina lor, veniră pe punte. Vântul avea atunci o iuţeală de douăzeci şi opt de metri pe secundă. El şuiera în salturi întinse, cu multă violenţă. Aceste coarde de metal, asemănătoare celor ale unui instrument, răsunau ca şi cum vreun arcuş gigantic le-ar fi provocat repezile oscilaţii; macaralele se ciocneau; velele pocneau ca nişte tunuri; valuri deja monstruoase alergau la asaltul iahtului care juca deja ca o coajă de nucă pe creasta lor înspumată.

Când căpitanul John zări pe pasagere, se duse repede la ele şi le rugă să intre în dunetă; valuri mari se înălţau de-

acum şi puntea putea fi măturată din clipă în clipă. Zgomotele erau aşa de puternice, încât lady Helena abia auzea pe tânărul căpitan.

— Nu-i nici o primejdie? putu ea, totuşi, să-i spună în timpul unei uşoare potoliri.

— Nici una, doamnă, răspunse John Mangles, dar nu puteți rămâne pe punte, nici dumneavoastră nici miss Mary.

Lady Helena şi miss Grant nu rezistară unui ordin care semăna cu o rugăminte şi intrară sub dunetă, în momentul în care, un val spărgându-se deasupra pupei, făcu să zăngăne, în pervazurile lor, geamurile. În acest moment, violența vântului se dublă; catargele se îndoiră sub apăsarea velelor şi iahtul a părut că se ridică pe valuri.

— Strânge vela mare! strigă John Mangles; dă jos gabierul!

Mateloții se repeziră la posturile lor de manevră; funiile pânzelor au fost trase în jos şi *Duncan-ul*, al cărui coş arunca torente de fum negru, lovi neegal marea cu aripile câteodată ieşite din apă, ale elicei sale.

Glenarvan, maiorul, Paganel şi Robert contemplau cu o admirație împreunată cu groaza, această luptă a *Duncan-ului* contra valurilor; ei se țineau puternic de grilajul punții, fără a putea schimba un singur cuvânt; priveau cârdurile de pescăruşi, păsări funebre ale furtunilor, care, se jucau în vântul dezlănțuit.

În acest moment, se auzi deasupra zgomotelor uraganului o şuierătură asurzitoare. Aburii ieşiră cu violență, nu din coşul de scăpare, ci din supapele căldării; fluierul de alarmă răsună cu o forță neobişnuită; iahtul se învârti cu o iuțeală îngrozitoare şi Wilson care ținea cârma, a fost răsturnat de o rotire neaşteptată a cârmei. *Duncan-ul*, venit de-a curmezişul valurilor, nu se mai supunea cârmei.

— Ce este? strigă John Mangles, grăbindu-se pe puntea îngustă.

— Corabia s-a aplecat! răspunse Tom Austin.

— S-a rupt cârma?

— La maşini, la maşini! strigă vocea inginerului. John se precipită spre maşini şi lunecă pe scară. Un nor de aburi umplea camera; pistoanele erau nemişcate în cilindri: bielele nu imprimau nici o mişcare arborelui. În acest moment, mecanicul, văzând sforțările lor inutile şi temându-se de căldările sale, închisese deschiderea şi lăsase aburii să iasă prin coşul de evacuare.

— Ce-i? întrebă căpitanul.

— Elicea e strâmbată sau încurcată, răspunse mecanicul; nu mai funcționează.

— Nu e cu putință să fie pusă în mişcare?

— Peste putință.

Nu era momentul rezolvării acestui accident, era un fapt indiscutabil; elicea nu putea să meargă şi aburii nemailucrând, scăpaseră prin supape. John trebuia, deci, să revină la velele sale şi să caute un ajutor în vântul care i se făcuse cel mai primejdios duşman.

Urcă din nou şi expuse în două cuvinte lordului Glenarvan situația, apoi îl grăbi să intre în dunetă cu ceilalți pasageri. Glenarvan voi să rămână pe punte.

— Nu, înălțimea voastră, răspunse John Mangles cu o voce hotărâtă, trebuie să fiu singur aici cu echipajul meu. Intrați. Corabia poate să se afunde şi valurile vă vor mătura fără cruțare.

— Dar putem fi folositori...

— Intrați, intrați, *milord*, trebuie! Sunt împrejurări în care eu sunt stăpân la bord! Retrageți-vă!

Pentru ca John Mangles să se exprime cu o asemenea autoritate, situația trebuia să fie enorm de gravă. Glenarvan înțelese că trebuia să dea exemplul ascultării. Părăsi, deci, puntea urmat de tovarăşii săi şi veni lângă cele două pasagere care aşteptau cu nelinişte deznodământul luptei:

— Bravul meu John e un om energic, zise Glenarvan.

— Da, răspunse Paganel, mi-a adus aminte de acel şef de echipaj al marelui dumneavoastră Shakespeare, când strigă în această dramă a furtunii, regelui pe care-l ducea pe bordul său:

Afară de aici! Tăcere! La cabinele voastre! Dacă nu puteți impune

liniştea acestor elemente, tăceți! Plecați din drumul meu, vă zic!

Totuşi, John Mangles nu pierduse nici o secundă pentru a scoate corabia din periculoasa situație. El se hotărî să păstreze vela cea mare pentru a se îndepărta cât mai puțin cu putință, din drumul său. Era, deci, vorba de a se păstra velele şi de a le aşeza oblic, astfel încât să reziste împotriva vântului. Aşezară gabierul, un foc triunghiular pe otgonul marelui catarg şi cârma fu pusă sub vânt.

Iahtul, dotat cu mari calități nautice, evolua ca un cal iute care simte pintenul. Dar vor rezista velele? Erau făcute

din cea mai bună pânză din Dundee; dar ce țesătură poate să reziste unor asemenea încercări?

Dispunerea velei mari avea avantajul de a oferi valurilor părțile cele mai solide ale iahtului şi de a-l menține în prima lui direcție. Totuşi, ea nu era fără pericol, căci corabia putea să intre în golurile imense lăsate între valuri şi să nu se mai ridice. Dar John Mangles nu avea de ales şi se hotărî să păstreze vela mare, atât timp cât catargele şi pânzele nu vor cădea. Echipajul său stătea sub ochii săi, gata să se arunce acolo unde ar fi fost necesar. John, prins în funii, supraveghea marea învolburată.

Restul nopții trecu în această situație. Sperau că furtuna va cădea în zorii zilei. Speranță zadarnică. Către ora opt dimineața, ea crescu însă, şi vântul, cu o viteză de treizeci şi şase de metri pe secundă, deveni uragan.

John nu zise nimic, dar tremură pentru corabia sa şi pentru cei pe care-i ducea. *Duncan-ul* se învârtea în mod îngrozitor; proptelele îi pârâiau şi câteodată capetele de sus ale trincei sale biciuiau coama valurilor. Fu un moment în care echipajul crezu că iahtul nu se va mai ridica. Mateloții, cu toporul în mână, se repezeau de acum să taie otgoanele susținătoare ale marelui catarg, când velele, smulse din frânghiile lor, zburară ca nişte albatroşi uriaşi.

Duncan-ul se ridică; dar, fără sprijin pe valuri, fără direcție, el fu clătinat îngrozitor, până acolo încât catargele amenințau a se rupe până în rădăcinile lor. Vasul nu putea să suporte mult timp asemenea clătinături şi peste puțin, cu căptuşelile-i desfăcute, cu încheieturile crăpate, trebuia să fie invadat de valuri. John Mangles nu mai avea decât un mijloc de scăpare: să aşeze vela de furtună şi să fugă dinaintea furtunii. Reuşi după mai multe ore de lucru, după vreo douăzeci de încercări eşuate. La ora trei seara, vela putea fi ridicată pe otgonul marelui catarg şi supusă acțiunii vântului.

Atunci, sub această bucățică de pânză, Duncan-ul se lăsă dus şi începu să fugă, cu vântul în spate, cu o iuțeală amețitoare. Mergea astfel spre nord-est, unde îl împingea furtuna. Trebuia să-i păstreze cea mai mare viteză posibilă, căci altă variantă nu era. Uneori, întrecând valurile duse de el, le spinteca rapid cu prora subțire, se afunda ca un cetaceu enorm şi lăsa să i se măture puntea de dinainte. Alteori, viteza fiind egală cu aceea a valurilor, cârma lui pierdea orice acțiune şi făcea enorme abateri care amenințau să-l arunce de-a curmezişul. În sfârşit, se întâmplă că şi

valurile mergeau mai repede decât el sub suflul uraganului; săreau deasupra bordului şi toată puntea era măturată cu o violenţă de nespus.

În această situaţie alarmantă au trecut ziua de 15 decembrie şi noaptea care i-a urmat. Între speranţă şi disperare, John Mangles nu-şi părăsi o clipă postul; nu mâncă nimic; era torturat de temeri pe când impasibila lui faţă nu voia să le trădeze; privirea lui căuta cu îndărătnicie să străpungă întunecimile îngrămădite la nord.

Într-adevăr, se putea teme de orice. *Duncan-ul*, aruncat în afara drumului său, alerga spre coasta australiană cu o iuţeală pe care nimic n-o putea opri. John Mangles simţea, astfel, din instinct, că îl târa un curent de trăsnet. La fiecare clipă, se temea de izbirea unei stânci, de care iahtul s-ar fi sfărâmat în mii de bucăţi. Socotea că ţărmul nu putea fi la mai puţin de douăsprezece mile, sub vânt. Dar, pământul e naufragiul, e pierderea unui bastiment. De o sută de ori mai bine preţuieşte oceanul imens. Dar când furtuna aruncă corabia pe uscat, aceasta e pierdută.

John Mangles se duse la lordul Glenarvan; îl întreţinu în secret, îi zugrăvi situaţia fără a-i diminua gravitatea; o înfăţişă cu un sânge rece de marinar, gata la orice şi sfârşi zicând că va fi, poate, obligat să arunce *Duncan-ul* pe coastă.

— Pentru a-i scăpa pe cei pe care-i duce, dacă aceasta e cu putinţă, *milord*.

— Fie, John, răspunse Glenarvan.

— Şi lady Helena? Şi miss Grant?

— Nu le voi spune decât în ultimul moment, când orice speranţă de a rămâne pe mare va fi pierdută. Mă vei înştiinţa.

— Vă voi înştiinţa, *milord*.

Glenarvan se întoarse lângă pasagerele care, fără a cunoaşte toată primejdia, o simţeau însă ameninţătoare. Ele arătau un mare curaj, cel puţin egal cu cel al tovarăşilor lor. Paganel se deda teoriilor celor mai inoportune asupra direcţiei curenţilor atmosferici; el îi făcea lui Robert, care îl asculta, interesante comparaţii între tornade, cicloni şi furtunile rectilinii. Cât despre maior, aştepta sfârşitul cu fatalismul unui musulman.

Către ora unsprezece, uraganul păru că slăbeşte puţin; umedele întunecimi se împrăştiară şi într-o uşoară înseninare John putu vedea o fâşie de teren la şase mile sub vânt. Alerga într-acolo. Valuri monstruoase se spărgeau până la cincizeci de picioare şi mai mult. John înţelese că acestea

găseau acolo un punct de sprijin solid, pentru a sări înapoi de la o asemenea înălțime.

— Sunt bancuri de nisip, zise el lui Austin.

— Aceasta e şi părerea mea, răspunse secundul.

— Suntem în mâna lui Dumnezeu, reluă John. Dacă nu oferă *Duncan-ului* o trecătoare practicabilă şi dacă nu-l conduce singur, suntem pierduți.

— Mareea e înaltă în acest moment, căpitane; poate vom putea trece aceste bancuri.

— Dar uite, Austin, furia valurilor. Ce corabie le-ar putea rezista? Să rugăm pe Dumnezeu să ne ajute, prietene!

În acest timp, *Duncan-ul*, sub vela de furtună, se îndrepta spre coastă cu o iuțeală îngrozitoare. După

puțin timp era doar la două mile de povârnişul bancului. Aburii ascundeau pământul în fiecare clipă. Cu toate acestea, John crezu că zăreşte dincolo de aceasta margine spumoasă, un bazin mai liniştit. Acolo, *Duncan-ul*, s-ar fi găsit într-o siguranță relativă. Dar cum să treacă?

John chemă pe pasageri pe punte; nu voia ca în clipa naufragiului să fie închişi în dunetă.. Glenarvan şi tovarăşii săi priviră, marea îngrozitoare. Mary Grant păli.

— John, zise încet Glenarvan tânărului căpitan, voi încerca să-mi scap soția sau voi pieri cu ea. Ocupă-te de miss Grant.

— Da, înălțimea voastră, răspunse John,Mangles ducând mâna lordului la ochii săi umezi.

Duncan-ul nu mai era decât la o foarte mică distanță de piciorul bancurilor. Marea, atunci înaltă, ar fi lăsat fără îndoială destulă apă sub iaht, pentru a trece de aceste zone primejdioase. Dar atunci, valurile enorme, ridicându-l şi părăsindu-l rând pe rând, trebuiau să-l facă, negreşit, să atingă fundul. Era, deci, vreun mijloc de a diminua mişcările acestor valuri, de a uşura alunecarea moleculelor lor, altfel spus, de a linişti marea tumultoasă?

John Mangles avu o ultimă idee.

— Uleiul, strigă el; copiii mei, aruncați ulei! Aruncați ulei!

Aceste vorbe au fost înțelese repede de tot echipajul. Era vorba de a întrebuința un mijloc care reuşeşte uneori; se poate potoli furia valurilor, acoperindu-le cu o pânză de ulei; această pânză pluteşte şi înmoaie plescăitul apelor pe care le unge. Efectul e imediat, dar trece repede. Când o corabie a folosit această metodă în asemenea condiții de furtună, pericolul este iminent pentru oricare alt vas care s-ar

hazarda în urma ei[46].

Butoaiele conținând provizia de ulei de focă au fost ridicate pe puntea din față, de echipajul căruia primejdia îi însutea puterile. Acolo, ele au fost desfundate cu lovituri de topor şi suspendate deasupra grilajului tribordului şi babordului.

— Ține bine! strigă John Mangles, pândind momentul prielnic.

În douăzeci de secunde, iahtul atinse intrarea trecătorii, închisă de un puhoi mugitor. Aceasta era clipa.

— Cu Dumnezeu înainte, strigă tânărul căpitan. Butoaiele au fost răsturnate şi din ele scăpară valuri de ulei. Într-o clipă, pânza grasă nivelă, pentru a zice astfel, frumoasa suprafață a mării. *Duncan-ul* zbură pe apele liniştite şi se găsi îndată într-un bazin liniştit, dincolo de bancuri, pe când, oceanul, desfăcut din zăgazurile sale, clocotea înapoia lui cu o furie de nedescris.

Capitolul VI. Capul Bernoulli

Prima grijă a lui John Mangles a fost de a-şi fixa corabia puternic cu două ancore. Aceasta pe o adâncime de treisprezece metri. Fundul era bun cu un pietriş tare. Deci, nici o temere de a fi târât sau de a se izbi de stânci. *Duncan-ul*, după atâtea ore periculoase, se găsea într-un mic golf adăpostit de o peninsulă circulară, contra vânturilor din larg.

Lordul Glenarvan strânse mâna tânărului căpitan, spunându-i:

— Mulțumesc, John.

Şi John se simți recompensat cu aceste două cuvinte. Glenarvan păstră pentru el secretul neliniştilor sale şi nici lady Helena, nici Mary Grant, nici Robert nu bănuiră gravitatea pericolelor din care abia scăpaseră.

Rămânea de lămurit un punct important. În ce loc al coastei fusese aruncat *Duncan-ul* de groaznica furtună? Unde va relua drumul pe paralela obişnuită? La ce distanță îi rămânea în sud-vest capul Bernouilli? Acestea au fost primele întrebări adresate lui John Mangles. Aceasta ridică îndată poziția, şi îşi punctă observațiile pe harta bordului.

Într-un cuvânt, *Duncan-ul* nu se abătuse prea mult din drum. Abia cu două grade. El se găsea la 136° 12’ longitudine şi la 35°07’ latitudine, la Capul Catastrofei,

aşezat la unul din punctele Australiei Meridionale şi la trei sute de mile de capul Bernouilli.

Capul Catastrofei, nume funest, are în față Capul Borda, format dintr-un promontoriu al insulei Kangaroo. Între aceste două extremități se deschide strâmtoarea Investigator, care duce la două golfuri destul de adânci, unul la nord, Golful Spencer, celălalt la sud, Golful Saint Vincent. Pe coasta orientală a acestuia din urmă e săpat portul Adelaide, capitala provinciei numită Australia meridională. Acest oraş, întemeiat în 1836, numără patruzeci de mii de locuitori şi oferă resurse destul de complete. Dar populația se ocupă în special cu cultivarea pământului roditor, cu exploatarea strugurilor, portocalelor şi a tuturor bogățiilor sale agricole. Populația numără mai puțini ingineri decât agricultori, iar spiritul general e puțin înclinat către operațiunile comerciale şi artele mecanice.

Îşi putea repara acolo *Duncan-ul* stricăciunile suferite? Aceasta era întrebarea. John Mangles voi să ştie ce-i rămânea de făcut. Porunci scufundătorilor să descopere şi a fost înştiințat că una din aripile elicei fusese strâmbată şi că se izbea de grinda de dinapoi a iahtului. De aici, neputința mişcării de rotație. Stricăciunea era evident gravă, aşa de gravă, că necesita unelte care nu s-ar fi găsit nici la Adelaide.

Glenarvan şi căpitanul John, după planuri îndelungate, luară următoarea hotărâre: *Duncan-ul* va urma cu velele conturul țărmurilor australiene, căutând urmele *Victoriei*; se va opri la Capul Bernouilli, unde vor fi luate ultimele informații şi îşi va continua drumul spre sud până la Melbourne, unde stricăciunile sale vor putea fi uşor reparate. Cu elicea dreasă, *Duncan-ul* se va duce pe coastele orientale pentru a termina seria căutărilor sale.

Propunerea a fost aprobată. John Mangles se hotărî să profite de primul vânt prielnic pentru a întinde velele. Nu aşteptă mult. Către seară, uraganul se liniştise cu totul. Îi urmă un vânt bun care sufla din sud-vest. Făcură pregătirile pentru plecare. Vele noi au fost întinse. La patru dimineața, mateloții întoarseră

macaralele. Îndată, ancora se desfăcu de fund şi *Duncan-ul*, alerga în direcția vântului pe lângă țărmurile australiene.

După două ore, trecu de Capul Catastrofei şi se găsi de-a curmezişul strâmtorii Investigator. Seara trecu de Capul Borda şi insula Kangaroo. Aceasta e cea mai mare din

insulele mici australiene si serveşte de refugiu deportaților fugari. Înfățișarea ei era încântătoare. Covoare imense de verdeață îmbrăcau stâncile stratificate ale țărmurilor sale. Se vedeau, ca în timpul descoperirii ei în 1802, nenumărate cârduri de canguri sărind prin păduri şi câmpii. A doua zi, o parte din personalul *Duncan-ului* a fost trimis pe uscat cu însărcinarea de a vizita coasta. Se găseau atunci pe paralela treizeci şi şase. Până la a treizeci şi opta, Glenarvan nu voia să lase nici un punct neexplorat.

În ziua de 18 decembrie, iahtul gonea ca un adevărat cliper cu velele desfăşurate în întregime; trecu aproape de țărmul golfului Encounter. Acolo, ajunsese în 1838 călătorul Stuart după ce descoperise Murray, cel mai mare fluviu al Australiei Meridionale. Acestea nu mai erau țărmurile înverzite ale insulei Kangaroo, ci mici munți arizi, rupând câteodată uniformitatea unei coaste joase şi ciopârțite; ici şi colo se vedeau râpe posomorâte sau promontorii de nisip, în sfârşit toată uscăciunea unui continent polar.

Personalul trimis în cercetare întâmpină mari greutăți. Marinarii nu se plânseră totuşi. Glenarvan, nedespărțitul său Paganel şi tânărul Robert îl însoțeau. Dar explorarea nu relevă nimic. Țărmurile australiene erau mute în această privință, ca şi țărmurile patagoneze. Totuşi, nu trebuiau să piardă speranța, atâta timp cât nu vor fi atins punctul precis indicat de document. În timpul nopții, *Duncan-ul* îşi aşează pânzele astfel încât să se mențină pe loc cât mai mult cu putință; în timpul zilei coasta a fost scotocită cu grijă.

Astfel, la 20 decembrie ajunseră de-a curmezişul Capului Bernouilli, care termină golful Lacepède, fără a fi găsit cea mai mică epavă. Dar acest insucces nu dovedea nimic. De doi ani marea putuse să împrăştie, să roadă resturile corăbiei şi să le smulgă de pe stânci. Dealtfel, indigenii, care simt naufragiul după cum o pasăre de pradă simte un cadavru, trebuie să fi adunat cele mai mici sfărâmături. Apoi, Harry Grant şi cei doi tovarăşi ai săi, făcuți prizonieri în momentul în care valurile îi aruncau pe coastă, fuseseră, fără nici o îndoială, târâți în interiorul continentului.

Dar atunci, cădea una din ingenioasele ipoteze ale lui Jacques Paganel. Atâta timp cât era vorba de teritoriul argentinian, geograful putea pretinde cu tot dreptul că cifrele documentului se raportau nu la scena naufragiului, ci la chiar locul captivității. Întradevăr, marile fluvii ale pampasului, numeroşii lor afluenți erau acolo pentru a duce

spre mare prețiosul document. Aici, din contră, în această parte a Australiei, cursurile de apă, care taie paralela treizeci şi şapte sunt puțin abundente; mai mult, Rio Colorado şi Rio Negro se varsă în mare printre plaje pustii, de nelocuit şi nelocuite, pe când principalele râuri australiene Murray, Yara, Torrens, Darling sau se varsă unele în altele, sau se aruncă în ocean prin guri care au devenit rade frecventate, porturi în care navigația e activă. Ce probabilitate ar fi fost, dar, ca o sticlă fragilă să poată coborî cursul acestor ape necontenit parcurse şi să ajungă în Oceanul Indian?

Această imposibilitate nu putea să scape unor spirite perspicace. Ipoteza lui Paganel, plauzibilă în Patagonia, în provinciile argentiniene, ar fi fost deci nelogică în Australia. Paganel o recunoscu într-o discuție, care a fost ridicată în această privință de maiorul Mac Nabbs. Arătă că gradele scrise în document nu se aplicau locului naufragiului, că prin urmare sticla fusese aruncată în mare în locul în care se sfărâmase *Britannia*, pe coasta occidentală a Australiei.

Totuşi, după cum îi atrase, pe bună dreptate, atenția Glenarvan, această interpretare definitivă a documentului nu excludea ipoteza captivității căpitanului Grant. Aceasta, dealtfel, se înțelegea din document prin cuvintele de care trebuiau să țină socoteală. Dar nu mai era nici un motiv să caute pe prizonieri numai de-a lungul paralelei treizeci şi şapte.

Chestiunea, îndelung dezbătută, primi astfel soluția definitivă şi dădu concluziile următoare: dacă nu se auzise de numele *Britanniei* la Capul Bernouilli, lord Glenarvan nu mai avea decât să se întoarcă în Europa, Căutările sale ar fi fost infructuoase, dar îşi îndeplinise datoria cu mult curaj şi cu conştiinciozitate.

Aceasta întrista mai ales pe pasagerii iahtului şi deznădăjdui pe Mary şi pe Robert Grant. Ducându-se la țărm cu lordul şi cu lady Glenarvan, John Mangles, Mac Nabbs şi Paganel, cei doi copii ai căpitanului îşi spuneau că problema salvării tatălui lor avea să se decidă negreşit. Negreşit se poate zice, căci, Paganel, într-o discuție precedentă, demonstrase că naufragiații ar fi fost repatriați de mult timp, dacă corabia lor s-ar fi sfărâmat pe stâncile coastei orientale.

— Speranță! Speranță! Trebuie să ai mereu speranță! repeta lady Helena fetei, aşezată lângă dânsa. Mâna lui Dumnezeu nu ne va părăsi.

— Da, miss Mary, zise căpitanul John; în momentul în care oamenii au sfârşit resursele răbdării, intervine cerul şi printr-o întâmplare neprevăzută le deschide noi drumuri.

— Să vă audă Dumnezeu, domnule John! răspunse Mary Grant.

Ţărmul nu mai era decât la două sute de metri şi isprăvea prin nişte pante destul de line; extremitatea capului înainta cu două mile în marc. Acostară într-un cot natural, între nişte bancuri de corali pe cale de formare, care cu timpul vor alcătui o centură de recifuri în partea sudică a Australiei. Aşa cum erau acum şi tot puteau să distrugă talpa unei corăbii, astfel că *Britannia* se putuse pierde acolo cu oameni şi lucruri.

Pasagerii *Duncan-ului* debarcară fără dificultăţi pe un ţărm cu totul pustiu. Râpe şi fâşii stratificate formau o linie de-a lungul ţărmului, înaltă de şaizeci, chiar optzeci de picioare. Ar fi fost greu să se treacă peste zidul natural fără scări sau cârlige. John Mangles, din fericire, descoperi la timp o spărtură, produsă, la o jumătate de milă spre sud, de o surpare parţială a râpei. Marea, fără îndoială, bătea această barieră, în timpul frământărilor sale şi determină, astfel, căderea porţiunilor superioare ale masivului.

Glenarvan şi tovarăşii săi se aventurară în şanţ şi ajunseră în vârful râpei printr-o pantă destul de anevoioasă. Robert, ca o pisică, se căţără pe un povârniş aproape perpendicular şi ajunse cel dintâi sus, spre disperarea lui Paganel, umilit de a vedea uriaşele lui picioare învinse de picioruşele flăcăului de doisprezece ani. Totuşi, geograful întrecu mult pe liniştitul maior.

Convoiul, adunat laolaltă, cerceta câmpia care se întindea în jos. Era un ţinut întins, necultivat, cu tufişuri şi mărăcini, un ţinut steril, pe care Glenarvan îl compară cu cabinele pământurilor de jos ale Scoţiei, iar Paganel cu câmpiile infertile ale Bretaniei. Dar dacă acest ţinut părea nelocuit de-a lungul coastei, prezenţa omului, nu a sălbaticului, ci a lucrătorului, se semnala în depărtare prin câteva construcţii.

— O moară! strigă Robert.

Într-adevăr, la trei mile, aripile unei mori se întorceau în vânt.

— E chiar o moară, răspunse Paganel, care îşi îndreptase telescopul asupra obiectului în chestiune. Iată un mic monument pe cât de modest pe atât de folositor, a cărui

vedere are privilegiul de a-mi încânta privirile.

— E aproape o biserică, zise lady Helena.

— Da, doamnă şi dacă una macină pâinea corpului, cealaltă macină pâinea sufletului. Din acest punct de vedere se aseamănă.

— Să mergem la moară, replică Glenarvan.

Porniră la drum. După o jumătate de oră de mers, solul lucrat de mâna omului se arătă sub o altă înfăţişare. Trecerea de la un ţinut steril la câmpia cultivată a fost bruscă. În locul mărăcinilor, garduri vii înconjurau nişte ogrăzi de puţin timp desţelenite; câţiva boi şi vreo şase cai păşteau în livezi înconjurate de salcâmi puternici luaţi din întinsele pepiniere ale insulei Kangaroo. Puţin câte puţin, apărură câmpuri acoperite de cereale, câteva fâşii de pământ acoperite cu spice aurii, de căpiţe de fân ridicate ca nişte stupi mari, livezi cu îngrădiri răcoroase, o grădină frumoasă demnă de Horaţiu, unde agreabilul se împreună cu utilul, apoi hambare comune împărţite cu înţelepciune, în sfârşit o locuinţă simplă şi confortabilă, pe care vesela moară a domina cu coama ei ascuţită şi o dezmierda cu umbra mobilă a marilor ei aripi.

În acest moment, un bărbat de vreo cincizeci de ani, cu o înfăţişare plăcută, ieşi din casa principală, la lătrăturile a patru dulăi care anunţau venirea străinilor. Cinci băieţi frumoşi şi puternici, fiii săi, erau urmaţi de mama lor, o femeie robustă. Nu se puteau înşela: acest om, înconjurat de familie, în mijlocul acestor construcţii noi, încă, în această câmpie aproape virgină, prezenta tipul deplin al colonistului irlandez care, dezgustat de mizeriile ţării sale, venise să caute fericirea şi averea dincolo de mări.

Glenarvan şi ai săi nu se prezentaseră încă, nici nu au avut timpul să-şi spună numele, nici calitatea lor, că aceste gazde ospitaliere îi şi salutaseră:

— Străini, fiţi bineveniţi în casa lui Paddy O'Moore. — Sunteţi irlandez? zise Glenarvan strângând mâna colonistului.

— Am fost, răspunse Paddy O'Moore. Acum sunt australian. Intraţi, oricine aţi fi, domnilor; această casă e a dumneavoastră.

Nu rămânea decât să primească, fără ceremonie, o invitaţie făcută aşa de binevoitor. Lady Helena şi Mary Grant, conduse de doamna O'Moore, intrară în locuinţă, pe când fiii colonistului uşurau pe călători de armele lor.

O sală mare, răcoroasă şi luminoasă, ocupa parterul

clădirii construite din scânduri groase aşezate orizontal. Câteva bănci de lemn ţintuite de zidurile zugrăvite în culori vesele, vreo zece scaune, două dulapuri de stejar, ulcioare de staniu strălucitoare, o

masă largă şi lungă la care douăzeci de persoane ar fi stat comod — iată mobilierul.

Mâncarea de prânz era servită: castronul cu supă fumega între rosbif şi friptura de oaie înconjurată de farfurii mari cu măsline, struguri şi portocale; belşugul nu lipsea. Gazda avea un aer aşa de îndatoritor, masa cu o înfăţişare ispititoare, era aşa de mult şi de bogat aprovizionată, încât ar fi fost necuviincios să nu te aşezi la ea. Servitorii fermei, egalii stăpânului lor, veneau să-şi împărtăşească masa. Paddy O'Moore arătă cu mâna locul rezervat străinilor.

-— Vă aşteptam, zise el cu simplitate lordului Glenarvan.

— Dumneata? răspunse acesta foarte surprins.

— Aştept totdeauna pe cei care vin, răspunse irlandezul. Apoi, cu o voce gravă, pe când familia şi servitorii săi stăteau cu respect, în picioare, el recită *benedicte-ul* catolic. Lady Helena se simţi cu totul emoţionată de o aşa perfectă simplitate de obiceiuri; o privire a soţului îi dădu de înţeles că şi el admira ca dânsa.

Lăudară cina. Convorbirea începu. De la scoţian la irlandez nu e mare deosebire. Râuleţul Tweed[47], de câţiva metri, sapă un şanţ mai adânc între Scoţia şi Anglia, decât cele douăzeci de leghe ale canalului Irlandei, care despart bătrâna Caledonie de verdele Erin. Paddy O'Moore istorisi povestea vieţii lui. Era aceea a tuturor emigranţilor pe care mizeria îi alungă din ţara lor. Mulţi vin să caute în depărtare norocul şi nu găsesc decât necazuri şi nenorociri. Ei învârtesc soarta uitând să-şi acuze inteligenţa, lenea şi viciile lor. Oricine este sobru şi curajos, econom şi viteaz, reuşeşte.

Aşa a fost şi aşa era Paddy O'Moore. El părăsi Dundalk, unde murea de foame, îşi duse familia către ţinuturile australiene, debarcă la Adelaide, dispreţui munca de miner pentru oboselile mai puţin grele ale agricultorilor şi după două luni începu să-şi agonisească gospodăria aşa de îmbelşugată acum.

Tot pământul Australiei de sud e împărţit în porţiuni a câte optzeci de acri[48]. Aceste diferite loturi sunt cedate coloniştilor, de guvern şi din fiecare lot, un agricultor muncitor poate câştiga pentru a trăi şi să pună deoparte o

sumă oarecare.

Paddy O'Moore ştia aceasta. Cunoştinţele lui agronomice îl ajutară mult. Trăi, făcu economii, cumpără loturi cu câştigurile de pe urma celui dintâi. Familia sa era prosperă, exploatarea sa de asemenea. Ţăranul irlandez deveni proprietar funciar şi cu toate că nu era decât de doi ani aici, poseda 500 de acri şi 500 de capete de vite. Era stăpân, după ce fusese sclavul europenilor şi independent cum poate fi în cea mai liberă ţară din lume.

Oaspeţii, la povestirea emigrantului irlandez, au răspuns prin sincere felicitări. După ce termină, Paddy O'Moore aştepta fără îndoială să afle şi ceva din ale musafirilor săi, dar fără a stărui prea mult. Era din acei oameni care zic: „Uite ce sunt, dar nu-ţi cer să-mi spui cine eşti". Glenarvan avea interes să vorbească de *Duncan*, de prezenţa sa la Capul Bernouilli şi de cercetările sale urmărite cu o răbdare neobosită. Întrebă mai întâi, pe Paddy O'Moore despre naufragiul *Britanniei*.

Răspunsul irlandezului nu a fost favorabil. Nu auzise niciodată vorbindu-se de această corabie. De doi ani, nici un bastiment nu se rătăcise pe coastă. Or, catastrofa data numai de doi ani. El putea deci afirma, cu cea mai marc siguranţă, că naufragiaţii nu fuseseră aruncaţi în această parte a ţărmurilor apusene.

— Acum, *milord*, adăugă el, vă voi întreba ce interes aveţi să-mi puneţi această întrebare?

Atunci, Glenarvan povesti colonistului istoria documentului, călătoria iahtului, încercările făcute pentru a regăsi pe căpitanul Harry Grant; nu ascunse că cele mai scumpe speranţe ale sale cădeau înaintea unor afirmaţii aşa de sigure şi că pierduse orice nădejde de a găsi vreodată pe naufragiaţii *Britanniei*.

Cuvintele acestea trebuiau să producă o impresie dureroasă asupra auditoriului lui Glenarvan. Robert şi Mary erau acolo şi-l ascultau, cu ochii plini de lacrimi. Paganel nu găsi un cuvânt de consolare şi de speranţă. John Mangles suferea de o durere pe care n-o putea potoli. Disperarea năpădea de-acum sufletul acestor generoşi oameni pe care *Duncan-ul* îi adusese fără rost pe ţărmuri îndepărtate. Au auzit însă aceste cuvinte mângâietoare:

— *Milord*, lăudaţi pe Dumnezeu. Dacă totuşi căpitanul Grant mai trăieşte, apoi se află cu siguranţă pe pământul australian.

Capitolul VII. Ayrton

Surpriza produsă de aceste cuvinte nu s-ar putea descrie. Glenarvan se ridicase brusc şi dându-şi deoparte scaunul strigă:

— Cine vorbeşte astfel?

— Eu, răspunse unul din servitorii lui Paddy O'Moore aşezat în capătul mesei.

— Tu, Ayrton? zise colonistul, nu mai puțin încremenit decât Glenarvan.

— Eu! răspunse Ayrton cu o voce emoționată, dar hotărâtă, eu, un scoțian ca şi dumneavoastră, *milord*, eu, unul din naufragiații *Britanniei*!

Această declarație produse un efect de nedescris. Mary Grant, pe jumătate pierdută de emoție şi fericire, căzuse în brațele lady-ei Helena; John Mangles, Robert şi Paganel, părăsindu-şi locurile lor, se repeziră către acela pe care Paddy O'Moore îl numise Ayrton.

Acesta era un om de vreo patruzeci şi cinci de ani, cu o înfățişare aspră, cu privirea dârză pierdută sub sprâncene groase. Era numai oase şi nervi şi, după o expresie scoțiană, nu-şi pierdea timpul ca să se îngraşe. Statura mijlocie, umerii largi, mersul hotărât, chipul inteligent, energic. Simpatia pe care o inspira era sporită încă prin urmele unei nenorociri recente, întipărite pe fața sa. Se vedea că suferise mult, cu toate că părea un om care suporta suferințele, le brava şi le învingea.

Glenarvan şi prietenii săi au simțit aceasta de la prima vedere. Personalitatea lui Ayrton se impunea de la început. Glenarvan, făcându-se interpretul tuturor, puse întrebări la care Ayrton răspunse. Întâlnirea lui Glenarvan cu Ayrton produsese, evident, o emoție reciprocă.

Primele întrebări ale lui Glenarvan se îngrămădiră fără ordine:

— Sunteți unul din naufragiații *Britanniei*? întrebă el.

— Da, *milord*, caporalul căpitanului Grant, răspunse Ayrton.

— Scăpat cu dânsul după naufragiu?

— Nu, *milord*, nu. În acel moment teribil, am fost despărțit, luat de pe puntea corăbiei şi aruncat pe coastă.

— Nu eşti, deci, unul dintre cei doi marinari de care

pomeneşte documentul?

— Nu. Nu cunoşteam existența acestui document. Căpitanul l-a aruncat în mare probabil când eu nu mai eram la bord.

— Dar căpitanul? Căpitanul?

— Îl credeam înecat, dispărut, scufundat cu tot echipajul *Britanniei*. Credeam că supraviețuisem singur.

— Dar ai spus că şi căpitanul Grant este viu!

— Nu, am zis: dacă totuşi căpitanul este viu...

— Ai adăugat: el e pe continentul australian! — Nu poate fi decât aici.

— Nu ştii deci unde e?

— Nu, *milord*, v-o repet, îl credeam îngropat în valuri sau sfărâmat pe stânci. Dumneavoastră îmi spuneți că mai trăieşte.

— Dar atunci, ce ştii dumneata? întrebă Glenarvan. — Numai aceasta. Dacă totuşi căpitanul Grant e viu, el e în Australia.

— Unde a avut, deci, loc naufragiul? întrebă maiorul Mac Nabbs.

Aceasta era prima întrebare cu rost, dar, în tulburarea primului moment, Glenarvan, grăbit de a

şti înainte unde se găsea căpitanul Grant, nu se informă de locul în care se pierduse *Britannia*. Din acest moment, convorbirea, până atunci aridă, atingând uşor subiectele fără a le aprofunda, amestecând faptele, intervertind datele, luă un curs mai drept şi, îndată, detaliile acestei poveşti obscure apărură nete şi mai precise, în spiritul auditoriului.

La întrebarea pusă de Mac Nabbs, Ayrton răspunse în aceşti termeni:

— Când am fost smuls de pe puntea de dinainte, *Britannia* alerga spre coasta Australiei. Nu mai avea de parcurs decât câteva sute de metri. Naufragiul a avut, deci, loc în chiar această parte.

— La 37 de grade latitudine? întrebă John Mangles. — La 37 de grade, răspunse Ayrton.

— Pe coasta apuseană?

— Nu. Pe coasta răsăriteană, replică plin de vioiciune caporalul.

— Şi în ce vreme?

— În noaptea de 27 iunie 1862.

— E chiar aşa! exclamă Glenarvan.

— Vedeți, deci, *milord*, adăugă Ayrton, că am putut zice

pe drept cuvânt: dacă totuşi căpitanul Grant mai trăieşte pe continentul australian trebuie să-l căutăm, aici nu în altă-parte.

— Şi îl vom căuta, îl vom găsi şi îl vom scăpa, prietene! strigă Paganel. Ah! Preţios document, adăugă el cu o perfectă naivitate, trebuie să mărturisim că ai căzut în mâinile unor oameni foarte chibzuiţi! Nimeni, fără îndoială, nu auzi măgulitoarele cuvinte ale lui Paganel. Glenarvan şi lady Helena, Robert şi Mary se îngrămădeau pe lângă bravul matelot Ayrton, îi strângeau mâinile. Părea că prezenţa acestui om ar fi un zălog asigurat scăpării lui Harry Grant. Dacă matelotul scăpase din primejdiile naufragiului, de ce căpitanul n-ar fi ieşit cu bine din această catastrofă? Ayrton repeta bucuros că şi căpitanul Grant trebuia sa fie viu, ca şi el. Unde, nu ştia, dar, desigur, pe acest continent. Răspundea miilor de întrebări cu care era asaltat, cu o inteligenţă şi o precizie remarcabilă. Miss Mary, pe când el vorbea, ţinea una din mâinile sale într-ale ei. Era un tovarăş al tatălui ei, acest matelot, unul din marinarii. *Britanniei*! Trăise lângă Harry Grant, străbătând cu el mările, înfruntând aceleaşi primejdii! Mary nu-şi putea lua privirea de la această figură aspră; plângea de fericire.

Până atunci, nimeni nu avusese gândul de a se îndoi de adevărul spuselor caporalului. Singur, maiorul şi, poate, John Mangles, mai puţin grăbiţi de a se supune, se întrebau dacă totuşi cuvintele lui Ayrton meritau o încredere deplină. Întâlnirea sa neprevăzută putea trezi câteva îndoieli, dacă nu bănuieli. Desigur Ayrton citase amănunte, şi date concordante, particularităţi izbitoare. Dar detaliile, oricât de exacte ar fi, nu alcătuiesc o certitudine şi, în general, s-a remarcat minciuna din precizia amănuntelor. Mac Nabbs îşi păstră părerea fără a spune ceva cuiva.

Cât despre John Mangles, îndoielile sale nu rezistară mult timp; după alte cuvinte ale matelotului, îl socoti drept un adevărat tovarăş al căpitanului Grant când îl auzi vorbind de tatăl ei tinerei fete. Ayrton îi cunoştea perfect pe Mary şi pe Robert. Îi văzuse la Glasgow, la plecarea *Britanniei*. Aminti de prezenţa lor la dejunul de adio dat pe bord prietenilor căpitanului. Asista la el şi şeriful Mac Intyre. Îl încredinţaseră pe Robert — avea abia zece ani, grijilor lui Dick Turner, şeful de echipaj de lângă care fugise, căţărându-se în vârful catargului.

— E adevărat, e adevărat! zise Robert Grant.

Şi Ayrton aducea astfel aminte de mii de amănunte, fără a părea că le dădea importanţa pe care le-o dădea John Mangles. Şi când se oprea, Mary îi spunea eu vocea-i blândă:

— Domnule Ayrton; mai vorbeşte de tatăl nostru. Glenarvan nu voia să-l întrerupă şi, totuşi, în mintea sa se îngrămădeau douăzeci de întrebări mai folositoare; dar lady Helena, arătându-i vesela emoţie a lui Mary, îl oprea.

Ayrton povesti istoria *Britanniei* şi călătoria prin Oceanul Pacific. Mary Grant cunoştea o mare parte, deoarece ştirile de pe corabie îi veniseră până în luna mai a anului 1862. În timpul acestui an, Harry Grant se opri la principalele insule ale Oceaniei. El se opri la Hebride, la Noua Guinee, la Noua Zeelandă, la Noua Caledonie, lovindu-se de luări în stăpânire puţin justificate, îndurând reaua voinţă a autorităţilor engleze, căci corabia sa era semnalată în coloniile Britanice. Totuşi, găsise un punct important pe coasta occidentală a Papuei; acolo stabilirea unei colonii îi păru uşoară şi prosperitatea asigurată; într-adevăr, un port bun de oprire pe drumul Molucelor şi Filipinelor trebuia să atragă corăbiile, mai ales că săparea Canalului de Suez urma să înlăture drumul prin Capul Bunei Speranţe. Harry Grant era dintre aceia care făceau propagandă în Anglia la opera domnului de Lesseps şi nu amesteca rivalităţile politice într-o chestiune de mare interes internaţional.

După cercetarea Papuei, *Britannia* se duse să se aprovizioneze cu merinde la Callao şi a părăsit portul la 30 mai 1862, pentru a se întoarce în Europa prin Oceanul Indian şi drumul Capului Bunei Speranţe. La trei săptămâni după plecare, o furtună îngrozitoare avarie nava care luă o direcţie periculoasă. Trebuiră să taie catargele. Un drum de apă se deschise în fund şi nu reuşiră să-l oprească. Echipajul a fost peste puţin timp la capătul puterilor. Nu putură mânui pompele. Timp de opt zile, *Britannia* a fost jucăria uraganelor. Avea în cală şase picioare de apă. Se cufunda puţin câte puţin. Aveau să piară pe bord, când, în noaptea de 27 iunie, cum înţelesese perfect Paganel, zări ţărmul occidental al Australiei. Îndată corabia se izbi. Avu loc o lovitură violentă. În acest moment, Ayrton, luat de un val, a fost aruncat în mijlocul stâncilor şi-şi pierdu cunoştinţa. Când îşi veni în fire, era în mâinile indigenilor care îl târâră în interiorul continentului. De atunci, n-a mai auzit vorbindu-se de *Britannia* şi presupuse, nu fără dreptate, că ea pierise cu oameni şi lucruri pe primejdioasele stânci ale

lui Twofold-Bay.

Aici se isprăvea povestirea. Ea provocă de mai multe ori exclamații dureroase. Maiorul nu s-ar mai fi putut îndoi de autenticitatea ei. Dar, după istoria *Britanniei*, povestea vieții lui Ayrton, trebuia să prezinte un interes şi mai mare.

Într-adevăr, nu se îndoiau, grație documentului, că Grant supraviețuise naufragiului cu doi din mateloții săi, aşa cum supraviețuise şi Ayrton. Din soarta unuia puteau deduce pe a celuilalt.

Matelotul naufragiat, prizonierul unui trib indigen, se văzu dus în interiorul regiunii udate de Darling, adică la patru sute de mile spre nordul paralelei a treizeci şi şaptea. Acolo, el trăi mizerabil, pentru că tribul era nenorocit. Nu suferi însă chinuri. Au fost doi ani de sclavie penibilă. Totuşi, nutrea speranța de a-şi recâştiga libertatea. Pândea cea mai mică ocazie pentru a scăpa, cu toate că fuga sa trebuia să-l arunce în alte nenumărate primejdii.

Într-o noapte din luna octombrie 1864, înşelă vigilența băştinaşilor şi dispăru în adâncimea pădurilor imense. Timp de o lună, trăind din rădăcini, din ferigi comestibile, rătăci în mijlocul acestor pustietăți întinse călăuzindu-se ziua după soare şi noaptea după stele, adesea doborât de disperare. Trecu astfel mlaştini, râuri, munți, toată această parte nelocuită a continentului, pe care puțini călători au străbătut-o cu greu. În sfârşit, zdrobit, ajunse la locuința ospitalieră a lui Paddy O'Moore, unde găsi o viață fericită în schimbul muncii.

— Şi dacă Ayrton se laudă cu mine, zise colonistul irlandez, când povestirea luă sfârşit, nu am decât să mă laud şi eu cu dânsul. E un om inteligent, brav, muncitor, bun şi dacă-i place, locuința lui Paddy O'Moore va fi mult timp a sa.

Ayrton mulțumi irlandezului cu un gest şi aşteptă să i se pună noi întrebări. Îşi zicea, totuşi, că legitima curiozitate a auditoriului trebuia să fie satisfăcută. La ce ar mai fi răspuns de aici înainte? Glenarvan era pe punctul de a deschide discuția asupra unui nou plan, profitând de întâlnirea cu Ayrton şi de informațiile sale, când maiorul, adresându-se matelotului, zise:

— Erai caporal la bordul *Britanniei*.

— Da, răspunse Ayrton fără a ezita.

Dar, înțelegând că un oarecare sentiment de neîncredere, o îndoială, oricât de uşoară ar fi fost, dictase întrebarea maiorului, adăugă:

— Am scăpat, dealtfel, din naufragiu, angajarea mea la bord.

Şi ieşi, îndată, din sala comună pentru a se duce să caute actul oficial. A lipsit un minut numai. Dar Paddy O'Moore a avut timp să spună:

— *Milord*, vi-l dau pe Ayrton drept un om cinstit. De două luni de când e în serviciul meu, nu am să-i fac o singură mustrare. Cunoşteam istoria naufragiului său şi a captivităţii sale. E un om cumsecade, demn de toată încrederea.

Glenarvan voia să răspundă că nu se îndoise deloc de sinceritatea lui Ayrton, când acesta intră şi prezentă angajamentul său în regulă. Era o hârtie iscălită de armatorii *Britanniei* şi de căpitanul Grant, a cărei scriere Mary o recunoscu perfect. Ea constata că „Tom Ayrton, matelot de rangul întâi, era angajat caporal pe bordul corăbiei *Britannia* din Glasgow". Nu mai putea fi vreo îndoială asupra identităţii lui Ayrton, căci ar fi fost greu să se admită ca acest document să fie în mâinile lui şi să nu-i aparţină.

— Acum, zise Glenarvan, fac apel la sfaturile tuturor şi provoc o discuţie imediată asupra celor ce avem de făcut. Părerile dumitale, Ayrton, ne vor fi foarte preţioase şi ţi-aş fi foarte îndatorat să ni le dai.

Ayrton se gândi câteva clipe şi răspunse:

— Vă mulţumesc, *milord*, de încrederea pe care o aveţi în mine şi sper să mă arăt demn de ea. Am câteva cunoştinţe despre această ţară, despre obiceiurile indigenilor şi dacă vă pot fi folositor...

— Desigur, răspunse Glenarvan.

— Cred ca şi dumneavoastră, reluă Ayrton, că şi căpitanul Grant şi cei doi mateloţi ai săi au fost scăpaţi din naufragiu; dar, deoarece nu au ajuns la posesiunile engleze, deoarece n-au mai reapărut, nu mă îndoiesc că soarta lor n-a fost ca a mea şi că nu-s prizonierii unui trib de băştinaşi.

— Repeţi aici, Ayrton, argumentele pe care le-am scos de-acum în evidenţă, zise Paganel. Naufragiaţii sunt evident prizonierii indigenilor, aşa cum se temeau. Dar trebuie să credem că au fost târâţi, ca şi dumneata, la nord de paralela 37°?

— E de crezut, domnule, răspunse Ayrton; triburile duşmane nu rămân niciodată în vecinătatea districtelor supuse englezilor.

— Aceasta ne va complica cercetările, zise Glenarvan. Cum să regăseşti urmele prizonierilor în interiorul unui

continent aşa de întins?

O tăcere lungă întâmpină această observaţie. Lady Helena întreba cu privirea, rând pe rând, pe toţi tovarăşii ei, fără a căpăta un răspuns. Paganel, el însuşi rămânea mut, contrar obiceiului său. Ingeniozitatea obişnuită îi lipsea. John Mangles umbla cu paşi mari în sala comună, ca şi cum ar fi fost pe puntea corăbiei sale în vreo încurcătură.

— Şi dumneata, domnule Ayrton, zise lady Helena matelotului, dumneata ce-ai face?

— Doamnă, răspunse cu vioiciune Ayrton, m-aş îmbarca la bordul *Duncan-ului* şi m-aş duce chiar la locul naufragiului. Acolo, aş căuta indiciile pe care întâmplarea le-ar putea da.

— Bine, zise Glenarvan, va trebui să aşteptăm ca *Duncan-ul* să fie reparat.

— Ah! Aţi suferit avarii? întrebă Ayrton.

— Da, răspunse John Mangles.

— Grave?

— Nu, dar necesită unelte pe care nu le avem la bord. Una din aripile elicei e stricată şi nu poate fi reparată decât la Melbourne.

— Nu puteţi merge cu velele? întrebă caporalul.

— Ba da; dar dacă vânturile ar fi împotriva *Duncanului* ne-ar provoca întârzieri şi, în orice caz, va trebui să ne întoarcem la Melbourne.

— Ei bine, să meargă vasul la Melbourne, exclamă Paganel, iar noi să mergem fără el în golful TwofoldBay.

— Şi cum? întrebă John Mangles.

— Traversând Australia, cum am traversat America, urmând paralela treizeci şi şapte.

— Dar *Duncan-ul*? reluă Ayrton insistând.

— *Duncan-ul* ne va întâlni sau îl vom întâlni noi, după împrejurări. Dacă găsim pe căpitanul Grant în drumul nostru, ne vom întoarce împreună la Melbourne. Din contră, dacă ne urmăm căutările până la coastă, *Duncan-ul* va veni să ne întâlnească acolo. Cine are de făcut obiecţii acestui plan? Maiorul?

— Nu, răspunse Mac Nabbs, dacă traversarea Australiei e practicabilă.

— Aşa de practicabilă, răspunse Paganel, încât propun lady-ei Glenarvan şi domnişoarei Grant să ne însoţească.

— Vorbeşti serios, Paganel? întrebă Glenarvan.

— Foarte serios, dragul meu lord. E o călătorie de trei

sute cincizeci de mile. Câte 12 mile pe zi, va dura abia o lună, adică timpul necesar reparațiilor *Duncanului*. Ah! Dacă ar fi vorba de a străbate continentul australian la o latitudine mai joasă, dacă ar trebui să-l tăiem în lat, să trecem pustiul imens în care apa lipseşte, în care căldura e toridă, să facem în sfârşit ceea ce n-au încercat încă cei mai îndrăzneți călători, ar fi altfel! Dar această a treizeci şi şaptea paralelă taie provincia Victoria, o țară engleză, civilizată, cu drumuri, cu căi ferate şi populată în mare parte pe acest parcurs. E o călătorie care se face în trăsură, dacă vrei sau în căruță. E o plimbare ca de la Londra la Edinburgh, nimic altceva.

— Dar animalele sălbatice? zise Glenarvan, care voia să expună toate obiecțiile posibile.

— Nu sunt animale sălbatice în Australia.

— Dar sălbaticii?

— Nu sunt sălbatici la această latitudine şi, în orice caz, n-au cruzimea băştinaşilor din Noua Zeelandă.

— Dar bandiții?

— Nu sunt bandiți în provinciile meridionale ale Australiei, ci numai în coloniile răsăritene. Provincia Victoria nu numai că i-a respins, dar a făcut o lege pentru a exclude de pe teritoriul ei pe condamnații eliberați ai celorlalte provincii. Guvernul victorian, chiar în acest an, a amenințat compania peninsulară de a-i retrage sprijinul dacă corăbiile ei vor continua să ia cărbuni în porturile Australiei occidentale, unde ocnaşii, sunt primiți. Cum? Nu ştii asta, dumneata, un englez?

— Mai întâi, nu-s englez, răspunse Glenarvan.

— Ceea ce a spus domnul Paganel, e foarte adevărat, zise Paddy O'Moore. Nu numai provincia Victoria dar şi Australia Meridională, Queensland, chiar Tasmania sunt de acord în a respinge pe deportați de pe teritoriul lor. De când locuiesc la această fermă, n-am auzit vorbindu-se de un singur ocnaş.

— Şi în ceea ce mă priveşte, nu i-am întâlnit niciodată, răspunse Ayrton.

— Vedeți, prieteni, reluă Jacques Paganel, că am avut dreptate. Ei bine, ne-am înțeles?

— Ce crezi, Helena? întrebă Glenarvan.

— Ceea ce credem toți, scumpul meu Edward, răspunse lady Helena, întorcându-se către tovarăşii ei. Să pornim! Tot înainte!

Capitolul VIII. Plecarea

Lordul Glenarvan nu avea obiceiul de a pierde timp. Propunerea lui Paganel odată primită, a dat îndată ordinele pentru ca pregătirile călătoriei să fie isprăvite în cel mai scurt timp. Plecarea a fost hotărâtă pentru a treia zi, 22 decembrie.

Ce rezultat avea să aibă această traversare a Australiei? Prezența lui Harry Grant devenise un fapt indiscutabil, consecințele expediției puteau fi mari. Ea mărea suma şanselor favorabile. Nimeni nu era convins că va găsi pe căpitan tocmai pe această linie a paralelei treizeci şi şapte, care trebuia să fie riguros urmată; dar poate că tăia urmele sale, în orice caz, ea ducea drept la locul naufragiului. Acolo era punctul principal.

Mai mult, dacă Ayrton consimțea să se alăture călătorilor, să-i călăuzească prin pădurile provinciei Victoria, să-i conducă până la coasta orientală, ar fi fost o nouă şansă de succes. Glenarvan ținea în mod deosebit să-şi asigure folositorul concurs al tovarăşului lui Harry Grant şi întrebă pe gazda sa dacă n-ar voi să-i facă lui Ayrton propunerea de a-i însoți. Paddy O'Moore consimți, nu fără a regreta pierderea acestui excelent om de casă:

— Ayrton, ne vei urma în această expediție în căutarea naufragiaților *Britanniei*!

Ayrton nu răspunse îndată la întrebare: părea că ezită; apoi, după ce se gândi, zise:

— Da, *milord*, vă voi urma şi dacă nu vă duc pe urmele căpitanului Grant, cel puțin, vă voi conduce chiar la locul în care s-a sfărâmat corabia sa.

— Mulțumesc, Ayrton, răspunse Glenarvan.

— O singură întrebare, *milord*.

— Pune-o, prietene.

— Unde veți găsi *Duncan-ul*?

— La Melbourne, dacă nu trecem Australia de la un țărm la altul. Pe coasta orientală, dacă cercetările noastre se prelungesc până acolo.

— Dar, atunci, căpitanul lui?...

— Căpitanul va aştepta instrucțiunile mele în portul Melbourne.

— Bine, *milord*, zise Ayrton, bizuiți-vă pe mine.

— Mă bizui, Ayrton, răspunse Glenarvan. Caporalul *Britanniei* bucură foarte mult pe pasagerii *Duncan-ului*.

Copiii căpitanului său îl îmbrățișară mult. Toți erau fericiți de hotărârea sa, în afară de irlandez, care pierdea un ajutor inteligent şi credincios. Dar Paddy înțelese importanța pe care lordul Glenarvan trebuia s-o pună în prezența caporalului şi se resemnă. Glenarvan îl însărcină să-i procure mijloace de transport pentru călătoria prin Australia şi, această afacere încheiată, pasagerii se întoarseră la bord, după ce-şi dăduseră întâlnire cu Ayrton.

Întoarcerea a fost veselă. Totul era schimbat. Orice şovăială dispăruse. Curajoşii călători nu trebuiau să mai meargă orbeşte pe această linie a paralelei treizeci şi şapte. Harry Grant — nu se puteau îndoi — găsise refugiu pe continent şi fiecare îşi simțea inima plină de mulțumire. Peste două luni, dacă împrejurările ar fi favorabile, *Duncan-ul* va debarca pe Harry Grant pe țărmul Scoției!

Când John Mangles sprijini propunerea de a încerca trecerea Australiei cu pasagerii, presupunea că, de astă dată, va însoți şi el expediția. Astfel, discută despre aceasta cu lordul Glenarvan. Puse în evidență tot felul de argumente în favoarea sa, devotamentul lui ca organizator al caravanei, în sfârşit mii de motive excelente.

— O singură întrebare, John, zise Glenarvan. Ai încredere absolută în secundul dumitale?

— Absolută, răspunse John Mangles. Tom Austin e un marinar bun. El va conduce *Duncan-ul* la destinație, îl va repara cu îndemânare şi îl va aduce în ziua anumită. Tom este un om al datoriei şi disciplinei, înălțimea voastră se poate bizui pe el ca şi pe mine.

— Ne-am înțeles, John, răspunse Glenarvan; ne vei însoți; va fi bine, adăugă el surâzând, să fii acolo, când vom regăsi pe tatăl lui Mary Grant.

— Oh! înălțimea voastră!... murmură John Mangles. Aceasta a fost tot ce putea zice. El păli o clipă şi luă mâna pe care i-o întinse lord Glenarvan.

A doua zi, John Mangles, însoțit de maestrul lemnar şi de mateloții încărcați cu provizii, se întoarse la stabilimentul lui Paddy O'Moore. El trebuia să organizeze mijloacele de transport împreună cu irlandezul. Toată familia îl aştepta, gata să lucreze sub ordinele sale. Ayrton era acolo.

Paddy şi Ayrton au fost de acord că femeile trebuiau să facă drumul cu carul tras de boi şi călătorii călare. Paddy O'Moore era în măsură să procure animalele şi vehiculul.

Vehiculul era una din acele căruțe, lungi de douăzeci de

picioare, acoperită cu un coviltir, sprijinită pe patru roți pline, fără spițe, fără obezi, fără cercuri de fier, simple discuri de lemn. Partea de dinainte, foarte depărtată de partea de dinapoi, se lega printr-un mecanism rudimentar care nu permitea întoarcerea pe loc. În această parte era fixată o oiște de treizeci şi cinci de picioare, de-a lungul căreia şase boi trebuiau să se aşeze doi câte doi. Aceste animale, astfel aşezate, trăgeau cu capul şi gâtul prin dubla combinare a unui jug legat de grumazul lor şi dintr-un lanț fixat de jug printr-un cui de fier. Trebuia mare îndemânare pentru a conduce această maşină îngustă, lungă, oscilantă, gata la deviații şi pentru a conduce animalele. Dar Ayrton învățase la ferma irlandeză şi Paddy răspundea de îndemânarea acestuia. Lui i s-a cuvenit rolul de conducător.

Vehiculul, lipsit de arcuri, nu oferea nici un confort; dar aşa cum era, trebuiau să-l ia. John Mangles, neputând schimba nimic din construcția lui grosolană, îl amenajă în interior în modul cel mai convenabil. Mai întâi, îl împărțiră în două compartimente cu ajutorul unui perete de scânduri. Partea de dinapoi a fost folosită pentru provizii, bagaje şi bucătăria portativă a lui Mr. Olbinett. Partea de dinainte trebuia să aparțină în întregime călătoarelor. Sub mâna maestrului lemnar, acest prim compartiment se transformă într-o cameră comodă, acoperită cu un covor des, prevăzută cu o toaletă şi cu două paturi rezervate pentru lady Helena şi domnişoara Grant. Perdele dese de piele închideau, la nevoie, primul compartiment şi îl apărau contra răcelilor nopții. La nevoie, bărbații puteau găsi acolo un adăpost în timpul marilor ploi; dar un cort trebuia să-i adăpostească de obicei în timpul popasurilor. John Mangles îşi dădu silința să adune în acest loc îngust toate obiectele necesare pentru două femei şi reuşi. Lady Helena şi Mary Grant nu trebuiau să regrete prea mult, în această odaie mobilă, confortabilele cabine ale *Duncan-ului*.

Cât despre călători, lucrul a fost mai simplu; şapte cai viguroşi erau destinați pentru lord Glenarvan, Paganel, Robert Grant, Mac Nabbs, John Mangles şi pentru cei doi marinari, Wilson şi Mulrady, care însoțeau pe stăpânii lor în noua expediție. Ayrton îşi avea locul pe scaunul căruței şi domnul Olbinett, pe care călăritul nu-l tenta deloc, se mulțumi să călătorească în compartimentul bagajelor.

Caii şi boii păşteau în livezile locuinței şi puteau fi uşor adunați în momentul plecării.

După terminarea pregătirilor, John Mangles se întoarse la bord cu familia irlandeză, care voi să întoarcă vizita lordului Glenarvan.

Au fost primiți cu brațele deschise. Glenarvan le oferi să cineze la bordul navei sale. Nu voia să fie în urmă cu politețea şi oaspeții săi primiră bucuroşi revanşa ospitalității lor australiene în careul iahtului. Paddy O'Moore era uimit. Mobilierul cabinelor, tapițeriile, ornamentele şi sculpturile corăbiei de mesteacăn şi palisandru stârniră admirația sa. Ayrton, din contră, nu dădu decât o aprobare moderată acestor lucruri costisitoare şi de prisos.

Dar, în schimb, caporalul *Britanniei* examină iahtul dintr-un alt punct de vedere; îl vizită până în spate; coborî în camera elicei; observă maşina, se informă de forța ei efectivă, de consumul ei; exploră buncărele cu cărbuni, sufrageria, aprovizionarea de pulbere; se interesă în mod deosebit de arme, de tunul suit pe teugă, de bătaia lui. Glenarvan avea de a face cu un om care se pricepea în materie. În sfârşit, Ayrton îşi isprăvi plimbarea inspectând catargele şi echipamentul corăbiei.

— Aveți o corabie frumoasă, *milord*, zise el.

— Şi bună mai ales, răspunse Glenarvan.

— Ce tonaj are?

— Cântăreşte două sute zece tone.

— Cred, adăugă Ayrton, că *Duncan-ul* face uşor, sub presiune, cincisprezece noduri?

— Pune şaptesprezece, replică John Mangles şi vei socoti drept.

— Şaptesprezece! strigă caporalul, dar atunci nici o navă de război, vorbesc de cele mai bune, nu-i în stare s-o ajungă!

— Niciuna! răspunse John Mangles. *Duncan-ul* e un adevărat iaht de curse, care nu s-ar lăsa bătut.

— Chiar cu velele? întrebă Ayrton.

— Chiar cu velele.

— Ei bine, *milord* şi dumneata căpitane, primiți complimentele unui marinar care ştie ce prețuieşte o corabie.

— Bine, Ayrton, răspunse Glenarvan; rămâi, deci, la bordul nostru şi nu va depinde decât de dumneata ca acest vas să fie şi al dumitale.

— Mă voi gândi, *milord*, răspunse simplu caporalul. Olbinett veni în acest moment să anunțe pe înălțimea sa că cina era servită. Glenarvan şi oaspeții săi se îndreptau spre dunetă.

— Ce om inteligent, acest Ayrton! zise Paganel, maiorului.

— Prea inteligent! murmură Mac Nabbs, căruia figura şi manierele caporalului nu-i plăceau.

În timpul cinei, Ayrton dădu interesante amănunte asupra continentului australian, pe care-l cunoştea perfect. El se informă de numărul mateloților pe care lord Glenarvan îi lua în expediția sa. Când află că numai doi dintre ei, Mulrady şi Wilson, trebuiau să-l însoțească, păru mirat. El îl sfătui pe Glenarvan să-şi formeze trupa din cei mai buni marinari ai *Duncanului*. Insistă, chiar, în această privință, insistență care, fie zis în treacăt, trebui să şteargă orice bănuială din mintea maiorului.

— Dar, zise Glenarvan, călătoria noastră prin Australia meridională nu oferă nici o primejdie?

— Nici una, se grăbi să răspundă Ayrton.

— Ei bine, să lăsăm la bord cât mai multă lume cu putință. Trebuiesc oameni pentru a manevra *Duncanul* cu pânze şi pentru a-l repara. Înainte de toate trebuie să se găsească exact la întâlnirea care îi va fi dată ulterior. Deci, să nu-i scădem echipajul.

Ayrton păru că înțelege observația lordului Glenarvan şi nu mai insistă.

Seara, scoțienii şi irlandezii se despărțiră. Ayrton şi familia lui Paddy O'Moore se întoarseră la locuința lor. Caii şi căruța trebuiau să fie gata pentru a doua zi. Plecarea a fost fixată la ora opt dimineața.

Mary Grant şi lady Helena şi-au făcut ultimele pregătiri. Ele au fost scurte şi mai puțin minuțioase decât cele ale lui Jacques Paganel. Savantul îşi trecu o parte din noapte deşurubând, ştergând, înşurubând şi reînşurubând lentilele telescopului sau. Dormea, când, a doua zi, în zori, maiorul îl sculă viguros.

Bagajele au fost transportate la fermă, prin îngrijirile lui John Mangles. Tânărul căpitan dădu ultimele ordine lui Tom Austin. El îi recomandă, înainte de toate, să aştepte ordinele lordului Glenarvan la Melbourne şi să le execute scrupulos, oricare ar fi fost ele.

Bătrânul marinar răspunse lui John Mangles, că putea să se bizuie pe dânsul. În numele echipajului, prezentă înălțimii sale urări pentru succesul expediției. Barca plecă şi-un ropot de urale izbucni în văzduh.

Totul era gata. Lady Helena era încântată. Imensa căruță cu roțile primitive şi cu scândurile masive îi plăcu tare mult.

Cei şase boi înjugaţi, aveau un aer patriarhal. Ayrton, cu biciul în mână, aştepta

— Pe legea mea! zise Paganel. Uite un vehicul admirabil, care prețuieşte cât toate trăsurile din lume. Nu ştiu un alt mijloc mai bun pentru a străbate lumea. O casă care merge, care se opreşte unde vrei, ce poți dori mai bun? Iată ce-au înțeles odinioară sarmații care nu călătoreau în alt fel.

— Domnule Paganel, reluă lady Helena, sper că voi avea plăcere să vă primesc în saloanele mele.

— Cum oare, doamnă, replică savantul, dar aceasta va fi o fericire pentru mine! Aţi hotărât o zi?

— Voi fi în toate zilele pentru prietenii mei, răspunse Lady Helena râzând şi dumneata eşti...

— Cel mai devotat dintre toți, doamnă, replică politicos Paganel.

Acest schimb de amabilități a fost întrerupt de venirea a şapte cai gata echipați pe care îi ducea unul din fiii lui Paddy. Lordul Glenarvan aranja cu irlandezul prețul cumpărăturilor.

Se dădu semnalul plecării. Lady Helena şi Miss Grant se aşezară în compartimentele lor, Ayrton pe capră, Olbinett înapoia căruței; Glenarvan, maiorul, Paganel, Robert, John Mangles cei doi mateloți, înarmați bine cu carabine şi cu revolvere, încălecară caii. Un „Dumnezeu să vă ajute" a fost spus de Paddy O'Moore şi reluat în cor de familia sa. Ayrton strigă într-un fel deosebit şi lovi boii. Căruța se puse în mişcare, scândurile pârâiră, osiile scrâşniră în butucul roților şi îndată dispăru, la întorsătura drumului, ferma ospitalieră a cinstitului irlandez.

Capitolul IX. Provincia Victoria

Era 23 decembrie 1864. Luna decembrie, aşa de tristă, aşa de posomorâtă, aşa de umedă, în emisfera boreală ar fi trebuit să se numească iunie pe acest continent. Astronomic, vara număra de-acum două zile de existență, căci, pe 21, soarele atinsese Capricornul şi prezența lui deasupra orizontului scădea cu câteva minute. Astfel, în cel mai cald anotimp al anului şi sub razele unui soare aproape tropical, trebuia să se îndeplinească această nouă călătorie a lordului Glenarvan.

Totalitatea posesiunilor engleze în această parte a

Oceanului Pacific e numită Australasia. Ea cuprinde Noua Olandă, Tasmania, Noua Zeelandă şi câteva insule învecinate. Cât despre continentul australian, el e împărţit în vaste colonii de mărimi şi bogăţii inegale. Oricine aruncă ochii pe hărţile întocmite de domnii Petermann sau Preschoell, e de la început izbit de corectitudinea acestor împărţiri. Englezii au tras cu sfoara liniile convenţionale care despart marile provincii. Ei n-au ţinut seamă nici de povârnişuri, nici de diferenţele de rase. Coloniile se mărginesc dreptunghiular una cu alta şi se îmbină asemenea pătrăţelelor unei table de şah. Din această dispoziţie a liniilor drepte, a unghiurilor drepte, se cunoaşte opera geometrului, nu opera geografului. Singure, coastele cu sinuozităţile lor variate, cu fiordurile lor, cu golfurile, capurile şi estuarele lor protestează în numele naturii . prin neregularitatea lor fermecătoare.

Această înfăţişare de tablă de şah stârnea întruna verva lui Jacques Paganel. Dacă Australia ar fi fost franceză, foarte sigur că geografii francezi n-ar fi împins până la acest punct pasiunea echerului şi-a liniilor drepte.

Coloniile marii insule oceanice sunt în timpul de faţă în număr de şase: Noua Galie de sud cu capitala la Sydney; Queensland cu capitala Brisbane; provincia Victoria, cu capitala la Melbourne; Australia meridională cu Capitala la Adelaide; Australia occidentală, cu capitala la Perth şi Australia septentrională fără capitală. Singure, coastele sunt populate cu colonişti. Abia, dacă vreun oraş important s-a aventurat la două sute de mile în interior. Cât despre interiorul continentului, adică pe o suprafaţă egală cu două treimi din Europa, el e aproape necunoscut.

Din fericire, paralela 37° nu traversează imensele pustietăţi, aceste ţinuturi inaccesibile ale mizeriei, care au costat numeroase victime date ştiinţei. Glenarvan nu le-ar fi putut înfrunta. El nu avea de a face decât cu partea meridională a Australiei, care se descompunea astfel: o mică parte a provinciei Adelaide; provincia Victoria în toată lăţimea ei şi, în sfârşit, vârful triunghiului răsturnat pe care-l formează Noua Galie de sud. De la capul Bernouilli la frontiera Victoriei sunt abia şaizeci şi două de mile. Erau două zile de mers, nu mai mult, şi Ayrton socotea să doarmă a doua zi la Aspley, oraşul cel mai apusean al provinciei Victoria.

Începuturile unei călătorii sunt totdeauna caracterizate

prin ardoarea călăreților şi a cailor. De vioiciunea celor dintâi, nimic de zis, dar păru potrivit să se modereze mersul celor din urmă. Cine vrea să meargă departe, trebuie să-şi cruțe caii. A fost hotărât să nu se meargă mai mult de douăzeci şi cinci până la treizeci de mile, în medie, pe zi.

Dealtfel, pasul cailor trebuia să se regleze după pasul mai încet al boilor, adevărate unelte mecanice care pierd în timp ceea ce câştigă în forță. Căruța, cu pasagerii săi, cu aprovizionările sale, era sâmburele caravanei, fortăreața ambulantă. Călăreții puteau să meargă pe marginile ei, dar nu trebuiau să se depărteze de ea.

Nici o ordine nu era fixată în mers şi fiecare a fost liber să facă drumul după voie: vânătorii străbătând câmpia, filozofii flecărind împreună. Paganel, care poseda toate aceste diferite calități, se afla peste tot.

Trecerea provinciei Adelaide nu oferi nimic interesant. Un şir de coline, o întindere de terenuri a căror împreunare constituie ceea ce se numeşte „bush", câteva livezi acoperite cu tufele unui arbust sărac cu frunzele colțurate de care rasa ovină e foarte lacomă, se succedară timp de mai multe mile. Ici şi colo se vedeau câteva „pig's faces", oi cu cap de porc, o specie caracteristică Noii Olande, care păşeau între stâlpii liniei telegrafice, pusă de puțin timp de la Adelaide la coastă.

Câmpiile aminteau, într-un fel ciudat, de monotonele întinderi ale pampasului argentinian: acelaşi sol ierbos şi neîntrerupt. Acelaşi orizont. Mac Nabbs susținea că nu schimbaseră ținutul; dar Paganel afirmă că se va schimba în curând. Sub garanția sa, se aşteptară la lucruri mai bune.

Către ora trei căruța străbătu o întindere mare lipsită de copaci, cunoscută sub numele de „câmpiile mosquitos". Savantul avu mulțumirea geografului constatând că ținutul îşi merită numele. Călătorii şi caii lor suferiră mult din cauza muşcăturilor repetate ale țânțarilor: era cu neputință să le eviți. Paganel nu se putu împiedica de a da la toți dracii aceşti țânțari înverşunați care îl împunseseră.

Spre seară câteva garduri vii de salcâmi înveseliră câmpia; ici şi colo mănunchiuri de salcâmi albi; mai departe un făgaş de curând săpat; apoi, copaci de origine europeană, măslini, lămâi şi stejari verzi, în sfârşit îngrădituri bine întreținute. La ora opt, boii, grăbindu-şi mersul sub îndemnul lui Ayrton, ajunseră la stațiunea Red Gum.

Cuvântul „stațiune" se aplică stabilimentelor interioare în care se cresc vitele mari, principala bogăție a Australiei.

Crescătorii sunt „squatters”, adică oameni care se aşează pe pământ[49]: într-adevăr aceasta e prima atitudine pe care o ia orice colonist obosit de rătăcirile lui prin aceste ținuturi imense.

Red Gum Station era un stabiliment de mică importanță. Dar Glenarvan găsi acolo cea mai sinceră ospitalitate. Masa este mereu servită pentru călători sub acoperişul acestor locuințe solitare, iar colonul australian e totdeauna o gazdă binevoitoare.

A doua zi, Ayrton îşi înhamă boii în zorii zilei. Voia să ajungă în aceeaşi seară la frontiera Victoriei. Solul se arăta mai accidentat. O succesiune de mici coline ondulau cât cuprindeai cu ochii, presărate cu nisip stacojiu. Ai fi zis că era un imens drapel roşu aruncat pe câmpie, ale cărui cute se umflau în bătaia vântului. Câțiva „malleys”, un fel de brazi pătați cu alb, trunchiul drept şi lucios, îşi întindeau ramurile şi frunzişul lor de un verde închis deasupra bogatelor livezi în care mişunau cete vesele de şoareci săritori. Mai târziu, întâlniră câmpuri întinse de mărăcini şi de salcâmi albi, tineri; apoi, tufişurile se depărtară, arbuşti izolați deveniră copaci şi prezentau primul specimen al pădurilor Australiei.

Totuşi, în apropierea frontierei victoriene, aspectul ținutului se modifica văzând cu ochii. Călătorii simțeau că trec printr-un nou ținut. Urmau calea dreaptă, fără ca nici un obstacol, lac sau munte, să-i oblige să se abată din drum. Puneau invariabil în practică prima teoremă a geometriei şi urmau, fără ocol, cel mai scurt drum de la un punct la altul. De oboseli şi de greutăți nu se îndoiau. Mersul lor se conforma mersului încet al boilor şi dacă liniştitele animale nu mergeau repede, cel puțin mergeau fără a se opri vreodată.

Aşa ajunse caravana, în ziua de 23, seara, după un drum de şaizeci de mile făcute în două zile, la parohia Aspley, cel dintâi oraş al provinciei Victoria, aşezat la 141° longitudine, în districtul Wimerra.

Căruța a fast adăpostită la *Crown’s Inn*, un han care, din lipsă de ceva mai bun, se numea „Hotelul Coroana”. Cina, compusă numai din carne de oaie gătită variat, fumega pe masă.

Mâncară mult, vorbiră şi mai mult. Fiecare doritor a se instrui asupra ciudățeniilor continentului australian, întrebă cu aviditate pe geograf. Paganel nu se lăsă rugat şi dădu

lămuriri asupra provinciei Victoria, numită Australia Fericită.

— Falsă calificare! zise el. Ar fi fost mai bine dacă o numeau Australia Bogată, căci țările sunt ca şi indivizii: bogăția nu face fericirea. Australia, grație minelor sale de aur, a fost în calea bandei devastatoare şi feroce a aventurierilor. Veți vedea aceasta când vom străbate terenurile aurifere.

— Colonia Victoria a fost întemeiată recent? întrebă lady Glenarvan.

— Da, doamnă, ea nu numără decât treizeci de ani de existență. La 6 iunie 1835, într-o marți...

— La ora şapte şi un sfert seara, adăugă maiorul căruia îi plăcea să-l necăjească pe Paganel asupra preciziei datelor.

— Nu, la ora şapte şi zece minute, reluă cu seriozitate geograful, Butman şi Falckner, întemeiară un stabiliment la Port Philippe în acel golf lângă care se întinde azi marele oraş Melbourne. Timp de cincisprezece ani, noua colonie a făcut parte din Noua Galie de sud depinzând de Sydney, capitala ei. Dar, în 1851, aceasta a fost declarată independentă şi a luat numele de Victoria.

— De atunci a prosperat mult? întrebă Glenarvan. — Judecă, nobilul meu prieten, răspunse Paganel. Iată cifrele date de ultima statistică şi, orice-ar gândi Mac Nabbs, nu ştiu nimic mai elocvent decât cifrele.

— Începe, zise maiorul.

— Încep. În 1836, colonia Port Philippe avea două sute patruzeci de locuitori. Azi provincia Victoria numără cinei sute cincizeci de mii. Şapte milioane de picioare de vie îi dau anual o sută douăzeci şi unu de galoane[50] de vin. O sută trei mii de cai galopează prin câmpiile ei şi şapte sute şaizeci şi cinci de mii două sute şaptezeci şi două de animale cornute cresc în imensele livezi.

— Nu are şi un oarecare număr de porci? întrebă Mac Nabbs.

— Da, maiorule, şaptezeci şi nouă de mii şase sute douăzeci şi cinci, fără supărare.

— Şi câte oi, Paganel.

— Şapte milioane o sută cincisprezece mii nouă sute patruzeci şi trei, Mac Nabbs.

— Cu aceea pe care o mâncăm în acest moment, Paganel?

— Nu, fără dânsa, deoarece e pe trei sferturi mâncată.

— Bravo, domnule Paganel! strigă lady Helena, râzând cu poftă. Trebuie spus că eşti doctor în probleme geografice şi

vărul meu, Mac Nabbs, orice-ar face, nu te va prinde greşind.

— Dar aceasta e meseria mea, doamnă; să am cunoştinţe despre aceste lucruri şi să vi le spun, la nevoie. Astfel, mă puteţi crede, când vă spun că această ţară ciudată ne rezervă minuni.

— Până aici, totuşi... răspunse Mac Nabbs căruia îi plăcea să-l întărâte pe geograf, pentru a-i aţâţa nervii.

— Dar aşteaptă, maior nerăbdător! strigă Paganel. Abia ai pus un picior pe frontieră şi te-ai supărat! Ei bine! Îţi spun, ţi-o repet şi susţin că acest ţinut e cel mai curios de pe pământ. Relieful, natura, produsele, clima, au mirat, miră şi vor mira pe toţi savanţii lumii. Închipuiţi-vă, prieteni, un continent ale cărui margini, nu centrul, s-au ridicat deasupra valurilor ca o verigă uriaşă; care închide, poate, în partea sa centrală o mare interioară pe jumătate evaporată; ale cărui fluvii seacă din zi în zi; în care umezeala nu există, nici în aer, nici în pământ; în care copacii îşi leapădă în fiecare an scoarţa în locul frunzelor; în care frunzele se arată în profil soarelui, nu în faţă şi deci nu dau umbră; în care lemnul, adesea, nu poate arde; în care piatra de construcţie se topeşte la ploaie; în care pădurile sunt joase şi ierburile gigantice; în care animalele sunt ciudate; în care patrupedele au rât, ca ariciul şi ornitorincul şi au silit pe naturalişti să creeze special pentru ei noul gen al monotremelor; în care cangurul sare pe cele patru labe ale sale inegale; în care oile au capul de porc; în care vulpile sar din copac în copac; în care lebedele sunt negre; în care şoarecii îşi fac cuiburi; în care „bower bird”{51} îşi deschide saloanele vizitei prietenilor săi înaripaţi; în care păsările uimesc imaginaţia prin diversitatea cântecelor şi aptitudinilor lor; în care una serveşte de orologiu, cealaltă face să pocnească un bici de surugiu; una imită tocilarul, alta bate secundele ca o limbă de pendul; una râde dimineaţa când răsare soarele şi cealaltă plânge seara, la culcare. Oh, un ţinut bizar, dacă a fost vreodată pământ paradoxal şi format împotriva naturii! Pe drept cuvânt a putut zice despre tine, savantul botanist Grimard: *Iată această Australie care e un fel de parodie a legilor universale, sau mai degrabă o sfidare zvârlită în faţa naturii.*

Tirada lui Paganel, repezită cu toată iuţeala, părea că nu se mai poate opri. Elocventul secretar al Societăţii de geografie nu se mai stăpânea. Vorbea, vorbea, gesticulând să rupă tot, învârtind furculiţa spre marea spaimă a vecinilor

săi de masă. Dar în sfârşit vocea lui a fost acoperită de un ropot de aplauze şi reuşi să tacă.

Desigur, după această enumerare a ciudăţeniilor australiene, nu se gândeau să-i ceară mai mult. Şi totuşi, maiorul, cu vocea calmă, nu se opri şi zise:

— Asta-i tot, Paganel?

— Ei bine, nu, nu-i tot! ripostă savantul.

— Ce? întrebă lady Helena intrigată, mai e vreun lucru şi mai uimitor în Australia?

— Da, doamnă, clima ei! Ea are însemnătate asupra producţiei prin ciudăţenia sa.

— De pildă!

— Nu vorbesc de calităţile igienice ale continentului australian, aşa de bogat în oxigen şi aşa de sărac în azot; el n-are vânturi umede, deoarece alizeele suflă paralel cu coastele sale; cea mai mare parte dintre boli sunt necunoscute, de la tifos până la pojar şi afecţiunile cronice.

— Totuşi, ăsta nu-i un avantaj neînsemnat, zise Glenarvan.

— Fără îndoială, dar nu vorbesc de el, răspunse Paganel. Aici climatul are o calitate... de necrezut.

— Care? întrebă John Mangles.

— Nu mă veţi crede niciodată.

— Ba da, exclamară toţi cei prezenţi, aprinşi.

— Ei bine, el e...

— Ce-i, deci?

— El e moralizator.

— Moralizator?

— Da, răspunse savantul cu convingere. Da, moralizator! Aici metalele nu se oxidează în aer şi oamenii îşi sporesc calităţile. Aici atmosfera curată şi uscată albeşte repede rufele şi inimile. Şi s-au remarcat bine în Anglia virtuţile acestei clime, când s-a hotărât trimiterea oamenilor în acest loc pentru a fi moralizaţi.

— Ce! Această influenţă se face simţită în realitate? întrebă lady Glenarvan.

— Da, doamnă, asupra animalelor şi a oamenilor.

— Nu glumeşti, domnule Paganel?

— Nu glumesc. Caii şi animalele sunt aici de o docilitate remarcabilă. O veţi vedea.

— Nu-i cu putinţă!

— Dar aşa e! Şi răufăcătorii, transportaţi în acest aer înviorător, sănătos, s-au îndreptat în câţiva ani. Acest efect e

cunoscut de filantropi. În Australia, toate naturile se ameliorează.

— Dar atunci, dumneata, domnule Paganel, care eşti bun, zise lady Helena, ce vei deveni pe acest pământ privilegiat?

— Excelent, doamnă, răspunse Paganel, excelent!

Capitolul X. Râul Wimerra

A doua zi, la 24 decembrie, plecarea avu loc din zori. Căldura era de-acum puternică, dar suportabilă, drumul aproape neîntrerupt şi prielnic mersului cailor. Convoiul intră într-un crâng. Seara, după o zi bună de mers, poposiră pe malurile Lacului Alb, cu apă sălcie şi nepotabilă.

Acolo, Jacques Paganel trebui să recunoască şi că acest lac nu era alb tot aşa cum Marea Neagră nu-i neagră, după cum Marea Roşie nu-i roşie, după cum Fluviul Galben nu-i galben şi după cum Munții Albaştri nu-s Albaştri. Totuşi, el discută mult, din amor propriu de geograf, dar argumentele sale nu biruită.

Mr. Olbinett prepară cina cu punctualitatea obişnuită; apoi, călătorii, unii în căruță, alții sub cort, adormiră îndată, cu toate urletele lamentabile ale „dingoes", şacalii Australiei.

O câmpie admirabilă, împestrițată în întregime de crizanteme, se întindea dincolo de Lacul Alb. A doua zi, Glenarvan şi tovarăşii săi, la sculare, ar fi voit bucuroşi să aplaude mărețul decor oferit privirilor lor. Plecară. Până la orizont, totul era livadă şi flori în primăvărateca îmbujorare. Reflexe albăstrii ale inului cu frunze mărunte se însoțeau cu roşul stacojiu al unui *acanthus* specific acestui ținut. Numeroase varietăți de „emerophilis" înveseleau verdeața şi terenurile îmbibate de sare dispăreau sub spanaculporcesc, lobode şi sfecle, ici verzi-albăstrii, colo roşiatice, care fac parte din invadatoarea familie a salsolaceelor. Sunt plante folositoare industriei, căci ele dau o sodă excelentă prin arderea şi spălarea cenuşii lor. Paganel, care devenea botanist în mijlocul florilor, numea aceste plante diferite şi, cu mania sa de a cifra totul, spuse că se numărau până acum patru sute de specii de plante repartizate în o sută douăzeci de familii, în flora australiană.

Mai târziu, după vreo zece mile, repede trecute, căruța merse printre crânguri înalte de salcâmi albi şi de mimoze, a

căror inflorescență e așa de variabilă. Regnul vegetal, în acest ținut al „spring-plains”[52], nu se arată ingrat către astrul zilei și dă înapoi în parfumuri și în culori ceea ce soarele îi dădea în raze.

Cât despre regnul animal, el era mai avar cu speciile sale. Câțiva casoari[53] săreau în câmpie, fără a fi cu putință de a te apropia de ei. Totuși, maiorul a fost destul de îndemânatic când a lovit în coaste un animal foarte rar, pe cale de dispariție. Era un „jabiru”, cocorul uriaș al coloniilor engleze. Această zburătoare era foarte înaltă iar ciocul ei larg, conic, foarte ascuțit la capăt, măsura patruzeci și opt de centimetri lungime. Reflexele violete și purpurii ale capului său contrastau vioi cu verdele lustruit al gâtului, cu strălucitoarea albeață a gâtlejului și cu roșul viu al lungilor sale picioare. Natura părea că întrebuințase pentru el toată paleta culorilor.

Admirară mult pasărea și maiorul ar fi avut onorurile zilei, dacă tânărul Robert n-ar fi întâlnit și omorât, câteva mile mai departe, un animal ciudat, jumătate arici, jumătate furnicar, o ființă asemenea speciilor din era primară. O limbă lungă și cleioasă spânzura în afara gurii sale fără dinți, cu care pescuia furnicile care alcătuiesc principala sa hrană.

— E un echidneu, zise Paganel dând monotremei[54] adevăratul nume. Ați văzut vreodată un asemenea animal?

— E oribil, răspunse Glenarvan.

— Oribil, dar curios, reluă Paganel; mai mult, caracteristic Australiei și l-ați căuta în zadar în orice parte a lumii.

Firesc, Paganel voia să ia hidosul arici și să-l pună în compartimentul bagajelor. Dar Mr. Olbinett se împotrivi indignat, încât savantul renunță să păstreze modelul monotrem.

În acea zi, călătorii trecură cu treizeci de minute meridianul 141°. Până aici, puțini coloniști, puțini squatteri se oferiseră vederii lor. Țara părea pustie. De băștinași nu era nici un semn, căci triburile sălbatice rătăcesc mai la nord, prin imensele pustietăți udate de afluenții lui Darling și Murray.

Dar un spectacol curios interesă ceata lui Glenarvan, căreia îi fu dat să vadă una din acele turme imense pe care speculanți îndrăzneți le aduc din munții de est până la provinciile Victoriei și ale Australiei Meridionale.

Către ora șase seara, John Mangles semnală la trei mile

înainte o coloană enormă de praf care se desfăşura în zare. De unde venea acest fenomen? Explicaţia nu era tocmai uşoară. Paganel înclina pentru un meteor oarecare, căruia via sa imaginaţie îi şi căuta o cauză naturală. Dar Ayrton îl opri în câmpul presupunerilor în care se aventură, afirmând că norul de praf provenea de pe urma unei turme în mers.

Caporalul nu se înşela. Norul se-apropia. Răsuna un concert de behăituri, nechezaturi şi răgete. Vocea omenească sub formă de strigăte, de şuierături şi de vociferări se amesteca în această simfonie pastorală.

Un om se desprinse din norul zgomotos. Era conducătorul şef al armatei cu patru picioare. Glenarvan se duse înaintea lui şi relaţiile se stabiliră fără multe ceremonii. Conducătorul sau, pentru a-i da adevăratul titlu, „stockeeper-ul", era proprietarul unei părţi a turmei. El se numea Sam Machell şi venea, într-adevăr, din provinciile de răsărit îndreptându-se spre golful Portland.

Turma sa cuprindea 12.075 de capete, adică 1000 de boi, 11.000 de oi şi 75 de cai. Toate aceste vietăţi, cumpărate slabe în câmpiile Munţilor Albaştri, erau duse spre îngrăşare în mijlocul păşunilor Australiei Meridionale, unde sunt vândute din nou cu un mare câştig. Astfel, Sam Machell, câştigând două lire de bou şi o jumătate liră de oaie, realiza un câştig de o sută cincizeci de mii de franci. Era o afacere bună. Dar ce răbdare, ce energie pentru a conduce la destinaţie îndărătnica turmă şi ce greutăţi erau de înfruntat! Câştigul pe care această meserie îl aduce e obţinut cu trudă.

Sam Machell îşi povesti viaţa în puţine cuvinte, în timp ce turma îşi continua mersul printre dumbrăvioarele de mimoze. Lady Helena, Mary Grant şi călăreţii descălecară şi, aşezaţi la umbra unui salcâm mare, ascultau povestirea *stockeeper-ului*. Sam Machell plecase de şapte luni. Făcea în medie zece mile pe zi. Lunga călătorie avea să dureze încă trei luni. Avea cu el, pentru a-l ajuta în această muncă, douăzeci de câini şi treizeci de oameni, dintre care cinci negri foarte îndemânatici în găsirea animalelor rătăcite. Şase căruţe urmau armata.

Conducătorii înarmaţi cu *stock-whips*, bice ale căror mânere au optsprezece degete iar cureaua nouă picioare de lungime, umblau printre rânduri, restabilind ici şi colo ordinea adesea tulburată, pe când cavaleria uşoară a câinilor alerga pe flancuri.

Călătorii admirară disciplina turmei. Diversele rase

mergeau deosebit, căci boii şi oile sălbatice se înțelegeau rău; cei dintâi nu consimt niciodată să pască unde au păscut cele din urmă. De aici, nevoia de a aşeza boii în frunte şi aceştia, împărțiți în două batalioane, mergeau înainte. Urmau cinci regimente de oi comandate de douăzeci de conducători. Pâlcul cailor mergea în ariergardă.

Sam Machell atrase atenția drumeților că aceia care conduceau turma nu erau nici câinii, nici oamenii, ci chiar boii. Ei înaintau în primul rând, cu o gravitate perfectă, luând drumul bun din instinct, foarte convinşi de dreptul de a fi tratați cu considerație. Turma îi asculta fără tăgăduială. Dacă le plăcea să se oprească trebuiau să cedeze toți; în zadar încercau oamenii să-i pună din nou la drum, după vreun popas, dacă nu dădeau singuri semnalul plecării.

Câteva amănunte adăugate de *stockeeper* completară istoricul acestei expediții, demnă de a fi scrisă, dacă nu comandată, de însuşi Xenofon. Atât timp cât convoiul mergea pe câmpie, era bine. Puțină încurcătură, puțină oboseală. Animalele păşteau pe drum, îşi potoleau setea în râuşoarele păşunilor, dormeau noaptea, călătoreau ziua, se adunau cu. blândețe la lătratul câinilor. Dar în marile păduri ale continentului, printre crengile de eucalipți şi de mimoze, dificultățile creşteau. Pâlcurile se amestecau sau se depărtau şi trebuia timp pentru a le reuni. Dacă din nenorocire un bou fruntaş se rătăcea, trebuia să-l găsească repede şi cu orice preț, sub amenințarea unei debandade generale, şi negrii întrebuințau adesea mai multe zile pentru aceste grele căutări. Dacă ploua, animalele leneşe refuzau să meargă mai departe, iar în furtunile violente o panică dezordonată punea stăpânire pe animalele înnebunite de groază.

Totuşi, cu forța energiei şi a activității, *stockeeper-ul* trecea peste aceste dificultăți fără încetare reînnoite. Mergea; mai multe mile se adăugau la cele străbătute; câmpiile, pădurile, munții rămâneau în urmă. Dar acolo unde trebuia să se adauge la atâtea calități calitatea superioară care se numeşte răbdarea, o răbdare pe care nu trebuia s-o doboare nici ore, ci zile şi chiar săptămâni, era la trecerea râurilor. Acolo, *stockeeper-ul* se vedea reținut de un curs de apă, curs care nu era de netrecut, dar pe care animalele nu voiau să-l treacă. Aceasta venea numai din încăpățânarea turmei. Boii, după ce sorbeau apa, se întorceau. Oile fugeau mai curând în toate direcțiile, decât să înfrunte elementul lichid.

Aşteptau noaptea pentru a târî turma în râu, dar nu reuşeau. Aruncau în el berbecii cu forța, oile nu se hotărau să-i urmeze. Încercau să ia turma prin sete lipsind-o de apă timp de mai multe zile; turma răbda şi nu se aventura mai departe. Transportau mieii pe celălalt țărm, cu speranța că mamele lor vor veni la țipetele lor: mieii behăiau, mamele lor nu se mişcau de pe țărmul opus. Aceasta dura uneori o lună întreagă şi *stockeeper-ul* nu ştia cum să mai procedeze cu armata sa behăind, nechezând, răgind. Apoi, într-o zi, într-o dată, din capriciu, nu se ştie nici de ce nici cum, un detaşament trecea râul şi atunci era altă greutate; de a împiedica turma să nu se arunce în apă în dezordine. Panica intra în rânduri şi multe animale se înecau în curent.

Acestea erau amănuntele date de Sam Machell. În timpul povestirii, o mare parte din turmă defilase în bună ordine. Era timpul de a se duce în fruntea armatei sale şi de a căuta cele mai bune păşuni. Se despărți deci de lord Glenarvan şi încălecă un excelent cal indigen, pe care unul din oamenii săi îl ținea de căpăstru. Câteva clipe mai târziu, dispărea în vârtejul de praf.

Căruța luă, în sens invers, mersul un moment întrerupt şi nu se opri decât seara la picioarele muntelui Talbot.

Paganel atrase atenția atunci, că erau la 25 decembrie, în prima zi de Crăciun, zi atât de sărbătorită în familiile engleze. Dar nici bucătarul nu uitase şi o cină bogată servită sub cort îi atrase sincerele complimente ale mesenilor. Trebuie spus că Mr. Olbinett se întrecuse cu adevărat. Rezerva sa dăduse o parte de mâncăruri europene care se întâlnesc rar în deşerturile Australiei. O slănină de ren, bucăți de carne de bou sărate, somon afumat, o plăcintă de orz şi ovăz, ceai la discreție, whisky din belşug, câteva sticle de porto au compus uimitoarea cină. S-ar fi crezut în marea sufragerie din MalcolmCastle, în mijlocul Scoției.

Desigur, nimic nu lipsea ospățului de la supa de ienupăr până la *minced-pies* la desert. Totuşi, Paganel crezu că trebuie să adauge fructele unui portocal sălbatic care creştea la picioarele colinelor. Acesta era „moccaly" al indigenilor; portocalele erau fade, iar sâmburii săi sfărâmați aprindeau gura ca ardeiul de Cayenne. Geograful se încăpățână să le mănânce aşa de conştiincios, încât îşi arse gura şi nu putu răspunde întrebărilor maiorului care îl copleşi asupra particularităților australiene.

Ziua următoare, 26 decembrie, nu oferi nici un incident

demn de a fi relatat. Întâlnirea izvoarelor lui Norton Creek şi mai târziu Mackensie River pe jumătate secat. Timpul se menținea frumos, cu o căldură suportabilă; vântul sufla din sud şi răcorea atmosfera, cum ar fi făcut vântul de nord în emisfera boreală şi asupra căruia Paganel atrase atenția lui Robert.

— Împrejurare fericită, adăugă el, căci căldura e mai puternică, în mijloc, în emisfera australă decât în cea boreală.

— Şi de ce? întrebă băiatul.

— De ce? N-ai auzit niciodată spunându-se că în timpul iernii, pământul e mai apropiat de soare?

— Ba da, domnule Paganel.

— Şi că frigul iernii nu-i datorat decât oblicității razelor solare?

— Perfect.

— Ei bine, băiatul meu, chiar din această cauză e mai cald în emisfera australă.

— Nu înțeleg, răspunse Robert care deschidea ochii mari.

— Gândeşte-te, reluă Paganel. Când noi suntem în iarnă, acolo, în Europa, care e anotimpul care domneşte în Australia, la antipozi?

— Vara, zise Robert.

— Ei bine, deoarece tocmai în această perioadă pământul e mai apropiat de soare... Înțelegi?

— Înțeleg!

— Că vara acestor regiuni australe e mai caldă ca urmare a acestei vecinătăți, decât vara regiunilor boreale.

— Într-adevăr, domnule Paganel.

— Deci, când se zice că soarele e mai aproape de pământ, „în iarnă" nu-i adevărat decât pentru noi ceilalți, care locuim în partea boreală a globului.

— Uite un lucru la care nu m-am gândit, răspunse Robert.

— Şi acum du-te, băiatul meu şi nu-l mai uita. Robert primi cu mulțumire mica sa lecție cosmografică şi sfârşi prin a afla că temperatura mijlocie a provinciei Victoria atingea 74 de grade Fahrenheit (+ 23°33 grade Celsius).

Seara, trupa poposi la cinci mile dincolo de lacul Lonsdale, între muntele Drummond, care se înălța la nord şi muntele Dryden al cărui vârf mediocru ştirbea orizontul de sud.

A doua zi, la ora unsprezece, căruța atinse malurile

râului Wimerra, pe al 143-lea meridian.

Râul larg de o jumătate de milă mergea printre două şiruri înalte de salcâmi şi de gumieri. Câteva plante măreţe, între altele „metrosideros speciosa", îşi ridicau la cincisprezece picioare ramurile lor lungi şi plângătoare, împodobite cu flori roşii. Mii de păsări, granguri, cinteze, porumbei cu aripi de aur, fără a vorbi de papagalii limbuţi zburau printre ramurile verzi. Dedesubt, la suprafaţa apelor, se zbenguia o pereche de lebede negre, timide, sperioase. Această „rara avis" a râurilor australiene se pierdu îndată în cotiturile râului Wimerra, care uda capricios câmpia.

Totuşi, căruţa se oprise pe un covor de verdeaţă ai cărui ciucuri spânzurau deasupra apelor repezi. Nu era acolo nici barcă, nici pod. Trebuia totuşi să treacă. Ayrton se însărcină să caute un vad practicabil. Râul, cu un sfert de milă mai sus, îi păru mai puţin adânc şi în această parte se hotărî să treacă pe celălalt ţărm. Sondajele nu arătară decât trei picioare de apă. Căruţa putea deci să intre în această parte fără a fi expusă la mari riscuri.

— Nu este nici un alt mijloc de a trece râul? întrebă Glenarvan pe caporal.

— Nu, *milord*, răspunse Ayrton; dar trecerea nu-mi pare primejdioasă. Vom scăpa de ea.

— Lady Glenarvan şi miss Grant, trebuie să părăsească, atunci căruţa?

— Deloc. Boii mei au pasul sigur şi mă însărcinez să-i ţin pe drumul bun.

— Hai, Ayrton, răspunse Glenarvan, mă încred în dumneata!

Călăreţii înconjurară greul vehicul şi intrară cu hotărâre în râu.

Căruţele, când încearcă această trecere prin vad, sunt de obicei înconjurate de butoaie goale care le susţin la suprafaţa apei. Dar aici, brâul înotător lipsea; trebuiau deci să se încredinţeze înţelepciunii boilor mânaţi de prudentul Ayrton. Acesta, de pe capra sa, mâna boii; maiorul şi cei doi mateloţi spintecau rapidul curent la câţiva metri în frunte. Glenarvan şi John Mangles, de fiecare parte a căruţei, erau gata să ajute pe călătoare. Paganel şi Robert închideau linia.

Totul merse bine până-n mijlocul râului Wimerra. Dar atunci, adâncimea se accentuă şi apa se urcă deasupra obezilor. Boii, aruncaţi în afara vadului, puteau să nu mai dea de fund şi să târască împreună cu ei oscilanta maşină.

Ayrton se devota în mod curajos; el se aruncă în apă şi, agăţându-se de coarnele boilor, reuşi să-i îndrume pe drumul drept.

În acest moment, avu loc o izbitură neprevăzută: se auzi o trosnitură şi căruţa se înclină sub un unghi neliniştitor; apa ajunse la picioarele călătoarelor; vehiculul începu să se clatine, împotriva lui Glenarvan

şi a lui John Mangles care-l sprijineau de pe lături. A fost un moment de nelinişte.

Din fericire, o ultimă încercare, puternică, apropie vehiculul de ţărmul opus. Ţărmul oferi picioarelor boilor şi cailor o pantă urcând şi îndată oameni şi animale se găsiră în siguranţă pe celălalt mal, mulţumiţi şi udaţi.

Partea de dinainte a căruţei fusese sfărâmată de izbitură şi calului lui Glenarvan îi căzuseră potcoavele picioarelor de dinainte.

Accidentul cerea o reparaţie grabnică iar călătorii se priveau cu un aer destul de încurcat, când Ayrton propuse să meargă la staţia Black Point, aşezată la douăzeci de mile spre nord şi să aducă un fierar.

— Du-te, du-te, bravul meu Ayrton, îi zise Glenarvan. Cât timp îţi trebuie pentru a face drumul şi a te întoarce?

— Cincisprezece ore, răspunse Ayrton, nu mai mult. — Pleacă, şi în aşteptare, vom poposi aici pe malul Wimerrei.

Câteva minute după aceea, caporalul, urcat pe calul lui Wilson, dispărea în dosul unei perdele dese de mimoze.

Capitolul XI. Burke şi Stuart

Restul zilei a fost ocupat cu convorbiri şi plimbări. Călătorii, vorbind şi admirând, au parcurs ţărmurile Wimerrei. Cocorii cenuşii şi ibişii, scoţând strigăte răguşite, fugeau la apropierea lor. Pasărea de satin, strălucitoare, se furişa pe ramurile înalte ale smochinului sălbatic, grangurii şi mărăcinarii zburau între trunchiurile superbe ale liliaceelor, pescăruşii îşi părăseau pescuitul obişnuit, pe când familia civilizată a papagalilor, ca „blue mountain” împodobit cu cele şapte culori ale prismei, micul „roschill” având capul stacojiu, cu gâtlejul .galben şi „lori” cu penele roşii şi albastre îşi continuau asurzitoarele flecăreli în vârful arborilor de cauciuc.

Astfel, când culcaţi pe apă pe malul apelor murmurânde,

când rătăcind, la întâmplare, între tufele de mimoze, călătorii admirară natura până la apusul zilei. Noaptea, precedată de un lung crepuscul, îi surprinse la o jumătate de milă de mal. Reveniră călăuzindu-se nu după Steaua Polară, invizibilă în emisfera australă, ci după Crucea Sudului care strălucea la jumătatea drumului de la orizont la zenit.

Mr. Olbinett întinsese masa sub cort. Se aşezară. Succesul cinei a fost un fel de tocană de papagali, ucişi cu îndemânare de Wilson şi cu dibăcie preparaţi de bucătar.

Cina terminată, fiecare căută un pretext să nu dea somnului primele ore ale frumoasei nopţi. Lady Helena puse toată lumea de acord, cerând lui Paganel să povestească istoria marilor călători australieni, o istorie de mult făgăduită.

Paganel nu cerea altceva. Cei prezenţi s-au întins la piciorul unui „banksia" măreţ; fumul ţigărilor se ridică îndată până la frunzişul pierdut în umbră şi geograful, bizuindu-se pe neobosita sa memorie, începu:

— Vă aduceţi aminte, dragii mei şi maiorul n-a uitat, fără îndoială, de enumerarea călătorilor, pe care v-am făcut-o pe bordul *Duncan-ului*. Din toţi acei care căutară sa pătrundă în interiorul continentului, numai patru au reuşit să-l străbată de la sud la nord sau de la nord la sud. Aceştia sunt: Burke, în 1860 şi 1861; Mac Kinlay în 1861 şi 1862, Landsborough în 1862 şi Stuart, tot în 1862. Despre Mac Kinlay şi Landsborough, vă voi spune puţin. Cel dintâi merse de la Adelaide la golful Carpentaria, al doilea de la golful Carpentaria la Melbourne, amândoi trimişi de comitetele australiene în căutarea lui Burke, care nu mai reapărea şi nu avea să mai reapară niciodată.

Burke şi Stuart sunt cei mai îndrăzneţi exploratori de care vă voi vorbi. La 20 august 1860, sub auspiciile Societăţii Regale din Melbourne, pleca un fost ofiţer irlandez, vechi inspector de poliţie la Castlemaine, numit Robert O'Hara Burke. Îl însoţeau unsprezece oameni: William John Wills, un tânăr şi distins astronom, doctorul Beckler, botanist, Gray King, tânăr militar al armatei Indiilor, Landells, Brahe şi mai mulţi indigeni. Douăzeci şi cinci de cai şi douăzeci şi cinci de cămile duceau călătorii, bagajele şi proviziile pentru optsprezece luni. Expediţia avea ţinta golfului Carpentaria, pe coasta septentrională, urmând mai întâi râul Cooper. Trecu fără greutate liniile lui Murray şi Darling şi ajunse la staţiunea Menindie, pe marginea coloniilor. Acolo, şi-au dat

seama că numeroase bagaje erau supărătoare. Această situaţie şi o oarecare asprime a caracterului lui Burke provoacă dezbinarea în grup. Landells, conducătorul cămilelor, urmat de câţiva servitori hinduşi, se despărţi de expediţie şi se întoarse pe malurile râului Darling. Burke îşi urmă drumul înainte. Când prin păşuni măreţe udate cu îmbelşugare, când pe drumuri pietroase şi lipsite de apă, el coborî către Cooper's Creek. La 20 noiembrie, trei luni după plecarea sa, stabilea un prim depozit de provizii pe malul râului.

Aici, călătorii au fost reţinuţi câtva timp fără a găsi un drum practicabil spre nord, un drum în care apa să fie asigurată. După mari greutăţi ajunseră la un pas pe care-l numiră fortul Wills. Au făcut un post înconjurat de un gard, aşezat la jumătatea drumului de la Melbourne la golful Carpentaria. Acolo, Burke îşi împărţi trupa în două: una, sub ordinele lui Brahe, trebuia să rămână la fortul Wills timp de trei luni şi mai mult, dacă nu-i vor lipsi proviziile, şi să aştepte întoarcerea celeilalte. Aceasta nu cuprindea decât pe Burke, King, Gray şi Wills. Ei luară şase cămile. Luară provizii pentru trei luni, adică trei chintale de făină de ovăz, cincizeci livre de orez, un chintal de carne de cal uscată, o sută de livre de carne de porc sărată şi slănină şi treizeci de livre de pesmeţi, totul pentru a face o călătorie de şase sute de leghe dus şi întors.

Cei patru oameni plecară. După anevoioasa trecere printr-un pustiu pietros, ajunseră la râul Eyre, punctul extrem atins de Stuart, în 1845 şi urcând meridianul de 140° ieşiră spre nord.

La 7 ianuarie, trecură tropicul sub un soare de foc, înşelaţi de miraje ademenitoare, adesea lipsiţi de apă, uneori răcoriţi de mari furtuni, găsind ici şi colo câţiva indigeni rătăcitori de care nu avură să se plângă, altfel spus stingheriţi, oarecum, de dificultăţile unui drum pe care nu-l opreau nici lacuri, nici fluvii, nici munţi.

La 12 ianuarie, câteva coline de gresie apărură spre nord, apoi Munţii Forbes şi o succesiune de munţi granitici, care se numesc „ranges". Acolo, oboselile au fost mari. Abia înaintau. Animalele nu voiau să meargă înainte. „Necontenit în range! Cămilele năduşesc de frică!" scrise Burke pe carnetu-i de călătorie. Totuşi cu puterea energiei, exploratorii ajung pe malurile râului Turner, apoi la cursul superior al fluviului Flinders, văzut de Stokes în 1841, care se aruncă în

golful Carpentaria, între perdele de palmieri şi eucalipți.

Apropierile oceanului se manifestară printr-un şir de terenuri mlăştinoase. Una din cămile pieri acolo. Celelalte refuzară de a merge mai departe. King şi Gray trebuiră să rămână cu ele. Burke şi Wills continuară a merge spre nord şi, după mari greutăți, foarte obscur relatate în notele lor, ajunseră la un punct în care fluxul mării acoperea mlaştinile, dar nu văzură oceanul. Era la 11 februarie 1861.

— Astfel, zise lady Helena, ei nu putură merge mai departe?

— Nu, doamnă, răspunse Paganel. Solul mlaştinilor le fugea sub picioare şi trebuiră să se gândească a se întoarce la tovarăşii lor din fortul Wills. Tristă întoarcere, v-o jur! Târându-se, slabi, sleiți, regăsiră, Burke şi camaradul său, pe Gray şi King. Apoi, expediția, coborând la sud pe drumul deja urmat, se îndrepta către Cooper's Creek.

Peripețiile, primejdiile, suferințele acestor călători, nu le cunoaştem exact, căci notele lipsesc din carnetele exploratorilor. Dar au trebuit să fie teribile. Într-adevăr, în luna aprilie, ajunşi în valea Cooper, nu mai erau decât trei; Gray sucombase chinurilor. Patru cămile pieriseră. Totuşi, dacă Burke reuşea să ajungă la fortul Wills, unde îl aştepta Brahe cu depozitul său de provizii, tovarăşii săi şi dânsul erau scăpați. Şi-au adunat toate forțele, energia; se târăsc alte câteva şase zile; la 21 aprilie, zăresc gardurile fortului. Ajung, dar... chiar în acea zi, după 6 luni de aşteptare zadarnică, Brahe plecase.

— Plecase! strigă tânărul Robert.

— Da, plecase! în aceeaşi zi, printr-o deplorabilă fatalitate! Nota lăsată de Brahe data de şapte ore! Burke nu se putea gândi să-i ajungă. Nenorociții părăsiți se întăriră puțin câte puțin cu proviziile depozitului. Dar mijloacele de transport le lipseau, şi o sută cincizeci de leghe îi mai despărțeau de râul Darling.

Atunci, Burke, contrar părerii lui Wills, se gândeşte să ajungă la stabilimentele australiene aşezate lângă muntele Hopeless, la şaizeci de leghe de fortul Wills. Porniră la drum. Din două cămile care rămân, una piere într-un afluent mocirlos al lui Cooper's Creek; cealaltă nu mai poate face un pas: trebuie s-o ucidă şi să se hrănească apoi cu carnea ei. Îndată, proviziile sunt mâncate. Cei trei nenorociți sunt nevoiți să se hrănească cu „nordu", o plantă acvatică. Din lipsa apei, din lipsa mijloacelor de transport, ei nu se pot

depărta de malurile râului Cooper. Un incendiu le arde coliba şi lucrurile. Sunt pierduţi! Nu mai au decât să moară!

Burke îl cheamă pe King lângă dânsul şi-i zice: „Nu mai am de trăit decât câteva ore; iată ceasul şi notele mele. Când voi fi mort, doresc să-mi puneţi un revolver în mana dreaptă şi să mă lăsaţi aşa cum voi fi, fără a mă îngropa!" Acestea zise, Burke nu mai vorbi şi îşi dădu ultima suflare a doua zi la ora opt dimineaţa.

King, îngrozit, nebun de spaimă, se duse în căutarea unui trib australian. Când se întoarse, murise şi Wills. Cât despre King, el a fost luat de nişte indigeni. În luna septembrie a fost găsit de expediţia domnului Howitt, trimisă în căutarea lui Burke în acelaşi timp cu Mac Kinlay şi Landsborough. Aşadar, din patru exploratori, unul singur a supravieţuit acestei treceri a continentului australian.

Povestirea lui Paganel impresionase dureros pe toţi cei de faţă. Fiecare se gândea la căpitanul Grant care rătăcea, poate, ca şi Burke şi ai săi în mijlocul acestui continent funest. Naufragiaţii scăpaseră oare suferinţelor care au nimicit pe aceşti îndrăzneţi pionieri? Apropierea a fost aşa de firească, încât lacrimile veniră în ochii lui Mary Grant.

— Tată! Sărmanul meu tată! murmură dânsa.

— Miss Mary! Miss Mary! strigă John Mangles; pentru a îndura asemenea suferinţe, trebuiesc înfruntate ţinuturile din interior! Căpitanul Grant e în mâinile indigenilor, ca şi King şi, ca şi King, va fi salvat! El nu s-a găsit niciodată în condiţii aşa de grele.

— Niciodată, adăugă Paganel şi ţi-o repet, scumpa mea miss. Australienii sunt ospitalieri.

— Să vă audă Dumnezeu! răspunse fata.

— Şi Stuart? întrebă Glenarvan, care voia să abată cursul acestor triste gânduri.

— Stuart? răspunse Paganel. Oh! Stuart a fost mai fericit şi numele său e celebru în analele australiene. În anul 1860, urmat numai de doi oameni, a încercat, dar în zadar, să pătrundă în interiorul Australiei. Nu era un om care să se descurajeze. În anul 1861, la 1 ianuarie, el a părăsit Chambers Creek, în fruntea a unsprezece tovarăşi hotărâţi şi nu s-a oprit decât la şaizeci de leghe de golful Carpentaria; dar lipsindu-i proviziile, trebui să se întoarcă la Adelaide fără a fi trecut temutul continent. Totuşi, îndrăzni să-şi mai încerce norocul şi organiză o a treia expediţie care, de astă dată, trebuia să atingă ţelul atât de mult dorit.

Parlamentul Australiei meridionale patronă cu căldură această nouă explorare şi votă un fond de două mii de lire sterline. Stuart luă toate precauţiile pe care i le sugeră experienţa sa de pionier. Prietenii săi, Waterhouse, naturalistul, Thring, Kekwich, vechii săi tovarăşi, Woodforde, Auld, zece în total, se uniră cu el. A luat douăzeci de burdufuri de piele de America, care cuprindeau şapte galoane fiecare şi la 5 aprilie 1862, expediţia se găsea reunită la bazinul lui Newcastle Water, dincolo de paralela 28, în acelaşi punct pe care Stuart nu-l putuse trece. Linia itinerariului urma aproape meridianul 131° şi, prin urmare, la şapte grade la vest de cel al lui Burke.

Bazinul Newcastle Water trebuia să fie baza noilor explorări. Stuart, înconjurat de păduri dese, încercă zadarnic să treacă la nord şi la nord-est. Acelaşi insucces pentru a ajunge la vest de râul Victoria; crânguri dese închideau orice ieşire. Stuart se hotărî atunci să-şi schimbe popasul şi reuşi să se transporte puţin mai la nord în mlaştinile lui Hower. Mergând spre est, întâlni în mijlocul câmpiilor ierboase râuşorul Daily, pe care-l urcă cu vreo treizeci de mile.

Ţinutul devenea măreţ; păşunile sale ar fi făcut bucuria şi averea unui squatter; eucalipţii creşteau acolo la o înălţime uriaşă. Stuart, uimit, îşi continuă mersul; atinse ţărmurile râului Strangway şi ale lui Roper's Creek, descoperit de Leichardt; apele lor curgeau printre palmierii demni de această regiune tropicală; acolo trăiau triburi indigene care primiră bine pe exploratori.

Din acest punct, expediţia înclină spre nord-nordvest, căutând printr-un teren acoperit cu gresie şi de roci feruginoase, izvoarele râului Adelaide, care se varsă în golful Van-Diemen. Grupul trecea atunci ţinutul Arnhem, în mijlocul palmierilor, bambuşilor şi brazilor. Adelaide se lărgea; ţărmurile sale deveneau mlăştinoase; marea era aproape.

Marţi 22 iunie, Stuart poposi în mlaştinile FreshWater, încurcat de nenumărate râuşoare care-i tăiau drumul. Trimise pe trei din tovarăşii săi să caute drumuri practicabile; a doua zi, când ocolind stânci de netrecut, când înglodându-se în terenuri noroioase, atinse câteva câmpii ridicate şi acoperite de verdeaţă în care creşteau dumbrăvioare de gumieri şi de copaci cu scoarţa fibroasă; acolo zburau cârduri de gâşte, de ibis, de păsări acvatice, de o sălbăticie extremă. Indigeni erau puţini sau deloc. Numai

câteva tabere îndepărtate.

La 24 iulie, nouă luni după plecarea din Adelaide, Stuart a pornit la ora opt şi douăzeci dimineaţa spre nord; el dorea să ajungă la mare în aceeaşi zi; ţinutul era uşor ridicat, presărat de minerale de fier şi roci vulcanice, copacii devin mici; ei iau o înfăţişare maritimă; o vale largă produsă de aluviuni se arată, mărginită dincolo de o perdea de arbuşti. Stuart aude lămurit zgomotul valurilor care se sparg; dar nu zice nimic tovarăşilor săi. Pătrund într-un crâng închis de curpeni de viţă de vie sălbatică.

Stuart face câţiva paşi. E pe malul Oceanului Indian! „Marea! Marea!" strigă Thring buimăcit. Ceilalţi alergară şi urale prelungi salutau Oceanul Indian. Continentul fusese trecut pentru a patra oară! Stuart, după promisiunea făcută guvernatorului sir Richard Mac Donnell, îşi înmuie picioarele şi-şi spălă faţa în valurile oceanului. Apoi, se întoarse în vale şi înscrise pe un copac iniţialele J.M.D.S.; tabăra a fost organizată lângă un râuleţ cu apele repezi.

A doua zi, Thring se duse în recunoaştere să vadă dacă puteau ajunge pe la sud-vest îmbucătura râului Adelaide; dar solul era prea mlăştinos pentru piciorul cailor; trebuiră să renunţe.

Atunci, Stuart alese într-un luminiş un copac înalt. Tăie ramurile de jos şi în vârf desfăşură drapelul australian. În scoarţa copacului au fost scrise aceste cuvinte: *Caută în pământ la un picior spre sud*.

Şi dacă vreun călător ar săpa într-o zi pământul în locul arătat, ar găsi o cutie de fier alb, şi în această cutie, acest document ale cărui cuvinte îmi sunt întipărite în minte:

MAREA EXPEDIŢIE DE EXPLORARE ŞI TRECEREA DE LA SUD LA NORD A AUSTRALIEI

Exploratorii, sub ordinele lui John Mac Douall Stuart au ajuns aici la 25 iulie 1862, după ce au traversat toată Australia de la Marea Sudului la ţărmurile Oceanului Indian, trecând prin centrul continentului. Au părăsit Adelaide la 26 octombrie 1861 şi au ieşit la 21 ianuarie 1862 din ultima staţiune a coloniei în direcţia nord. În amintirea acestui fericit eveniment, ei au desfăşurat aici drapelul australian cu numele şefului expediţiei şi *Totul e bine. Dumnezeu s-o apere pe regină*. Urmează semnătura lui Stuart şi a tovarăşilor săi.

Aşa a fost pecetluit acest mare eveniment care a avut un răsunet în toată lumea.

— Şi aceşti oameni curajoşi şi-au revăzut prietenii lor din

sud? întrebă lady Helena.

— Da, doamnă, răspunse Paganel; toți, dar nu fără oboseli crude. Stuart a fost cel mai încercat; sănătatea sa era grav compromisă de scorbut când îşi reluă itinerariul către Adelaide. La începutul lui septembrie, boala sa făcuse aşa de mari progrese, încât nu mai credea să mai vadă districtele locuite. Nu mai putea sta în şa; mergea culcat într-un palanchin suspendat între doi cai. La sfârşitul lui octombrie, credea că moare, când o criză salutară îl scăpă şi la 10 decembrie, convoiul ajunse la primele stabilimente.

La 17 decembrie, Stuart intră în Adelaide în mijlocul unei populații entuziasmate. Dar sănătatea sa era prăpădită şi, îndată, după ce obținuse marea medalie de aur a Societății de Geografie, el s-a îmbarcat pe *Indus*, pentru scumpa lui Scoție, unde îl vom vedea la întoarcerea noastră{55}.

— Era un om care poseda în cel mai înalt grad energia morală, zise Glenarvan şi, mai mult decât forța fizică, ea duce la îndeplinirea marilor fapte. Scoția e mândră de a-l număra printre copiii ei.

— Şi de la Stuart, întrebă lady Helena, nici un călător n-a încercat noi descoperiri?

— Ba da, doamnă, răspunse Paganel. V-am vorbit adesea de Leichardt. Acest călător făcuse deja în 1844 o explorare remarcabilă în Australia Septentrională. În 1848, el întreprinse o a doua expediție spre nord-est. De 17 ani n-a mai reapărut. În ultimul an, celebrul botanist, doctorul Muller din Melbourne, a deschis o subscripție publică destinată cheltuielilor unei expediții. Această expediție a fost repede acoperită şi un grup de squatteri curajoşi, comandați de inteligentul şi îndrăznețul Mac Intyre, a părăsit la 21 iunie 1864 păşunile râului Paroo. În momentul în care vă vorbesc, el trebuie să se fi adâncit mult, în căutarea lui Leichardt, în interiorul continentului. Să dea cerul să reuşească, să fie ca şi noi să putem regăsi pe prietenii care ne sunt scumpi!

Astfel, se termină povestirea geografului. Ora era înaintată. Mulțumiră lui Paganel şi fiecare, câteva clipe mai târziu, dormea liniştit, pe când pasărea-orologiu, ascunsă în frunzişul gumierilor albi, bătea regulat secundele acestei nopți liniştite.

Capitolul XII. Trenul de la Melbourne la Sandhurst

Maiorul văzu cu oarecare teamă pe Ayrton părăsind corturile de pe ţărmul Wimerrei pentru a se duce să caute un fierar în staţiunea Black Point. Dar nu zise nici un cuvânt în legătură cu o neîncredere personală, ci se mulţumi să supravegheze împrejurimile râului. Liniştea câmpiilor nu a fost deloc tulburată şi, după câteva ore de întuneric, soarele reapăru la orizont.

Glenarvan nu avea altă teamă decât aceea de a-l vedea pe Ayrton întorcându-se singur. În lipsa lucrătorilor, căruţa nu putea să meargă mai departe. Călătoria ar fi fost deci oprită timp de mai multe zile; poate şi Glenarvan, nerăbdător de a reuşi, avid de a-şi atinge ţelul, nu admitea nici o întârziere.

Ayrton, din fericire, nu-şi pierduse timpul. A doua zi, el reapăru în zori. Un om care se zicea că este fierar al staţiei Black Point, îl însoţea. Era un vlăjgan puternic, de statură înaltă, dar cu o înfăţişare aspră. Nu avea importanţă înfăţişarea dacă-şi ştia meseria. În orice caz nu vorbea deloc.

— E un lucrător destoinic? întrebă John Mangles pe caporal.

— Nu-l cunosc mai mult decât dumneavoastră, căpitane, răspunse Ayrton. Vom vedea.

Fierarul se puse pe lucru. Că îşi cunoştea meseria, au văzut din felul în care repară partea de dinainte a căruţei. Lucra cu îndemânare, cu o vigoare puţin comună. Maiorul observă că pumnii săi arătau o dungă neagră de sânge. Era indiciul unei răni recente. Mac Nabbs întrebă pe fierar despre aceste răni care trebuiau să fie dureroase. Dar acesta nu răspunse şi îşi continuă lucrul. Două ore după aceea, stricăciunile căruţei erau reparate. Cât despre calul lui Glenarvan, fierarul isprăvi repede. Avusese grijă să aducă potcoave bune. Potcoavele aveau o particularitate care nu scăpă maiorului. Era o treflă grosolan tăiată în partea din faţă. Mac Nabbs o arătă lui Ayrton, care răspunse:

— Acesta e semnul din Black Point. El permite observarea urmelor cailor care se îndepărtează de staţiune şi de a nu-i confunda cu alţii.

Îndată, potcoavele au fost aşezate la copitele calului. Apoi, fierarul îşi ceru plata şi se duse, fără a fi pronunţat patru cuvinte.

O jumătate de oră mai târziu, călătorii erau pe drum. Dincolo de perdelele de mimoze se întindea un spaţiu larg descoperit, care-şi merita numele de „openplain”. Câteva

sfărâmături de cuarț şi de roci feruginoase zăceau între tufişuri; ierburi înalte şi garduri închideau turme numeroase. Câteva mile mai departe roțile căruței brăzdau destul de adânc terenuri lacustre, unde murmurau izvoare neregulate, pe jumătate ascunse sub o perdea de trestii uriaşe. Apoi, merseră de-a lungul unor întinse lagune sărate, în plină evaporare. Călătoria se făcea fără greutate şi, trebuie adăugat, fără plictiseală.

Lady Helena invita pe călăreți să o viziteze rând pe rând, căci salonul ei era foarte mic. Dar fiecare părăsea, astfel, oboseala călăritului şi se recrea în conversația acestei amabile femei. Lady Helena, secondată de miss Mary, făcea cu o grație perfectă onorurile salonului său ambulant. John Mangles nu era uitat de la aceste invitații zilnice.

Astfel, tăiară diagonal drumul de diligență de la Growland la Horsham, un drum foarte prăfuit pe care călătorii nu-l întrebuințau niciodată. Câteva coline puțin ridicate au fost trecute, la extremitatea comitatului Talbot şi, seara, convoiul ajunse la trei mile deasupra Maryborough-ului. Cădea o ploaie fină, care în orice altă țară ar fi înmuiat solul; dar aici aerul absorbea umezeala aşa de bine şi de repede, încât nu au suferit din cauza aceasta.

A doua zi, la 29 decembrie, mersul a fost puțin întârziat de un şir de coline care formau o mică Elveție în miniatură. Erau urcuşuri şi coborâri continue care îi făceau să îndure zdruncinături puțin plăcute. Călătorii au tăcut o parte a drumului pe jos şi nu s-au plâns.

La ora unsprezece, au ajuns la Carlsbrook, municipalitate destul de importantă. Ayrton era de părere să înconjoare oraşul fără a pătrunde în interior, pentru ca, zicea el, să câştige timp. Glenarvan îi împărtăşi părerea, dar Paganel, necontenit lacom de curiozități, dorea să viziteze Carlsbrook. Îl lăsară şi căruța îşi continuă încet drumul.

Paganel, după obiceiul său, luă pe Robert cu el. Vizita i-a fost scurtă dar suficientă pentru a-i da o idee exactă a oraşelor australiene. Era o bancă, un palat de justiție, o piață, o şcoală, o biserică şi vreo sută de case de cărămidă. Totul era aşezat într-un patrulater regulat, tăiat de străzi paralele, după metoda engleză. Nimic mai simplu şi mai recreativ. Când oraşul creşte i se lungesc străzile, ca pantalonii unui copil care creşte, şi simetria primitivă nu-i deloc schimbată.

La Carlsbrook domnea o mare activitate, simptom

remarcabil în aceste cetăți nou-născute. Poate că în Australia oraşele cresc precum copacii, la căldura soarelui. Oamenii ocupați treceau străzile; expeditori de aur se îngrămădeau la birourile de primire; prețiosul metal, escortat de poliția indigenă, venea de la uzinele din Bendigo şi de la muntele Alexandru. Toată această lume îmboldită de interes nu se gândea decât la afacerile sale şi străinii trecură nezăriți în mijlocul populației muncitoare.

După o oră întrebuințată pentru a parcurge Carlsbrook, cei doi vizitatori îşi ajunseră tovarăşii întro câmpie cu grijă cultivată. Lungi livezi, cunoscute sub numele de „low level plains", îi urmară cu nenumărate turme de oi şi cu colibe de păstori. Apoi, se arătă pustiul cu acea bruschețe specifică naturii australiene. Colinele Simpson şi muntele Tarrangower marcau punctul pe care-l face spre sud districtul Loddo pe meridianul 144°.

Totuşi, nu întâlniseră până aici nici unul din acele triburi băştinaşe trăind în stare sălbatică. Glenarvan se întreba dacă australienii lipseau Australiei după cum indienii lipsiseră în pampasul argentinian. Dar Paganel îi spuse că, sub această latitudine, sălbaticii frecventau câmpiile lui Murray, aşezate la o sută de mile în est.

— Ne apropiem de țara aurului, zise el. În mai puțin de două zile vom trece această opulentă regiune a muntelui Alexandru. Acolo s-a abătut în 1852 puhoiul minerilor. Băştinaşii au trebuit să fugă către pustiurile interioare. Suntem într-o țară civilizată fără ca poate să ne dăm seama şi drumul nostru, înainte de sfârşitul acestei zile, va fi tăiat drumul de fier care pune în comunicație Murray cu marea. Ei bine, trebuie spus, prieteni, un drum de fier în Australia, iată ce-mi pare un lucru surprinzător!

— Şi de ce, Paganel? întrebă Glenarvan.

— De ce!? Pentru că acest lucru e strigător la cer! Oh! Ştiu bine că dumneavoastră ceilalți, obişnuiți de a vă coloniza posesiunile îndepărtate, care aveți telegrafe electrice şi expoziții universale în Noua Zeelandă, găsiți acest lucru foarte simplu! Dar aceasta uimeşte spiritul unui francez, ca mine şi îi zăpăceşte toate ideile asupra Australiei!

— Pentru că priveşti trecutul şi nu prezentul, răspunse John Mangles.

— De acord, reluă Paganel; dar locomotive şuierând prin pustiuri, rotocoale de aburi încolăcindu-se de ramurile mimozelor şi eucaliptților, aricii, ornitorincii şi cazuarii fugind

dinaintea trenurilor, sălbaticii luând expresul de trei şi jumătate pentru a merge de la Melbourne la Kyneton, la Castlemaine, la Sandhurst sau la Echuca, iată ce-ar mira pe oricine altul decât pe un englez sau american. Cu drumurile dumneavoastră de fier, se duce poezia deşertului.

— Ce importanță are, dacă pătrunde progresul! răspunse maiorul.

O şuierătură puternică întrerupse discuția. Călătorii nu erau decât la o milă de drumul de fier. O locomotivă veni de la sud şi mergând cu iuțeală mică, se opri tocmai la punctul de intersecție al căii ferate şi al drumului urmat de căruță.

Acest drum de fier, aşa cum spusese Paganel, lega capitala Victoriei de Murray, cel mai mare fluviu al Australiei. Imensul curs de apă, descoperit de Stuart în 1828, ieşit din Alpii Australiei, mărit de Lachlan şi de Darling, acoperă toată frontiera nordică a provinciei Victoria şi se aruncă în golful Encounter, lângă Adelaide. El străbate ținuturi bogate, fertile şi stațiunile squatter-ilor se înmulțeau pe parcursul său, grație comunicațiilor uşoare pe care drumul de fier le stabileşte cu Melbourne.

Acest drum de fier era atunci exploatat pe o lungime de o sută cincizeci de mile între Melbourne şi Sandhurst, făcând serviciul între Kyneton şi Castlemaine. Drumul, în construcție, urma şaptezeci de mile până la Echuca, capitala coloniei Riverina, întemeiată în acelaşi an pe Murray.

Paralela 37° tăia calea ferată la câteva mile deasupra lui Castlemaine, tocmai la Camden Bridge, punte aruncată peste râul Lutton, unul din numeroşii afluenți ai lui Murray.

Spre acest punct îşi îndreptă Ayrton căruța, precedată de călăreți, care-şi permiseră o cursă de galop până la Camden Bridge. Erau atraşi, dealtfel, de un viu sentiment de curiozitate. Într-adevăr, o mulțime considerabilă se îndrepta spre podul drumului de fier. Locuitorii stațiunilor vecine părăsindu-şi casele, păstorii lăsându-şi turmele, ticseau apropierile căii.

— La drumul de fier! La drumul de fier!

Trebuia să se fi produs vreun eveniment grav, care cauza toată această agitație. O mare catastrofă, poate.

Glenarvan, urmat de tovarăşii săi, grăbi calul. În câteva minute, ajunse la Camden Bridge. Acolo, înțelese cauza adunării. Avusese loc un îngrozitor accident, nu o ciocnire de trenuri, ci o deraiere şi o cădere care aducea aminte de cele mai grave dezastre ale drumurilor de fier americane. Râul pe

care-l trecea calea ferată era umplut de sfărâmăturile vagoanelor şi locomotivei. Fie că podul cedase sub greutatea trenului, fie că trenul sărise de pe şine, căci cinci vagoane din şase fuseseră aruncate în albia lui Lutton în urma locomotivei. Singur, ultimul vagon, miraculos ferit de ruptura lanţului său, rămânea la o jumătate de milă departe de prăpastie. Dedesubt nu era decât o sinistră îngrămădire de osii înnegrite şi strâmbate, de vagoane stricate, de şine strâmbate, de traverse calcinate. Cazanul locomotivei explodând de izbitură, îşi aruncase sfărâmăturile plăcilor la distanţe enorme. Din toată această îmbulzeală de obiecte informe ieşeau câteva flăcări şi spirale de aburi amestecaţi cu un fum negru. După oribila cădere, incendiul şi mai groaznic! Mari urme de sânge, membre împrăştiate, bucăţi de cadavre carbonizate apăreau ici şi colo şi nimeni nu îndrăznea sa calculeze numărul victimelor îngrămădite sub sfărâmături.

Glenarvan, Paganel, maiorul, Mangles, amestecaţi în mulţime, ascultau păreri care mergeau de la unul la altul. Fiecare căuta să-şi explice catastrofa, în timp ce se lucra la salvare.

— S-a rupt podul, zicea unul.

— Rupt? răspundeau ceilalţi. S-a rupt aşa de puţin, încât e încă intact. Nu a fost închis la trecerea trenului. Asta-i tot.

Într-adevăr, podul, care era mobil, se deschidea pentru serviciul luntrilor. Paznicul, printr-o neglijenţă de neiertat, uitase deci să-l închidă şi trenul, repezit cu toată iuţeala, se aruncase în albia râului Lutton. Această ipoteză părea foarte admisibilă, căci dacă o jumătate a podului zăcea sub dărâmăturile vagoanelor, cealaltă jumătate, de pe ţărmul opus, spânzura încă de lanţurile-i intacte. Nici o îndoială! Neglijenţa paznicului cauzase această catastrofă.

Accidentul se întâmplase noaptea cu expresul nr. 37°, plecat din Melbourne la ora 11,45. Trebuia să fie ora 3,15 dimineaţa, când trenul, 25 de minute după ce părăsise staţia Castlemaine, ajunse la Camden Bridge şi rămase acolo în primejdie. Îndată, călătorii şi funcţionarii ultimului vagon cerură ajutoare, dar telegraful, ai cărui stâlpi zăceau la pământ, nu mai funcţiona. Trebuiră trei ore autorităţilor din Castlemaine pentru a ajunge la locul sinistrului accident. Era ora şase dimineaţa când salvarea a fost organizată sub conducerea domnului Mitchell, supraveghetor general al coloniei, de un grup de poliţişti comandaţi de un ofiţer de

poliție. Squatterii şi oamenii lor le veniseră în ajutor, lucrând mai întâi la stingerea incendiului care devora grămada de sfărâmături. Câteva cadavre de nerecunoscut erau culcate pe povârnişul terasamentului. Dar trebuiau să renunțe de a scoate o ființă vie din cuptorul aprins. Focul isprăvise repede opera distrugerii. Din călătorii trenului, al căror număr nu se ştia, supraviețuiau numai zece, aceia ai ultimului vagon. Administrația drumurilor de fier trimisese o locomotivă de ajutor, pentru a-i aduce la Castlemaine.

În acest timp, lordul Glenarvan, făcându-se cunoscut supraveghetorului general, vorbea cu el şi cu ofițerul poliției. Acesta era un om înalt, slab, de un neclintit sânge rece. Stătea înaintea acestui dezastru, ca un matematician înaintea unei probleme, decis s-o rezolve şi să scoată necunoscuta. Astfel, la vorba lui Glenarvan: „Iată o mare nenorocire!", el răspunse cu linişte:

— Mai mult decât aceasta, *milord*.

— Mai mult decât aceasta! strigă Glenarvan, izbit de aceste cuvinte şi ce e mai mult decât o nenorocire?

— O crimă! răspunse liniştit ofițerul de poliție. Glenarvan, fără a se opri la însemnătatea expresiei, se întoarse către Mitchell, întrebându-l cu privirea.

— Da, *milord* răspunse supraveghetorul general, ancheta noastră ne-a dus la concluzia că nenorocirea e rezultatul unei crime. Ultimul vagon de bagaje a fost jefuit. Călătorii supraviețuitori au fost atacați de o ceată de cinci-şase răufăcători. Podul a fost deschis cu intenție, nu din neglijență şi dacă se adaugă la aceasta dispariția paznicului, trebuie să conchidem că acest mizerabil s-a făcut complicele criminalilor!

Ofițerul de poliție, la această deducție a supraveghetorului general, clătină încet capul.

— Nu împărtăşeşti părerea mea? întrebă Mitchell.

— Nu în ce priveşte complicitatea paznicului.

— Totuşi, această complicitate, reluă supraveghetorul general, permite a atribui crima sălbaticilor care rătăcesc în câmpiile râului Murray. Fără paznic, aceşti indigeni n-ar fi putut deschide podul mobil al cărui mecanism le e necunoscut.

— Drept, răspunse ofițerul de poliție.

— Or, adăugă Mitchell, e sigur, prin depoziția unui cârmaci al cărui vas a trecut Camden Bridge la ora 10.40 seara, că podul a fost regulamentar închis după trecerea sa.

— Perfect.

— Aşadar complicitatea paznicului îmi pare stabilită într-un mod hotărâtor.

Ofițerul de poliție clătina capul, printr-o mişcare continuă

— În acest caz, domnule, întrebă Glenarvan, nu atribui crima sălbaticilor?

— Deloc.

— Dar atunci, cui?

În acest moment, un zgomot mare se ridică la o jumătate de milă în susul râului. Se făcuse o gloată, care crescu repede. Ea ajunse îndată la stație. În centrul mulțimii, doi oameni duceau un cadavru. Era cadavrul paznicului, rece de-acum. O lovitură de pumnal îl lovise în inimă. Asasinii, târându-i corpul departe de Camden Bridge, voiseră fără îndoială să rătăcească bănuielile poliției în timpul primelor ei căutări. Or, această descoperire îndreptățea pe deplin îndoielile ofițerului. Sălbaticii nu aveau nici un amestec în săvârşirea crimei.

— Aceia care au dat lovitura, zise el, sunt oameni familiarizați cu întrebuințarea acestui mic instrument.

Şi vorbind astfel, el arătă o pereche de „darbies", un fel de cătuşe făcute dintr-o verigă dublă de fier prevăzută cu o încuietoare.

— După puțin, adăugă el, voi avea plăcerea de a le oferi această brățară ca dar de Anul nou.

— Dar atunci bănuiți?...

— Pe cei ce au „călătorit gratis pe bastimentele Majestății Sale".

— Ce? Ocnaşi? strigă Paganel, care cunoştea această metaforă întrebuințată în coloniile australiene.

— Credeam, observă Glenarvan, că transportații naveau dreptul de şedere în provincia Victoria!

— Eh, replică ofițerul de poliție, dacă n-au acest drept, ei şi-l iau. Bandiții scapă uneori şi nu mă înşel dacă susțin că aceştia vin de-a dreptul din Perth. Ei bine, se vor întoarce acolo, mă puteți crede!

Mitchell aprobă cu un gest cuvintele ofițerului de poliție. În acest moment, căruța ajungea la nivelul căii ferate. Glenarvan voi să cruțe călătoarelor, groaznica privelişte de la Camden Bridge. Salută pe supraveghetorul general, se despărți de el şi făcu semn prietenilor să-l urmeze.

— Acesta nu-i un motiv, zise el, să ne întrerupem

călătoria.

Ajuns la căruță, Glenarvan vorbi lady-ei Helena de un simplu accident de tren; nu menționă de prezența unei bande de ocnaşi, propunându-şi să-l înştiințeze numai pe Ayrton. Trecură drumul de fier, la câteva sute de metri deasupra podului şi reluară spre est drumul obişnuit.

Capitolul XIII. Un premiu de geografie

Câteva coline îşi tăiau la orizont profilurile elegante şi terminau câmpia la două mile de drumul de fier. Căruța nu întârzie de a intra în mijlocul strâmtorilor înguste şi capricios ocolite. Ele se sfârşeau cu un ținut fermecător, în care copaci frumoşi nu adunați în păduri, ci grupați în crânguri izolate, creşteau cu o exuberanță tropicală. Între cei mai frumoşi, se distingeau „casuarinas" care păreau să fi împrumutat stejarului construcția puternică a trunchiului lor, salcâmului scoarța mirositoare şi bradului tăria frunzelor, puțin verzi-albăstrii. Pe ramurile lor se amestecau conurile aşa de curioase ale „banksia latifolia" a cărei subțirime e de o supremă eleganță. Mari arbuşti cu rămurele căzătoare aveau efectul unei ape verzi, curgând în afara unor bazine prea pline. Privirea ezita între toate aceste minunății naturale, neştiind unde să-şi fixeze admirația.

Ceata se oprise o clipă. Ayrton, la ordinul lady-ei Helena, îşi oprise boii. Marile discuri ale căruței încetară de a scârțâi pe nisipul cuarțos. Lungi covoare de verdeață se întindeau sub grupurile de copaci; numai câteva ridicături ale solului, ridicături regulate, le împărțea în căsuțe destul de aparente, ca o întinsă tablă de şah.

Paganel nu se înşelă la vederea acestor pustietăți înverzite, aşa de splendid aşezate pentru veşnica odihnă. El recunoscu aceste careuri funerare, a căror iarbă şterge acum ultimele urme şi pe care călătorul le întâlneşte aşa de rar pe pământul australian.

— Dumbrăvile morții, zise el.

Într-adevăr, era acolo, sub ochii săi, un cimitir indigen, dar aşa de răcoros, aşa de umbrit, aşa de înviorat de vesele cârduri de păsări, aşa de atrăgător, încât nu trezea nici o idee tristă. L-ai fi luat uşor ca una din grădinile din Eden, atunci când moartea era gonită de pe pământ. El părea făcut pentru cei vii. Dar aceste morminte pe care sălbaticul le

îngrijea cu o grijă pioasă, dispăreau de-acum sub o mare de verdeață. Cucerirea îl alungase pe australian departe de pământul în care se odihneau strămoşii săi şi colonizarea trebuia să dea peste puțin timp, aceste câmpuri ale morții, dinților turmelor. Astfel, aceste dumbrăvi au devenit rare şi câte dintre ele, care acoperă o întreagă generație recentă, sunt călcate de piciorul călătorului indiferent!

În acest timp, Paganel şi Robert, întrecând pe tovarăşii lor, urmau mici alei umbroase. Ei vorbeau şi se instruiau unul pe celălalt, căci geograful pretindea că el câştigă mult din convorbirea cu tânărul Grant. Dar nu făcuseră un sfert de milă, când lordul Glenarvan îi văzu oprindu-se, apoi coborând de pe cai şi în sfârşit, aplecându-se spre pământ. Păreau că examinează un obiect foarte curios, după gesturile lor expresive.

Ayrton lovi boii şi căruța îi ajunse pe cei doi prieteni. Cauza opririi şi mirării lor a fost îndată recunoscută. Un copil indigen, un copil de opt ani, îmbrăcat cu haine europene, dormea liniştit la umbra unui măreț banksia. Era greu de a te înşela după trăsăturile caracteristice rasei sale: părul creț, tenul aproape negru, nasul cârn, buzele groase, o lungime puțin obişnuită a brațelor îl clasau, îndată, printre băştinaşi. Dar o fizionomie inteligentă îl distingea şi, desigur, educația înălțase pe micul sălbatic.

Lady Helena, interesată la vederea lui, coborî şi, îndată, trupa înconjură pe micul indigen care dormea adânc.

— Sărman copil, zise Mary Grant, e rătăcit poate în acest pustiu?

— Presupun, răspunse lady Helena, că a venit destul de departe pentru a vizita aceste dumbrăvi ale morții! Aici se odihnesc, fără îndoială, acei pe care-i iubeşte!

— Dar nu trebuie să-l părăsim! zise Robert. E singur şi...

Caritabila frază a lui Robert a fost întreruptă de o mişcare a tânărului indigen care se întoarse fără a se ridica, dar surpriza fiecăruia a fost extremă, la vederea unui bilet pe umerii săi şi pe care citiră următoarele: *Toliné. To be conducted to Echuca, care of Jeffries Smith, Railway Porter. Prepaid*[56].

— Uite englezii! strigă Paganel. Ei expediază un copil ca pe un colet! Îl înregistrează ca pe un pachet! Mi s-a spus aceasta, dar nu voiam s-o cred.

— Sărman micuț! zise lady Helena. El era în trenul care a deraiat la Camden Bridge. Poate că părinții săi au pierit şi

iată-l singur pe lume!

— Nu cred, doamnă, răspunse John Mangles. Această tăbliță arată din contră, că umbla singur.

— Se trezeşte, zise Mary Grant.

Într-adevăr, copilul se trezea. Puțin câte puțin, ochii i se deschiseră şi se închiseră îndată, izbiți de strălucirea zilei. Dar lady Helena îi luă mâna; el se ridică şi aruncă o privire mirată grupului de călători.

Un sentiment de frică îi alteră mai întâi trăsăturile, dar prezența lady-ei Glenarvan îl asigură.

— Înțelegi engleza, prietene? întrebă tânăra femeie. — O înțeleg şi o vorbesc, răspunse copilul în limba călătorilor, dar cu un accent străin foarte pronunțat.

Pronunția sa aducea aminte de aceea a francezilor care se exprimă în engleză.

— Cum te cheamă? întrebă lady Helena.

— Toliné, răspunse micul indigen.

— Ah! Toliné! strigă Paganel. Dacă nu mă înşel, acest cuvânt înseamnă „scoarță de copac" în australiană?

Toliné făcu un semn afirmativ şi-şi duse din nou privirile spre călătoare.

— De unde vii, prietene? reluă lady Helena.

— Din Melbourne, pe drumul de fier din Sandhurst. — Erai în trenul care a deraiat pe podul Camden? întrebă Glenarvan.

— Da, domnule, răspunse Toliné, dar Dumnezeu ma apărat.

— Călătoreai singur?

— Singur. Reverendul Paxton mă încredințase grijilor lui Jeffries Smith. Din nenorocire, sărmanul factor a fost ucis în accident.

— Şi în tren nu cunoşteai pe nimeni?

— Pe nimeni, domnule, dar Dumnezeu veghează asupra copiilor şi nu-i părăseşte niciodată!

Toline spunea aceste lucruri cu o voce mişcătoare. Când vorbea de Dumnezeu, vorba sa devenea mai gravă, ochii i se luminau şi simțeai toată ardoarea conținută în acest suflet tânăr.

Acest entuziasm religios, la vârstă aşa de fragedă, se explica uşor. Copilul era unul din acei tineri indigeni botezați de misionarii englezi şi crescuți de ei în îndatoririle aspre ale religiei metodiste. Răspunsurile lui liniştite, ținuta liberă, costumul întunecat îi dădeau de-acum înfățişarea unui mic

reverend.

Dar unde se ducea el, astfel, prin aceste regiuni pustii şi de ce părăsise Camden Bridge? Lady Helena îl întrebă în această privinţă.

— Mă întorceam la tribul meu, în Lachlan, răspunse el. Vreau să-mi revăd familia.

— Australieni? întrebă John Mangles.

— Australieni din Lachlan, răspunse Toline.

— Şi ai un tată, o mamă? zise Robert Grant.

— Da, frate, răspunse Toliné, oferind mâna tânărului Grant, pe care numele de frate îl mişcă.

Îl îmbrăţişă pe micul indigen şi nu trebuia mai mult pentru a face din ei doi prieteni. Totuşi, călătorii, viu interesaţi de răspunsurile micului sălbatic, se aşezaseră încetul cu încetul împrejurul său şi îl ascultau. Soarele cobora de-acum în dosul marilor copaci. Deoarece locul părea prielnic unei opriri, Glenarvan dădu ordinul de a pregăti totul pentru popas. Ayrton dejugă boii cu ajutorul lui Mulrady şi al lui Wilson, le puse opritoarele, şi îi lăsă să pască în voia lor. Cortul a fost ridicat. Olbinett pregăti cina. Toliné primi să ia parte, nu fără a face câteva ceremonii, cu toate că-i era foame. Se aşezară la masă, cei doi copii unul lângă altul. Robert alegea cele mai bune bucăţi pentru noul său camarad şi Toliné le primea cu o mulţumire fricoasă, plină de farmec.

Conversaţia, totuşi, nu lâncezea. Fiecare se interesa de copil şi-l întreba. Voiau să-i cunoască povestea. Ea era foarte simplă. Trecutul său era acela al indigenilor săraci, încredinţaţi din cea mai mică vârstă societăţilor caritabile, de triburile vecine coloniei. Australienii au obiceiuri blânde. Ei nu arată către cotropitorii lor ura sălbatică a băştinaşilor din Noua Zeelandă şi a altor câteva popoare ale Australiei Septentrionale. Frecventează oraşele mari, Adelaide, Sidney, Melbourne şi se plimbă în ele chiar într-un costum destul de primitiv. Vând mici obiecte ale industriei lor, instrumente de vânătoare sau de pescuit, arme, iar câţiva şefi de triburi, fără îndoială din economie, îşi lasă bucuroşi copiii să profite de binefacerea educaţiei engleze.

Aşa făcură părinţii lui Toliné, adevăraţi sălbatici din Lachlan, o mare regiune aşezată dincolo de râul Murray. De cinci ani de când era în Melbourne, copilul nu revăzuse pe nici unul din ai săi. Şi, totuşi, nepieritorul sentiment al familiei trăia necontenit în sufletul său. Pentru a-şi revedea

tribul împrăştiat, poate, familia decimată, fără îndoială, reluase anevoiosul drum al deşertului.

— După ce-ţi vei fi îmbrăţişat părinţii, te vei reîntoarce la Melbourne, copilul meu? îl întrebă lady Glenarvan.

— Da, doamnă, răspunse Toliné privind pe tânăra femeie cu o sinceră expresie de iubire.

— Şi ce vrei să faci într-o zi?

— Vreau să-mi smulg fraţii din mizerie şi din ignoranţă! Vreau să-i întrunesc, să-i fac să cunoască şi să iubească pe Dumnezeu! Vreau să fiu misionar! Aceste cuvinte pronunţate cu însufleţire de un copil de opt ani, puteau să dea pricină de râs unor spirite uşoare şi zeflemiste, dar ele au fost înţelese şi respectate de gravii scoţieni; ei admirară religioasa bravură a acestui tânăr discipol, gata de-acum pentru luptă. Paganel se simţi mişcat până în fundul inimii şi simţi o adevărată simpatie pentru micul indigen.

Trebuie să spunem că până aici, acest sălbatic în haine europene nu-i plăcuse deloc. Nu venise în Australia pentru a vedea australieni în redingotă! El îi voia îmbrăcaţi cu un simplu tatuaj. Acest port „convenabil" îi zăpăcea ideile. Dar din moment de Toliné vorbise aşa de arzător, el îşi schimbă părerea şi se declară admiratorul său.

Sfârşitul convorbirii, dealtfel, trebuia să facă din bravul geograf, cel mai bun prieten al micului australian.

— Într-adevăr, la o întrebare a lady-ei Glenarvan, Toliné răspunse că-şi făcea studiile la Şcoala normală din Melbourne, condusă de reverendul Paxton.

— Şi ce înveţi la şcoală? întrebă lady Helena.

— Învăţ Biblia, matematicile, geografia...

— Ah! Geografia! strigă Paganel.

— Da, domnule, răspunse Toliné. Am luat chiar un premiu întâi de geografic înainte de vacanţele din ianuarie.

— Ai luat un premiu de geografie, băiatul meu?

— Uite-l, domnule, zise Toliné, scoţând din buzunar o carte. Aceasta era o Biblie frumoasă şi bine legată. Pe prima pagină se citea această menţiune: „*Şcoala normală din Melbourne, premiul I la geografie, Toliné din Lachlan*".

Paganel nu se mai abţinu! Un australian tare în geografie, aceasta îl minuna. Îmbrăţişă pe Toliné şi îl sărută pe amândoi obrajii, nici mai mult nici mai puţin, ca şi cum ar fi fost însuşi reverendul Paxton, într-o zi de împărţire de premii. Paganel, totuşi, ar fi trebuit să ştie că acest lucru nu-i rar în şcolile australiene. Tinerii sălbatici sunt foarte apţi

la înțelegerea ştiinţelor geografice; ei le învață bucuroşi şi arată, din contră, un spirit destul de rebel calculelor.

Toliné nu înțelesese nimic la îmbrățișările subite ale savantului. Lady Helena trebui să-i explice că Paganel era un geograf celebru şi, la nevoie, un profesor distins.

— Un profesor de geografie! răspunse Toline. Oh! Domnule, întrebați-mă!

— Să te întreb, băiatul meu! zise Paganel. Eram s-o fac chiar, fără permisiunea ta. Aş vrea să văd cum se predă geografia la Şcoala normală din Melbourne!

— Şi dacă Toliné te va întrece, Paganel? zise Mac Nabbs.

— Nu se poate, strigă geograful, să întreci pe un secretar al Societății de geografie din Franța!

Apoi, aşezându-şi ochelarii pe nas, îndreptându-şi statura şi luând o voce gravă, cum se potriveşte unui profesor, el îşi începu întrebările, zicând:

— Elev Toliné, ridică-te.

Toliné, care era în picioare, nu se putea înălța mai mult. El aşteptă, deci, într-o ținută modestă întrebările geografului.

— Elev Toliné, reluă Paganel, care sunt cele cinci continente ale lumii?

— Oceania, Asia, Africa, America şi Europa, răspunse Toliné.

— Perfect. Să vorbim mai întâi de Oceania, deoarece suntem chiar aici, în acest moment. Care sunt principalele ei zone?

— Ea se împarte în Polinezia, Malaezia, Micronezia şi Megalezia. Principalele ei insule sunt: Australia, Noua Zeelandă, Tasmania care aparține englezilor, insulele Chatham, Auckland, Macquarie, Kermadec, Makin, Maraki care aparțin de asemenea englezilor.

—: Bun, răspunse Paganel, dar Noua Caledonie, Sandwich, Mendana, Pomotu?

— Acestea sunt insule sub protectoratul Marii Britanii.

— Cum! Sub protectoratul Marii Britanii? strigă Paganel. Dar mi se pare că, din contră, Franța...

— Franța? zise micul băiat cu un aer mirat.

— Uite! Uite! zise Paganel, iată ce vă învață la Şcoala normală din Melbourne!

— Da, domnule profesor, nu-i bine?

— Da! Da! Perfect, răspunse Paganel. Toată Oceania este a englezilor! E un lucru înțeles! Să continuăm.

Paganel avea un aer pe jumătate ofensat, pe jumătate

surprins, care făcea bucuria maiorului. Întrebările continuară:

— Să trecem la Asia, zise geograful.

— Asia, răspunse Toliné, e o țară imensă. Capitala: Calcutta. Oraşe principale: Bombay, Madras, Calicut, Aden, Malacca, Singapore, Pegu, Colombo; insule: Laccadive, Maldive, Sago etc. Aparțin englezilor.

— Bun! Bun! Elev Toliné. Şi Africa?

— Africa cuprinde două colonii principale: la sud, aceea a Capului, cu capitala Capetown şi la vest aşezările englezeşti; oraşe principale: Sierra Leone.

— Bun răspuns! zise Paganel, care începea să-şi piardă cumpătul la această geografie anglo-fantezistă, perfect predată! Cât despre Algeria, Maroc, Egipt... şterse din atlasele britanice! Mi-ar plăcea foarte mult, acum, să vorbim puțin despre America!

— Ea se împarte, reluă Toliné, în America septentrională şi America meridională. Prima aparține englezilor din Canada, Noul Brunswick, Noua Scoție şi Statele Unite sub administrația guvernatorului Johnson!

— Guvernatorul Johnson! strigă Paganel, acest urmaş al marelui şi bunului Lincoln asasinat de un nebun care dorea dezrobirea. Foarte bine! Nu se poate mai bine! Şi cât despre America de Sud, cu Guyana, Malvinele, arhipelagul Shetland cu Georgia, Jamaica, Trinidad etc. şi aparțin englezilor. Nu eu voi fi acela care voi disputa aceasta. Dar, de pildă, Toliné, aş vrea să-ți cunosc părerea, sau mai degrabă aceea a profesorilor tăi, asupra Europei.

— Europa? răspunse Toline care nu înțelegea nimic din însuflețirea geografului.

— Da! Europa! Cui aparține Europa?

— Dar Europa aparține englezilor, răspunse copilul cu un ton convins.

— Mă îndoiesc foarte, reluă Paganel. Dar cum? Uite ce doresc să ştiu.

— Prin Anglia, Scoția, Irlanda, Malta, insulele Jersey şi Guernsey, insulele Ionice, Hebridele, Shetland, Orcade...

— Bine! Bine, Toliné, dar sunt alte state pe care uiți să le menționezi, băiatul meu!

— Care? domnule, răspunse copilul, care nu se zăpăcea.

— Spania, Rusia, Austria, Prusia, Franța.

— Acestea sunt provincii şi nu state, zise Toline.

— Asta-i! strigă Paganel, smulgându-şi ochelarii de pe

nas.

— Fără îndoială, Spania, capitala Gibraltar.

— Admirabil! Perfect! Sublim! Şi Franța, căci eu sunt francez şi nu-mi va displace de a şti cui aparţin!

— Franța, răspunse liniştit Toliné, e o provincie engleză, capitala Calais.

— Calais! strigă Paganel. Cum! Crezi că şi Calais aparține Angliei?

— Fără îndoială.

— Şi că-i capitala Franței?

— Da, domnule şi acolo are reşedința guvernatorul, lordul Napoleon...

La aceste ultime cuvinte, Paganel izbucni. Toliné nu ştia ce să creadă. Îl întrebaseră, răspunsese cât îi stătea în putință. Dar ciudățenia răspunsurilor sale nu-i putea fi imputată; nici n-o bănuia. Totuşi, el nu părea zăpăcit şi aştepta cu gravitate sfârşitul neînțeleselor întrebări.

— Vezi, zise râzând maiorul, lui Paganel. Nu aveam dreptate să pretind că elevul Toliné te va întrece?

— Desigur! replică geograful. Ah! Uite cum se predă geografia la Melbourne! Merg bine, profesorii Şcolii normale! Europa, Asia, Africa, America, Oceania, toată lumea, totul e al englezilor! Pe legea mea, cu această educație ingenioasă, înțeleg că indigenii se supun! Ah, Toliné şi luna, băiatul meu şi ea e englezească?

— O, va fi, răspunse cu gravitate tânărul sălbatic. Paganel se ridică. Nu mai putea să stea locului. Trebuia să râdă în largul său.

În acest timp, Glenarvan fusese să caute o carte în mica bibliotecă de călătorie. Aceasta era un *Manual de geografie* de Samuel Richardson, o lucrare prețuită în Anglia şi mai la curent cu ştiința decât profesorii din Melbourne.

— Uite, copilul meu, zise el lui Toliné, ia şi păstrează această carte. Tu ai câteva idei greşite în geografie şi pe care e bine să le îndrepți. Ți-o dau ca amintire a întâlnirii noastre.

Toliné luă cartea fără a răspunde; o privi cu atenție, clătinând capul cu un aer de neîncredere, fără a se hotărî de a o pune în buzunar.

În acest timp se înnoptase de-a binelea. Era ora zece seara. Trebuia să se gândească la odihnă pentru a se scula de dimineață. Robert oferi prietenului său Toliné jumătatea părutului său. Micul indigen primi. Câteva clipe după aceea, lady Helena şi Mary Grant ajunseră la căruță şi călătorii se

întinseră sub cort, pe când hohotele de râs ale lui Paganel se uneau cu cântul încet şi pios al coţofenelor sălbatice.

Dar a doua zi, când, la ora şase, o rază de lumină îi trezi pe cei care dormeau, căutară în zadar pe copilul australian. Toliné dispăruse. Voia să ajungă fără întârziere în ţinuturile Lachlan? Îl rănise râsul lui Paganel? Nu se ştia.

Dar, când lady Helena se trezi, găsi pe pieptul ei un buchet proaspăt de mimoze cu frunze simple, iar Paganel, în buzunarul vestei sale, *Manualul de geografie* al lui Samuel Richardson.

Capitolul XIV. Minele muntelui Alexandru

În anul 1814, sir Roderick Impey Murchison, actualmente preşedinte al Societăţii Regale de geografie din Londra, găsi, prin studiul conformaţiei lor, raporturi de identitate remarcabile între lanţul Uralilor şi lanţul care se întinde de la nord la sud, nu departe de coasta meridională a Australiei. Or, Uralul fiind un lanţ aurifer, savantul geolog se întrebă dacă preţiosul metal nu s-ar întâlni şi în Australia. Nu se înşela.

Într-adevăr, doi ani mai târziu, câteva probe de aur i-au fost trimise în Noua Galie de sud şi atunci s-a hotărât emigrarea unui mare număr de lucrători din Cornouailles către regiunile aurifere ale Noii Olande. Domnul Francis Dutton găsise primele filoane de aur ale Australiei de sud. Domnii Forbes şi Smyth descoperiseră primele zăcăminte de aur din Noua Galie.

Primul avânt dat, minerii se revărsară din toate punctele globului: englezi, americani, italieni, francezi, germani, chinezi. Totuşi, numai la 3 aprilie 1851 recunoscu domnul Hargraves zăcăminte de aur foarte bogate şi propuse guvernatorului coloniei Sydney, sir Charles Fitz Roy, să-i arate locul pentru modesta sumă de cinci sute de lire sterline.

Oferta nu a fost primită, dar zgomotul descoperirii se răspândise. Călătorii se îndreptară către Summerhill şi Leni's Pond. A fost întemeiat oraşul Ophir şi prin bogăţia exploatărilor sale, s-a arătat după puţin timp, demn de numele-i său biblic. Până atunci, nu se vorbea de provincia Victoria, care în scurt timp avea să le întreacă pe toate celelalte prin bogăţia zăcămintelor sale.

Într-adevăr, câteva luni mai târziu, în luna august 1851,

primele filoane ale provinciei au fost dezgropate şi după puțin, patru districte se văzură larg exploatate. Erau: Ballarat, Ovens, Bendigo şi districtul muntelui Alexandru, toate foarte bogate; dar pe râul Ovens, abundența apelor făcea lucrul penibil; la Ballarat, o repartiție inegală de aur dejuca adesea calculele exploatatorilor; la Bendigo, solul nu se potrivea cerințelor lucrătorului. În muntele Alexandru, toate condițiile de succes se găsiră reunite într-un sol regulat şi acest prețios metal, valorând până la 1441 franci livra, atinse prețul cel mai ridicat de pe piețele lumii.

Tocmai în acest loc, aşa de fecund în ruine funeste şi nebănuite bogății, îi ducea pe căutătorii lui Harry Grant, drumul paralelei 37°.

După ce merseră toată ziua de 31 decembrie pe un teren foarte accidentat care obosi caii şi boii, zăriră vârfurile rotunjite ale muntelui Alexandru. Tabăra a fost aşezată într-o strâmtoare îngustă a acestui mic lanț. Animalele se duseră cu piedicile la picioare să-şi caute hrana între blocurile de cuarț care presărau solul. Nu era, încă, regiunea zăcămintelor exploatate. Numai a doua zi, prima zi a anului 1866, brăzda căruța urmele pe drumul bogatului ținut.

Jacques Paganel şi tovarăşii săi au fost încântați de a se vedea, trecând, acest munte celebru numit Geboor în limba australiană. Aici dăduse năvală toată hoarda aventurierilor, hoții şi oamenii cinstiți, cei care spânzură şi cei care sunt spânzurați. La primele zgomote ale marii descoperiri, în acel an de aur 1851, oraşele, ogoarele, corăbiile au fost părăsite. Goana după aur deveni epidemică, contagioasă ca ciuma şi câți dintre cei care credeau că au şi pus mâna pe avere, n-au murit! Natura darnică, se zicea că semănase milioane pe mai mult de douăzeci şi cinci de grade latitudine în această minunată Australie. Era ora recoltei şi noii secerători alergau la secerat. Meseria de „digger", de săpător, covârşea pe toate celelalte şi, dacă e adevărat că mulți sucombară frânți de oboseli, unii, totuşi, se îmbogățiră dintr-o singură lovitură de cazma. Se tăinuiau ruinele, se împrăştiau averile. Loviturile soartei găseau ecouri în cele cinci părți ale lumii. Îndată, valuri din toate statele se revărsară pe țărmurile Australiei şi în cei din urmă patru ani, până la anul 1852, Melbourne singur primi 54.000 de emigranți, o armată, dar o armată fără şef, fără disciplină, armata unei a doua zi după o victorie necâştigată încă; într-un cuvânt, 54.000 de jefuitori din cea mai răufăcătoare specie.

În timpul acestor primi ani de goană nebună, a fost o inexprimabilă dezordine. Totuşi, englezii, cu energia lor obişnuită, se făcură stăpâni pe situaţie. Poliţiştii şi jandarmii indigeni părăsiră partea hoţilor pentru aceea a oamenilor cinstiţi. Avu loc o schimbare desăvârşită. Astfel, Glenarvan nu avea să mai găsească nimic din scenele violente ale anului 1852. Treisprezece ani se scurseseră de la această perioadă şi acum exploatarea terenurilor aurifere se făcea cu metodă, după regulile unei severe organizaţii.

Dealtfel, zăcămintele se epuizau. Tot scotocindu-le, li se va da de fund. Şi cum nu s-ar fi sleit dacă, de la 1852 la 1858, minerii au smuls pământului Victoriei 63.107.478 de lire sterline? Emigranţii au scăzut într-o bună proporţie şi ei s-au avântat în ţinuturi virgine, încă. Astfel, „gold-fields", câmpiile aurifere nou descoperite la Otago şi la Marlborough în Noua Zeelandă, sunt astăzi zgândărite zi de zi de mii de târnăcoape.

Totuşi, e posibil ca emigranţii să se fi înşelat. Întradevăr, zăcămintele aurifere nu sunt epuizate; se presupune că zăcămintele Victoriei şi ale Noii Galii ocupă cinci milioane de hectare; greutatea aproximativă a cuarţului, care cuprindea filoane de aur, ar fi de douăzeci de miliarde şase sute cincizeci de mii de kilograme şi cu mijloacele actuale de exploatare, ar fi trebuit pentru a epuiza aceste zăcăminte, lucrul a 100.000 de lucrători timp de trei secole. Cu alte cuvinte, se evalua bogăţia auriferă a Australiei la şase sute şaizeci şi patru de miliarde două sute cincizeci de milioane franci.

Către ora unsprezece, ajunseră în centrul zonei de exploatare. Acolo se ridica un adevărat oraş cu uzine, bănci, biserică, cazarmă şi redacţii de ziare. Hotelurile; fermele, vilele nu lipseau. Era chiar un teatru cu zece şilingi locul şi foarte frecventat. Se juca acolo cu mare succes o piesă intitulată *Francisc Obadiag sau Săpătorul norocos*. Eroul dădea la urmă o ultimă lovitură de cazma de disperare şi găsea un „nugget" de o greutate de necrezut.

Glenarvan, curios să viziteze vasta exploatare a muntelui Alexandru, lăsă căruţa să meargă sub conducerea lui Ayrton şi a lui Mulrady. Trebuia s-o ajungă câteva ore mai târziu. Paganel a fost încântat de această hotărâre şi, după obicei, se făcu imediat călăuza micii trupe.

După sfatul său, se îndreptară către bancă. Străzile erau largi, pavate şi udate cu îngrijire. Giganticele afişe ale lui

Golden Company (limited), *Digger's General Office*, *Nugget's Union*, chemau privirea. Asociația brațelor şi a capitalurilor se substituise acțiunii izolate a minerului. Peste tot se auzeau funcționând maşinile care spălau nisipurile şi pulverizau cuarțul prețios.

Dincolo de locuințe se întindeau zăcămintele, adică vaste întinderi date exploatării. Acolo săpau minerii angajați, în contul companiilor şi bine plătiți de ele. Ochiul n-ar fi putut număra găurile care ciuruiau solul. Fierul sapelor strălucea la soare şi arunca o continuă radiere de fulgere. Erau printre aceşti lucrători tipuri din toate națiunile. Ei nu se certau şi-şi împlineau în tăcere lucrul, ca oameni salariați.

— Nu trebuie totuşi să credem, zise Paganel, că mai e pe solul australian vreunul din înfrigurații căutători care vin să-şi încerce norocul la jocul minelor. Ştiu că cea mai mare parte îşi închiriază brațele companiilor şi trebuie, deoarece terenurile aurifere sunt toate vândute sau închiriate de guvern. Dar aceluia care nu poate nici închiria nici cumpăra, îi mai rămâne încă o şansă de a se îmbogăți.

— Care? întrebă lady Helena.

— Şansa de a exercita „jumping-ul", răspunse Paganel. Astfel, noi ceilalți, care nu avem nici un drept asupra acestor zăcăminte, putem totuşi, cu mult noroc, se înțelege, să ne îmbogățim.

— Dar cum? întrebă maiorul.

— Prin jumping, aşa cum am avut onoarea de a v-o spune.

— Ce este jumping-ul? întrebă din nou maiorul.

— E o convenție admisă între mineri, care duce adesea la violență şi dezordine; dar pe care autoritățile n-au putut-o niciodată desființa.

— Haide, Paganel, zise maiorul, ne faci curioşi.

— Ei bine, e admis ca orice pământ din centrul exploatării, la care nu s-a lucrat timp de douăzeci şi patru de ore, exceptând marile sărbători, să cadă în stăpânirea publicului. Oricine pune mâna pe el, îl poate săpa şi să se îmbogățească, dacă cerul îi vine în ajutor. Astfel, Robert, băiatul meu, încearcă să descoperi una din aceste găuri părăsite şi e a ta!

— Domnule Paganel, zise Mary Grant, nu-i da fratelui meu asemenea idei.

— Glumesc, draga mea miss, răspunse Paganel şi Robert o ştie bine. El, miner? Niciodată! Să sapi pământul, să-l

întorci, să-l cultivi, apoi să-l semeni şi să-i ceri o recoltă întreagă pentru munca ta, bun. Dar să-l scormoneşti în felul cârtiței; ca un orb ca şi dânsa, pentru a-i smulge puțin aur, aceasta e o meserie tristă şi trebuie să fii părăsit de Dumnezeu şi de oameni pentru ca s-o faci!

După ce vizitaseră partea principală a minelor şi călcaseră un teren compus în mare parte din cuarț, din şist argilos şi din nisipuri provenite din dezagregarea stâncilor, călătorii ajunseră la bancă. Aceasta era un mare edificiu, având în vârf pavilionul național. Lord Glenarvan a fost primit de inspectorul general, care îi făcu onorurile stabilimentului său.

Aici depun companiile în schimbul unei chitanțe, aurul smuls din măruntaiele pământului. Era departe timpul în care minerul din cele dintâi zile era exploatat de negustorii coloniei. Aceştia îi plăteau, la zăcăminte, cincizeci şi trei de şilingi uncia{57} pe care o revindeau, la Melbourne cu şaizeci şi cinci! Negustorul, e adevărat, se expunea la riscurile transportului şi cum speculanții şoselei mişunau, escorta nu ajungea totdeauna la destinație.

Curioase probe de aur au fost arătate vizitatorilor şi inspectorul le dădu interesante lămuriri asupra diferitelor feluri de exploatare a acestui metal.

El se întâlneşte în general sub două forme, aurul compact şi aurul dezagregat şi se găseşte în stare de minereu amestecat cu pământurile aluviunilor sau închis în ganga sa de cuarț. Astfel, pentru a-l extrage, se procedează după natura terenului, după săpăturile de la suprafață sau din adânc.

Când e aur compact, zace în fundul torentelor, văilor şi văgăunilor, aşezat după grosimea sa, grăunțele mai întâi, apoi lamele şi în sfârşit fluturaşii.

Dacă e, din contră, aur dezagregat, a cărui gangă a fost descompusă sub acțiunea aerului, e concentrat pe loc, reunit în grămadă şi formează ceea ce minerii numesc „săculeț”. Unele din aceste săculețe cuprind o avere.

Pe muntele Alexandru, aurul se culege mai ales din păturile argiloase şi din rocile de ardezie. Acolo sunt cuiburile de zăcăminte, acolo minerul norocos a pus adesea mâna pe marele lot al zăcămintelor.

Vizitatorii, după ce examinară diversele specii de aur, parcurseră muzeul mineralogic al băncii. Au văzut, etichetate şi clasate, toate produsele solului australian.

Aurul nu constituie principala bogăție şi putea trece ca o vastă cutie în care natura îşi închide giuvaerurile. Sub vitrine strălucea topazul alb, rivalul topazurilor braziliene, granatul, epidotul, un fel de silicat de un verde frumos, rubinul roşu, reprezentat prin spinele stacojii şi printr-o varietate trandafirie de cea mai mare frumusețe, safire albastru deschis şi albastru închis, corindonul, tot aşa de căutat ca acela din Malabar sau Tibet, oxizi de titan şi în sfârşit un mic cristal de diamant care a fost găsit pe malurile râului Turon. Nimic nu lipsea strălucitoarei colecții de pietre fine.

Glenarvan se despărți de inspectorul băncii, după ce-i mulțumi pentru amabilitatea arătată în mod larg. Apoi vizita zăcămintelor a fost reluată.

Paganel, oricât ar fi fost de îndepărtat de bunurile acestei lumi, nu făcea un pas fără a scotoci cu privirea bogatul sol. Acest lucru era mai tare decât dânsul şi glumele tovarăşilor săi nu-i puteau face nimic. În fiecare clipă se apleca şi culegea o piatră, o bucățică de minereu, sfărâmături de cuarț; le examina cu atenție şi le arunca îndată cu dispreț.

— Paganel, îl întrebă maiorul, ai pierdut ceva?

— Fără îndoială, răspunse Paganel, ai pierdut totdeauna ceea ce n-ai găsit, în această țară a aurului şi a pietrelor prețioase. Nu ştiu de ce mi-ar plăcea să iau un bulgăraş de aur în greutate de câteva uncii şi chiar de vreo douăzeci de livre, nu mai mult.

— Şi ce-ai face cu el? zise Glenarvan.

— Oh! N-aş fi încurcat, răspunse Paganel. L-aş face omagiu țării mele! L-aş depune la Banca Franței...

— Care l-ar primi?

— Fără îndoială, sub formă de obligațiuni ale drumurilor de fier!

Toți îl felicitară pe Paganel pentru felul în care înțelegea să-şi ofere bulgăraşul „țării sale" şi lady Helena îi ură să găsească cel mai mare bulgăre din lume.

Tot glumind, călătorii parcurseră cea mai mare parte a terenurilor exploatate. Peste tot, lucrul se făcea regulat, dar fără însuflețire.

După două ore de plimbare, Paganel a zărit un han foarte potrivit, unde propuse să se odihnească aşteptând întâlnirea căruței. Lady Helena consimți şi Paganel ceru hangiului să li se servească o băutură a țării.

Se aduse un „nobler" pentru fiecare persoană. Or, noblerul e chiar grog, dar grog pe dos. În loc de a pune un păhărel

de vin într-un pahar mare de apă, se pune un păhărel de apă într-un pahar mare de vin cu zahăr şi se bea. Era cam australian şi spre marea mirare a hangiului, nobler-ul, amestecat cu o sticlă mare de apă, redeveni grogul britanic.

Apoi, vorbiră de mine şi mineri. Paganel, foarte mulţumit de ceea ce văzuse, mărturisi totuşi că altă dată trebuia să fie mai curios, în timpul primilor ani de exploatare a muntelui Alexandru.

— Pământul, zise el, era atunci ciuruit de găuri şi invadat de legiunile de furnici lucrătoare şi ce furnici! Toţi emigranţii aveau ardoarea, dar nu prevederea! Aurul se ducea pe nebunii. Îl beau, îl jucau şi acest han, în care suntem, era un „infern" cum se zicea peatunci. Adesea interveneau cuţitele şi de mai multe ori guvernatorul era nevoit să meargă cu trupe contra minerilor revoltaţi. Totuşi, reuşi să-i potolească şi, cu alte cuvinte, problemele au fost aici mai mici decât în California.

— Meseria de miner, întrebă lady Helena, poate fi exercitată de oricine?

— Da, doamnă. Nu-i nevoie să ai bacalaureatul pentru aceasta. Braţele zdravene ajung. Aventurierii, alungaţi de mizerie, veneau în mine, bogătaşii cu o cazma, săracii cu un cuţit şi toţi erau însufleţiţi de o ardoare pe care n-ar fi pus-o în serviciul unei alte meserii. Terenurile aurifere aveau o înfăţişare ciudată. Solul era acoperit cu colibe, coviltire, barăci de pământ, scânduri şi frunze. În mijloc, domina casa guvernatorului, împodobită cu pavilionul britanic, corturile de pânză groasă ale agenţilor săi şi stabilimentele zarafilor, negustorilor de aur, traficanţilor, care speculau această unire a bogăţiei şi sărăciei. Aceia s-au îmbogăţit negreşit. Trebuia să-i vezi pe aceşti căutători de aur cu barbă lungă, îmbrăcaţi cu o cămaşă de lână roşie, trăind în apă şi în noroi. Aerul era plin de zgomotul continuu, al târnăcoapelor şi de emanaţii fetide provenind din hoituri de animale care putrezeau pe pământ. Un praf înăbuşitor învăluia ca un nor pe nenorociţii care dădeau mortalităţii o medie excesivă şi cu siguranţă, într-o ţară mai puţin salubră, această populaţie ar fi fost decimată de tifos. Şi dacă aceşti aventurieri ar fi reuşit! Dar atâta mizerie nu era recompensată şi socotind, s-ar vedea că pentru un miner care s-â îmbogăţii, o sută, două sute, o mie poate, au murit săraci şi deznădăjduiţi.

— Ne-ai putea spune, Paganel, întrebă Glenarvan, cum se

proceda la extragerea aurului?

— Nimic mai simplu, răspunse Paganel. Cei dintâi mineri făceau meseria de aurari, aşa cum e practicată şi azi, încă, în unele părți prin Ceveni, în Franța, spălând nisipul aurifer al apelor. Astăzi, companiile procedează altfel: ele se urcă chiar la sursă, la filonul care produce lamelele, fluturaşii şi pepitele. Dar aurarii se mulțumeau să spele nisipurile aurifere. Ei săpau pământul, strângeau păturile de pământ care li se păreau productive şi le udau cu apă pentru a separa prețiosul minereu. Spălătura se făcea cu ajutorul unui instrument de origine americană, numit „cradle" sau leagăn. Era o cutie lungă de cinci, şase picioare, un fel de coşciug deschis în două compartimente. Primul era prevăzut cu un ciur grosolan, suprapus pe alte ciururi cu ochiuri mai strânse; al doilea era îngustat la partea inferioară. Se punea nisipul pe ciur, la o extremitate, se turna apă în el şi cu mâna se agita sau mai bine zis se legăna instrumentul. Pietrele rămâneau la primul ciur, minereul şi nisipul fin în celelalte, după grosime şi pământul udat se ducea cu apa prin extremitatea inferioară. Iată care era „maşina" întrebuințată în general.

— Dar trebuia s-o şi ai, zise John Mangles.

— Se cumpăra de la minerii îmbogățiți sau ruinați, după caz, răspunse Paganel, sau se lipseau de ea.

— Şi cum se înlocuia? întrebă Mary Grant.

— Printr-o farfurie, draga mea Mary, o simplă farfurie de fier; se vântura pământul cum se vântură grâul; numai că, în loc de grăunțe de grâu, se culegeau uneori grăunțe de aur. În timpul celui dintâi an, mulți mineri s-au îmbogățit fără alte cheltuieli. Vedeți prieteni, atunci erau vremuri bune, cu toate că ghetele costau o sută cincizeci de franci perechea şi că se plătea zece şilingi un pahar de limonada! Cei dintâi veniți au totdeauna dreptate. Aurul era peste tot în abundență, la suprafața pământului; izvoarele curgeau pe o albie de metal; se găsea până şi pe străzile din Melbourne; se pava cu praf de aur. Astfel, de la 26 ianuarie până la 24 februarie 1852, prețiosul metal transportat de la muntele Alexandru la Melbourne sub escorta guvernatorului, s-a ridicat la 8.238.750 de franci. Ceea ce face o medie de 164.725 de franci pe zi!

— Aproape cât lista civilă a împăratului Rusiei, zise Glenarvan.

— Sărac om! replică maiorul.

— Se citează îmbogăţiri subite? întrebă lady Helena. — Unele, doamnă.

— Şi le cunoşti? zise Glenarvan.

— Desigur! răspunse Paganel. În anul 1852, în districtul Ballarat. s-a găsit un nugget care cântarea 573 de uncii, un altul în Gippsland de 782 de uncii. În sfârşit, tot în Ballarat, un miner a descoperit un bulgăre cântărind 65 de kilograme, ceea ce, câte 1722 de franci livra, face 223.860 de franci! O lovitură de cazma care aduce 11.000 de franci rentă e o lovitură frumoasă.

— În ce proporţie a crescut producţia aurului de la descoperirea acestor mine? întrebă John Mangles.

— Într-o proporţie enormă, dragul meu John. Această producţie nu era decât de patruzeci şi şapte de milioane pe an la începutul acestui secol şi, actualmente, cuprinzând produsele minelor din Europa, Asia şi America, se evaluează la nouă sute de milioane, adică aproape un miliard.

— Astfel, domnule Paganel, zise tânărul Robert, în chiar locul unde suntem, sub picioarele noastre, este, poate, mult aur?

— Da, băiatul meu, de milioane! Mergem deasupra lui! Dar dacă mergem deasupra, înseamnă că-l disprețuim!

— Australia este, deci, un ținut privilegiat?

— Nu, Robert, răspunse geograful. Ţinuturile aurifere nu sunt privilegiate. Ele nu au decât populaţii leneşe şi niciodată nu găseşti rase puternice şi muncitoare. Uite Brazilia, Mexicul, California! Unde sunt ele în sec. XIX? Ţara fericită prin excelenţă, băiatul meu, nu-i ţara aurului, ci ţara fierului!

Capitolul XV. Australian and New Zealand Gazette

La 2 ianuarie, în zorii zilei, călătorii trecură limita regiunilor aurifere şi frontierele comitatului Talbot. Piciorul cailor călca atunci prăfuitele cărări ale comitatului Dalhousie. Câteva ore după aceea, treceau prin vad râurile Colban şi Campaspe River, la 144°35’ şi I44°45’ longitudine. Jumătatea călătoriei era îndeplinită. Încă cincisprezece zile de drum norocos şi convoiul ar fi ajuns la ţărmurile golfului Twofold.

Dealtfel, toată lumea era sănătoasă. Promisiunile lui Paganel, relative la acest igienic climat, se realizau. Puţină

sau deloc umezeală şi o căldură foarte suportabilă. Caii şi boii n-aveau de suferit. Nici oamenii.

O singură modificare fusese adusă în ordinea mersului, de la Camden Bridge. Când criminala catastrofă a drumului de fier a fost cunoscută de Ayrton, acesta a fost silit să ia câteva precauţii, până atunci socotite ca inutile. Călăreţii nu trebuiau să piardă din vedere căruţa. În timpul orelor de popas, unul dintre ei a fost totdeauna de gardă. Dimineaţa şi seara, iarba de puşcă era reînnoită. Foarte sigur că o bandă de răufăcători cutreiera câmpia şi cu toate că nimic nu făcea să se nască temeri imediate, trebuiau să fie gata pentru orice eveniment. E inutil a adăuga că precauţiile au fost luate fără ştirea lady-ei Helena şi a lui Mary Grant pe care Glenarvan nu voia să le îngrozească.

Însăşi administraţia provinciei dădu dovadă de zel şi prudenţă. Detaşamente de jandarmi indigeni au fost trimise în câmpii. Se asigură cu deosebire serviciul poştei. Până în acest moment mail-coach-ul[58] străbătea şoselele fără escortă. Or, în acea zi, exact în momentul în care trupa lui Glenarvan trecea drumul de la Kilmore la Heathcote, diligenţa poştei trecu cu toată iuţeala cailor săi, ridicând un vârtej de praf. Dar oricât de repede ar fi trecut, Glenarvan văzuse strălucind carabinele poliţiştilor care galopau în urmă. Te-ai fi crezut în vremea când descoperirea primelor zăcăminte arunca pe continentul australian drojdia populaţiilor europene.

La o milă după ce trecuseră drumul de la Kilmore, căruţa se adânci sub un şir de copaci uriaşi şi, pentru prima oară de la capul Bernouilli, călătorii pătrunseră într-una din acele păduri care se întinde pe o rază de mai multe leghe.

A fost un strigăt de admiraţie la vederea eucalipţilor înalţi de două sute de picioare, a căror scoarţă spongioasă măsura până la un metru grosime. Trunchiurile groase de douăzeci de picioare, acoperite de o răşină mirositoare, se ridicau la o sută cincizeci de picioare deasupra pământului. Nici o ramură, nici o rămurică, nici o mlădiţă, nici chiar un nod nu le strica armonia. N-ar fi ieşit mai netezi nici din mâna strungarului.

Sub acest plafon veşnic verde, aerul circula în mod liber; o neîncetată ventilaţie absorbea umezeala solului; caii, turmele de boi, căruţele puteau trece uşor printre ei. Nu era nici pădurea cu crânguri dese şi împiedicate de mărăcini, nici pădurea virgină baricadată de trunchiuri răsturnate unde

numai focul şi fierul pot deschide drumul pionierilor. Un covor de iarbă la picioarele copacilor, o pânză de verdeaţă în vârfurile lor, lungi perspective de stâlpi îndrăzneţi, puţină umbră, puţină răcoare, o lumină specială asemănătoare luminilor care filtrează printr-o ţesătură subţire reflexe regulate, oglindiri nete pe sol, tot acest ansamblu constituie o privelişte ciudată şi bogată în efecte noi. Pădurea continentului oceanic nu aminteşte în nici un fel pădurile Lumii Noi şi eucaliptul, „tara" al băştinaşilor, orânduit în familia mirţilor ale căror diferite specii abia se pot enumera, e copacul prin excelenţă al florei australiene.

Daca umbra nu-i deasă şi nici obscuritatea adâncă sub această boltă de verdeaţă, e deoarece copacii prezintă o anomalie curioasă în dispoziţia frunzelor lor. Nici una nu-şi oferă faţa soarelui, ci muchia ascuţită. Ochiul nu zăreşte decât profiluri în aceste frunzişuri curioase. Astfel, razele soarelui alunecau până la pământ, ca şi cum ar fi trecut printre stinghiile ridicate ale unui oblon.

Fiecare observă aceasta şi rămase surprins. Pentru ce această dispoziţie particulară? Fireşte, întrebarea se adresa lui Paganel. El răspunse ca un om pe care nimic nu-l încurcă:

— Dintre-o cauză pur fizică, prieteni, răspunse Paganel şi pe care o veţi afla. În acest ţinut în care aerul este uscat, iar ploile sunt rare şi solul uscat, copacii n-au nevoie nici de vânt nici de soare. Umezeala lipsind, lipseşte şi sucul. De aceea frunzele înguste caută să se apere împotriva luminii şi să se apere de o prea mare evaporare. Iată de ce ele se prezintă în profil şi nu din faţă, acţiunii razelor solare. Nu-i nimic mai inteligent ca o frunză.

— Şi nimic mai egoist! replică maiorul. Nu s-au gândit decât la ele şi deloc la călători.

Fiecare a fost întrucâtva de părerea lui Mac Nabbs, în afară de Paganel, care, tot ştergându-şi fruntea, se felicita de a merge sub nişte copaci fără umbră. Totuşi, dispoziţia frunzişului era regretabilă; trecerea acestor păduri e adesea foarte lungă şi, prin urmare, penibilă, deoarece nimic nu-l apară pe călător de căldura zilei.

Seara, poposiră la picioarele unor eucalipţi care purtau semnul unui foc destul de recent. Ei păreau ca înalte coşuri de uzine, căci flacăra îi săpase pe dinăuntru în toată lungimea. Cu singura îmbrăcăminte de scoarţă care le rămânea, nu o duceau mai rău ca înainte căci frunzişul se

menținea încă verde. Totuşi, supărătorul obicei al squatter-ilor sau indigenilor, va sfârşi prin a distruge aceşti falnici copaci şi vor dispărea ca şi cedrii Libanului, bătrâni de patru secole, pe care-i arde focul taberelor.

Olbinett, după sfatul lui Paganel, aprinse focul în unul din aceste trunchiuri; fumul se pierdu în masivul întunecat al frunzişului. Se luară precauțiile pentru noapte şi Ayrton; Mulrady, Wilson, John Mangles, schimbându-se rând pe rând, vegheară până în zori.

În timpul zilei de 3 ianuarie, nesfârşita pădure înmulți lungile-i poteci simetrice. Puteai să crezi că nu se va mai sfârşi. Totuşi, către seară, rândurile de copaci se răriră şi la câteva mile, într-o câmpie mică, apăru o aglomerație de case regulate.

— Seymour! strigă Paganel. Iată ultimul oraş pe care îl întâlnim înainte de a părăsi provincia Victoria.

— Este un oraş important? întrebă lady Helena.

— Doamnă, răspunse Paganel, e o simplă parohie pe cale de a deveni o municipalitate.

— Vom găsi un hotel convenabil? zise Glenarvan.

— Sper, răspunse geograful.

— Ei, bine, să intrăm în oraş, căci bravelor noastre călătoare nu le va displace, îmi închipui, să se odihnească o noapte.

— Dragul meu Edward, răspunse lady Helena, Mary şi eu primim, dar cu condiția ca aceasta să nu cauzeze nici o întârziere.

— Niciuna, răspunse lord Glenarvan; boii sunt, dealtfel, obosiți; mâine, vom pleca dis-de-dimineață.

Erau orele nouă seara. Luna se apropia de orizont şi nu mai arunca decât raze oblice, înecate în întuneric. Obscuritatea se îngroşa încetul cu încetul. Convoiul pătrunse în largile străzi ale Seymour-ului sub conducerea lui Paganel, care părea totdeauna că ar cunoaşte perfect ceea ce nu văzuse niciodată.

Totuşi, un om mai puțin distrat ar fi observat oarecare agitație pe străzile Seymour-ului; ici şi colo erau formate grupuri, care creşteau puțin câte puțin; se vorbea pe la uşile caselor; se întreba cu o nelinişte reală; câteva jurnale ale zilei erau citite tare, comentate, discutate.

Maiorul, fără a merge aşa departe, fără a ieşi chiar din hotel, îşi dădu seama de temerile care preocupau orăşelul. Zece minute de conversație cu vorbărețul Dickson, stăpânul

hotelului şi ştiu totul. Dar nu suflă o vorbă. Numai când a fost terminată cina, când lady Glenarvan, Mary şi Robert Grant se duseseră în odăile lor, maiorul îşi reţinu tovarăşii şi zise:

— Se cunosc autorii crimei comise asupra drumului de fier din Sandhurst.

— Şi sunt arestaţi? întrebă Ayrton cu vioiciune.

— Nu, răspunse Mac Nabbs, fără a părea că observă graba caporalului, grabă foarte justificată, dealtfel, în această împrejurare.

— Cu atât mai rău, adăugă Ayrton.

— Ei bine! întrebă Glenarvan, cui se atribuie această crimă?

— Citiţi, răspunse maiorul prezentând lui Glenarvan un număr din *Australian and New Zealand Gazette*, şi veţi vedea că inspectorul poliţiei nu se înşela! Glenarvan citi cu glas tare, următoarele: „Sydney, 2 ianuarie 1866. Vă aduceţi aminte că în noaptea de 29 spre 30 decembrie trecut, un accident a avut loc la Camden Bridge, la cinci mile dincolo de staţiunea Castlemaine, drumul de fier dintre Melbourne şi Sandhurst. Expresul de noapte de ora 11.45, mergând cu toată viteza, a ajuns în Lutton River. Podul Camden rămăsese deschis la trecerea trenului.

Furturi numeroase comise după accident, cadavrul paznicului găsit la o jumătate de milă de Camden Bridge, au dovedit că această catastrofă era rezultatul unei crime.

Într-adevăr, după ancheta coroner-ului, rezultă că această crimă trebuie să fie atribuită bandei de ocnaşi scăpaţi de şase luni din penitenciarul din Perth, Australia Occidentală, în momentul în care erau transferaţi în insula Norfolk[59].

Aceşti ocnaşi sunt în număr de douăzeci şi nouă; ei sunt comandaţi de un oarecare Ben Joyce, răufăcător de cea mai periculoasă speţă, sosit de câteva luni în Australia, nu se ştie de pe ce corabie şi pe care justiţia n-a putut pune mâna niciodată..

Locuitorii oraşelor, coloniştii şi squatterii staţiunilor sunt invitaţi a se păzi şi a trimite supraveghetorului general toate informaţiile de natură a-i uşura căutările.

J.P. Mitchell, S.G.”

Când Glenarvan termină citirea acestui articol, Mac Nabbs se întoarse către geograf şi-i zise:

— Vezi, Paganel, că pot fi ocnaşi în Australia?

— Evadați, e evident! răspunse Paganel. Aceşti oameni n-au dreptul să fie aici.

În sfârşit, sunt aici, reluă Glenarvan, dar nu cred că prezența lor trebuie să ne modifice proiectele şi să ne oprească călătoria. Ce crezi tu, John?

John Mangles nu răspunse îndată; el ezita între durerea care ar cauza-o celor doi copii părăsirea căutărilor începute şi teama de a compromite expediția.

— Dacă lady Glenarvan şi miss Grant n-ar fi cu noi, zise el, m-aş preocupa foarte puțin de această bandă de mizerabili.

Glenarvan îl înțelese şi adăugă:

— Fără îndoială că nu e vorba de a renunța la îndeplinirea scopului nostru, dar poate că ar fi prudent, din cauza tovarăşelor noastre, să întâlnim *Duncan-ul* la Melbourne şi să ne ducem să reluăm la est urmele lui Harry Grant. Ce crezi, Mac Nabbs?

— Înainte de a mă pronunța, răspunse maiorul, aş dori să cunosc părerea lui Ayrton.

Caporalul privi pe Glenarvan.

— Cred, zise el, că suntem la două sute de mile de Melbourne şi că primejdia, dacă există, e tot aşa de mare pe drumul de la sud ca şi pe drumul de la est. Amândouă sunt puțin frecventate, amândouă prețuiesc tot atâta. Dealtfel, nu cred că vreo treizeci de răufăcători să poată îngrozi opt oameni bine înarmați şi hotărâți. Deci, dacă nu aveți nimic împotrivă, aş merge înainte.

— Bine Ayrton, răspunse Paganel. Continuând, putem tăia urmele căpitanului Grant. Revenind la sud, ne îndepărtăm de ele. Sunt de acord cu dumneata, şi nu-mi pasă de aceşti scăpați din Perth, de care un om zdravăn n-ar ține socoteală!

Acestea fiind spuse, propunerea de a nu schimba nimic din programul călătoriei a fost supusă la vot şi acceptată în unanimitate.

— O singură observație, *milord*, zise Ayrton, în momentul în care erau să se despartă.

— Vorbeşte, Ayrton.

— N-ar fi oportun de a trimite *Duncan-ului* ordinul să vină la coastă?

— La ce bun? răspunse John Mangles. Când vom fi ajuns la golful Twofold, va fi timp să expediem acest ordin. Dacă vreun eveniment neprevăzut ne-ar obliga să ne ducem la

Melbourne, am putea regreta dacă nu mai găsim *Duncan-ul*. Dealtfel, avariile nu cred să-i fie încă reparate. Cred, deci, din aceste diferite motive, că e mai bine să aşteptăm.

— Bine, răspunse Ayrton, care nu mai insistă.

Cap. XVI. Maiorul susţine că sunt maimuţe

A doua zi, 5 ianuarie, călătorii călcau pe întinsul teritoriu Murray. Districtul, vag şi nelocuit, se întinde până la înalta barieră a Alpilor australieni. Civilizaţia nu l-a împărţit încă în comitate distincte. Aceasta e porţiunea puţin cunoscută şi puţin frecventată a provinciei.

Ansamblul acestor terenuri poartă un nume semnificativ pe hărţile englezeşti: „Reserve for the blacks", Rezervă pentru negri. Acolo, indigenii au fost respinşi brutal de colonişti. Li s-au lăsat, în câmpiile îndepărtate, sub pădurile inaccesibile, câteva locuri determinate, în care rasa băştinaşă va isprăvi prin a se stinge puţin câte puţin. Orice om alb, colonist, emigrant, squatter, bushman, poate trece limitele acestor rezervaţii. Doar negrul nu trebuie să iasă niciodată.

Paganel, călărind, comenta această gravă chestiune a raselor indigene. N-a fost decât o părere în această privinţă, aceea că sistemul britanic ducea la nimicire popoarele cucerite, la ştergerea lor din ţinuturile în care trăiseră strămoşii lor. Această funestă tendinţă a fost observată peste tot, şi în Australia mai mult ca oriunde. În primele timpuri ale coloniei, deportaţii,, înşişi coloniştii, considerau pe sălbatici ca pe nişte animale sălbatice. Îi vânau şi-i ucideau prin împuşcături. Îi masacrau; se invoca autoritatea jurisconsulţilor pentru a dovedi că australianul era în afara legii naturale: uciderea acestor nenorociţi nu constituia o crimă. Jurnalele din Sydney propuseseră chiar un mijloc eficace de a se debarasa de triburile lacului Hunter: acela de a-i otrăvi în masă.

Englezii, după cum se vede, la începutul cuceririi lor, întrebuinţară crima cu ajutorul colonizării. Cruzimile lor fuseseră atroce. Ei se purtaseră astfel în Australia ca şi în Indii, unde cinci milioane de indieni au dispărut, ca şi la colonia Capului, unde o populaţie de un milion de hotentoţi au căzut în faţa unei sute de mii. Astfel, populaţia băştinaşă, decimată de relele tratamente şi de beţie, tinde să dispară de pe continent înaintea unei civilizaţii asasine. Unii

guvernatori, e adevărat, au lansat decrete contra sângeroşilor bushmeni. Pedepseau cu câteva lovituri de bici pe albul care tăia nasul sau urechile unui negru sau care îi lua degetul cel mic „pentru a-şi face dop la pipă". Zadarnice ameninţări! Crimele se organizau pe o scară întinsă şi triburi întregi au dispărut. Pentru a nu cita decât insula Van Diemen, aceasta număra cinci mii de indigeni la începutul secolului, iar în 1863 au fost reduşi la şapte! În ultimul timp, ziarul *Mercur* a putut semnala sosirea la Hobart Town a ultimului tasmanian.

Robert, oprindu-se înaintea unui crâng de eucalipţi, strigă:

— O maimuţă! Uite o maimuţă!

Şi el arătă un mare corp negru care, alunecând din ramură în ramură cu o surprinzătoare agilitate, trecea dintr-un vârf în altul, ca şi cum vreun aparat membranos l-ar fi susţinut în aer. În această ţară curioasă, maimuţele zburau, deci, ca unele vulpi cărora natura le-a dat aripi de lilieci!

Între timp, căruţa se oprise şi fiecare urma cu ochii animalul care se pierdea puţin câte puţin în înălţimea copacilor. Îndată, îl văzură coborându-se cu iuţeala fulgerului, alergând pe pământ cu mii de contorsiuni şi sărituri, apoi apucând cu lungile braţe trunchiul neted al unui gumier. Se întrebau cum se va ridica pe acest copac drept şi alunecos, pe care nu-l putea îmbrăţişa complet. Dar maimuţa lovind alternativ trunchiul cu un fel de topor, săpă mici crestături şi prin aceste puncte de sprijin, regulat despărţite, atinse ramurile gumierului. În câteva secunde dispăru în desimea frunzişului.

— Ah! Ce-i cu maimuţa asta? întrebă maiorul.

— Maimuţa aceasta, răspunse Paganel, e un australian pur sânge!

Tovarăşii geografului nu avuseseră încă timpul de a ridica umerii, când nişte ţipete care s-ar putea ortografia astfel „Coo-eeh! Coo-eeh!" răsunară la o mică distanţă. Ayrton îşi îndemnă boii şi, la o sută de paşi mai departe, călătorii ajungeau pe negândite la o tabără de indigeni.

Ce spectacol trist! Vreo zece corturi se ridicau pe pământul gol. Aceste „gunyos" făcute din fâşii de scoarţă aşezate ca nişte olane, nu apărau decât dintr-o parte pe nenorociţii lor locuitori. Aceste fiinţe, degradate de mizerie, erau respingătoare. Erau acolo vreo treizeci de bărbaţi, femei şi copii, îmbrăcaţi în piei de canguri ciopârţite ca nişte

zdrențe. Prima lor mişcare, la apropierea căruței, a fost de a fugi. Dar câteva cuvinte ale lui Ayrton, pronunțate într-o limbă de neînțeles, părură a-i liniști. Se întoarseră atunci, jumătate încrezători, jumătate fricoşi, ca nişte animale cărora li se întinde o bucată de carne.

Indigenii, înalți de cinci picioare şi patru degete până la cinci picioare şi şapte degete, aveau o față negricioasă, dar de culoarea funinginii vechi, părul încâlcit, brațele lungi, abdomenul ieşit în afară, corpul păros şi umplut de cicatricele tatuajului sau de inciziile practicate la ceremoniile funebre. Nimic mai oribil ca figura lor monstruoasă, gura enormă, nasul cârn, buza inferioară proeminentă şi dinții albi. Niciodată vreo creatură umană nu prezentase aşa de mult tipul animalității.

— Robert nu se înşela, zise maiorul, acestea sunt maimuțe, pur sânge, dacă vrei, dar sunt maimuțe!

— Mac Nabbs, răspunse cu blândețe lady Helena, vrei să dai dreptate celor care-i vânează ca pe nişte animale sălbatice? Aceste sărmane ființe sunt oameni!

— Oameni! strigă Mac Nabbs. Cel mult nişte ființe intermediare între om şi urangutan! Şi încă dacă le-aş măsura unghiul facial, l-aş găsi tot aşa de închis ca şi pe acela al unei maimuțe!

Mac Nabbs avea dreptate sub acest raport; unghiul facial al indigenului australian e toarte ascuțit şi aproape egal cu acel al urangutanului, adică 60-62 de grade. Astfel, nu fără dreptate, a propus domnul de Rienzi de a-i clasa pe aceşti nenorociți într-o rasă aparte pe care a o numit-o „pithecomorfă", adică oameni cu forma asemănătoare maimuțelor.

Dar lady Helena avea mai multă dreptate decât Mac Nabbs considerându-i ca pe nişte ființe dotate cu suflet, pe aceşti indigeni aşezați la ultimul grad al scării omeneşti. Între animal şi australian există netrecuta prăpastie care separă genurile. Pascal a putut spune cu dreptate că omul nu poate fi asemuit cu un animal nicăieri. E adevărat că, adăugă, nu cu mai puțină înțelepciune, „omul nu-i nici înger".

Or, tocmai lady Helena şi Mary Grant nu dădeau dreptate acestei ultime părți a propoziției marelui gânditor. Aceste două caritabile femei părăsiră căruța; ele întindeau o mână mângâietoare nenorocitelor creaturi; ele ofereau alimente pe care sălbaticii le înghițeau cu o lăcomie respingătoare. Indigenii trebuiau cu atât mai mult s-o ia pe lady Helena

drept o divinitate, cu cât, după religia lor, albii sunt vechi negri, albiți după moartea lor.

Dar femeile mai ales, stârniră mila călătoarelor. Nimic nu-i comparabil condiției unei australience; o natură vitregă i-a refuzat cel mai mic farmec; ea e o sclavă, luată cu forța, care n-a avut alt cadou de nuntă decât loviturile de „waddie", un fel de baston legat cu o curea de mâna stăpânului său. Lovită de o bătrânețe precoce şi fulgerătoare, deoarece ea a fost copleşită de toate grelele munci ale vieții rătăcitoare, ducând cu sine copiii înveliți într-un coş de papură, instrumentele de pescărie şi vânătoare, proviziile de „phormium tenax", din care fabrică plase, ea trebuie să procure hrana familiei sale; ea trebuie să vâneze şopârle şi şerpi până în vârful copacilor; taie lemne pentru foc; smulge scoarța anumitor arbori; sărman animal de povară, nu ştie ce-i odihna şi nu mănâncă decât după stăpânul ei resturile dezgustătoare care nu-i mai plac acestuia.

În acel moment, unele din aceste nenorocite, lipsite de hrană, de mult timp, poate, încercau să atragă păsările arătându-le grăunțe. Le vedeai întinse pe pământul arzător, nemişcate, ca moarte, aşteptând ore întregi ca vreo pasăre naivă să vină lângă mâna lor! Industria lor în privința curselor nu merge mai departe şi trebuia să fie o zburătoare australiană, pentru a se lăsa prinsă.

În acest timp, indigenii, îmblânziți de îndemnurile călătorilor, îi înconjurau şi trebuiră să se păzească, atunci, împotriva instinctelor lor jefuitoare. Vorbeau un idiom şuierător, făcut din bătăi de limbă. Acesta semăna unor țipete de animale. Totuşi, vocea lor avea adesea inflexiuni linguşitoare de o mare dulceață;

cuvântul „Noki, noki!" se repeta adesea şi gesturile îl făceau îndeajuns de înțeles. „Dă-mi!", se aplica celor mai mici obiecte ale călătorilor. Mr. Olbinett avu mult de furcă pentru a apăra compartimentul bagajelor şi mai ales alimentele expediției. Bieții înfometați aruncau asupra căruței o privire îngrozitoare şi arătau nişte dinți ascuțiți care s-ar fi exercitat poate pe fâşii de carne omenească. Cea mai mare parte a triburilor australiene nu sunt antropofage, fără îndoială, în timp de pace; dar sunt puțini sălbatici care refuză să devoreze carnea unui inamic învins.

Totuşi, la cererea Helenei, Glenarvan dădu ordinul de a împărți câteva alimente. Băştinaşii îi înțeleseseră intenția şi se dedară unor demonstrații care ar fi emoționat inima cea

mai nesimțitoare. Ei scoaseră şi nişte răgete asemenea celor ale animalelor sălbatice, atunci când paznicul le aduce hrana zilnică. Fără â da dreptate maiorului, nu se putea nega, totuşi, că această rasă se apropia mult de cea animală.

Olbinett, ca om galant, crezuse că trebuie să servească mai întâi femeile. Dar aceste nenorocite creaturi nu îndrăzniră să mănânce înaintea temuților lor stăpâni. Aceştia se aruncară asupra pesmeților şi cărnii uscate ca asupra unei prăzi.

Mary Grant, gândindu-se că tatăl ei era prizonierul unor indigeni aşa de grosolani, simți lacrimile venindui în ochi. Ea îşi închipuia ce trebuia să sufere un om ca Harry Grant sclav al acestor triburi rătăcitoare, în prada mizeriei, foamei, relelor tratamente. John Mangles, care o observa cu neliniştită atenție, îi ghici gândul şi trecu peste dorințele sale întrebând pe caporalul *Britanniei*:

— Ayrton, zise el, ai scăpat din mâna unor asemenea sălbatici?

— Da, căpitane, răspunse Ayrton. Toate aceste populații din interior se aseamănă. Numai că nu vedeți aici decât un pumn din aceşti bieți diavoli; există pe malurile râului Darling triburi numeroase comandate de şefi a căror autoritate e foarte mare.

— Dar, întrebă John Mangles, ce poate face un european în mijlocul acestor băştinaşi?

— Ceea ce făceam şi eu, răspunse Ayrton; vânează, pescuieşte cu ei; ia parte la luptele lor şi, cum v-am spus, el e tratat după serviciile pe care le face; dacă e un om inteligent şi brav, are în trib o situație considerabilă.

— Dar e prizonier? zise Mary Grant.

— Şi supravegheat, adăugă Ayrton, aşa ca să nu poată face un pas nici ziua, nici noaptea!

— Totuşi, dumneata ai reuşit să scapi, Ayrton, zise maiorul, care intră în vorbă.

— Da, domnule Mac Nabbs, mulțumită unei lupte între tribul meu şi un popor învecinat. Am reuşit. Bine. N-o regret. Dar dacă ar fi s-o reîncep, aş prefera, cred, un etern sclavagism, torturilor pe care le-am simțit străbătând deserturile în interior. Dumnezeu să-l apere pe căpitanul Grant, de a încerca asemenea mijloc de scăpare!

— Da, desigur, răspunse John Mangles, trebuie să dorim, miss Mary, ca tatăl dumneavoastră să fie reținut într-un trib indigen. Îi vom găsi urmele mai uşor decât dacă ar rătăci în

pădurile continentului.

— Nădăjduieşti? întrebă fata.

— Sper, încă, miss Mary, să vă văd fericită într-o zi, cu ajutorul lui Dumnezeu!

Ochii umezi ai lui Mary Grant putură singuri să-i mulţumească.

În timpul convorbirii, o mişcare neobişnuită se produsese printre sălbatici; ei scoteau ţipete răsunătoare; alergau în diferite direcţii; îşi apucau armele şi păreau apucaţi de o furie sălbatică, Glenarvan nu ştia ce voiau să facă, iar, maiorul, întrebându-l pe Ayrton, zise:

— Deoarece ai trăit mult timp printre australieni, înţelegi, fără îndoială, limba acestora?

— Aproape, răspunse caporalul, căci, câte triburi, atâtea dialecte. Totuşi, mi se pare că, drept recunoştinţă, sălbaticii vor să ne arate simulacrul unei lupte.

Aceasta era, într-adevăr, cauza agitaţiei. Indigenii, fără alt preambul, se atacau cu o furie perfect simulată şi aşa de bine chiar, încât dacă n-ai fi fost prevenit luai în serios acest mic război. Dar australienii sunt nişte mimi excelenţi, după spusele călătorilor şi, cu această luptă desfăşurată, se vedea că au un remarcabil talent. Instrumentele lor de atac şi de apărare erau o măciucă de lemn care dă gata craniile cele mai tari şi un fel de „tomahawk", piatră ascuţită foarte tare, fixată între două ciomege printr-o gumă. Toporul acesta este lung de zece picioare. E un straşnic instrument de război şi un util instrument în timp de pace, care serveşte la a tăia crengile sau capetele, la crestarea corpurilor sau a copacilor, după caz.

Toate aceste arme se agitau în mâini vioaie în zgomotul vociferărilor; combatanţii se aruncau unii peste alţii, unii cădeau ca morţi, alţii scoteau strigătul învingătorului. Femeile cele bătrâne, mai ales, stăpânite de demonul războiului, îi aţâţau la luptă, se aruncau pe falsele cadavre şi le mutilau, în aparenţă, cu o prefăcută ferocitate. Lady Helena se temea ca jocul să nu degenereze în luptă serioasă. Dealtfel, copiii, care luaseră parte la luptă, o făceau în mod sincer. Băieţii şi fetele mici, mai înfuriate, îşi administrau lovituri straşnice.

Această luptă simulată dura de zece minute, când, deodată, luptătorii se opriră. Armele le căzură din mâini, o tăcere adâncă urmă zgomotosului tumult. Indigenii rămaseră fixaţi în ultima lor atitudine, ca personajele unui tablou viu. I-ai fi crezut pietrificaţi. Care era cauza acestei schimbări şi de ce, deodată, această nemişcare de marmură? Aflară îndată.

Un stol de „cacadu" zbura în acel moment în înălţimea gumierilor. Umpleau aerul cu flecăritul lor şi semănau, cu nuanţele puternice ale penelor lor, unui curcubeu zburător. Apariţia strălucitorului nor de păsări întrerupsese lupta. Începea vânătoarea.

Unul din indigeni, apucând un instrument zugrăvit în roşu, de o structură particulară, îşi părăsi tovarăşii nemişcaţi şi se îndreptă printre copaci şi crânguri către cârdul de cacadu. Târându-se, nu făcea nici un zgomot, nu freca nici o frunză, nu mişca nici o pietricică. Părea o umbră.

Sălbaticul, ajuns la o distanță potrivită, își repezi instrumentul pe o linie orizontală. Arma parcurse astfel un spațiu de aproape patruzeci de picioare; apoi, deodată, fără a atinge pământul, se urcă la o sută de picioare în aer circa treizeci de metri. Lovi mortal vreo douăsprezece păsări şi, descriind o parabolă, căzu la picioarele vânătorului.

Glenarvan şi tovarăşii săi erau uimiți; nu-şi puteau crede ochilor.

— E bumerangul! zise Ayrton.

— Bumerangul! strigă Paganel, bumerangul australian!

Şi, ca un copil, se duse să ia obiectul minunat, ca să vadă ce era înăuntru. Ar fi putut, într-adevăr, crede, că un mecanism interior, un resort subit destins, îi modifica poate cursa. Nu era nimic.

Acest bumerang era, de fapt, o bucată de lemn tare şi îndoită, lungă de treizeci până la patruzeci de degete. Grosimea sa, în mijloc, era cam de şapte centimetri şi cele două extremități ale sale se terminau cu vârfuri ascuțite. Pe cât era de simplu, pe atât era de neînțeles.

— Iată deci acest faimos bumerang! zise Paganel, după ce examinase cu atenție ciudatul instrument. O bucată de lemn, nimic mai mult. De ce la un anumit moment al cursei sale orizontale, se urcă în văzduh pentru a se întoarce la mâna care îl aruncă? Savanții şi călătorii n-au putut niciodată să dea explicația acestui fenomen.

— N-ar fi un efect asemănător aceluia al unui cerc care, aruncat într-un anumit fel, se întoarce la punctul de plecare? zise John Mangles.

— Sau, mai degrabă, adăugă Glenarvan, un efect retrograd asemănător aceluia al unei bile de biliard lovită într-un punct determinat?

— Deloc, răspunse Paganel; în aceste două cazuri, un punct de sprijin determină acțiunea: e pământul pentru cerc şi postavul pentru bilă. Dar aici, punctul de sprijin lipseşte, instrumentul nu atinge pământul şi, totuşi, se urcă la o înălțime considerabilă!

— Atunci cum explici acest lucru, domnule Paganel? întrebă lady Helena.

— Nu-l explic doamnă, îl constat; efectul depinde, evident, de felul în care e aruncat bumerangul şi de conformația sa particulară. Dar această aruncare e, încă, secretul australienilor!

— În orice caz, e foarte ingenios... pentru nişte maimuțe,

adăugă lady Helena privindu-l pe maior, care clătină capul cu un aer puțin convins.

Timpul se scurgea şi Glenarvan crezu că nu trebuia să-şi mai întârzie mersul către est; trebuia să-i roage pe călători să se urce în căruță, când, un sălbatic yeni fugind şi pronunță câteva cuvinte cu o mare însufleţire.

— Ah! zise Ayrton, au zărit nişte casoari!

— Ce!? E vorba de o vânătoare? întrebă Glenarvan. — Trebuie văzută aceasta! strigă Paganel. Trebuie să fie curios! Poate că bumerangul va mai funcționa.

— Ce crezi, Ayrton?

— Nu va dura mult, *milord*, răspunse caporalul. Indigenii nu pierdură o clipă. A ucide casoari e pentru dânşii un noroc. Tribul îşi are hrana asigurată pentru câteva zile. Astfel, vânătorii îşi întrebuințează toată îndemânarea pentru a pune mâna pe asemenea pradă. Dar cum vor reuşi să le doboare fără puşti şi să ajungă un animal aşa de agil fără câini? Aceasta era partea interesantă a spectacolului anunțat de Paganel. Casoarul, numit „mureuk" de băştinaşi, e un animal care începe să se răărească în câmpiile Australiei. Această pasăre mare, înaltă de două picioare şi jumătate, are o carne albă care aminteşte mult pe aceea a curcanului; el poartă pe cap o creastă cărnoasă; ochii săi sunt mari, ciocul este negru şi îndoit în jos; picioarele sale au câte trei degete înarmate cu unghii puternice; aripile, adevărate ciuntituri, nu-i pot servi la zburat; penele, sunt mai închise la gât decât la piept. Dar dacă nu zboară, el aleargă şi ar întrece pe un hipodrom, calul cel mai bun. Nu-l poți prinde, deci, decât prin viclenie, şi trebuie să fii tare viclean!

La chemarea unui indigen, vreo zece australieni se desfăşurară ca un detaşament de puşcaşi. Aceasta era într-o câmpie admirabilă în care indigoul creştea singur şi albăstrea pământul cu florile sale. Călătorii se opriră la marginea unei păduri de mimoze. La oprirea băştinaşilor, vreo şase casoari se ridicară, fugiră şi se duseră la vreo milă. Când vânătorul tribului le recunoscu poziția, făcu semn camarazilor săi să se oprească. Aceştia se întinseră pe pământ, pe când vânătorul tribului, scoțând două piei de casoari, foarte îndemânatic cusute, se îmbrăcă îndată. Brațul său drept trecea deasupra capului şi imita clătinânduse, mersul unui casoar care-şi căuta hrana.

Indigenul se îndreptă către ceată; se oprea din când în când, prefăcându-se că ciuguleşte nişte grăunțe; apoi făcea

să zboare praful cu picioarele sale şi se înconjura de un nor de praf. Tot acest spectacol era perfect. Nimic mai încrezător decât imitarea mersului unui casoar. Vânătorul scotea un mormăit surd la care s-ar fi înşelat însăşi pasărea. Ceea ce se şi întâmplă. Sălbaticul se găsi îndată în mijlocul cârdului fără grijă. Deodată braţul său învârti măciuca şi cinci casoari din şase căzură lângă el. Vânătorul reuşise; vânătoarea era terminată.

Glenarvan, călătoarele, toţi se despărţiră de indigeni. Aceştia arătară prea puţină părere de rău. Poate că succesul vânătorii de casoari îi făcea să uite foamea lor astâmpărată. Nu aveau nici recunoştinţa stomacului, mai vie decât aceea a inimii, la băştinaşii inculţi şi la brute. Oricum ar fi fost, nu se putea în unele ocazii să nu admiri inteligenţa şi îndemânarea lor.

— Acum, dragul meu Mac Nabbs, zise lady Helena, vei conveni că australienii nu sunt nişte maimuţe!

— Pentru că imită bine mersul unui animal? replică maiorul. Dar din contră, acest lucru dă dreptate doctrinei mele!

— A glumi nu înseamnă să răspunzi, zise lady Helena; vreau, maiorule, să revii asupra părerii dumitale.

— Ei bine, da, verişoară, sau mai degrabă, nu. Australienii nu sunt nişte maimuţe, maimuţele sunt nişte australieni.

— Cum aşa?

— Eh! Vă aduceţi aminte de ceea ce pretind negrii în privinţa interesantei rase a urangutanilor?

— Ce pretind? întrebă lady Helena.

— Că maimuţele sunt nişte negri ca şi ei, dar sunt mai şireţi.

Capitolul XVII. Crescătorii de vite milionari

În ziua de 6 ianuarie, pe la ora şapte dimineaţa, după o noapte petrecută în linişte la 146° 15’ longitudine, călătorii continuară a străbate întinsul district. Mergeau necontenit către răsărit şi urmele paşilor lor lăsau pe câmpie o linie riguros dreaptă. De două ori tăiară urmele de squatteri care se îndreptau către nord. Aceste diverse urme s-ar fi confundat, dacă potcoavele calului lui Glenarvan n-ar fi lăsat în praf urma din Black Point, care se cunoştea după treflele

sale.

Câmpia era uneori brăzdată de torente capricioase, înconjurată de merişori, cu ape mai degrabă vremelnice decât permanente. Acestea năşteau pe povârnişurile Buffalos Ranges, lanţul munţilor mijlocii a căror linie pitorească ondula la orizont.

Se hotărî popasul pentru seara aceea. Ayrton grăbi boii şi după treizeci şi cinci de mile se opriră, puţin obosiţi. Cortul a fost ridicat lângă câţiva copaci;(noaptea venise; cina a fost isprăvită repede. Se întindeau mai puţin la mâncare decât la dormit, după un asemenea mers. Paganel, căruia i se cuvenea prima veghe, nu se culcă; cu carabina pe umeri, a vegheat în preajma taberei.

Cu toată lipsa lunii, noaptea era aproape luminoasă sub strălucirea constelaţiilor australe. Savantul se amuză citind în această mare carte a firmamentului, totdeauna deschisă şi aşa de interesantă pentru cine ştie s-o înţeleagă. Adânca tăcere a naturii adormite nu era întreruptă decât de zgomotul piedicilor care răsunau la picioarele cailor.

Paganel se lăsă, deci, târât în meditaţiile sale astronomice, se ocupa mai mult de lucrurile cerului decât de lucrurile pământului, când un sunet îndepărtat îl smulse din reveria sa. Ascultă încordat şi, spre marea lui uimire, crezu că recunoaşte sunetele unui pian; câteva acorduri, larg arpegiate, trimiteau până la el sonoritatea lor tremurătoare. Nu se înşela..

— Un pian în deşert! Zise Paganel. Iată ce n-aş admite niciodată!

Aceasta era, într-adevăr, foarte surprinzător şi lui Paganel îi plăcu mai mult să creadă că vreo pasăre curioasă din Australia imita sunetele unui pian, după cum altele imită zgomotul unui orologiu sau al unei toace.

În acest moment, o voce timbrată se ridică în văzduh. Pianistul era însoţit de o voce. Paganel ascultă fără a vrea să recunoască faptul. Totuşi, după câteva clipe, se convinse că o melodie sublimă îi lovea urechea. Era *II mio tesoro tanto* din *Don Juan*.

„Pe legea mea! se gândi geograful, oricât de ciudate ar fi păsările australiene şi dacă ar fi papagalii cei mai mari muzicieni din lume, tot nu pot cânta din Mozart!" Ascultă până la sfârşit sublima inspiraţie a maestrului. Efectul acestei suave melodii, în noaptea limpede, era de nedescris. Paganel rămase mult timp sub farmecul nespus; apoi, glasul

tăcu şi totul reintră în tăcere.

Când Wilson veni să-l schimbe pe Paganel, îl găsi cufundat într-o reverie adâncă. Paganel nu zise nimic matelotului; îşi rezervă să-l înştiinţeze pe Glenarvan a doua zi de această particularitate şi se grămădi sub cort...

A doua zi, toţi fuseseră sculaţi de nişte lătrături neaşteptate. Glenarvan se sculă îndată. Doi măreţi „pointers", admirabilă specie de câini prepelicari din rasa engleză, săreau în marginea unei mici păduri. La apropierea călătorilor, ei reintrară sub copaci îndoindu-şi lătrăturile.

— Este, deci, o staţiune în acest deşert, zise. Glenarvan şi sunt şi vânători, deoarece văd nişte câini de vânătoare!

Paganel deschidea de-acum gura pentru a povesti impresiile nopţii trecute, când apărură doi oameni tineri, călare pe doi cai de toată frumuseţea, adevăraţi „hunters". Cei doi tineri, îmbrăcaţi cu elegante costume de, vânătoare, se opriră la vederea micului convoi. Păreau că se întreabă ce însemna prezenţa oamenilor înarmaţi în acel loc, când zăriră călătoarele care coborau din căruţă.

Lord Glenarvan le ieşi înainte şi, în calitatea de străin, îşi spuse numele şi calitatea. Tinerii se înclinară şi, unul dintre ei, cel mai vârstnic, zise:

— *Milord*, aceste doamne, tovarăşii dumneavoastră şi dumneavoastră, binevoiţi a ne face onoarea de a vă odihni în locuinţa noastră.

— Domnii?... zise Glenarvan.

— Michel şi Sandy Patterson proprietari ai staţiunii Hottam; sunteţi de-acum în raza stabilimentului şi nu mai aveţi de făcut decât un sfert de milă.

— Domnilor, răspunse Glenarvan, n-aş vrea să abuzez de o ospitalitate aşa de graţios oferită...

— *Milord*, reluă Michel Patterson, primind, faceţi plăcere unor sărmani exilaţi care sunt prea fericiţi de a vă avea musafiri.

Glenarvan se înclină în semn de învoială.

— Domnule, zise atunci Paganel, adresându-se lui Michel Patterson, aş fi indiscret întrebându-vă dacă dumneavoastră cântaţi ieri aria divinului Mozart?

— Eu, domnule, răspunse tânărul, iar vărul meu Sandy mă acompania.

— Ei bine domnule, reluă Paganel, primiţi sincerele complimente ale unui francez, admirator pasionat al acestei muzici.

Paganel întinse mâna tânărului gentleman, care o luă amabil. Apoi, Michel Patterson arătă spre dreapta. Caii fuseseră lăsaţi în grija lui Ayrton şi a mateloţilor. Călătorii, călăuziţi de cei doi tineri, vorbind şi admirând, merseseră pe jos la locuinţa din Hottam Station.

Era, într-adevăr, un stabiliment măreţ ţinut cu severitatea riguroasă a parcurilor engleze. Imense livezi se întindeau cât cuprindeai cu ochii, pe care păşteau boii cu miile şi oile cu milioanele. Numeroşi păstori şi câini şi mai numeroşi păzeau zgomotoasa turmă. Printre răgete şi behăituri se amesteca lătratul dulăilor şi plesnetele harapnicelor.

Către est, privirea se oprea pe o margine de gumieri, dominată la şapte mii cinci sute de picioare în văzduh de vârful impozant al muntelui Hottam. Ici şi colo se îngrămădeau crânguri dese de „grass-trees", arbuşti înalţi de zece picioare, asemănători palmierului pitic, pierduţi în frunzele lor înguste şi lungi. Aerul era îmbălsămat de parfumul laurilor, ale căror buchete de flori albe, atunci în plină înflorire, degajau cele mai aromatice mirosuri.

Cu grupele acestor fermecători copaci indigeni, se uneau producţiile transplantate ale climatelor europene. Piersicul, părul, mărul, smochinul, portocalul şi chiar stejarul au făcut o impresie admirabilă călătorilor.

Pentru prima oară le-a fost dat să admire „menura". Aceasta e pasărea-liră, a cărei coadă are forma unei harfe. Ea fugea printre ferigile arborescente şi când lunga ei coadă lovea crengile, te mirai aproape că nu auzi armonioasele acorduri din care se inspira Amfion pentru a reclădi zidurile Tebei.

Lord Glenarvan nu se mulţumea admirând feericele minuni ale acestei oaze din deşertul australian. El asculta povestirea tinerilor. În Anglia, în mijlocul câmpiilor sale civilizate, noul venit ar fi spus de îndată gazdei de unde venea, unde mergea. Dar aici, printr-o nuanţă de delicateţe, cu fineţe observată, Michel şi Sandy Patterson crezură că trebuie să se facă ei cunoscuţi călătorilor cărora le ofereau ospitalitatea, şi îşi povestiră viaţa.

Era aceea a tuturor acelor tineri englezi inteligenţi care nu cred niciodată că bogăţia te scuteşte de muncă. Michel şi Sandy Patterson erau fiii unui bancher din Londra. La douăzeci de ani, părintele le zisese: „Iată milioanele voastre. Duceţi-vă în vreo colonie îndepărtată; întemeiaţi vreun

stabiliment folositor; aflați prin muncă să cunoaşteți viața. Dacă reuşiți, cu atât mai bine. Dacă dați greş, nu e nimic. Nu vom regreta milioanele care vă vor fi folosit să deveniți oameni". Tinerii ascultară. Aleseră în Australia colonia Victoria pentru a semăna bancnotele paterne şi nu se căiră. După trei ani, stabilimentul prospera.

Stațiunea se găsea la o mare distanță de principalele oraşe, în mijlocul pustiurilor puțin frecventate ale râului Murray. Ea ocupa spațiul cuprins între 146°48' şi 147°, adică un teren lung şi larg de cinci leghe, aşezat între Buffalos Ranges şi muntele Hottam. La cele două unghiuri nordice ale acestui vast cadrilater, se înălțau la stânga muntele Aberdeen, iar la dreapta vârfurile lui High Barven. Apele nu lipseau, grație torentelor şi afluenților lui Oven's River, care se varsă la nord în albia lui Murray. Astfel, creşterea vitelor şi cultura pământului reuşeau admirabil. Zece mii de acri de pământ bine cultivați, îşi amestecau recoltele indigene cu producțiile exotice, pe când mai multe milioane de animale se îngrăşau în hrănitoarele păşuni. Producțiile din Hottam Station erau cotate la un curs ridicat pe piețele din Castlemaine şi Melbourne.

Michel şi Sandy Patterson isprăveau de dat aceste amănunte, când în imaginea unei alei de gumieri apăru locuința. Era o casă frumoasă din lemn şi cărămizi, având forma elegantă a unei case elvețiene; o verandă de care spânzurau lămpi chinezeşti ocolea dea lungul zidurilor ca un impluvium antic. Înaintea ferestrelor se întindeau coviltire multicolore care păreau înflorite. Nimic mai cochet, nimic mai delicat, dar şi nimic mai confortabil. Pe peluze şi pe nişte stâlpi din împrejurimi creşteau candelabre de bronz care suportau elegante lanterne; pe înserate parcul se ilumina de albe lumini de gaz, venite dintr-un mic gazometru, ascuns sub leagăne de „myalli" şi de ferigi arborescente.

Trecură îndată aleea de gumieri; un mic pod de fier de o eleganță extremă, aruncat peste un creek murmurător, înlesnea intrarea într-un parc. El a fost trecut. Un intendent ieşi înaintea călătorilor; uşile locuinței se deschiseră şi oaspeții din Hottam Station pătrunseră în somptuoasele apartamente în interiorul acestei vile inundate de flori.

Tot luxul vieții artistice li se oferi ochilor. În anticamera împodobită cu scene de vânătoare, se deschidea un vast salon cu cinci ferestre. Un pian acoperit cu partituri vechi şi noi, şevalete susținând pânze schițate, socluri împodobite cu

statui de marmură, câteva tablouri de maeştri flamanzi agăţate pe pereţi, bogate covoare moi ca o iarbă deasă, tapiţerii înveselite de graţioase episoade mitologice, un policandru antic suspendat de plafon, faianţe preţioase, bibelouri de preţ şi de un bun gust cert, mii de nimicuri scumpe şi delicate pe care te mirai că le vezi într-o locuinţă australiană, dovedeau o supremă înţelegere a artelor şi confortului. Tot ce putea să placă, tot ce putea uşura plictiselile unui exil voluntar, tot ce putea aduce aminte de obiceiurile europene, mobila feericul salon. Te-ai fi crezut în vreun castel princiar din Franţa sau Anglia.

Cele cinci ferestre lăsau să pătrundă, prin ţesătura fină a draperiilor, o lumină cernită, pe care o îmblânzea şi mai mult penumbra verandei. Din această parte, locuinţa domina o vale largă, ce se întindea până la poalele munţilor dinspre răsărit. Şirul de câmpii şi codri, mările luminişuri care se zăreau pe ici, pe colo, colinele rotunjite cu graţie şi relieful accidentat al pământului formau laolaltă un spectacol de nedescris. Nici o altă regiune din lume nu putea oferi o astfel de panoramă; nici chiar vestita Vale a Paradisului, de la frontierele norvegiene ale Telemarkului. Tabloul ce li se desfăşura înaintea ochilor, brăzdat în fâşii lungi de umbră şi lumină, se schimba în fiecare ceas, după capriciile soarelui. Nici nu puteai să-ţi închipui ceva mai frumos, şi această încântătoare privelişte satisfăcea pe deplin pe spectatorii cei mai pretenţioşi.

Între timp, la ordinul lui Sandy Patterson, intendentul staţiunii pregătea o gustare şi în mai puţin de un sfert de ceas de la sosire, călătorii au luat loc în jurul unei mese servite cu toată pompa. Belşugul, calitatea felurilor de mâncare şi a vinurilor era indiscutabilă; dar ceea ce le făcea mai ales plăcere, în mijlocul acestei abundente rafinate, era bucuria celor doi tineri squatteri care se arătau fericiţi că pot face oaspeţilor o primire atât de frumoasă, în locuinţa lor. Dealtfel, nu întârziară să afle ţelul expediţiei, şi se arătară foarte interesaţi faţă de cercetările lui Glenarvan; la rândul lor, dădură speranţe copiilor căpitanului.

— Harry Grant — spuse Michel — a căzut cu siguranţă în mâinile băştinaşilor, de vreme ce nu a reapărut în aşezările de pe coastă. El ştia întocmai unde se află: o spune documentul, şi dacă n-a ajuns în vreo colonie engleză, cu siguranţă că trebuie să fi ajuns prizonierul băştinaşilor, în clipa în care a pus piciorul pe ţărm.

— Întocmai aşa a păţit maistrul său, Ayrton, răspunse John Mangles.

— Dar dumneavoastră, domnilor, întrebă lady Helena, n-aţi auzit niciodată vorbindu-se de catastrofa *Britanniei*?

— Niciodată, doamnă, răspunse Michel.

— Şi cum credeţi că a fost tratat căpitanul Grant ca prizonier la australieni?

— Australienii nu sunt cruzi, doamnă — răspunse tânărul squatter — şi miss Grant poate să fie liniştită în această privinţă. Cunoaştem numeroase pilde ale blândeţii lor, şi câţiva europeni au trăit multă vreme printre ei, fără să se plângă vreodată de brutalitate din partea acestora.

— King, printre alţii — spuse Paganel — singurul supravieţuitor din expediţia lui Burke.

— Nu numai acest explorator îndrăzneţ — reluă Sandy — dar şi un soldat englez pe nume Buckley, care, salvându-se în 1803 pe coasta Port Philippe, fiind cules de indigeni, a trăit treizeci şi trei de ani printre ei.

— Şi de atunci încoace — adăugă Michel Patterson — unul din ultimele numere din *Australasian* vorbeşte despre un anume Morrill care s-a reîntors de curând printre tovarăşii săi, după şaisprezece ani de prizonierat. Căpitanul trebuie să fi avut aceeaşi soartă, căci Morrill a fost luat prizonier şi târât în interiorul continentului în urma naufragierii corăbiei *Peruviana*, în 1846. De aceea cred că trebuie să aveţi toată nădejdea.

Cuvintele tânărului squatter bucurară nespus de mult pe ascultători, deoarece confirmau întru totul informaţiile pe care le dăduseră înainte Paganel şi Ayrton. Apoi, după ce călătoarele părăsiră masa, vorbiră de ocnaşi.

Squatterii cunoşteau catastrofa de la Camden Bridge, dar prezenţa unei bande de evadaţi nu le inspira nici o nelinişte. Răufăcătorii n-ar fi îndrăznit să atace o staţiune al cărei personal se ridica la mai mult de o sută de oameni. Trebuiau să creadă, dealtfel, că nu se vor aventura în nici un deşert al râului Murray, în care n-aveau ce face, nici în al coloniei Noua Galie, ale cărei drumuri sunt foarte supravegheate. Aceasta era şi părerea lui Ayrton.

Lord Glenarvan nu se putu opune amabililor săi amfitrioni de a petrece ziua în staţiunea Hottam. Ar fi fost douăsprezece ore de întârziere care deveneau douăsprezece ore de odihnă; caii şi boii nu se puteau decât reface în confortabilele grajduri ale staţiunii. Cei doi tineri supuseră

oaspeților lor un program al zilei care a fost adoptat cu grăbire.

La amiază, şapte viguroşi hunters tropăiau la uşile locuinței. Un elegant break destinat damelor şi mânat cu toată iuțeala, permitea vizitiului de a-şi arăta dibăcia în înțeleptele manevre „four in hand”{60}.

Călăreții, precedați de călătorii călare înarmați cu excelente puşti de vânătoare, încălecară şi galopară la portiere, pe când ceata de prepelicari lătra veselă prin tufişuri. În timpul vânătorii, se uciseră unele animale specifice țării şi despre care, până atunci, Paganel ştia doar numele: între altele wombat-ul şi bandicoot-ul.

Wombat-ul e un ierbivor care sapă vizuini în felul viezurilor; e mare ca o oaie şi carnea sa e excelentă. Bandicoot-ul e un fel de marsupial care ar întrece vulpea din Europa şi i-ar putea da lecții de jefuit în curți. Acest animal, de o înfățişare destul de respingătoare, lung de un picior jumătate, căzu sub loviturile lui Paganel. „Un admirabil animal”, zicea el.

Robert ucise cu îndemânare un „dasyure-viverrin”, un fel de vulpe mică, a cărei blană neagră şi pătată de alb prețuieşte cât aceea a jderului, şi o pereche de oposumi care se ascundea în frunzişul des al marilor copaci.

Dar din toate acestea, mai interesantă a fost o vânătoare de canguri. Câinii, către ora patru puseră pe goană o bandă din aceşti curioşi marsupiali. Puii intrară repede în punga maternă şi toată ceata începu să alerge. Nimic mai uimitor ca enormele sărituri ale cangurilor. În fruntea cetei alerga un cangur de cinci picioare, măreț specimen din „macropus giganteus”, un „bătrân”, cum zic bushmen-ii.

Timp de patru, cinci mile, vânătoarea a fost activă. Cangurii nu se lăsau. Dar în sfârşit, epuizată de goană, banda se opri şi „bătrânul” se sprijini de un copac, gata să se apere. Unul dintre prepelicari, târât de viteză, se rostogoli lângă el. O clipă după aceea, nenorocitul câine sări în aer şi căzu despicat de unghia ascuțită a animalului. Desigur, haita n-ar fi răpus pe puternicii marsupiali. Numai gloanțele puteau răpune giganticul animal.

În acest moment, Robert era să fie victima imprudenței sale. În scopul de a-şi asigura lovitura, se apropie aşa de mult de cangur, încât acesta se repezi dintr-o săritură. Robert căzu. Un țipăt răsună. Mary Grant, din vârful break-ului, pietrificată, fără glas, aproape fără priviri, întindea

mâinile către fratele său. Nici un vânător nu îndrăznea să tragă asupra animalului, căci putea lovi şi copilul.

Dar deodată, John Mangles cu cuțitul său de vânătoare deschis, se aruncă asupra animalului, cu riscul de a fi spintecat şi lovi animalul în inimă. Animalul căzu doborât, iar Robert se ridică teafăr. O clipă după aceea, era în brațele surorii sale.

— Mulțumesc, domnule John, mulțumesc! Zise Mary Grant, care întinse mâna tânărului căpitan.

— Răspundeam de el, zise John Mangles, luând mâna tremurătoare a fetei.

Acest incident termină vânătoarea. Banda de marsupiali se împrăştiase după moartea şefului său, a cărui piele a fost dusă la locuință. Era ora şase seara. O cină măreață aştepta pe călători. Între alte mâncăruri, o ciorbă din coadă de cangur, preparată în felul indigen, a fost marele succes al mesei.

După înghețatele şi şerbeturile desertului, comesenii trecură în salon. Seara a fost consacrată muzicii. Lady Helena, foarte bună pianistă, îşi puse talentul la dispoziția squatterilor. Michel şi Sandy Patterson cântară cu un gust perfect pasaje din ultimele partituri din Gounod, Massé, Félicien David şi chiar din geniul neînțeles, Richard Wagner.

La miezul nopții, oaspeții stațiunii, conduşi în camere răcoroase şi confortabile, prelungiră în visurile lor plăcerile acestei zile.

A doua zi, din zori, se despărțiră de tinerii squatteri. Îşi promiseră să se revadă în Europa, la Malcolm. Apoi, căruța se puse în mişcare, înconjură baza muntelui Hottam şi, îndată, locuința dispăru, ca un vis frumos din ochii călătorilor. Pe o întindere de încă cinci mile, ei călcară solul stațiunii. La ora nouă, ultimul gard a fost trecut şi convoiul se adânci în ținuturile aproape necunoscute-ale provinciei Victoria.

Capitolul XVIII. Alpii australieni

O imensă barieră tăia drumul către sud-est. Era lanțul Alpilor australieni, vastă fortificație ale cărei ziduri capricioase se întind pe o lungime de o mie cinci sute de mile şi opresc norii la patru mile în văzduh.

John Mangles şi cei doi mateloți ai săi străbăteau drumul

la câteva sute de paşi înainte; alegeau drumurile practicabile, pentru a nu zice trecătorile, căci toate aceste poteci înfăţişau tot atâtea stânci între care căruţa alegea pe cel mai bun.

Muncă grea, adesea periculoasă. De mai multe ori, toporul lui Wilson trebuia, să deschidă drum în mijlocul desişurilor de arbuşti. Solul argilos şi umed fugea de sub picioare. Drumul ducea prin mii de ocoluri. Către seară, fusese trecut abia-o jumătate de grad. Poposiră la picioarele Alpilor, la malul râului Cobongra, pe marginea unei mici câmpii acoperite de copăcei înalţi de patru picioare, cu frunze de un roşudeschis care înveseleau privirea.

A doua zi, la 9 ianuarie, convoiul intră cu greutate în trecătorilor Alpilor. Trebuiră să meargă la întâmplare, să se adâncească în trecători înguste şi aproape impracticabile. Ayrton ar fi fost foarte încurcat, dacă după o oră de mers, un han mizerabil nu s-ar fi arătat pe neaşteptate pe una din cărările muntelui.

— Pe legea mea! strigă Paganel. Stăpânul acestei taverne nu cred să facă avere într-un asemenea loc! La ce poate servi?

— La a ne da informaţii de care avem nevoie, răspunse Glenarvan. Să intrăm.

Glenarvan, urmat de Ayrton, trecu pragul hanului. Stăpânul lui *Bush Inn* — aşa se numea hanul — era un om grosolan, cu faţa aspră şi respingătoare şi care trebuia să se considere drept principalul său client în acel loc pentru gin, brandy şi whisky. De obicei, nu vedea niciodată decât squatteri în călătorie, sau câţiva conducători de turme.

Răspunse cu un aer morocănos la întrebările care iau fost puse. Dar răspunsurile sale ajunseră lui Ayrton pentru a-şi fixa drumul. Glenarvan mulţumi prin câteva coroane oboseala pe care şi-o dăduse hangiul şi era să părăsească taverna când un afiş lipit pe perete îi atrase privirea.

Era o notiţă a poliţiei coloniale. Ea semnala evadarea ocnaşilor din Perth şi punea premiu pe capul lui Ben Joyce. O sută de lire aceluia care-l va prinde.

— Hotărât lucru, zise Glenarvan caporalului, e un mizerabil bun de spânzurat.

— Şi mai ales bun de prins! răspunse Ayrton. O sută de lire! Dar e ceva! Nu-i merită.

— Cât despre cârciumar, adăugă Glenarvan, nu mă linişteşte deloc, cu tot afişul său.

— Nici pe mine, răspunse Ayrton.

Glenarvan şi caporalul ajunseră căruța. Se îndreptară către punctul în care se opreşte drumul spre Lucknow. Acolo şerpuia o trecătoare îngustă. Începură să urce. Ascensiunea era grea. De mai multe ori, călătoarele şi tovarăşii lor s-au dat jos. Trebuiau să vină în ajutorul greului vehicul şi să împingă roata, s-o oprească, adesea, pe primejdioasele pante, să elibereze boii, care nu se puteau descurca la cotituri periculoase, să țină căruța care amenința să vină înapoi şi în câteva rânduri Ayrton trebui să cheme în ajutorul său caii deja obosiți.

Fie din cauza prea marii oboseli, fie din altă cauză, unul dintre cai a murit în timpul zilei, subit. Era calul lui Mulrady şi când acesta voi să-l ridice îl găsi mort.

— Trebuie ca acestui animal, zise Glenarvan, să i se fi rupt vreo arteră.

— Desigur, răspunse Ayrton.

— Ia calul meu, Mulrady, adăugă Glenarvan, mă duc la lady Helena, în căruță.

Mulrady ascultă şi grupul îşi continuă obositorul urcuş.

Dacă drumul ales de Ayrton se sfârşea pe povârnişul oriental, se putea ca în patruzeci şi opt de ore să treacă înalta barieră. Atunci, de obstacole de netrecut, de drumuri grele, nu va mai fi vorba până la mare.

În timpul zilei de optsprezece, călătorii atinseră cel mai înalt punct al drumului, două mii de picioare. Se găseau pe un platou care lăsa privirea să se piardă în depărtare. Către nord, se oglindeau apele liniştite ale lacului Omeo, punctat în întregime de păsări acvatice şi dincolo, întinsele câmpii ale râului Murray. La sud, se desfăşurau pământurile înverzite ale ținutului Gippsland, cu terenurile sale bogate în aur, pădurile-i înalte, cu înfățişarea unui ținut primitiv.

Către seară, căruța, foarte zdruncinată, foarte desfăcută în diferite părți ale scheletului ei, dar solidă încă, pe discurile de lemn, cobora ultimele scări ale Alpilor, între mari brazi izolați. Trecătoarea se termina în câmpiile din Gippsland. Lanțul Alpilor fusese din fericire trecut şi dispozițiile obişnuite au fost luate pentru seară.

La 12 ianuarie, în zori, reluară cu râvnă călătoria. Erau grăbiți să ajungă la țintă, adică la Oceanul Pacific, în acelaşi punct în care s-a sfărâmat *Britannia*. Numai acolo puteau fi cu folos adunate urmele naufragiaților, iar nu în ținuturile deşertice din Gippsland.

Ayrton zorea pe Glenarvan să expedieze *Duncanului*

ordinul de a veni la coastă, pentru ca să aibă la dispoziția sa toate mijloacele de căutare. Era de părere să profite de drumul Lucknow care duce la Melbourne. Mai târziu, ar fi fost greu, căci comunicațiile directe cu capitala ar fi lipsit în întregime.

Sfaturile caporalului păreau bune de urmat. Paganel îndemnă să se țină socoteală de ele. Credea că prezența iahtului ar fi fost foarte folositoare într-o asemenea împrejurare şi adăugă că, odată drumul Lucknow trecut, nu vor mai putea comunica cu Melbourne.

Glenarvan era nehotărât şi poate că ar fi trimis ordinul pe care-l reclama cu insistență Ayrton, dacă maiorul n-ar fi combătut această hotărâre cu mare energie. El demonstra că prezența lui Ayrton era necesară expediției, că în apropierea coastei ținutul îi va fi cunoscut, că dacă întâmplarea punea caravana pe urmele lui Harry Grant, caporalul ar fi mai mult decât oricare altul capabil de a le urma, în sfârşit, că singur putea arăta locul în care se pierduse *Britannia*.

Mac Nabbs era de părere, deci, să se continue călătoria fără a schimba ceva din programul ei. El găsi un sprijin în John Mangles. Tânărul căpitan atrase atenția că ordinele înălțimii sale ar ajunge mai uşor *Duncan-ului* dacă ar fi trimise din Twofold Bay, decât prin mijlocul unui mesager nevoit să parcurgă două sute de mile într-un ținut sălbatic.

Această părere avu succes. În final, s-a hotărât că vor aştepta până la Twofold Bay. Maiorul observa pe Ayrton, care părea foarte decepționat. Dar nu zise nimic şi, după obiceiul său, păstră observațiile pentru dânsul.

Pe la amiază, la ora două, traversară o curioasă pădure de ferigi, care ar fi trezit admirația unor oameni mai puțin obosiți. Aceste plante arborescente, în plină înflorire, măsurau până la treizeci de picioare înălțime. Cai şi călăreți treceau uşor pe sub ramurile lor atârnătoare şi, uneori, pulpa unei scări răsuna lovindu-le tulpina lemnoasă. Sub aceste umbrele nemişcate domnea o răcoare de care nimeni nu se gândea să se plângă. Jacques Paganel, tot demonstrativ, scoase câteva exclamații de mulțumire care alungară cârdurile de papagali şi cacadu. A fost un concert de trăncăneli asurzitoare. Geograful continua din ce în ce mai mult cu strigătele, când tovarăşii săi îl văzură deodată clătinându-se pe cal şi căzând ca un buştean. Era vreo amețeală sau chiar o sufocare cauzată de înalta temperatură? Alergară la el.

— Paganel! Paganel! Ce ai? strigă Glenarvan.

— Am, dragul meu prieten, am, că nu mai am cal, răspunse Paganel, descurcându-se din scări.

— Ce! Calul dumitale?

— Mort, lovit, ca acela al lui Mulrady!

Glenarvan, John Mangles, Wilson examinară animalul. Paganel nu se înşela. Calul său murise subit.

— Iată ce-i ciudat, zise John Mangles.

— Foarte ciudat, murmură maiorul.

Glenarvan nu se lăsă preocupat de acest nou accident. Nu puteau înlocui calul în deşert. Or, dacă o epidemie lovea caii expediției, ar fi fost foarte greu să-şi continue drumul.

Înainte de sfârşitul zilei, cuvântul „epidemie" păru că se îndreptățeşte. Un al treilea cal, acela al lui Wilson, căzu mort şi, împrejurare mai gravă, unul din boi a fost şi el lovit. Mijloacele de transport şi tracțiune erau reduse la trei boi şi patru cai.

Situația deveni gravă. Călăreții, fără cai, nu puteau să facă drumul pe jos. Mulți squatteri l-au făcut prin aceste regiuni deşertice. Dar, dacă ar fi trebuit să părăsească căruța, ce-ar fi devenit călătoarele? Ar fi putut ele să treacă cele o sută douăzeci de mile care îi despărțeau încă de golful Twofold?

John Mangles şi Glenarvan, foarte neliniştiți, examinară caii supraviețuitori. Poate că ar putea preveni noi accidente. Nu a fost observat nici un simptom de boală, nici chiar o slăbire de energie. Animalele erau în perfectă sănătate şi suportau cu vitejie oboseala călătoriei. Glenarvan speră, deci, că ciudata epidemie nu va face alte victime. Aceasta era şi părerea lui Ayrton care mărturisea că nu înțelege nimic din aceste morți fulgerătoare.

Porniră din nou. Căruța servea de vehicul prietenilor care se odihneau rând pe rând. Seara, după un mers numai de zece mile, semnalul opririi a fost dat, tabăra a fost organizată şi noaptea trecu fără accidente, sub un vast crâng de ferigi arborescente, printre care treceau enormi lilieci, denumiți, pe drept cuvânt, vulpi hoațe.

Ziua următoare, 13 ianuarie, a fost bună. Accidentele din ajun nu se reînnoiră. Starea sanitară a expediției rămase mulțumitoare. Caii şi boii îşi făcură voiniceşte serviciul. Salonul lady-ei Helena era foarte animat, grație vizitatorilor care erau în mare număr. Olbinett făcu să circule băuturi răcoritoare pe care cele 32 de grade le făceau necesare. O

jumătate de butoiaş de scotch se consumă în întregime. Îl declarară pe Barclay et Co cel mai mare om din Marea Britanie, chiar înaintea lui Wellington care n-ar fi fabricat niciodată o aşa bere bună. Amor propriu de scoţian. Jacques Paganel bău mult şi vorbi şi mai mult despre *de omni re scibili*[61].

O zi aşa de bine începută părea că trebuie; să se sfârşească bine. Făcuseră cincisprezece mile bune. Totul lăsa să se creadă ca vor poposi în aceeaşi seară pe malurile râului Snowy, care se varsă la sudul Victoriei în Pacific. După puţin, roata căruţei îşi brăzda urmele pe o câmpie larg făcută din aluviuni negricioase, între tufe de ierburi exuberante şi noi câmpuri de gastrolobium. Seara veni şi o ceaţă ce se desena la orizont, arăta cursul lui Snowy. Au mai făcut câteva mile. O pădure de copaci înalţi se ridica în dosul unui ocol al drumului, sub o modestă ridicătură a terenului. Ayrton îşi îndreptă boii, puţin obosiţi, printre marile trunchiuri pierdute în umbră şi trecuse marginea pădurii la o jumătate de milă de râu, când căruţa se adânci brusc până la butucul roţii.

— Păziţi-vă! strigă el călăreţilor care-l urmau.

— Dar ce este? întrebă Glenarvan.

— Suntem împotmoliţi, răspunse Ayrton. Cu glasul şi cu biciul, îndemnă boii, care, afundaţi până la genunchi în noroi, nu se puteau mişca.

— Să stăm aici, zise John Mangles.

— Cred că e mai bine, răspunse Ayrton. Mâine, pe lumină, vom vedea cum să ne descurcăm.

— Opreşte! strigă Glenarvan.

Noaptea veni repede, după un scurt crepuscul, dar căldura nu dispăruse odată cu lumina. Atmosfera conţinea vapori înăbuşitori. Câteva fulgere, uimitoare reverberaţii ale unei furtuni îndepărtate, înflăcărau orizontul.

Aşezară, de bine, de rău căruţa împotmolită. Întunecata boltă a marilor copaci adăposti cortul călătorilor. Dacă ploaia nu intervenea, n-aveau de ce se plânge. Ayrton reuşi, nu fără greutate, să-şi scoată boii din terenul mişcător. Curajoasele animale erau afundate până la coaste. Caporalul îi slobozi cu cei patru cai şi nu lăsă nimănui grija de a le alege hrana. Acest serviciu îl făcea, dealtfel, cu pricepere, şi în acea seară Glenarvan observă că grijile lui se îndoiră; păstrarea animalelor era de un interes deosebit.

În acest timp, călătorii luară parte la o cină destul de

sumară. Oboseala şi căldura ucideau foamea. Aveau nevoie nu de hrană ci de odihnă. Lady Helena şi miss Grant, după ce uraseră seară bună tovarăşilor lor, se culcară în paturile obişnuite. Cât despre bărbaţi, unii se strecurară sub cort alţii se întinseră pe o iarbă deasă la tulpina copacilor.

Către ora unsprezece, după un somn rău, greu şi obositor, maiorul se sculă: ochii săi pe jumătate închişi, au fost loviţi de o lumină slabă care alerga pe sub copaci. Părea a fi o pânză sclipitoare, oglinditoare ca primele lumini ale unui incendiu, care se propaga pe pământ.

Se ridică şi se duse spre pădure. Surpriza sa a fost mare, când se văzu în prezenţa unui fenomen natural. Sub ochi i se întindea un câmp întreg de ciuperci fosforescente. Sporii luminoşi străluceau în umbră cu o oarecare intensitate{62}.

Maiorul, care nu era egoist, era să-l scoale pe Paganel, pentru ca savantul să constate acest fenomen cu proprii săi ochi, când un incident îl opri. Lumina fosforescentă era pe o întindere de o jumătate de milă şi Mac Nabbs crezu că vede trecând repede nişte umbre printre copaci. Oare privirile îl înşelau? Era jucăria unei halucinaţii?

Mac Nabbs se trânti la pământ şi, după o riguroasă observaţie, zări distinct mai mulţi oameni care, aplecându-se şi ridicându-se rând pe rând, păreau să caute pe pământ nişte urme proaspete încă. Ce voiau aceşti oameni, trebuia să ştie.

Maiorul nu mai ezită şi, fără a-şi trezi tovarăşii, lăsându-se pe pământ ca un sălbatic al livezilor, dispăru sub ierburile înalte.

Capitolul XIX. O lovitură de teatru

Noaptea a fost îngrozitoare. La ora două dimineaţa începu să cadă o ploaie torenţială pe care norii furtunoşi o vărsară până la ziuă. Cortul deveni un adăpost neîndestulător. Glenarvan şi tovarăşii săi se refugiară în căruţă. Nu dormiră. Se vorbi de unele, de altele. Singur, maiorul, a cărui scurtă lipsă n-o observase nimeni, se mulţumi să asculte fără a spune nimic. Teribila ploaie nu înceta. Era de temut să nu provoace o revărsare a lui Snowy; căruţa, împotmolită, s-ar fi găsit foarte rău. În mai multe rânduri Mulrady, Ayrton şi John Mangles se duseră să examineze nivelul apelor şi se întoarseră udaţi din cap până

în picioare.

În sfârşit se făcu ziuă. Ploaia încetă, dar razele soarelui nu putură pătrunde prin deasa pânză a norilor. Mari bălţoace de apă gălbuie, adevărate lacuri tulburi şi mocirloase, murdăreau pământul. Un abur cald se ridica din terenurile jilave.

Glenarvan se îngriji mai întâi de căruţă. Ea se găsea împotmolită în nişte crăpături. Partea de dinainte dispărea aproape în întregime, iar cea de dinapoi până la osie. Era mult de furcă până ce o vor scoate.

— În orice caz, trebuie să ne grăbim, zise John Mangles. Lutul urcându-se, va face munca mai grea.

— Să ne grăbim, răspunse Ayrton.

Glenarvan, cei doi mateloţi ai săi, John Mangles şi Ayrton pătrunseră în pădurea în care animalele îşi petrecuseră noaptea. Era o pădure înaltă de gumieri de o înfăţişare sinistră. Nimic altceva decât copaci morţi, departe unii de alţii, jupuiţi de scoarţă, care îşi înălţau la o sută de picioare în văzduh slaba reţea a crengilor lor. Nici o pasăre nu-şi făcea cuibul în aceste schelete aeriene; nici o frunză nu tremura pe aceste ramuri uscate care sunau ca o grămadă de oseminte. Cărui cataclism să i se atribuie fenomenul destul de des în Australia al pădurilor lovite în întregime de o moarte epidemică? Nu se ştie. Nici cei mai bătrâni indigeni, nici strămoşii lor îngropaţi de mult timp în dumbrăvile morţii nu le-au văzut verzi.

Glenarvan privea cerul cenuşiu pe care se profilau cele mai mici rămurele ale gumierilor, ca nişte tăieturi fine. Ayrton se mira că nu mai găseşte caii şi boii în locurile în care-i dusese. Animalele, împiedicate, nu puteau, totuşi, să meargă departe.

Le căutară în pădure, dar fără a le găsi. Ayrton, surprins, se întoarse atunci spre partea râului Snowy mărginit de falnice mimoze. Făcea să se audă un strigăt binecunoscut de boii săi, care nu-i răspundeau, însă. Caporalul părea foarte neliniştit, şi tovarăşii săi se priveau decepţionaţi.

O oră trecu în căutări zadarnice şi Glenarvan era să se întoarcă la căruţă, la o depărtare de o milă, când un nechezat îi izbi urechea. Aproape în acelaşi timp se auzi un răget.

— Sunt acolo! strigă John Mangles strecurându-se între înaltele tufe de gastrolobium, care erau destul de înalte ca să poată ascunde o turmă.

Glenarvan, Mulrady şi Ayrton se aruncară pe urmele sale şi-i împărtăşiră îndată uimirea.

Doi boi şi trei cai zăceau pe pământ, căzuți ca şi ceilalți. Cadavrele lor erau reci şi un cârd de corbi, croncănind, pândea această pradă neaşteptată. Glenarvan şi ai săi se priviră şi Wilson nu-şi putu opri o înjurătură.

— Ce vrei Wilson. zise lord Glenarvan, abia stăpânindu-se, nu putem face nimic. Ayrton ia boul şi calul care rămân. Vor trebui să ne scoată din încurcătură.

— Dacă însă căruța n-ar fi împotmolită, răspunse John Mangles, aceste două animale, mergând încet, ar putea să ne ducă la coastă; Trebuie, deci, să scoatem cu orice preț blestemata de căruță.

— Vom încerca, John, răspunse Glenarvan. Să ne întoarcem în tabără unde trebuie să fie neliniştiți de lipsa noastră prelungită.

Ayrton scoase piedicile boului, Mulrady pe aceea a calului şi se întoarseră urmând malul râului.

O jumătate de oră după aceea, Paganel şi Mac Nabbs. lady Helena şi miss Grant ştiau ce aveau de făcut.

— Pe legea mea! nu se putu opri de a zice maiorul supărat. Rău a făcut Ayrton, că n-a potcovit toate animalele la trecerea prin Wimerra.

— De ce, domnule? întrebă Ayrton.

— Pentru că dintre toți caii noştri, numai acela pe care l-ai dat pe mâna fierarului dumneavoastră a scăpat de moarte.

— E adevărat, zise John Mangles şi iată o întâmplare ciudată!

— O întâmplare şi nimic mai mult, răspunse caporalul, privind fix pe maior.

Mac Nabbs îşi strânse buzele, ca şi cum ar fi voit să oprească nişte cuvinte ce erau gata să-i scape. Glenarvan, Mangles, lady Helena păreau a aştepta săşi completeze gândul, dar maiorul tăcu şi se duse spre căruța, pe care Ayrton o cerceta.

— Ce-a voit să zică? întrebă Glenarvan pe John Mangles.

— Nu ştiu, răspunse tânărul căpitan. Totuşi, maiorul nu-i un om care să vorbească fără motive.

— Nu, John, zise lady Helena. Mac Nabbs trebuie să aibă bănuieli asupra lui Ayrton.

— Bănuieli? zise Paganel ridicând din umeri.

— Care? răspunse Glenarvan. Îl presupune capabil de a ne fi ucis caii şi boii? Dar în ce scop? Interesul lui Ayrton nu-

i la fel cu al nostru?

— Ai dreptate, scumpul meu Edward, zise lady Helena şi voi adăuga că de la începutul călătoriei caporalul ne-a dat incontestabile dovezi de devotament.

— Fără îndoială, răspunse John Mangles. Dar atunci, ce înseamnă observaţia maiorului? Trebuie să fiu lămurit.

— Îl crede aşadar în înţelegere cu ocnaşii?... strigă cu imprudenţă Paganel.

— Ce ocnaşi? întrebă miss Grant.

— Domnul Paganel se înşală, răspunse cu vioiciune John Mangles. El ştie doar că nu sunt ocnaşi în provincia Victoria.

— Ei! Pe legea mea, e adevărat! replică Paganel, care ar fi voit să-şi retragă cuvintele. Unde dracu mi-erau gândurile? Ocnaşi! Cine a auzit vorbindu-se vreodată de ocnaşi în Australia? Dealtfel, abia debarcaţi, ei devin oameni foarte cinstiţi! Climatul! Ştiţi, miss Mary, climatul moralizator...

În acest moment, Ayrton şi cei doi mateloţi lucrau la scoaterea căruţei. Boul şi calul, înhămaţi unul lângă altul, trăgeau din toată puterea muşchilor lor; curelele erau întinse să se rupă, hamurile păreau că cedează sforţărilor. Wilson şi Mulrady împingeau la roţi, pe când, cu îndemnul şi biciul, caporalul aţâţa animalele. Greul vehicul nu se mişca. Lutul, uscat deja, îl oprea ca şi cum ar fi fost înţepenit în ciment.

John Mangles porunci să se ude lutul, pentru a-l face mai puţin tare. A fost în zadar. Căruţa îşi păstră nemişcarea. După noi eforturi, cai şi oameni se opriră. Dacă nu o demontau bucată cu bucată, trebuiau să renunţe de a o mai scoate din rovină. Or, instrumentele lipseau şi nu puteau întreprinde aşa ceva.

În acest timp, Ayrton, care voia să-învingă cu orice preţ obstacolul, era să încerce din nou, când Glenarvan îl opri şi-i zise:

— Destul, Ayrton, destul. Trebuie să cruţăm boul şi calul care ne mai rămân. Dacă trebuie să ne continuăm drumul pe jos, unul va duce călătoarele, celălalt proviziile. Pot să dea încă folositoare servicii.

— Bine, *milord*, răspunse caporalul deshămând animalele sleite.

— Acum, prieteni, adăugă Glenarvan, să ne întoarcem în tabără, să examinăm situaţia, să vedem din care parte sunt şansele bune şi din care cele rele şi să luăm o hotărâre.

Câteva clipe după aceea, călătorii se întremau cu un

dejun bun. Discuția era deschisă. Toți au fost chemați să-şi dea părerea. Mai întâi trebuiau să stabilească poziția taberei cât se poate de precis. Paganel socoti că expediția se găsea oprită pe paralela 37°, la 147°53' longitudine, pe malul râului Snowy.

— Care e poziția exactă a coastei la Twofold Bay? întrebă Glenarvan.

— 150 de grade, răspunse Paganel.

— Şi aceste două grade şi şapte minute cât prețuiesc?...

— Şaptezeci şi cinci de mile.

— Şi Melbourne unde este?...

— La două sute de mile, cel puțin.

— Bun. Poziția fiind astfel precizată, zise Glenarvan, ce e de făcut?

Răspunsul a fost unanim; să meargă spre coastă fără întârziere. Lady Helena şi Mary Grant se însărcinau să facă cinci mile pe zi. Curajoasele femei nu se speriau de a face pe jos, dacă trebuia, distanța care separă Snowy River de Twofold Bay.

— Eşti viteaza tovarăşă a călătorului, scumpa mea Helena, zise lord Glenarvan. Dar suntem siguri că vom găsi în golf resursele de care vom avea nevoie?

— Fără nici o îndoială, răspunse Paganel. Eden este un oraş care există de mult timp. Portul trebuie să aibă relații dese cu Melbourne. Presupun chiar, că la treizeci şi cinci de mile de aici, la parohia Delegete, pe frontiera victoriană, vom putea să reaprovizionăm expediția şi să găsim mijloacele de transport.

— Şi *Duncan-ul* întrebă Ayrton, nu credeți că e bine *milord*, să-l trimiteți în golf?

— Ce crezi, John? întrebă Glenarvan.

— Nu cred că înălțimea voastră trebuie să se grăbească în această privință, răspunse tânărul căpitan după ce se gândise. Va fi întotdeauna timp de a da ordinele lui Tom Austin şi de a-l chema pe coastă.

— E evident, adăugă Paganel.

— Observați, reluă John Mangles, că în patru sau cinci zile vom fi la Eden.

— Patru sau cinci zile! reluă Ayrton clătinând capul. Puneți cincisprezece sau douăzeci, căpitane, dacă nu voiți să regretați mai târziu greşeala!

— Cincisprezece sau douăzeci de zile pentru a face şaptezeci şi cinci de mile?! strigă Glenarvan.

— Cel puțin, *milord*. Veți străbate partea cea mai rea a Victoriei, un deşert în care lipseşte totul, zic squaterii, nişte câmpii de mărăcini, fără drum liber, în care staţiunile nu s-au putut aşeza. Va trebui să mergeți cu toporul sau cu torța în mână şi credeți-mă, nu veți merge iute.

Ayrton vorbise pe un ton hotărât. Paganel, asupra căruia se îndreptau priviri întrebătoare, aprobă cu un semn din cap cuvintele caporalului.

— Admit aceste dificultăți, reluă John Mangles. Ei bine, peste cincisprezece zile, înălțimea voastră va da ordine *Duncan-ului*.

— Voi adăuga, reluă atunci Ayrton, că principalele obstacole nu vor veni din cauza greutăților drumului. Dar va trebui să trecem râul Snowy şi, foarte probabil, să aşteptăm coborârea apelor.

— Să aşteptăm? strigă tânărul căpitan. Nu se poate găsi un vad?

— Nu cred, răspunse Ayrton. Azi-dimineață am căutat o trecere, dar în zadar. E rar să nu întâlneşti un râu aşa de năvalnic în această perioadă şi aceasta e o fatalitate contra căreia nu putem face nimic.

— E larg, aşadar, acest Snowy? întrebă lady Glenarvan.

— Larg şi adânc, doamnă, răspunse Ayrton; larg de o milă, cu un curent furios. Un înotător bun nu l-ar trece fără primejdie.

— Ei bine, să construim o barcă!, strigă Robert care nu se îndoia de nimic. Doborâm un copac, îl găurim, ne îmbarcăm şi totu-i gata.

— Merge bine fiul căpitanului Grant! răspunse Paganel.

— Şi are dreptate, reluă John Mangles. Vom fi nevoiți să facem aceasta. Găsesc inutil, de a ne pierde timpul în discuții zadarnice.

— Ce crezi, Ayrton? întrebă Glenarvan.

— Cred, *milord*, că peste o lună, dacă nu vine vreun ajutor, vom fi tot pe malurile lui Snowy.

— În sfârşit, ai un plan mai bun? întrebă John Mangles cu oarecare nerăbdare.

— Da, dacă Duncan-ul părăseşte Melbourne şi vine pe coasta răsăriteană...

— Ah! Tot *Duncan-ul*! Şi cu ce ne-ar uşura prezența sa călătoria spre Eden?

Ayrton se gândi câteva clipe înainte de a răspunde şi zise şovăielnic:

— Nu vreau să-mi impun părerile. Ceea ce fac c în interesul tuturor şi sunt gata să plec de îndată ce înălțimea sa va da semnalul plecării. Apoi îşi încrucişă braţele.

— Ăsta nu e un răspuns, Ayrton, îl dojeni Glenarvan. Fă-ne cunoscut planul dumitale şi îl vom discuta. Ce propui?

Ayrton, cu o voce liniştită şi sigură vorbi în aceşti termeni:

— Propun să nu ne aventurăm dincolo de Snowy în starea în care suntem. Chiar aici trebuie să aşteptăm ajutoare şi aceste ajutoare nu pot veni decât de la *Duncan*. Să poposim în acest loc, în care proviziile nu lipsesc şi unul din noi să-i ducă lui Tom Austin ordinul de a veni la golful Twofold.

O oarecare mirare întâmpină această propunere neaşteptată, împotriva căreia John Mangles nu-şi dădu pe față reacția.

— În acest timp, reluă Ayrton, sau apele lui Snowy vor scădea, ceea ce va permite de a găsi un vad practicabil sau va trebui să recurgem la barcă şi vom avea timpul de a o construi. Iată, *milord*, planul pe care-l propun.

— Bine, Ayrton, răspunse Glenarvan. Ideea dumitale merită să fie luată în seamă. Partea cea mai rea e de a cauza o întârziere, dar cruță oboseli serioase şi poate şi primejdii reale. Ce credeți, prieteni?

— Vorbeşte, dragul meu Mac Nabbs, zise atunci lady Helena. De la începutul discuției, te mulțumeşti să asculți şi eşti foarte zgârcit cu vorbele dumitale.

— Deoarece îmi cereți părerea, răspunse maiorul, o voi da cu sinceritate. Ayrton îmi pare a fi vorbit ca un om înțelept, prudent şi mă alătur propunerii sale.

Nu se aşteptau deloc la acest răspuns, căci până atunci Mac Nabbs combătuse necontenit ideile lui Ayrton îh această privință. Astfel, Ayrton, surprins, aruncă o privire rapidă asupra maiorului. Paganel, lady Helena şi mateloții erau foarte dispuşi să sprijine proiectul caporalului. Ei nu mai ezitară după cuvintele lui Mac Nabbs. Glenarvan declară planul lui Ayrton adoptat în principiu.

— Şi acum, John, adăugă el, nu crezi că prudența ne impune să poposim pe malurile râului, aşteptând mijloacele de transport?

— Da, răspunse John Mangles, dacă mesagerul nostru va reuşi să treacă râul Snowy pe care nu-l putem trece noi!

Privirăpe caporal, care zâmbi ca un om sigur de el şi zise:

— Mesagerul nu va trece râul.

— Ah! zise John Mangles.

— Va merge numai pe drumul Lucknow-ului care-l va duce de-a dreptul la Melbourne.

— Două sute cincizeci de mile de făcut pe jos! strigă tânărul căpitan.

— Călare, replică Ayrton. Rămâne un cal bun. Va fi nevoie de patru zile. Adăugați două zile pentru ca *Duncan-ul* să ajungă la golf şi peste o săptămână, mesagerul se va fi întors cu oamenii echipajului.

Maiorul aprobă cu un semn din cap cuvintele lui Ayrton, ceea ce ațâța mirarea lui John Mangles. Dar propunerea caporalului reunise toate voturile şi nu mai era vorba decât de a se executa acest plan cu adevărat bine întocmit.

— Acum, prieteni, zise Glenarvan, rămâne să ne alegem mesagerul. Va fi o misiune grea şi periculoasă, nu vreau s-o ascund. Cine se va devota pentru tovarăşii săi şi se va duce să ducă instrucțiunile noastre la Melbourne?

Wilson, Mulrady, John Mangles, Paganel, chiar Robert se oferiră îndată. John insista într-un fel particular ca această misiune să-i fie încredințată. Dar Ayrton, care nu spusese încă nimic, zise:

— Dacă vrea înălțimea sa, eu voi fi acela care va pleca, *milord*. Sunt învățat cu aceste ținuturi. De mai multe ori am parcurs aceste regiuni. Pot să mă descurc acolo unde altul nu va putea. Cer deci, în interesul comun, dreptul de a mă duce la Melbourne. Un cuvânt mă va acredita pe lângă secundul dumneavoastră şi peste şase zile mă oblig să aduc Duncan-ul în golful Twofold.

— Bine, răspunse Glenarvan. Eşti un om inteligent şi curajos Ayrton şi vei reuşi.

Un fulger de mulțumire străluci în ochii caporalului. El întoarse capul, dar, oricât de repede ar fi făcut această mişcare, John Mangles surprinsese mişcarea. John, din instinct, nu din altă cauză, simțea crescându-i bănuielile asupra lui Ayrton.

Caporalul îşi făcu deci pregătirile de plecare, ajutat de cei doi mateloți, dintre care unul se ocupă de cal, iar celălalt de provizii. În acest timp, Glenarvan făcea scrisoarea destinată lui Tom Austin.

Îi ordona secundului *Duncan-ului* de a se duce fără întârziere în golful Twofold. Îi recomanda pe caporal ca un om în care putea să aibă toată încrederea. Tom Austin, ajuns

pe coastă, trebuia să pună un detaşament de mateloți de-ai iahtului, sub ordinele lui Ayrton...

Glenarvan era la acest pasaj al scrisorii sale, când Mac Nabbs, care-l urma cu ochii, întrebă într-un fel ciudat cum scrisese numele lui Ayrton.

— Cum se pronunță, răspunse Glenarvan.

— E o greşeală, reluă cu linişte maiorul; se pronunță Ayrton, dar se scrie Ben Joyce!

Capitolul XX. Aland-Zealand

Revelația acestui nume produse efectul unui trăsnet. Ayrton se ridicase brusc. Mâna sa ținea un revolver. O detunătură izbucni. Glenarvan căzu lovit de un glonț. Împuşcături răsunară, deodată, în afară.

John Mangles şi mateloții săi, la început surprinşi, voiră să se arunce asupra lui Ben Joyce; dar îndrăznețul ocnaş dispăruse şi-şi ajunse banda împrăştiată pe marginea pădurii de gumieri.

Cortul nu oferea un adăpost îndestulător contra gloanțelor. Trebuiau să bată în retragere. Glenarvan, uşor atins, se ridicase.

— La căruță! La căruță! strigă John Mangles şi târî pe lady Helena şi Mary Grant, care au fost îndată în siguranță.

Acolo, John, maiorul, Paganel, mateloții puseră mâna pe carabine şi erau gata să riposteze ocnaşilor. Glenarvan şi Robert se duseră în căruță, pe când Olbinett alerga de colo până colo.

Aceste evenimente se petrecuseră cu iuțeala fulgerului. John Mangles observa cu atenție marginea pădurii. Detunăturile încetaseră la venirea lui Ben Joyce. O tăcere adâncă urmă zgomotoaselor împuşcături. Câteva rotocoale de fum alb se învârteau încă între ramurile gumierilor. Înaltele tufe de gastrolobium rămâneau nemişcate. Orice indiciu de atac dispăruse.

Maiorul şi John Mangles se duseră în recunoaştere până la copaci. Locul era părăsit. Numeroase urme de paşi se vedeau pe el şi nişte iarbă de puşcă, pe jumătate consumată, fumega pe pământ. Maiorul, ca om prudent, o stinse, căci ar fi ajuns o scânteie pentru a aprinde un incendiu groaznic în această pădure de copaci uscați.

— Ocnaşii au dispărut, zise John Mangles,

— Da, răspunse maiorul şi această dispariţie mă nelinişteşte. Aş prefera să-i văd faţă în faţă. E mai bine un tigru în câmpie decât un şarpe sub ierburi. Să cutreierăm crângurile dimprejurul căruţei.

Maiorul şi John scotociră câmpia împrejmuitoare. De la marginea pădurii până la malurile râului Snowy, nu întâlniră nici un ocnaş. Banda lui Ben Joyce părea că zburase ca un cârd de păsări răufăcătoare. Această dispariţie era prea ciudată pentru a nu da de bănuit călătorilor. De aceea, se hotărâră să pândească. Adevărată fortăreaţă împotmolită, căruţa deveni centrul taberei şi doi oameni, schimbându-se din oră în oră, făcură de pază.

Prima grijă a lady-ei Helena şi a lui Mary Grant fu de a pansa rana lui Glenarvan. În momentul în care soţul ei căzuse sub glonţul lui Ben Joyce, lady Helena se aruncase către el, îngrozită. Apoi, stăpânindu-şi neliniştea, curajoasa femeie conduse pe Glenarvan la căruţă. Acolo, umărul rănitului a fost dezvelit şi maiorul recunoscu imediat că glontele, sfâşiind carnea, nu produsese nici o leziune internă. Nici osul, nici muşchii nu-i părură atacaţi. Rana sângera mult, dar Glenarvan, mişcând degetele mâinii şi antebraţul, îşi linişti el însuşi prietenii. I se făcu pansamentul şi începură să comenteze faptul. Călătorii, afară de Mulrady şi Wilson care vegheau afară, se îngrămădiră cum putură, în căruţă. Maiorul a fost invitat să vorbească.

Înainte de a-şi începe povestirea, el puse pe lady Helena la curent cu lucrurile pe care nu le ştia, adică evadarea unei bande de condamnaţi din Perth, apariţia lor în ţinuturile Victoriei, complicitatea lor în catastrofa drumului de fier. Îi dădu numărul din *Australian and New-Zealand Gazette* cumpărat la Seymour şi adăugă că poliţia pusese la preţ capul acestui Ben Joyce, temut bandit, căruia optsprezece luni de crime îi făcuseră o funestă celebritate. Dar cum recunoscuse Mac Nabbs pe Ben Joyce în caporalul Ayrton? Aici era misterul pe care toţi voiau să-l lumineze şi maiorul se explică.

Din ziua întâlnirii sale, Mac Nabbs, din instinct, se păzea de Ayrton. Două sau trei lucruri, aproape neînsemnate, o privire schimbată între caporal şi fierarul de la Wimerra River, şovăielile lui Ayrton de-a străbate oraşele şi satele, insistenţa de a chema *Duncan-ul* pe coastă, moartea ciudată a animalelor încredinţate îngrijirilor sale, în sfârşit o lipsă de sinceritate în cuvinte, toate aceste amănunte, puţin câte

puțin, grupate, treziră bănuielile maiorului. Totuşi, n-ar fi putut formula o acuzație directă, fără evenimentele care se petrecuseră în noaptea precedentă.

Mac Nabbs, strecurându-se printre copaci, ajunsese lângă nişte umbre suspecte care-i treziseră atenția la o jumătate de milă de tabără. Plantele fosforescente aruncau lumini palide în întuneric.

Trei oameni examinau nişte urme pe pământ, urme de paşi proaspăt făcuți şi printre ei Mac Nabbs recunoscu pe fierarul din Black Point.

"— Ei sunt", zicea unul.

"— Da", răspundea altul, "iată trefla potcoavelor". "— E tot aşa ca cea de la Wimerra". "— Toți caii sunt morți". "— Otrava nu-i rea".

"— Iată cu ce să omori caii unei cavalerii întregi".

"— Ce plantă folositoare e gastrolobium!"

Apoi tăcură, adăugă Mac Nabbs şi se depărtară. Nu ştiam destul. I-am urmat. Îndată convorbirea reîncepu:

"— Ce om dibaci, Ben Joyce, zise fierarul. Ce faimos caporal cu invenția naufragiului! Dacă proiectul îi reuşeşte, ne îmbogățim! Al dracului Ayrton!"

"— Zi-i Ben Joyce, căci şi-a câştigat numele!" În acel moment, blestemații părăsiră pădurea de gumieri. Ştiam ceea ce voiam să ştiu şi m-am întors în tabără cu certitudinea că nu toți ocnaşii se moralizează în Australia, să nu-i fie cu supărare lui Paganel!

Maiorul se opri. Tovarăşii săi tăcuți se gândeau.

— Aşa că, zise Glenarvan a cărui mânie îl făcea să pălească, Ayrton ne-a târât până aici pentru a ne jefui şi asasina!

— Da, răspunse maiorul.

— Şi de la Wimerra, banda ne-a urmărit tot drumul, pândind o ocazie favorabilă?

— Da.

— Dar acest mizerabil nu-i, aşadar, un matelot al *Britanniei*! Şi-a furat numele de Ayrton, şi a furat angajarea lui pe bord?

Toate privirile se îndreptară către Mac Nabbs, care trebuise să-şi pună aceste întrebări sie însuşi.

— Iată, răspunse el cu vocea totdeauna liniştită, certitudinile care se pot desprinde din această obscură situație. După părerea mea, acest om se numeşte în realitate Ayrton, Ben Joyce e numele său de război. E incontestabil

că-l cunoaşte pe Harry Grant şi că a fost caporal pe bordul *Britanniei*. Acestea, dovedite deacum de amănuntele preţioase pe care ni le-a dat Ayrton, sunt completate de cuvintele condamnaţilor. Să nu ne rătăcim, deci, în ipoteze zadarnice şi să ţinem ca sigur că Ben Joyce e Ayrton, după cum Ayrton e Ben Joyce, adică un matelot al *Britanniei* devenit şeful unei bande de ocnaşi.

Explicaţiile lui Mac Nabbs au fost primite fără discuţie.

— Acum, răspunse Glenarvan, îmi vei spune cum şi de ce caporalul lui Harry Grant se găseşte în Australia?

— Cum? Nu ştiu, răspunse Mac Nabbs şi poliţia declară că nu ştie mai mult decât mine în această privinţă. De ce? Mi-e cu neputinţă să spun. E un mister pe care viitorul îl va explica.

— Poliţia nici nu cunoaşte această identitate a lui Ayrton şi Ben Joyce, zise John Mangles.

— Ai dreptate, John, răspunse maiorul şi o asemenea particularitate va fi de natură a-i lumina căutările.

— Astfel, zise lady Helena, acest nenorocit se introdusese la Paddy O'Moore cu o intenţie criminală?

— Desigur, răspunse Mac Nabbs. Pregătea vreo lovitură contra irlandezului când i se oferi o ocazie mai bună. Întâmplarea ne-a pus în prezenţa lui. A auzit povestirile lui Glenarvan, istoria naufragiului, şi, ca om îndrăzneţ, s-a hotărât îndată să tragă folos. Expediţia a fost hotărâtă. La Wimerra a comunicat cu unul din ai săi, fierarul din Black Point şi a lăsat urme pentru recunoaşterea trecerii noastre. Banda sa ne-a urmat. O plantă veninoasă i-a permis de a ne ucide puţin câte puţin boii şi caii. Apoi, momentul venit, ne-a împotmolit în mlaştinile râului Snowy şi ne-a dat în mâna ocnaşilor pe care-i comandă.

Totul era spus asupra lui Ben Joyce. Trecutul îi fusese reconstituit de maior şi mizerabilul apărea aşa cum era, un îndrăzneţ şi temut criminal. Intenţiile sale, clar demonstrate, cereau din partea lui Glenarvan o vigilenţă extremă. Din fericire, era mai puţin de temut din partea banditului demascat, decât a trădătorului.

Dar din această situaţie, ieşea o consecinţă gravă. Nimeni nu se gândise încă la ea. Singură, Mary Grant, lăsând să se discute tot acest trecut, privea viitorul. John Mangles mai întâi, o văzu aşa de palidă şi disperată, încât înţelese ce se petrece în mintea ei şi strigă:

— Miss Mary! Miss Mary! Plângeţi!

— Plângi, copilul meu? zise lady Helena.

— Tata, doamnă, tata! răspunse tânăra fată.

Ea nu putu continua. Dar o revelație subită se făcu în spiritul tuturor. Înțeleseră durerea domnișoarei Grant, de ce lacrimile îi cădeau din ochi, de ce numele tatălui său pornea din inimă pe buze. Descoperirea trădării lui Ayrton distrusese orice speranță. Ocnaşul, pentru a-l târî pe Glenarvan, propusese un naufragiu. În convorbirea lor surprinsă de Mac Nabbs, condamnații o spuseseră clar. Niciodată *Britannia* nu se sfărâmase de stâncile din Twofold Bay! Niciodată Harry Grant nu pusese piciorul pe continentul australian! Pentru a doua oară, interpretarea greşită a documentului arunca pe o urmă falsă pe căutătorii *Britanniei*!

Toți, înaintea acestei situații, înaintea durerii celor doi copii, păstrară tăcerea. Cine ar mai fi găsit câteva cuvinte de speranță? Robert plângea în brațele surorii sale. Paganel murmura decepționat:

— Ah! Blestemat document! Te poți lăuda că ai pus capul a douăsprezece bravi oameni la o grea încercare!

Şi demnul geograf, cu adevărat furios contra lui însuşi, îşi lovea fruntea s-o sfărâme.

În acest timp, Glenarvan se duse la Mulrady şi Wilson, care făceau de pază. O tăcere adâncă domnea pe câmpia cuprinsă între marginea pădurii şi râu. Norii mari nemişcați copleşeau bolta cerului. În mijlocul acestei atmosfere amorțite într-o toropeală adâncă, cel mai mic zgomot s-ar fi transmis şi totuşi nu se auzea nimic. Ben Joyce şi banda sa trebuie să se fi retras la o distanță destul de mare, căci o pereche de păsări care se jucau pe ramurile joase ale copacilor, câțiva canguri ocupați să mănânce nişte rămurele, dovedeau că prezența omului nu tulbura tăcutele singurătăți.

— De o oră, întrebă Glenarvan pe cei doi mateloți, n-ați văzut nimic, n-ați auzit nimic?

— Nimic, înălțimea voastră, răspunse Wilson. Banditii trebuie să fie la mai multe mile de aici.

— Nu erau în număr îndestulător pentru a ne ataca, adăugă Mulrady. Acest Ben Joyce o fi voit să-şi recruteze câțiva bandiți de speța sa printre cei care rătăcesc la poalele Alpilor.

— E cu putință, Mulrady, răspunse Glenarvan. Aceşti blestemați sunt laşi. Ne ştiu înarmați şi poate că aşteaptă

noaptea pentru a-şi începe atacul. Va trebui să dublăm pază pe înserate. Ah! Dacă am putea să părăsim această câmpie mlăştinoasă şi să ne urmăm drumul spre coastă! Dar apele umflate ale râului ne închid drumul. Aş plăti cu greutatea ei în aur o plută care să ne transbordeze!

— De ce, înălțimea voastră, zise Wilson, nu ne dă ordinul de a construi noi o plută? Lemnul nu lipseşte.

— Nu, Wilson, răspunse Glenarvan. Doar acest Snowy nu-i un râu, ci un torent aproape de netrecut.

În acest moment, John Mangles, maiorul şi Paganel îl ajunseră pe Glenarvan. Tocmai examinaseră râul Snowy. Apele, crescute de ultimele ploi, se ridicaseră cu încă un picior. Ele formau un curent puternic. E imposibil de a te aventura pe aceste întinderi muginde şi desfăcute în mii de vâltori. John Mangles declară râul de netrecut şi adăugă:

— Dar nu trebuie să rămânem aici fără a încerca ceva. Ceea ce voiam să facem înaintea trădării lui Ayrton, e şi mai necesar după.

— Ce zici, John? întrebă Glenarvan.

— Zic că ajutoare ne trebuiesc urgent. Şi deoarece nu se poate merge la Twofold Bay, trebuie să mergem la Melbourne. Ne rămâne un cal: înălțimea voastră să mi-l dea şi mă voi duce eu acolo.

— Dar e o încercare primejdioasă, John, zise Glenarvan. Fără a vorbi de pericolele acestei călătorii de două sute de mile printr-un ținut necunoscut, cărările şi drumul trebuie să fie păzite de complicii lui Ben Joyce.

— O ştiu, *milord*, dar ştiu că şi situația nu se poate prelungi. Ayrton ne cerea opt zile de lipsă pentru a aduce oamenii Duncan-ului. Vreau ca peste şase zile să mă întorc pe malurile lui Snowy. Ei bine, ce ordonă înălțimea voastră?

— Înainte ca Glenarvan să hotărască, zise Paganel, trebuie să fac o observație. Să meargă cineva la Melbourne, da, dar aceste primejdii să-i fie rezervate lui John Mangles, nu. El e căpitanul *Duncan-ului* şi ca atare nu se poate expune. Eu mă voi duce în locul său.

— Bine, răspunse maiorul. Şi de ce ai fi dumneata, Paganel?

— Şi credeți, reluă Mac Nabbs, că mă sperii de un drum de două sute de mile, călare?

— Prieteni, zise Glenarvan, dacă unul din noi trebuie să se ducă la Melbourne, soarta să-l arate. Paganel, scrie numele noastre.

— Al dumneavoastră nu, *milord*, zise John Mangles. — Şi de ce? întrebă Glenarvan.

— Să vă despărțiți de lady Helena, dumneavoastră, a cărui rană nici nu e închisă!

— Glenarvan, zise Paganel, nu poți părăsi expediția. — Nu, reluă maiorul. Locul dumitale e aici, Edward, nu trebuie să pleci.

— Sunt primejdii, răspunse Glenarvan şi nu-mi voi lăsa partea altora. Scrie Paganel. Numele meu să fie amestecat cu numele camarazilor mei şi dea cerul să iasă cel dintâi!

Se înclinară înaintea acestei voințe. Numele lui Glenarvan a fost unit cu celelalte. Procedară la scos şi soarta se pronunță pentru Mulrady. Bravul matelot scoase un strigăt de mulțumire şi zise:

— *Milord*, sunt gata de plecare!

Glenarvan strânse mâna lui Mulrady. Apoi se întoarse la căruță, lăsând maiorului şi lui John Mangles paza taberei.

Lady Helena a fost înştiințată îndată de hotărârea luată de a se trimite un mesager la Melbourne şi de hotărârea soartei. Găsi pentru Mulrady cuvinte care merseră la inimă bunului marinar. Îl ştiau brav, inteligent, robust şi, cu adevărat, soarta nu putea să aleagă mai bine.

Plecarea lui Mulrady a fost fixată la ora opt, după scurtul crepuscul de seară. Wilson se însărcină cu pregătirea calului. A avut ideea de a-i schimba potcoava de la piciorul stâng şi de a o înlocui cu o potcoavă a cailor morți. Ocnaşii n-ar fi putut recunoaşte urmele lui Mulrady, nici de a le urma, nefiind călare.

Pe când Wilson se ocupa cu aceste amănunte, Glenarvan pregăti scrisoarea destinată lui Tom Austin, dar brațul său rănit îl jena şi îl însărcină pe Paganel să scrie în locul său. Savantul, absorbit de o idee fixă, părea străin de ceea ce se petrecea în jurul său. Trebuie spus că Paganel, în toată această succesiune de aventuri supărătoare, nu se gândea decât la documentul fals interpretat. Sucea cuvintele pentru a le smulge un nou înțeles şi rămase adâncit în prăpăstiile interpretării. Astfel, el nu auzi cererea lui Glenarvan şi acesta a fost nevoit s-o reînnoiască.

— Ah! Foarte bine, răspunse Paganel, sunt gata!

Şi tot vorbind, Paganel îşi pregătea maşinal carnetul. Rupse o foaie albă, apoi, cu creionul în mână, aştepta. Glenarvan începu să-i dicteze următoarele instrucțiuni:

— Ordin lui Tom Austin de a ieşi în larg fără întârziere şi

de a duce *Duncan-ul*...

Paganel isprăvea acest ultim cuvânt, când ochii i se îndreptară, din întâmplare, pe numărul din *Australian and New-Zealand Gazette*, care zăcea pe pământ. Jurnalul îndoit nu lăsa să se vadă decât ultimele două cuvinte ale titlului său. Creionul lui Paganel se opri şi Paganel păru că uită complet de Glenarvan, de scrisoare, de tot.

— Ei, Paganel, zise Glenarvan.

— Ah! strigă geograful, scoţând un strigăt.

— Ce ai? întrebă maiorul.

— Nimic! Nimic! răspunse Paganel.

Apoi, mai încet, el repetă: "Aland! Aland! Aland!" Se sculase. Apucase ziarul. Îl scutura, căutând a-şi opri cuvintele gata să-i scape de pe buze.

Lady Helena, Mary şi Robert Grant, Glenarvan îl priveau iară a înţelege nimic din această inexplicabilă agitaţie.

Paganel semăna cu un om pe care îl lovise o nebunie subită. Dar această stare de surescitare nervoasă nu dură. Se linişti încetul cu încetul, bucuria care îi strălucea în ochi se stinse, îşi reluă locul şi zise cu o voce liniştită:

— Sunt la ordinele dumitale, *milord*.

Glenarvan reluă dictarea scrisorii sale, care a fost definitiv făcută în aceşti termeni: „Ordin lui Tom Austin de a ieşi în larg fără întârziere şi de a duce *Duncan-ul* la 37° latitudine pe coasta orientală a Australiei."

— A Australiei? zise Paganel. Ah! Da! A Australiei. Apoi, isprăvi scrisoarea şi o dădu lui Glenarvan spre a o iscăli. Acesta, supărat de recenta lui rană, se descurcă, de bine de rău, cu această formalitate. Scrisoarea a fost închisă şi pecetluită. Paganel cu o mână pe care emoţia o făcea să tremure încă, puse următoarea adresă:

Tom Austin

Secund pe bordul iahtului Duncan, Melbourne.

Apoi părăsi căruţa, gesticulând şi repetând aceste cuvinte de neînţeles:

— Aland! Aland! Zealand!

Capitolul XXI. Patru zile

Restul zilei se scurse fără alt incident. Isprăviră pregătirile pentru plecarea lui Mulrady. Bravul matelot era fericit că dă înălţimii sale acest semn de devotament.

Paganel îşi recăpătase sângele rece. Privirea sa mai arăta încă o vie preocupare, dar părea hotărât s-o țină în taină. Avea fără îndoială motive puternice de a face astfel, căci maiorul îl auzea repetând aceste cuvinte, ca un om care se luptă cu el însuşi:

— Nu, nu! Nu mă vor crede! Şi dealtfel la ce bun? E prea târziu!

Această hotărâre luată, el dădu lui Mulrady indicațiile necesare pentru a ajunge la Melbourne şi, cu harta sub ochi, îi trasă itinerariul. Toate "tracks"urile, adică toate cărările câmpiei, se sfârşeau la drumul Lucknow. Acest drum, după ce cobora drept la sud până la coastă, făcea un ocol brusc spre Melbourne. Trebuia să-l urmeze necontenit şi să nu încerce a străbate de-a curmezişul un ținut puțin cunoscut. Nimic mai simplu. Mulrady nu se putea rătăci.

Cât despre primejdii, ele erau numai la câteva mile dincolo de tabără, unde Ben Joyce şi ceata sa trebuie să se fi pus la pândă. Odată trecut, Mulrady se însărcina să lase repede în urmă pe ocnaşi şi să termine cu bine importanta lui misiune.

La ora şase, cina a fost luată în comun. Cădea o ploaie torențială. Cortul nu mai oferea un adăpost îndestulător şi fiecare căutase refugiul în căruță. Lutul o ținea încleştată. Arsenalul se alcătuia din şapte carabine şi şapte revolvere şi permitea de a susține un asediu destul de lung, căci nici munițiile, nici proviziile nu lipseau. Or, în mai puțin de şase zile, *Duncan-ul* ar fi fost ancorat în golful Twofold. Douăzeci şi patru de ore după aceea, echipajul va fi pe celălalt țărm al râului Snowy şi dacă trecerea nu va fi încă posibilă, ocnaşii vor fi nevoiți să se retragă dinaintea unei forțe superioare. Dar înainte de toate, trebuia ca Mulrady să reuşească în periculoasa sa întreprindere.

La ora opt, noaptea deveni foarte întunecoasă. Aceasta era clipa plecării. Calul destinat lui Mulrady a fost adus. Picioarele sale, învelite în cârpe, din precauție, nu făceau nici un zgomot pe pământ. Animalul părea obosit şi, totuşi, de siguranța şi vigoarea picioarelor lui depindea scăparea tuturor. Maiorul sfătui pe Mulrady să-l cruțe din moment ce va scăpa de primejdia ocnaşilor! Era mai bine să întârzie cu o jumătate de zi, dar să ajungă cu bine.

John Mangles dădu matelotului său un revolver pe care-l încărcase cu cea mai mare grijă. Armă bună în mâna unui om care nu tremură, căci şase împuşcături izbucnind în

câteva secunde, pot mătura îndată un drum închis de răufăcători.

Mulrady încălecă.

— Iată scrisoarea pe care o vei da lui Tom Austin, îi zise Glenarvan. Să nu piardă nici o clipă! Să plece la Twofold Bay şi dacă nu ne găseşte acolo, dacă n-am putut trece Snowy, să vină spre noi fără întârziere! Acum du-te, bravul meu matelot şi Dumnezeu să te conducă!

Glenarvan, lady Helena, Mary Grant, toți strânseră mâna lui Mulrady.

— Adio, *milord*, zise el cu voce calmă şi dispăru îndată.

În acest moment, vijelia îşi îndoia violența. Crengile înalte ale eucalipților sunau în umbră cu o sonoritate mută. Călătorii, după plecarea lui Mulrady, se ghemuiră în căruță. Maiorul şi John Mangles vegheau afară. Ei încercau să străpungă cu privirea bezna, căci urechea nu putea distinge nimic în zgomotul provocat de furtună. Totuşi, uneori se făcea linişte. Maiorul şi John Mangles ascultau cu atenție. În timpul unuia dintre aceste răgazuri, un şuier ascuțit ajunse până la ei. John Mangles se duse repede la maior şi-i zise:

— Ai auzit?

— Da, zise Mac Nabbs. E un om sau un animal!...

— Un om, răspunse John Mangles.

Apoi, ascultară amândoi. Inexplicabila şuierătură se reînnoi deodată şi ceva ca o detunătură îi răspunse, dar foarte slab, căci furtuna mugea atunci cu o nouă violență. Mac Nabbs şi John Mangles nu se puteau auzi.

În acel moment, perdelele de piele se ridicară şi Glenarvan veni la cei doi tovarăşi ai săi. Auzise, ca şi ei, această şuierătură sinistră şi detunătura care ajunsese până sub coviltir.

— În ce direcție? întrebă el.

— Acolo, zise John, arătând în direcția luată de Mulrady.

— La ce distanță?

— Trebuie să fie la cel puțin trei mile, răspunse Mangles.

— Haidem! zise Glenarvan aruncându-şi carabina pe umeri.

— Să nu mergem! răspunse maiorul. E o cursă pentru a ne depărta de căruță.

— Şi dacă Mulrady a căzut sub loviturile acestor mizerabili? reluă Glenarvan care apucă mâna lui Mac Nabbs.

— O vom şti mâine, răspunse maiorul, ferm hotărât să-l împiedice pe Glenarvan de a comite o inutilă imprudență.

— Nu puteți părăsi tabăra, *milord*, zise John, mă voi duce singur.

— Nici asta! reluă Mac Nabbs cu energie. Voiți deci ca să fim uciși unul câte unul, să ni se scadă forțele, să fim la discreția acestor răufăcători? Dacă Mulrady a fost victima lor, e o nenorocire pe care nu trebuie s-o mărim cu o alta.

Glenarvan nu voia să se supună. Se ducea si venea împrejurul căruței. Întindea urechea la cel mai mic zgomot. Încerca să străpungă cu privirea bezna opacă. Gândul de a şti pe unul din ai săi lovit mortal, părăsit, fără ajutoare, chemându-i în zadar pe cei pentru care se jertfise îl tortura. Mac Nabbs nu ştia dacă va reuşi să-l oprească.

— Edward, îi zise el, liniştește-te. Ascultă un prieten. Gândeşte-te la lady Helena, la Mary Grant, la toți acei care rămân! Dealtfel, unde vrei să te duci? Unde să-l regăseşti pe Mulrady?

În acest moment şi ca un răspuns maiorului, se auzi un țipăt disperat.

— Ascultați! zise Glenarvan.

Acest țipăt venea din aceeaşi direcție în care izbucnise detunătura la mai puțin de un sfert de milă. Glenarvan, dându-l la o parte pe Mac Nabbs, înaintă pe cărare, când la trei sute de paşi de căruță se auziră aceste cuvinte:

— Ajutor! Ajutor!

Era o voce plângătoare şi disperată. John Mangles şi maiorul se repeziră în direcția aceea. După câteva clipe zăriră de-a lungul unui tufiş o formă omenească ce se târa şi scotea gemete lugubre. Mulrady era acolo rănit, în agonie, poate; când tovarăşii săi îl ridicară, îşi simțiră mâinile ude de sânge.

Ploaia se întețea şi vântul se dezlănțuia în crengile copacilor uscați. Glenarvan, maiorul şi John Mangles transportară corpul lui Mulrady prin mijlocul vijeliei. La sosirea lor la căruță, toți se sculară. Paganel, Robert, Wilson, Olbinett părăsiră căruța şi lady Helena cedă compartimentul său sărmanului Mulrady. Maiorul scoase haina matelotului din care curgeau şiroaie de sânge şi apă. Îi descoperi rana. Nenorocitul avea în partea dreaptă o lovitură de pumnal.

Mac Nabbs îl pansă cu îndemânare. Nu putea spune dacă arma atinsese organe principale. Un şiroi de sânge stacojiu şi sacadat curgea din rană; paloarea, leşinul rănitului dovedeau că fusese grav atins. Maiorul aşează pe orificiul rănii, pe care o spălă cu apă proaspătă, un tampon gros de iască, apoi bucăți de scame strânse cu un bandaj.

Reuşi să oprească hemoragia. Mulrady a fost aşezat pe partea corespunzătoare rănii, cu capul şi pieptul ridicate şi lady Helena îi dădu de băut câteva înghiţituri.

După un sfert de oră, rănitul, nemişcat până atunci, făcu o mişcare. Ochii i se întredeschiseră. Buzele sale murmurară cuvinte fără şir şi maiorul, apropiind de el urechea, îl auzi repetând:

— *Milord*... scrisoarea... Ben Joyce...

Maiorul repetă aceste cuvinte şi-şi privi tovarăşii. Ce voia să spună Mulrady? Ben Joyce îl atacase pe matelot, dar de ce? Numai cu scopul de a-l opri, de a-l împiedica să ajungă la *Duncan*? Această scrisoare... Glenarvan căută buzunarele lui Mulrady. Scrisoarea adresată lui Tom Austin nu se mai găsea...

Noaptea trecu în nelinişte. Se temeau în fiecare clipă ca rănitul să nu moară. O febră arzătoare îl mistuia. Lady Helena şi Mary Grant, ca două surori de caritate, nu-l părăsiră.

În zori, John Mangles, Paganel şi Glenarvan se duseră până la locul unde avusese loc atacul. Acolo, două cadavre zăceau pe pământ, lovite de gloanţele lui Mulrady. Unul era cadavrul fierarului din Black Point. Faţa, descompusă de moarte, era oribilă. Glenarvan nu-şi duse mai departe investigaţiile. Prudenţa îi interzicea să se depărteze. Se întoarse la căruţă, foarte absorbit de gravitatea situatei.

— Nu te poţi gândi să trimiţi alt mesager la Melbourne, zise el.

— Totuşi, trebuie, *milord*, răspunse John Mangles şi voi încerca să mă duc eu acolo unde matelotul n-a reuşit.

— Nu, John. N-ai măcar un cal cu care să parcurgi aceste două sute de mile!

Într-adevăr, calul lui Mulrady nu mai reapăruse.

— Orice s-ar întâmpla, reluă Glenarvan, nu ne vom mai despărţi. Să aşteptăm opt zile, cincisprezece zile, pentru ca apele râului Snowy să-şi reia nivelul lor normal. Vom ajunge atunci la Twofold mergând cu încetul şi de acolo vom trimite *Duncan-ului*, pe o cale mai sigură, ordinul de a veni la coastă.

— E singura hotărâre de luat, răspunse Paganel. Glenarvan avea de două ori dreptate: mai întâi de a interzice orice tentativă izolată; apoi de a aştepta cu răbdare pe malurile lui Snowy o trecere practicabilă.

Mulrady îşi reveni curând în simţiri. Prima lui grijă a fost să-l cheme pe lord Glenarvan, sau în lipsa lui pe maior,

căruia ţinu neapărat să-i vorbească. Atunci când veni şi Glenarvan, maiorul îi povesti pe scurt ce aflase de la Mulrady.

Părăsind tabăra, Mulrady urmă una din cărările arătate de Paganel. El se grăbea, atâta cât îi dădea voie întunericul nopţii. După cum credea, trecuse cam vreo două mile, când mai mulţi oameni — cinci, credea el — se aruncară înaintea calului său. Animalul dădu înapoi. Mulrady. apucă revolverul şi trase. I se păru că doi oameni cădeau. La lumina detunăturii, îl recunoscu pe Ben Joyce. Dar aceasta a fost totul. Nu a avut timp să-şi descarce în întregime arma. O lovitură violentă i se dădu în partea dreaptă şi căzu. Totuşi, nu-şi pierduse de tot cunoştinţa. Ucigaşii îl credeau mort. Simţea că-l căutau. Apoi, aceste cuvinte au fost pronunţate:

"— Am găsit scrisoarea, zise unul dintre ocnaşi." "— Dă-o, răspunse Ben Joyce şi acum *Duncan-ul* e al nostru!"

La această parte a povestirii lui Mac Nabbs, Glenarvan nu-şi putu opri un strigăt. Mac Nabbs continuă:

"— Acum, voi ceilalţi, reluă Ben Joyce, prindeţi calul. Peste două zile voi fi la bordul *Duncan-ului*, peste şase, în golful Twofold. Acolo e întâlnirea. Ceata lordului va fi încă blocată în mlaştinile lui Snowy. Treceţi râul pe podul Kemple-Pier, ajungeţi la coastă şi aşteptaţi-mă. Voi găsi mijlocul de a vă urca Ia bord. Odată echipajul pe mare, cu o corabie ca *Duncan-ul*, vom fi stăpânii Oceanului Indian."

"— Ura, trăiască Ben Joyce!" strigară bandiţii. Calul lui Mulrady a fost adus şi banda se ducea în sud-est spre Snowy River.

Mulrady cu toate că era grav rănit, a avut puterea de a se târî până la trei sute de paşi de tabără de unde l-am luat aproape mort. Iată, zise Mac Nabbs, povestea lui Mulrady. Veţi înţelege acum de ce curajosul matelot ţinea atâta să vorbească.

Această revelaţie îngrozi pe Glenarvan şi pe ai săi. — Piraţi! Piraţi! strigă Glenarvan. Echipajul meu masacrat! *Duncan-ul* meu în mâna acestor bandiţi!

— Da! Căci Ben Joyce va surprinde corabia, răspunse maiorul şi atunci...

— Ei bine! Trebuie să ajungem la coastă înaintea acestor mizerabili, zise Paganel.

— Dar cum să trecem Snowy? întrebă Wilson.

— Ca şi ei, răspunse Glenarvan. Trec ei pe podul Kemple-Pier, trecem şi noi.

— Dar Mulrady ce va deveni? întrebă lady Helena.

— Îl vom duce! Pot lăsa echipajul meu fără apărare, trupei lui Ben Joyce?

Ideea de a trece Snowy pe podul Kemple-Pier era bună, dar îndrăzneață. Ocnașii se puteau așeza pe acest pod și să-l apere. Vor fi cel puțin treizeci contra șapte! Dar sunt momente în care nu te gândești, în care trebuie să mergi orice s-ar întâmpla.

— *Milord*, zise atunci John Mangles, înainte de a risca ultima noastră șansă, înainte de a ne aventura spre acest pod, e prudent de a-l recunoaște. Mă însărcinez cu aceasta.

— Te însoțesc, John, răspunse Paganel.

John Mangles și Paganel se pregăteau să plece. Trebuiau să coboare Snowy, să-i urmeze malurile până în locul în care vor întâlni podul semnalat de Ben Joyce, și să se păzească de bandiții care trebuiau să cutreiere malurile. Deci, asigurați cu provizii și arme, cei doi curajoși tovarăși plecară, dispărând îndată în mijlocul marilor trestii ale râului.

În timpul zilei, îi așteptară; seara venită, tot nu se întoarseră. Temerile au fost foarte mari. În sfârșit, către ora unsprezece, Wilson le semnală întoarcerea. Paganel și John Mangles erau obosiți de truda unui marș de zece mile.

— Există podul? întrebă Glenarvan, repezindu-se înaintea lor.

— Da, un pod de liane, zise John Mangles. Ocnașii l-au trecut, într-adevăr. Dar...

— Dar... zise Glenarvan care presimțea o nouă nenorocire.

— L-au ars după trecerea lor! răspunse Paganel.

Capitolul XXII. Eden

Nu trebuiau să deznădăjduiască. Dacă podul Kemple-Pier era distrus, trebuiau să treacă Snowy cu orice preț și să întreacă banda lui Ben Joyce pe țărmurile lui Twofold Bay. Așa că nu pierdură timpul în cuvinte zadarnice și a doua zi, 16 ianuarie, John Mangles și Glenarvan se duseră să observe râul, pentru a organiza trecerea.

Apele tumultuoase și umflate de ploi nu coborau. Ele se învârteau cu o furie de nedescris. A le înfrunta însemna să-ți riști viața. Glenarvan, cu brațele încrucișate, având capul plecat, rămânea nemișcat.

— Vreți să încerc să ajung la celălalt țărm, înot? zise John

Mangles.

— Nu John, răspunse Glenarvan, reținând pe îndrăznețul tânăr, aşteaptă.

Şi amândoi se întoarseră în tabără. Ziua se petrecu în cea mai mare neliniște. De zece ori, Glenarvan se întoarse la Snowy. Căuta să combine vreun plan îndrăzneț pentru a-l trece. Dar în zadar. Un torent de lavă dacă ar fi curs între țărmurile sale, n-ar fi fost mai grozav.

În timpul acestor lungi ore pierdute, lady Helena, sfătuită de maior, ajuta pe Mulrady cu îngrijirile cele mai atente. Matelotul se simțea revenind la viață. Mac Nabbs îndrăznea să afirme că nici un organ principal nu îi fusese vătămat. Pierderea sângelui ajungea să explice slăbiciunea bolnavului. Astfel, rana sa închisă, hemoragia oprită, nu mai aştepta decât de la timp şi odihnă completa vindecare. Lady Helena ceruse ca dânsul să ocupe primul compartiment al căruței. Cea mai mare grijă a lui Mulrady era de a crede că scăparea sa putea să-l întârzie pe Glenarvan şi trebui să i se promită că-l vor lăsa în tabără în paza lui Wilson, dacă trecerea lui Snowy ar fi devenit cu putință.

Din nenorocire, această trecere nu a fost posibilă nici în acea zi, nici a doua zi, 17 ianuarie. Văzându-se oprit, Glenarvan dispera. Lady Helena şi maiorul încercau, în zadar, să-l liniştească, să-l încurajeze. Dar cum să-l liniştească, dacă în acel moment poate, Ben Joyce era la bordul iahtului? Când *Duncan-ul*, ridicând ancorele, se grăbea să ajungă pe acea coastă funestă şi când fiecare oră îl apropia de ea?!

John Mangles resimțea în inima sa toate neliniştile lui Glenarvan. Voind cu orice preț să învingă obstacolul, el construi o plută cu mari bucăți de scoarță de gumieri. Aceste plăci, foarte uşoare, erau legate cu scânduri şi formau un vas destul de fragil. Căpitanul şi matelotul încercară plăpânda plută în timpul zilei de 18 ianuarie. Făcură tot ce puteau dibăcia, puterea şi curajul. Dar abia era mânată în curent şi ea se răsturnă; erau să plătească scump, cu viața, temerara expediție. Pluta, târâtă în vâltoare, dispăru. John Mangles şi Wilson nu făcuseră nici cincisprezece metri pe acest râu umflat de ploi şi de topirea zăpezilor, care măsura o lățime de o milă.

Zilele de 19 şi 20 ianuarie trecură în această situație. Maiorul şi Glenarvan se duseră cinci mile în susul lui Snowy fără a găsi un vad. Peste tot aceeaşi furie a apelor, aceeaşi

iuțeală năvalnică. Tot povârnișul meridional al Alpilor australieni își vărsa în această mică albie imensele lichide.

Trebuiau să renunțe la speranța de a salva *Duncanul*. Cinci zile se scurseră de la plecarea lui Ben Joyce. Iahtul trebuia să fie în acest moment pe coastă, în mâna bandiților.

Totuşi, era imposibil ca această stare să se prelungească. Creşterile temporare se epuizează repede, în raport cu violența lor. Într-adevăr, Paganel constată, în ziua de 21, că apele începeau să scadă. Comunică lui Glenarvan rezultatul observațiilor sale.

— Ce importanță mai au acum? răspunse Glenarvan, e prea târziu!

— Acesta nu-i un motiv pentru a ne prelungi şederea aici, replică maiorul.

— Într-adevăr, răspunse John Mangles, cred că mâine trecerea va fi cu putință.

— Şi aceasta va salva nenorocitul echipaj? strigă Glenarvan.

— Înălțimea voastră să mă asculte, reluă John Mangles. Îl cunosc pe Tom Austin. A trebuit să execute ordinul dumneavoastră şi să plece de îndată ce-i va fi fost cu putință. Dar cine ne spune că avariile sale vor fi fost reparate la venirea lui Ben Joyce la Melbourne? Şi dacă iahtul n-a putut ieşi în larg, dacă a suferit o zi, două zile, întârziere?

— Ai dreptate, John, răspunse Glenarvan. Trebuie să ajungem la golful Twofold. Nu suntem decât la treizeci şi cinci de mile de Delegete!

— Da, zise Paganel şi în acest oraş vom găsi repede mijloace de transport. Cine ştie dacă nu vom sosi la timp pentru a preveni o nenorocire?

— Să plecăm! strigă Glenarvan.

Îndată, John Mangles şi Wilson începură să construiască o plută marc. Experiența dovedise că bucățile de scoarță nu puteau rezista violenței torentului. John doborî nişte trunchiuri de gumieri din care făcu o plută grosolană, dar solidă. Această muncă a fost grea şi ziua se scurse fără ca pluta să fie terminată. N-a fost isprăvită decât a doua zi.

Atunci, apele lui Snowy coborâseră simțitor. Torentul redevenea râu, cu ape repezi, e adevărat. Totuşi, mergând pieziş, stăpânindu-l într-o oarecare măsură, John spera să ajungă la țărmul opus.

La amiază, se îmbarcară provizii atât cât putea duce fiecare pentru un drum de două zile. Restul a fost părăsit,

împreună cu căruța şi cortul. Mulrady era destul de bine pentru a putea fi dus; însănătoşirea lui progresa cu paşi repezi.

La ora unu, se aşezară pe pluta pe care o frânghie o oprea de țărm. John Mangles aşezase la cârmă un fel de vâslă pe care o încredințase lui Wilson şi care trebuia să susțină aparatul contra curentului şi să-i scadă abaterea din drum. Cât despre el, stătea în picioare în partea de dinapoi şi trebuia să îndrepte pluta cu ajutorul unei lopeți grosolane. Lady Helena şi Mary Grant ocupau centrul plutei, lângă Mulrady. Glenarvan, maiorul, Paganel şi Robert îi înconjurară, gată să-i ajute:

— Suntem gata, Wilson? îl întrebă John Mangles pe matelotul său.

— Da, căpitane, răspunse Wilson, apucând vâsla.

— Atenție şi susține-ne împotriva curentului.

John Mangles dezlegă frânghia şi cu o împunsătură repezi pluta în apele lui Snowy. Totul merse bine pe o întindere de vreo treizeci de metri. Wilson rezista curentului. Dar după puțin, ambarcațiunea a fost luată de vâltoare; ea se învârti fără ca vâslele s-o fi putut menține în linie dreaptă. Cu toate sforțările lor, Wilson şi John Mangles se găsiră aşezați într-o poziție inversă, ceea ce făcu imposibilă acțiunea vâslelor. Trebuiră să se resemneze: Nu era nici un mijloc de a opri această mişcare a plutei. Ea se învârtea cu o iuțeală vertiginoasă.

Pluta înaintase până în mijlocul râului. Ea se găsea la o jumătate de milă în josul punctului de plecare. Acolo, curentul avea o iuțeală extremă şi cum se opreau vâltorile, pluta avea puțină stabilitate.

John şi Wilson îşi reluară vâslele şi reuşiră să dea o direcție oblică. Manevra putu să-i apropie pe țărmul stâng. Nu mai erau decât la o sută de metri, când vâsla lui Wilson se rupse. Pluta nesusținută era târâtă. John voi să reziste, cu riscul de a-şi rupe vâsla. Wilson, cu mâinile sângerânde, îşi uni sforțările cu ale sale. În sfârşit, reuşiră şi pluta, după o traversare care dură mai mult de o jumătate de oră, se izbi de povârnişul stâncos al țărmului. Izbitura a fost violentă; trunchiurile se dezlegară şi apa pătrunse vâjâind. Călătorii n-avură decât timpul de a se agăța de tufişurile care stăteau povârnite. Scoaseră din apă pe Mulrady şi pe cele două femei pe jumătate ude. După puțin, toată lumea era scăpată, dar cea mai mare parte din proviziile îmbarcate şi din arme,

exceptând arma maiorului, a fost luată de curent, împreună cu sfărâmăturile plutei.

Râul era trecut. Mica ceată se găsea aproape fără resurse la treizeci şi cinci de mile de Delegete, în mijlocul deşerturilor necunoscute ale frontierei victoriene. Acolo nu se întâlnesc nici colonişti şi nici squatteri, căci regiunea e locuită numai de jefuitori.

Se hotărî plecarea fără întârziere. Mulrady văzu că ar fi putut să-şi împiedice tovarăşii de a pleca şi de aceea ceru să rămână, ba chiar singur, pentru a aştepta ajutoare din Delegete. Glenarvan refuză. Nu putea ajunge la Delegete înainte de trei zile, la coastă înainte de cinci, adică la 26 ianuarie. Or, de la 16, *Duncan-ul* părăsise Melbourne. Ce importanţă aveau acum câteva ore de întârziere?

— Nu, prietene, zise el, nu vreau să părăsesc pe nimeni. Să facem o targă şi te vom purta rând pe rând.

Targa a fost făcută cu ajutorul ramurilor de eucalipt şi, cu voie, fără voie, Mulrady trebui să se aşeze pe ea. Glenarvan voi să fie primul care să-şi ducă matelotul. Apucă targa de un capăt, Wilson de altul şi porniră la drum.

Ce privelişte tristă şi ce rău se termina această călătorie aşa de bine începută! Nu se mai duceau în căutarea căpitanului Grant. Acest continent, în care el nici nu era, în care nu fusese niciodată, ameninţa să fie fatal acelora care-i căutau urmele.

Seara, după cinci mile numai, poposiră sub un mănunchi de gumieri. Restul proviziilor, scăpate din naufragiu, a format masa de seară. Dar nu trebuiau să se mai bizuie decât pe carabina maiorului.

Noaptea a fost grea; ploaia interveni, iar ziua părea că nu mai vine. Începură din nou să meargă şi maiorul nu găsi ocazia să tragă nici o împuşcătură. Din fericire, Robert descoperi un cuib de dropii şi în acest cuib, douăsprezece ouă mari, pe care Olbinett le coapse în cenuşă caldă. Aceasta alcătui, împreună cu câteva plante comestibile care creşteau în fundul unei văi, tot dejunul din 22 ianuarie.

În ziua de 23, călătorii obosiţi, dar energici, se puseră din nou la drum. După ce ocoliră baza muntelui, au traversat lungi livezi a căror iarbă părea făcută din plăcile cărnoase ale gurii balenelor. Erau ca un mănunchi de vergi de fier ascuţite, ca un amestec de baionete tăioase, în care drumul trebui să fie deschis când cu toporul, când cu focul.

În acea dimineaţă, nu a fost vorba de dejun. Nimic mai

arid ca această regiune semănată cu sfărâmături de cuarț. Nu numai foamea, ci şi setea se făcu în curând simțită. Glenarvan şi ai săi abia făceau o jumătate de milă pe oră. Dacă lipsa de apă şi de alimente s-ar fi prelungit până seara, ei ar fi căzut în drum pentru a nu se mai ridica.

Dar când omului îi lipseşte totul, când se vede fără mijloace, când crede că clipa morții a venit, atunci se manifestă intervenția Providenței. Aceasta oferi apa în "cephalote", un fel de păhărele umplute cu un binefăcător lichid şi care spânzurau de ramurile arbuştilor coraliformi. Îşi potoliră setea şi simțiră viața reînsuflețind în trupurile lor.

Vegetația este aceea care susține pe indigeni când vânatul, insectele şi şerpii lipsesc. Paganel descoperi în albia secată a unui râu, o plantă ale cărei excelente proprietăți îi fuseseră adesea descrise de unul din colegii săi de la Societatea de geografie. Aceasta era "nardu", o criptogramă din familia marsileaceelor, aceeaşi plantă care a prelungit viața lui Burke şi a lui King, în deşerturile din interior. Sub frunzele asemănătoare celor ale trifoiului, creşteau spori uscați. Aceşti spori mari ca o linte, au fost sfărâmați între două pietre şi, astfel au obținut un fel de făină. Au făcut o pâine care linişti torturile foamei. Această plantă se găsea din abundență. Olbinett putu, deci, să strângă o mare cantitate şi hrana a fost asigurată pentru mai multe zile.

A doua zi, 24 ianuarie, Mulrady a făcut o parte a drumului pe jos. Rana era în întregime cicatrizată. Oraşul Delegete nu mai era decât la zece mile şi seara poposiră la 149° longitudine pe chiar frontiera Noii Galii de sud.

O ploaie măruntă şi pătrunzătoare cădea de câteva ore. Adăpostul le-ar fi lipsit, dacă, din întâmplare, John Mangles n-ar fi descoperit o colibă părăsită şi dărăpănată. Trebuiră să se mulțumească cu acest mizerabil bordei de crengi şi paie. Wilson voi să aprindă focul pentru a prepara pâinea de nardu şi se duse să strângă uscături. Dar nu putu aprinde lemnul. Marea cantitate de materii aluminoase pe care le cuprindea, împiedica orice combustie. Acesta era lemnul necombustibil pe care Paganel îl citase în ciudata nomenclatură a produselor australiene.

Trebuiră să se lipsească deci de foc şi de pâine şi au fost nevoiți să adoarmă în haine umede, pe când păsările răzătoare, ascunse în crengile înalte, păreau că-şi bat joc de aceşti nenorociți călători.

Totuşi, Glenarvan se apropia de sfârşitul suferințelor. Era

şi timpul. Tinerele femei făceau eroice sforţări, dar puterile li se duceau, din oră în oră. Se târau, nu mai mergeau.

A doua zi, plecară în zori. La ora unsprezece apăru Delegete, în comitatul Wellesley, la cincizeci de mile de golful Twofold. Acolo, mijloacele de transport au fost repede organizate. Simţindu-se aşa de aproape de coastă, speranţa reveni în inima lui Glenarvan. Poate va întrece *Duncan-ul*! În douăzeci şi patru de ore, va fi ajuns la golf.

La amiază, după o masă întăritoare, călătorii, aşezaţi într-o trăsură, părăsiră oraşul Delegete în galopul a cinci cai viguroşi. Surugiii, stimulaţi de promisiunea unui bacşiş princiar, zburau cu trăsura pe un drum bine întreţinut. Ei nu pierdeau nici două minute la popasurile care se succedau din zece în zece mile. Părea că Glenarvan le comunicase graba care-l mistuia.

Toată ziua şi toată noaptea alergară astfel, făcând şase mile pe oră. A doua zi, în zori, un surd murmur vesti apropierea Oceanului Indian. Trebuiră să

ocolească golful pentru a atinge ţărmul la paralela 37°, tocmai în punctul în care Tom Austin trebuia să aştepte sosirea călătorilor.

Când apăru marea, toate privirile se îndreptară către larg, cercetând spaţiul. *Duncan-ul*, printr-un miracol al Providenţei, era oare acolo, aşa cum fusese cu o lună înainte la capul Corrientes, pe coasta argentiniană?

Nu se văzu nimic. Cerul şi apa se confundau întrun acelaşi orizont. Nici o pânză nu însufleţea vasta întindere a oceanului. Mai rămânea o speranţă. Poate că Tom Austin crezuse că trebuie să ancoreze în golful Twofold, căci marea era rea şi o corabie nu putea fi în siguranţă în asemenea locuri.

— La Eden! zise lord Glenarvan.

Îndată, trăsura reluă drumul circular care prelungea ţărmurile golfului şi se îndreptă către orăşelul Eden, la 5 mile depărtare.

Surugiii se opriră nu departe de farul care semnalează intrarea portului. Câteva corăbii erau ancorate în radă, dar nici una nu desfăşura pavilionul navei din Malcolm.

Glenarvan, John Mangles, Paganel coborâră din trăsură, alergară la vamă, întrebară funcţionarii şi consultară sosirile din ultimele zile. Nici o corabie nu intrase în golf de o săptămână.

— Poate că am ajuns înaintea lui! zise Glenarvan care nu

voia să deznădăjduiască.

John Mangles clătină capul. El îl cunoştea pe Tom Austin. Secundul său n-ar fi întârziat niciodată cu zece zile executarea unui ordin.

— Vreau să ştiu totul, zise Glenarvan. E mai bună siguranța decât îndoiala.

Un sfert de oră după aceea, o telegramă era trimisă la Melbourne. Apoi, călătorii se duseră la hotelul *Victoria*. La ora două, o depeşă telegrafică a fost remisă lordului Glenarvan. Ea era scrisă în aceşti termeni: *Lord-ului Glenarvan, Eden, Twofold Bay*.

Duncan-ul a plecat de la 18 curent pentru destinație necunoscută. J. Andrew. S.B.

Depeşa căzu din mâinile lui Glenarvan. Nici o îndoială! Cinstitul iaht scoțian căzuse în mâinile lui Ben Joyce, devenise o corabie de pirați!

Aşa se terminase trecerea Australiei, începută sub auspicii prielnice. Urmele căpitanului Grant şi ale naufragiaților păreau să fie pentru totdeauna pierdute; acest insucces costa viața unui întreg echipaj; lordul Glenarvan cădea înfrânt în luptă.

PARTEA a III-a OCEANUL PACIFIC

Capitolul I. Macquarie

Dacă, vreodată, căutătorii căpitanului Grant ar fi trebuit să dispere, nu era oare în momentul în care le lipsea totul? În care parte a lumii să încerce o nouă expediție? Cum să exploreze ținuturi noi? *Duncan-ul* nu mai exista, iar repatrierea imediată era cu neputință. Întreprinderea eşuase. Nereuşită! Cuvânt trist, care n-are răsunet într-o inimă bravă. Totuşi sub loviturile fatalității, Glenarvan era nevoit să-şi recunoască neputința de a mai continua frumoasa încercare.

Mary Grant nu mai avu curajul să pronunțe numele tatălui ei. Îşi ascunse suferințele, gândindu-se la nenorocitul echipaj ce pierise, încercă să consoleze pe lady Glenarvan, după ce ea însăşi primise atâtea mângâieri. Mary Grant vorbi prima de reîntoarcerea în Scoția. Văzând-o aşa de curajoasă, aşa de resemnată, John Mangles o admiră. El voi să mai

spună un ultim cuvânt în favoarea căpitanului, însă Mary îl opri cu o privire, iar mai târziu îi zise:

— Nu, domnule John, să ne gândim la cei care s-au devotat pentru aceasta. Lord Glenarvan trebuie să se întoarcă în Europa!

— Aveți dreptate, miss Mary, răspunse John Mangles, trebuie să se întoarcă. De asemenea, trebuie ca autoritățile engleze să fie informate de soarta *Duncan-ului*. Dar nu pierdeți speranța. Decât să părăsesc cercetările începute le voi relua singur. Voi regăsi pe căpitanul Grant sau voi pieri şi eu!

John Mangles îşi lua un angajament serios. Mary strânse mâna tânărului căpitan. De partea lui John Mangles era devotamentul întregii sale vieți, din partea lui Mary, o recunoştință nestrămutată.

În timpul zilei, plecarea a fost hotărâtă în mod sigur. Se hotărâră să ajungă la Melbourne Fără nici o întârziere. A doua zi, John se duse să se informeze de corăbiile gata de plecare. Socotea să găsească comunicații neîntrerupte între Eden şi capitala Victoria.

Aşteptările sale au fost înşelate. Corăbiile erau rare. Trei sau patru bastimente, ancorate în golful Twofold, compuneau toată flota comercială a locului. Nici unul cu destinația spre Melbourne, nici spre Sydney, nici spre Pointe de Galles. Or, numai în aceste trei porturi ale Australiei, Glenarvan ar fi găsit vapoare în curs de încărcare pentru Anglia. Într-adevăr, *Peninsular Oriental Steam Navigation Company* are o linie regulată de pacheboturi între aceste puncte şi metropolă.

În această încurcătură, ce era de făcut? Să aştepte o corabie? Puteau să zăbovească mult, căci golful Twofold e puțin frecventat. Câte bastimente nu trec prin larg, fără să ancoreze prin aceste locuri!

După reflecții şi discuții îndelungate, Glenarvan era aproape hotărât să ajungă la Sydney prin drumurile de pe coastă, când Paganel propuse ceva la care nimeni nu se aştepta.

Geograful cercetase şi el golful Twofold. Ştia că mijloacele de transport pentru Sydney şi Melbourne lipsesc. Însă, din cele trei vapoare staționate în radă, unul se pregătea de plecare pentru Auckland, capitala insulei Ikana Maui, din nordul Noii Zeelande. Or, Paganel propuse să se închirieze bastimentul în cauză şi să se îndrepte spre Auckland, de unde va fi uşor să se întoarcă în Europa, cu vapoarele

companiei peninsulare.

Propunerea a fost serios discutată. Paganel, dealtfel, nu desfăşura acele argumente, în care de obicei era atât de priceput. Se mărgini să dea ideea şi să adauge că traversarea nu va dura mai mult de cinci sau şase zile. Într-adevăr, distanța care desparte Australia de Noua Zeelandă nu este decât de vreo mie de mile.

Printr-o coincidență ciudată, Auckland era situat exact pe a treizeci şi şaptea paralelă de pe coasta Araucaniei, pe care drumeții o căutau cu încăpățânare. Desigur geograful, fără a putea fi învinuit de parțialitate, ar fi putut trage din acest fapt un argument favorabil propunerii sale. Era, întradevăr, o ocazie potrivită de a vizita meleagurile Noii Zeelande.

Totuşi, Paganel nu se va folosi de acest argument. După două greşeli succesive, nu voia, fără îndoială, să mai hazardeze o a treia interpretare a documentului. Dealtfel ce-ar fi dedus? Era zis, într-un chip hotărât, că un "continent" şi nu o insulă servise de refugiu căpitanului Grant. Or, Noua Zeelandă, nu era decât o insulă. Această concluzie părea decisivă. Orice ar fi, pentru acest motiv şi pentru un oarecare altul, Paganel nu alătură nici o idee de explorare nouă la propunerea de a se îndrepta spre Auckland. Adăugă numai că între acest punct şi Marea Britanie existau comunicații regulate şi că ar fi uşor să profite de ele.

John Mangles sprijini propunerea lui Paganel. El era pentru adoptarea ei, căci nu puteau aştepta sosirea problematică a unei corăbii în golful Twofold. Dar înainte de a se lua hotărârea, socoti că e bine să viziteze bastimentul semnalat de geograf. Glenarvan, maiorul, Paganel, Robert şi dânsul luară o barcă şi din câteva lovituri de ramă, acostară la corabia ancorată la vreo patru sute de metri de chei.

Era un bric de două sute cincizeci de tone, numit *Macquarie*, care făcea comunicația între diferite porturi ale Australiei şi ale Noii Zeelande. Căpitanul sau mai bine zis "master"-ul primi destul de grosolan pe vizitatori. Văzură că au de-a face cu un om fără educație, că manierele lui nu se deosebeau cu mult de cele ale mateloților săi în număr de cinci. O față tăbăcită şi roşcovană, mâini grosolane, un nas turtit, un ochi chior, buze arse de pipă şi aerul brutal făceau din Will Halley un personaj nesuferit. Nu mai puteau să stea însă la alegere, şi pentru o călătorie de câteva zile nu era nevoie de atâta cercetare.

— Ce vreți? întrebă Will Halley pe necunoscuții care treceau bordul corăbiei sale.

— Dumneavoastră sunteți căpitanul? răspunse John Mangles.

— Da, eu sunt, zise Halley. Ce poftiți?

— *Macquarie* încarcă pentru Auckland?

— Da. Dar ce este?

— Ce duce cu el?

— Tot ce se vinde şi tot ce se cumpără. Dar ce este? — Când pleacă?

— Mâine, cu mareea de prânz. Ei şi?

— Nu ia pasageri?

— După cum vor fi şi pasagerii şi dacă se vor mulțumi cu regimul de pe bord.

— Îşi vor aduce proviziile lor.

— După aceea?

— După aceea?

— Da. Câți sunt?

— Nouă, între care două doamne.

— N-am cabine separate.

— Ne vom mulțumi cu cabina comună, care va fi lăsată la dispoziția noastră.

— Şi apoi?

— Primiți? zise John Mangles, pe care mofturile căpitanului nu-l încurcau deloc.

— Vom vedea, răspunse patronul lui *Macquarie*. Will Halley se învârti de vreo două ori, lovind puntea cu marile lui botine țintuite, apoi se întoarse brusc spre John Mangles.

— Cât plătiți?

— Cât ceri? răspunse John.

— Cincizeci de lire.

Glenarvan făcu un semn de învoială.

— Bine! Cincizeci de lire, răspunse John Mangles.

— Însă numai călătoria, fără altceva! adăugă Will Halley.

— Fără.

— Hrana separat.

— Separat.

— Ne-am înțeles. Apoi? zise Will întinzând mâna.

— Ce-ai spus?

— Şi arvuna?

— Iată jumătate din preț, douăzeci şi cinci de lire, zise John Mangles, numărând suma master-ului, care o vârî în buzunar, fără a zice o vorbă.

— Mâine la bord, făcu el. Înainte de amiază. Ori veți fi, ori nu, eu tot plec.

— Vom fi.

După acest răspuns, Glenarvan, maiorul, Robert, Paganel şi John Mangles părăsiră bordul, fără ca Will Halley să fi atins măcar cu degetul pălăria de pânză ceruită de pe căpățâna sa roşcată.

— Ce mojic! zise John.

— Ei bine, mie îmi place, răspunse Paganel. E un adevărat lup de mare!

— Un adevărat urs! replică maiorul.

— Şi îmi închipui, adăugă John Mangles, că acest urs trebuie să fi făcut odinioară trafic cu carne de om.

— Ce ne pasă! răspunse Glenarvan, odată ce comandă *Macquarie* şi *Macquarie* merge spre Noua Zeelandă. Din Twofold-Bay până la Auckland îl vom vedea prea puțin; după Auckland nu-l vom mai vedea deloc.

Lady Helena şi Mary Grant aflară cu plăcere că plecarea era fixată pentru a doua zi. Glenarvan făcu observația că *Macquarie* nu egala pe *Duncan* în privința confortului. Însă după multele încercări, nu erau femei care să se sperie de atâta lucru. Domnul Olbinett a fost însărcinat cu aprovizionarea. Sărmanul om, de la pierderea *Duncan-ului*, plânsese adesea pe nenorocita doamnă Olbinett rămasă la bord şi prin urmare victimă, împreună cu tot echipajul a ferocității ocnaşilor. Totuşi îşi îndeplini slujba de steward cu felul său obişnuit, şi "hrana separată" consta în păsări alese, care nu figurau de obicei niciodată pe bric. În câteva ore, proviziile sale au fost gata.

În acest timp, maiorul se folosea de nişte polițe pe care Glenarvan le avea la banca *Union-Bank* din Melbourne. Nu voia să fie lipsit de aur şi nici de arme şi muniții. Astfel îşi reînnoi arsenalul. Cât despre Paganel, el îşi procură o excelentă hartă a Noii Zeelande, editată la Edinburgh de către Johnson.

Lui Mulrady îi mergea mai bine. De abia mai simțea rana care îi pusese zilele în pericol. Câteva ore pe mare, aveau să-i sfârşească vindecarea. Socotea să se trateze pe valurile Pacificului.

Wilson a fost însărcinat să aranjeze la bordul lui *Macquarie* instalarea pasagerilor. Sub frecăturile sale de perie şi de mătură, cabina îşi schimbă înfățişarea. Will Halley, ridicând din umeri, lăsă pe matelot să facă ce vrea. De

Glenarvan, de tovarăşele şi tovarăşii lui nu se interesa deloc. Nici măcar numele nu le ştia şi nici nu se îngrijea de aceasta. Sporul încărcăturii îi producea cincizeci de lire, iată totul, şi el o prețuia mai puțin decât cele două sute cincizeci de tone de piei tăbăcite, care umpleau cala corăbiei sale. Întâi pieile şi apoi oamenii. Era un negustor. Cât despre calitățile sale de marinar, trecea drept un bun cunoscător al acelor mări, pe care insulele de corali le fac foarte periculoase.

În timpul ultimelor ore ale zilei, Glenarvan voi să se întoarcă la acel punct al țărmului, tăiat de paralela treizeci şi şapte. Două motive îl împingeau.

Dorea să viziteze încă o dată presupusul loc al naufragiului. Într-adevăr, Ayrton era, desigur, secund al *Britanniei* şi *Britannia* putea foarte bine să se fi pierdut în această parte a coastei australiene, pe coasta de est; dacă nu pe cea de vest. Nu trebuia, deci, părăsit cu uşurință un punct, pe care nu-l vor mai revedea.

Şi apoi, în afară de *Britannia, Duncan-ul* cel puțin căzuse în mâinile ocnaşilor. Poate avusese loc o luptă? Pentru ce nu se găseau pe țărm urmele unei lupte, ale unei rezistențe supreme? Dacă echipajul pierise în valuri, valurile n-ar fi aruncat cadavrele la țărm?

Glenarvan însoțit de credinciosul său John, întreprinse această recunoaştere. Stăpânul hotelului *Victoria* le puse la dispoziție doi cai şi apucară drumul spre nord, care ocoleşte golful Twofold.

A fost o tristă explorare. Glenarvan şi căpitanul John călăreau fără să vorbească. Se înțelegeau. Aceleaşi gânduri şi aceleaşi suferințe frământau mintea lor. Priveau stâncile roase de valuri. N-aveau nevoie nici să se întrebe şi nici să-şi răspundă.

Putem să ne raportăm la firea şi la inteligența lui John, ca să afirmăm că fiecare punct al țărmului a fost cercetat cu amănuntul, cele mai mici golfulețe, ca şi plajele înclinate şi platourile nisipoase, unde mareele Pacificului, mijlocii în acest timp, ar fi putut arunca o sfărâmătură. Însă nici un semn nu a fost descoperit, de natură să provoace prin aceste meleaguri noi căutări. Urmele naufragiului nu erau de găsit. Cât despre *Duncan*, acelaşi lucru. Toată coasta era pustie.

Totuşi, John Mangles descoperi pe marginea țărmului urme vădite de popasuri, resturi de focuri, de curând aprinse, sub copaci singuratici. Un trib nomad de indigeni trecuse deci pe aici înainte cu câteva zile? Nu, căci un indiciu

izbi ochii lui Glenarvan şi îi demonstra într-un chip de netăgăduit, că ocnaşii trecuseră prin această parte a coastei.

Acest indiciu era o bluză de pânză cenuşie groasă, uzată, cârpită, o zdreanță sinistră părăsită la piciorul unui arbore. Ea purta numărul matricol al penitenciarului din Perth. Ocnaşul nu mai era acolo, dar zdreanță sa scârboasă îl trăda. Această haină a crimei, după ce acoperise un mizerabil, putrezea pe țărmul pustiu.

— Vezi, John! zise Glenarvan, ocnaşii au ajuns până aici! Şi sărmanii noştri de pe *Duncan*?...

— Da! răspunse John cu o voce surdă, e sigur că nau debarcat, că au pierit...

— Mizerabilii! strigă Glenarvan! Dacă vor cădea vreodată în mâinile melc, îmi voi răzbuna echipajul!...

Durerea înăsprise trăsăturile lui Glenarvan. Timp de câteva minute, lordul privea imensitatea valurilor, căutând cu o ultimă privire, urma unei corăbii pierdută în spațiu. Apoi ochii i se stinseră, redeveni cel de mai înainte şi fără a adăuga un cuvânt sau fără a face vreun gest, reluă drumul spre Eden în galopul calului.

O singură formalitate mai rămânea de îndeplinit; să aducă la cunoştința poliției evenimentele care avuseseră loc. O făcură în aceeaşi seară în față la Thomas Banks. Magistratul de-abia putu să-şi ascundă satisfacția, compunându-şi procesul verbal. Era pur şi simplu încântat de plecarea lui Ben Joyce şi a bandei sale. Întregul oraş împărtăşi mulțumirea sa. Ocnaşii părăseau Australia, grație unei noi crime, adevărat, dar în sfârşit plecaseră. Importanta veste a fost imediat telegrafiată autorităților din Melbourne şi Sydney.

Odată terminată declarația, Glenarvan se întoarse la hotelul *Victoria*. Călătorii petrecură în tristețe ultima scară. Gândurile lor rătăceau asupra țării acesteia bogată în nenorociri. Îşi aminteau atâtea speranțe, pe drept nutrite la capul Bernouilli, aşa de crud distruse la golful Twofold!

Paganel era în prada unei agitații febrile. John Mangles, care-l observa, de când cu incidentul de la râul Snowy, simțea că geograful voia şi nu voia să vorbească. De multe ori îl copleşi cu întrebări, la care celălalt nu răspunse. Totuşi, în seara aceea, John, conducându-l spre odaia lui, îl întrebă pentru ce era aşa de nervos.

— Prietene John, răspunse evaziv Paganel, nu sunt mai nervos ca de obicei.

— Domnule Paganel, reluă John, ai un secret care te macină!

— Ei bine! Ce vrei? strigă gesticulând geograful; e peste puterile mele!

— Ce e peste puterile dumitale?

— Bucuria, pe de-o parte, disperarea pe de alta.

— Eşti, totodată, vesel şi trist?

— Da, vesel şi trist de a vizita Noua Zeelandă.

— Aveți vreun indiciu? întrebă cu vioiciune John Mangles. Ați găsit urma pierdută?

— Nu, prietene John: *Din Noua Zeelandă nu te mai întorci*. Dar, totuşi..., în sfârşit, cunoşti natura omenească! E de ajuns să respire ca să spere! Şi deviza mea e "*spiro, spero*", care face cât cele mai frumoase devize din lume!

Capitolul II. Trecutul ţării spre care se îndreptau călătorii

A doua zi, 27 ianuarie, pasagerii lui *Macquarie* erau instalați la bord în strâmta cabină a bricului. Will Halley nu oferise cabina sa călătoarelor. Politețe puțin regretabilă, căci vizuina era vrednică de urs.

La douăsprezece şi jumătate începură manevrele cu refluxul. Ancora se clătină şi a fost scoasă cu greu. Dinspre sud-vest bătea o adiere lină. Pânzele au fost desfăşurate câte puțin. Cei cinci oameni de pe bord manevrau încet. Wilson vru să ajute echipajul, dar Halley îl rugă să stea deoparte şi să nu se amestece unde nu-l priveşte. El avea obiceiul de a se descurca singur şi să nu ceară ajutorul, şi nici sfatul nimănui.

Stângăcia câtorva manevre făcu pe iscusitul John Mangles să zâmbească. John, conform spuselor lui Halley, nu interveni, rezervându-şi dreptul de a o face în cazul în care neîndemânarea echipajului ar compromite siguranța vasului.

În acest timp, cu ajutorul vremii şi al brațelor celor cinci mateloți îndemnați de înjurăturile master-ului, velele au fost ridicate. *Macquarie* se îndreptă în larg, şi evolua sub velele de jos, sub vela mare, cea mică şi sub rândunică. Mai târziu velele mici au fost şi ele ridicate. Însă cu toată această întărire a velelor, bricul înainta cu greu. Formele sale umflate la proră, fundul său larg, greutatea de la pupă, făceau din el

un vas greoi, tipul vasului de cabotaj. Din fericire, oricât de rău naviga *Macquarie*, în cinci sau cel mult şase zile trebuiau să atingă rada portului Auckland.

La ora şapte seara, pierdură din vedere coastele Australiei şi farul fix al portului Eden. Marea, destul de tulburată, îngreuna corabia; aceasta cădea greoaie în scobiturile valurilor. Pasagerii suferiră violente scuturături, care făcură neplăcută şederea în cabină. Totuşi, nu putea rămâne pe punte, căci ploaia era violentă. Se văzură deci condamnaţi la o închisoare chinuitoare.

Fiecare se lăsă în voia gândurilor sale. Vorbiră puţin. Numai Lady Helena şi Mary Grant schimbară câteva cuvinte. Glenarvan nu-şi găsea locul. John Mangles urmat de Robert urca în răstimpuri pe punte, ca să observe marea. Cât despre Paganel, murmura în colţul său cuvinte vagi şi fără nici un şir.

La ce se gândea vrednicul geograf? La această Nouă Zeelandă, spre care-l conducea fatalitatea sa. Îşi revedea în minte toate păţaniile lui şi trecutul acestei ţări sinistre reapărea înaintea ochilor săi.

Dar era oare printre aceste păţanii vreun fapt, vreun incident, care să fi îndreptăţit vreodată pe descoperitorii insulelor acestea, să le considere drept un continent? Un geograf modern, un marinar, putea să le atribuie această denumire? După cum se vede, Paganel revenea mereu la interpretarea documentului. Era pentru el o obsesie, o idee fixă. După Patagonia, după Australia, imaginaţia sa, aţâţată de o vorbă, se îndârjea asupra Noii Zeelande. Însă, un punct, unul singur, îl oprea pe acest drum.

— Contin... Contin... repeta el. Totuşi aceasta vrea să însemne “continent”!

Şi începu să urmărească apoi cu gândul pe navigatorii care descoperiseră aceste două mari insule ale mărilor australe.

La 13 decembrie 1642, olandezul Tasman, după ce descoperise ţara Van Diemen, dădu peste ţărmurile necunoscute ale Noii Zeelande. Urmări coasta timp de câteva zile şi la 17 decembrie corăbiile sale pătrunseră

într-un golf larg, care sfârşea cu o strâmtoare îngust săpată între două insule.

Insula din nord era Ika-Na-Maui, expresie zeelandeză, care înseamnă “Peştele lui Mauwi”. Insula din sud era Mahai-Puna-Mu adică “Balena care produce jadul verde”{63}.

Abel Tasman îşi trimise bărcile la ţărm şi acestea se întoarseră însoţite de două pirogi, care purtau un zgomotos echipaj de indigeni. Aceşti sălbatici erau de talie mijlocie, bruni şi galbeni, cu oasele ieşite în afară, cu vocea groasă, cu părul negru, legat după cap după moda japoneză şi împodobit cu o mare pană albă.

Această primă întrevedere a europenilor cu băştinaşii părea să promită relaţii amicale de lungă durată. Însă, ziua următoare, pe când una din bărcile lui Tasman mergea să caute un loc pentru ancorat, mai aproape de ţărm, şapte pirogi cu un mare număr de băştinaşi o atacară cu violenţă. Barca se aplecă într-o parte şi se umplu de apă. Caporalul care o comanda, a fost cel dintâi lovit în gât de o săgeată foarte ascuţită. El căzu în mare. Din cei şase tovarăşi ai săi, patru au fost omorâţi; ceilalţi doi şi caporalul, înotând către corăbii, putură fi salvaţi.

După acest tragic eveniment, Tasman ridică ancora, împroşcând pe indigeni cu câteva împuşcături de muschetă, care probabil că nu-i ajunseră. Dânsul părăsi golful căruia îi rămase numele de Golful Masacrului, urcă apoi coasta apuseană, şi la 5 ianuarie, ancoră aproape de punctul cel mai nordic. În acest loc nu numai violenţa valurilor, dar şi relele dispoziţii ale sălbaticilor îl împiedicară să staţioneze şi părăsi definitiv ţinuturile cărora le dădu numele de Staten Land, adică Ţara Statelor, în onoarea Statelor Generale Olandeze. Într-adevăr, corăbierul olandez îşi închipuia că se mărginesc cu insulele cu acelaşi nume, descoperite spre răsăritul Ţării de Foc, din sudul Americii. Socotea că găsise "Marele continent din sud".

— Dar, îşi zicea Paganel, ceea ce un marinar din secolul al şaptesprezecelea a putut să numească *continent*, un marinar din al nouăsprezecelea n-ar putea să-l numească astfel! Nu se poate admite o astfel de greşeală! Nu! Este ceva care-mi scapă!

Timp de peste un secol, descoperirea lui Tasman a fost uitată şi Noua Zeelandă părea că nu mai există, când un navigator francez, Surville înaintă până la 35°37' latitudine. Mai întâi n-avu să se plângă de indigeni; însă vânturile îl atacară cu o violenţă extremă şi se dezlănţui o furtună, în timpul căreia şalupa care purta bolnavii expediţiei a fost aruncată în golful Refugiului. Acolo, un şef, numit Nagui-Nui, primi bine pe francezi şi îi găzdui în propria sa casă. Totul merse bine, până în clipa când o barcă a lui Surville a fost

furată. Surville reclamă în zadar şi a crezut că trebuie să pedepsească pentru acest furt un sat întreg, pe care-l incendie. Grozavă şi nedreaptă răzbunare, care nu a fost străină de sângeroasele represalii ale indigenilor din Noua Zeelandă.

În ziua de 6 octombrie 1769, a apărut prin aceste părți ilustrul Cook. El a ancorat în golful Taue-Roa, cu corabia sa *Endeavour*, şi căuta să se împrietenească repede cu băştinaşii printr-un bun tratament, însă, pentru a trata bine pe oameni, trebuie să începi prin ai supune. Cook nu ezită să facă doi sau trei prizonieri şi să le impună binefacerile sale cu forța. Aceştia, copleşiți de daruri şi de buna primire, au fost retrimişi la țărm. În curând, mai mulți indigeni, seduşi de povestirile lor, veniseră de bunăvoie la bord şi făcuseră schimb cu europenii. Câteva zile după aceea, Cook se îndreptă către Golful Hawkes, vastă scobitură în coasta răsăriteană a insulei de nord. Aici dăduseră peste băştinaşi războinici, provocatori şi arțăgoşi. Demonstrațiile lor merseră atât de departe, încât trebuiră să-i liniştească printr-o împuşcătură de mitralieră.

În 20 octombrie, *Endeavour* se opri în Golful TokoMalu, unde trăia o populație paşnică de două sute de suflete. Botaniştii de la bord făcură în ținut fructuoase explorări şi băştinaşii îi transportară pe țărm în propriile lor pirogi. Cook vizita două sate apărate prin garduri, parapete şi cu şanțuri duble, care anunțau serioase cunoştințe în întărituri. Cel mai important din aceste forturi era situat pe o stâncă, ale cărei mărimi uriaşe făceau din ea o adevărată insulă. Ba mai bine chiar decât o insulă, căci nu numai că o înconjurau apele, dar şi urlau de-a lungul unui arc natural, înalt de şaizeci de picioare, pe care se afla această inaccesibilă fortificație.

În 31 martie, Cook, după ce făcuse timp de cinci luni o uriaşă culegere de obiecte ciudate, de plante indigene, de documente etnografice şi etnologice, dădu numele său strâmtorii care desparte cele două insule şi părăsi Noua Zeelandă. Avea de gând să o mai viziteze o dată în călătoriile sale ulterioare. În adevăr, în anul 1773 celebrul marinar reapăru în golful Hawkes şi a fost martor scenelor de canibalism. Aici, trebuie imputat tovarăşilor săi, că ei le-au provocat. Câțiva ofițeri, găsind la țărm membrele mutilate ale unui tânăr sălbatic, le aduseră cu ei la bord le puseră la fript şi le oferiră carnea băştinaşilor care o mâncară cu multă lăcomie. Tristă fantezie de a se face astfel bucătarii unei

mese de antropofagi!

Cook, în timpul celui de-al treilea voiaj al său, vizită încă o dată aceste ținuturi, pe care le iubea cu deosebire şi a căror schiță hidrografică ținea s-o completeze. Le părăsi pentru ultima oară, în ziua de 25 februarie 1777.

În anul 1791, Vancouver a făcut o oprire de douăzeci de zile în Golful Sombre, fără nici un folos pentru ştiințele naturale sau geografice. D'Entrecasteaux, în 1793, mai cercetă douăzeci şi cinci de mile din coastă, în partea nordică a insulei Ika-naMaui. Căpitanii din marina comercială, Hausen şi Dalympe, apoi Baden, Richardson, Moodi, se opriră aici scurt timp şi doctorul Savage, timp de cinci săptămâni cât a stat, culese interesante amănunte asupra moravurilor neozeelandezilor.

Tot în acelaşi an, 1805, nepotul şefului din RanguiHu, inteligentul Dua Tara, se îmbarcă pe corabia *Argo* ancorată în golful Insulelor şi comandată de căpitanul Baden. Poate că aventurile lui Dua Tara vor servi vreodată drept subiect de epopee vreunui Homer maor. Ele au fost bogate în nenorociri, în nedreptăți, în rău tratament. Lipsă de credință, sechestrări, lovituri şi răni, iată ce primi bietul sălbatic în schimbul bunelor sale servicii. Ce idee trebuise să-şi facă despre oamenii care îşi ziceau civilizați! A fost dus la Londra. A fost făcut matelot de ultima clasă, țapul ispăşitor al echipajelor. Fără reverendul Marsden, ar fi murit de atâtea chinuri. Acest misionar se interesă de tânărul sălbatic, căruia îi recunoscu o judecată sigură, un caracter cinstit, calități minunate de blândețe, de grație şi bunăvoință. Marsden obținu pentru protejatul său câțiva saci de grâu şi instrumente de cultivarea pământului, destinate țării sale. Această mică încărcătură i-a fost furată. Nenorocirile, suferințele, copleşiră din nou pe bietul Dua Tara, până în 1814, când îl regăsim stabilit în țara strămoşilor săi. Era pe cale tocmai să culeagă roadele atâtor nenorociri, când îl lovi moartea la vârsta de douăzeci şi opt de ani, în clipa când se pregătea să regenereze această sângeroasă Nouă Zeelandă. Civilizația a fost fără îndoială întârziată cu mulți ani prin această nenorocire ireparabilă. Nimic nu poate înlocui pe un om inteligent şi bun, care uneşte în inima sa dragostea de bine şi iubirea de patrie!

Până în anul 1816, Noua Zeelandă a fost dată uitării. La această epocă Thompson, în anul 1817 Lidiard Nicholas, în 1819 Marsden, străbătură diferite porțiuni din cele două

insule şi în anul 1820, Richard Cruise, căpitan în al optzeci şi patrulea regiment de infanterie, a stat aici timp de zece luni, efectuând serioase studii asupra moravurilor indigene.

În anul 1824, Duperrey, comandantul vasului *Coquille*, s-a oprit pentru cincisprezece zile în golful Insulelor şi n-a avut decât cuvinte de laudă despre băştinaşi.

După dânsul, în anul 1827, baleniera engleză *Mercury* trebui să se apere contra jafului şi a omorului. În acelaşi an, căpitanul Dillon a fost primit în modul cel mai ospitalier, în timpul celor două opriri ale sale.

În martie 1872, comandantul vasului *Astrolabe*, ilustrul Dumont d'Urville, a putut fără nici un pericol, neînarmat, să petreacă şi câteva nopţi la ţărm, în mijlocul indigenilor, să schimbe cu ei daruri şi cântece, să doarmă în colibe şi să-şi continue fără nici o piedică interesantele lui lucrări de cartografie, care au avut ca rezultat atâtea hărţi folositoare marinei.

Dimpotrivă, în anul următor, bricul englez *Hawes* comandat de John James, după ce trecuse prin golful Insulelor, se îndreptă către capul de est, şi avu mult de suferit din partea unui şef perfid numit Enararo. Câţiva din tovarăşii săi sfârşiră printr-o moarte îngrozitoare.

Din aceste evenimente potrivnice, din aceste alternative de blândeţe şi de barbarie, trebuie să tragem concluzia că foarte adesea cruzimile neozeelandezilor nu au fost decât represalii. Tratamentele bune sau rele depindeau de căpitanii buni sau răi. Desigur că au fost şi atacuri neîndreptăţite din partea băştinaşilor, dar mai ales au fost răzbunări provocate de către europeni şi din nenorocire, pedeapsa a căzut asupra acelora care nu o meritau.

După d'Urville, etnografia Noii Zeelande a fost completată de un îndrăzneţ explorator, care de douăzeci de ori străbătuse lumea întreagă, un nomad, un boem al ştiinţei, un englez, Earle. El a vizitat porţiunile necunoscute ale celor două insule fără a avea să se plângă personal de sălbatici, însă a fost adesea de faţă la scene de antropofagie. Neozeelandezii se devorau între ei.

Acest lucru a fost recunoscut şi de căpitanul Laplace, în timpul popasului său în golful Insulelor în anul 1831. De acum, bătăliile erau de temut, căci sălbaticii mânuiau armele de foc cu o precizie remarcabilă. De asemenea, ţinuturile, altădată înfloritoare şi populate ale insulei Ika-Na-Maui se prefăcură în pustietăţi de neînchipuit. Populaţii întregi

dispăruseră, cum ar fi dispărut nişte turme de oi fripte şi mâncate.

Misionarii luptau în zadar pentru a învinge aceste instincte canibalice. Din 1808, *Church Missionary Society* îşi trimise cei mai abili agenți, acesta e numele care li se potriveşte, în principalele puncte ale insulei din miazănoapte. Însă barbaria neozeelandezilor o obligă să suspende stabilirea misionarilor. În anul 1814, numai domnii Marsden, protectorul lui Dua Tara, Hali şi King debarcară în golful Insulelor şi cumpărară de la şefi un teren de două sute de acri, cu prețul a douăsprezece topoare de fier. Acolo s-a stabilit sediul Societății Anglicane.

Începutul a fost greu. Dar în sfârşit, băştinaşii au respectat viața misionarilor. Ei au primit îngrijirile şi doctrinele lor. Câțiva băştinaşi, sălbatici cu totul, se îmblânziră. Sentimentul recunoştinței se trezi în aceste inimi neomeneşti. Se întâmplă chiar ca, în 1824, neozeelandezii să apere pe "arikii" lor, adică pe reverenzi, contra unor marinari sălbatici, care îi insultau şi îi amenințau cu rele tratamente.

Astfel, deci, cu timpul, misiunile prosperau, cu toată prezenta ocnaşilor evadați de la Port Jackson, care demoralizau populația indigenă. În anul 1831, *Gazeta misiunilor evanghelice* semnala două stabilimente însemnate, situate unul la Kidi-Kidi, pe malurile unui canal, care se varsă în golful Insulelor, altul la Pai-Hia, pe țărmul râului Kawa-Kawa. Indigenii convertiți la creştinism, făcuseră drumuri şi şosele sub conducerea acestor "ariki", străpunseseră pădurile imense cu cărări, construiseră poduri peste torente. Fiecare misionar mergea la rândul său să predice misiunea civilizatoare printre triburile mai înapoiate, ridicând biserici de stuf, sau de scoarță de copac, şcoli pentru tinerii indigeni şi pe acoperişul acestor modeste clădiri se desfăşura pavilionul misiunii, purtând crucea şi aceste cuvinte: "Rongo Pai", adică "Evanghelie", în limba neozeelandeză.

Din nenorocire, influența misionarilor nu se întinsese prea departe de stabilimentele lor. Toată partea nomadă a populației scăpă acțiunii lor. Canibalismul nu era distrus decât la creştini, şi încă nu trebuiau să supună pe noii convertiți la ispite prea mari. Instinctul sângelui fierbea în ei.

Dealtfel, războiul există totdeauna în stare cronică în aceste ținuturi sălbatice. Zeelandezii nu sunt australieni tâmpiți, care fug înaintea invaziei europene; ei rezistă, se

apără, urăsc pe invadator şi o ură de netămăduit îi frământă împotriva emigranţilor englezi. Viitorul acestor două mari insule se joacă acum la zaruri. Le aşteaptă sau o civilizaţie imediată sau o barbarie adâncă pentru multe secole, după norocul armelor.

Astfel, Paganel, cu creierul frământat de nerăbdare, refăcuse în mintea sa istoria Noii Zeelande. Însă nimic în această istorie nu permitea să califici drept continent, ţinutul compus din două insule şi dacă totuşi câteva cuvinte din document treziseră imaginaţia sa, aceste două silabe *contin* îl opreau cu încăpăţânare de la o nouă interpretare.

Capitolul III. Masacrele din Noua Zeelandă

Pe ziua de 31 ianuarie, patru zile de la plecare, *Macquarie* nu străbătuse încă nici două treimi din oceanul care se întinde între Australia şi Noua Zeelandă. Will Halley se ocupa prea puţin de manevrele bastimentului său; lăsa pe alţii s-o facă. Se arăta foarte rar, ceea ce nu întrista pe nimeni. Nimeni n-ar fi dat atenţie faptului că îşi petrecea toată ziua în cabină, dacă grosolanul master nu s-ar fi îmbătat regulat cu gin sau cu rachiu. Mateloţii săi îl imitau cu plăcere, şi niciodată vreo corabie nu naviga mai la voia întâmplării decât *Macquarie* din Twofold Bay.

Această neglijenţă de neiertat, obliga pe John Mangles la o supraveghere necontenită. Mulrady şi Wilson ridicară de mai multe ori cârma în clipa când o deviere era să culce bricul pe o parte. Adeseori, intervenea Will Halley şi înjura pe cei doi marinari. Aceştia, puţin răbdători, nu cereau decât să înhaţe pe beţivan şi să-l arunce în fundul calei pentru restul călătoriei. Însă, John Mangles oprea şi liniştea, nu fără greutate, dreapta lor indignare.

În acest timp, situaţia proastă a corăbiei îl preocupa; însă, pentru a nu nelinişti pe Glenarvan, nu se destăinui decât maiorului şi lui Paganel. Mac Nabbs îi dădu, în alţi termeni, acelaşi sfat ca Mulrady şi Wilson.

— Dacă această măsură îţi pare folositoare, John, zise Mac Nabbs, nu trebuie să şovăi în a lua comanda, sau dacă vrei, controlul corăbiei. Beţivanul, după ce vom debarca la Auckland, va redeveni stăpânul corăbiei şi dacă îi face plăcere, va putea face ce poftеşte.

— Fără îndoială, domnule Mac Nabbs, răspunse John, o

voi face dacă va fi nevoie. Atâta timp cât suntem în plină mare, ajunge puțină supraveghere; mateloții mei şi eu nu părăsim o clipă puntea. Însă dacă în apropierea coastelor, Will Halley nu-şi vâră mințile în cap, îți mărturisesc că voi fi foarte încurcat.

— Nu poți să dai dumneata direcția vasului? întrebă Paganel.

— Ar fi foarte greu, răspunse John. Ştiți că nu există o hartă marină la bord?

— Într-adevăr?

— Da. *Macquarie* nu face decât cursa între Eden şi Auckland şi acest Will Halley cunoaşte atât de bine meleagurile, că nu mai ia nici o măsură.

— Îşi închipuie fără îndoială, răspunse Paganel, că corabia sa cunoaşte drumul şi că se conduce singură.

— Ah! Ah! reluă John Mangles, eu nu cred în bastimentele care se conduc singure şi dacă Will Halley va fi beat la intrarea în radă, ne va pune în mare încurcătură.

— Să sperăm, zise Paganel, că-şi va reveni în apropierea țărmului.

— Aşadar, întrebă Mac Nabbs, dacă va fi cazul, nu vei putea conduce pe *Macquarie* la Auckland?

— Fără harta acestei părți a coastei, e cu neputință. Stâncile sunt grozav de primejdioase. E un şir de mici fiorduri neregulate şi capricioase, cum sunt fiordurile Norvegiei. Recifele sunt numeroase şi trebuie o îndelungată practică ca să le eviți. O corabie, oricât ar fi de solidă, ar fi pierdută dacă chila sa ar ciocni una dintre aceste stânci ascunse la câțiva metri sub apă.

— Şi în acest caz, zise maiorul, echipajul n-are altă scăpare decât a se refugia la țărm?

— Da, domnule Mac Nabbs, dacă timpul permite.

— Grea situație! răspunse Paganel, căci nu prea sunt ospitaliere coastele Noii Zeelande, şi primejdiile sunt tot atât de mari aici cât şi înăuntrul țării!

— Vorbeşti de maori, domnule Paganel? întrebă John Mangles.

— Da, prietene. Reputația lor e mare în Oceanul Indian. Nu e vorba aici de australienii tâmpiți sau fricoşi, ci de o rasă inteligentă şi crudă, de canibali lacomi de carne omenească, de antropofagi din partea cărora nu trebuie să aştepți îndurare.

— Astfel, zise maiorul, în cazul când căpitanul Grant a

naufragiat pe coastele Noii Zeelande, dumneata nu ne sfătuieşti să pornim în căutarea lui?

— Pe coaste, da, răspunse geograful, căci am putea regăsi urmele *Britanniei*, însă în interior nu, căci ar fi fără nici un folos. Orice european se rătăceşte prin aceste funeste ţinuturi, cade în mâinile maorilor şi orice prizonier în mâinile maorilor e pierdut. Am sfătuit pe prietenii mei să cutreiere pampasul, să traverseze Australia, însă niciodată nu-i voi îndemna în interiorul Noii Zeelande. Numai să ne conducă acum pronia cerească şi să dea Domnul să n-ajungem niciodată în puterea acestor sălbatici.

Temerile lui Paganel erau foarte justificate. Noua Zeelandă are un renume teribil şi se poate pune o dată sângeroasă tuturor incidentelor care s-au produs la descoperirea ei.

Lista victimelor înscrise pe martirologul navigatorilor e foarte lungă. Aceste sângeroase anale ale canibalismului au fost începute de Abel Tasman cu cei cinci mateloţi ai săi ucişi şi mâncaţi. După dânsul, căpitanul Tukney şi tot echipajul său suferiră aceeaşi soartă. Către partea de răsărit a strâmtorii Foveaux, cinci pescari de pe *Sydney-Cove* îşi găsiră de asemenea moartea în gura sălbaticilor. Mai trebuie să citäm patru oameni de pe goeleta *Brothers*, asasinaţi la portul Molineux, mai mulţi soldaţi ai generalului Gates şi trei dezertori de pe *Matilda*, ca să ajungem pe urmele celebrului căpitan Marion Du Frene.

În 11 mai 1772, după primul voiaj al lui Cook, căpitanul francez Marion se opri în golful Insulelor cu corabia sa *Mascarin* şi cu *Castries*, comandată de căpitanul Crozet. Făţarnicii neozeelandezi făcură o primire excelentă noilor sosiţi. Mai întâi, se arătară chiar fricoşi, şi dăruiră daruri şi ajutoare tuturor, o prietenie nedespărţită, ca sa fie obişnuiţi să vină la bordul vaselor.

Şeful lor, iscusitul Takuri, aparţinea, dacă trebuie să credem pe Dumont d'Urville, tribului Wangaroa şi era rudă cu băştinaşul luat de Surville prin înşelăciune, cu doi ani înaintea sosirii căpitanului Marion.

Într-o ţară unde onoarea impune unui maor să spele prin sânge insulta suferită, Takuri nu putea uita injuria adusă tribului său. El aşteptă cu nerăbdare sosirea unei corăbii europene, îşi plănui răzbunarea şi o îndeplini cu un îngrozitor sânge rece.

După ce simulase că se teme de francezi, Takuri nu uită

nimic, ca să-i adoarmă într-o înşelătoare siguranţă. Tovarăşii lui şi cu dânsul petreceau adesea noaptea la bordul vaselor. Aduceau peştele cel mai ales. Fetele şi femeile lor îi însoţeau. În curând, învăţară numele ofiţerilor şi îi invitară să le viziteze satele. Marion şi Crozet, înşelaţi de astfel de propuneri, străbătură toată această coastă populată de patru mii de locuitori. Băştinaşii alergau înaintea lor neînarmaţi şi căutau să le insufle o încredere absolută.

Căpitanul Marion, oprindu-se în golful Insulelor, avea intenţia să schimbe arborada lui *Castries*, foarte stricată de ultimele furtuni. Cercetă deci interiorul ţării, şi în 23 mai găsi o pădure de cedri măreţi la două leghe de ţărm, în apropierea unui golf situat la o leghe de corăbii.

Acolo se ridică o construcţie, unde se adăposti două treimi din echipajul care, înarmat cu securi şi alte unelte, lucra la doborârea copacilor şi la dresul drumurilor care duceau la golf. Alte două posturi au fost alese, unul în mica insulă Motu Aro în mijlocul portului, unde au fost transportaţi bolnavii expediţiei, fierarii şi dogarii bastimentelor, altul pe ţărmul oceanului, la o leghe şi jumătate de vase; acesta din urmă comunica şi cu aşezarea lemnarilor. În toate aceste posturi, sălbatici voinici şi îndatoritori ajutau pe marinari la diferitele lor lucrări.

Totuşi, căpitanul Marion nu se lipsise de oarecare măsuri de pază. Sălbaticii nu se urcau niciodată înarmaţi la bord şi şalupele nu mergeau la ţărm decât bine înarmate. Însă, Marion şi cei mai neîncrezători dintre ofiţeri au fost orbiţi de purtările băştinaşilor şi ordonară dezarmarea bărcilor. Totuşi căpitanul Crozet a căutat să convingă pe Marion să retragă acest ordin, însă nu a reuşit.

Atunci, atenţiile şi devotamentul neozeelandezilor părură să nu mai cunoască margini. Şefii lor şi ofiţerii trăiau într-o armonie perfectă. De câteva ori Takuri îşi aduse fiul şi-l lăsă să doarmă la bord. În 8 iunie, în timpul unei vizite solemne, Marion a fost proclamat mare şef al întregii ţări, şi patru pene albe împodobiră capul lui, în semn de mare cinste.

Treizeci şi trei de zile se scurseră de la sosirea vaselor în golful Insulelor. Lucrările pentru catarge înaintau; butoaiele de apă se umpleau la fântânile din Motu Aro. Căpitanul Crozet conducea în persoană grupul lemnarilor şi niciodată nu au fost mai întemeiate speranţele că lucrarea va fi dusă la bun sfârşit.

La 12 iunie, la ora două, barca comandantului a fost

lovită de mai multe săgeți trimise dinspre satul lui Takuri. Marion se îmbarcă împreună cu doi tineri ofițeri, Vaudricourt şi Lehoux, un voluntar, căpitanul de arme şi doisprezece marinari. Takuri şi cinci alți şefi îi însoțeau. Nimic nu lăsa să se prevadă îngrozitoarea catastrofă, care aştepta pe şaisprezece europeni din şaptesprezece. Barca se îndepărtă de corabie, se îndreptă spre coastă şi în curând nu a mai fost zărită de pe cele două vapoare.

Seara, căpitanul Marion nu se întoarse pentru culcare la bord. Nimeni nu a fost îngrijorat de lipsa lui. Se presupuse că voia să viziteze lucrările pentru catarge şi că rămăsese acolo peste noapte.

A doua zi, la ora cinci, şalupa de pe *Castries* se duse, după obicei, să încarce apă în insula Motu Aro. Ea se întoarse fără nici un incident.

La ora nouă, matelotul de gardă de pe *Mascarin* zări în mare un om aproape istovit, care înota spre corăbii.

O barcă a fost trimisă în ajutorul lui şi-l aduse la bord. Era Turner, unul dintre oamenii căpitanului Marion. Avea într-o coastă o rană adâncă produsă de două lovituri de lance şi revenea singur dintre cei şaptesprezece oameni, care în ajun părăsiseră corabia. A fost întrebat şi în curând au fost cunoscute toate detaliile îngrozitoarei crime.

Barca nenorocitului Marion ajunsese în sat, cam pe la ora şapte dimineața. Sălbaticii veniră bucuroşi înaintea oaspeților. Purtară pe brațe pe ofițerii şi mateloții, care nu voiau să ancoreze, acostând numai. Apoi francezii se despărțiră unii de alții.

De îndată, sălbaticii înarmați cu lănci, cu măciuci şi cu topoare, se aruncară asupra lor, zece pe unul şi îi măcelăriră. Marinarul Turner, lovit de două lănci, a putut să scape şi să se ascundă în mărăcini. De acolo a fost martor la scene îngrozitoare. Sălbaticii dezbrăcară pe morți de veşminte, le sfâşiară pântecele, le crăpară capetele... În această clipă, Turner fără să fie zărit, se aruncă în mare şi a fost salvat, muribund, de barca de pe *Mascarin*.

Acest eveniment zăpăci cele două echipaje. Un strigăt de răzbunare izbucni. Însă înainte de a răzbuna pe morți, trebuiau salvați cei vii. Trei posturi erau pe uscat şi mii de sălbatici însetați de sânge le înconjurau.

În lipsa căpitanului Crozet, care petrecuse noaptea la postul din pădure, Duclesmeur, primul ofițer de bord, luă măsurile imediate. Şalupa de pe *Mascarin* a fost expediată cu

un ofițer şi un detaşament de soldați. Acest ofițer, înainte de toate, trebuia să ajute pe lemnari. Plecă, sui coasta, văzu barca căpitanului Marion pe țărm şi debarcă.

Căpitanul Crozet, absent de la bord, după cum am spus, nu ştia nimic de masacru, când pe la ora două văzu apărând detaşamentul. El presimți o nenorocire. Alergă în întâmpinare şi află adevărul. Opri pe noii veniți să spună ceva tovarăşilor săi, pe care nu voia săi demoralizeze.

Sălbaticii, adunați în grupe, ocupau toate înălțimile. Căpitanul Crozet porunci să se ia uneltele principalele, îngropă pe celelalte, dădu foc şoproanelor şi îşi începu retragerea, cu şaizeci de oameni.

Sălbaticii îi urmăreau, strigând: "*Takuri mate Marion*!"{64}. Sperau să înspăimânte pe mateloți, dezvăluindu-le moartea şefului lor. Aceştia, furioşi, voiră să se arunce asupra ticăloşilor. Căpitanul Crozet de-abia putu să-i oprească.

Străbătură două leghe. Detaşamentul atinse coasta şi se îmbarcă în şalupe, împreună cu oamenii celui deal doilea post. În acest timp vreo mie de sălbatici, întinşi pe pământ, rămaseră liniştiți. Însă când şalupele ieşiră în larg, pietrele începură să zboare. Îndată, patru mateloți, buni ochitori, doborâră pe rând pe şefii lor, în marea zăpăceală a sălbaticilor, care nu cunoşteau efectul armelor de foc.

Căpitanul Crozet ajunse pe *Mascarin* şi trimise imediat şalupa la insula Motu Aro. Un detaşament de soldați se stabili pe insulă, ca să petreacă aici noaptea, şi bolnavii au fost readuşi la bord.

A doua zi, un al doilea detaşament veni să întărească postul. Trebuia curățată insula de sălbaticii care o pustiau şi continuară umplerea butoaielor cu apă. Motu Aro avea un sat de vreo trei sute de locuitori. Francezii îl atacară. Şase şefi au fost omorâți, restul băştinaşilor trecuți prin baionetă, satul incendiat.

În acest timp, *Castries* nu putea să pornească fără catarge, şi Crozet, nevoit să renunțe la arborii din pădurea de cedri, trebui să-şi înjghebe catarge de adunătură. Lucrările de aprovizionare continuau.

O lună se scurse. Sălbaticii făcură câteva încercări de a relua Motu Aro, însă fără să reuşească. Atunci când pirogile lor treceau în bătaia vaselor, erau doborâte cu lovituri de tun.

În sfârşit, lucrările au fost terminate. Rămânea de aflat dacă una dintre cele şaisprezece victime nu supraviețuiseră

măcelului, şi de răzbunat pe ceilalţi. Şalupa, purtând un numeros detaşament de ofiţeri şi soldaţi, se îndreptă spre satul lui Takuri. La apropierea sa, acest şef perfid şi laş fugi, purtând pe umeri mantaua comandantului Marion. Colibele satului au fost răscolite cu de-amănuntul. În casa lui a fost găsit un craniu de curând fript. Urma dinţilor canibalului se mai vedea încă. Un os omenesc era străbătut de un ciomag de lemn. O cămaşă, un guler însângerat, recunoscută ca fiind a lui Marion, apoi veşmintele, pistoalele tânărului Vaudricourt, armele bărcii şi nişte zdrenţe. Mai departe, în alt sat, măruntaie omeneşti, curăţate şi fripte.

Aceste dovezi netăgăduite de omor şi antropofagie au fost strânse şi resturile omeneşti îngropate cu evlavie; apoi satele lui Takuri şi Piki Ore, complicele său, date pradă flăcărilor. În 14 iulie 1772, cele două nave părăsiră funestele ţinuturi.

Astfel a fost această catastrofă, a cărei amintire trebuie să fie în spiritul oricărui călător care pune piciorul pe ţărmurile Noii Zeelande. Acel care nu profită de aceste învăţături, e un căpitan neprevăzător. Neozeelandezii au rămas perfizi şi antropofagi. Cook, la rândul său, a confirmat, în timpul celui de-al doilea voiaj al său, în anul 1773.

într-adevăr, şalupa unuia dintre vasele sale, *Adventure*, comandat de căpitanul Furneaux, acostând ţărmul, la 17 decembrie, ca să caute o provizie de ierburi sălbatice, nu se mai întoarse. Un aspirant şi nouă marinari formau echipajul. Căpitanul Furneaux, îngrijorat, trimise pe locotenentul Burney în căutarea sa. Burney, ajuns la locul debarcării, găsi, zise el, "un tablou de măcel şi barbarie, despre care e cu neputinţă să vorbeşti fără groază; capetele, măruntaiele, plămânii multora dintre oamenii zăceau împrăştiate pe nisip şi, nu departe, câţiva câini mai devorau câteva resturi de acelaşi fel".

Ca să terminăm această listă sângeroasă, trebuie să adăugăm corabia *Brothers*, atacată de neozeelandezi în anul 1815 şi tot echipajul vasului *Boyd*, cu căpitanul Thompson, măcelărit în anul 1820. În sfârşit, la 1 martie 1829, la Walkitaa, şeful Enararo a prădat bricul englez *Hawes* din Sydney; hoarda sa de canibali măcelări mai mulţi mateloţi, fripse cadavrele şi le mănâncă.

Aşa era Noua Zeelandă, către care plutea *Macquarie*, condus de un echipaj nepregătit, sub comanda unui beţiv.

Capitolul IV. Stâncile submarine

În acest timp, anevoioasa călătorie se prelungea. La 2 februarie, şase zile după plecare, nu se întrezărea ţărmul Auckland-ului. Totuşi vântul era bun şi bătea spre sud-vest; însă curenţii veneau din faţă, şi bricul abia înainta. Marea aspră şi furtunoasă îi slăbea părţile de sus; scheletul pocnea şi de-abia ridica şi cobora valurile. Odgoanele susţineau cu greu catargele şi, de multe ori, le mai lăsau în voia soartei. Acestea erau zguduite în fiecare clipă de tangaj. Din fericire, Will Halley, ca un om puţin grăbit, nu întindea prea mult velele, căci altfel toate catargele s-ar fi prăbuşit. John Mangles spera deci că păcătoasa vechitură va atinge portul fără altă încurcătură, însă suferea văzând pe tovarăşii săi aşa de rău instalaţi pe bordul bricului.

Totuşi, nici lady Helena, nici Mary Grant nu se plângeau de ploaia neîncetată care le silea să rămână în cabină. Aici, lipsa de aer şi zguduiturile vasului le făceau mult rău, aşa că veneau adesea pe punte să înfrunte pedeapsa cerului, până ce un vârtej grozav le silea să coboare. Intrau atunci din nou, în acel spaţiu strâmt, mai bun pentru mărfuri decât să găzduiască pasageri şi mai ales pasagere.

Tovarăşii lor căutau să le distreze. Paganel încerca să omoare timpul cu poveştile sale, însă nu reuşea. Într-adevăr, spiritele rătăcite pe acest drum al reîntoarcerii erau demoralizate. Pe cât de mult interesau altădată dizertaţiile sale de geograf asupra pampasului sau Australiei, pe atât de puţin amănuntele sale cu privire la Noua Zeelandă le lăsară reci. Dealtfel, mergeau fără nici un chef către ţara de sinistră memorie, nu de bunăvoie, nu din vreo convingere, ci sub presiunea fatalităţii.

Dintre toţi pasagerii lui *Macquarie*, cel mai de plâns era lord Glenarvan. Se arăta rar în cabină. Nu-şi mai găsea locul. Natura sa nervoasă, surescitată, nu se împăca deloc cu închiderea între patru pereţi. Ziua, şi noaptea chiar, fără să-i pese că plouă cu găleata şi de valurile mării, rămânea pe punte, când sprijinit pe balustradă, când plimbându-se cu o agitaţie înfrigurată. Ochii săi cercetau neîncetat orizontul. Luneta sa, în timpul scurtelor înseninări, îl scruta cu încăpăţânare. Aceste valuri mute păreau că-l întreabă. Această ceaţă, care acoperea orizontul, aceşti aburi îngrămădiţi, ar fi vrut să-i destrame dintr-un gest al mâinii.

Dânsul nu putea să se resemneze şi fizionomia îi trăda o durere îndârjită. Era omul energic, până atunci fericit şi puternic şi căruia deodată îi lipsesc şi puterea şi fericirea.

John Mangles nu-l mai părăsea şi suporta alături de el schimbările cerului. În acea zi, Glenarvan, pretutindeni unde se făcea vreo spărtură în ceaţă, scruta orizontul cu o încăpăţânare şi mai mare. John se apropie de el:

— Înălţimea voastră caută pământul? îl întrebă el. Glenarvan făcu din cap un semn negativ.

— Totuşi, reluă tânărul căpitan, întârziem să părăsim acest bric. De treizeci şi şase de ore trebuia să zărim luminile din Auckland.

Glenarvan nu răspunse. Privea mereu şi, timp de un minut, luneta sa rămase aţintită spre orizont, în bătaia vântului.

— Pământul nu e într-acolo, zise John Mangles. Mai bine să privească înălţimea voastră spre tribord.

— Pentru ce, John? răspunse Glenarvan. Eu nu caut pământul.

— Atunci ce, *milord*?

— Iahtul meu! *Duncan-ul* meu! răspunse Glenarvan mânios. Trebuia să fie pe aici, pe aceste meleaguri, plutind pe aceste mări, făcând sinistra meserie de pirat! E aici, John, zic, pe acest drum de corăbii, între Australia şi Noua Zeelandă! Şi am presimţirea că-l voi întâlni!

— Să ne păzească Dumnezeu de aşa întâlnire, *milord*!

— Pentru ce, John?

— Înălţimea voastră uită situaţia noastră! Ce vom face noi pe acest bric, dacă *Duncan* îl atacă! Nici măcar să fugim nu vom putea!

— Să fugim, John?

— Da, *milord*, însă vom încerca în zadar! Vom fi prinşi cu voia acestor mizerabili şi Ben Joyce a arătat că nu se dă înapoi de la crimă. Ţin mult la viaţa noastră! Ne vom apăra până în ultima clipă! Fie! Dar după aceea? Gândiţi-vă la lady Glenarvan, *milord*, gândiţi-vă la Mary Grant!

— Sărmanele femei! murmură Glenarvan. John, inima mi-e zdrobită şi câteodată simt că disperarea o stăpâneşte. Mi se pare că noi catastrofe ne aşteaptă, că cerul s-a pornit împotriva noastră. Mi-e teamă!

— Vă e teamă, *milord*?

— Nu pentru mine, John, însă pentru cei pe care îi iubesc, pentru cei pe care îi iubeşti şi tu!

— Liniştiţi-vă, *milord*, răspunse tânărul căpitan. Nu mai avem de ce ne teme! *Macquarie* merge greu, dar merge. Will Halley e un dobitoc, însă sunt eu aici şi dacă apropierea de pământ îmi va părea primejdioasă, voi scoate iar corabia în larg. Deci, din această parte, aproape nici un pericol. Dar, ca să ne găsim faţă în faţă cu *Duncan-ul*, să ne ferească Dumnezeu şi dacă înălţimea voastră caută să-l zărească, să nu fie decât pentru a-l evita, pentru a fugi!

John Mangles avea dreptate. Întâlnirea cu *Duncanul* ar fi fost funestă pentru *Macquarie*. Or, această întâlnire era de temut în mările acestea presărate cu atâtea insule în care piraţii s-ar putea ascunde. Totuşi, în acea zi cel puţin, iahtul nu apăru şi a şasea noapte de la plecarea din Twofold sosi, fără ca temerile lui John Mangles să se fi realizat.

Dar această noapte trebuia să fie grozavă. Întunericul veni deodată, cam pe la orele şapte. Cerul era foarte ameninţător. Instinctul marinarului, superior tâmpeniei beţiei, lucră asupra lui Will Halley. El îşi părăsi cabina, frecându-se la ochi, clătinându-şi marele său cap roşcat. Apoi aspiră o mare cantitate de aer, ca şi cum ar fi înghiţit un mare pahar de apă ca să se liniştească şi cercetă catargele. Bătea un vânt răcoritor şi cu o întoarcere de o pătrime spre vest, ducea corabia drept spre coasta Noii Zeelande.

Will Halley îşi chemă oamenii cu straşnice înjurături, porunci să se strângă rândunelele şi aşeză pânzele pentru noapte. John Mangles îl aprobă fără a zice nimic. Renunţase să mai stea de vorbă cu acest marinar grosolan. Însă nici Glenarvan şi nici el nu părăsiră puntea. După două ore, începu să bată un vânt furios. Will Halley porunci să se strângă pe vergă gabierul. Manevra ar fi fost prea grea pentru cinci oameni, dacă *Macquarie* n-ar fi avut o dublă vergă de sistem american. Într-adevăr, era destul să ridici verga superioară pentru ca gabierul să fie redus la cea mai mică dimensiune.

Trecură două ore. Marea se neliniştea, *Macquarie* suferea astfel de zguduituri, încât se putea crede că se va izbi de stânci. Totuşi nu era nimic, însă hodoroaga lupta din greu cu valurile. Astfel acestea aruncau pe punte cantităţi considerabile de apă. Barca, atârnată la babord, dispăru odată cu un val.

John Mangles nu încetă să fie neliniştit. Oricare alt bastiment nu s-ar fi sinchisit de valurile puţin primejdioase

la urma urmei. Însă acest vas greoi putea foarte uşor să se scufunde, căci puntea se umplea de apă la fiecare scufundătură. Pătura de apă, negăsind o scurgere rapidă prin jgheaburile corăbiei, putea să îngreuneze vasul. Ar fi fost bine, ca pază pentru orice întâmplare, să taie cu lovituri de topor ornamentele corăbiei, pentru a uşura scurgerea apei. Însă Will Halley refuza să ia această măsură de precauție.

Dealtfel, un pericol şi mai mare amenința pe *Macquarie* şi fără îndoială, nu mai era timp ca să se ferească.

Către ora unsprezece şi jumătate, John Mangles şi Wilson, care stăteau la bord, în bătaia vântului, au fost izbiți de un zgomot neobişnuit. Instinctul lor de oameni de mare se trezi. John strânse mâna matelotului.

— Stâncile! îi zise el.

— Da, răspunse Wilson. Valul se sfarmă de mal.

— La cel mult patru sute de metri?

— Cel mult! Pământul!

John se aplecă peste bord, privi valurile întunecate şi strigă:

— Sonda! Wilson! Sonda!

Master-ul, aşezat în față, nu părea să se îndoiască de situația sa. Wilson scoase sonda, o desfăşură şi o aruncă; frânghia se strecură prin mâna lui. La al treilea nod, greutatea se opri.

— Şase metri! strigă Wilson.

— Căpitane, zise John, alergând la Will Halley, suntem printre stânci.

Văzu sau nu pe Halley ridicând din umeri, nu mai avea importanță. Dar el se îndreptă spre cârmă şi dădu jos bara în timp ce Wilson strângea sonda.

Timonierul împins cu putere nu înțelese nimic din acest atac subit.

— Desfaceți velele! Desfaceți-le! striga tânărul căpitan manevrând, astfel, ca să se ridice deasupra stâncilor.

Timp de o jumătate de minut, tribordul bricului le atinse şi cu toată întunecimea nopții, John zări o dâră mugindă, care arunca stropi de spumă, la patru metri de corabie.

În acest moment, Will Halley, dându-şi seama de primejdia de neînlăturat, îşi pierdu cumpătul. Mateloții săi, de-abia treziți din beție, nu puteau înțelege ordinele. Dealtfel, cuvintele sale fără şir, nepotrivirea dintre comenzi, arătau că acestui stupid beţivan îi lipsea sângele rece. Era surprins de apropierea pământului. Era la o depărtare de opt mile în

bătaia vântului, când el îl credea la treizeci sau patruzeci. Curenții aruncaseră corabia în afara drumurilor sale obişnuite şi rătăciseră vasul.

În acest timp, manevra la vreme a lui John Mangles depărtase pe *Macquarie* de stânci. Însă John Mangles nu ignoră poziția sa. Poate că se găsea în mijlocul unui lanț de recife. Vântul bătea puternic spre răsărit şi la fiecare lovitură de tangaj puteau să fie atinse.

În curând, zgomotul valurilor s-a amplificat înpartea de dinainte a tribordului. Mai trebuiră să

schimbe direcția. John repuse cârma deasupra şi o învârti cu putere. Stâncile se înmulțeau sub prora bricului, şi a fost nevoit de a face volta în vânt pentru a ajunge în larg. Oare va reuşi manevra cu un bastiment atât de prost echilibrat, cu velele în vânt? Era nesigur, dar trebuia să încerce.

— Coboară cârma! strigă John Mangles către Wilson.

Macquarie începu să se apropie din nou de linia primejdioasă. În curând, marea clocotea izbită de stâncile ascunse sub apă. Erau momente de groază nespusă. Spuma făcea valurile luminoase. Ai fi zis că un fenomen de inflorescență le lumina deodată. Marea urla, ca şi cum ar fi avut vocile acelor stânci antice, despre care vorbeşte mitologia. Wilson şi Mulrady, plecați pe roata cârmei, o apăsau cu toată greutatea.

Deodată se produse o ciocnire. *Macquarie* dăduse peste o stâncă. Odgoanele din stânga se rupseră şi stricară stabilitatea catargului din mijloc. Volta se va termina oare, fără altă stricăciune? Nu, căci deodată se produse o acalmie şi corabia reveni în bătaia vântului. Volta a fost oprită brusc. Un val uriaş o luă cu sine, o aruncă mai mult peste stânci şi o lăsă să cadă cu violență extremă. Catargul din mijloc se rupse cu toate velele sale. Bricul se clătină de două ori şi apoi rămase nemişcat, înclinat spre tribord cu treizeci de grade.

Sticlele ferestrelor zburaseră în bucăți. Pasagerii se repeziră afară. Valurile măturau puntea de la un capăt la altul şi nu puteau rămâne aici fără pericol. John Mangles ştia că vasul se blocase în nisip, astfel îi rugă să se înapoieze în cabină.

— Adevărul, John! întrebă rece Glenarvan.

— Adevărul, *milord*, răspunse John Mangles, este că nu mai plutim. Cât despre a fi ajutați de maree, aceasta e altă

chestiune, însă nu avem timp să chibzuim.

— Suntem în mijlocul nopții?

— Da, *milord* şi trebuie să aşteptăm ziua.

— Nu se poate coborî barca pe mare?

— Pe această furtună şi în această întunecime, e cu neputință! Şi dealtfel, în ce loc să tragem la mal?

— Ei bine, John, să rămânem aici până la ziuă.

În acest timp, Will Halley fugea ca un nebun pe puntea bricului său. Mateloții, venindu-şi în fire, desfundară un butoiaş de rachiu şi începură să bea. John prevedea că beția lor va aduce în curând semne teribile. Nu puteai să te bizui pe căpitan ca să-i rețină. Mizerabilul îşi smulgea părul şi-şi frângea mâinile. Nu se gândea decât la încărcătura sa, care nu era asigurată.

— Sunt ruinat! Sunt pierdut! striga el, alergând de la un capăt la celălalt al punții.

John Mangles nu se prea gândea să-l mângâie. El înarmă pe tovarăşii săi şi toți se pregătiră să se apere împotriva marinarilor, care se îmbătau cu rachiu, repetând blesteme înspăimântătoare.

— Pe primul dintre aceşti mizerabili care se apropie de cabină, zise liniştit maiorul, îl omor ca pe un câine.

Mateloții văzură fără îndoială, că pasagerii erau hotărâți să-i țină la respect, căci după câteva încercări de a fura, dispărură.

John Mangles nu se mai ocupă de bețivani şi aşteptă cu nerăbdare ziua. Corabia era atunci absolut nemişcată. Marea se liniştea din ce în ce. Hodoroaga mai putea, deci să reziste câteva ore. La răsăritul soarelui, John va cerceta pământul. Dacă țărmul prezintă un loc bun de debarcat; barca "you-you" acum singura ambarcație de la bord, va servi la transportul echipajului şi al pasagerilor. Era nevoie de cel puțin trei drumuri, căci nu era loc decât pentru patru persoane. Cât despre barcă, am văzut că a fost smulsă de un val.

Tot reflectând la primejdiile acestei situații, John Mangles, sprijinit de fereastră, asculta vuietul. Căuta să străpungă întunecimea adâncă. Se întreba la ce distanță se găsea acel pământ atât de dorit şi totodată atât de temut. Stâncile se întind, câteodată, până la mai multe leghe de coastă. Barca şubredă va putea oare rezista unei călătorii atât de lungi?

În timp ce John gândea astfel, cerând un pic de lumină

cerului întunecos, pasagerii, încrezători în cuvântul său, se odihneau la culcuşurile lor. Imobilitatea bricului le asigura câteva ore de linişte. Glenarvan, John şi tovarăşii lor, nemaiauzind strigătele echipajului beat-mort, se refăceau de asemenea într-un scurt somn şi cam pe la unu de dimineaţă, o tăcere profundă domnea pe bordul bricului, care dormea el însuşi pe patul de nisip.

Cam pe la ora patru, primele lumini apărură la răsărit. Norii se nuanţară uşor sub luminile palide ale zorilor. John se urcă pe punte. La orizont era un văl de ceaţă. Câteva forme nelămurite zburau în aburii dimineţii, la o oarecare înălţime. Un vânt slab mai zbuciuma puţin marea şi valurile din larg se pierdeau în mijlocul unor nori nemişcaţi şi deşi.

John aşteptă. Lumina creştea încet, şi orizontul se colora cu tonuri roşii. Perdeaua se ridică încetul, deasupra vastului decor din fund. Stâncile negre ieşiră din ape. Apoi o linie se desenă pe fâşia de spume; un punct luminos se aprinse, ca un foc în vârful unui munte, proiectat de discul încă invizibil al soarelui care răsărea. Pământul era cam la o depărtare de vreo nouă mile.

— Pământul! strigă John Mangles.

Tovarăşii săi, treziţi de strigăt, apărură pe puntea bricului şi priviră în tăcere coasta, care se anunţa la orizont. Ospitalieră sau funestă, trebuia să le servească-lor ca loc de refugiu.

— Unde e Will Halley? întrebă Glenarvan.

— Nu ştiu, *milord*, răspunse John Mangles.

— Şi marinarii săi?

— Ca şi dânsul, beţi-morţi fără îndoială, adăugă Mac Nabbs.

— Să fie căutaţi, zise Glenarvan, nu trebuie să-i lăsăm pe această corabie.

Mulrady şi Wilson coborâră pe puntea de dinainte şi după două minute reveniră. Au vizitat tot bricul, până în fundul magaziilor. Nu găsiră nici pe Will Halley, nici pe mateloţii săi.

— Cum? Nimeni? zise Glenarvan.

— Au căzut, oare, în mare? întrebă Paganel.

— Totul e cu putinţă, răspunse John Mangles, foarte îngrijorat de această dispariţie.

Apoi, îndreptându-se spre partea de dinapoi a corăbiei:

— La barcă, zise el.

Wilson şi Mulrady îl urmară pentru a coborî barca pe

mare. Dar barca dispăruse.

Capitolul V. Marinarii improvizaţi

Will Halley şi echipajul său, profitând de noapte şi de somnul pasagerilor, fugiseră pe singura barcă a bricului. Nu mai era nici o îndoială. Căpitanul, pe care datoria îl obligă să rămână ultimul la bord, fugise cel dintâi.

— Aceşti ticăloşi au fugit, zise John Mangles. Cu atât mai bine, *milord*. Ne sunt cruțate atâtea scene supărătoare!

— Şi eu cred, răspunse Glenarvan; dealtfel, mai e un căpitan la bord, John, şi marinari curajoşi, dacă nu iscusiți, tovarăşii tăi. Comandă, noi suntem gata să te ascultăm.

Maiorul, Paganel, Robert, Wilson şi însuşi Olbinett aplaudară cuvintele lui Glenarvan şi înşiruiți pe punte se ținură la dispoziția lui John Mangles.

— Ce e de făcut? întrebă Glenarvan.

Tânărul căpitan îşi roti privirea pe mare, observă catargele stricate ale bricului şi zise, după câteva clipe de chibzuială:

— Avem două mijloace, *milord*, de a ne scăpa de această situație: să scoatem vasul din nisip şi să pornim pe mare sau să ajungem la țărm, pe o plută, ce va fi uşor de construit.

— Dacă bastimentul poate fi salvat, să-l salvăm, răspunse Glenarvan. E mijlocul cel mai bun, nu e aşa?

— Da, înălțimea voastră, căci ajunşi pe pământ, ce ne vom face fără mijloace de transport?

— Să evităm coastele. Trebuie să fugim de Noua Zeelandă.

— Cu atât mai mult, cu cât ne-am depărtat mai mult de țel. Nepăsarea lui Halley ne-a aruncat spre sud, e evident. La amiază voi stabili poziția locului şi, dacă aşa cum presupun, ne aflăm la sud de Auckland, voi urca poate coasta cu *Macquarie*.

— Însă stricăciunile bricului? întrebă lady Helena.

— Nu le cred prea serioase, doamnă, răspunse John Mangles. Voi aşeza în față un catarg improvizat, în loc de un arbore trunchiat, şi vom porni, încet, e adevărat, dar totuşi vom merge încotro vom voi. Dacă, din nenorocire, chila bricului e desfundată sau dacă nu poate fi urnită de aici, atunci va trebui să ne resemnăm să ajungem la coastă şi să reluăm pe pământ drumul spre Auckland.

— Să vedem starea vasului, zise maiorul. Aceasta ne interesează înainte de toate.

Glenarvan, John şi Mulrady deschiseră marea uşă a punţii şi coborâră în cală. Aproape două sute de piei tăbăcite se aflau aici rău aşezate. Putură să le ridice, fără mare greutate, cu ajutorul unor macarale uriaşe fixate de odgonul cel mare de pe punte. John porunci îndată să se arunce în mare o parte din baloturi ca să uşureze corabia.

După trei ore de muncă grea, putură cerceta fundul bricului. Două spărturi se deschiseseră, la babord şi la înălţimea bordurii. Or, *Macquarie* fiind înclinat pe tribord, stânga sa opusă se ridică şi părţile defectuoase erau în aer. Apa nu putea deci să pătrundă. Dealtfel, Wilson se grăbi să restabilească blana corăbiei cu câlţi şi cu o tăblie de aramă.

Sondându-se, nu se găsiră decât două picioare de apă în magazii. Pompele puteau foarte uşor scoate apa şi să uşureze corabia.

Odată examinată cheresteaua, John recunoscu imediat că nava suferise foarte puţin de pe urma naufragiului. Desigur că o parte din faţa vasului, dealtfel nefolositoare, va rămâne împotmolită în nisip, însă puteau să se lipsească de ea.

Wilson, după ce vizită interiorul bastimentului, se scufundă, pentru a determina poziţia pe fundul mării. *Macquarie*, cu prora întoarsă spre nord-nord-vest, dăduse peste un banc de nisip înclinat în pantă foarte mare. Extremitatea inferioară a prorei şi aproape două treimi din chilă erau adânc împotmolită. Cealaltă parte până la grinda cârmei plutea pe o apă adâncă cam de cinci metri. Cârma nu era stricată, şi funcţiona bine. John socoti că e fără folos să o ridice. Avantaj vădit, căci vor şti să se servească de aceasta la nevoie.

Mareele nu sunt puternice în Pacific. Totuşi, John se bizuia mult pe sosirea fluxului ca să ridice pe *Macquarie*. Bricul eşuase cu aproape o oră înainte de creşterea mării. Din clipa când se simţi refluxul, înclinarea sa pe tribord se accentuase. La ora şase de dimineaţă, atingea maximum de înclinare şi părea inutil să proptească acum corabia cu ajutorul grinzilor. Putură astfel păstra la bord vergile şi celelalte pârghii, pe care John le destinase să formeze catargul de dinainte.

Mai rămâneau de luat măsurile, pentru a despotmoli pe *Macquarie*. Muncă lungă şi grea. Nu va fi gata la venirea

mareei. Vor vedea numai cum se va purta bricul, uşurat puţin, sub acţiunea valurilor şi la mareea următoare vor face încercarea cea mare.

— La lucru, porunci John Mangles.

Mateloţii improvizaţi erau la ordinele sale. John porunci mai întâi să se strângă velele rămase întinse. Maiorul, Robert şi Paganel, conduşi de Wilson, se urcară să strângă gabierul mare. Acesta, întins sub sforţarea vântului, ar fi îngreunat eliberarea corăbiei. Trebuia să fie strâns, ceea ce se făcu cu oarecare greutate. Apoi, după o muncă stăruitoare şi grea pentru mâini care nu erau obişnuite, catargul rândunicii fu desfăcut. Tânărul Robert, sprinten ca o veveriţă, îndrăzneţ ca un adevărat elev de marină, adusese cele mai mari servicii, în timpul acestei grele operaţii.

Apoi ar fi trebuit să se înfigă o ancoră, poate două, la pupa vasului şi în direcţia chilei. Sforţarea tracţiunii trebuia să lucreze pe aceste ancore, ca să ridice pe *Macquarie*, când vor sosi mareele. Această operaţie nu prezintă nici o dificultate când dispui de o barcă; se ia o ancora obişnuită şi se coboară la punctul convenabil, ales dinainte. Însă aici nu se găsea nici o barcă şi trebuia înlocuită. Glenarvan era destul de cunoscător în ale mării, ca să înţeleagă necesitatea acestor operaţii. O ancoră trebuia coborâtă ca să se elibereze corabia aruncată pe banc.

— Dar ce e de făcut fără barcă? întrebă el pe John. — Vom întrebuinţa sfărâmăturile catargului din mijloc şi butoaiele goale, răspunse tânărul căpitan. Operaţia va fi grea, însă nu imposibilă, căci ancorele lui *Macquarie* nu sunt prea mari. Odată coborâte, dacă nu se desfac, cred că are să fie bine.

— Bine, să nu pierdem timp, John.

Toată lumea, mateloţi şi pasageri, a fost chemată pe punte. Fiecare îşi avea partea lui la muncă. Tăiară cu lovituri de secure, otgoanele care mai reţineau catargul din mijloc. Baza sa se rupse în cădere atât de brusc, încât gabierul putu fi uşor retras. John Mangles folosi această platformă pentru a face din ea o plută. El o susţinu cu ajutorul butoaielor goale şi o făcu în stare să poarte ancorele. A fost instalată o lopată la pupă, care permitea să se mânuiască aparatul. Dealtfel refluxul trebuia s-o aducă la pupa bricului cu uşurinţă, apoi când ancorele vor fi la fund, va fi uşor de revenit la bord, urcându-se pe cablul prelungit al corăbiei.

Lucrul era pe jumătate terminat când soarele se apropia

de meridian. John Mangles lăsă pe Glenarvan să urmărească lucrările începute şi se ocupă cu stabilirea poziţiei. Acest lucru era foarte important. Din fericire, John găsi în cabina lui Will Halley, împreună' cu un anuar al observatorului din Greenwich, un sextant foarte murdar, însă îndestulător ca să obţină punctul. Îl curăţă şi-l aduse pe bord.

Acest instrument, printr-o serie de oglinzi mobile, aduce soarele la orizont, în clipa când e la amiază, adică atunci când astrul zilei atinge cel mai înalt punct al drumului său. Se înţelege deci, că pentru a lucra, trebuie să ocheşti cu luneta sextantului un orizont adevărat, cel format la unirea cerului cu apa. Or, pământul se prelungea pe un întins promontoriu spre nord şi, interpunându-se între observator şi orizontul adevărat, făcea determinarea imposibilă.

În acest caz, când orizontul nu se vede, e înlocuit cu un orizont închipuit. Acesta e de obicei un vas plat umplut cu mercur, deasupra căreia se operează. Mercurul prezintă astfel o oglindă perfect orizontală.

John nu avea mercur la bord, însă trecu peste această dificultate, servindu-se de un hârdău umplut cu gudron lichid, a cărui suprafaţă reflecta îndeajuns imaginea soarelui.

Longitudinea îi era cunoscută deja, fiind pe coasta apuseană a Noii Zeelande. Era o adevărată fericire, căci fără cronometru n-ar fi putut-o calcula. Singură, latitudinea îi lipsea, şi el căută s-o obţină.

Luă deci, cu ajutorul sextantului, înălţimea meridiană a soarelui deasupra orizontului. Această

înălţime a fost găsită de 68°30'. Distanţa soarelui la zenit era de 21°30', fiindcă aceste două numere adunate dau 90°. Or, în acea zi, 3 februarie, înclinarea soarelui era 16°30', după anuar, şi adăugând la aceasta distanţa zenitală de 21°30' aveai o latitudine de 38°.

Situaţia lui *Macquarie* se prezenta astfel: longitudine 131°13', latitudine 38°, în afară de câteva erori neînsemnate, produse de imperfecţiunea instrumentelor şi de care nu se ţinea socoteală.

Consultând harta lui Johnson, cumpărată de Paganel la Eden, John Mangles văzu că naufragiul avusese loc la intrarea golfului Aotea, deasupra Capului Cahua, pe ţărmurile provinciei Auckland. Oraşul Auckland era situat pe a treizeci şi şaptea paralelă şi *Macquarie* fusese aruncat cu un grad spre sud. Ca să ajungă la capitala Noii Zeelande, nu trebuiau decât să urce coasta cu un grad.

— Aşadar, zise Glenarvan, un drum de cel mult douăzeci şi cinci de mile. E aproape nimic!

— Ceea ce pe mare nu e nimic, va fi lung şi greu pe pământ, răspunse Paganel.

— Aşa că, replică John Mangles, vom face tot ce e omeneşte cu putinţă să ridicăm nava *Macquarie*.

Odată lucrul stabilit, operaţiunile fură reluate. La amiază, mareea era foarte mare. John nu putu să profite de dânsa, fiindcă ancorele nu erau coborâte. Însă nu cercetă cu mai puţină îngrijare pe *Macquarie*. Oare va pluti sub acţiunea valurilor? Chestiunea avea să se lămurească în cinci minute.

Aşteptară. Se auziră câteva pocnete; erau produse dacă nu de o ridicare, cel puţin de o zguduitură a carenei. John nădăjdui în mareea următoare, căci de data aceasta bricul nici nu se mişcă.

Lucrările continuară. La orele două pluta era gata. Ancora a fost îmbarcată. John şi Wilson coborâră şi ei, după ce legară cablul în dosul corăbiei. Refluxul le schimbă direcţia şi se opriră la vreo sută de metri, unde era o adâncime de zece metri. Situaţia era bună şi pluta se întoarse la bord.

Mai rămânea marea ancoră a vasului. A fost coborâtă, nu fără greutate. Pluta reîncepu operaţia şi în curând această a doua ancoră a fost înţepenită în dosul celeilalte, la o adâncime de cincisprezece metri. Apoi, urcându-se pe frânghie, John şi Wilson reveniră la bord.

Cablurile au fost potrivite la scripete şi aşteptară viitoarea maree, care trebuia să aibă loc la ora unu dimineaţa. Acum era ora şase seara.

John Mangles mulţumi mateloţilor şi lăsă pe Paganel să înţeleagă că, având şi puţin curaj şi puţină disciplină, ar putea deveni într-o zi un bun caporal de marină.

În acest timp, Olbinett, după ce ajutase la diferitele manevre, se întorsese la bucătărie. Preparase o masă întăritoare; care venea tocmai la vreme. Echipajul avea o foame de lup. El a fost pe deplin mulţumit şi fiecare se simţi în putere pentru lucrările de mai târziu.

După masă, John Mangles luă ultimele măsuri, care trebuiau să asigure succesul operaţiunii. Nu trebuie nimic neglijat, când e vorba de a despotmoli o corabie. Adeseori întreprinderea nu reuşeşte din cauza câtorva obiecte mai grele de care nava nu a fost uşurată şi tălpoaia împotmolită în patul său de nisip nu se poate ridica.

John Mangles aruncase în mare o însemnată cantitate de mărfuri, ca să uşureze bricul; iar restul baloturilor, drugii grei, vergelele de rezervă, câteva tone de fontă, care formau lestul, au fost duse în partea de dinapoi, ca să uşureze libertatea prorei. Wilson şi Mulrady împinseră într-acolo şi un oarecare număr de butoaie, umplute cu apă, ca să ridice prora bricului.

Suna miezul nopţii când ultimele lucrări erau sfârşite. Echipajul era istovit, circumstanţă regretabilă în momentul când n-ar fi avut putere să mişte scripetele, ceea ce aduse pe John Mangles la o nouă hotărâre.

Vântul se liniştea. Gonea de-abia câteva norulețe capricioase la suprafaţa valurilor. John, observând orizontul spre nord şi spre răsărit, a observat că vântul tindea să se reîntoarcă de la sud-vest spre nord-vest. Un marinar nu putea să se înşele cu privire la dispoziţia şi culoarea fâşiilor de nori. Wilson şi Mulrady împărtăşeau părerea căpitanului lor. John destăinui observaţiile sale lui Glenarvan şi îi propuse să reînceapă a doua zi operaţiile de despotmolire.

— Şi iată motivele mele. Mai întâi, suntem foarte obosiţi şi e nevoie de forţe mari pentru a elibera corabia. Apoi, odată ridicată, cum s-o conduc printre aceste stânci primejdioase, pe o astfel de beznă? E mai bine să lucrăm la lumina zilei. Dealtfel şi alt motiv mă îndeamnă să aşteptăm. Vântul promite să ne vină în ajutor, şi eu vreau să profit de aceasta. Vreau ca vântul să împingă această bătrână hodoroagă, în timp ce mareea o va ridica. Mâine, dacă nu mă înşel, briza va sufla dinspre nord-vest. Vom întinde pânzele marelui catarg ca să ne apere, şi ele vor ajuta la ridicarea bricului.

Aceste pricini erau decisive. Glenarvan şi Paganel, cei mai nerăbdători de pe bord, se învoiră şi operaţia a fost lăsată pe a doua zi.

Noaptea a fost trecută cu bine. O caraulă fusese orânduită ca să vegheze mai ales asupra ancorelor.

Veni ziua. Prevederile lui John Mangles se împliniră. Bătea un vânt dinspre nord-nord-vest, care tindea să se întețească. Aceasta era o adăugare de forţe foarte avantajoasă. Echipajul a fost chemat la lucru. Robert, Wilson, Mulrady în vârful catargului celui mare, Paganel pe punte, începură manevrele ca să desfăşoare velele la momentul potrivit. Verga gabierului mare fu ridicată, vela mare şi gabierul mare lăsate pe funiile lor.

Era ora nouă de dimineaţă. Mai trebuiau să treacă patru

ore până la creşterea mării. Ele nu au fost pierdute în zadar. John le întrebuinţă ca să stabilească catargul său improvizat în partea din faţă a bricului, pentru a înlocui catargul din mijloc. Va putea astfel să se îndepărteze de acest loc, îndată ce corabia va fi luată de valuri. Lucrătorii făcură noi sforţări, şi înainte de amiază, verga de mijloc era solid înţepenită.

Lady Helena şi Mary Grant erau de mult folos şi aşezară o pânză de rezervă pe verga rândunica. Era o bucurie pentru ele de a conlucra la salvarea comună. Acest lucru terminat, dacă *Macquarie* lăsa de dorit din punct de vedere al eleganţei, trebuia cel puţin să poată naviga, cu condiţia să nu se îndepărteze de coastă.

În acest timp, fluxul creştea. Suprafaţa mării se ridica în mici valuri furtunoase. Capetele stâncilor dispăreau pe rând, ca nişte animale marine care intră în apă. Se apropia ora când trebuiau să încerce marea întreprindere. O nerăbdare înfrigurată ţinea spiritele încordate. Nimeni nu vorbea. Toţi îl priveau pe John. Aşteptau o poruncă din partea lui. John Mangles, aplecat pe parmalâcul punţii de dinapoi, observa mareea. Aruncă o privire neliniştită la ambele cabluri desfăşurate şi puternic înţepenite.

La ora unu, mareea îşi atinse cea mai mare înălţime, pe care nu o păstra decât câteva minute. Trebuia lucrat fără nici o întârziere. Pânza cea mare şi marele gabier au fost întinse şi acoperiră catargul sub sforţările vântului.

— La cabestan! strigă John.

Era un scripete prevăzut cu pârghii ca pompele de incendiu. Glenarvan, Mulrady, Robert de o parte, Paganel, maiorul, Olbinett de cealaltă, apăsară pe pârghiile care comunicau mişcarea aparatului. În acelaşi timp, John şi Wilson mânuind barele adăugară sforţările lor la acelea ale tovarăşilor.

— Cu putere! Cu putere! Şi toţi deodată!

Cablurile se întinseră sub puternica presiune a scripetelui. Trebuiau să izbutească imediat. Mareea înaltă nu durează decât câteva minute. Nivelul apei nu întârzia să scadă. Îşi dublară sforţările. Vântul sufla cu putere şi umfla cele două pânze. Se simţiră câteva zguduituri în cherestea. Bricul păru că aproape începe să se ridice. Poate că un braţ mai mult ar fi fost de ajuns ca să-l ridice de pe bancul de nisip.

— Helena! Mary! strigă Glenarvan.

Tinerele femei veniră să-şi unească forţele lor cu cele ale

tovarăşilor lor. Un ultim răsunet al macaralei se auzi, însă aceasta a fost totul. Bricul rămase nemişcat. Întreprinderea nu izbutise. Refluxul începea de acum, şi era evident că chiar şi cu ajutorul vântului şi al mării, echipajul redus n-ar putea să despotmolească niciodată corabia.

Capitolul VI. În care canibalismul e tratat teoretic

Primul mijloc de salvare încercat de John Mangles nu reuşise. Trebuia fără nici o întârziere să se recurgă la al doilea. Era evident că *Macquarie* nu putea fi ridicat. Să aştepte la bord ajutoare întâmplătoare, ar fi o imprudenţă şi o prostie. Înainte de sosirea vreunei corăbii la locul naufragiului, *Macquarie* va fi sfărâmat în bucăţi! Apropiata furtună. sau numai o mare puţin tulburată de vânturi, îl vor rostogoli pe nisip, îl vor zdrobi, îl vor sfărâma şi vor împrăştia rămăşiţele. Înainte de această inevitabilă distrugere, John voia să ajungă la ţărm.

Propuse, deci, să se construiască o plută sau în limbajul maritim un "ras", destul de solid, ca să poată purta pasagerii şi o cantitate suficientă de alimente spre coasta zeelandeză. Nu era timp de discutat, ci de lucrat. Lucrările au fost începute şi erau foarte înaintate, când noaptea veni să le întrerupă.

Cam pe la orele opt seara, după cină, în timp ce lady Helena şi Mary Grant se odihneau în cabină, Paganel şi prietenii săi se întreţineau despre chestiuni grave, plimbându-se pe puntea corăbiei. Robert nu voise să-i părăsească. Acest brav copil asculta totul foarte atent, gata să îndeplinească vreun serviciu, gata să înfrunte vreo întreprindere periculoasă.

Paganel întrebase pe John Mangles, dacă pluta n-ar putea sui coasta până la Auckland, în loc să debarce pasagerii la ţărm. John răspunse că această călătorie era cu neputinţă cu mijloace atât de primitive.

— Şi ceea ce nu putem încerca noi cu o plută, s-ar fi putut face cu o barcă? zise Paganel.

— Da, la noroc, răspunse John Mangles, dar cu condiţia să mergem ziua şi să ne oprim noaptea.

— Aşadar, aceşti mizerabili care ne-au părăsit...

— Ah! Aceia, răspunse John, erau beţi şi pe întunecimea aceea grozavă, mă tem să nu fi plătit cu viaţa fuga lor laşă.

— Cu atât mai rău pentru ei, reluă Paganel, şi cu atât mai rău pentru noi, căci barca ne-ar fi fost de mult folos.

— Ce să facem, Paganel? zise Glenarvan. Pluta ne va duce la țărm.

— E tocmai ceea ce aş fi vrut să evit, răspunse geograful.

— Ce! Un drum de cel mult douăzeci de mile, după ce am străbătut pampasul şi Australia, poate să înspăimânte nişte oameni obişnuiți cu oboseala?

— Prieteni, răspunse Paganel, eu nu mă îndoiesc nici de curajul nostru şi nici de vitejia tovarăşilor noştri. Douăzeci de mile! Nu e nimic în altă țară, în afară de Noua Zeelandă. Vă rog să nu mă bănuiți de micime de suflet. Eu cel dintâi v-am îndemnat prin America, prin Australia. Însă aici, o repet, mai bine ai face orice, decât să te aventurezi în această țară perfidă.

— Totuşi e mai bine decât să te expui unei pieiri sigure pe o corabie naufragiată, răspunse John Mangles.

— Dar de ce este atât de temută Noua Zeelandă? întrebă Glenarvan.

— Din pricina sălbaticilor, răspunse Paganel.

— Indigenii! replică Glenarvan. Nu pot fi evitați, mergând de-a lungul coastei? Dealtfel atacul câtorva mizerabili, nu poate să preocupe zece europeni bine înarmați şi decişi să se apere.

— Nu e vorba de nişte mizerabili, răspunse Paganel scuturând capul, neozeelandezii formează triburi de temut, care luptă contra dominației engleze, care se bat cu năvălitorii, pe care îi învinge adeseori şi îi mănâncă totdeauna!

— Canibali! strigă Robert. Canibali!

Apoi îl auziră murmurând aceste două cuvinte:

— Sora mea! Doamna Helena!

— Nu te teme de nimic, copilul meu, răspunse Glenarvan, ca să-l liniştească. Prietenul nostru Paganel exagerează!

— Eu nu exagerez cu nimic, reluă Paganel. Robert a arătat că e bărbat şi eu îl tratez ca pe un bărbat, neascunzându-i adevărul. Neozeelandezii sunt cei mai cruzi, ca să nu zic cei mai lacomi dintre toți antropofagii. Mănâncă tot ce le cade în mână. Războiul nu e pentru ei decât o vânătoare contra vânatului gustos, care se numeşte omul şi trebuie s-o mărturisim, e singurul război logic. Europenii îşi omoară duşmanii şi îi îngroapă. Sălbaticii îşi omoară duşmanii şi îi mănâncă şi cum a spus foarte bine

compatriotul meu, Toussenel, răul nu e atât în a frige pe duşman când e mort, ci de a-l ucide când acesta nu vrea să moară.

— Paganel, răspunse maiorul, sunt multe de discutat în privinţa aceasta, însă nu e acum momentul. Că o fi sau nu logic de a fi mâncat, noi nu voim să fim mâncaţi. Dar cum se face că creştinismul n-a distrus încă aceste obiceiuri de antropofagie?

— Credeţi deci că toţi neozeelandezii sunt creştini? replică Paganel. Numai un mic număr şi încă misionarii sunt de multe ori victimele acestor brute. Anul trecut, reverendul Walkner a fost martirizat cu o îngrozitoare cruzime. Maorii l-au spânzurat. Femeile i au scos ochii. I s-a băut sângele, i s-a mâncat creierul. Şi această crimă a avut loc în 1864, la Opotiki, la câteva leghe de Auckland, ca să zic aşa, sub ochii autorităţilor engleze. Prieteni, e nevoie de şcoli pentru a schimba firea unei rase de oameni. Ceea ce au fost maorii, vor mai fi multă vreme. Toată istoria lor e numai sânge. Câte echipaje au masacrat şi devorat ei, de la marinarii lui Tasman până la cei de pe *Hawes*. Şi pofta nu le-a fost stârnită numai de carnea albă. Cu mult înainte de sosirea europenilor, neozeelandezii cereau omorului saturarea lăcomiei lor. Mulţi călători au trăit printre ei, şi-au asistat la mese de canibali, la care oaspeţii nu erau atraşi, decât pentru a mânca o bucăţică fragedă, ca de pildă carnea unei femei sau a unui copil!

— Eh! Făcu maiorul, aceste povestiri nu sunt datorate în mare parte decât imaginaţiei călătorilor. Fiecăruia îi place să se laude cu ţinuturile sălbatice din care a scăpat şi cu stomacul indigenilor de care era să fie mistuit!

— Se poate să fie şi oarecare exagerare, răspunse Paganel. Însă au vorbit despre aceasta mulţi oameni demni de crezare: misionarii Kendall, Marsden, căpitanii Dillon, d'Urville, Laplace şi mulţi alţii, şi eu cred în povestirile lor, şi trebuie să cred. Neozeelandezii sunt cruzi de la natură. La moartea şefilor lor, jertfesc vieţi omeneşti. Cred că prin aceste sacrificii vor potoli mânia decedatului, care ar putea face rău celor în viaţă, şi că în acelaşi timp îi oferă servitori pentru lumea cealaltă. Însă fiindcă aceşti servitori postumi sunt mâncaţi, după ce au fost măcelăriţi, eşti îndemnat să crezi că la aceasta mai mult îi împinge stomacul decât superstiţia.

— Totuşi, zise John Mangles, îmi închipui că şi religia

joacă un rol în scenele de canibalism. Pentru aceasta, dacă se schimbă religia, se vor schimba şi moravurile.

— Bine, prietene John, răspunse Paganel. Ridici aici grava problemă a originii antropofagiei. Oare oamenii au fost împinşi să se măcelărească între ei de foamete sau de religie? Această discuţie ar fi cel puţin neserioasă în clipa de faţă. Pentru ce există canibalismul, nu se ştie încă; dar există, fapt grav, de care noi avem prea multe motive să fim preocupaţi.

Paganel spunea adevărul. Antropofagia trecuse în stare cronică în Noua Zeelandă, ca şi în insulele Fiji sau la strâmtoarea Torres. Superstiţia intervine vădit în aceste înfiorătoare obiceiuri, însă sunt canibali pentru că sunt clipe în care vânatul e rar şi foametea mare. Sălbaticii au început prin a mânca şi carne de om, ca să-şi satisfacă pretenţiile unei pofte rar potolite; apoi, preoţii au acceptat, în sfârşit, şi au sfinţit aceste obiceiuri monstruoase. Masa a devenit ceremonie, iată totul.

Dealtfel, în ochii maorilor nu e nimic mai natural decât a se mânca între ei. Misionarii i-au cercetat de multe ori cu privire la canibalism. I-au întrebat pentru ce-şi mănâncă fraţii, la care şefii răspundeau că peştii mănâncă peşti, oamenii sunt mâncaţi de câini şi câinii de oameni, şi câinii se mănâncă între ei. Chiar în teogonia lor, legenda spune că un zeu mănâncă pe alt zeu. Cu astfel de precedente, cum să rezişti la ispita de a mânca pe aproapele tău?

Mai mult, neozeelandezii pretind că devorând un inamic mort, distrugi partea sa spirituală. Moşteneşti astfel sufletul său, puterea, valoarea sa, care sunt cuprinse mai ales în creier. De aceea, această parte a individului figurează la ospeţe ca un fel de onoare şi de primul rang.

Totuşi, Paganel susţinu, nu fără dreptate, că mai ales foamea, îndemna pe neozeelandezi la antropofagie şi nu numai pe sălbaticii din Oceania, ci şi pe cei din Europa.

— Da, adăugă el, canibalismul a domnit mult timp la strămoşii popoarelor celor mai civilizate, şi nu luaţi aceasta drept o particularitate, mai ales la scoţieni.

— Adevărat? zise Mac Nabbs.

— Da, domnule maior, reluă Paganel. Când veţi citi anumite pasaje din Sfântul Ieronim asupra articolelor din Scoţia, veţi vedea ce trebuie gândit despre strămoşii dumneavoastră! Şi fără să urc mult prin timpurile istorice, în aceeaşi epocă în care Shakespeare se gândea la Shylock al său, sub domnia reginei Elisabeta, Samuel Bean, un bandit

scoțian, nu a fost oare executat pentru canibalism? Şi ce îl îndemnase să mănânce carne omenească? Religia? Nu, foamea.

— Foamea? zise John Mangles.

— Foamea, reluă Paganel, însă mai ales acea necesitate pentru carnivor de a-şi reface carnea şi sângele său, cu azotul conținut în materiile animale. Cine vrea să fie puternic şi activ, trebuie să consume aceste alimente care întăresc muşchii. Atât timp cât maorii nu vor fi membrii societății legumiştilor, vor consuma carne şi chiar carne de om.

— Pentru ce nu carnea animalelor? zise Glenarvan. — Pentru că ei n-au animale, răspunse Paganel şi trebuie ştiut aceasta, nu pentru a scuza, ci pentru a explica obiceiurile de canibalism. Patrupedele, chiar păsările, sunt rare în această țară neprimitoare. De aceea maorii, din toate timpurile, s-au hrănit cu carne omenească. Sunt chiar, "anotimpuri pentru mâncat oamenii", ca în ținuturile civilizate, anotimpuri pentru vânat. Atunci încep marile bătălii, adică marile războaie şi populații întregi sunt servite la masa învingătorilor.

— Aşadar, zise Glenarvan, după dumneata, Paganel, antropofagia nu va dispărea decât în ziua când oile, boii şi porcii vor paşte în câmpiile Noii Zeelande.

— Desigur, scumpul meu lord şi încă vor mai trebui ani îndelungați, pentru ca maorii să se dezobişnuiască de carnea zeelandeză, pe care o preferă oricărei alteia, căci fiilor le va plăcea mult timp ceea ce a plăcut şi părinților. Dacă trebuie de crezut, această carne are gustul aceleia de porc, însă cu mai multă aromă. Cât despre carnea albă, ei o doresc mai puțin, fiindcă albii amestecă şi sare în alimentele lor, ceea ce le dă un gust particular şi puțin apreciat de gastronomii de cunoscători.

— Sunt deci pretenționoşi! zise maiorul. Însă această carne, albă sau neagră, o mănâncă crudă sau friptă?

— Ah! Dar ce vă interesează asta, domnule Mac Nabbs? strigă Robert.

— Cum aşa, copilul meu? răspunse maiorul cu seriozitate; dar dacă trebuie să sfârşesc sub dinții antropofagilor, mi-ar plăcea mai mult să fiu fript!

— De ce?

— Pentru a fi sigur că nu voi fi devorat de viu!

— Bine dragă maiorule, dar dacă ai fi fript de viu?

— Atunci, răspunse maiorul, nu mi-aş lăsa alegerea nici

pentru o jumătate de coroană.

— Orice ar fi, Mac Nabbs, şi dacă aceasta ți-ar putea fi pe plac, află că neozeelandezii nu mănâncă niciodată carnea decât friptă sau afumată. Sunt oameni cu bun gust şi care se pricep în ale bucătăriei, însă, în ceea ce mă priveşte, ideea de a fi mâncat îmi este foarte neplăcută! Să-ți termini existența în stomacul unui sălbatic, ptiu! În sfârşit, din toate acestea rezultă că nu trebuie să cădem în mâinile lor. Să sperăm de asemenea, că într-o zi creştinismul va pune capăt acestor obiceiuri monstruoase. Da, trebuie să sperăm, răspunse Paganel; dar credeți-mă, un sălbatic care a gustat din carnea omenească, va renunța cu greu la ea. Judecați-o prin aceste două fapte, pe care le voi povesti.

— Să auzim faptele, Paganel, zise Glenarvan.

— Primul este amintit în analele Societății Iezuiților din Brazilia. Un misionar portughez întâlni într-o zi o bătrână braziliancă foarte bolnavă. Nu mai avea decât câteva zile de trăit. Iezuitul o instrui în adevărurile creştinismului, pe care muribunda le admise fără nici o discuție. Apoi după hrana sufletească, el se gândi şi la hrana corpului şi oferi penitenței sale câteva dulciuri europene.

— Vai! răspunse bătrâna, stomacul meu nu poate suporta nici un fel de alimente. Nu e decât un singur lucru, pe care aş voi să-l gust, însă din nenorocire, nimeni aici nu poate să mi-l procure.

— Ce e deci? întrebă iezuitul.

— Ah! Fiul meu! E mâna unui copilaş mic! Mi se pare că aş ronți micile oscioare cu plăcere!

— Oare or fi aşa de bune? întrebă Robert.

— A doua mea poveste îți va da răspunsul, băiatul meu, reluă Paganel. Într-o zi, un misionar certa pe un canibal, pentru obiceiul înfiorător şi contrar legilor divine, de a consuma carne omenească. Şi apoi aceasta trebuie să fie rea la gust! adăugă el.

— Ah, părinte! răspunse sălbaticul, aruncând o privire lacomă asupra misionarului, n-aveți decât să spuneți că Dumnezeu o opreşte, dar nu spuneți că e rea la gust! Dac-ați fi gustat şi dumneavoastră!...

Capitolul VII. Călătorii acostează, în sfârşit, în acea

ţară de care trebuiau să fugă

Faptele amintite de Paganel erau indiscutabile. Cruzimea neozeelandezilor nu putea fi pusă la îndoială. Deci, era primejdioasă coborârea pe ţărm. Însă chiar de ar fi fost de o sută de ori mai mare, trebuiau să înfrunte acest pericol. John Mangles simţea necesitatea de a părăsi imediat corabia destinată unei distrugeri apropiate. Între două primejdii, una sigură şi alta îndoielnică, nu putea fi nici o şovăială.

Cât despre şansa de a fi salvaţi de vreo navă, nu trebuiau să se bizuie pe aceasta. *Macquarie* nu era în drumul corăbiilor care se îndreaptă spre Noua Zeelandă. Ele se opresc sau mai sus la Auckland, sau mai jos la New Plymouth. Or, naufragiul avusese loc între aceste două localităţii pe partea pustie a ţărmurilor insulei Ika-Na-Maui. Coastă rea, primejdioasă, cu faimă proastă. Navele n-au altă grijă decât s-o evite şi dacă vântul le duce într-acolo, trebuie să se îndepărteze cât mai repede.

— Când plecăm? întrebă Glenarvan.

— Mâine dimineaţa, la ora zece, răspunse John Mangles. Mareea începe să crească şi ne va duce până la ţărm.

A doua zi, 5 februarie, la ora opt, construcţia plutei era terminată. John se muncise ca să stabilească butucii plutei. Vela catargului, care servise la coborârea ancorelor, nu putea să ajungă la transportarea pasagerilor şi a alimentelor. Trebuia o ambarcaţiune solidă, uşor de condus şi care să poată

rezista mării, în timpul unui drum de nouă mile. Singure catargele puteau să dea materialele necesare construcţiei sale.

Wilson şi Mulrady se puseră pe lucru. Velele şi parâmele au fost tăiate la înălţimea pânzei de la velă şi sub loviturile de secure, catargul cel mare, retezat la bază, se rostogoli peste grilajul tribordului, care pocni sub greutatea sa. *Macquarie* era găsit atunci despuiat ca un ponton. Vela mare, vela mică, rândunica şi gabierul cel mare au fost retezate şi despărţite. Principalele bucăţi ale punţii erau de acum pe apă. Au fost împreunate cu sfărâmăturile catargului mare şi aceste pârghii au fost solid legate între ele. John avu grijă să aşeze între ele vreo şase butoaie goale, care trebuiau să menţină pluta. Pe această primă încheietură, puternic aşezată, Wilson pusese un fel de podea bine potrivită. Valurile puteau ajunge pe plută, fără a rămâne, şi pasagerii

puteau fi apărați de umezeală. Dealtfel butoaie cu apă, puternic legate, formau un fel de brâu circular, care proteja puntea contra valurilor mari.

În acea dimineață, John, văzând vântul favorabil, porunci să se instaleze în centrul plutei în chip de catarg verga rândunicii. Ea era menținută de odgoane şi acoperită de o pânză de rezervă. O mare vâslă de lățime mijlocie, fixată în dos, permitea a se cârmui pluta, dacă vântul îi dădea o viteză suficientă. Astfel, pluta, construită în cele mai bune condiții, putea să reziste zguduiturilor furtunii. Dar va putea ea să fie condusă, va atinge ea coasta, dacă vântul se schimbă? Aceasta era întrebarea.

La ora nouă începu încărcarea. Mai întâi au fost îmbarcate în suficientă cantitate alimente, ca să dureze până la Auckland, căci nu trebuiau să se bizuie pe producțiile acestui pământ sterp.

Bucătăria lui Olbinett le furniza câteva bucăți de carne conservată, care rămăsese din proviziile lui *Macquarie*, dealtfel foarte puține. Trebuiră să se aprovizioneze cu merindele grosolane de la bord, cu pesmeți marinăreşti, de proastă calitate şi cu două butoiaşe de peşte sărat. Stewardul era foarte încurcat. Aceste merinde au fost puse în lăzi ermetic închise apoi coborâte şi legate cu odgoane puternice la baza catargului. Puseră la loc sigur şi uscat armele şi munițiile. Din fericire, călătorii erau foarte bine înarmați cu carabine şi revolvere.

De asemenea a fost îmbarcată o ancoră de rezervă pentru cazul când, neputând atinge pământul în timpul unei singure maree, va fi nevoit să ancoreze în larg.

La ora zece, valurile începură să crească. Briza sufla încet dinspre nord-vest. Un vârtej uşor ondula suprafața mării.

— Suntem gata? întrebă John Mangles.

— Totul e pregătit, căpitane, răspunse Wilson.

— Toată lumea să se îmbarce! strigă John.

Lady Helena şi Mary.Grant coborâră cu o scară grosolană de frânghie şi se instalară la piciorul catargului, pe lăzile cu alimente, iar tovarăşii lor lângă ele. Wilson luă cârma în mână. John se aşeză lângă funiile pânzei, Mulrady tăie parâma care lega puntea de bric. Pânza a fost desfăşurată şi pluta începu să se îndrepte către țărm, sub dubla acțiune a vântului şi a mareei.

Coasta era la nouă mile, distanță neînsemnată pe care o

barcă ce avea vâslaşi voinici ar fi făcut-o în trei ore. Însă cu pluta trebuiau mai multe. Dacă vântul continua, puteau ajunge la țărm cu o singură maree. Dacă însă briza se va linişti, refluxul va duce pluta şi va fi nevoie de ancorare, ca să aştepte mareea următoare. Mare încurcătură, care îl preocupa pe John Mangles. Totuşi, spera să izbutească. Vântul se întețea. Fluxul începând să crească la ora zece, trebuiau să acosteze la ora trei, cu alternativa de a arunca ancora, sau de a fi răpiți de reflux.

Începutul a fost fericit. Cu încetul, capetele negre ale stâncilor şi covorul galben al bancurilor dispărură sub valurile crescânde. Pentru a evita aceste stânci cufundate, era nevoie de o mare atenție, o extremă îndemânare. La fel pentru a conduce o ambarcație puțin ascultătoare de cârmă şi grabnică la deviații.

La amiază, mai rămâneau cinci mile până la coastă. Un cer destul de senin permitea să se distingă principalele conformații ale pământului. În nord-est se înălța un munte înalt de două mii cinci sute de picioare. Se profila la orizont într-un cap de maimuță, cu ceafa întoarsă. Era Muntele Pirongia situat exact pe paralela 38°.

La douăsprezece şi jumătate, Paganel observă că toate stâncile au dispărut sub mareea care creştea.

— Afară de mal, răspunse lady Helena.

— Care, doamnă? întrebă Paganel.

— Acolo, răspunse lady Helena, arătând un punct negru, la o milă înainte.

— Într-adevăr, răspunse Paganel. Să încercăm să determinăm poziția ca să nu ne ciocnim de stâncă, deoarece mareea nu va întârzia să o acopere.

— E drept în direcția culmii de nord a muntelui, zise John Mangles. Wilson, bagă de seamă.

— Da, căpitane, răspunse matelotul, apăsând cu toată puterea pe vâsla cea mare dinapoi.

Într-o jumătate de oră, mai plutiră încă o jumătate de milă. Însă, lucru ciudat, punctul cel negru se înălța mereu din valuri. John îl privea cu atenție şi pentru a-l vedea mai bine, luă luneta lui Paganel.

— Nu e un recif, zise el după o clipă de cercetare, ci e un obiect plutitor care urcă si coboară cu valul.

— Nu e o sfărâmătură din catargul lui *Macquarie*? întrebă lady Helena.

— Nu, răspunse Glenarvan, nici o sfărâmătură n-a putut

să se depărteze atât de corabie.

— Aşteptaţi! strigă John. O recunosc, e barca! Barca bricului, cu dosul răsturnat.

— Nenorociţii! strigă lady Helena, au pierit!

— Da, doamnă, răspunse John Mangles şi trebuiau să piară, căci în mijlocul acestor stânci, pe marea furtunoasă, şi în noaptea neagră, mergeau la moarte sigură.

— Să-i ierte Dumnezeu! murmură Mary Grant. Timp de câteva clipe, pasagerii rămaseră tăcuţi. Priveau barca şubredă care se apropia. Se răsturnaseră, fără îndoială, la patru mile de ţărm şi din cei dinăuntru, desigur, că nici unul nu scăpase.

— Dar această barcă ne-ar putea fi utilă, zise Glenarvan.

— Într-adevăr, răspunse John. Cârmeşte, Wilson. Direcţia plutei a fost schimbată, dar vântul conteni şi nu atinseră barca decât după două ore. Mulrady, aşezat în faţă, evită izbitura şi barca răsturnată, se alinie lângă plută.

— Goală? întrebă John Mangles.

— Da, căpitane, răspunse matelotul, barca e goală şi fundul s-a desfăcut. Nu ne poate folosi.

— La nimic? întrebă Mac Nabbs.

— Nu, răspunse John. E o sfărâmătură bună de ars.

— Regret, zise Paganel, căci această barcă ne-ar fi putut conduce până la Auckland.

— Trebuie să ne resemnăm, domnule Paganel, răspunse John Mangles. Dealtfel, pe o mare atât de înfuriată, eu prefer pluta noastră. N-a fost nevoie decât de o singură ciocnire ca să fie prefăcută în bucăţi! Deci, *milord*, mai mult nu avem ce căuta pe aici.

— Pornim când vrei tu, John, zise Glenarvan.

— La drum, Wilson, reluă tânărul căpitan, şi drept spre coastă.

Valurile trebuiau să mai crească timp de aproape o oră. Mai străbătură o distanţă de două mile. Însă atunci vântul slăbi şi parcă avea de gând să înceteze. Pluta rămase nemişcată. Ba în curând, începu să plutească din nou spre larg sub presiunea refluxului. John nu putea şovăi o clipă.

— Aruncă ancora, strigă el.

Mulrady, pregătit, lăsă ancora la o adâncime de cinci metri. Pluta se dădu înapoi cu patru metri de cablul puternic întins şi continuă să arate faţa coastei. Pânza fiind strânsă, se luară dispoziţii pentru o staţionare mai îndelungată.

Într-adevăr, mareea nu trebuia să se reîntoarcă înainte de ora două noaptea şi fiindcă John Mangles nu voia să meargă noaptea, ancorase până la cinci dimineaţa. Pământul se vedea la o distanţă de trei mile.

O vijelie destul de puternică ridica valurile şi părea că bate spre coastă într-o mişcare continuă. De îndată Glenarvan, când află că vor petrece pe pluta toată noaptea, întrebă pe John de ce nu profită de ondulaţiile acestei vijelii ca să se apropie de coastă.

— Înălţimea voastră, răspunse tânărul căpitan, este o iluzie optică. Cu toate că pare că se mişcă, valurile stau pe loc. E o legănare a moleculelor lichide şi nimic mai mult. Aruncaţi o bucată de lemn în mijlocul acestor valuri şi veţi vedea că va rămâne pe loc, atât timp cât nu se simte refluxul.

Nu ne rămâne deci decât răbdarea.

— Şi mâncarea, adăugă maiorul.

Olbinett scoase dintr-o ladă cu merinde câteva bucăţi de carne uscată şi vreo duzină de pesmeţi. Stewardul se scuză că e nevoit să ofere stăpânilor săi o astfel de masă. Dar aceasta a fost primită cu multă mulţumire, chiar de călătoare, cărora, totuşi, mişcările bruşte ale mării nu le dădeau deloc poftă de mâncare.

Într-adevăr, zguduiturile plutei, care ţinea piept valurilor, scuturându-şi cablul, erau de o brutalitate obositoare. Pluta, necontenit clătinată pe valurile mici dar capricioase, nu s-ar fi izbit mai violent la ciocnirea cu o stâncă submarină. Câteodată îţi venea să crezi că aşa era. Cablul era solicitat cu putere şi din jumătate în jumătate de oră, John îl lăsa să se mai desfăşoare cu un metru pentru a-l mai întări. Fără această precauţie, ar fi fost desigur rupt şi pluta lăsată în voia soartei, s-ar fi pierdut în larg. Temerile lui John vor fi uşor înţelese. Sau cablul putea să se rupă sau ancora să se desfacă şi în ambele cazuri erau în drum spre pierzare.

Noaptea se apropia. Discul soarelui, lungit de refracţie şi de un roşu sângeros, dispărea de acum sub orizont. Ultimele fâşii de apă străluceau în apus şi scânteiau ca nişte benzi de argint lichid. Din această parte, totul era cer şi apă, în afară de un punct, destul de mare: carcasa corăbiei *Macquarie* nemişcată pe valuri.

Crepusculul întârzie cu câteva minute venirea întunericului şi în curând pământul care mărginea orizontul spre răsărit şi miazănoapte se pierdu în întuneric.

Situaţia bieţilor naufragiaţi, pe această plută, cufundaţi în întuneric, era îngrozitoare! Unii adormiră într-un chip înfiorător şi propice viselor urâte, alţii nu mai găseau somnul. La venirea zilei, toţi erau zdrobiţi de oboseala nopţii.

Odată cu mareea, care creştea, reveni şi vântul din larg. Era ora şase dimineaţa. Timpul trecea. John luă ultimele măsuri. El porunci să se ridice ancora. Însă, vârfurile ancorei, sub zguduiturile cablului, se înfipseseră adânc în nisip. Fără scripete şi chiar cu macaralele pe care le rândui Wilson, a fost cu neputinţă s-o smulgă.

O jumătate de oră a trecut cu încercări zadarnice. John, nerăbdător să întindă pânza, porunci să se taie odgonul, lăsând ancora şi ridicându-şi orice posibilitate de a ancora într-un caz urgent, dacă mareea nu-i ducea până la ţărm. Dar

el nu mai voi să piardă vremea şi o lovitură de topor lăsă pluta în voia vântului, ajutat de un curent, cu o viteză de două noduri pe oră.

Pânza a fost desfăşurată. Se îndepărtară încet spre pământ, care se profila în mase cenuşii pe fondul unui cer luminat de soarele care răsărea. Stâncile au fost evitate cu iscusință. Însă sub adierea nesigură a vântului, pluta nu părea că se apropie de țărm. Câte greutăți pentru a atinge această Nouă Zeelandă, atât de primejdioasă!

La ora nouă totuşi, pământul era la o milă depărtare. Stâncile îl făceau, mai înalt. Era foarte înclinat. Trebuiră să caute un loc potrivit pentru acostat. Vântul scăzu încet şi deodată se potoli. Vela inertă izbea catargul şi-l clătina. John porunci să fie strânsă. Doar valurile purtau pluta către țărm, însă trebuia să renunțe s-o cârmuiască şi enorme plante marine din familia algelor îi îngreunau drumul.

La ora zece, John văzu că pluta era aproape nemişcată la vreo şase sute de metri de coastă. Ancoră nu avea. Va fi oare din nou împinsă spre larg de reflux? John, cu mâinile strânse, cu inima sfâşiată de nelinişte, aruncă o privire îngrozită către țărm.

Din fericire — din fericire de data aceasta — se produse o ciocnire. Pluta se opri. Se împiedicase de un banc de nisip la douăzeci şi cinci de metri depărtare de țărm. Glenarvan, Robert, Wilson, Mulrady se aruncară în apă. Pluta a fost fixată puternic cu parâme de stâncile vecine. Călătoarele, duse în brațe, ajunseră la țărm, fără să-şi fi udat un colț din rochii şi, în curând, toți, cu arme şi merinde, puseră definitiv,piciorul pe țărmurile temute ale Noii Zeelande.

Capitolul VIII. Țara în care se aflau călătorii

Glenarvan ar fi voit, fără să piardă o clipă, să urmărească coasta şi să urce spre Auckland. Însă, de dimineață, cerul se încărcase cu nori groşi şi către ora unsprezece, după debarcare, vaporii se condensară într-o ploaie violentă. De aici imposibilitatea de a porni şi necesitatea de a căuta un adăpost.

Wilson descoperi foarte aproape, o grotă scobită în stâncile de bazalt ale țărmului. Călătorii se refugiară aici, cu arme şi bagaje. Găsiră acolo o întreagă recoltă de iarbă de mare uscată, odinioară depozitată de mare. Era un culcuş

natural, în care se acomodară cum putură. Câteva bucăți de lemne au fost puse la intrarea peşterii şi apoi aprinse şi fiecare se uscă aşa cum putu.

John spera că durata acestei ploi diluviene va fi în raport invers proporțional cu violența sa; dar nu a fost aşa. Orele treceau, fără a aduce vreo schimbare în starea cerului. Vântul se iuțea spre sud şi mări, încă, vijelia. Această vreme ticăloasă ar fi scos din sărite pe cel mai răbdător dintre oameni. Dar ce era de făcut? Ar fi fost o nebunie să înfrunți pe jos o astfel de furtună. Dealtfel, câteva zile erau de ajuns pentru a ajunge la Auckland, şi o întârziere de douăsprezece ore nu putea să strice expediția, dacă nu interveneau indigenii.

În timpul acestui popas silit, conversația se învârti în jurul incidentelor războiului, al cărui teatru era atunci Noua Zeelandă. Însă pentru a înțelege şi a aprecia greutatea împrejurărilor, în care se găseau aruncați naufragiații de pe *Macquarie*, trebuie să cunoaştem istoria acestei lupte, care însângera atunci insula Ika-Na-Maui.

De la sosirea lui Abel Tasman în strâmtoarea lui Cook, în 16 decembrie 1642, neozeelandezii, adeseori vizitați de corăbii europene, rămaseră liberi în insulele lor, independente. Nici o putere europeană nu se gândea să pună stăpânire pe acest arhipelag, care porunceşte întinderilor Pacificului. Singuri misionarii, stabiliți în câteva puncte, aduceau în aceste ținuturi binefacerile civilizației creştine. Câțiva dintre ei, totuşi, şi în special anglicanii, pregăteau pe şefii zeelandezi să se plece sub jugul Angliei. Aceştia, înşelați cu iscusință, semnară o scrisoare adresată reginei Victoria, prin care îi cereau protecția. Însă cei mai prevăzători, simțeau prostia acestui demers şi unul dintre ei, după ce aplicase pe scrisoare imaginea tatuajului său, spuse aceste, profetice cuvinte: „Ne-am pierdut țara; de acum înainte ea nu mai este a noastră; în curând străinul va veni s-o ia în stăpânire şi noi vom fi sclavii lui".

Într-adevăr, la 29 ianuarie, 1840, corveta *Herald* sosea în Golful Insulelor, la nord de Ika-Na-Maui. Comandorul de vas Hobson debarcă în statul KororaReka. Locuitorii au fost invitați să vină în adunare generală în biserica protestantă. Acolo, se dădu citire împuternicirii încredințate căpitanului Hobson de regina Angliei.

La 5 ianuarie anul următor, principalii şefi zeelandezi au fost chemați la reşedința engleză, în satul Paia. Căpitanul

Hobson căută să obțină supunerea lor, zicând că regina trimisese trupe şi vase ca să-i apere, că drepturile lor rămâneau garantate, că libertatea lor rămâne întreagă. Totodată, proprietățile lor trebuiau să aparțină reginei Victoria, căreia ei erau obligați să le vândă.

Majoritatea şefilor, găsind protecția prea scumpă, refuzară să consimtă. Însă făgăduielile şi darurile avură asupra acestor sălbatice naturi mai multă putere decât cuvintele mari ale căpitanului Hobson, şi luarea în posesiune a fost confirmată.

Din anul 1840, până în ziua când *Duncan-ul* părăsi golful Clyde, ce s-a mai petrecut? Nimic care să nu fie ştiut de Jacques Paganel, nimic de care să nu fie gata a instrui pe tovarăşii săi.

— Doamnă, răspunse el la întrebările lady-ci Helena, vă repet ceea ce am mai avut prilejul să spun: neozeelandezii formează o populație curajoasă, care după ce a cedat o clipă, rezistă pas cu pas la invadarea englezilor. Triburile maorilor sunt organizate ca şi vechile clanuri ale Scoției. Sunt tot atâtea mari familii, care recunosc un şef foarte mândru, de o completă deferență, în ceea ce-l priveşte. Oamenii din această rasă sunt mândri şi bravi, unii înalți, cu părul lucios, asemănători maltezilor sau evreilor din Bagdad şi de rasă superioară, alții cu mult mai mici, scunzi, asemenea mulatrilor, însă toți robuşti şi războinici. Ei au avut un şef celebru, numit Hihi, un adevărat Vercingetorix. Deci să nu vă mirați că războiul cu englezii nu se mai sfârşeşte pe teritoriul insulei Ika-NaMaui, căci aici trăieşte faimosul trib Waikato, pe care William Thompson îl îndeamnă să-şi apere patria.

— Dar englezii, întrebă John Mangles, nu sunt stăpânii principalelor localități ale Noii Zeelande?

— Fără îndoială; scumpul meu John, răspunse Paganel. După luarea în posesiune de către comandorul Hobson, devenit de atunci guvernatorul insulei, nouă colonii s-au fondat cu încetul, din anul 1840 până în 1862, în pozițiile cele mai avantajoase. De aici, nouă provincii, patru în insula de nord:

provinciile Auckland, Taranaki, Wellington şi HawkesBay; cinci în insula de sud: provinciile Nelson, Marlborough, Canterbury, Otago şi Southland, cu o populație totală de o sută optzeci de mii trei sute patruzeci şi şase de locuitori, la 30 iunie 1864. Oraşe importante şi comerciale s-au ridicat în toate părțile. Când vom sosi la

Auckland, veți fi siliți să admirați fără rezerve poziția acestui Corint de sud, dominânduşi istmul strâmt, aruncat ca o punte peste Oceanul Pacific şi care numără de acum douăsprezece mii de locuitori. În vest, New Plymouth; în est Ahuhiri; în sud, Wellington, sunt deja oraşe înfloritoare şi frecventate. În insula Tawai Punamu, veți avea greutatea alegerii între Nelson, acest Montpellier de la antipozi, această grădină a Noii Zeelande, Picton pe strâmtoarea Cook, Christchurch, Invercargill şi Dunedin, în bogata provincie Otago, unde mişună căutătorii de aur din lumea întreagă. Şi observați că nu e vorba aici de o adunătură de câteva bordeie, de o aglomerație de familii sălbatice, ci de adevărate oraşe cu forturi, catedrale, bănci, docuri, grădini botanice, muzee de istorie naturală, societăți de aclimatizare, ziare, spitale, stabilimente de binefacere, institute de filozofie, loje de francmasoni, cluburi, societăți corale, teatre şi palate de expoziție universală nici mai mult, nici mai puțin decât la Londra sau Paris! Şi dacă nu mă înşeală memoria, în anul 1865, chiar în acest an şi poate în clipa când vorbesc, produsele industriale ale globului întreg sunt expuse într-o țară de antropofagi!

— Ce! Cu toate că se poartă război cu indigenii? întrebă lady Helena.

— Englezii, doamnă, nu se preocupă prea mult de un război! replică Paganel. Ei se bat şi expun în acelaşi timp. Asta nu-i tulbură. Ba construiesc chiar drumuri de fier sub focurile neozeelandezilor. În provincia Auckland, linia Drury şi linia Mere-Mere taie principalele puncte ocupate de răzvrătiți. Pariez că lucrătorii răspund cu împuşcături de pe locomotivă.

— Dar în ce situație se află acest nesfârşit război? întrebă John Mangles.

— Iată şase luni de când am părăsit Europa, răspunse Paganel, şi nu pot să ştiu ce s-a petrecut după plecarea noastră, în afară numai de câteva fapte, pe care le-am citit în gazetele din Maryboroug şi din Seymour, în timpul trecerii prin Australia. Dar, la vremea respectivă, erau bătălii îndârjite în Ika-NaMaui.

— Şi când a început războiul? întrebă Mary Grant. — Vreți să ziceți „când a reînceput”, scumpa mea domnişoară, răspunse Paganel, căci o primă revoltă a avut loc în anul 1845. De început a început cam pe la sfârşitul anului 1863; însă cu mult mai înainte, maorii se pregăteau să scuture

jugul stăpânirii engleze. Partidul național al indigenilor întreținea o activitate de propagandă, pentru alegerea unui şef maor. El voia să facă un rege din bătrânul Potato şi din satul său, situat între fluviile Waikato şi Waipa, capitala noului regat. Acest Potato nu era decât un bătrân mai mult viclean decât îndrăzneț, însă avea un prim-sfetnic energic şi inteligent, descendent din tribul Ngatihahuas, care locuiau istmul Auckland înaintea ocupației străine. Acest ministru, numit William Thompson, deveni sufletul războiului de independență. El a organizat foarte bine trupele maorilor. Sub îndemnul său, un şef din Taranaki reuni sub acelaşi steag toate triburile împrăştiate; un alt şef din Waikato a format asociația „Land League", o adevărată ligă a binelui public, destinată să împiedice pe băştinaşi de a-şi vinde pământul guvernământului englez; au avut loc banchete, ca în țările civilizate înaintea unei' revoluții. Ziarele britanice începură să releve aceste simptome alarmante şi guvernul a fost foarte îngrijorat de scopurile organizației Land League. Pe scurt, spiritele erau aţâţate, mina gata să explodeze. Nu lipsea decât scânteia, sau mai degrabă ciocnirea a două interese ca să o producă.

— Şi această ciocnire? întrebă Glenarvan.

— A avut loc în anul 1860, răspunse Paganel, în provincia Taranaki, pe coasta de sud-est a insulei IkaNa-Maui. Un băştinaş stăpânea şase sute de pogoane de pământ, în vecinătatea oraşului New Plymouth. El îl vându stăpânirii engleze. Însă, când inginerii se prezentară să măsoare terenul vândut, şeful Kingi protestă şi în luna martie a îngrădit cele şase sute de pogoane în litigiu, cu un înalt gard de apărare. După câteva zile, colonelul Gold cuceri câmpul în capul trupelor sale şi chiar în acea zi a fost trimis primul foc al războiului național.

— Maorii sunt numeroşi? întrebă John Mangles.

— Populația maoră a fost nimicită în mare parte, de un secol încoace, răspunse geograful. În 1769, Cook o socotea la patru sute de mii de locuitori. În anul 1845, recensământul *Protectoratului indigen* o micşoră la o sută nouă mii. Măcelurile civilizatoare, bolile şi rachiul i-au decimat; însă în cele două insule, mai rămân nouăzeci de mii de băştinaşi, dintre care treizeci de mii de războinici, care vor ține mult timp piept trupelor europene.

— Revolta a avut succes până acum? zise lady Helena.

— Da, doamnă şi înşişi englezii au admirat adesea curajul

neozeelandezilor. Aceştia fac un război de partizani, încearcă hărţuieli, se aruncă asupra micilor detaşamente, pradă domeniile coloniştilor. Generalul Cameron nu se simţea în siguranţă în aceste câmpii, ale căror tufişuri trebuia să le străbată. În anul 1863, după o luptă îndelungată şi sângeroasă, maorii ocupau o importantă poziţie fortificată, în partea muntoasă a fluviului Waikato, la extremitatea unui lanţ de coline râpoase acoperite de trei linii de apărare. Profeţii chemau întregul popor maor la apărarea patriei şi tăgăduiau exterminarea albilor nepoftiţi numiţi *pakeka*[65]. Trei mii de oameni se pregăteau pentru luptă, sub ordinele generalului Cameron şi nu mai cruţau niciodată pe maori, de la moartea sângeroasă a căpitanului Sprent. Au avut loc bătălii înfiorătoare. Unele au durat câte douăsprezece ore fără ca maorii să cedeze în faţa tunurilor europenilor; centrul armatei independente era format de barbarul trib Waikato, sub ordinele lui William Thompson. Acest general indigen comanda mai întâi două mii cinci sute de războinici, apoi opt mii. Supuşii lui Shongi şi ai lui Heki, doi şefi, îi veniră în ajutor. Femeile îndurară în acest război sfânt cele mai aspre oboseli. Însă adevărata dreptate n-are totdeauna armele cele mai bune. După sângeroase bătălii, generalul Cameron izbuti să supună districtul Waikato, ţinut pustiu şi nepopulat, căci maorii se risipiseră în toate părţile. Aceştia au făcut admirabile isprăvi de război. Patru sute de maori, închişi în fortăreaţa Orakan, asediaţi de o mie de englezi sub ordinele brigadierului general Carey, fără alimente, fără apă, au refuzat să se predea. Apoi într-o zi cam pe la amiază, îşi tăiară drum de-a curmezişul celui de-al patruzecilea regiment care fu decimat şi se retraseră în regiunea bălţilor.

— Dar supunerea districtului Waikato, întrebă John Mangles, a terminat sângerosul război?

— Nu, prietene, răspunse Paganel. Englezii au hotărât să pornească împotriva provinciei Taranaki şi să asedieze Mataitawa, fortăreaţa lui Thompson. Însă n-o vor lua în stăpânire fără a suferi pierderi enorme. În momentul când părăseam Parisul, aflam că guvernatorul şi generalul primiseră supunerea triburilor Taranga şi că le lăsa trei sferturi din pământul lor. Se mai zicea că principalul şef al rebeliunii, William Thompson, avea de gând să se predea; însă gazetele australiene n-au confirmat această veste; dimpotrivă. E deci probabil ca acum rezistenţa să se organizeze cu o nouă vigoare.

— Şi după părerea dumitale, Paganel, zise Glenarvan, această luptă ar avea ca teatru, provinciile Taranaki şi Auckland?

— Aşa cred.

— Adică provincia în care ne-a aruncat naufragiul lui *Macquarie*?

— Exact. Am debarcat cu câteva mile mai sus de portul Kawhia, unde trebuie să mai fâlfâie pavilionul național al maorilor.

— Atunci, am face bine să urcăm spre nord, zise Glenarvan.

— Foarte înțelept, într-adevăr, răspunse Paganel. Neozeelandezii sunt îndârjiți contra europenilor şi mai ales contra englezilor. Deci, să evităm de a cădea în mâinile lor.

— Poate vom întâlni vreun detaşament de trupe europene? spuse lady Helena. Ar fi un mare noroc.

— Poate, doamnă, dar nu prea sper. Detaşamentele izolate nu străbat câmpia de bunăvoie căci cea mai mică buruiană, cel mai neînsemnat tufiş, ascunde un puşcaş iscusit. Nu mă bizui pe vreo escortă de soldați din regimentul patruzeci. Însă câteva misiuni s-au stabilit pe coasta de vest, pe care o vom urma şi vom putea cu uşurință să facem popasul de la una la alta, până la Auckland. Cred chiar că vom da peste drumul parcurs de domnul de Hochstetter, urmând cursul lui Waikato.

— Era un voiajor, domnule Paganel? întrebă Robert Grant.

— Da, băiatul meu, un membru al Comisiei ştiințifice, îmbarcate la bordul fregatei austriece *Novara*, în timpul călătoriei sale în jurul lumii din anul 1858.

— Domnule Paganel, răspunse Robert, ai cărui ochi se aprindeau la gândul marilor expediții geografice, Noua Zeelandă a fost străbătută de călători celebri, ca Burke şi Stuart în Australia?

— De câțiva, copilul meu, ca de pildă doctorul Hooker, profesorul Brizard, naturaliştii Dieffenbach şi Julius Haast; însă cu toate că mai mulți dintre ei au plătit cu viața aventuroasa pasiune, sunt mai puțin celebri decât călătorii australieni sau africani...

— Şi cunoaşteți istoria lor? întrebă tânărul Grant.

— Desigur, băiatul meu, şi fiindcă văd că vrei să ştii tot atât cât şi mine, ți-o voi spune.

— Vă mulțumesc, domnule Paganel, vă ascult.

— Şi noi de asemenea vă ascultăm, zise lady Helena. Nu e pentru prima oară că răul timp ne sileşte să ne mărim cunoştinţele. Vorbiţi pentru toată lumea.

— La ordinele dumneavoastră, doamnă, răspunse geograful, însă povestirea mea nu va fi lungă. Nu e vorba aici de acei îndrăzneţi descoperitori care luptau corp la corp cu minotaurul australian. Noua Zeelandă este o ţară prea puţin întinsă pentru a se apăra contra cercetărilor oamenilor. Aşadar, eroii mei, la drept vorbind, n-au fost adevăraţi călători, ci simpli turişti, victime ale celor mai prozaice accidente.

— Cum îi cheamă?... Întrebă Mary Grant.

— Geometrul Witcombe şi Charlton Howitt, cel care a regăsit rămăşiţele lui Burke în memorabila expediţie pe care v-am povestit-o în timpul popasului nostru pe ţărmurile fluviului Wimmera, Witcombe şi Howitt comandau fiecare două expediţii în insula Tawai Punamu. Amândoi plecară din Christchurch, în primele luni ale anului 1863, pentru a descoperi treceri diferite prin munţii de la nordul provinciei Canterbury. Howitt, trecând lanţul pe limita nordică a provinciei, îşi stabili cartierul general pe lacul Brunner. Witcombe, din contră, găsi în valea Rakaia o trecere care se termina la estul muntelui Tyndall. Witcombe avea un tovarăş de drum, Jacob Louper, care a publicat în *Lyttleton-Times* povestea călătoriei şi a catastrofei. Pe cât îmi amintesc, în 22 aprilie 1863, cei doi exploratori se aflau la piciorul unui gheţar de unde izvorăşte Rakaia. Au urcat până în vârful muntelui şi au început să caute noi trecători. A doua zi, Witcombe şi Louper, sfârşiţi de oboseală şi de frig, poposeau pe o zăpadă groasă la patru mii de picioare peste nivelul mării. Timp de şase zile, rătăciră prin munţi şi văi, ale căror margini nu dădeau nici o ieşire, adeseori fără foc, adesea fără hrană, zahărul fiind transformat în sirop, pesmeţii reduşi la un aluat ud, hainele şi păturile înmuiate de ploaie, făcând într-o zi trei mile şi în altă zi de-abia două sute de iarzi. În sfârşit în 29 aprilie, întâlniră o colibă de maori şi într-o grădină câteva tufe de cartofi. Fu ultima masă, pe care cei doi prieteni au împărţit-o împreună. Seara ajunseră la ţărmul mării, aproape de gura lui Taramako. Trebuiau să treacă pe ţărmul drept, pentru ca să se îndrepte spre nord către fluviul Grey. Taramako era adânc şi larg. Louper, după o oră de cercetări, dădu peste două mici bărci stricate, pe care le repară cum putu şi le legă una de alta. Cei doi

călători se îmbarcară spre seară. Însă de-abia în mijlocul fluviului, cele două bărci se umplură cu apă. Witcombe sări şi înotă către ţărmul stâng. Jacob Louper, care nu ştia să înoate, rămase agăţat de barcă. Aceasta îl scăpă, însă nu fără peripeţii. Nenorocitul a fost împins spre stânci. Un prim val îl scufundă în fundul mării. Un al doilea îl readuse la suprafaţă. A fost izbit de stânci. Venise cea mai întunecoasă dintre nopţi. Ploua cu găleata. Louper, cu corpul însângerat şi umflat de apa mării, rămase astfel clătinat timp de câteva ore. În sfârşit, barca dădu peste pământul tare şi naufragiatul, în nesimţire, fu aruncat pe ţărm. A doua zi, în zori, se târî către un izvor şi văzu că îl dusese curentul la o milă de locul unde încercase trecerea fluviului. Se ridică, urmă coasta şi găsi în curând pe nenorocitul Witcombe, cu corpul şi cu capul îngropate în nămol. Era mort. Louper, cu mâinile, săpă o groapă în nisip şi îngroapă cadavrul tovarăşului său. Două zile mai târziu, aproape mort de foame, a fost primit de nişte maori ospitalieri — sunt şi de aceştia printre ei — şi în 4 mai, ajunse la lacul Brunner, la tabăra lui Charlton Howitt, care cu şase săptămâni mai târziu trebuia să piară, ca şi nenorocitul Witcombe.

— Da! zise John Mangles, pare că aceste catastrofe se înlănţuiesc, că o legătură fatală uneşte pe călători între ei până la pieire.

— Ai dreptate, prietene John, răspunse Paganel, adeseori am făcut şi eu această observaţie. Prin ce lege de solidaritate a fost silit Howitt să moară cu puţin mai târziu, în aceleaşi împrejurări? Nu putem şti. Charlton Howitt fusese angajat de domnul Wyde, şef al lucrărilor guvernului, pentru a construi un drum practicabil pentru cai, din câmpia Hurunui până la gura fluviului Taramako. Howitt plecă din nou ca să-şi aprovizioneze tabăra, pentru ca să-şi petreacă iarna aici. Cam pe atunci veni la el Jacob Louper. În 27 iunie, Howitt şi doi dintre oamenii săi, Robert Little şi Henri Mullis, părăsiră tabăra. Trecură lacul Brunner. De atunci, n-au mai fost revăzuţi. Barca lor, şubredă şi desfundată de apă, a fost găsită pe coastă. Au fost căutaţi timp de nouă săptămâni, însă în zadar şi e vădit că aceşti nenorociţi, care nu ştiau să înoate, s-au înecat în lac.

— Dar dacă ar fi în viaţă în vreun trib zeelandez? zise lady Helena. Ţi-e permis cel puţin să ai îndoieli asupra morţii lor.

— Vai, nu, doamnă, răspunse Paganel, căci în august 1865, la un an după catastrofă, nu se întorseseră. Şi când

nici după un an nu reapari, în această țară a Noii Zeelande, murmură el încet, atunci fără îndoială că eşti pierdut!

Capitolul IX. Treizeci de mile spre nord

În 7 februarie, la ora şase dimineața, semnalul de plecare a fost dat de Glenarvan. Ploaia încetase în timpul nopții. Cerul, acoperit cu nouraşi cenuşii, oprea razele soarelui la trei mile deasupra pământului. Temperatura modestă permitea să se înfrunte oboseala unei călătorii în timpul zilei.

Paganel măsurase pe hartă o distanță de optzeci de mile între Cahua şi Auckland; era un drum de opt zile, a câte zece mile în douăzeci şi patru de ore. Însă în loc să urmeze țărmurile întortocheate ale mării, i se păru că e mai bine să ajungă confluența lui Waikato cu Waipa, la satul Ngarnavahia, o distanță de treizeci de mile. Pe aici trece „overland mail track", drum, ca să nu zicem cărare, practicabil pentru trăsuri, care străbate o mare parte a insulei de la Napier din golful Hawkes, la Auckland. Atunci va fi uşor să ajungă la Drury şi să se odihnească într-un hotel excelent, pe care-l recomandă mai ales Hochstetter.

Călătorii, încărcați fiecare cu partea sa de merinde, începură să ocolească țărmurile golfului. Din prevedere, nu se îndepărtau unii de alții şi din instinct, cu carabinele încărcate, supravegheau câmpiile ondulate dinspre răsărit. Paganel, cu excelenta sa hartă în mână, găsea o plăcere de artist, în a releva exactitatea celor mai mici detalii.

Convoiul străbătu un sol compus din sfărâmături de cochilii bivalve, din oase de sepie, amestecat într-o mare proporție cu peroxid şi protoxid de fier. Un magnet, apropiat de pământ, s-ar fi acoperi imediat de cristale strălucitoare.

Pe țărmul spălat de flux, se zbăteau câteva animale marine, care nici gând nu aveau să se retragă. Focile, cu capetele rotunde, cu fruntea largă şi boltită, cu ochii expresivi, prezentau o fizionomie blândă şi chiar afectuoasă. Se înțelege că fabula, poetizând aceşti curioşi locuitori ai valurilor, a făcut din ele încântătoarele sirene, cu toate ca vocea lor nu a fost decât un mormăit puțin armonios. Aceste animale, numeroase pe coasta Noii Zeelande, sunt obiectivul unui activ comerț. Sunt pescuite pentru grăsimea şi blana lor. Între ele, se remarcau patru elefanți marini, de un cenuşiu care bătea în albastru şi lungi de la douăzeci şi cinci

până la treizeci de picioare. Aceste enorme amfibii, întinse leneşe, pe straturile groase de laminaria uriaşe, îşi înălţau trompa şi mişcau într-un chip caraghios, firele aspre ale mustăţilor lor, lungi şi întoarse, adevăraţi cârlionţi frizaţi. Robert se amuza, privind această lume interesantă, când strigă, foarte surprins:

— Ia te uită! Aceste foci mănâncă pietricele!

Şi, într-adevăr, mai multe animale înghiţeau pietricelele de pe ţărm, cu mare lăcomie.

— Pe legea mea! Faptul e sigur; replică Paganel. Nu poate nimeni să nege, că aceste animale nu pasc pietrele malului.

— Ciudată hrană, zise Robert şi grea digestie!

— Dar nu pentru a se hrăni, ci pentru a se îngreuna înghit pietricelele. E un mijloc de a-şi mări greutatea şi de-a se scufunda. Odată întoarse pe pământ, vor da afară pietrele fără multă ceremonie. Acum le vei vedea scufundându-se.

Într-adevăr, peste puţină vreme, vreo şase foci destul de îngreunate, se târâră cu greutate de-a lungul ţărmului şi dispărură în mare. Însă, Glenarvan nu putea să piardă un timp preţios, pândind întoarcerea lor ca sa observe operaţia uşurării şi spre marele regret al lui Paganel, drumul a fost reluat.

La ora zece, se făcu un popas pentru masă, la poalele marilor stânci de bazalt, aşezate ca nişte dolmene celtice pe ţărmul mării. Un banc de stridii le furniza o mare cantitate din aceste moluşte. Stridiile acestea erau mici şi rele la gust. Însă, după sfatul lui Paganel, Olbinett le fripse pe cărbuni şi astfel preparate duzinile urmară duzinilor, în tot timpul mesei.

Popasul sfârşit, urmară drumul pe ţărmul golfului. Pe stâncile dinţate se refugiase o întreagă lume de păsări de mare, fregate, un neam de pelicani, goelanzi, albatroşi, nemişcate, în vârful stâncilor ascuţite. La ora patru seara, făcuseră zece mile fără greutate sau oboseală. Călătoarele cerură să continue drumul până pe înnoptat. În această clipă, direcţia drumului trebuia să fie modificată; trebuiau, ocolind câţiva munţi care apăreau spre nord, să apuce spre valea fluviului Waipa.

Pământul prezenta de departe, pajişti întinse, cât vedeai cu ochii, care făgăduiau un drum uşor. Dar călătorii, ajunşi la marginea câmpiilor, au fost foarte dezamăgiţi. Păşunile erau înlocuite cu tufişuri de buruieni, cu floricele albe, amestecate cu aceste nenumărate şi înalte ferigi pe care le

găsim mai ales în Noua Zeelandă. Era nevoie să-şi facă drum prin tulpinile lemnoase şi greutatea era mare. Totuşi, pe la ora opt seara, primele povârnişuri din Hakarihoata Ranges au fost trecute şi tabăra pentru noapte organizată fără întârziere.

După un drum de paisprezece mile, era îngăduit să se gândească la odihnă. Dealtfel nu aveau nici căruţă, nici corturi, încât fiecare îşi pregăti culcuşul la poalele măreţilor pini de Norfolk. Păturile nu lipseau şi serviră pentru improvizarea paturilor.

Glenarvan a luat precauţii riguroase pentru noapte. Tovarăşii lui şi cu dânsul, bine înarmaţi, trebuiau să vegheze câte doi, până în zori. Nici un foc nu a fost aprins. Aceste bariere incandescente sunt folositoare contra fiarelor, însă Noua Zeelandă n-are nici tigri, nici lei, nici urşi, nici un animal sălbatic; neozeelandezii, e adevărat, îi înlocuiesc cu prisosinţă. Or, un foc n-ar fi servit decât să atragă aceşti jaguari cu două labe.

Pe scurt, noaptea a fost liniştită, afară de câteva muşte, numite de băştinaşi „ngamu", ale căror înţepături sunt foarte neplăcute şi de o îndrăzneaţă familie de şoareci, care roaseră o mare cantitate de merinde.

A doua zi, 8 februarie, Paganel se trezi mai încrezător şi aproape împăcat cu ţara. Maorii, de care se temea mai ales, nu-şi făcuseră apariţia şi aceşti canibali nu-l tulburară nici măcar în vis. El îşi mărturisi toată satisfacţia lui Glenarvan.

— Cred, deci, îi zise el, că mica noastră plimbare se va termina cu bine. Chiar astă-seară vom ajunge la confluenţa râurilor Waipa şi Waikato şi, odată trecut acest punct, o întâlnire cu indigenii nu-i de temut pe drumul spre Auckland.

— Ce distanţă mai avem de străbătut, întrebă Glenarvan, ca să ajungem la confluenţa acestor râuri?

— Cincisprezece mile, încă o dată pe atâta, cât am făcut ieri.

— Dar vom înainta cu mare greutate, dacă aceste nesfârşite tufişuri vor continua să acopere cărările.

— Nu, răspunse Paganel, vom urma ţărmurile lui Waipa şi aici nu mai sunt obstacole, ci, dimpotrivă, e un drum uşor.

— Să pornim, răspunse Glenarvan, care văzu pe călătoare gata de drum.

În timpul primelor ore ale acestei zile, tufişurile dese îngreunară mersul. Nici căruţă, nici cal, n-ar fi trecut pe

unde trecuseră călătorii noştri. Vehiculul lor australian nu a fost regretat. Până când pădurile de plante nu vor fi străpunse de şosele, Noua Zeelandă nu va fi practicabilă decât pietonilor. Ferigile, ale căror neamuri sunt nenumărate, se întrec cu maorii în apărarea pământului strămoşesc.

Mica trupă întâmpină mii de greutăți în a trece câmpiile, unde se înalță colinele din Hakarihoata. Însă înainte de amiază, ajunse la țărmul râului Waipa şi urcă fără greutate către nord, printre povârnişurile malului.

Era o încântătoare vale tăiată de mici pâraie cu apele reci şi limpezi, care alergau vesele sub copăcei. Noua Zeelandă, după botanistul Hooker, a prezentat până astăzi două mii de neamuri de vegetale, dintre care cinci sute se găsesc numai aici. Florile sunt rare, puțin deosebite şi e o sărăcie completă de plante anuale, însă abundență de filicinee, de graminee şi de umbelifere.

Câțiva arbori înalți se ridicau ici şi colo, „metrosideros" cu florile stacojii, pini de Norfolk, cu ramurile aplecate şi un soi de chiparoşi, „rimu" nu mai puțin trişti decât fraţii lor europeni; însă aceste trunchiuri erau năpădite de numeroase feluri de ferigi.

Între ramurile marilor arbori, la înălțimea copăceilor, zburau şi cântau câțiva cacatoes, „cacariki" cel verde, cu o dungă roşie sub gât, „taupo" împodobit cu o frumoasă pereche de favoriți negri şi un papagal cât o rață, cu penele roşii şi cu un frumos puf sub aripi, pe care naturaliştii l-au supranumit „Nestorul meridional". Maiorul şi Robert putură, fără să se îndepărteze de tovarăşii lor, să împuşte câteva becațe şi potârnichi. Olbinett, ca să nu piardă timpul, începu să le smulgă penele pe drum.

Paganel, mai puțin sensibil la calitățile nutritive ale vânatului, ar fi voit să pună mâna pe vreo pasăre specifică Noii Zeelande. Curiozitatea naturalistului înăbuşea în el pofta călătorilor. Memoria sa, dacă nu-l înşela, îi reamintea ciudățeniile „tui"-ului indigenilor, numit şi „zeflemistul" pentru renghiurile sale neîncetate, şi chiar câteodată pentru că poartă o haină albă, peste penele sale negre ca un anteriu.

— Acest „tui", zicea Paganel maiorului, se îngraşă atât de mult în timpul iernii, încât se îmbolnăveşte. Nu mai poate să zboare. Atunci îşi sfâşie pieptul cu ciocul, pentru ca să se lepede de grăsimea sa şi să devină mai uşor. Asta nu vă pare ciudat, Mac Nabbs?

— Atât de bizar, încât nu cred un cuvânt!

Şi Paganel, cu tot regretul, nu putu să prindă nici un exemplar din aceste păsări spre a arăta maiorului . sângeroasele zgârieturi ale pieptului lor. A fost însă mai fericit cu un animal bizar, care sub goana omului, a pisicii şi a câinelui, a fugit către ţinuturile nelocuite şi tinde să dispară din fauna zeelandeză. Robert, scotocind ca o adevărată nevăstuică, descoperi într-un cuib, format din rădăcini suprapuse, o pereche de pui fără aripi şi fără coadă, cu patru degete la picioare, un cioc lung de becaţă şi cu capul acoperit peste tot cu pene albe. Animale ciudate, care par să facă trecerea de la ovipare la mamifere.

Era „kiwi"-ul neozeelandez, „apterix australis" al naturaliştilor, care se hrăneşte şi cu larve, şi cu insecte, viermi sau cu seminţe. Această pasăre e specifică ţării. Abia a putut fi introdusă în grădinile zoologice din Europa. Formele sale pe jumătate terminate, mişcările caraghioase, au atras totdeauna atenţia călătorilor şi în timpul marii explorări în Oceania, făcută de *Astrolabe* şi *Zélée*, Dumont d'Urville a fost special însărcinat de Academia de ştiinţe să aducă un specimen dintre aceste păsări. Însă cu toate recompensele făgăduite indigenilor, nu putu să-şi procure nici un „kiwi" în viaţă.

Paganel, fericit de aşa noroc, legă împreună cei doi pui şi îi luă cu dânsul, având de gând să-i facă dar Grădinii zoologice din Paris; încrezătorul geograf citea de acum pe cea mai frumoasă cuşcă, această seducătoare inscripţie: *Dăruit de dl. Jacques Paganel*.

În acest timp, convoiul cobora fără greutate ţărmurile râului Waipa. Ţinutul era pustiu; nici o urmă de indigeni, nici o cărare care să arate existenţa omului prin aceste câmpii. Apele râului curgeau printre buruieni înalte sau alunecau pe povârnişuri prelungite. Privirea putea să rătăcească până în munţii mai puţin înalţi, care închideau valea spre est. Cu formele lor ciudate, cu profilurile cufundate într-o ceaţă înşelătoare, se asemănau cu nişte animale uriaşe, vrednice de timpurile antediluviene. Ai fi zis că este o grupă de enorme cetacee, împietrite deodată. Un caracter esenţial vulcanic se desprindea din aceste mase neregulate. Într-adevăr, Noua Zeelandă nu este decât produsul recent al unei lucrări a vulcanilor marini şi deasupra apelor creşte necontenit. Unele puncte s-au ridicat cu doi metri de vreo douăzeci de ani. Focul mai circulă prin

măruntaiele sale, o zguduie, o convulsionează şi scapă în multe locuri prin gura gheizerelor şi prin craterele vulcanilor.

La ora patru seara, nouă mile fuseseră străbătute voiniceşte. După harta pe care Paganel o cerceta necontenit, Waipa şi Waikato trebuiau să se întâlnească mai departe cu vreo cinci mile. Pe acolo trecea drumul spre Auckland; acolo vor poposi peste noapte. Cât despre cele cincizeci de mile care îi despărţeau de capitală, două sau trei zile vor fi de ajuns ca să le străbată sau opt ore cel mult, dacă Glenarvan întâlnea diligenţa care circulă de două ori pe lună între Auckland şi golful Hawkes.

— Aşadar, zise Glenarvan, vom fi forţaţi să poposim în câmp şi noaptea viitoare?

— Da, răspunse Paganel, însă sper pentru ultima oară.

— Cu atât mai bine, căci lady Helena şi Mary Grant au multe de îndurat.

— Şi ele suferă fără să se plângă, adăugă John Mangles. Dar, dacă nu mă înşel, domnule Paganel, ai vorbit de un sat situat la confluenţa celor două râuri.

— Da, răspunse geograful, iată-l însemnat pe harta lui Johnston. Este Ngarnavahia, la aproape două mile, mai jos de confluenţă.

— Ei bine, n-am putea să petrecem acolo noaptea? Lady Helena şi Mary nu vor ezita să facă mai mult cu două mile, ca să găsească un hotel mai convenabil.

— Un hotel! strigă Paganel, un hotel într-un sat maor! Dar nici chiar un han, nici chiar o cârciumă nu veţi găsi! Acest sat nu e decât o adunătură de colibe indigene şi în loc să căutăm aici odihna, părerea mea este să-l evităm cu prudenţă.

— Mereu temerile dumitale, Paganel! zise Glenarvan.

— Scumpul meu lord, în maori e mai bine să ai neîncredere decât încredere. Nu ştiu în ce termeni sunt ei cu englezii, dacă revolta e înăbuşită sau victorioasă, dacă nu ne aflăm în plin război. Or, lăsând la o parte modestia, persoane de rangul nostru, ar fi o bună pradă şi n-am poftă să mă împărtăşesc din ospitalitatea zeelandeză. Găsesc deci că e bine să evităm satul Ngarnavahia, să-l ocolim, să fugim de orice întâlnire cu indigenii. Când vom fi la Drury, va fi cu totul altceva şi acolo vitejii noştri tovarăşi se vor odihni după plac, de oboseala drumului.

Părerea geografului precumpăni. Lady Helena preferă să petreacă o ultimă noapte sub cerul liber şi să nu expună pe

tovarăşii săi. Nici Mary Grant, nici dânsa nu cerură să se facă vreun popas şi continuară să urmeze povârnişurile râului.

Cu două ore mai târziu, primele umbre ale înserării începeau să coboare din munți. Soarele, înainte de a dispărea la orizont, profitase de o neprevăzută desfacere de nori, ca să împrăştie câteva raze târzii.

Glenarvan şi ai săi grăbiră pasul. Cunoştea cât e de scurt amurgul sub această latitudine şi cât de repede vine noaptea. Trebuia să ajungă la confluența celor două râuri înainte de venirea întunericului profund, însă, de la pământ, se ridică o ceață deasă, care făcu foarte dificilă recunoaşterea drumului.

Din fericire, auzul înlocui vederea pe care întunericul o făcuse inutilă. În curând, un murmur mai accentuat al apelor arăta unirea celor două fluvii în aceeaşi albie. La ora opt, mica trupă ajungea la locul unde Waipa se varsă în Waikato, nu fără câteva mugete de valuri ciocnite.

— Waikato e aici, strigă Paganel, şi drumul spre Auckland urcă de-a lungul țărmului său drept.

— Vom vedea mâine, răspunse maiorul. Să poposim aici. Mi se pare că umbrele mai accentuate sunt acelea ale unui pâlc de arbori care a crescut aici, anume ca să ne adăpostească. Să cinăm şi să ne culcăm.

— Să cinăm, zise Paganel, însă cu pesmeți şi cu carne uscată, fără să aprindem vreun foc. Am sosit aici incognito, să încercăm să plecăm tot aşa! Din fericire, această ceață ne face invizibili.

Grupul de copaci a fost atins şi fiecare se supuse riguroaselor sfaturi ale geografului. Cina rece a fost sfârşită fără zgomot şi în curând un somn adânc puse stăpânire pe călătorii obosiți de un drum de cincisprezece mile.

Capitolul X. Fluviul naţional

În zorii zilei, o ceață deasă apăsa greoi pe apele fluviului. O parte dintre aburii care îmbâcseau aerul se condensară prin răcire şi acopereau ca o pătură groasă suprafața apelor. Razele soarelui nu întârziară însă ca să o străpungă. Țărmurile înrourate se iviră şi cursul lui Waikato apăru în toată frumusețea sa de dimineață. O limbă de pământ, prelungă şi subțire, acoperită de copăcei, se sfârşea cu un vârf ascuțit la contopirea celor două râuri. Apele fluviului

Waipa, mai repezi, respingeau pe cele ale lui Waikato pe un sfert de milă, înainte de a se uni, dar fluviul puternic şi liniştit, stăpânea vijeliosul râu şi-l ducea paşnic până în Pacific.

Când aburii se risipiră, o barcă lungă de şaptezeci de picioare, largă de cinci şi adâncă de trei, cu pupa ridicată ca la o gondolă venețiană şi scobită din trunchiul unui brad, urca pe râul Waikato. Un covor de muşchi acoperea fundul ei. Opt rame, în partea din față, o făceau să zboare pe suprafața apelor, în timp ce un om aşezat în partea de dinapoi, o conducea cu ajutorul unei alte rame.

Acest om era un indigen înalt, cam de vreo patruzeci şi cinci de ani, cu pieptul lat, cu membrele muşchiuloase, având picioare şi mâini puternice. Fruntea bombată şi brăzdată de încrețituri dese, privirea violentă, fizionomia sinistră făceau din el un personaj de temut. Era un şef maor şi încă dintre cei mai mari. Se cunoştea după tatuajul fin şi strâns, care brăzda corpul şi fața sa. De la aripile nasului acvilin plecau două spirale negre, care înconjurând ochii săi galbeni, se reuneau pe frunte pierzându-se în părul bogat. Gura, cu dinții strălucitori de albi şi bărbia dispăreau sub linii, ale căror spirale se conturau până la pieptul său robust.

Tatuajul, „moko" al neozeelandezilor, e un semn de înaltă distincție. Numai acela e demn de aceste semne onorifice, care a luptat vitejeşte în mai multe rânduri. Sclavii, oamenii din popor, nu pot să le pretindă. Şefii vestiți se recunosc după finețea, precizia şi natura desenelor, care reproduc adesea pe corpul lor, chipuri de animale. Unii suferă până la a cincea oară operația foarte dureroasă a „moko"-ului. Cu cât eşti mai ilustru, cu atât eşti mai „ilustrat" în Noua Zeelandă.

Dumont d'Urville a dat curioase amănunte asupra acestui obicei. El a observat cu bună dreptate, că moko-ul ține locul blazoanelor cu care unele familii din Europa se mândresc atât. Totuşi, face o deosebire între aceste două semne de distincție: armele europenilor nu dovedesc adesea decât meritul individual al aceluia care, cel dintâi, a putut să le capete, fără să arate nici un merit al urmaşilor săi, pe când blazoanele individuale ale neozeelandezilor mărturisesc într-un chip autentic că, pentru a avea dreptul să le porți, trebuie să fi făcut dovada unui curaj personal neobişnuit. Dealtfel, tatuajul maorilor, oricare ar fi considerația de care se bucură, are o utilitate incontestabilă. El dă sistemului cutanat o supracreştere în grosime, care permite pielii să

reziste la intemperiile anotimpurilor şi la necontenitele înţepături ale ţânţarilor.

Cât despre şeful care conducea barca, nici o îndoială nu era posibilă asupra tatuajului său. Osul ascuţit de albatros, care serveşte tatuatorilor maori, brăzdase în linii adânci şi strânse, de cinci ori faţa sa. Era deci la a cincea ediţie şi aceasta se vedea din înfăţişarea lui trufaşă.

Corpul său, îmbrăcat cu o pătură de „phormium”{66} împodobită cu piei de câine, era încins cu o pânză însângerată în ultimele lupte. Urechile aveau atârnate de lobul lor alungit, cercei de jad verde şi în jurul gâtului, străluceau şiraguri de „punamu”, un fel de pietre sfinţite la care zeelandezii le atribuie oarecare puteri supranaturale. Alături de el se odihnea o puşcă de fabricaţie engleză şi un „patu-patu”, topor cu două tăişuri, de culoarea smaraldului şi lung de optsprezece degete.

Lângă dânsul, nouă războinici de un rang mai mic, însă înarmaţi, cu o înfăţişare fioroasă, unii suferind încă de rănile recente, rămâneau într-o nemişcare perfectă, înfăşurată în mantaua lor de phormium. Trei câini cu mutra sălbatică, stăteau întinşi la picioarele lor. Cei opt vâslaşi din faţă păreau a fi servitori sau sclavi de-ai şefului. Ei vâsleau cu putere. Barca urca în susul lui Waikato cu o viteză destul de mare.

În centrul ei, cu picioarele legale, dar cu mâinile libere, zece prizonieri europeni erau înghemuiţi unul lângă altul. Erau Glenarvan şi lady Helena, Mary Grant, Robert, Paganel, maiorul, John Mangles, stewardul şi cei doi mateloţi.

În ajun, seara, mica trupă, înşelată de ceata deasă, poposise în mijlocul unei tabere de indigeni. Către mijlocul nopţii călătorii surprinşi dormind, au fost luaţi prizonieri, apoi transportaţi în această barcă. Până atunci nu fuseseră maltrataţi, dar ar fi încercat în zadar să reziste. Armele şi muniţiile lor erau în mâinile sălbaticilor.

Nu întârziară să afle, prinzând câteva cuvinte englezeşti de care se serveau indigenii, că aceştia, respinşi de trupele britanice, bătuţi şi decimaţi, fugeau spre ţinuturile din susul râului Waikato. Şeful maor, după o îndărătnică rezistenţă, după ce principalii săi războinici au fost măcelăriţi de soldaţii din regimentul 42, se întorcea să facă un nou apel pe lângă triburile ele pe fluviu spre a se întâlni cu neînvinsul William Thompson, care lupta mereu contra cuceritorilor. Acest şef

se numea „Kai Kumu”, nume sinistru în limba indigenă, care înseamnă „acel care mănâncă membrele duşmanului său”. El era viteaz, îndrăzneț, însă cruzimea îi egala valoarea. Nu era de aşteptat nici o milă din partea lui. Numele său era binecunoscut de soldații englezi şi capul îi fusese pus la preț de guvernatorul Noii Zeelande.

Această lovitură teribilă izbise pe lord Glenarvan în clipa când trebuia să atingă portul atât de dorit al Auckland-ului şi să se repatrieze în Europa. Totuşi, privind fața-i rece şi calmă, n-ai fi putut ghici ce chinuri îl zbuciumau. Căci, Glenarvan, în împrejurări grave, se arătă la înălțimea nenorocirilor. Simțea că trebuie să fie forța, exemplul femeii şi tovarăşilor săi, el, soțul, şeful; gata, dealtfel, de a muri primul pentru salvarea comună, când împrejurările vor cere. Foarte religios, nu voia să-şi piardă credința în dreptatea lui Dumnezeu, față de sfințenia întreprinderii sale şi în mijlocul primejdiilor îngrămădite pe drumul său; nu regretă o clipă avântul generos, care-l împinsese până în aceste țări sălbatice.

Tovarăşii erau vrednici de el; ei împărtăşeau nobilele sale gânduri şi văzând înfățişarea lor, liniştită şi mândră, nu i-ai fi crezut târâți într-o catastrofă supremă. Dealtfel, printr-o înțelegere comună şi după sfatul lui Glenarvan, hotărâseră să afişeze o nepăsare inegalabilă în fața indigenilor. Era singurul mijloc de a se impune acestor firi primitive. Sălbaticii în general şi mai ales maorii, au un oarecare sentiment al demnității, de care nu se despart niciodată. Ei cred că aceasta se cunoaşte după sânge rece şi curaj. Glenarvan ştia că, lucrând astfel, cruța tovarăşilor săi şi lui un inutil tratament rău.

De la plecare indigenii, puțin vorbăreți ca toți sălbaticii, de-abia schimbară câteva cuvinte. Totuşi, după câteva cuvinte spuse, Glenarvan înțelese că limba engleză le era cunoscută. Hotărî, deci, să întrebe pe şeful zeelandez despre soarta care le era rezervată. Adresându-se lui Kai Kumu, îi zise cu o voce lipsită de orice teamă:

— Încotro ne duci, şefule?

Kai Kumu îl privi rece fără să-i răspundă.

— Ce ai de gând să faci cu noi? reluă Glenarvan. Ochii lui Kai Kumu străluciră ca un fulger scurt şi cu o voce gravă, răspunse:

— Să te schimb, dacă se învoiesc ai tăi; să te omor, dacă refuză.

Glenarvan nu întrebă mai multe, dar speranța îi reveni în inimă. Fără îndoială, câțiva şefi ai armatei maore căzuseră în mâinile englezilor şi indigenii voiau să încerce a-i recăpăta prin schimb. Exista deci o şansă de scăpare şi situația nu era disperată.

În acest timp barca urca repede cursul fluviului. Paganel, pe care mobilitatea caracterului său îl ducea cu uşurință de la o extremă la alta, recăpătase toată nădejdea. Îşi zicea că maorii le vor cruța osteneala de a se preda posturilor engleze şi că nimic nu era pierdut. Deci, resemnat în fața soartei, urmărea pe harta sa cursul lui Waikato, printre câmpiile şi văile provinciei. Lady Helena şi Mary Grant, înăbuşindu-şi groaza, vorbeau încet cu Glenarvan şi cel mai iscusit fizionomist n-ar fi surprins pe fața lor groaza din inimi.

Waikato este fluviul național al Noii Zeelande. Maorii, sunt mândri şi geloşi pe el, ca germanii pe Rhin şi slavii pe Dunăre. În cursul său de două sute de mile, udă cele mai frumoase ținuturi ale insulei de nord, de la provincia Wellington până la provincia Auckland. El a dat numele său tuturor acestor triburi riverane, care, neînvinse şi neîmblânzite, s-au ridicat deodată împotriva năvălitorilor.

Apele fluviului nu au fost aproape niciodată străbătute de vreo barcă străină. Ele nu se deschid decât înaintea pirogilor insularilor. Abia dacă vreun turist îndrăzneț a putut să se aventureze între aceste maluri. Accesul cursului de sus al lui Waikato era interzis profanilor europeni.

Paganel cunoştea venerația indigenilor pentru această mare arteră zeelandeză. Ştia că naturaliştii englezi şi germani nu-l urcaseră încă decât până la confluența cu Waipa. Oare până unde îşi va târî Kai Kumu prizonierii? N-ar fi putut-o ghici, dacă cuvântul „Taupo", mereu repetat între şef şi războinicii săi, nu iar fi trezit atenția. Consultă harta şi văzu că numele Taupo era al unui lac, celebru în analele geografice, situat în partea cea mai muntoasă a insulei, la extremitatea de sud a provinciei Auckland. Waikato iese din acest lac, după ce-i străbate toată lățimea. Or, de la confluență până la lac, fluviul are aproape o sută douăzeci de mile.

Paganel, adresându-se în franțuzeşte lui John Mangles, ca să nu fie înțeles de sălbatici, îl rugă să socotească viteza bărcii. John o socoti la vreo trei mile pe oră.

— Atunci, răspunse geograful, dacă ne oprim în timpul nopții, călătoria noastră va dura aproape patru zile.

— Dar posturile englezeşti, unde sunt situate? întrebă Glenarvan.

— E greu de ştiut! răspunse Paganel. Războiul a trebuit să se petreacă în provincia Taranaki şi după toate probabilitățile trupele sunt îngrămădite spre lac, pe coastele munților, acolo unde s-a concentrat centrul revoltei.

— Să dea Dumnezeu, zise lady Helena.

Glenarvan aruncă o privire tristă asupra tinerei sale soții, asupra lui Mary Grant, expuse voinței acestor indigeni crunți şi duse într-o țară străină departe de orice intervenție omenească. Însă, văzu că e observat de Kai Kumu şi din prevedere, nevoind să-i dea a înțelege că una dintre prizoniere e nevasta lui, îşi închise sufletul şi privi cu indiferență malurile râului.

Barca trecuse la o jumătate de milă deasupra confluenței, pe lângă vechea reşedință a regelui Potato. Nici o altă barcă nu brăzda apele fluviului. Câteva colibe foarte lungi de pe maluri mărturiseau prin aspectul lor ororile unui război de curând încheiat. Câmpiile păreau părăsite, țărmurile erau pustii. Câțiva reprezentanți din familia păsărilor de apă animau singuri singurătatea tristă. Când „taparunga", o pasăre cu aripile negre, cu pântecele alb, cu ciocul roşu, fugea cu picioarele sale lungi, bâtlani de trei neamuri, „matuku" cenuşiu, un fel de bâtlan cu înfățişarea idioată şi mărețul „kotuku", cu penele albe, cu ciocul galben, cu picioarele negre, priveau paşnici trecând ambarcațiunea indigenă. Unde malurile povârnite arătau o oarecare adâncime a apei, pescăruşul „kotare" al maorilor, pândea micii țipari care mişunau cu milioanele în râurile zeelandeze. Acolo unde mărăcinii se împreunau deasupra apei, pupeze foarte trufaşe şi numeroase specii de păsări acvatice îşi făceau toaleta de dimineață sub primele raze ale soarelui. Toată această lume înaripată se bucura în pace de libertatea pe care le-o lăsa lipsa oamenilor alungați sau decimați de război.

Pe parcursul unei jumătăți a cursului său, Waikato curgea într-o albie largă, printre câmpii întinse. Dar mai sus, colinele şi apoi munții îi îngustau valea în care săpase albia. La zece mile deasupra confluenței, harta lui Paganel arăta pe țărmul stâng, satul Kirikiriroa, care se afla într-adevăr acolo. Kai Kumu nu se opri. El porunci să se împartă prizonierilor propriile lor merinde; cât despre războinicii lui, sclavii şi cu el, se mulțumiră cu hrana indigenă, cu ferigi

bune de mâncat, „pteris esculenta", din botanică, cu rădăcini fripte la foc şi cu „kapana", cartofi cultivaţi în abundenţă pe ambele insule. Nici o materie animală nu figura la masa lor şi carnea uscată a călătorilor nu părea să le inspire poftă.

La ora trei, câţiva munţi se înălţau pe malul drept: „Pokaroa Ranges", care se asemănau cu un întins zid dărâmat. Pe unele,piscuri erau spânzurate „pah"-uri în ruină, vechi întărituri ridicate de inginerii maori în poziţii cu neputinţă de luat. Ai fi zis, nişte mari cuiburi de vulturi.

Soarele apunea la orizont, când barca izbi un povârniş acoperit cu pietre ponce, pe care Waikato, izvorât din munţi vulcanici, le lua cu sine. Câţiva arbori, care creşteau aici, părură buni ca adăpost pentru noapte. Kai Kumu porunci să se debarce prizonierii: bărbaţii rămaseră cu picioarele legate, femeile au fost lăsate libere; toţi au fost aşezaţi în mijlocul taberei, în jurul căruia ramuri aprinse făceau o barieră de foc, cu neputinţă de trecut.

Înainte ca şeful Kai Kumu să arate prizonierilor săi, că are de gând să-i schimbe, Glenarvan şi John Mangles discutaseră mijloacele prin care şi-ar fi putut recăpăta libertatea. Ceea ce nu puteau încerca în barcă, vor încerca pe pământ, în timpul popasului, fiind favorizaţi de noapte.

Dar după convorbirea lui Glenarvan cu şeful zeelandez, socotiră să renunţe la acest plan. Trebuiau să aibă răbdare. Schimbul prezenta şanse de scăpare, neoferite de un atac sau de o fugă prin aceste ţinuturi necunoscute. Bineînţeles că multe evenimente puteau interveni, care să întârzie sau chiar să împiedice o astfel de înţelegere; dar mai bine era să aştepte. Întradevăr, ce puteau face zece oameni fără arme, împotriva a vreo treizeci de sălbatici bine înarmaţi? Glenarvan, dealtfel, presupunea că tribul lui Kai Kumu pierduse vreun şef de mare importanţă, pe care voia să-l recapete cu orice preţ şi nu se înşela deloc.

A doua zi, barca reîncepu să urce fluviul cu aceeaşi repeziciune. La ora zece, se opri o clipă la confluenţa cu Pohaiwhenna, un mic râu, care străbătea ca un şarpe încolăcii câmpiile malului drept. Aici, o barcă cu vreo zece băştinaşi ajunsese pe cea a lui Kai Kumu. Războinicii schimbară salutul de sosire, „aire maira", care înseamnă „vino aici sănătos" şi cele două bărci merseră alături. Noii veniţi luptaseră, nu demult, contra englezilor. Se cunoştea după veşmintele lor zdrenţuite, după armele însângerate,

după rănile care mai sângerau încă sub bandaje. Erau întunecați şi tăcuți. Cu supărarea obişnuită sălbaticilor, nu dădură nici o atenție europenilor.

La amiază, piscurile muntelui Maungatotari, se iviră spre răsărit. Valea lui Waikato începu să se îngusteze. Aici, fluviul adânc şi strâmtorat se dezlănțuia cu violența unui torent. Însă, vigoarea băştinaşilor, trezită şi dublată de un cântec, care ritma cu loviturile vâslelor, ridică barca pe apele spumegânde. Cascada a fost trecută şi Waikato îşi reluă cursul leneş, întrerupt din milă în milă de numeroasele cotituri ale malurilor.

Către seară, Kai Kumu acostă la poalele munților, ale căror prime ramificații cădeau perpendicular pe maluri. Aici, vreo douăzeci de indigeni, debarcați din luntre, luau dispoziții pentru noapte. Focuri pâlpâiau sub arbori. Un şef, egalul lui Kai Kumu, înaintă cu paşi măsurați, frecându-şi nasul său de cel al lui Kai Kumu, îi dădu salutul călduros, „chongui". Prizonierii au fost depuşi în centrul taberei şi păziți cu multă atenție.

A- doua zi dimineața, lunga călătorie pe Waikato a fost reluată. Alte bărci sosiră prin afluenții fluviului. Vreo şaizeci de războinici, desigur, fugarii ultimei revolte, se adunaseră şi, mai mult sau mai puțin pătrunşi de gloanțele englezeşti, fugeau spre munte. Câteodată, se ridica, din bărcile care mergeau în rând, un cântec. Un băştinaş intona oda patriotică a misteriosului „Pihe":

Papa ra ti wati tidi I dounga mei...

imnul național, care îndeamnă pe maori la războiul pentru independență. Vocea cântărețului, plină şi sonoră, trezea ecourile munților şi după fiecare strofă, indigenii lovindu-şi pieptul, care răsuna ca o tobă, reluau în cor strofa războinică. Apoi, sub o nouă

sforțare a lopeților, bărcile țineau piept curentului şi zburau pe suprafața apelor.

Un. fenomen ciudat veni în timpul zilei să îngreuneze navigația. Cam pe la ora patru, ambarcațiunea, fără să ezite, fără sa-şi încetinească mersul, condusă de mâna sigură a şefului, porni printr-o vale strâmtă. Vâltori se zdrobeau cu furie, de ostroavele numeroase şi propice accidentelor. Mai mult ca niciodată, în această trecătoare ciudată a lui Waikato, nu-ți era îngăduit să şovăi, căci malurile nu ofereau nici o scăpare. Oricine ar fi pus piciorul pe nămolul fierbinte al țărmurilor, ar fi fost pierdut fără nici o îndoială. Într-

adevăr, fluviul curgea între izvoare calde, semnalate totdeauna curiozității turiştilor. Oxidul de fier colora în roşu aprins povârnişurile, unde piciorul n-ar fi întâlnit un deget de pământ solid. Atmosfera era îmbâcsită de un miros sulfuros foarte pătrunzător. Indigenii le suportau, dar prizonierilor le făceau mult rău miasmele emanate din crăpăturile pământului şi de băşicile care pocneau sub presiunea gazelor interioare. Totuşi, dacă mirosul suferea, ochiul nu putea decât să admire aceste privelişti măreţe.

Bărcile se aventurară într-un nor de aburi albi. Strălucitoarele sale spirale se ridicau ca un dom deasupra fluviului. Pe maluri, vreo sută de gheizere, unele aruncând mase de vapori, din altele ţâşnind coloane de apă, îşi variau efectele ca jocurile şi cascadele unui bazin organizat de mâna omului. Ai fi zis că un mecanic conducea după plac activitatea acestor izvoare. Apele şi aburii, amestecaţi în aer, se colorau în razele soarelui.

În acest loc, Waikato curgea într-o albie mişcătoare care se mişca neîncetat sub acţiunea focurilor subterane. Nu departe, spre lacul Rotorua, spre răsărit, mugeau izvoarele termale şi cascadele fumegânde de la Rotomahana şi de la Tetarata, văzute de câţiva călători îndrăzneţi. Această regiune este plină de gheizere, cratere şi solfatare. Aici iese prisosul gazelor, care n-au putut găsi o ieşire prin supapele neîndestulătoare de la Tongariro şi Wakari, singurii vulcani în activitate ai Noii Zeelande.

Pe o distanţă de două mile, bărcile indigene plutiră sub această boltă de aburi, îngrămădiţi în rotocoale care se rostogoleau la suprafaţa apei; apoi, fumul sulfuros se risipi şi un cer curat produs de repeziciunea curentului, împrospăta piepturile. Regiunea izvoarelor era trecută.

Înainte de sfârşitul zilei, încă două cascade au fost urcate sub vâsla viguroasă a sălbaticilor, cele de la Hipapatua şi de la Tamatea. Seara, Kai Kumu poposi la o sută de mile de confluenţa râurilor Waipa şi Waikato. Fluviul, ocolind spre est, cădea în lacul Taupo ca un imens joc de apă într-un bazin.

A doua zi, Jacques Paganel, consultând harta, recunoscu pe malul drept muntele Taubara, care se ridică până la o înălţime de trei mii de picioare.

La amiază, tot cortegiul bărcilor intra printr-o lărgire a fluviului în lacul Taupo şi indigenii salutau cu gesturile lor pasionate o zdreanţă de stofă, pe care vântul o desfăşura în

vârful unei colibe. Era drapelul național.

Capitolul XI. Lacul Taupo

O adâncitură de nepătruns, lungă de douăzeci şi cinci de mile, lată de douăzeci, s-a format într-o zi, cu mult înainte de timpurile istorice, printr-o năruire a cavernelor, în mijlocul lavei trahitice din centrul insulei. Apele, scurse din vârfurile învecinate, au năvălit în această enormă scobitură. Adâncitura a devenit lac, dar tot prăpastie a rămas şi sondele nu sunt încă în stare să-i dea de fund.

Astfel este lacul Taupo, ridicat la o mie două sute cincizeci de picioare deasupra nivelului mării şi dominat de un lanț de munți înalți de opt sute de metri. Spre apus, munți stâncoşi foarte înalți; spre nord, câteva culmi răzlețe şi acoperite de păduri; spre răsărit, o câmpie largă, brăzdată de un drum şi bogată în piatră calcaroasă, care străluceşte sub ramurile tufişurilor; spre sud conuri vulcanice, în dosul unui prim plan de păduri; toate acestea încadrează în chip maiestuos vasta întindere de apă, ale cărei furtuni îngrozitoare sunt ca şi ciclonii oceanului.

Toată regiunea aceasta fierbe ca o căldare imensă, atârnată peste flăcările subpământene. Pământul tremură sub activitatea focului central. Aburi calzi țâşnesc în unele locuri. Coaja pământului se năruie cu zgomot ca o prăjitură prea apăsată şi, fără îndoială că platoul s-ar prăbuşi într-un cuptor incandescent, dacă totuşi cu douăsprezece mile mai departe aburii închişi, n-ar găsi o ieşire prin craterele lui Tongariro.

De pe țărmul de nord, vulcanul părea a fi învăluit de fum şi de flăcări, deasupra micilor munți. Tongariro părea să aparțină unui sistem orografic destul de complicat. În dosul lui, muntele Ruapahu, izolat în câmpie, îşi înălța la nouă mii de picioare în aer, capul pierdut în nori. Nici un muritor nu pusese piciorul pe vârful său inaccesibil, ochiul omenesc n-a privit niciodată adâncimile craterului său, pe când de trei ori în douăzeci de ani, domnii Bidwill şi Dyson şi de curând domnul de Hochstetter au măsurat culmile mai uşor de atins ale lui Tongariro.

Aceşti vulcani îşi au legendele,lor şi în orice altă împrejurare, Paganel n-ar fi întârziat să le povestească tovarăşilor lui. Le-ar fi istorisit disputa ridicată odată între

Tongariro şi Taranaki, din cauza unei femei. Pe atunci vecinul şi prietenul său, Tongariro, care are capul fierbinte, ca toți vulcanii, merse până la a lovi pe Taranaki. Taranaki; bătut şi umilit, fugi prin valea Whanganni, lăsă să cadă în drum două bucăți de munte şi ajunse la țărmul mării, unde se înalță acum singuratic sub numele de muntele Egmont.

Însă Paganel nu prea avea chef de povestit şi nici prietenii săi de auzit. Ei cercetau în tăcere malul de nord-est al lacului Taupo, unde cea mai amăgitoare fatalitate îi condusese. Misiunea stabilită de reverendul Grace la Pukawa, pe țărmurile occidentale ale lacului, nu mai exista. Preotul fusese alungat de război departe de centrul principal al răzvrătiților. Prizonierii erau singuri, lăsați la cheremul maorilor, lacomi de răzbunare, mai ales în această parte sălbatică a insulei unde creştinismul nu pătrunsese.

Kai Kumu, părăsind apele lui Waikato, trecu mica adâncitură, care serveşte drept loc de scurgere a fluviului, ocoli un promontoriu ascuțit şi debarcă pe malul răsăritean al lacului, la poalele muntelui Manga, ridicătură înaltă de şase sute de metri. Aici se întindeau câmpii de phormium, inul prețios al Noii Zeelande numit „harakeke" de indigeni. Nimic nu este de disprețuit în această plantă utilă. Floarea dă un fel de miere excelentă; paiul produce o substanță gumoasă, care înlocuieşte ceara sau amidonul; frunza, şi mai darnică, e bună pentru numeroase întrebuințări: verde, serveşte drept hârtie; uscată, formează o iască excelentă; tăiată, se împleteşte în frânghii, odgoane şi sfoară; scoțându-i-se firele şi melițând-o, devine pătură sau manta, rogojină sau pânză şi, colorată în roşu sau negru, îmbracă pe cei mai eleganți maori.

Acest prețios phormium se găseşte pretutindeni în cele două insule, pe marginea mării, ca şi în lungul fluviilor şi pe malurile lacurilor. Aici, tufişurile sale sălbatice acopereau câmpii întregi; florile sale, de un roşu brun şi asemănătoare cu ale agavei, se înălțau pretutindeni din mănunchiurile dese ale frunzelor care formau buchete de lame tăioase. Păsări plăcute, nectariene, obişnuite ale câmpiilor de phormium, zburau în stoluri numeroase şi se delectau cu sucul mieros al florilor.

În apele lacului pluteau grupuri de rațe cu penele negricioase, împestrițate cu cenuşiu şi cu verde, care s-au domesticit cu uşurință.

La un sfert de milă, pe o culme a muntelui, se vedea un

„pah", întăritură aşezată într-o poziţie cu neputinţă de cucerit. Prizonierii debarcaţi, câte unul, cu mâinile şi cu picioarele libere, au fost conduşi aici de războinici.

Cărarea, care se termina la întăritură, trecea printre câmpii de phormium şi un pâlc de copaci „kaikateas", cu frunzele tari, de culoare roşie, *dracenas australis*, „ti"-ul băştinaşilor, ale căror vârfuri înlocuiesc cu folos mugurii de palmier, şi „huius", care servesc la colorat stofele în negru. Porumbiţe mari, cu reflexe metalice şi o întreagă lume de grauri îşi luară zborul la apropierea indigenilor.

După un ocol destul de lung, Glenarvan, lady Helena, Mary Grant şi tovarăşii lor ajunseră în interiorul pah-ului.

Această cetăţuie era apărată de o primă linie de metereze înalte de cincisprezece picioare; o a doua linie de pari, apoi o întăritură de răchită străbătută de găuri pentru arme, închideau o a doua curte, adică platoul pah-ului, pe care se ridicau construcţii ale maorilor şi vreo patruzeci de colibe aşezate simetric.

Sosind aici, prizonierii au fost oribil impresionaţi la vederea capetelor care împodobeau parii celei de a doua întăriturii. Lady Helena şi Mary Grant întoarseră capul mai mult cu dezgust decât cu spaimă. Aceste capete aparţinuseră şefilor duşmani căzuţi în lupte, ale căror corpuri serviseră ca hrană învingătorilor. Geograful recunoscu aceasta, după orbitele lor goale şi lipsite de ochi.

Într-adevăr, ochii şefilor sunt mâncaţi; capul, pregătit după obiceiul indigen, golit de creier şi despuiat de piele, cu nasul susţinut de mici beţişoare, cu nările umflate de phormium, cu gura şi pleoapele cusute e pus în cuptor şi supus unei afumări de treizeci de ore. Astfel pregătit, se păstrează la infinit fără să se strice sau să se zbârcească şi formează trofeele victoriilor. Adeseori, maorii păstrează capetele propriilor lor şefi; însă în acest caz, ochiul rămâne în orbită şi te priveşte. Zeelandezii arată aceste rămăşiţe cu mândrie; ei le oferă admiraţiei tinerilor războinici şi le plătesc un tribut de veneraţie, prin ceremonii solemne.

În pah-ul lui Kai Kumu, numai capetele duşmanilor împodobeau acest îngrozitor muzeu, şi aici, fără îndoială, mulţi englezi, cu orbitele goale, îmbogăţeau colecţia şefului maor.

Casa lui Kai Kumu, între mai multe colibe de puţină însemnătate, se ridica în fundul pah-ului, înaintea unui teren gol, pe care nişte europeni l-ar fi numit „câmp de

bătălii". Această colibă era o adunătură de pari legaţi cu o mulţime de rădăcini şi căptuşită înăuntru cu rogojini de phormium. Douăzeci de picioare lungime, zece picioare înălţime, făceau lui Kai Kumu o locuinţă de trei mii de picioare cubice. Unui şef zeelandez nu-i trebuie mai mult.

În colibă se putea intra numai printr-o singură deschizătură, o perdea dublă formată dintr-o ţesătură deasă servea drept uşă. Deasupra, acoperişul se prelungea ca un impluvium. Câteva figuri sculptate în vârful căpriorilor împodobeau casa şi „wharepuni", sau portalul, oferea admiraţiei vizitatorilor frunze, figuri simbolice, monştri, plante sculptate, o amestecătură curioasă născută sub dalta artiştilor indigeni.

În interiorul colibei, podeaua, făcută din pământ bătut, se ridica la o jumătate de picior deasupra solului. Câteva împletituri de trestie şi saltele de muşchi uscat, acoperite de o rogojină, ţesute din foile lungi şi flexibile ale plantei „tifa", serveau ca paturi. La mijloc, o gaură pietruită forma vatra şi în acoperiş o a doua gaură servea drept coş. Fumul, când era destul de des, se hotăra în sfârşit să profite de această ieşire, nu fără a fi depus pe pereţii locuinţei o pătură de cel mai frumos negru.

Alături de casă se aflau magaziile care adăposteau proviziile şefului, recolta sa de phormium, de gulii, de taros, de muşchi bun de mâncat şi cuptoarele unde se coc diferitele alimente la contactul cu pietrele încălzite. Mai departe, în mici îngrădituri, păşteau porci şi capre, rari urmaşi ai animalelor folositoare aduse de Cook. Câinii alergau ici şi colo căutându-şi hrana. Erau destul de rău întreţinuţi, ţinând seama că servesc maorilor drept hrana lor zilnică.

Glenarvan şi tovarăşii săi observaseră toate acestea dintr-o singură aruncătură de ochi. Aşteptau lângă o colibă goală la bunul plac al şefului, nu fără a fi expuşi injuriilor unei bande de fentei bătrâne. Această gloată de harpii îi înconjura, îi ameninţa cu pumnii, urla şi vocifera. Câteva vorbe englezeşti, care ieşeau cu greutate din buzele lor groase, lăsau să se întrevadă că cereau o răzbunare imediată.

În mijlocul ameninţărilor, lady Helena, liniştită în aparenţă, afişa un calm care nu putea fi în inima ei. Această femeie curajoasă, ca să lase tot sângele rece lui Glenarvan, făcea sforţări eroice. Sărmana Mary Grant simţea că nu mai poate şi John Mangles o susţinea, gata să se lase ucis apărând-o. Tovarăşii săi suportară în chip deosebit acest

potop de insulte, nepăsător ca maiorul sau în prada unei agitații crescânde ca Paganel.

Glenarvan voind să evite lady-ei Helena privelişte acestor bătrâne, se duse drept la Kai Kumu, şi arătându-i hidoasa bandă spuse:

— Alungă-le!

Şeful maor privi fix pe prinsul său fără să-i răspundă; apoi, cu un gest, făcu să tacă hoarda urlătoare. Glenarvan se înclină în semn de mulțumire şi veni încet să-şi reia locul între ai săi.

În acea vreme, erau adunați în pah vreo sută de neozeelandezi, bătrâni, oameni maturi, tineri, unii liniştiți dar întunecați, aşteptând ordinele lui Kai Kumu, alții dedându-se la toate semnele unei dureri puternice; aceştia îşi plângeau neamurile sau prietenii căzuți în ultimele lupte.

Kai Kumu, dintre toți şefii care se ridicaseră la chemarea lui William Thompson, se întorcea singur în ținuturile lacului şi înştiința primul tribul despre înfrângerea războiului național în câmpiile lui Waikato. Din două sute de războinici care, sub comanda sa, alergaseră să apere pământul strămoşesc, o sută cincizeci lipseau la întoarcere. Dacă unii dintre ei erau prinşi de năvălitori, câți, întinşi pe câmpul de bătaie, aveau să nu se mai întoarcă niciodată acasă! Astfel se explica dezolarea adâncă de care a fost lovit tribul la sosirea lui Kai Kumu.

La sălbatici, durerea morală se manifestă totdeauna prin demonstrații fizice. Astfel, rudele şi prietenii războinicilor morți, mai ales femeile, îşi sfâşiau fața şi umerii cu scoici ascuțite. Sângele țâşnea şi se amesteca imediat cu lacrimile. Tăieturile adânci arătau durerile mari. Nenorocitele zeelandeze, însângerate şi nebune, erau îngrozitoare la vedere.

O altă pricină foarte gravă în ochii băştinaşilor mărea deznădejdea lor. Nu numai că ruda sau prietenul pe care îl plângeau era mort, ci osemintele sale lipseau din mormântul familiei. Or, posesiunea acestor rămăşițe e socotită în religia maorilor ca absolut necesară destinelor vieții viitoare; nu carnea care putrezeşte, ci oasele, culese cu grijă, curățate, răzuite şi chiar colorate erau definitiv depuse în „udupa", sau „casa gloriei". Aceste morminte sunt împodobite cu statui de lemn, care reproduc cu o fidelitate perfectă tatuajele răposatului. Dar acum, mormintele vor rămâne goale, ceremoniile religioase nu se vor îndeplini şi oasele cruțate de

câinii sălbatici, vor dăinui neîngropate pe câmpul de bătaie.

Atunci semnele durerii se măriră. La amenințările femeilor, urmară blestemele bărbaților contra europenilor. Izbucniră injuriile, gesturile deveniră mai amenințătoare. Strigătelor, trebuia să le urmeze actele de brutalitate.

Kai Kumu, temându-se de a nu fi copleşit de fanaticii tribului, porunci ca prizonierii să fie conduşi într-un loc sfințit situat la cealaltă extremitate a pahului, pe un platou prăpăstios. Coliba se sprijinea de un masiv muntos, ridicat cu vreo sută de picioare deasupra ei, care se sfârşea cu un povârniş destul de brusc, în această parte a întăriturii. În acest „wareatua", clădire sfințită, preoții sau ariki propovăduiau zeelandezilor un Dumnezeu întreit, tatăl, fiul şi pasărea sau spiritul. Coliba vastă, bine închisă, conținea hrana sfântă şi aleasă, pe care Maui-RangaRangui o mănâncă prin gura preoților săi.

Aici, prizonierii adăpostiți deocamdată contra furiei indigenilor, se întinseră pe rogojinile de phormium. Lady Helena, cu puterile istovite, cu energia morală zdrobită, căzu în brațele soțului ei. Glenarvan strângând-o la piept, îi repetă:

— Curaj, scumpa mea Helena, cerul nu ne va părăsi!

Robert, de-abia închis, se cățără pe umerii lui Wilson şi reuşi să-şi strecoare capul printr-o gaură dintre acoperiş şi perete, unde spânzurau şiraguri de amulete. De acolo, privirea sa cuprindea tot pah-ul, până la coliba lui Kai Kumu.

— S-au adunat în jurul şefului, zise el încet... Îşi agită brațele, scot urlete... Kai Kumu vrea să vorbească.

Copilul tăcu câteva clipe, apoi reluă:

— Kai Kumu vorbeşte... Sălbaticii se liniştesc! Ei îl ascultă:

— E vădit, zise maiorul, şeful are un interes personal că să ne protejeze. Vrea să-şi schimbe prinşii contra şefilor tribului său! Dar războinicii se vor învoi?

— Da!... Îl ascultă, reluă Robert. Ei se împrăştie. Unii intră în colibe... Alții părăsesc întăritura...

— Spui adevărat? strigă maiorul.

— Da, domnule Mac Nabbs, răspunse Robert. Kai Kumu a rămas singur cu războinicii din barcă... Ah! Unul dintre ei se îndreaptă spre coliba noastră.

— Dă-te jos Robert, zise Glenarvan.

În această clipă, lady Helena, care se ridicase, strânse

mâna bărbatului ei.

— Edward, zise ea cu voce fermă, nici Mary Grant nici eu nu trebuie să cădem cu viață în mâinile sălbaticilor!

Şi zicând acestea, întinse lui Glenarvan un revolver încărcat.

— O armă! strigă Glenarvan, căruia un fulger îi lumină ochii.

— Maorii nu-şi scotocesc prizonierele! Dar această armă, Edward, e pentru noi, nu pentru ei!

—Glenarvan, zise repede maiorul, ascunderevolverul! Nu e timpul încă.

Revolverul dispăru sub veşmintele lordului. Rogojina care închidea intrarea colibei se ridică. Un băştinaş apăru. El făcu semn prizonierilor să-l urmeze. Glenarvan şi ai săi, în grup strâns, traversară pah-ul şi se opriră înaintea lui Kai Kumu.

În jurul şefului erau adunați principalii războinici ai tribului său. Printre ei era şi acel maor a cărui barcă întâlnise pe aceea a lui Kai Kumu la confluența lui Waikato cu Pohaiwhenna. Era un om de vreo patruzeci de ani, voinic, cu mutra fioroasă şi crudă. Era numit „Kara Tete", adică în limba zeelandeză „Mâniosul". Kai Kumu îl trata cu oarecare considerație, şi după finețea tatuajului său se cunoştea că Kara Tete ocupa un rang înalt în tribul său. Totuşi, un observator ar fi dedus că între cei doi şefi era o rivalitate. Maiorul observă că influența lui Kara Tete lasă în umbră pe Kai Kumu. Comandau amândoi importantelor populații de pe Waikato, cu puteri egale. Astfel în timpul acestei convorbiri, dacă gura lui Kai Kumu zâmbea, ochii săi trădau o adâncă duşmănie.

Kai Kumu întrebă pe Glenarvan:

— Eşti englez?

— Da, răspunse lordul fără şovăială, căci această naționalitate trebuie să înlesnească schimbul.

— Şi tovarăşii tăi?

— Tovarăşii mei sunt englezi ca şi mine. Suntem călători; naufragiați. Însă, dacă ții s-o ştii, n-am luat parte la război.

— Puțin ne pasă! răspunse brutal Kara Tete. Orice englez e duşmanul nostru. Ai tăi au năvălit în insula noastră! Ne-au furat câmpiile! Ne-au ars satele!

— Rău au făcut! răspunse Glenarvan cu o voce groasă. Ți-o spun că aşa cred, nu pentru că sunt în puterea ta.

— Ascultă, reluă Kai Kumu, Tohonga, marele preot al lui Nui-Atua{67}, a căzut în mâinile fraților tăi. El e prizonierul

pakeki-lor{68}. Dumnezeul nostru ne porunceşte să-i răscumpărăm viaţa. Aş fi vrut să-ţi smulg inima, aş fi vrut ca şi capul tău şi capetele tovarăşilor tăi să spânzure veşnic de parii acestei îngrădituri! Dar Nui-Atua a vorbit.

Spunând acestea, Kai Kumu, până aici stăpân pe el însuşi, tremura de furie şi fizionomia sa căpătase expresia unei sălbatice exaltări. Apoi, după câteva clipe, reluă mai liniştit:

— Crezi că englezii vor schimba pe Tohonga cu tine? Glenarvan ezită să răspundă şi observă cu atenţie pe şeful maor.

— Nu ştiu, răspunse el după un moment de tăcere. — Vorbeşte, reluă Kai Kumu, viaţa ta face cât a lui Tohonga?

— Nu, răspunse Glenarvan. Eu nu sunt nici şef, nici preot printre ai mei!

Paganel, uimit de acest răspuns, privi pe Glenarvan cu o adâncă surprindere. Kai Kumu păru tot atât de surprins.

— Aşadar, te îndoieşti? îi zise el.

— Nu ştiu, răspunse Glenarvan.

— Ai tăi te vor primi în schimbul lui Tohonga?

— Pe mine singur? Nu, răspunse Glenarvan. Pe toţi, poate.

— La maori, se dă cap pentru cap.

— Mai întâi oferă pe aceste femei în schimbul preotului tău, zise Glenarvan arătând pe lady Helena şi pe Mary Grant.

Lady Helena voi să se arunce spre soţul ei. Maiorul o reţinu.

— Aceste două doamne, reluă Glenarvan înclinându-se cu o graţie respectuoasă către lady Helena şi Mary Grant, ocupă un rang înalt în ţara lor.

Războinicul îşi privi liniştit prizonierul. Un zâmbet acru trecu pe buzele sale; dar îl înăbuşi aproape îndată şi răspunse cu o voce de-abia reţinută:

— Nădăjduieşti să înşeli pe Kai Kumu cu vorbe neîntemeiate, european blestemat? Crezi că ochii lui Kai Kumu nu pot să citească în inimi?

Şi arătând pe lady Helena:

— Iată-ţi femeia! zise el.

— Nu! Este a mea! strigă Kara Tete.

Apoi, împingând pe prizonieri, mâna şefului se întinse spre umărul lady-ei Helena, care îngălbeni la această atingere.

— Edward! strigă nenorocita femeie îngrozită. Glenarvan,

fără să spună o vorbă, ridică mâna. O detunătură răsună şi Kara Tete căzu mort.

La această detunătură, o mulțime de indigeni ieşiră din colibe. Pah-ul se umplu într-o clipă. O sută de mâini se ridicară spre nenorociți. Revolverul lui Glenarvan îi fu smuls din mână. Kai Kumu aruncă asupra lui Glenarvan o privire ciudată; apoi acoperind cu mâna corpul ucigaşului, cealaltă reținu mulțimea, care năvălea spre europeni. În sfârşit, vocea sa domină tumultul.

— Tabu! Tabu! strigă el.

La acest cuvânt, mulțimea se opri înaintea lui Glenarvan şi tovarăşilor săi, apărați deocamdată de o putere supranaturală.

După câteva clipe au fost conduşi la ware-atua, care le servea de închisoare. Dar Robert Grant şi Jacques Paganel nu mai erau cu dânşii.

Capitolul XII. Funeraliile unui şef maor

Kai Kumu, după un exemplu destul de des în Noua Zeelandă, unea titlul de ariki cu cel de şef de trib. El era investit cu puteri de preot şi, astfel, putea să întindă asupra persoanelor sau lucrurilor protecția superstițioasă a tabu-ului.

Tabu-ul, comun popoarelor de rasă polineziană, are ca afect imediat că interzice orice relații sau orice întrebuințări cu lucrul sau persoana atinsă de tabu. După religia maorilor, orice ar duce o mână profanatoare pe ceea ce e declarat tabu, va fi pedepsit de zeul înfuriat cu moartea. Dealtfel, în cazul când divinitatea şi-ar întârzia răzbunarea, vor căuta preoții să o grăbească.

Tabu-ul e aplicat de şefi într-un scop politic, dacă nu rezultă însă dintr-o situație obişnuită a vieții particulare. Un indigen e tabu timp de câteva zile în unele împrejurări, când şi-a tăiat părul, când suferă operația tatuajului, când construieşte o pirogă, când clădeşte o casă, când e atins de o boală mintală, când a murit. Dacă o consumație neprevăzută amenință să depopuleze râurile de peşte, să devasteze în timpul coacerii plantațiile de gulii dulci, acestea sunt lovite de un tabu protector din punct de vedere economic. Dacă un şef vrea să îndepărteze pe un nepoftit din casa sa, îl declară tabu; sau dacă vrea să monopolizeze în profitul său relațiile

cu o corabie străină, o declară tabu; sau de vrea să pună sub supraveghere un traficant european, de care e nemulțumit, iarăşi îl face tabu. Interdicția sa se aseamănă cu vechiul „veto” al regilor din antichitate.

Când un obiect este tabu, nimeni nu poate să-l atingă nepedepsit. Când un indigen e supus acestei interdicții, unele alimente îi sunt interzise pe un timp determinat. De această dietă severă e scăpat, dacă e bogat, căci atunci sclavii îl servesc şi îi introduc în gâtlej bucatele, pe care nu trebuie să le atingă cu mâinile sale; dacă e sărac, e nevoit să-şi adune alimentele cu gura şi tabu-ul face din el un animal.

Pe scurt, ca să terminăm, acest obicei ciudat conduce şi modifică cele mai mici acțiuni ale neozeelandezilor. E necontenita intervenție a divinității în viața socială. Ea are toată puterea şi se poate spune că întregul cod indigen, cod indiscutabil şi nediscutat, se rezumă la. aplicarea frecventă a tabu-ului.

Cât despre prizonierii închişi în ware-atua, aceştia erau loviți de un tabu arbitrar, care îi scăpa de furia tribului. Unii dintre indigeni, prietenii şi partizanii lui Kai Kumu, se opriseră brusc la glasul şefului lor şi apăraseră pe prizonieri.

Glenarvan nu-şi făcea nici o iluzie asupra soartei care-l aştepta. Singură moartea sa putea plăti moartea unui şef. Or, moartea la popoarele sălbatice nu e decât sfârşitul unui lung şir de chinuri. Glenarvan se aştepta deci să ispăşească în chip crud legitima indignare, care înarmase brațul său, dar spera că mânia lui Kai Kumu nu-l va lovi decât pe el.

Ce noapte petrecură, el şi tovarăşii săi! Cine ar putea să zugrăvească chinurile lor şi să le măsoare suferințele! Bietul Robert, bunul Paganel nu mai apăruseră. Cum să se mai îndoiască de soarta lor? Nu erau ei, oare, primele victime sacrificate de răzbunarea indigenilor? Orice speranță dispăruse, chiar din inima lui Mac Nabbs, care nu deznădăjduia aşa de uşor. John Mangles credea că înnebuneşte, înaintea disperării lui Mary Grant, despărțită şi de fratele ei. Glenarvan se gândea la grozava cerere a lady-ei Helena, care ca să se sustragă chinurilor sau robiei, voia să moară de mâna sa! Va avea oare acest înfiorător curaj?

— Şi cu ce drept să lovesc eu pe Mary? se gândea John cu inima zdrobită.

Cât despre o evadare, era cu totul imposibilă. Zece războinici, înarmați până în dinți, vegheau la uşa colibei.

Dimineața zilei de 13 februarie sosi. Nici o comunicare n-avu loc între indigeni şi prizonierii apărați de tabu. Coliba conținea o oarecare cantitate de merinde, pe care nenorociții de abia le atinseră. Foamea dispărea înaintea durerii. Ziua trecu fără să aducă nici o schimbare, nici o speranță. Fără îndoială, ora funeraliilor şefului mort şi ora supliciului trebuiau să sune odată. Totuşi, dacă Glenarvan nu-şi ascundea că orice idee de schimb trebuia să fi fost părăsită de Kai Kumu, maiorul mai păstra un pic de nădejde.

— Cine ştie, zicea el, amintind lui Glenarvan efectul produs de moartea lui Kara Tete, cine ştie dacă Kai Kumu nu-ți datorează mult?

Dar cu toate observațiile lui Mac Nabbs, Glenarvan nu mai voia să nădăjduiască. Se scurse şi a doua zi, fără ca să se facă pregătirile supliciului. Iată care era motivul întârzierii:

Maorii cred că sufletul, în timpul celor trei zile de după moarte, locuieşte în corpul răposatului şi timp de trei zile, cadavrul rămâne fără mormânt. Acest obicei aspru al morții a fost ținut cu severitate. Până la 15 februarie, pah-ul a rămas pustiu. John Mangles, cocoțat pe umerii lui Wilson, observa adesea întăriturile exterioare. Nici un indigen nu se arăta. Singure sentinelele vegheau, plimbându-se la uşa închisorii.

A treia zi, coliba se deschise; sălbaticii, bărbați, femei, copii, adică mai multe sute de maori, se adunară în pah, calmi şi tăcuți.

Kai Kumu ieşi din coliba sa şi înconjurat de cei mai însemnați şefi ai tribului, luă loc pe o estradă ridicată la câteva picioare, în centrul întăriturii. Mulțimea indigenilor forma un semicerc, la câțiva metri în urmă. Toată adunarea păstra o tăcere absolută. La un semn al lui Kai Kumu, un războinic se îndreptă spre wareatua.

— Aminteşte-ți, zise lady Helena soțului ei. Glenarvan îşi strânse femeia la piept. În aceeaşi clipă, Mary Grant se apropie de John Mangles:

— Lordul şi lady Glenarvan, zise ea, vor înțelege că dacă o soție poate să moară de mâna soțului ei, ca să scape de o existență ruşinoasă, o logodnică poate de asemenea să sfârşească prin mâna logodnicului său, ca să scape la rândul ei. John, îmi permit să ți-o spun, în această clipă supremă, oare nu sunt de multă vreme în taină logodnica inimii tale? Pot să mă bizui pe tine, scumpul meu John, ca lady Helena

pe lordul Glenarvan?

— Mary! strigă tânărul căpitan disperat. Ah! Scumpă Mary!...

Nu putu să termine. Rogojina se ridică şi au fost duşi spre Kai Kumu; cele două femei se resemnaseră soartei; bărbaţii îşi ascundeau chinurile sub un calm care mărturisea o energie supraomenească. Ajunseră înaintea şefului zeelandez. Acesta nu-şi întârzie judecata:

— Tu l-ai omorât pe Kara Tete? zise el lui Glenarvan.

— Da, eu l-am omorât, răspunse lordul.

— Mâine, la răsăritul soarelui, vei muri.

— Singur? întrebă Glenarvan, a cărui inimă bătea cu putere.

— Ah! Dacă viaţa lui Tohonga n-ar fi fost mai preţioasă ca a ta! strigă Kai Kumu; ai cărui ochi exprimau un crud regret.

În această clipă, se produse o agitaţie printre indigeni. Glenarvan aruncă o privire rapidă în jurul lui. În curând mulţimea se desfăcu şi apăru un războinic, asudat şi zdrobit de oboseală. Kai Kumu, îndată ce-l zări, îi zise în englezeşte, cu intenţia vădită de a fi înţeles de prizonieri:

— Vii din lagărul europenilor?

— Da, răspunse maorul.

— Ai văzut ca prizonier pe Tohonga?

— L-am văzut.

— Trăieşte?

— E mort! Englezii l-au împuşcat.

Soarta lui Glenarvan şi a tovarăşilor săi era pecetluită.

— Toţi, strigă Kai Kumu, veţi muri mâine în revărsatul zorilor.

Astfel, o pedeapsă comună lovea pe toţi aceşti nenorociţi. Lady Helena şi Mary Grant înălţară către ceruri o privire de sublimă mulţumire.

Prinşii nu au fost reconduşi la ware-atua. Trebuiau să asiste, în această zi, la funeraliile şefului şi la sângeroasele ceremonii care le însoţeau. O trupă de indigeni îi conduse la câţiva paşi, la piciorul unui enorm arbore numit „kudi". Aici, păzitorii rămaseră lângă ei fără a-i pierde din ochi, Restul tribului maor, absorbit în durerea sa oficială, părea să-i fi uitat.

Cele trei zile reglementare se scurseseră de la moartea lui Kara Tete. Sufletul răposatului părăsise definitiv învelişul său muritor. Ceremonia începu.

Corpul a fost adus pe un mic catafalc, în mijlocul

întăriturii. Era înveşmântat într-un bogat costum şi înfăşurat cu o măreaţă pătură de phormium. Capul, împodobit cu pene, purta o coroană de frunze verzi. Faţa, mâinile şi pieptul, frecate cu petrol, nu arătau descompunerea.

Rudele şi prietenii sosiră la piciorul catafalcului şi deodată, ca şi cum un şef de orchestră ar fi bătut măsura unui cântec funebru, un imens concert de plânsete, de bocete, de hohote, se ridică în văzduh. Răposatul era plâns într-un ritm plângător şi greoi cadenţat. Neamurile apropiate îşi izbeau capetele, celelalte rude îşi sfâşiau faţa cu unghiile şi se arătau mai risipitori în sânge decât în lacrimi. Aceste nenorocite femei îşi îndeplineau cu conştiinţă sălbatica datorie. Însă nu erau de ajuns aceste demonstraţii pentru a linişti sufletul defunctului, a cărui mânie ar fi lovit fără îndoială pe supravieţuitorii tribului său, şi războinicii săi, neputându-l readuce la viaţă, voiră să nu regrete în lumea cealaltă binefacerile pământeşti. Aşadar, tovarăşa lui Kara Tete nu trebuia să-şi părăsească soţul în mormânt. Dealtfel, nenorocita ar fi refuzat să-i mai supravieţuiască. Aşa era obiceiul şi totodată şi datoria şi exemple de astfel de sacrificii nu lipsesc în istoria zeelandeză.

Această femeie apăru. Era încă tânără. Părul în dezordine fâlfâia pe umerii săi. Hohotele şi strigătele sale se înălţau până la cer. Cuvinte vagi, păreri de rău, fraze întretăiate, în care cinstea amintirea celui mort, întrerupeau bocetele sale şi într-un suprem paroxism de durere, ea se întinse la piciorul catafalcului, lovind pământul cu capul.

În aceeaşi clipă, Kai Kumu se apropie de ea. Deodată, nenorocita victimă se ridică; însă o puternică

lovitură de „mere", un fel de măciucă uriaşă, învârtindu-se în mâna şefului, o aruncă la pământ. Ea căzu ca trăsnită.

Strigăte înfiorătoare izbucniră. O sută de mâini ameninţară pe prizonierii îngroziţi de acest oribil spectacol. Dar nici unul nu se mişcă, fiindcă ceremonia nu era încă terminată.

Femeia lui Kara Tete se dusese după soţul ei în mormânt. Cele două corpuri rămaseră întinse unul lângă altul. Dar pentru viaţa veşnică nu-i era de ajuns răposatului numai soţia sa. Cine i-ar fi slujit pe amândoi în regatul lui Nui-Atua, dacă nu i-ar fi urmat şi sclavii în lumea cealaltă?

Şase nenorociţi au fost aduşi înaintea cadavrelor stăpânilor lor. Erau servitori, pe care nemiloasele legi ale

războiului îi făcuseră robi. Cât trăise şeful, suferiseră cele mai aspre lipsuri, îndураseră la munci de animale şi acum, după datinile maorilor, trebuiau să-şi continue sclavia şi în lumea cealaltă. Nenorociții păreau resemnați soartei. Nu erau surprinşi de un sacrificiu prevăzut de multă vreme. Cu mâinile nelegate, arătau că sunt gata să primească moartea, fără să crâcnească.

Dealtfel, această moarte a fost imediată şi chinurile le-au fost cruțate. Torturile erau rezervate autorilor omorului, care grupați la douăzeci de paşi, întorceau ochii de la acest spectacol înfiorător a cărui oroare trebuia să mai crească. Şase lovituri de „mere", date de şase războinici voinici, întinseră victimele pe pământ, într-un lac de sânge.

Acesta a fost semnalul unei înfiorătoare scene de canibalism. Corpurile sclavilor nu sunt apărate de tabu, ca şi corpurile stăpânilor. Ele aparțin tribului şi constituie praznicul aruncat bocitorilor de la înmormântări. Aşadar, după terminarea sacrificiului, toată mulțimea indigenilor, şefi, războinici, bătrâni, femei, copii, fără deosebire de vârstă sau sex, cuprinsă de o furie bestială, se aruncă asupra rămăşițelor neînsuflețite ale victimelor. În mai puțin timp decât ar putea să schițeze un condei rapid, corpurile încă fiind calde, au fost sfâşiate, împărțite, tăiate, rupte nu în bucăți, ci în fărâme. Din cei două sute de maori, fiecare îşi avu partea sa de carne omenească. Se băteau, îşi disputau cea mai mică fărâmiță. Picăturile sângelui cald stropeau pe monstruoşii convivi, şi toată această hoardă respingătoare se mişca sub o ploaie roşie. Era delirul, era furia tigrilor îndârjiți asupra prăzii. Ai fi zis că e un circ, unde luptătorii mâncau fiarele sălbatice. Apoi, douăzeci de focuri se aprinseră în douăzeci de puncte ale pah-ului, mirosul cărnii fripte împuți aerul şi fără tumultul îngrozitor al acestui ospăț, fără strigătele pe care le mai scoteau încă din gâtlejurile pline de carne, prizonierii ar fi auzit oasele victimelor pocnind sub dinții canibalilor.

Glenarvan şi tovarăşii săi, gâfâind, încercară să ascundă ochilor celor două femei această scenă înfiorătoare. Atunci înțeleseră ce supliciu îi aşteaptă a doua zi la revărsatul zorilor şi fără îndoială, de ce torturi crude va fi precedată o astfel de moarte. Erau muți de groază.

Apoi, începură dansurile funebre. Rachiuri tari, extrase din „piper excelsum", adevărate sucuri de ardei, întețiră beția sălbaticilor. Nimic omenesc nu mai era în aceste ființe. Poate

chiar că, uitând de tabu-ul şefului, se vor arunca asupra prizonierilor, îngroziți de aiurelile lor.

Însă, în mijlocul beției generale, Kai Kumu rămăsese cu mintea limpede. El lăsă acestei orgii de sânge timp de o oră, până ce-şi atinse intensitatea maximă, apoi o potoli şi ultimul act al funeraliilor a fost îndeplinit cu ceremonialul obişnuit.

Cadavrele lui Kara Tete şi al soției sale au fost ridicate, membrele îndoite şi lipite de burtă, după datina zeelandeză. Acum trebuiau înhumate, nu definitiv, ci până când pământul putrezind carnea, nu va mai conține decât oseminte.

Locul udupei, adică mormântului, fusese ales în afara întăriturii, la vreo două mile, în vârful unui mic munte, numit Maunganamu, situat pe țărmul drept al lacului.

Aici trebuiau transportate corpurile. Două palanchine foarte primitive, sau mai bine zis două tărgi, au fost aduse la piciorul catafalcului. Cadavrele îndoite, mai mult şezând decât întinse, cu veşmintele menținute de nişte liane, au fost aşezate pe tărgi. Patru războinici le ridicară pe umeri, şi tot tribul, reîncepând imnul funebru, le urmări în procesiune până la groapă.

Captivii, mereu păziți, văzură cortegiul părăsind prima îngrăditură a pah-ului; apoi cântecele şi strigătele se pierdură cu încetul.

Timp de aproape o jumătate de oră, acest convoi funebru rămase pierdut din vederea lor în adâncimile văii. Apoi, îl regăsiră şerpuind pe cărările muntelui. Depărtarea făcea fantastică mişcarea ondulată a lungii coloane. Tribul se opri la o înălțime de opt sute de picioare, adică în vârful lui Maunganamu, la locul pregătit pentru înmormântarea lui Kara Tete.

Un simplu maor n-ar fi avut ca mormânt decât o groapă sau o grămadă de bolovani. Însă unui şef puternic şi de temut, destinat, desigur, unei viitoare zeificări; tribul îi pregătea un mormânt demn de isprăvile lui.

Udupa fusese înconjurată de garduri şi pari împodobiți cu figuri înroşite, ce se înălțau nu departe de groapa unde trebuiau să se odihnească aceste cadavre. Neamurile nu uitaseră că „waidua", spiritul morților, se hrăneşte cu substanțe materiale, ca şi trupul în viața aceasta trecătoare. Pentru aceasta aşezară merinde în mormânt, ca şi armele şi veşmintele răposatului. Nimic nu lipsea confortului

mormântului. Cei doi soți au fost așezați unul lângă altul, apoi acoperiți cu pământ și cu ierburi, după o nouă serie de bocete.

Atunci cortegiul coborî muntele în tăcere și nimeni nu putea acum să urce muntele Maunganamu, fără să fie pedepsit cu moartea, căci era declarat tabu, ca și muntele Tongariro unde se odihnesc rămășițele unui șef zdrobit în 1846, de un cutremur de pământ.

Capitolul XIII. Ultimele ore

În clipa când soarele dispărea deasupra lacului Taupo, în dosul colinelor Tuhahua și Puketapu, prizonierii au fost conduși în închisoare. Ei nu trebuiau s-o mai părăsească înainte ca creasta lui Wahiti Ranges să se fi înroșit de primele lumini ale zilei. Le rămânea o noapte; ca să se pregătească de moarte. Cu toată tristețea, cu toată groaza de care erau cuprinși, luară masa în comun.

— Vom avea nevoie de toate forțele noastre, zise Glenarvan, ca să privim moartea în față! Trebuie să arătăm acestor sălbatici cum știu europenii să moară.

După terminarea cinei, lady Helena spuse rugăciunea de seară cu voce tare. Toți ceilalți, cu capetele descoperite, se uniră cu ea.

— Care e omul, care să nu se gândească la Dumnezeu înaintea morții?

După împlinirea acestei datorii, prizonierii se îmbrățișară. Mary Grant și Helena, retrase într-un colț al colibei, se întinseră pe o rogojină. Somnul, care pune capăt tuturor relelor, le împreună în curând pleoapele; adormiră amândouă, una în brațele celeilalte, doborâte de oboseală și de multele frământări.

Glenarvan luându-și atunci prietenii la o parte, le zise:

— Scumpii mei tovarăși, viața noastră și cea a bietelor femei, aparține lui Dumnezeu. Dacă e scris în ceruri că trebuie să murim mâine, vom ști, sunt sigur, să murim ca niște bravi, ca adevărați creștini, gata să apărem fără teamă înaintea judecătorului suprem. Dumnezeu, care vede până în fundul sufletelor, știe că noi urmăream un scop nobil. Dacă în loc de reușită, ne așteaptă moartea, e fiindcă așa o vrea el. Oricât de aspră ar fi hotărârea sa, eu nu voi murmura contra lui. Dar aici moartea înseamnă și tortură, poate chiar

şi infamie şi iată două femei...

Aici, vocea lui Glenarvan, fermă până atunci, se altera. Tăcu, să-şi stăpânească emoția. Apoi, după o clipă de tăcere zise:

— John, zise el tânărului căpitan, ai făgăduit lui Mary ceea ce am făgăduit eu Helenei? Ce ai hotărât?

— Această făgăduială, răspunse John Mangles, cred că am dreptul, înaintea lui Dumnezeu, de a o împlini.

— Da, John, însă suntem fără arme!

— Iată una, răspunse John, arătând un pumnal. Lam smuls din mâna lui Kara Tete, când sălbaticul s-a rostogolit la picioarele dumneavoastră. *Milord*, acela dintre noi care va supraviețui celuilalt, va îndeplini dorința lady-ei Helena şi a lui Mary Grant.

După aceste cuvinte, o adâncă tăcere domni în colibă. În sfârşit, maiorul o întrerupse zicând:

— Prieteni, păstrați pentru ultimele clipe acest mijloc extrem. Eu nu cred că totul s-a sfârşit încă.

— Am vorbit pentru noi, răspunse Glenarvan. Oricum ar fi, vom şti să înfruntăm moartea! Ah! Dacă am fi fost singuri, de douăzeci de ori v-aş fi strigat: Prieteni, să încercăm să evadăm! Să atacăm pe ticăloşi! Dar ele! Ele!...

În aceeaşi clipă, John ridică rogojina şi numără douăzeci şi cinci de indigeni, care păzeau ware-atua. Un mare foc fusese aprins şi arunca lumini sinistre pe pământul neregulat al pah-ului. Dintre sălbatici, unii se întinseseră în jurul focului, alții, în picioare, se mişcau repede pe fondul luminos al flăcărilor. Dar toți priveau necontenit spre coliba încredințată pazei lor.

Se zice că între un păzitor care veghează şi un prizonier care vrea să fugă, şansele sunt pentru prizonier. Într-adevăr, interesul unuia este cu mult mai mare decât al celuilalt. Acesta poate uita că păzeşte, celălalt nu poate uita că-i păzit. Prizonierul se gândeşte mai adesea să fugă, decât gardianul său să-l împiedice să fugă. De aici, evadări dese şi surprinzătoare.

Dar în cazul nostru prizonierii nu erau păziți de un gardian nepăsător, ci de ură şi de răzbunare. Dacă prizonierii nu fuseseră legați, era fiindcă legăturile erau inutile, deoarece douăzeci şi cinci de oameni vegheau la singura ieşire a colibei.

Această colibă, sprijinită de stânca care termina întăritura, nu era accesibilă, decât printr-o cărare care o lega

în față cu platoul pah-ului. Celelalte două părți se ridicau deasupra coastelor perpendiculare şi atârnau peste o prăpastie adâncă de o sută de picioare. Pe aici, coborârea era cu neputință. De asemenea nu era nici un mijloc de scăpare prin fundul apărat de enorma stâncă. Singura ieşire era uşa, urmată de cărarea pomenită, pe care maorii o păzeau ca pe podul unei cetăți. Orice fugă era imposibilă şi Glenarvan, după ce cercetase pentru a douăzecea oară zidurile închisorii sale, a fost silit să o recunoască.

În acest timp, orele nopții de groază se scurgeau. Muntele era învăluit în întuneric. Nici lună, nici stele nu tulburau tăcerea adâncă. Doar câteva adieri de vânt băteau dinspre părțile pah-ului. Stâlpii colibei gemeau. Căminul indigenilor se însufleţea deodată la această suflare trecătoare şi reflexele flăcărilor aruncau lumini repezi în interior la ware-atua. Grupul prizonierilor se lumină o clipă. Bieții oameni erau adânciți în ultimele lor gânduri. O tăcere de moarte domnea în colibă.

Trebuia să fie aproape ora patru dimineața, când atenția maiorului a fost atrasă de un zgomot uşor, care venea de după peretele din fund, în temeliile colibei sprijinită de munte. Mac Nabbs mai întâi nepăsător, văzând că continuă, trase cu urechea. Apoi, intrigat, îşi apăsă, ca să audă mai bine, urechea de pământ. I se părea că se scurmă şi că se săpa în afară. Când a fost sigur, maiorul strecurându-se lângă Glenarvan şi John Mangles, îi smulse dureroaselor gânduri şi îi duse în fundul colibei.

— Ascultați! zise el încet, făcându-le semn să se plece. Zgomotele se auzeau din ce în ce mai mult; puteai auzi pietrele scârțâind sub apăsarea unui corp ascuțit şi rostogolindu-se.

— Trebuie să fie vreun animal în vizuina sa, zise John Mangles.

Glenarvan îşi lovi fruntea:

— Cine ştie, zise el, poate e un om...

— Om sau animal, răspunse maiorul, ştiu la ce am să mă aştept!

Wilson şi Olbinett se uniră cu tovarăşii lor şi toți împreună începură să sape în perete, John cu pumnalul, ceilalți cu pietre scoase din pământ sau cu unghiile, în timp ce Mulrady, întins la pământ, supraveghea prin deschizătura rogojinii grupul indigenilor. Sălbaticii, nemişcați în jurul focului, nu bănuiau nimic din ceea ce se petrecea la douăzeci

de paşi de ei.

Pământul era mobil şi acoperea tuful silicios. Astfel, cu toată lipsa de unelte, gaura se făcea tot mai mare. În curând, se vedea tot mai mult, că un om sau mai mulţi, agăţaţi în partea din afară a pah-ului, săpau o galerie în peretele exterior. Ce scop puteau avea? Ştiau de existenţa prizonierilor sau hazardul unei încercări personale explica lucrul care părea să se împlinească?

Prizonierii îşi adunară toate forţele. Degetele lor sfâşiate sângerau, dar săpau neîncetat. După o jumătate de oră de lucru, gaura făcută de ei avea o jumătate de metru în adâncime. După zgomotele foarte distincte, puteau cunoaşte că numai o pătură subţire mai împiedica o comunicare imediată.

Se mai scurseră alte câteva minute şi, deodată, maiorul îşi retrase mâna lovită de o lamă ascuţită. Deabia îşi putu înăbuşi un strigăt. John Mangles, opunând lama pumnalului său, se feri de cuţitul care se agita în aer şi apucă mâna care-l ţinea. Era o mână de femeie sau de copil, mână europeană! Dintr-o parte şi din alta, nu se scoase o vorbă. Era clar, că din ambele părţi aveau interes să tacă.

— Oare nu e Robert? murmură Glenarvan.

Dar oricât de încet pronunţase acest nume, Mary Grant, trezită de mişcările din colibă, se strecură lângă Glenarvan şi apucând această mână, murdară de pământ, o acoperi cu sărutări.

— Tu! Tu! zicea tânăra fată, care nu putuse să se reţină, tu! Scumpul meu Robert!

— Da, surioară, răspunse Robert, am venit să vă salvez pe toţi. Dar tăcere!

— Dragul de el! murmură Glenarvan.

— Supravegheaţi sălbaticii de afară, reluă Robert şi lărgiţi gaura.

Mulrady, întrerupt o clipă de apariţia copilului, îşi reluă postul de observaţie.

— Totul e bine, zise el. Numai patru războinici mai veghează. Ceilalţi au adormit.

— Curaj, răspunse Wilson.

Într-o clipă, gaura a fost mărită şi Robert trecu din braţele surorii sale în cele ale lady-ei Helena. În jurul corpului său, era înfăşurată o frânghie lungă de phormium.

—- Copilul meu, murmură tânăra femeie, sălbaticii nu te-au omorât?

— Nu, doamnă, răspunse Robert. Nu ştiu cum, în timpul învălmăşelii, am putut să mă strecor; am sărit peste îngrăditură; timp de două zile am rămas ascuns sub copăcei; noaptea hoinăream; voiam să vă revăd. În timp ce tot tribul era ocupat cu funeraliile şefului, am cercetat această parte a cetăţii unde se ridică închisoarea şi am văzut că pot ajunge până la voi. Am furat dintr-o colibă goală cuţitul şi frânghia; tufişurile de iarbă şi rădăcinile arbuştilor mi-au servit de scară; din fericire, am găsit un fel de peşteră săpată în munte, în dreptul colibei; n-am avut să sap decât câteva picioare şi iată-mă.

Douăzeci de sărutări mute urmară pentru Robert. — Să fugim! zise el cu un ton hotărât.

— Paganel e jos? întrebă Glenarvan.

— Domnul Paganel? răspunse copilul, surprins de întrebare.

— Da, ne aşteaptă?

— Dar nu, *milord*. Cum, domnul Paganel nu e aici? — Nu e, Robert, răspunse Mary Grant.

— Ce, nu l-ai văzut? întrebă Glenarvan. Nu v-aţi întâlnit în învălmăşeală? N-aţi fugit împreună?

— Nu, *milord*, răspunse Robert, copleşit de a afla dispariţia prietenului său Paganel.

— Să pornim, zise maiorul. Nu e nici un minut de pierdut. Oriunde s-ar afla Paganel, nu poate să se afle mai rău decât noi aici. Să plecăm!

Într-adevăr, clipele erau preţioase. Trebuiau să fugă. Evadarea nu prezenta mari dificultăţi, dacă n-ar fi fost un perete aproape perpendicular, în afară de grotă pe o distanţă de vreo douăzeci de picioare. După aceasta, povârnişul oferea o coborâre destul de bună până în josul muntelui. De aici, puteau să ajungă repede în văile inferioare, pe când maorii, când vor afla de fuga lor, vor fi siliţi să facă un foarte mare ocol, ca să-i ajungă, pentru că ignorau existenţa acestei galerii săpate între ware-atua şi povârnişul exterior.

Evadarea începu. Toate precauţiile au fost luate ca să reuşească. Prizonierii trecură câte unul prin strâmta galerie şi dădură în peşteră. John Mangles, înainte de a părăsi coliba, făcu să dispară toate urmele şi se strecură la rândul său prin deschizătură, peste care lăsă să cadă rogojinile colibei. Galeria era cu totul ascunsă.

Acum trebuiau să coboare peretele perpendicular până la povârniş şi această coborâre nu s-ar fi putut face dacă

Robert n-ar fi adus frânghia de phormium. O desfăşurară; a fost fixată de un colţ al stâncii şi aruncată în afară. John Mangles, înainte de a lăsa să se coboare pe aceste fire de phormium, care prin împletirea lor formau frânghia, le încercă şi nu-i părură să ofere o prea mare siguranţă; or, nu trebuiau să se expună fără rost, căci o cădere putea fi mortală.

— Această frânghie, zise el, nu poate să suporte decât greutatea a două corpuri; aşadar, să procedăm în consecinţă. Întâi să coboare lordul şi lady Glenarvan; când vor da de povârniş; trei scuturături de frânghie;ne vor da semnalul să-i urmăm.

— Eu voi coborî întâi, răspunse Robert. Am descoperit în josul povârnişului un fel de scobitură adâncă, unde primii ajunşi se vor ascunde pentru a-i aştepta pe ceilalţi.

— Du-te; copilul meu, zise Glenarvan, strângând mâna copilului.

Robert dispăru prin deschizătura peşterii: După un minut, cele trei scuturături ale frânghiei arătau că copilul coborâse fără nici un accident.

Imediat, Glenarvan şi lady Helena se hazardară în afara grotei. Era încă beznă, însă, câteva lumini palide; cenuşii, nuanţau deja culmile care se înălţau la răsărit.

Frigul pătrunzător de dimineaţă întări pe tânăra femeie. Ea se simţi mai în putere şi începu periculoasa coborâre.

Glenarvan mai întâi, apoi lady Helena, se lăsară să alunece în lungul frânghiei până la locul unde peretele perpendicular dădea peste vârful povârnişului. Apoi Glenarvan, precedându-şi soţia şi susţinând-o, începu să coboare cu prevedere. Căuta tufişurile şi copăceii care puteau să-i ofere un punct de sprijin, mai întâi le încerca şi apoi sprijinea de ele piciorul lady-ei Helena. Câteva păsări trezite deodată, zburau scoţând mici strigăte şi fugarii tremurau când o piatră scoasă din locul ei se rostogolea cu zgomot până la poalele muntelui. Ajunseră la jumătatea pantei, când se auzi o voce la deschizătura grotei.

— Opriţi-vă! murmură John Mangles.

Glenarvan, ţinându-se cu o mână de un tufiş de ierburi, iar cu cealaltă reţinându-şi femeia, aşteptă deabia respirând.

Wilson avusese o iluzie. Auzind un zgomot în wareatua, reintrase în colibă şi ridicând rogojina observă pe maori. La un semn al lui, John opri pe Glenarvan.

Într-adevăr; unul dintre războinici, surprins de un

zgomot neobişnuit, se,ridicase şi se apropiase de wareatua. În picioare, la doi paşi de colibă, asculta cucapul aplecat. Rămase astfel timp de un minut lung cât o oră, trăgând cu urechea, cu ochiul la pândă. Apoi, dând din cap, ca un om care s-a înşelat, se întoarse lângă tovarăşii săi, luă un braţ de lemne şi le aruncă în focul pe jumătate stins. Faţa sa, puternic luminată, nu trăda nici o îngrijorare şi după ce privi primele lumini ale aurorei, câre apăreau la orizont lângă foc ca să-şi încălzească membrele amorţite.

— Totul e bine, zise Wilson.

John făcu semn lui Glenarvan să-şi continue coborârea. Glenarvan se lăsă să alunece încet pe pantă; în curând lady Helena şi el puseră piciorul pe îngusta cărare unde îi aştepta Robert.

Frânghia a fost smucită de trei ori şi, la rândul său, John Mangles, precedând pe Mary Grant, începu acelaşi primejdios drum. Peste puţin timp erau jos şi se duseră după lordul şi lady Glenarvan, în scobitura arătată de Robert.

Cinci minute mai târziu, toţi fugarii evadaţi în chip aşa de fericit, părăseau ascunzişul provizoriu, şi evitând ţărmurile locuite ale lacului, se înfundau pe cărări înguste de munte. Mergeau repede, căutând să ocolească toate punctele unde i-ar putea observa cineva. Nu vorbeau. Se strecurau ca nişte umbre printre copaci. Încotro se duceau? La întâmplare, dar erau liberi.

Către ora cinci, ziua începea să mijească. Nuanţe albăstrii învineţeau fâşiile înalte de nori. Crestele cenuşii se desprindeau din aburii de dimineaţă. Astrul zilei nu trebuia să mai întârzie mult şi soarele, în loc să dea semnalul supliciilor, dimpotrivă, va da de gol fuga condamnaţilor.

Trebuia deci ca, înainte de această clipă fatală, urma fugarilor să fie pierdută de sălbatici, pentru ca să-i lase în urmă prin depărtare. Dar nu puteau merge iute, căci cărările erau prăpăstioase. Lady Helena urca povârnişurile, susţinută, ca să nu zicem dusă de lordul Glenarvan şi Mary Grant se rezema de braţul lui John Mangles; Robert, fericit, triumfător, cu inima plină de bucuria succesului său, era în capul grupului; cei doi mateloţi erau cei din urmă.

Încă o jumătate de oră şi soarele radios va împrăştia ceaţa. Timp de o jumătate de oră, fugarii merseră la întâmplare. Paganel nu era cu dânşii ca săi conducă; Paganel, obiectul temerilor lor şi a cărui absenţă întuneca bucuria tuturora. Totuşi, se îndreptau spre est cât le era în putinţă,

şi mergeau în faţa unei frumoase aurore. În curând, erau cu cinci sute de picioare deasupra lacului Taupo şi frigul dimineţii, amplificat de altitudinea aceasta, îi biciuia. Forme nehotărâte de coline şi de munţi se suprapuneau; însă Glenarvan nu voia decât să li se piardă urma. Mai târziu, va căuta să se descurce în acest labirint muntos.

În sfârşit, apăru soarele şi îşi trimise primele raze în faţa fugarilor. Deodată, un urlet teribil, scos de o sută de guri, izbucni în văzduh. El se ridica din pahul, a cărui poziţie Glenarvan nu o cunoştea atunci. Dealtfel, o perdea groasă de ceaţă îl împiedica să deosebească văile. Fugarii nu se mai puteau îndoi: fuga lor era descoperită. Vor scăpa oare de urmărirea indigenilor? Fuseseră zăriţi? Urmele nu-i vor trăda?

În această clipă, ceaţa de jos se risipi înfăşurându-i pentru puţin într-un nor umed şi zăriră la trei sute de paşi în jos, mulţimea turbata a indigenilor.

Îi vedeau, dar şi ei fuseseră văzuţi. Noi urlete izbucniră, unite cu lătrături şi întregul trib, după ce încercase în zadar să escaladeze stânca ware-atua, ieşi din întăritură şi se aruncă pe cele mai scurte cărări în urmărirea fugarilor.

Capitolul XIV. Muntele tabu

Creştetul muntelui se mai înălţa cu încă vreo sută de picioare. Fugarii aveau interesul să-l atingă, ca să se ascundă pe povârnişul celălalt de vederea maorilor. Sperau că vreun creştet practicabil le va permite să ajungă la culmile vecine care se cufundau într-un sistem orografic, căruia bietul Paganel, dacă ar fi fost, i-ar fi descurcat ţele fără îndoială.

Urcuşul a fost deci grăbit sub ameninţarea strigătelor care se apropiau. Hoarda năvălitoare era la piciorul muntelui.

— Curaj! Curaj, prieteni! strigă Glenarvan, îndemnându-şi tovarăşii cu vorba şi cu fapta.

În mai puţin de cinci minute, atinseră vârful muntelui; aici, se întoarseră ca să judece situaţia şi să apuce o direcţie care ar putea lăsa în urmă pe maori.

De pe înălţime, privirile lor dominau întregul lac Taupo, care se întindea spre est înconjurat de munţi pitoreşti. Spre nord culmile lui Pirongia; spre sud, craterul înroşit al lui Tongariro. Dar spre răsărit, privirea se opri la bariera

culmilor şi coastelor care leagă munţii Wahiti, acest mare lanţ, ale cărui inele neîntrerupte străbat toată insula de nord, de la strâmtoarea lui Cook până la Capul Oriental. Trebuiau să coboare coasta opusă şi să se afunde în văi înguste, poate fără ieşire.

Glenarvan aruncă o privire speriată în jurul lui; ceaţa se împrăştiase la ivirea razelor soarelui şi privirea lui străbătea în cele mai mici cavităţi ale pământului. Nici o mişcare a maorilor nu-i scăpa. Indigenii nu erau decât la cinci sute de picioare de ei, când ajunseră pe platoul pe care se înălţa vârful singuratic.

Glenarvan nu mai putea să stea locului câtuşi de puţin. Istovit sau nu, trebuia să fugă, sub ameninţarea de a fi împresurat.

— Să coborâm! strigă el, să coborâm înainte ca drumul să ne fie tăiat!

Dar în momentul când sărmanele femei se ridicau printr-o sforţare supremă, Mac Nabbs le opri, şi zise:

— E inutil, Glenarvan. Priveşte.

Şi toţi, într-adevăr, văzură inexplicabila schimbare, care se produsese în mişcarea maorilor. Urmărirea fusese întreruptă. Urcuşul muntelui încetase, ca dintrun imperios contraordin. Bandele de indigeni îşi potoliseră avântul şi se opriseră ca valurile mării înaintea unor stânci de netrecut. Toţi aceşti sălbatici, lacomi de sânge, acum înşiruiţi la poalele muntelui, urlau, gesticulau, agitau puşti şi topoare, dar nu înaintau măcar cu un pas. Câinii, ca şi ei, lipiţi parcă de pământ, lătrau cu furie.

Ce se petrecea deci? Ce putere nevăzută reţinea pe indigeni? Fugarii priveau fără să înţeleagă, temându-se ca farmecul care înlănţuia tribul lui Kai Kumu să nu se rupă. Deodată, John Mangles scoase un strigăt, care făcu pe tovarăşii săi să se întoarcă. Cu mâna, le arăta o mică fortăreaţă ridicată în vârful conului.

— Mormântul şefului Kara Tete! strigă Robert.

— Adevărat, Robert? întrebă Glenarvan.

— Da, *milord*. E mormântul! ÎI recunosc…

Robert nu se înşela. La cincizeci de paşi mai sus, în vârful muntelui, stâlpi de curând zugrăviţi formau o mică îngrăditură. Glenarvan recunoscu, la rândul său, mormântul şefului zeelandez.

Lordul, urmat de tovarăşii săi, urcă ultimul povârniş al vârfului, până la poalele mormântului. O deschizătură largă,

acoperită de rogojini, te lăsa să
intri în interior. Glenarvan se pregătea să intre în udupa, când deodată să dădu înapoi:

— Un sălbatic, zise el.

— Un sălbatic în acest mormânt? întrebă maiorul.

— Da, Mac Nabbs.

— Ce are a face. Să intrăm.

Glenarvan, maiorul, Robert şi John Mangles pătrunseră înăuntru. Aici se afla un maor, îmbrăcat cu o mare manta de phormium; umbra mormântului nu îngăduia să i se deosebească trăsăturile. Părea foarte liniştit şi dejuna cu cea mai perfectă nepăsare. Glenarvan voia tocmai să-i vorbească atunci când, băştinaşul luându-i înainte, îi zise amabil într-o engleză desăvârşită:

— Luați loc, scumpul meu lord, dejunul vă aşteaptă.

Era Paganel. La vocea sa, toți năvăliră în udupa şi toți trecură prin brațele excelentului geograf, Paganel fusese regăsit! În persoana sa, se înfățişa parcă mântuirea comună. Voiau să-l întrebe, să afle cum şi pentru ce se află pe vârful Maunganamu, însă, Glenarvan opri cu un cuvânt această curiozitate inoportună:

— Sălbaticii, zise el.

— Sălbaticii, răspunse Paganel, ridicând din umeri. Iată indivizi pe care îi disprețuiesc cu totul.

— Dar nu pot ajunge până la noi?...

— Ei! Aceşti imbecili! Veniți să-i vedeți!

Fiecare urmă pe Paganel, care ieşi din udupa. Zeelandezii erau în acelaşi loc, înconjurând vârful şi scoțând urlete înfiorătoare.

— Strigați! Urlați! Rupeți-vă plămânii, ființe idioate! zise Paganel. Vă desfid de a urca muntele!

— Şi pentru ce?

— Pentru că şeful e înmormântat aici, fiindcă muntele e tabu!

— Tabu?

— Da! Şi iată pentru ce m-am refugiat aici, ca întrunui din acele aziluri din evul mediu deschise nenorociților.

— Domnul e cu noi! strigă lady Helena, ridicând mâinile la cer.

Într-adevăr, muntele era tabu şi prin sfințirea sa, scăpă pe călători de superstițioşii sălbatici. Nu era încă mântuirea deplină, ci o odihnă trecătoare, de care căutau să profite.

Glenarvan, în prada unei emoții de nespus, nu scotea

nici un cuvânt, iar maiorul dădea din cap, cu un aer într-adevăr satisfăcut.

— Şi acum, prieteni, zise Paganel, dacă aceste brute se bizuie pe noi, ca să-şi exercite răbdarea, se înşeală. În mai puțin de două zile, vom fi afară de amenințările acestor ticăloşi.

— Vom fugi! zise Glenarvan. Dar cum?

— Nu ştiu nimic, răspunse Paganel, dar ştiu că vom fugi de îndată.

Fiecare voi să cunoască aventurile geografului. Lucru ciudat şi neobişnuit la un om atât de vorbăreț, trebui, ca să zicem aşa, să i se smulgă cuvintele din gură. El, căruia îi plăcea atât să povestească, nu răspunse decât şovăielnic la întrebările prietenilor săi.

— Paganel al meu, mi-a fost schimbat, îşi zicea Mac Nabbs.

Într-adevăr, fizionomia vrednicului savant nu mai era cea de dinainte. El se învăluia cu autoritate în marele său şal de phormium şi părea să evite privirile prea curioase. Felul său de a se purta, curios şi încurcat, când era vorba de el, nu scăpă nimănui, dar din discreție, nimeni nu păru să-l observe. Dealtfel, nu era vorba decât despre când Paganel acesta îşi va relua buna dispoziție. Cât despre aventurile sale, iată ce crezu nimerit să povestească tovarăşilor săi, când toți se aşezară în jurul lui.

După omorârea lui Kara Tete, Paganel ca şi Robert profitase de învălmăşeala indigenilor şi o luase la fugă. Dar, mai puțin fericit decât tânărul Grant, era cât peaci să nimerească într-un lagăr de maori. Aici era mai mare un şef înalt, cu aerul inteligent, vădit superior tuturor războinicilor din tribul său. Acest şef vorbea corect englezeşte şi îi ură bun-venit, frecându-şi nasul său de cel al geografului.

Paganel se întreba dacă trebuie să se considere ca prizonier sau nu. Dar văzând că nu putea face un pas, fără să fie însoțit cu politețe de şef, ştiu în curând la ce să se aştepte.

Acest şef, numit „Hihi” adică „Rază de soare”, nu era un om rău. Ochelarii şi luneta geografului păreau să-i facă o părere înaltă despre Paganel; şi-l ataşă lui, nu numai prin binefacerile sale, dar şi cu frânghii puternice de phormium, mai ales noaptea. Această nouă situație dură trei lungi zile. În timpul acesta, Paganel fusese bine sau rău tratat?

— Da şi nu, zise el, fără să explice mai mult.

Pe scurt, era prizonier şi fără perspectiva unui supliciu imediat, condiția sa nu-i părea mai de invidiat decât aceea a nenorociților săi prieteni.

Din fericire, într-o noapte reuşi să-şi roadă frânghiile şi să fugă. Asistase de departe la înmormântarea şefului, ştia că fusese îngropat în vârful lui Maunganamu şi că muntele devenea tabu prin acest fapt. Atunci hotărî să se refugieze aici, nevoind să părăsească ținutul unde erau reținuți tovarăşii săi. Reuşi în periculoasa lui întreprindere. În timpul nopții din urmă, ajunsese la mormântul lui Kara Tete şi aşteptă, recăpătându-şi forțele, ca cerul să-i elibereze prietenii.

Aceasta a fost povestirea lui Paganel. Lăsase la o parte unele împrejurări din şederea la indigeni? Încurcătura sa făcea să se creadă că da. Oricum ar fi fost, el primi unanime felicitări şi, odată cunoscut trecutul, reveniră la prezent.

Situația era tot atât de gravă. Indigenii, dacă nu îndrăzneau să urce pe Maunganamu, se bizuiau pe foamea şi setea prizonierilor, pentru a pune mâna pe ei. Această cerea timp, şi sălbaticii ştiau să rabde.

Glenarvan îşi dădea seama de dificultățile poziției sale; dar hotărî să aştepte împrejurări mai favorabile şi la nevoie sa le şi provoace.

Mai întâi, Glenarvan voi să cerceteze amănunțit muntele, adică cetatea sa improvizată, nu ca s-o apere, căci nu era vorba de vreun asediu, ci pentru a fugi. Maiorul, Robert, John, Paganel şi cu dânsul luară un plan exact al muntelui; observară direcția cărărilor, unde se sfârşeau şi înclinarea lor. Culmea lungă de o milă, care lega pe Maunganamu cu lanțul Wahiti, se micşora cu încetul spre câmpie. Creasta sa, profilată în chip îngust şi capricios, prezenta singurul drum practicabil, în cazul când evadarea va fi cu putință. Dacă fugarii vor trece pe aici, nezăriți, favorizați de noapte, poate că vor reuşi să se afunde în văile adânci ale munților şi să lase în urmă pe războinicii maori.

Dar acest drum oferea foarte multe primejdii. În partea lui de jos, trecea în bătaia puştilor maorilor. Gloanțele indigenilor, postați în josul muntelui, puteau să se încrucişeze aici şi să formeze o rețea de foc pe care nimeni n-ar putea-o trece rămânând în viață.

Glenarvan şi prietenii lui, aventurându-se în partea primejdioasă a muntelui, au fost întâmpinați cu o salvă de gloanțe care nu-i atinse. Câteva dopuri, ridicate de vânt,

ajunseră până la ei. Erau făcute din hârtie imprimată, pe care Paganel le ridică din curiozitate şi le descifra fără greutate.

— Bun! zise el, ştiţi cu ce-şi fultuiesc animalele puştile?

— Nu, Paganel, răspunse Glenarvan.

— Cu foi din Biblie! Dacă aceasta e întrebuinţarea pe care o dau versetelor sfinte, deplâng pe misionarii lor! Vor avea multă bătaie de cap ca să formeze o bibliotecă maoră.

— Şi cu ce pasaj din cartea sfântă ne-au tras în inimă aceşti băştinaşi? întrebă Glenarvan.

— Un cuvânt al atotputernicului, răspunse John Mangles, care citise la rându-i hârtia mototolită de explozie. Acest cuvânt ne spune să nădăjduim în El, adăugă tânărul căpitan, cu nestrămutata convingere a credinţei sale de scoţian.

— Citeşte John, zise Glenarvan.

Şi John citi acest verset respectat de aprinderea prafului: Psalmul 90.

— *Fiindcă a nădăjdui în mine, îl voi mântui.*

— Prieteni, zise Glenarvan, trebuie să ducem aceste cuvinte de nădejde, bravilor şi scumpilor noştri tovarăşi, căci le vor întări inima.

Glenarvan şi tovarăşii săi urcară cărările prăpăstioase ale conului şi se îndreptară spre mormântul, pe care voiau să-l examineze.

Mergând, au fost uimiţi de faptul că din timp în timp pământul parcă se cutremura. Nu era un cutremur, ci acea vibraţie continuă pe care o resimt pereţii unei căldări sub presiunea apei clocotitoare. Vapori puternici, născuţi din acţiunea focului din adâncuri, erau, fără îndoială, adunaţi sub învelişul muntelui.

Această particularitate nu putea să surprindă pe aceia care trecuseră printre izvoarele calde ale lui Waikato. Ştiau că regiunea centrală a insulei Ika-NaMaui e în întregime vulcanică. E o adevărată sită a cărei ţesătură lasă să străbată aburii din pământ prin izvoarele fierbinţi şi solfatare.

Paganel, care observase de acum aceasta, atrase atenţia prietenilor săi asupra naturii vulcanice a muntelui. Maunganamu nu era decât unul din acele numeroase conuri care acoperă partea centrală a insulei, adică un viitor vulcan. Cea mai mică acţiune mecanică putea să determine formarea unui crater în pereţii săi făcuţi dintr-un tuf silicos şi alburiu

— Într-adevăr, zise Glenarvan, poate fi aşa, dar nu suntem aici într-un pericol mai mare decât lângă *Duncan*.

— De acord, răspunse maiorul, dar o acumulare de acest fel sfârşeşte prin a exploda în timp.

— Mac Nabbs, reluă Paganel, eu nu cer să rămânem aici. Numai să ne arate cerul un drum bun şi-l părăsim imediat.

— Ah! Pentru ce Maunganamu nu poate să ne ducă singur, răspunse John Mangles, căci în pereţii lui e închisă atâta forţă mecanică. Sub picioarele noastre se află, fără îndoială, o forţă de mai multe milioane de cai, nefolosită, pierdută! *Duncan-ul* n-ar fi cerut nici a mia parte din ea, ca să ne ducă până la capătul lumii.

Această amintire a *Duncan-ului*, evocată de John Mangles, avu ca efect readucerea celor mai triste gânduri în mintea lui Glenarvan, căci oricât de disperată era propria lui situaţie, nu putea să uite soarta nenorocită a echipajului său. Se mai gândea încă la dânsul, când regăsi în vârful lui Maunganamu pe tovarăşii săi de nenorocire.

Lady Helena, de îndată ce-l zări, veni către el.

— Scumpul meu Edward, zise ea, ai cercetat poziţia noastră? Trebuie să sperăm sau să ne temem de ceva?

— Să sperăm, scumpa mea Helena, răspunse Glenarvan. Indigenii nu vor sui niciodată muntele şi timpul nu ne lipseşte ca să ne facem un plan de fugă.

— Dealtfel, doamnă, zise John Mangles, însuşi Dumnezeu ne îndeamnă să nădăjduim.

John Mangles dădu lady-ei Helena foaia aceea care conţinea versetul sfânt. Tinerele femei, cu inima încrezătoare, cu sufletul deschis tuturor intervenţiilor cerului, văzură în aceste cuvinte ale cărţii sfinte, un îndemn al mântuirii.

— Acum la udupa, strigă vesel Paganel; ea e fortăreaţa noastră, castelul nostru, sala noastră de mâncare, cabinetul nostru de lucru! Nimeni nu ne va tulbura! Doamnelor, îngăduiţi-mi să fac onorurile acestei încântătoare locuinţe!

Urmară pe amabilul Paganel. Când sălbaticii văzură din nou pe fugari, profanând mormântul tabu, traseră numeroase focuri de puşcă şi scoaseră urlete îngrozitoare, tot aşa de puternice ca şi focurile. Dar, din fericire, gloanţele nu căzură decât pe la jumătatea drumului, pe când vociferările se pierdeau în văzduh.

Lady Helena, Mary Grant şi tovarăşii lor, liniştiţi acum, văzând că superstiţia maorilor era mai puternică decât furia lor, intrară în încăperea aceea funebră.

Aceasta era o îngrăditură formată din stâlpi zugrăviți în roşu. Figuri simbolice, un adevărat tatuaj în lemn, istoriseau noblețea şi marile isprăvi ale răposatului. Şiragurile de amulete, scoici sau pietre cioplite spânzurau de la un par la altul. În centru, o movilă, puțin înaltă, arăta mormântul de curând săpat. Aici, zăceau armele şefului, puştile încărcate şi cu fitilul gata, lancea, mărețul său topor de jad, cu o provizie de praf şi de plumbi, îndestulătoare pentru vânătorile veşnice.

— Iată un arsenal întreg, zise Paganel, pe care noi îl vom întrebuința mai bine decât răposatul. Bună idee au sălbaticii, să-şi ia armele cu ei pe lumea cealaltă!

— Ah! Dar sunt puşti de fabricație engleză, zise maiorul.

— Desigur, răspunse Glenarvan, şi este atât de rău obiceiul de a dărui sălbaticilor arme de foc! Ele servesc apoi împotriva năvălitorilor şi pe drept cuvânt. În orice caz, aceste puşti pot să ne fie utile!

— Dar cele ce ne vor folosi şi mai mult, zise Paganel, vor fi merindele şi apa destinate lui Kara Tete.

Într-adevăr, rudele şi prietenii lui Kara Tete, făcuseră totul ca nişte buni gospodari. Aprovizionarea mărturisea stima lor pentru mort. Se aflau aici merinde îndestulătoare pentru zece persoane timp de două săptămâni sau mai degrabă care ar fi ajuns răposatului pentru veşnicie. Aceste alimente, de natură vegetală erau de fapt rădăcini de ferigă, gulii dulci, „convolvulus batatas" indigen şi cartofi, aduşi de mult în țară de europeni. Vase mari conțineau apa limpede întrebuințată de zeelandezi la masă şi vreo duzină de coşuri, artistic împletite, erau pline cu nişte bucăți de o gumă verde cu totul necunoscută.

Fugarii erau apărați câteva zile de foame şi sete. Nici unul dintre ei nu se lăsă mult rugat ca să ia prima masă pe socoteala şefului.

Glenarvan aduse alimentele necesare tovarăşilor săi şi le încredință domnului Olbinett. Acesta mereu formalist, chiar în cele mai grave împrejurări, găsi meniul puțin cam sărac. Dealtfel, el nu ştia cum se prepară aceste rădăcini şi foc nu avea.

Însă Paganel îl scoase din încurcătură, sfătuindu-l să înfigă pur şi simplu rădăcinile şi guliile în pământ. Într-adevăr, temperatura păturilor superioare era foarte ridicată şi un termometru înfipt în pământ ar fi arătat desigur o căldură de 60-65°. Olbinett se fripse chiar destul de rău,

când săpă o gaură ca să-şi depună rădăcinile, căci o coloană de vapori țâşni în sus la înălțimea de un metru. Olbinett căzu pe spate, îngrozit.

— Închideți robinetul! strigă maiorul, care ajutat de cei doi mateloți, alerga şi astupă gaura cu nişte bolovani, în timp ce Paganel, privind cu un aer ciudat acest fenomen, murmură:

— Stai! Stai! He! He! Pentru ce e bun?

— Nu sunteți rănit? întrebă Mac Nabbs pe Olbinett. — Nu, domnule Mac Nabbs, răspunse el, dar nu mă aşteptam la aşa ceva...

— La atâtea binefaceri ale cerului! strigă Paganel vesel. După apa şi merindele lui Kara Tete, focul pământului! Dar acest munte e un adevărat rai! Propun să fondăm o colonie, s-o cultivăm şi să rămânem aici pentru tot restul vieții! Vom fi Robinsonii lui Maunganamu! Într-adevăr, caut în zadar ce ne-ar putea lipsi pe acest confortabil munte!

— Nimic, dacă ar fi solid, răspunse John Mangles.

— Nu e făcut de ieri, de alaltăieri, răspunse Paganel; el rezistă de mult timp focurilor interioare şi va ține până la plecarea noastră.

— Masa e servită, anunță domnul Olbinett, tot aşa de grav ca şi cum ar fi fost în exercițiul funcțiunii sale la castelul Malcolm.

Imediat fugarii, aşezați lângă îngrăditură, începură una dintre acele mese pe care Providența, de câtva timp, le trimitea în cele mai grave împrejurări. Nu se arătă nimeni pretențios în privința merindelor, dar părerile au fost împărțite asupra rădăcinii de ferigă comestibilă. Unii îi găseau o savoare dulce şi plăcută, alții un gust de mucegai, cu totul insipid şi foarte tare. Guliile dulci, fripte în pământul fierbinte, erau excelente. Geograful observă că decedatul Kara Tete nu era de plâns. Apoi, foamea fiind potolită, Glenarvan propuse să se discute imediat un plan de fugă.

— Aşa de repede? zise Paganel cu un ton întradevăr de plâns. Cum, vă şi gândiți să părăsiți aceste locuri atât de delicioase?

— Dar, domnule Paganel, răspunse lady Helena, admițând că suntem la Capua, ştiți că nu trebuie să-l imităm pe Hannibal!

— Doamnă, răspunse Paganel, nu-mi voi permite să vă contrazic şi fiindcă voiți să discutați, să discutăm.

— Cred mai întâi, zise Glenarvan, că trebuie să încercăm

să fugim înainte de a fi amenințați de foame. Puterile nu ne lipsesc şi trebuie să ne folosim de ele. În noaptea viitoare, vom încerca să răzbatem prin văile dinspre răsărit, trecând printre indigeni, sub scutul întunericului.

— Foarte bine, răspunse Paganel, dacă maorii ne vor lăsa să trecem.

— Şi dacă ne împiedică? zise John Mangles.

— Atunci vom întrebuința marile mijloace, răspunse Paganel.

— Aveți şi mijloace mari? întrebă maiorul.

— Nici nu mai ştiu ce să fac cu atâtea! replică Paganel, fără să spună mai multe.

Nu mai rămânea decât să se aştepte noaptea ca să se încerce răzbaterea peste liniile indigenilor. Aceştia erau pe acelaşi loc. Rândurile lor păreau chiar să se fi îngroşat cu cei rămaşi în urmă. Ici şi colo, focuri formau ca un brâu de foc în jurul conului muntelui. Când întunericul cuprinse văile învecinate, Maunganamu părea că iese din mijlocul unui mare foc, în timp ce creştetul i se pierdea în beznă. Auzeau, la şase sute de paşi dedesubt, agitația, strigătele, murmurul taberei duşmane.

La ora nouă, într-un adânc întuneric, Glenarvan şi John Mangles hotărâră să facă o recunoaştere înainte de a aduce pe ceilalți pe un drum aşa de periculos. Coborâră fără zgomot timp de zece minute şi apucară pe strâmta culme care trecea prin linia indigenilor, la cincizeci de paşi mai sus de tabără.

Până acum totul mersese bine. Maorii întinşi pe lângă focuri, nu păreau să zărească pe cei doi fugari, care mai făcură câțiva paşi. Însă, deodată, de la dreapta şi de la stânga culmii, izbucniră împuşcături.

— Înapoi, zise Glenarvan, bandiții au ochi de pisică şi puşti de briganzi!

John Mangles şi cu dânsul urcară imediat povârnişul muntelui şi liniştiră pe prietenii lor, speriați de detunături. Pălăria lui Glenarvan fusese străbătută de două gloanțe. Era cu neputință să te aventurezi pe culmea dintre cele două rânduri de puşcaşi.

— Pe mâine, zise Paganel, şi fiindcă nu putem înşela vigilența acestor indigeni, îmi veți îngădui să le servesc un mijloc special.

Temperatura era destul de scăzută. Din fericire, Kara Tete luase cu el în mormânt cele mai bune haine de noapte, călduroase pături de phormium cu care se înveliră toți fără

multe mofturi şi, în curând, fugarii, păziți de superstiția indigenă, dormeau liniştiți pe pământul cald şi cutremurat de zbuciumările interioare.

Capitolul XV. Marile mijloace ale lui Paganel

A doua zi, 17 februarie, soarele care răsărea trezi cu primele lui raze pe cei care dormeau pe Maunganamu. Maorii de mult timp se învârteau în jurul muntelui tabu, fără să se depărteze de linia lor de observație. Strigăte furioase salutară apariția europenilor, care ieşeau din îngrădirea profanată.

Fiecare îşi aruncă prima căutătură spre munții din vecinătate, spre văile adânci, încă înecate în ceață, la suprafața lacului Taupo, pe care vântul de dimineață o agita uşor. Apoi cu toții, curioşi să cunoască noile proiecte ale lui Paganel, se adunară în jurul lui, întrebându-l din ochi. Paganel răspunse îndată curiozității tovarăşilor săi:

— Prieteni, zise el, proiectul meu are o calitate: dacă nu produce tot efectul pe care-l aştept, chiar dacă nu reuşeşte, situația noastră nu va fi înrăutățită. Dar trebuie să izbutească şi va izbuti.

— Ce proiect? întrebă Mac Nabbs.

— Iată-l, răspunse Paganel. Superstiția indigenilor a făcut din acest munte un loc de refugiu; trebuie ca tot superstiția să ne înlesnească fuga. Dacă izbutesc să conving pe Kai Kumu că am fost victimele profanării săvârşite de noi, că ne-a lovit urgia cerească, într-un cuvânt, că suntem morți şi încă de o moarte groaznică, credeți că va părăsi platoul şi că se va reîntoarce în satul său?

— Fără nici o îndoială, zise Glenarvan.

— Şi cu ce moarte îngrozitoare ne amenințați? întrebă lady Helena.

— Cu moartea pe care o merită profanatorii, răspunse Paganel. Flăcările răzbunătoare sunt sub picioarele noastre. Să le dăm drumul!

— Cum? Voieşti să deschizi un vulcan? strigă John Mangles.

— Da, un vulcan artificial, un vulcan improvizat, ale cărui furii le vom conduce noi! Se află aici o mare cantitate de vapori şi de flăcări subterane, care nu vor decât să iasă! Să organizăm o erupție artificială în folosul nostru.

—- Ideea e bună, zise maiorul.

— Înțelegi, reluă geograful, că vom simula a fi mistuiți de flăcările platoului zeelandez şi că vom dispare în mod spiritual în mormântul lui Kara Tete...

— Unde vom rămâne trei zile, patru zile, cinci zile, dacă vă fi nevoie, răspunse Glenarvan, adică până în clipa când sălbaticii, convinşi de moartea noastră, vor părăsi locul.

— Dar dacă le vine în gând să constate pedepsirea noastră, zise miss Grant, dacă urcă muntele?

— Nu, scumpa mea Mary, zise Paganel, ei nu vor face asta. Muntele e tabu şi chiar când îşi va fi înghițit pe profanatori, tabu-ul său va fi ținut cu o asprime şi mai mare!

— Planul acesta e cu adevărat bine chibzuit, zise Glenarvan. Nu e decât o obiecție contra lui, că sălbaticii se vor încăpățâna să rămână aici până când ne vor lipsi alimentele. Însă acest lucru e puțin probabil, mai ales dacă vom juca noi cu iscusință piesa.

— Şi când vom încerca această ultimă şansă? întrebă lady Helena.

— Astă-seară, răspunse Paganel, când va fi bezna mai adâncă.

— Ne-am înțeles, zise Mac Nabbs. Paganel, eşti un adevărat geniu şi eu, care de obicei nu mă pasionez de nimic, răspund de succes. Ah! Ticăloşii! Le vom oferi o minune, care va întârzia convertirea lor cu un secol! Se ne-o ierte misionarii!

Planul lui Paganel era adoptat şi într-adevăr, cu ideile superstițioase ale maorilor, putea, trebuia să reuşească. Rămânea să fie executat. Ideea era bună, dar punerea ei în practică era grea. Oare vulcanul nu va înghiți pe acei care îi vor săpa un crater? Se va putea şi stăpâni, conduce această erupție, când se vor fi dezlănțuiți vaporii, flăcările şi lava? Oare nu se va prăbuşi totul într-o prăpastie de foc? Trebuia să atingi aici fenomene, al căror monopol şi-l rezervase numai natura. Paganel prevăzuse aceste dificultăți, dar socotea să lucreze cu prevedere şi fără să împingă lucrurile la extrem. Era destul o aparență ca să amăgeşti pe maori, iar nu realitatea teribilă a unei erupții.

Cât de lungă păru ziua! Fiecare număra orele nesfârşite. Totul era pregătit pentru fugă. Merindele din udupa fuseseră împărțite şi formau pachete foarte uşoare. Câteva rogojini şi armele completau acest bagaj uşor, răpit din mormântul şefului. Nu trebuie să mai spunem că pregătirile au fost făcute în interiorul mormântului, fără ca sălbaticii să vadă

ceva.

La ora şase după-amiaza, Olbinett servi o masă întăritoare. Unde şi când vor mai mânca, în văile ţinutului, nimeni nu putea să prevadă. Deci, mâncară şi pentru mai târziu. Felul principal era compus din vreo şase şobolani mari, prinşi de Wilson şi fripţi în cenuşă. Lady Helena şi Mary Grant refuzară să guste din acest vânat aşa de căutat în Noua Zeelandă, dar bărbaţii se ospătară ca nişte adevăraţi maori. Carnea era cu adevărat excelentă şi cei şase rozători au fost roşi până la oase.

Sosi şi amurgul. Soarele dispăru după un pâlc de nori groşi care prevesteau o furtună. Câteva fulgere luminau orizontul şi un tunet depărtat bubuia în adâncimile cerului.

Paganel salută furtuna care venea în ajutorul planului şi completa punerea sa în scenă. Neozeelandezii cred că tunetul e vocea înfuriată a lui Nui-Atua şi că fulgerul nu e decât scânteia mânioasă a ochilor săi. Divinitatea părea că vine în persoană să pedepsească pe profanatorii tabu-ului.

La ora opt, creştetul lui Maunganamu dispăru întro beznă sinistră. Cerul dădea un fond negru amestecului de flăcări pe care trebuia să le arunce mâna lui Paganel. Maorii nu mai puteau zări pe prizonieri. Momentul de a lucra venise.

Trebuiau să procedeze cu iuţeală. Glenarvan, Paganel, Mac Nabbs, Robert, Olbinett şi cei doi marinari se puseră deodată pe lucru. Locul craterului a fost ales la treizeci de paşi de mormânt. Era important, într-adevăr, ca udupa să fie respectată de erupţie, căci odată cu ea ar fi dispărut şi tabu-ul muntelui. Aici, Paganel observase un bloc enorm de piatră, în jurul căruia vaporii ţâşneau cu o oarecare intensitate. Acest bloc acoperea un mic crater natural, săpat în con şi se opunea numai cu greutatea sa ieşirii flăcărilor subterane. Dacă reuşeau să-l arunce în afara alveolei sale, vaporii şi lava ar fi ţâşnit imediat prin deschizătură.

Lucrătorii îşi făcură pârghii cu parii smulşi din udupa şi atacară cu putere bolovanul. Sub sforţările lor simultane, stânca nu întârzie să se desprindă. Îi săpară un fel de şănţuleţ pe povârnişul muntelui, ca să poată aluneca pe povârniş. Pe măsură ce-l ridicau, zguduiturile pământului se întăreau.

Mugete surde de flăcări şi şuierături de cuptor alergau sub scoarţa subţiată. Îndrăzneţii lucrători, adevăraţi ciclopi, meştereau focurile pământului, muncind în tăcere. În curând, câteva ţâşnituri şi coloane de aburi le arătară că

locul devine primejdios. Dar o sforțare supremă smulseră blocul, care se rostogoli pe povârniş şi dispăru. Imediat, pătura subțire cedă. O coloană incandescentă țâşni spre cer cu detunături asurzitoare, în timp ce pârâiaşe de apă fierbinte şi lavă se rostogoleau către tabăra indigenilor şi către văile inferioare. Întregul con se cutremură şi se putea crede că se va prăbuşi într-o prăpastie fără fund.

Glenarvan şi tovarăşii săi de abia avură timpul să se depărteze. Fugiră către udupa, nu fără să fi primit câteva stropituri de apă la temperatura de 94°. Această apă răspândi mai întâi un uşor miros de gaze, care se schimbă în curând în miros de sulf. Atunci nămolul, lava, sfărâmăturile vulcanice se amestecară în acelaşi mănunchi. Torente de foc brăzdară coastele lui Maunganamu. Munții apropiați se luminară de focul erupției; văile adânci se luminară de intensa reverberație.

Toți sălbaticii se treziseră, urlând sub arsura acestei lave care clocotea în mijlocul taberei. Aceia pe care fluviul de foc nu-i atinsese, fugeau şi se urcau pe dealurile din vecinătate. Apoi, se întorceau înspăimântați şi priveau fenomenul îngrozitor, vulcanul în care mânia zeului lor prăbuşea pe profanatorii muntelui sacru. Şi în unele momente, când vuietul erupției mai slăbea, se auzea strigătul lor sacramental:

— Tabu! Tabu! Tabu!

În acest timp, o mare cantitate de vapori, de pietre încinse şi de lavă țâşnea din craterul lui Maunganamu. Nu mai era un simplu gheizer, ca aceia care învecinau muntele Hecla din Islanda, ci însuşi muntele Hecla. Toată această supurație vulcanică stătuse până atunci sub învelişul conului, pentru că supapele lui Tongariro ajungeau expansiunii sale; însă, fiindcă i se deschidea o nouă ieşire, ea profita cu o vehemență extremă şi în această noapte, printr-o lege a echilibrului, celelalte erupții din insulă, trebuiră să piardă din intensitatea lor obişnuită. După o oră, râuri mari de lavă incandescentă curgeau pe coastele sale. Se vedeau legiuni de şobolani ieşind din găurile lor cu neputință de locuit şi fugind de pământul cuprins de flăcări.

În timpul nopții întregi şi sub furtuna care se dezlănțuia în înălțimile cerului, conul funcționa cu o violență care nelinişti continuu pe Glenarvan. Erupția rodea marginile craterului. Prizonierii ascunşi după îngrăditura mormântului, urmăreau progresele înspăimântătoare ale fenomenului.

Sosi dimineața. Furia vulcanică nu se potolea. Vapori deşi, gălbui, se amestecau cu flăcările. Torentele de lavă şerpuiau în toate părțile. Glenarvan, cu ochii la pândă, cu inima palpitândă, îşi plimba privirea peste toate acestea, prin crăpăturile îngrăditurii şi cerceta tabăra indigenilor.

Maorii fugiseră pe platourile vecine, în afara razei vulcanului. Câteva cadavre, care zăceau la poalele conului, erau carbonizate de foc. Mai departe, către pah, lava cuprinsese vreo douăzeci de colibe, care mai fumegau încă. Zeelandezii, formând ici şi colo grupuri, priveau creştetul învăluit în fum al lui Maunganamu, cu o spaimă religioasă.

Kai Kumu era în mijlocul războinicilor săi şi Glenarvan îl recunoscu. Şeful înaintă până la piciorul muntelui, în partea cruțată de lavă, dar nu-l urcă. Aici, cu brațele întinse, ca un vrăjitor care blesteamă, făcu imediat câteva strâmbături, al căror înțeles nu scapă prizonierilor. După cum prevăzuse Paganel, Kai Kumu aruncă asupra muntelui răzbunător un tabu şi mai aspru. Puțin după aceea, indigenii porneau în şiruri pe cărările şerpuitoare, care duc spre pah.

— Se retrag! strigă Glenarvan. Îşi părăsesc veghea! Domnul fie lăudat! Stratagema noastră a reuşit! Scumpa mea Helena, bravii mei tovarăşi, iată-ne morți, iată-ne îngropați! Dar astă-seară vom învia din nou, ne vom părăsi mormântul, vom fugi de aceşti sălbatici! Oricine îşi poate uşor închipui bucuria care domni în udupa. Speranța cuprinsese din nou inimile. Curajoşii călători uitau trecutul, uitau de viitor, ca să nu se gândească decât la prezent! Şi totuşi nu prea era uşor să ajungi în vreo localitate europeană, în mijlocul acestor ținuturi necunoscute. Dar odată scăpați de urmărirea lui Kai Kumu, se credeau scăpați de toți sălbaticii Noii Zeelande.

Maiorul, în ceea ce-l privea, nu ascunse disprețul suveran pe care i-l cauzau maorii, şi expresiile nu-i lipsiră ca să-i califice. A fost o întrecere între Paganel şi el. Ei îi tratară de brute, de măgari, idioți, tâmpiți ai Pacificului, de sălbatici din Bedlam, de cretini ai Antipozilor etc.

Încă o zi mai trebuia să treacă până la fuga definitivă. A fost întrebuințată pentru discutarea unui plan de fugă. Paganel păstrase cu multă grijă harta sa şi putu căuta acolo cele mai sigure drumuri. După o îndelungată discuție, fugarii hotărâră să pornească spre est, către golful Plenty. Trebuiau să treacă prin regiuni necunoscute, dar cu totul pustii. Călătorii, obişnuiți de acum să se descurce prin dificultățile

naturale, să ocolească obstacolele fizice, nu se temeau decât de întâlnirea cu maorii. Voiau deci să-i evite cu orice preț şi să ajungă la țărmul oriental, unde misionarii au fondat câteva stabilimente. Mai mult, această parte a insulei scăpase până atunci de nenorocirile războiului.

Cât despre distanța ce separa lacul Taupo de golful Plenty, putea fi cam vreo sută de mile. Zece zile de mers, câte zece mile pe zi. Aceasta se va face nu fără oboseală, dar curajoşilor călători nu le păsa. Ajunşi la misiuni, se vor odihni aşteptând vreo ocazie favorabilă, ca să pornească spre Auckland, căci tot acest oraş le era ținta.

Aceste hotărâri fiind luate, continuară să observe pe indigeni până seara. Nici unul nu mai rămăsese la poalele muntelui şi când întunericul cuprinse văile lui Taupo, nici un foc nu arăta prezența maorilor aici. Drumul era liber.

La ora nouă, printr-o beznă adâncă, Glenarvan dădu semnalul plecării. Tovarăşii săi, înarmați şi echipați pe socoteala lui Kara Tete, începură să coboare cu prevedere povârnişul lui Maunganamu. John Mangles şi Wilson erau în frunte, cu ochii şi cu urechile la pândă. Se opreau la cel mai mic zgomot, cercetau cea mai mică lumină. Fiecare se lăsa să alunece pe povârnişul muntelui, ca să se confunde mai bine cu el.

Cu două sute de paşi mai jos de vârf, John Mangles şi marinarul atinseră periculosul teren apărat cu atâta îndârjire de indigeni. Dacă din nenorocire maorii, mai şireți decât fugarii, se prefăcuseră numai că se retrag, pentru a-i atrage până la ei, dacă nu fuseseră înşelați de fenomenul vulcanic, trebuiau să se afle în acest loc. Glenarvan, nu se putu opri să nu tremure. Salvarea lor trebuia să se hotărască în timpul celor zece minute necesare pentru trecerea acestui loc. Simțea cât de tare bate inima lady-ei Helena. Dealtfel, nici nu se gândea să dea înapoi. John, la fel. Tânărul căpitan, urmat de toți şi protejat de o beznă completă, alunecă pe cărare oprindu-se când vreo piatră atinsă se rostogolea până în josul povârnişului. Dacă sălbaticii mai erau adunați la poale, aceste zgomote neobişnuite trebuiau să provoace din ambele părți, numeroase împuşcături.

Totuşi, alunecând ca un şarpe pe această creastă înclinată, fugarii nu înaintau repede. Când John Mangles ajunse în punctul cel mai de jos, de abia douăzeci şi cinci de picioare îi despărțeau de platoul unde în ajun tăbărâseră băştinaşii, apoi cărarea se ridica printr-un povârniş destul de

înclinat şi urca brusc către un tufiş, cam pe o distanță de vreun sfert de milă.

Cu toate acestea, partea periculoasă a fost trecută fără nici un accident şi călătorii începură din nou să urce în linişte. Păduricea nu se vedea, însă ştiau că există şi, numai dacă nu se pregătise acolo vreo cursă, Glenarvan spera să se găsească la loc sigur. Totuşi, observă că din această clipă, nu mai era protejat de tabu. Povârnişul, pe care-l urcau, nu aparținea lui Maunganamu, ci sistemului orografic din partea răsăriteană a lacului Taupo. Deci, erau de temut nu numai gloanțele indigenilor, ci chiar şi un atac corp la corp.

Timp de zece minute, mica trupă urcă spre platourile superioare. John nu zărea încă păduricea, dar socotea că trebuie să fie la mai puțin de două sute de picioare. Deodată, se opri şi dădu chiar înapoi puțin. I se păruse că auzise un zgomot în umbră. Şovăiala sa bruscă, opri mersul tovarăşilor săi. Rămase nemişcat destul timp ca să fi neliniştit pe cei ce-l urmau. Aşteptară. În ce chinuri, nu se poate spune! Vor fi oare siliți să se reîntoarcă pe creştetul lui Maunganamu?

Dar John, văzând că zgomotul nu se mai repetă, reîncepu urcuşul pe cărarea strâmtă.

În curând, păduricea se arătă difuz în umbră După câțiva paşi, ajunseră la ea şi se ghemuiră sub frunzişul des al arborilor.

Capitolul XVI. Între două focuri

Noaptea favoriza fuga. Trebuiau deci să profite de ea ca să părăsească funestele ținuturi ale lacului Taupo. Paganel luă conducerea şi minunatul său instinct de călător se relevă din nou în timpul grelei rătăciri prin munți. Îi conducea cu o îndemânare surprinzătoare în beznă, alegând fără să ezite cărările aproape invizibile, mergând mereu în aceeaşi direcție.

Nyctalopia, e adevărat, îi servea foarte mult şi ochii lui de pisică îi permiteau să distingă cele. mai mici lucruri în bezna cea mai adâncă. Timp de trei ore, merseră fără să se oprească pe povârnişurile coastei răsăritene. Paganel se întoarse puțin spre sud-est, ca să ajungă la trecătoarea strâmtă dintre Kaimanawa şi Wahiti Ranges, pe unde trecea drumul de la Auckland la golful Haukes. Odată trecută această strâmtoare, avea de gând să se depărteze de drum ui

mare şi apărat de munţii înalţi, să meargă spre ţărm, de-a curmezişul regiunilor nelocuite ale provinciei.

La ora nouă dimineaţa, douăsprezece mile erau străbătute în douăsprezece ore. Nu se putea pretinde mai mult de la curajoasele femei. Dealtfel, locul părea potrivit pentru popas. Fugarii ajunseră la defileul care desparte cele două şiruri de munţi. Drumul spre Oberland rămânea la dreapta şi apuca spre sud; Paganel, cu harta în mână, făcu o ocolire spre nord-est şi, la ora zece, convoiul atinse un fel de întăritură abruptă, formată de o ieşitura a muntelui.

Merindele au fost scoase şi consumate cu cea mai mare poftă; Mary Grant şi maiorul, pe care ferigile nu îi prea mulţumiseră până atunci, se ospătară regeşte în acea zi.

Popasul se prelungi până la ora două după amiaza, apoi drumul spre răsărit a fost reluat şi călătorii se opriră seara, la vreo opt mile de munţi. Nu se lăsară mult rugaţi, ca să se culce sub cerul liber.

A doua zi, drumul prezentă dificultăţi destul de serioase. Trebuiau să străbată ciudatul ţinut al lacurilor vulcanice, al gheizerelor şi solfatarelor, care se întind la răsărit de munţii Wahiti. Aici, ochii erau mai satisfăcuţi decât picioarele. La fiecare sfert de milă erau ocoluri, obstacole, întorsături foarte obositoare; însă ce privelişte ciudată şi ce varietate infinită dă natura marilor sale scene!

Pe această vastă întindere de douăzeci de mile pătrate, acţiunea forţelor subterane se producea sub toate formele. Izvoare saline, de o transparenţă ciudată, populate de insecte, ieşeau dintre tufişurile indigene de copăcei de ceai. Ele răspândeau un miros pătrunzător de praf ars, şi depuneau pe pământ o pătură albă ca o zăpadă scânteietoare. Apele limpezi erau duse până la fierbere, în timp ce alte izvoare vecine ţâşneau aproape îngheţate. Ferigi gigantice creşteau pe malurile lor şi în condiţii asemănătoare celor ale vegetaţii siluriene.

Din toate părţile, coloane lichide, amestecate cu vapori, ţâşneau din pământ ca jocurile de apă dintr-un parc, unele continui, altele intermitente şi supuse bunului plac al unui Pluton capricios. Ele se aranjau ca un amfiteatru pe terase naturale suprapuse în felul bazinelor moderne; apele lor se confundau cu coloane de fum alb şi, erodând treptele semidiafane ale acestor scări gigantice, alimentau lacuri întregi cu cascadele lor clocotitoare.

Mai departe, izvoarele calde ale gheizerelor zgomotoase

erau succedate de solfatare. Terenul a apărut băşicat în întregime de ridicături mari. Erau tot atâtea cratere, pe jumătate stinse şi crăpate de numeroase găuri, pe unde se degajau diferite gaze. Atmosfera era saturată de mirosul pătrunzător şi neplăcut al acizilor sulfuroşi. Sulful, formând bolte şi cavităţi cristaline, acoperea pământul. Aici se îngrămădeau de secole, bogăţii nenumărate dar nefolositoare, şi dacă solfatarele Siciliei se vor isprăvi vreodată, din acest district încă puţin cunoscut al Noii Zeelande se va aproviziona industria.

Se înţelege câtă oboseală suportară călătorii, trecând prin aceste regiuni înţesate de obstacole. Popasurile se făceau cu greu şi carabina vânătorilor nu dădea peste nici o pasăre vrednică să fie smulsă de pene de domnul Olbinett. Aşadar, adesea erau nevoiţi să se mulţumească numai cu ferigi şi cu gulii dulci, mâncare slabă, care nu refăcea forţele epuizate ale micului grup. Fiecare era doritor să isprăvească odată cu aceste terenuri aride şi pustii.

Totuşi, le trebuiră nu mai puţin de patru zile pentru a străbate ţinutul. Numai la 23 februarie, la cincizeci de mile de Maunganamu, Glenarvan putu să poposească la poalele unui munte, fără nume pe harta lui Paganel. Câmpiile de copăcei se întindeau până în depărtare şi pădurile cele mari reapăreau la orizont. Aceasta era de bun augur, cu condiţia ca aceste regiuni bune de locuit să nu aibă mulţi locuitori. Până aici, călătorii nu întâlniseră nici măcar umbra unui indigen.

În această zi, Mac Nabbs şi Robert omorâră trei „kiwi", care făcură multă cinste mesei, dar nu pentru multă vreme, căci în câteva minute nu mai rămăsese nici urmă. Apoi, la desert, între guliile dulci şi cartofi, Paganel făcu o propunere, care a fost primită cu entuziasm. El propuse să dea numele lui Glenarvan acestui munte fără nume, al cărui vârf se pierdea în nori la o înălţime de trei mii de picioare şi scrise cu îngrijire pe harta sa numele lordului scoţian.

E inutil să insistăm asupra incidentelor destul de monotone şi puţin interesante din restul voiajului. Numai două sau trei fapte de oarecare importanţă se mai petrecură în timpul acestei călătorii.

Toată ziua mergeau de-a curmezişul câmpiilor şi pădurilor. John dădea direcţia după soare şi stele. Cerul, destul de milostiv, îi cruţa cu căldurile şi ploile sale. Cu toate acestea, o oboseală crescândă cuprindea pe călătorii aşa de

greu încercați şi de aceea se grăbeau să ajungă la misiuni. Totuşi, mai vorbeau, mai discutau, dar nu toți laolaltă. Mica trupă se împărțea în grupe, închegate nu de o mai strânsă simpatie, ci de o comunitate de idei personale.

Adesea, Glenarvan mergea singur, cugetând, cu cât se apropia mai mult de coastă, la *Duncan* şi la echipajul său. Uita pericolele care-l mai amenințau până la Auckland, ca să se gândească la mateloții săi măcelăriți. Oribila imagine nu-l mai părăsea.

Despre Harry Grant nu se mai vorbea. La ce bun, odată ce nu puteau încerca nimic pentru el? Dacă numele căpitanului se mai pronunța era în convorbirile dintre fiica lui şi John Mangles.

John nu reamintise lui Mary ceea ce tânăra fată îi spusese în ultima noapte din ware-atua. Discreția sa nu voia să ia act de un cuvânt spus într-o supremă clipă de disperare.

Când vorbea de Harry Grant, John mai făcea planuri de cercetări pentru mai târziu. El afirma lui Mary că lordul Glenarvan va relua această întreprindere neizbutită. John pleca de la punctul că

autenticitatea documentului nu putea fi pusă la îndoială. Deci Harry Grant trăia undeva. Aşadar, chiar de ar trebui să cutreiere toată lumea, trebuia să fie regăsit. Mary căuta să se înşele prin aceste vorbe şi, împreună cu John, uniți prin aceleaşi gânduri, se confundau acum în aceeaşi speranță. Adesea, lady Helena lua parte la convorbirile lor; dar nu-şi făcea atâtea iluzii şi, totuşi, nu căuta să readucă pe aceşti tineri la trista realitate.

În acest timp, Mac Nabbs, Robert, Wilson şi Mulrady vânau fără să se depărteze prea mult de tovarăşi. Paganel, tot învelit în mantaua sa de phormium, se ținea deoparte, tăcut şi gânditor.

Şi totuşi — aceasta e bine s-o spunem — în ciuda legii naturii, care face ca în mijlocul suferințelor, pericolelor, oboselilor, lipsurilor, cele mai bune caractere să se răcească şi să se înrăutățească, toți aceşti tovarăşi de nenorocire rămaseră uniți, devotați, gata să se sacrifice unul pentru altul.

La 25 februarie, au văzut că drumul le e tăiat de un râu, care trebuia să fie Waikari din harta lui Paganel. Îl trecură prin vad.

Timp de două zile, câmpiile de arbuşti se succedară fără întrerupere. Jumătatea distanței dintre lacul Taupo şi

coastă fusese străbătută, fără nici un incident, dacă nu fără oboseală.

Atunci se iviră păduri imense şi nesfârşite, care aminteau de pădurile australiene; dar aici „kaurii" înlocuiau eucalipții. Cu toate că admirația lor se tocise în timpul celor patru luni de călătorie, Glenarvan şi tovarăşii săi se minunară la vederea acestor pini gigantici, demni rivali ai cedrilor din Liban şi ai arborilor „mammouth" din California. Aceşti kauri, în limba botaniştilor „abietacee damarine", aveau o sută

de picioare în înălțime. Ei creşteau în grupuri izolate şi pădurea se compunea nu din arbori, ci din nenumărate grupuri de arbori, care îşi înălțau la două sute de picioare în aer, umbrela lor de frunze verzi.

Unii dintre aceşti pini, tineri încă, în vârstă de abia o sută de ani, se asemănau cu brazii roşii din regiunile europene. Ei aveau o coroană întunecoasă terminată printr-un con ascuțit. Alții mai mari, în vârstă de cincişase secole, formau imense corturi de verdeață, sprijinite pe bifurcațiile de nedescurcat ale ramurilor lor. Aceşti patriarhi ai pădurilor zeelandeze aveau până la cincizeci de paşi circumferință, şi brațele înlănțuite ale tuturor călătorilor nu puteau cuprinde trunchiul lor uriaş.

Timp de trei zile, mica trupă se aventură sub bolțile vaste şi pe un pământ argilos, pe care piciorul omului nu călcase niciodată. Aceasta se vedea după pătura de gumă răşinoasă îngrămădită în multe locuri la baza copacilor şi care ar fi satisfăcut mulți ani exportul indigen.

Vânătorii găsiră „kiwi", păsări aşa de rare prin ținuturile străbătute de indigeni. Aceste zburătoare ciudate, alungate de câinele zeelandez, s-au refugiat în codri de nepătruns. Ele au fost pentru călători o hrană abundentă şi sănătoasă.

Paganel zări chiar, în depărtare, o pereche de păsări gigantice. Instinctul său de naturalist se trezi. Îşi chemă tovarăşii şi cu toată oboseala, maiorul, Robert şi el porniră pe urmele acestor vietăți.

Curiozitatea arzătoare a geografului a fost înțeleasă, căci el recunoscuse sau crezuse că recunoaşte aceste păsări drept „moa" aparținând speciei „dinornis", pe care mulți savanți o aşează printre varietățile dispărute. Or, această întâlnire confirma părerea domnului de Hochstetter şi a celorlalți călători asupra existenței actuale a acestor uriaşi fără aripi în Noua Zeelandă.

Aceşti moa, urmăriți de Paganel, contemporani ai lui megatherium şi ai pterodactililor, trebuia să aibă vreo optsprezece picioare înălțime. Erau nişte păsări asemănătoare cu struții şi puțin curajoase, căci fugeau cu o iuțeală extremă. Însă nici un glonte nu le-a putut atinge în fugă! După câteva minute, aceşti moa dispărură după marii arbori şi vânătorii risipiră în zadar gloanțele.

Din această seară, 1 martie, Glenarvan şi tovarăşii săi, părăsind în sfârşit marea pădure de pini, poposiră la poalele muntelui Ikirangi, al cărui creştet se înalța la cinci mii cinci sute de picioare în aer.

Acum fuseseră străbătute mai mult de o sută de mile de la Maunganamu şi coasta era la treizeci de mile. John Mangles sperase să străbată toată distanța în zece zile, dar nu cunoştea dificultățile regiunii.

Într-adevăr, ocolurile, obstacolele drumului mai prelungiseră călătoria cu vreo cinci zile şi, din nenorocire, călătorii, sosind la muntele Ikirangi, erau complet istoviți. Or, mai trebuiau încă două zile bune de mers pentru a ajunge coasta şi acum redevenea necesară o nouă activitate, o pază extremă, căci intrau într-un ținut adesea străbătut de sălbatici.

Totuşi, a doua zi porniră mai departe. Între muntele Ikirangi, care a fost lăsat în dreapta şi muntele Hardy, al cărui vârf se înalța spre stânga, la trei mii şapte sute de picioare, călătoria deveni foarte grea. Aici era, pe o întindere de zece mile, un şes acoperit de „supplejack", un fel de liane flexibile, numite pe drept cuvânt „liane înăbuşitoare". La fiecare pas, mâinile şi picioarele se încurcau în ele şi lianele acestea, adevărați şerpi, încolăceau corpul cu ramurile lor întortocheate. Timp de două zile, trebuiră să înainteze cu securea în mână şi să lupte contra acestei hidre cu sute de mii de capete, acestor plante supărătoare şi tenace, pe care Paganel le-ar fi clasat printre zoofite.

Aici, în câmpie, vânătoarea deveni imposibilă, şi vânătorii nu aduseră tributul lor obişnuit. Merindele erau pe isprăvite şi nu puteau fi reînnoite; apa lipsea, iar setea dublată de oboseală nu putea fi potolită. Suferințele lui Glenarvan şi tovarăşilor săi erau îngrozitoare. Pentru prima dată erau să-şi piardă energia morală.

În sfârşit, mai mult târându-se decât mergând, cu corpul istovit, duşi numai de instinctul de conservare, care supraviețuia celorlalte sentimente, atinseră Capul Lottin, pe

malul Pacificului. În acest loc se vedeau câteva colibe părăsite, ruinele unui sat de curând devastat de război, câmpii pustiite, pretutindeni urme de jaf şi de incendiu. Fatalitatea pregătea aici o nouă şi grozavă încercare pentru nenorociții călători.

Rătăceau în lungul țărmului, când, la o milă de coastă, apăru un detaşament de indigeni, care se îndreptă spre ei agitând armele. Glenarvan, împiedicat de mare, nu putea să fugă şi strângându-şi ultimele puteri, se pregătea să dea ultimele dispoziții pentru apărare, când John Mangles strigă:

— O barcă! O barcă!

Într-adevăr, la douăzeci de paşi o pirogă prevăzută cu patru vâsle stătea pe țărm. Ş-o pună pe apă, să se arunce în ea şi să fugă de țărmul primejdios, aceasta a fost opera unei clipe. John Mangles, Mac Nabbs, Wilson, Mulrady se puseră la vâsle; Glenarvan prinse cârma; cele două femei, Olbinett şi Robert se aşezară lângă el.

În zece minute, piroga a fost la un sfert de milă de țărm. Marea era liniştită. Fugarii păstrau o tăcere adâncă. Totuşi, John nevoind să se îndepărteze prea mult de țărm, voia să dea ordinul de a porni de-a lungul țărmului, când deodată vâsla i se opri în mână. Zărise:trei pirogi pornind dinspre Lottin, cu vădita intenție de a-i urmări.

— În larg! în larg! strigă el. Mai bine să ne înghită valurile!

Piroga, pusă în mişcare de cele patru vâsle, porni în larg: timp de o jumătate de oră au putut să mențină distanța, însă nenorociții, istoviți, nu întârziară să slăbească, şi cele trei pirogi se apropiau tot mai mult. În această clipă, îi mai despărțeau două mile, Deci nici o posibilitate de a evita atacul indigenilor, care, înarmați cu lungile lor puşti, se pregăteau să tragă.

Ce făcea atunci Glenarvan? În picioare, în partea din afară a bărcii, căuta la orizont vreun ajutor imposibil? Ce aştepta? Ce voia? Avea vreo presimțire? Deodată, privirea i se înflăcără, mâna i se întinse către un punct în spațiu...

— O corabie! strigă el. Prieteni, o corabie! Vâsliți! Vâsliți cu putere!

Nici unul dintre cei patru vâslaşi nu se întoarse ca să vadă vasul neaşteptat, căci nu trebuia pierdută nici o lovitură de vâslă. Singur, Paganel, ridicându-se, îşi îndreptă luneta asupra punctului indicat.

— Da, zise el, o corabie! Un vas cu aburi! Vine spre noi! Vâsliți, bravii mei camarazi!

Fugarii desfăşurară o nouă energie şi timp de o jumătate de oră, încă păstrând distanța, mânară piroga cu lovituri grăbite. Vasul se vedea din ce în ce mai mult. Se deosebeau cele două catarge şi vârtejurile groase ale fumului său negru. Glenarvan, lăsând cârma lui Robert, luase luneta geografului şi nu pierdea nici o mişcare a vasului. Dar ce trebuiră să-şi zică John Mangles şi tovarăşii săi, când văzură că trăsăturile lordului se contractează, că fața se îngălbeneşte şi că luneta îi cade din mâini! Un singur cuvânt le explică această emoție subită:

— *Duncan-ul* strigă Glenarvan. *Duncan-ul* şi puşcăriaşii!

— *Duncan-ul*! strigă John, care-şi părăsi rama şi se ridică imediat.

— Da! Moartea din ambele părți, murmură Glenarvan, zdrobit de atâtea suferințe.

Într-adevăr, era iahtul, nu mai era nici o îndoială, iahtul cu echipajul său de puşcăriaşi! Maiorul nu-şi putu reține un blestem, pe care-l aruncă cerului. Era prea mult!

În acest timp, piroga a fost lăsată în voia ei. Încotro să se îndrepte? Unde să fugă? Era cu putință de ales între sălbatici şi ocnaşi?

O împuşcătură porni din cea mai apropiată pirogă indigenă şi lovi vâsla lui Wilson. Atunci, câteva lopeți mânară barca spre *Duncan*.

Iahtul mergea cu toată puterea, şi nu era decât la vreo jumătate de milă. John Mangles, înconjurat din toate părțile, nu ştia încotro să se îndrepte, unde să fugă. Sărmanele femei, în genunchi, înspăimântate, se rugau.

Sălbaticii trăgeau salve şi gloanțele plouau în jurul pirogii. În această clipă izbucni o puternică detunătură şi un obuz, tras de tunul iahtului, trecu peste capetele fugarilor. Aceştia, prinşi între două focuri, rămaseră nemişcați între *Duncan* şi bărcile indigene.

John Mangles, nebun de disperare, îşi scoase securea! Avea de gând să spargă piroga şi s-o cufunde cu nenorociții săi tovarăşi, când îl opri un țipăt scos de Robert.

— Tom Austin! Tom Austin! spunea copilul. El e la bord! Îl văd! Ne-a recunoscut! îşi agită pălăria! Securea rămase atârnată în mâna lui John.

Un al doilea obuz şuieră deasupra capului său şi tăie în două cea mai apropiată dintre cele trei pirogi, în timp ce urale izbucneau la bordul *Duncan-ului*.

Sălbaticii, înspăimântați, fugeau spre coastă.

— La noi! La noi, Tom! strigă John Mangles cu o voce puternică.

Capitolul XVII. Pentru ce plutea vasul Duncan pe coasta răsăriteană a Noii Zeelande

Trebuie să renunțăm la a zugrăvi simțămintele lui Glenarvan şi ale prietenilor săi, când răsunară la urechile lor cântecele bătrânei Scoții. În clipa în care puneau piciorul pe punte, cimpoierul suflând din toată inima, începu imnul național al familiei din Malcolm şi puternice urale salutară întoarcerea lordului la bord.

Glenarvan, John Mangles, Paganel, Robert şi însuşi maiorul, toți plângeau şi se îmbrățişau. Mai întâi a fost bucuria, apoi delirul. Geograful era cu adevărat nebun; el sărea şi îşi bătea joc de pirogile care se îndreptau spre țărm.

Dar la vederea lui Glenarvan, a tovarăşilor săi, cu veşmintele în zdrențe, cu trăsăturile contractate şi purtând urmele unor suferințe îngrozitoare, echipajul îşi întrerupse demonstrațiile. Cei care reveneau pe bord erau nişte umbre, iar nu călătorii îndrăzneți, pe care cu trei luni mai înainte speranța îi avânta pe urmele naufragiaților. Întâmplarea îi readucea pe această corabie, pe care nu se aşteptau s-o revadă! Şi în ce tristă stare de deprimare şi de slăbiciune! Înainte de a gândi la oboseală, la imperioasele nevoi ale foamei şi setei, Glenarvan întrebă pe Tom Austin asupra prezenței sale prin aceste locuri. Pentru ce se afla *Duncan-ul* pe coasta orientală a Noii Zeelande? Cum de nu mai era în mâinile lui Ben Joyce? Prin ce providențială întâmplare îl adusese Dumnezeu pe drumul fugarilor? Pentru ce? Cum? Cu ce ocazie? Aşa îl năpădeau întrebările pe Tom Austin. Bătrânul marinar nu ştia ce să asculte mai întâi. Hotărî să nu asculte decât pe Glenarvan si să nu-i răspundă decât lui.

— Dar ocnaşii? întrebă Glenarvan, ce ați făcut cu ei?

— Ocnaşii?... răspunse Tom Austin cu tonul unui om ce nu înțelege nimic dintr-o întrebare.

— Da! Mizerabilii care au atacat iahtul!

— Ce iaht? zise Tom Austin; iahtul înălțimii voastre?

— Desigur, Tom! *Duncan-ul*, acel Ben Joyce, care venise la bord.

— Eu nu-l cunosc pe acest Ben Joyce şi nu l-am văzut niciodată, răspunse Austin.

— Niciodată! strigă Glenarvan, uimit de răspunsurile bătrânului marinar. Atunci, Tom, de ce *Duncan-ul* se află acum pe coastele Noii Zeelande?

Dacă Glenarvan, lady Helena, miss Grant, Paganel, maiorul, Robert, John Mangles, Olbinett, Mulrady, Wilson nu înțelegeau nimic din mirarea bătrânului marinar, mare le-a fost mirarea, când Tom răspunse cu o voce liniştită:

— Dar *Duncan-ul* pluteşte aici din ordinul înălțimii voastre.

— Din ordinul meu?! strigă Glenarvan.

— Da, *milord*. N-am făcut altceva decât să mă conformez instrucțiunilor dumneavoastră, conținute în scrisoarea din 14 ianuarie.

— Scrisoarea mea! Scrisoarea mea! strigă Glenarvan.

În acest moment, cei zece călători înconjurară pe Tom Austin şi îl devorau cu privirea. Scrisoarea datată din Snowy River, ajunsese până la *Duncan*!

— Să vedem, reluă Glenarvan, să ne explicăm, căci mi se pare că visez. Ai primit vreo scrisoare, Tom? — Da, o scrisoare din partea înălțimii voastre.

— La Melbourne.

— La Melbourne, în momentul când îmi terminam repararea avariilor mele:

— Şi această scrisoare?

— Ea nu era scrisă de mâna dumneavoastră, dar semnată de dumneavoastră, *milord*.

— Aşa e. Scrisoarea mea ți-a fost adusă de un ocnaş numit Ben Joyce?

— Nu, de un matelot numit Ayrton, naufragiat de pe *Britannia*.

— Da! Ayrton şi Ben Joyce sunt unul şi acelaşi. Ei bine! Ce zicea scrisoarea?

— Îmi poruncea să părăsesc Melbourne fără întârziere şi să încrucişez coastele orientale ale...

— Ale Australiei! strigă Glenarvan cu o vehemență care înspăimântă pe vechiul marinar.

— Ale Australiei? repetă Tom, căscând ochii, dar nu! Ale Noii Zeelande!

— Ale Australiei, Tom! Ale Australiei! răspunseră într-un glas tovarăşii lui Glenarvan.

În acest moment, Austin avu ca un fel de amețeală. Glenarvan îi vorbea atât de asigurat, încât se temu că s-ar fi înşelat citind scrisoarea. El, marinarul credincios şi exact, să

fi comis o astfel de eroare? Se înroşi, se tulbură.

— Fii liniştit, Tom, zise lady Helena. Providența a voit...

— Dar nu doamnă, iertați-mă, reluă bătrânul Tom. Nu! Nu e cu putință! Nu m-am înşelat! Ayrton a citit scrisoarea, ca şi mine, şi din contră el voia să mă ducă pe coasta australiană!

— Ayrton? strigă Glenarvan.

— El însuşi! El a susținut că era o eroare, că dumneavoastră voiați să ne întâlnim la golful Twofold!

— Mai ai scrisoarea, Tom? întrebă maiorul intrigat. — Da, domnule Mac Nabbs, răspunse Austin. Mă duc s-o caut.

Austin alergă în cabina sa. În timpul absenței sale de un minut, se priveau şi tăceau, făceau, în afară de maior care, cu privirea fixată asupra lui Paganel, zise încrucişând brațele:

—- Ei bine, trebuie să mărturisim, Paganel, că asta ar fi prea din cale afară!

— Ce? făcu geograful, care, cu spatele încovoiat şi cu ochelarii pe frunte, se asemăna cu un uriaş semn de întrebare.

Austin se întoarse. El ținea în mână scrisoarea scrisă de Paganel şi semnată de Glenarvan.

— Să citească înălțimea voastră! zise marinarul. Glenarvan luă scrisoarea şi citi:

— „Ordin lui Tom Austin, de a porni în larg fără întârziere şi de a conduce *Duncan-ul* la 37 de grade latitudine pe coasta orientală a Noii Zeelande!...

— Noua Zeelandă! strigă Paganel, sărind în sus.

Şi luă scrisoarea din mâinile lui Glenarvan; îşi frecă ochii, îşi potrivi ochelarii pe nas şi privi la rândul lui:

— Noua Zeelandă! zise el cu un accent imposibil de redat, în timp ce scrisoarea îi scăpă din mână.

În acest moment, simți o mână apăsându-l pe umăr. Se întoarse şi se găsi față în față cu maiorul.

— Haide, bravul meu Paganel, zise Mac Nabbs, tot e bine că n-ai trimis iahtul în Cochinchina!

Această glumă copleşi pe bietul savant. Un râs general, homeric, cuprinse întregul echipaj al iahtului. Paganel, ca nebun, se învârtea cu capul în mâini, smulgându-şi părul. Nu mai ştia ce face şi nici ce voia să facă. Coborî pe scara dunetei în mod maşinal, cutreieră puntea, clătinându-se, mergând fără nici o țintă şi urcă partea de dinainte. Aici, picioarele i se încurcară într-o grămadă de funii. Se poticni.

Mâinile sale, la întâmplare, se agățară de o pârghie.

Deodată izbucni o puternică detunătură. Tunul din față se descărcă, tulburând valurile liniştite cu o salvă. Nenorocitul Paganel se agățase de pârghia tunului şi cocoşul coborâse peste iarba de puşcă aprinsă. De aici lovitura aceea de trăsnet. Geograful a fost răsturnat pe scara punții şi dispăru prin uşă până la postul echipajului.

Surprizei produse de detunătură, îi urmă un strigăt de groază. Crezură că s-a întâmplat o nenorocire. Zece mateloți se grăbiră spre punte şi urcară pe Paganel încovoiat. Geograful nu mai vorbea. Corpul său lung a fost transportat pe dunetă. Tovarăşii bunului francez erau deznădăjduiți. Maiorul, medic la nevoie, se pregătea să desfacă hainele lui Paganel, ca să-i panseze rănile. Dar, de-abia pusese mâna pe muribund, că acesta se ridică brusc ca şi cum ar fi fost pus în contact cu o bobină electrică.

— Niciodată! Niciodată! strigă el, şi, strângându-şi pe corpul slab zdrențele veşmintelor, se încheie cu o repeziciune ciudată.

— Dar, Paganel! zise maiorul.

— Nu, nu.

— Trebuie să cercetez! — Nu vei cerceta!

— Poate că s-a rupt ceva... reluă Mac Nabbs.

— Da, răspunse Paganel, dar ceea ce s-a rupt, va drege tâmplarul!

— Ce?

— Puntea santinelei, care s-a rupt la căderea mea!

La această replică, hohote de râs izbucniră din nou. Acest răspuns liniştise pe prietenii bunului Paganel care scăpase cu bine din întâmplarea cu tunul de pe punte.

— În orice caz, îşi zicea maiorul, iată un geograf ruşinos.

În acest timp, Paganel, revenindu-şi în fire, trebui să răspundă unei întrebări pe care nu o putea ocoli.

— Acum Paganel, îi zise Glenarvan, răspunde sincer. Recunosc că distracția dumitale a fost providențială, desigur, fără dumneata *Duncan-ul* ar fi căzut în mâinile ocnaşilor, fără dumneata, am fi fost din nou prinşi de maori! Însă, pentru numele lui Dumnezeu, spune-mi prin ce ciudată asociație de idei ai scris Noua Zeelandă în loc de Australia?

— Ah! Pe legea mea! strigă Paganel, e...

Dar în acelaşi moment ochii săi se opriră asupra lui Robert, a lui Mary şi tăcu brusc; apoi răspunse:

—- Ce vrei, scumpul meu Glenarvan, sunt un om de

nelecuit, un nebun, o ființă incorigibilă şi voi muri tot din pricina unei distracții...

— Cel puțin să nu te jupoaie, adăugă maiorul.

— Să mă jupoaie! strigă geograful, cu un aer furios. Aceasta e vreo aluzie?

— Ce aluzie, Paganel? întrebă Mac Nabbs cu vocea sa liniştită.

Incidentul se termină aici. Misterul prezenței vasului *Duncan* era lămurit; călătorii, aşa de miraculos salvați, nu se măi. gândiră decât la confortabilele lor cabine şi la dejun. Totuşi, lăsând pe lady Helena şi pe Mary Grant, pe maior, pe Paganel şi pe Robert să intre în dunetă, Glenarvan şi John Mangles, reținură pe Tom Austin. Voiau să-l mai întrebe.

— Acum, bătrânul meu Tom, zise Glenarvan, răspunde-mi. Ordinul acesta, de a porni spre coastele Noii Zeelande, nu ți s-a părut ciudat?

— Ba da, înălțimea voastră, răspunse Austin, am fost foarte surprins, dar n-am obiceiul să discut ordinele pe care le primesc şi, deci, am ascultat. Puteam să fac altfel? Dacă n-aş fi urmat instrucțiunile dumneavoastră şi s-ar fi întâmplat o catastrofă, n-aş fi fost eu vinovat? Ai fi procedat în alt chip, căpitane?

— Nu, Tom, răspunse John Mangles.

— Dar ce îți ziceai? întrebă Glenarvan.

— Îmi ziceam, înălțimea Voastră, că în interesul lui Harry Grant, trebuia să merg acolo unde îmi spuneați. Gândeam că, în urma unor noi planuri, o corabie trebuia să vă ducă până în Noua Zeelandă şi că eu trebuia să vă aştept pe coasta de răsărit a insulei. Dealtfel, părăsind Melbourne, am ținut în secret destinația mea şi echipajul n-a cunoscut-o decât atunci când eram în largul mării, când țărmul Australiei dispăruse din vederea noastră. Dar atunci, un incident petrecut la bord m-a pus în încurcătură.

— Ce vrei să spui, Tom?

— Vreau să spun, răspunse Tom, că, de îndată ce Ayrton află destinația *Duncan-ului*...

— Ayrton! strigă Glenarvan. El e la bord?

— Da, înălțimea voastră.

— Ayrton aici! repetă Glenarvan, privind pe John Mangles.

— Aşa a voit Dumnezeu! răspunse tânărul căpitan. Într-o clipă, cu iuțeala fulgerului, purtarea lui Ayrton, trădarea sa pregătită de multă vreme, rana lui Glenarvan, rănirea lui

Mulrady, mizeriile expediției, mlaştinile de la Snowy, tot trecutul mizerabilului apăru înaintea ochilor celor doi bărbați. Şi acum, prin cel mai ciudat concurs de împrejurări, Ayrton era în puterea lor.

— Unde e el? întrebă cu vioiciune Glenarvan.

— Într-o cabină de pe teugă, răspunse Tom Austin, şi păzit.

— Pentru ce l-ai închis? întrebă Glenarvan.

— Pentru că, atunci când Ayrton a văzut iahtul îndreptându-se spre Noua Zeelandă, l-au apucat furiile, pentru că a voit să mă silească să schimb direcția, fiindcă m-a amenințat, fiindcă, în sfârşit, a ațâțat echipajul la revoltă. Am priceput că era un individ primejdios şi a trebuit să iau măsuri de prevedere.

— Şi de atunci?

— De atunci, a rămas în cabina lui, fără să caute a ieşi.

— Bine, Tom.

În acest moment, Glenarvan şi John Mangles au fost chemați în dunetă. Dejunul, de care aveau atâta nevoie, era gata. Luară loc la masă şi nu mai vorbiră de Ayrton. Dar, masa fiind terminată, mesenii fiind sătui şi bine dispuşi, se suiră cu toții pe punte, unde Glenarvan le aduse la cunoştință prezența lui Ayrton la bord. În acelaşi timp, le spuse că are de gând să-l aducă înaintea lor.

— Pot să fiu scutită de a asista la acest interogatoriu? întrebă lady Helena. Îți mărturisesc, scumpul meu Edward, că vederea nenorocitului nu-mi face plăcere deloc.

— E o confruntare, Helena, răspunse lordul. Rămâi, te rog. Trebuie ca Ben Joyce să se găsească față în față cu toate victimele sale!

Lady Helena se supuse. Mary Grant şi ea luară loc lângă Glenarvan. În jurul lui se aşezară maiorul, Paganel, John Mangles, Robert, Wilson, Mulrady, Olbinett, toți loviți aşa de grav prin trădarea ocnaşului. Echipajul iahtului, fără să înțeleagă încă gravitatea acestei scene, păstra o adâncă tăcere.

— Să vină Ayrton, zise Glenarvan.

Capitolul XVIII. Ayrton sau Ben Joyce?

Ayrton apăru. El străbătu puntea cu un pas sigur şi urcă scara dunetei. Ochii îi erau întunecați, dinții strânşi, pumnii

închişi în mod convulsiv. Persoana lui nu exprima nici şiretenie, nici umilință. Când a fost în prezența lordului Glenarvan, îşi încrucişă brațele mut şi calm, aşteptând să fie interogat.

— Ayrton, zise Glenarvan, iată-ne, deci, dumneata şi noi, pe acest *Duncan* pe care voiai să-l predai ocnaşilor lui Ben Joyce!

La aceste cuvinte, buzele caporalului se mişcară uşor. O roşeață subită coloră trăsăturile sale imposibile. Nu roşeața remuşcării, ci ruşinea insuccesului. Pe acest iaht, pe care voia să-l comande ca stăpân, nu era decât prizonier şi soarta trebuia să i se hotărască în câteva clipe. Totuşi nu răspunse. Glenarvan aşteptă cu răbdare. Dar Ayrton se încăpățâna să păstreze o tăcere absolută.

— Vorbeşte, Ayrton, ce ai de zis? reluă Glenarvan. Ayrton ezita; cutele frunții lui se încruntară; apoi cu o voce liniştită:

— N-am nimic de zis, *milord*, replică el. Am înfăptuit prostia de a mă lăsa prins. Faceți cum vă va plăcea! Răspunzând, Ayrton îşi îndreptă privirile către coasta care se întindea spre vest şi arăta o adâncă indiferență pentru tot ce se petrecea în jurul lui. Văzându-l, l-ai fi crezut cu totul străin de această gravă afacere. Însă Glenarvan hotărâse să rămână liniştit. Un interes puternic îl îndemna să cunoască oarecare amănunte asupra misterioasei existențe a lui Ayrton, mai ales în legătură cu Harry Grant şi cu *Britannia*. Îşi reluă interogatoriul, vorbind cu o extremă blândețe şi impunând calmul cel mai complet violentelor sale iritații.

— Cred, Ayrton, reluă el, că nu vei refuza să răspunzi la câteva întrebări pe care vreau să ți le pun. Şi mai întâi, trebuie să te numesc Ayrton sau Ben Joyce? Eşti sau nu caporalul *Britanniei*?

Ayrton rămase impasibil, privind coasta, surd la orice întrebare. Glenarvan, ai cărui ochi se înflăcărau, continuă să întrebe:

— Vrei să-mi spui cum ai părăsit *Britannia*, pentru ce erai în Australia?

Aceeaşi tăcere, aceeaşi nepăsare.

— Ascultă-mă, Ayrton, reluă Glenarvan. Dumneata ai interes să vorbeşti. Se va ține seamă de sinceritate, care este ultima dumitale resursă. Pentru ultima oară, vrei să răspunzi întrebărilor mele?

Ayrton întoarse capul către Glenarvan şi îl privi în ochi.

— *Milord*, zise el, n-am nimic de răspuns. Justiția, şi nu

eu, trebuie să caute dovezi împotriva mea.

— Dovezile vor fi uşor de găsit!

— Uşor, *milord*? reluă Ayrton cu un ton batjocoritor. Îmi pare că înălțimea voastră se înşeală. Eu afirm că cel mai bun judecător din Temple Bar se va găsi încurcat! Cine va spune de ce am venit în Australia, odată ce căpitanul Grant nu era acolo? Cine va dovedi că sunt acel Ben Joyce urmărit de poliție, odată ce poliția nu m-a prins niciodată, iar tovarăşii mei sunt liberi? Cine mă va acuza în afară de dumneavoastră, nu de o crimă, ci de o faptă rea? Cine poate să afirme că am vrut să pun mâna pe această corabie şi s-o dau ocnaşilor? Nimeni, mă înțelegeți, nimeni! Aveți bănuieli, bine, dar trebuie fapte sigure ca să condamni un om şi dovezile vă lipsesc. Până la proba contrarie eu sunt Ayrton, caporal al *Britanniei*.

Ayrton se însufleţise vorbind şi apoi se întoarse la nepăsarea de la început. Îşi închipuia, desigur, că declarația sa va pune capăt interogatoriului. Dar Glenarvan reluă:

— Ayrton, eu nu sunt un judecător însărcinat să te cerceteze. Nu e treaba mea. Trebuie ca situațiile noastre să fie pe deplin lămurite. Nu-ți cer nimic care ar putea să te compromită, aceasta e treaba justiției. Dar dumneata ştii ce urmăresc eu şi poți să mă pui pe urmele pierdute. Vrei să vorbeşti?

Ayrton mişcă uşor capul ca un om decis să tacă.

— Vrei să-mi spui unde e căpitanul Grant? reluă Glenarvan.

— Nu, *milord*, răspunse Ayrton.

— Vrei să-mi spui unde a naufragiat *Britannia*?

— Deloc.

— Ayrton, reluă Glenarvan cu un ton aproape rugător, vrei cel puțin, dacă ştii unde e Harry Grant, so spui bieților lui copii, care nu aşteaptă decât o vorbă din gura dumitale?

Ayrton ezită. Trăsăturile i se contractară. Apoi, încet:

— Nu pot, *milord*, murmură el.

Şi adăugă cu violență, ca şi cum şi-ar fi reproşat un moment slăbiciunea:

— Nu! Nu voi vorbi! Spânzurați-mă, dacă vreți!

— Să te spânzur! strigă Glenarvan, stăpânit de o furie bruscă.

Apoi, stăpânindu-se, răspunse cu o voce groasă:

— Ayrton, aici nu sunt nici judecători, nici călăi. La prima oprire, vei fi predat autorităților engleze.

— Asta cer şi eu! replică imediat caporalul.

Apoi se întoarse cu pasul liniştit la cabina care îi servea de închisoare şi doi mateloți au fost puşi la uşa sa, cu ordinul de a supraveghea cele mai mici mişcări. Martorii acestei scene se retraseră indignați.

Odată ce Glenarvan nu izbutise nimic cu Ayrton, ce-i mai rămânea de făcut? Fără îndoială, să urmeze proiectul făcut la Eden de a se întoarce în Europa şi de a relua mai târziu întreprinderea neizbutită acum, căci urmele *Britanniei* păreau să fie definitiv pierdute; documentul nu putea fi altfel interpretat, nici o altă țară nu se mai găsea pe a treizeci şi şaptea paralelă şi *Duncan-ul* nu avea altceva de făcut decât să se reîntoarcă.

Glenarvan, după ce îi consultase pe prietenii săi, se întreținu mai pe larg cu John Mangles, asupra chestiunii reîntoarcerii. John îşi inspectă magaziile; depozitul de cărbuni putea să ajungă cel mult cincisprezece zile. Deci se impunea aprovizionarea cu combustibil la cea dintâi oprire. John propuse lui Glenarvan să se îndrepte spre golful Talcahuano unde *Duncan-ul* se mai oprise o dată înainte de a întreprinde călătoria. Era un drum fără ocol şi exact pe a treizeci şi şaptea paralelă. Apoi, iahtul, aprovizionat din belşug, va porni spre sud, să înconjoare Capul Horn şi să ajungă în Scoția prin Atlantic.

Acest plan fiind primit, mecanicul şef primi ordinul să dea drumul aburilor. După o jumătate de oră, iahtul se îndreptă spre Talcahuano, pe o apă vrednică de numele de Pacific şi la ora şase seara, ultimii munți ai Noii Zeelande dispăreau la orizont. Începea, deci, drumul reîntoarcerii. Tristă călătorie pentru aceşti curajoşi călători, care reveneau fără să-l aducă pe Harry Grant! Astfel, echipajul, aşa de vesel la plecare, aşa de încrezător la început, acum învins şi descurajat, reluă trist drumul Europei. Dintre bravii mateloți, nici unul nu se simțea emoționat că-şi va revedea patria şi toți, mult timp încă, ar fi înfruntat primejdiile mării pentru a-i regăsi pe căpitanul Grant.

Aşadar, uralelor care-l întâmpinaseră pe Glenarvan la întoarcere, urmă în curând descurajarea. De acum nici comunicări neîncetate între călători, nici convorbiri, care altădată înveseleau călătoria. Fiecare se retrăsese în singurătatea cabinei sale şi foarte rar apărea cineva pe puntea *Duncan-ului*.

Omul, în care, de obicei, sentimentele din timpul

călătoriei, fie vesele sau triste, se exagerau, Paganel, el care la nevoie ar fi inventat speranța, Paganel rămânea posomorât şi tăcut. De abia era zărit. Vorbăria lui naturală, vioiciunea sa franceză se schimbaseră în mutism şi tristețe. Părea chiar mai descurajat decât tovarăşii lui. Dacă Glenarvan vorbea de reînceperea cercetărilor, Paganel dădea din cap ca un om care nu mai spera nimic şi a cărui convingere părea făcută asupra soartei naufragiaților de pe *Britannia*. Se simțea că el îi credea pierduți pentru totdeauna.

Totuşi, la bord se afla un om care putea spune ultimul cuvânt asupra acestei catastrofe şi a cărui tăcere se prelungea. Era Ayrton. Nu era nici o îndoială că mizerabilul n-ar fi cunoscut, dacă nu adevărul asupra situației actuale a căpitanului, cel puțin locul naufragiului. Dar, evident, Grant odată regăsit, va fi un martor grozav contra lui. De aceea, tăcea cu încăpățânare. De aici o violentă furie, mai ales în marinari, care voiau să-i facă de petrecanie.

De mai multe ori Glenarvan îşi reînnoi încercările pe lângă caporal. Făgăduieli şi amenințări erau zadarnice. Încăpățânarea lui Ayrton era dusă atât de departe şi era aşa de puțin explicabilă, încât maiorului îi venea să creadă că nu ştia nimic. Părere împărtăşită, dealtfel, şi de geograf. Dar dacă Ayrton nu ştia nimic, pentru ce nu mărturisea aceasta? Ea nu putea să-i strice. Tăcerea sa mărea greutatea de a se face un plan nou. Fiindcă totuşi caporalul fusese întâlnit în Australia, oare şi Harry Grant se afla pe acelaşi continent? Trebuiau să-l determine cu orice preț pe Ayrton, de a se explica asupra acestui punct.

Lady Helena, văzând insuccesul soțului ei, îi ceru la rândul său să lupte contra încăpățânării lui Ayrton. Acolo unde nu izbutise un bărbat, poate că va reuşi o femeie, prin blândețe. Oare nu e aceasta eterna poveste a uraganului din fabulă, care nu poate smulge mantaua de pe umerii călătorului, pe când cea mai slabă rază de soare i-o îndepărtează îndată. Glenarvan, cunoscând inteligența tinerei sale soții, îi lăsă toată libertatea de a lucra.

În acea zi, 5 martie, Ayrton a fost adus în apartamentul lady-ei Helena. Mary Grant trebuia şi ea să asiste, căci influența tinerei fete putea să fie mare şi lady Helena nu voia să neglijeze nici o şansă de succes. Timp de o oră, cele două femei rămaseră închise cu caporalul *Britanniei*, dar nimic nu transpiră din convorbirea lor. Ceea ce spuseră ele,

argumentele întrebuințate spre a smulge secretul ocnaşului, toate amănuntele interogatoriului rămaseră necunoscute. Dealtfel, când părăsiră pe Ayrton, ele nu păreau să fi reuşit şi fata arăta o adevărată descurajare.

Când caporalul a fost condus la cabina sa, mateloții îl întâmpinară cu amenințări violente. El se mulțumi să dea din umeri, ceea ce mări furia echipajului şi, pentru a-i potoli, a fost nevoie de intervenția lui John Mangles şi a lui Glenarvan. Dar lady Helena nu se dădu bătută. Ea voia să lupte până la capăt contra acestui suflet nemilos şi a doua zi se duse ea însăşi în cabina lui Ayrton, ca să evite scenele provocate de trecerea lui pe punte.

Timp de peste două ore, buna şi blânda scoțiană rămase singură, față în față, cu şeful ocnaşilor. Glenarvan, în prada unei agitații nervoase, se învârtea în jurul cabinei, când decis să ducă până la sfârşit încercările sale, când gata să-şi smulgă soția din această penibilă convorbire. Însă, de data aceasta, când apăru, fața lady-ei Helena arăta încrederea. Smulsese secretul şi mişcase în inima mizerabilului ultimele fibre ale milei? Mac Nabbs, care-l zări mai întâi, nu-şi putu reține un gest de neîncredere. Totuşi, de îndată se răspândi prin echipaj zvonul că, în sfârşit, Ayrton cedase insistențelor lady-ei Helena. A fost ca o zguduitură electrică. Toți mateloții se adunară pe punte mai repede decât i-ar fi chemat fluierul lui Tom Austin la exerciții.

În acest timp Glenarvan ieşi înaintea soției sale.

— A vorbit? întrebă el.

— Nu, răspunse lady Helena. Dar, cedând rugăminților mele, Ayrton doreşte să te vadă.

— Ah! Scumpa mea Helena, ai izbutit! — Aşa sper, Edward!

— Ai făcut vreo promisiune, pe care trebuie s-o întăresc şi eu?

— Una singură, dragul meu, că vei întrebuința toată influența ta spre a uşura soarta rezervată acestui nenorocit.

— Bine, scumpa mea Helena. Să vină imediat Ayrton.

Lady Helena se retrase în camera sa, însoțită de Mary Grant, iar caporalul a fost condus în careu, unde-l aştepta lordul.

Capitolul XIX. O învoială

De îndată ce caporalul se găsi în prezența lordului, păzitorii săi se retraseră.

— Ai dorit să-mi vorbeşti, Ayrton? întrebă Glenarvan.

— Da, *milord*.

— Mie, singur?

— Da, dar cred că ar fi mai bine dacă ar asista la convorbirea noastră şi maiorul Mac Nabbs şi domnul Paganel.

— Pentru cine?

— Pentru mine.

Ayrton vorbea liniştit. Glenarvan îl privea țintă; apoi porunci să fie chemați Mac Nabbs şi Paganel, care apărură îndată.

— Te ascultăm, zise Glenarvan, după ce prietenii săi luară loc la masă.

Ayrton se reculese câteva clipe, apoi zise:

— *Milord*, e obiceiul ca la orice contract sau învoială survenită între două părți, să asiste şi martori. Iată de ce am cerut prezența domnilor Mac Nabbs şi Paganel. Căci, vorbind de ceea ce vreau să vă propun, nu e decât o afacere.

Glenarvan, obişnuit cu purtarea lui Ayrton, nu clinti, măcar că o afacere între el şi acest om ar părea ceva ciudat.

— Ce afacere? zise el.

— Iat-o, răspunse Ayrton. Dumneavoastră doriți să aflați de la mine oarecare amănunte care v-ar putea folosi. Eu doresc să obțin de la dumneavoastră oarecare avantaje care îmi vor servi mult. Dați, *milord*, dau şi eu. Aceasta vă convine sau nu?

— Care sunt aceste detalii? întrebă repede Paganel.

— Nu, reluă Glenarvan, care sunt aceste avantaje? Ayrton, cu o înclinare a capului, arătă că înțelege nuanța lui Glenarvan.

— Iată, zise el, avantajele pe care le cer. Tot mai aveți intenția, *milord*, de a mă preda autorităților engleze?

— Da, Ayrton.

— Eu nu zic nu, răspunse liniştit caporalul. Aşadar, dumneavoastră nu veți consimți la a-mi reda libertatea?

Glenarvan ezită înainte de a răspunde unei întrebări atât de limpede pusă. De ceea ce avea să zică, depindea poate soarta lui Harry Grant! Totuşi, sentimentul de datorie față de justiția omenească îl cuprinse şi zise:

— Nu, Ayrton, nu pot să-ți redau libertatea.

— Eu n-o cer, răspunse caporalul cu mândrie.

— Atunci ce vrei?

— O situație de mijloc, *milord*, între spânzurătoarea care mă așteaptă și libertatea pe care-nu mi-o puteți da.

— Adică?

— De a mă abandona într-una din insulele pustii ale Pacificului, cu obiecte de primă necesitate. Voi ieși din încurcătură cum voi putea și mă voi pocăi dacă voi avea timp!

Glenarvan, neașteptându-se la această întorsătură, privi pe cei doi prieteni, care rămaseră tăcuți. După ce reflectă câteva clipe, el răspunse:

— Ayrton, dacă îți primesc cererea, îmi vei spune tot ce ne interesează?

— Da, *milord*, adică tot ce știu despre căpitanul Grant și despre *Britannia*.

— Întregul adevăr?

— Da.

— Dar cu ce-mi dovedești?

— Ah! Văd ceea ce vă neliniștește, *milord*. Va trebui să vă bizuiți pe cuvântul unui răufăcător, e adevărat! Dar ce vreți? Asta e situația. Sau o primiți sau nu.

— Mă voi încrede în dumneata, Ayrton, zise simplu Glenarvan.

— Și bine veți face, *milord*. Dealtfel, dacă vă înșel, veți avea totdeauna mijlocul de a vă răzbuna!

— Care?

— Venind să mă luați din insula din care n-aș fi putut să fug.

Ayrton avea răspuns la toate. El trecea peste orice dificultăți, furniza împotriva lui argumente fără replică. După cum se vede, părea că tratează „afacerea sa" cu bună-credință. Era cu neputință de a se bizui pe el cu o încredere mai perfectă. Și, totuși, găsi mijlocul de a merge și mai departe pe drumul dezinteresării.

— *Milord*, încă n-am cuvântul dumneavoastră că ați primit propunerea mea dar gândiți-vă la faptul că eu joc acum ultima carte. Nu caut să vă înșel și vă voi da o nouă probă de sinceritatea în această afacere. Eu lucrez pe față fiindcă mă încred în cinstea dumneavoastră.

— Vorbește Ayrton, răspunse Glenarvan.

— *Milord*, încă n-am cuvântul dumneavoastră că ați primit propunerea mea și, totuși, nu ezit să vă spun că știu puține lucruri despre Harry Grant.

— Puține lucruri! strigă Glenarvan.

— Da, *milord*, detaliile pe care sunt în măsură să le comunic mă privesc mai mult pe mine, şi nu vor contribui cu nimic ca să vă pună pe urmele pierdute.

O vie dezamăgire se zugrăvi pe fața lui Glenarvan şi a maiorului. Ei credeau că totuşi, caporalul e posesorul unui însemnat secret şi acesta mărturisea că destăinuirile sale nu vor folosi la nimic. Cât despre Paganel, rămase liniştit. Oricum ar fi fost, mărturisirea lui Ayrton, care se preda, ca să zicem aşa, fără nici o condiție, mişcă pe cei trei, mai ales când caporalul adăugă, pentru a termina:

— Astfel *milord*, sunteți prevenit; afacerea va fi mai puțin avantajoasă pentru dumneavoastră decât pentru mine.

— Nu contează, răspunse Glenarvan. Primesc propunerea dumitale, Ayrton. Îți dau cuvântul meu că te voi debarca într-o insulă din Pacific.

— Bine, *milord*, răspunse caporalul.

Acest om ciudat fu oare mulțumit de hotărârea aceasta? Puteai să te îndoieşti, căci înfățişarea sa nepăsătoare nu arăta nici o emoție.

— Sunt gata să răspund, zise el.

— Noi nu-ți vom pune întrebări, zise Glenarvan. Spune-ne ce ştii, Ayrton, începând prin a arăta cine eşti.

— Domnilor, răspunse Ayrton, eu sunt cu adevărat Tom Ayrton, caporalul *Britanniei*. Am părăsit Glasgow, pe corabia lui Harry Grant, în 12 martie 1861. Timp de paisprezece luni am străbătut mările Pacificului, căutând o poziție potrivită, spre a întemeia o colonie scoțiană. Harry Grant era un om capabil de fapte mari, însă, adesea, se stârneau certuri între noi. Caracterul său nu-mi plăcea. Nu ştiu să mă plec în fața nimănui; or, față de Harry Grant, când a luat o hotărâre, orice rezistență e cu neputință, *milord*; acest om e de fier pentru el şi pentru alții. Totuşi, am îndrăznit să mă răzvrătesc. Am încercat să ațâț echipajul, să pun stăpânire pe corabie. Dacă am făcut rău sau nu, puțin îmi pasă. Oricum a fost, Harry Grant nu şovăi, şi la 8 aprilie 1862 mă debarcă pe coasta de vest a Australiei.

— A Australiei, zise maiorul, întrerupând povestirea lui Ayrton, şi prin urmare ai părăsit *Britannia*, înainte de oprirea sa la Callao, de unde sunt datate ultimele ştiri?

— Da, răspunse Ayrton, căci *Britannia* nu s-a oprit niciodată la Callao în timp ce mă aflam la bord. Şi dacă v-am vorbit de Callao la ferma lui Paddy O'Moore, e fiindcă

povestirea dumneavoastră îmi arătase acest amănunt.

— Continuă, Ayrton, zise Glenarvan.

— Mă aflam părăsit, pe un ţărm aproape pustiu, dar numai la douăzeci de mile de închisorile din Perth, capitala Australiei Occidentale. Rătăcind pe ţărm, am întâlnit o bandă de ocnaşi care evadaseră. M-am unit cu ei. Mă veţi scuti, *milord*, de a vă povesti viaţa mea, timp de doi ani şi jumătate. Aflaţi numai, că am devenit şeful evadaţilor, sub numele de Ben Joyce. În luna lui septembrie 1864 am venit la ferma irlandeză. Am fost primit ca servitor sub adevăratul meu nume. Aici aşteptam prilejul de a pune mâna pe o corabie. Era supremul meu ţel. După două luni, sosi *Duncanul*. În timpul vizitei dumneavoastră la fermă, aţi povestit, *milord*, întreaga istorie a căpitanului Grant. Am aflat atunci ceea ce nu ştiam: oprirea *Britanniei* la Callao, ultimele sale ştiri din iunie 1862, două luni după debarcarea mea, afacerea documentului, pierderea vasului pe un punct de pe a treizeci şi şaptea paralelă, şi în sfârşit motivele pentru care îl căutaţi pe Grant prin continentul Australian. N-am ezitat. Am hotărât să pun mâna pe *Duncan*, o minunată corabie, care ar fi lăsat în urmă cele mai bune vase ale marinei britanice. Dar era cam avariat. L-am lăsat să plece spre Melbourne, dându-mă dumneavoastră drept caporal, oferindu-mă să vă călăuzesc spre locul naufragiului, fixat de mine în mod fictiv pe coasta estică a Australiei. Astfel, urmat la distanţă şi câteodată precedat de banda mea am îndreptat expediţia dumneavoastră de-a curmezişul provinciei Victoria. Oamenii mei au comis la Camden Bridge o crimă inutilă, pentru că *Duncan-ul*, odată dus la coastă, nu putea să-mi scape şi fiindcă numai cu acest iaht eram stăpânul oceanului. V-am condus astfel cu încredere din partea dumneavoastră, până la Snowy River. Caii şi boii pieriră cu încetul, otrăviţi de gastrolobium. Am împotmolit căruţa în mlaştinile râului. În urma stăruinţelor mele... Dar, restul îl ştiţi, *milord*, şi puteţi fi sigur că, fără distracţia domnului Paganel, eu comandam acum la bordul Duncan-ului. Asta e povestirea mea, domnilor; destăinuirile mele, din nenorocire, nu pot să vă pună pe urmele lui Harry Grant şi vedeţi că, tratând cu mine, aţi făcut o afacere proastă.

Ayrton tăcu, îşi încrucişă braţele, după obiceiul lui şi aşteptă. Glenarvan şi prietenii săi tăceau. Simţeau că întregul adevăr fusese spus de acest răufăcător ciudat. Prinderea *Duncan-ului* nu reuşise decât dintr-o cauză

independentă de voința sa. Complicii săi veniseră pe țărmul golfului Twofold, cum arăta haina de ocnaş găsită de Glenarvan. Aici, credincioşi ordinului şefului lor, pândiseră iahtul, şi, în sfârşit, plictisiți de aşteptare, se apucaseră fără îndoială din nou de jafuri prin câmpiile Noii Galii de Sud.

Maiorul reluă cel dintâi interogatoriul, ca să se precizeze datele privitoare la *Britannia*.

— Aşadar, întrebă el pe caporal, în 8 aprilie 1863 ai fost debarcat pe coasta vestică a Australiei?

— Exact, răspunse Ayrton.

— Şi ştii care erau atunci proiectele lui Harry Grant?

— Prea puțin!

— Vorbeşte mai departe, Ayrton, zise, Glenarvan. Cel mai mic indiciu ne poate fi de folos.

— Iată ceea ce pot să vă spun, *milord*, răspunse caporalul. Căpitanul Grant avea intenția să viziteze Noua Zeelandă. Or, această parte din program n-a fost îndeplinită cât timp am fost eu la bord. N-ar fi cu neputință ca *Britannia*, părăsind Callao, să fi pornit spre Noua Zeelandă. Asta ar putea concorda cu data de 28 iunie 1862, indicată de document la naufragiul corăbiei.

— Desigur, zise Paganel.

— Dar, reluă Glenarvan, nimic din aceste părți de cuvinte păstrate pe document nu poate să se aplice la Noua Zeelandă.

— La asta nu pot să răspund, zise caporalul.

— Bine, Ayrton, zise atunci Glenarvan. Dumneata ți-ai ținut cuvântul, mi-l voi ține şi eu pe al meu. Voi hotărî în ce insulă te voi lăsa.

— Ah! Puțin îmi pasă, *milord*.

— Întoarce-te în cabina dumitale şi aşteaptă decizia noastră.

Ayrton se retrase sub paza a doi mateloți.

— Acest scelerat ar fi putut să fie un om, zise maiorul.

— Da, răspunse Glenarvan. E o fire puternică şi inteligentă! De ce oare să se fi dedat crimei?

— Dar Harry Grant?

— Mă tem să nu fie pierdut pentru totdeauna. Sărmanii copii, cine le-ar putea spune unde e tatăl lor?

— Eu! răspunse Paganel. Da, eu!

De observat că geograful, aşa de vorbăreț, aşa de nerăbdător de obicei, de-abia spusese câteva vorbe în timpul interogatoriului. El asculta fără să deschidă gura. Însă

ultimul cuvânt pe care-l pronunțase, valora cât multe altele şi făcu pe Glenarvan să sară în sus.

— Dumneata! strigă el, dumneata, Paganel, ştii unde se află Harry Grant?

— Da, pe cât se poate şti, răspunse geograful.

— Şi prin ce o ştii?

— Prin acest veşnic document.

— Ah! făcu maiorul, cu tonul celei mai perfecte neîncrederi.

— Mai întâi ascultă, Mac Nabbs, şi după aceea vei da din umeri. Eu n-am vorbit mai devreme, fiindcă naş fi fost crezut. Apoi, era zadarnic. Dar dacă mă decid astăzi, e pentru că părerea lui Ayrton vine s-o întărească pe a mea.

— Astfel Noua Zeelandă?... întrebă Glenarvan.

— Ascultați şi judecați, răspunse Paganel. Eroarea care ne-a salvat n-am comis-o fără motiv. În clipa când scriam scrisoarea la dictarea lordului Glenarvan, cuvântul „Zeelandă” îmi umbla prin cap. Iată de ce. Vă amintiți că eram în car. Mac Nabbs povestea lady-ei Helena istoria ocnaşilor; el îi dăduse numărul din *Australian and New Zealand Gazette*, care relata catastrofa de la Camden Bridge. Or, în momentul în care scriam, ziarul zăcea pe jos şi îndoit astfel că se vedeau numai două silabe din titlul său. Aceste două silabe erau *aland*. Ce lumină se făcu în mintea mea! *aland* era tocmai un cuvânt al documentului englez, pe care noi îl tradusesem până atunci cu „țărm” şi care trebuia să fie terminația numelui propriu *Zealand*.

— Cum? făcu Glenarvan.

— Da, reluă Paganel, cu o adâncă convingere. Această interpretare îmi scăpase şi ştiți de ce? Pentru că cercetările mele se îndreptau mai ales spre documentul francez, mai complet, decât celelalte şi unde lipseşte acest cuvânt important.

— Ah! Ah! zise maiorul, prea multă imaginație, Paganel, şi uiți cam uşor deducțiile dumitale de mai înainte.

— Mac Nabbs, sunt gata să-ți răspund.

— Atunci, reluă Mac Nabbs, ce înseamnă cuvântul *austral*?

— Ceea ce era mai întâi. Înseamnă numai ținuturile australe.

— Bine. Şi această silabă *indi*, care fu întâi radicalul cuvântului *indieni* şi a doua oară radicalul cuvântului *indigeni*?

— Ei bine, a treia şi ultima oară, răspunse Paganel, va fi prima silabă a cuvântului *indigence*[69].

— Şi *contin*? strigă Mac Nabbs, înseamnă tot *continent*?

— Nu! Fiindcă Noua Zeelandă nu e decât o insulă.

— Atunci?... întrebă Glenarvan.

— Scumpul meu lord, răspunse Paganel, vă voi traduce documentul, după cea de a treia interpretare şi veți judeca. Nu vă fac decât două observații: 1. Uitați pe cât posibil interpretările precedente şi eliberați-vă mintea de orice preocupare anterioară. 2. Unele pasaje vă vor părea „trase de păr” şi e posibil să le fi tras rău, dar ele n-au nici o importanță. Între altele, cuvântul *agonie*, care mă încurcă, dar pe care nu-l pot explica altfel. Documentul francez, dealtfel, serveşte drept bază interpretării mele şi nu uitați că

el a fost scris de un englez care putea să nu fie deprins cu subtilităţile limbii franceze. Acum încep.

Şi, Paganel, articulând încet fiecare silabă, rosti următoarele fraze:

— „La 27 iunie 1864, corabia *Britannia*, din Glasgow, s-a scufundat după o lungă agonie în mările australe, pe coastele Noii Zeelande — în englezeşte Zealand — doi mateloţi şi căpitanul Grant au putut să abordeze. Acolo, continuu în prada unor crude chinuri, au aruncat acest document, la... longitudine şi 37°11' latitudine. Veniţi-le în ajutor sau sunt pierduţi." Paganel se opri. Interpretarea sa era admisibilă. Dar tocmai fiindcă ea părea mai verosimilă decât celelalte, putea fi tot aşa de falsă. Deci, Glenarvan şi maiorul nu căutară s-o discute. Totuşi, deoarece urmele *Britanniei* nu se găsiseră nici pe coastele Patagoniei, nici pe cele ale Australiei, la locul unde aceste două ţinuturi sunt tăiate de a treizeci şi şaptea paralelă, şansele erau pentru Noua Zeelandă. Mai ales această observaţie făcută de Paganel lovi pe prietenii săi.

— Acum, Paganel, zise Glenarvan, îmi vei spune de ce de aproape două luni, ai ţinut în secret această interpretare?

— Pentru că nu voiam să vă dau speranţe zadarnice. Dealtfel, noi mergeam la Auckland, exact la locul indicat de latitudinea de pe document.

— Dar de când am părăsit acest drum, pentru ce nai vorbit?

— Fiindcă, oricât ar fi această interpretare de justă, ea nu poate contribui la salvarea căpitanului.

— Pentru ce motiv, Paganel?

— Fiindcă admiţând ipoteza că poate căpitanul Grant ar fi naufragiat pe coastele Zeelandei, odată ce au trecut doi ani fără să se fi ivit, înseamnă că sau a fost victima naufragiului, sau a zeelandezilor.

— Aşadar, părerea dumitale este că... zise Glenarvan.

— Că s-ar putea regăsi câteva rămăşiţe ale naufragiului, dar că naufragiaţii *Britanniei* sunt definitiv pierduţi!

— Tăcere asupra acestor lucruri, prietenii mei, zise Glenarvan, şi lăsaţi-mă pe mine să aleg momentul când voi destăinui această tristă ştire copiilor căpitanului Grant!

Capitolul XX. Un strigăt în noapte

Echipajul află că misterioasa situaţie a căpitanului Grant nu fusese lămurită de mărturisirile lui Ayrton. Descurajarea a fost mare la bord, căci se bizuiseră pe caporal şi acesta nu ştia nimic care ar fi putut pune *Duncan-ul* pe urmele *Britanniei.* Direcţia iahtului a fost deci menţinută. Rămânea să se aleagă insula în care avea să fie debarcat Ayrton.

Paganel şi John Mangles cercetară hărţile de la bord. Exact pe a treizeci şi şaptea paralelă se află o mică insulă cunoscută sub numele de Maria-Tereza, stâncă pierdută în mijlocul Pacificului, aşezată la trei mii cinci sute de mile de coasta americană şi la o mie cinci sute de mile de Noua Zeelandă. La nord, cel mai apropiat era arhipelagul Pomotu, sub protectoratul francez. Spre sud, nimic până la banchiza veşnic îngheţată a polului sud. Nici o corabie nu venea să cerceteze această insulă singuratică. Nici un ecou din lume n-ajungea până la ea. Singure păsările furtunilor se odihneau în timpul lungii lor călătorii; multe hărţi nici nu semnalau această stâncă bătută de valurile Pacificului.

Dacă trebuia să se întâlnească vreodată izolarea absolută pe pământ, era în această insulă aruncată în afară de drumurile oamenilor. I se făcu imediat cunoscut lui Ayrton poziţia ei. Ayrton primi să trăiască aici, departe de semenii săi şi corabia se îndreptă spre această insulă. În acest moment, o linie cu adevărat dreaptă ar fi trecut prin axa *Duncan-ului*, prin insulă şi prin golful Talcahuano.

Mai târziu cu două zile, la ora două, se semnală pământul. Era Maria-Tereza, joasă, lungă, abia ieşită din valuri, apărând ca un enorm cetaceu. Încă treizeci de mile o mai despărţeau de iahtul a cărui proră despica valurile cu o viteză de şaisprezece noduri pe oră. Puţin câte puţin, profilul insulei se lămuri la orizont. Soarele coborând spre apus, profila în plină lumină silueta ei ciudată. Câteva culmi, nu prea înalte, se ridicau ici şi colo, luminate de razele soarelui. La ora cinci, John Mangles observă un fum subţire care urca spre cer.

— E, oare, vreun vulcan? întrebă el pe Paganel, care cu luneta la ochi, cerceta acest pământ nou.

— Nu ştiu ce să cred, răspunse geograful. MariaTereza e un loc puţin cunoscut. Totuşi, n-ar trebui să ne mire dacă originea sa ar fi datorată unui cutremur submarin şi prin urmare vulcanic.

— Dar atunci, zise Glenarvan, dacă a fost produsă de o erupţie, nu e de temut ca tot o erupţie s-o distrugă?

— E puțin probabil, răspunse Paganel. Existența sa e cunoscută de mai multe secole, ceea ce este o garanție. Insule noi, de pildă insula Julia, care se ridică din Mediterana, n-a rămas mult timp deasupra valurilor şi a dispărut câteva luni după naşterea sa.

— Bine, zise Glenarvan. Ce crezi, John, vom putea acosta înainte de a se întuneca?

— Nu, înălțimea voastră. Nu trebuie să riscăm în mijlocul întunericului spre o coastă necunoscută. Voi ține presiunea mică, mergând încet, iar mâine în zori, vom trimite o barcă la țărm.

La ora opt seara, Maria-Tereza, măcar că era numai la cinci mile, nu mai apărea decât ca o lungă umbră, de-abia vizibilă. *Duncan-ul* se tot apropia. La ora nouă, o lumină destul de vie, un foc se văzu în întuneric. Era nemişcat şi continuu.

— Iată ceea ce confirmă prezența vulcanului, zise Paganel, privind cu atenție.

— Totuşi, răspunse John Mangles, la această distanță trebuia să auzim vuietul ce însoțeşte totdeauna o erupție şi vântul de răsărit n-aduce nici un zgomot la urechea noastră.

— Într-adevăr, zise Paganel, acest vulcan străluceşte, dar nu face zgomot. Ai putea zice chiar că are şi întreruperi ca un far.

— Ai dreptate, reluă John Mangles, şi totuşi nu ne aflăm pe un țărm luminat, Ah! strigă el, un alt foc! De data aceasta pe țărm! Uită-te! Se mişcă! Îşi schimbă locul!

John nu se înşela. Apăruse un nou foc, care părea câteodată că se stinge, apoi se reaprindea din nou.

— Insula e, deci, locuită? zise Glenarvan.

— Desigur că de sălbatici, răspunse Paganel.

— Nu, răspunse maiorul; aceasta ar însemna să faci un cadou prea urât locuitorilor insulei.

— Vom căuta o altă insulă pustie, zise Glenarvan, care nu se putu împiedica să surâdă de „delicatețea” lui Mac Nabbs. Am făgăduit lui Ayrton că-l voi lăsa în viață şi vreau să-mi țin cuvântul.

— În orice caz, să ne păzim, adăugă Paganel. Zeelandezii au obiceiul barbar de a înşela corăbiile cu focuri mişcătoare, ca altădată locuitorii din Cornouailles. Or, indigenii din Maria-Tereza pot să cunoască acest procedeu.

— Un om de veghe, strigă John matelotului de la cârmă. Mâine, la răsăritul soarelui, vom şti ce să facem.

La ora unsprezece, călătorii intrară în cabinele lor. În față, matelotul de pază se plimba pe puntea iahtului. În dos, timonierul era singur la postul lui.

În acea clipă, Mary Grant şi Robert se urcară pe dunetă. Cei doi copii ai căpitanului, rezemați de grilaj, priviră trişti marea fosforescentă şi brazda luminoasă a *Duncan-ului*. Mary se gândea la viitorul lui Robert; Robert se gândea la viitorul surorii lui. Amândoi se gândeau la tatăl lor. Mai trăia, încă, părintele iubit? Trebuiau să renunțe?... Dar nu, fără el, ce ar fi fost viața? Fără el ce vor deveni ei? Ce s-ar fi făcut ei fără lord Glenarvan, fără lady Helena? Băiatul ghicea gândurile ce nelinişteau pe sora lui! Luă mâna lui Mary într-a sa.

— Mary, îi zise el, nu trebuie niciodată să deznădăjduieşti. Aminteşte-ți lecțiile pe care ni le dădea tatăl nostru: „Curajul înlocuieşte totul pe pământ", zicea el. Să avem deci şi noi acest curaj încăpățânat, care-l făcea superior tuturor. Până acum ai lucrat tu pentru mine, surioară; de acum voi lucra eu pentru tine.

— Scumpul meu Robert! răspunse tânăra fată.

— Trebuie să-ți destăinuiesc un lucru, reluă Robert. Tu nu te vei supăra, Mary?

— Pentru ce să mă supăr?

— Şi nu mă vei împiedica?

— Ce vrei să zici? întrebă Mary neliniştită.

— Surioară! Eu voi fi marinar...

— Mă vei părăsi Robert! strigă fata, strângând mâna fratelui ei.

— Da, voi fi marinar ca tatăl meu, ca John, scumpa mea Mary! Căpitanul John n-a pierdut orice speranță! Vei avea, ca şi mine, încredere în devotamentul său! El va face din mine, mi-a promis-o, un bun, un mare marinar şi până atunci îl vom căuta împreună pe tata. Cât era de bun, tatăl nostru!

— Şi aşa de nobil, aşa de generos! reluă Mary.

Fata îl îmbrățişă pe Robert. Copilul simți că lacrimi curg pe fruntea sa.

— Mary! Mary! strigă el, prietenii noştri pot să vorbească, pot să tacă, eu sper încă şi voi spera mereu! Un om ca tata nu moare înainte de a-şi atinge scopul! Mary Grant nu putu să răspundă. Plânsul o înăbuşea. Mii de sentimente se ciocneau în sufletul ei, la gândul că noi încercări vor fi făcute pentru a-l regăsi pe Harry Grant şi că devotamentul tânărului căpitan era fără margini.

— Domnul John mai speră? întrebă ea.

— Da, răspunse Robert. E ca un frate, care nu ne va părăsi niciodată. Eu voi fi marinar, nu e aşa, marinar, ca să caut împreună cu el pe tata! Vrei?

— Dacă vreau? răspunse Mary. Dar să ne despărţim! murmură tânăra fată.

— Nu vei fi singură, Mary! Ştiu asta! Prietenul meu John mi-a spus-o. Doamna Helena nu-ţi va permite so părăseşti. Tu eşti o femeie, tu poţi şi trebuie să primeşti binefacerile sale. Să le refuzi ar fi ingratitudine! Dar un bărbat, tata mi-a zis de sute de ori acest lucru, un bărbat trebuie să-şi croiască singur drum în viaţă!

— Dar ce se va face cu scumpa noastră casă din Dundee, aşa de plină de amintiri?

— O vom păstra, surioară! Toate acestea sunt aranjate, şi încă bine, de prietenul nostru John şi chiar de lordul Glenarvan. El te va ţine la castelul Malcolm, ca pe propria sa fiică! Lordul a spus-o prietenului meu John şi John mi-a repetat-o mie! Vei fi ca la tine acasă; găsind cu cine să vorbeşti despre tata, aşteptând ca John şi cu mine să, ţi-l readucem într-o zi! Ah! Ce zi frumoasă va fi aceea! strigă Robert, a cărui frunte strălucea de entuziasm.

— Dar cum vom răsplăti bunătatea familiei Glenarvan? reluă Mary.

— Ah! Nu va fi greu! strigă Robert, cu încrederea sa de copil. Îi iubeşti, îi cinsteşti, le spui asta, îi îmbrăţişezi şi într-o zi, la prima ocazie, te sacrifici pentru ei!

— Dimpotrivă, trăieşti pentru ei! strigă tânăra fată, acoperind cu sărutări fruntea fratelui său. Le va plăcea mult aceasta, şi mie de asemenea!

Apoi, lăsându-se în voia unor visuri de nedescris, cei doi copii ai căpitanului se priviră în tăcere în bezna nopţii. În acest timp, prin gând, ei vorbeau, se întrebau şi chiar îşi răspundeau. Marea calmă se legăna în lungi ondulări şi elicea făcea în umbră o roată luminoasă.

Atunci se produse un incident ciudat şi cu adevărat supranatural. Fratele şi sora, prin una din acele comunicaţii magnetice care leagă în mod misterios sufletele între ele, au trăit în aceeaşi clipă o aceeaşi halucinaţie. Din mijlocul acestor valuri, pe rând întunecate şi luminoase, Mary şi Robert crezură că aud ridicându-se până la ei o voce al cărui sunet adânc şi plângător făcu să tresară toate fibrele inimii lor.

— Ajutor! Ajutor! striga acea voce.

— Mary, zise Robert, ai auzit?

Şi ridicându-se deodată deasupra grilajului, amândoi, aplecaţi, cercetau bezna nopţii. Dar nu văzură nimic decât întunericul, care se întindea fără sfârşit înaintea lor.

— Robert, zise Mary galbenă de emoţie, mi s-a părut... Da, mi s-a părut ca şi ţie... Aiurăm amândoi, Robert!

Dar o nouă chemare ajunse până la ei şi de data aceasta iluzia a fost aşa de mare, încât acelaşi strigăt ieşi deodată din inimile lor:

— Tata! Tata!

Era prea mult pentru Mary Grant. Zdrobită de emoţie, căzu leşinată în braţele lui Robert.

— Ajutor! strigă Robert. Sora mea! Tata! Ajutor! Omul de la barcă se îndreptă să ridice pe fată. Marinarii de veghe alergară, apoi veniră John Mangles, lady Helena şi Glenarvan treziţi deodată.

— Sora mea moare şi tata e acolo! striga Robert arătând valurile.

Nu se înţelegea mai nimic din cuvintele sale.

— Da, repetă el. Tatăl meu e acolo! Am auzit vocea tatălui meu! Şi Mary a auzit-o!

În acest moment, Mary Grant revenindu-şi în fire, rătăcită, nebună, striga şi ea:

— Tata! Tata e acolo!

Nenorocita fată, ridicându-se şi plecându-se deasupra grilajului, voia să se arunce în mare.

— *Milord*! Lady Helena! repeta ea împreunându-şi mâinile, vă spun că tata e acolo! Vă afirm că am auzit vocea lui, ieşind din valuri, ca o plângere, ca un ultim adio!

Atunci, sărmana copilă a fost din nou apucată de spasme şi convulsii. Ea se zbătea. Trebuia să fie transportată în cabina sa şi lady Helena o urmă ca s-o îngrijească, în timp ce Robert repeta mereu:

— Tatăl meu! Tata e acolo! Sunt sigur, *milord*! Martorii acestei scene dureroase sfârşiră prin a înţelege că cei doi copii ai căpitanului au fost victimele unei halucinaţii. Dar cum să linişteşti simţurile aşa de puternic înşelate? Glenarvan încercă totuşi. El luă mâna lui Robert şi îi zise:

— Ai auzit vocea tatălui tău, copilul meu?

— Da, *milord*. Acolo, în mijlocul valurilor! El striga: *Ajutor*! *Ajutor*!

— Şi ai recunoscut vocea?

— Ah! Dacă i-am recunoscut vocea, *milord*? Da! V-o jur! Şi sora mea a auzit-o şi a recunoscut-o ca şi mine! Cum se poate să ne fi înşelat amândoi? *Milord*, haidem în ajutorul tatălui meu! O barcă!

Glenarvan văzu că nu poate linişti pe sărmanul copil. Totuşi, făcu o ultimă încercare şi chemă matelotul de la cârmă,

— Hawkins, îl întrebă el, erai la cârmă în momentul când miss Mary fu aşa de ciudat impresionată.

— Da, înălțimea voastră, răspunse Hawkins.

— Şi n-ai auzit nimic, n-ai văzut nimic?

— Nimic!

— Vezi, Robert?

— Dacă ar fi fost tatăl lui Hawkins, răspunse băiatul cu o energie neîmblânzită, el n-ar fi spus că na auzit nimic. Era tatăl meu, *milord*! Tatăl meu! Tatăl meu!...

Vocea lui Robert se pierdu într-un hohot de plâns. Palid şi tăcut, la rândul lui, îşi pierdu cunoştința.

Glenarvan ordonă să fie transportat în patul său şi copilul, zdrobit de emoție, căzu într-o adâncă toropeală.

— Sărmani orfani! zise John Mangles, Dumnezeu îi pune la grele încercări!

— Da, răspunse Glenarvan, excesul durerii va fi produs la amândoi, în acelaşi timp, o halucinație asemănătoare.

— La amândoi! murmură Paganel, e ciudat! Ştiința pură n-ar admite-o.

Apoi, plecându-se la rândul său peste grilaj şi, ascultând, făcu tuturor semn să tacă. Tăcerea domnea pretutindeni. Paganel strigă cu o voce puternică. Nimic nu-i răspunse.

— E ciudat! repetă geograful, intrând în cabina sa. O afinitate de gânduri şi dureri nu e de ajuns spre a explica un fenomen!

A doua zi, pe 8 martie, la ora cinci dimineața, în zori, călătorii, cu Robert şi Mary printre ei, căci fusese cu neputință a-i reține, erau reuniți pe puntea *Duncanului*. Fiecare voia să cerceteze acest țărm, de abia zărit în ajun. Lunetele se plimbară curioase asupra punctelor principale din insulă. Iahtul mergea paralel cu țărmul, la o distanță de o milă. Privirea putea prinde cele mai mici amănunte.

Deodată, Robert scoase un strigăt. Copilul pretindea să fi văzut doi oameni, care alergau şi gesticulau, în timp ce un al treilea agita un steag.

— Pavilionul Angliei! strigă John Mangles, care privea prin lunetă.

— E adevărat! strigă Paganel, întorcându-se spre Robert.

— *Milord*, zise Robert, tremurând de emoție, *milord*, dacă nu vreți să ajung la insulă înotând, porunciți să se coboare o barcă. Ah, *milord*! Vă cer în genunchi, ca eu să fiu primul care pune piciorul pe țărm.

Nimeni de la bord nu îndrăznea să vorbească acum. Cum? Pe această insulă neînsemnată, tăiată de a treizeci şi şaptea paralelă, să se găsească trei oameni naufragiați? Englezi! Şi fiecare, amintindu-şi evenimentele din ajun, gândea la vocea auzită în noapte de Robert şi de Mary!... Copiii nu se înşelaseră decât asupra unui singur punct: o voce putuse să ajungă până la ei, dar această voce era oare a tatălui lor? Nu, de o mie de ori nu; vai! Şi fiecare gândind la grozava decepție care-i aştepta, tremura ca această nouă încercare să nu fie mai presus de forțele lor! Dar cum să-i opreşti? Glenarvan n-avu curajul.

— Barca! strigă Glenarvan.

Într-un minut, barca a fost pe mare. Cei doi copii, Glenarvan, John Mangles, Paganel se aruncară în ea şi sub îndemnul a şase vâslaşi vânjoşi, barca se îndreptă spre țărm.

La zece metri de țărm, Mary scoase un țipăt sfâşietor:

— Tata!

Un om se alia pe coastă, între alți doi oameni. Talia sa înaltă şi puternică, înfățişarea sa totodată blândă şi îndrăzneață, oferea un amestec expresiv al trăsăturilor lui Mary şi ale lui Robert. Era chiar bărbatul, aşa de des zugrăvit de cei doi copii. Inima nu-i înşelase! Era tatăl lor! Era căpitanul Grant!

Căpitanul auzi strigătul lui Mary, desfăcu brațele şi căzu pe nisip, ca trăsnit.

Capitolul XXI. Insula Tabor

Tatăl şi copiii îşi reveniră înainte chiar de a se afla la bordul iahtului. Cum să zugrăvim această scenă? Cuvintele n-ar fi de ajuns. Tot echipajul plângea privind cele trei ființe unite într-o mută îmbrățişare.

Harry Grant, ajuns pe punte, îndoi genunchiul. Evlaviosul scoțian voi, atingând ceea ce pentru dânsul era pământul patriei, să mulțumească, înainte de toate, lui

Dumnezeu pentru mântuirea lui.

Apoi, întorcându-se spre lady Helena, spre lord Glenarvan şi tovarăşii săi, le mulţumi cu o voce zdrobită de emoţie şi în câteva cuvinte, în timpul scurtului drum de la insulă la iaht, copiii săi îi povestiră toate păţaniile *Duncan-ului*.

Ce datorie imensă contractase el către această nobilă femeie şi faţă de tovarăşii ei! De la lordul Glenarvan până la cel din urmă matelot, nu luptaseră şi suferiseră cu toţii pentru dânsul? Harry Grant îşi exprimă sentimentele de recunoştinţă care îi umpleau inima, cu atâta simplitate şi noblеţe; faţa sa era luminată de o emoţie aşa de pură şi blândă, încât tot echipajul fu recompensat prin aceasta pentru toate suferinţele îndurate. Chiar şi nepăsătorul maior avea ochiul umezit de o lacrimă pe care nu o putea reţine. Cât despre vrednicul nostru Paganel, el plângea ca un copil, care nu se gândeşte să-şi ascundă lacrimile.

Harry Grant nu înceta să-şi privească fiica. O găsea frumoasă, încântătoare! I-o spunea şi i-o repeta mereu tare, luând ca martoră pe lady Helena, ca să dovedească totuşi că iubirea sa părintească nu-l înşela. Apoi, întorcându-se spre fiul său:

— Cum a crescut! E un adevărat bărbat! strigă el...

Şi împărţea acestor două fiinţe atât de scumpe, miile de sărutări, adunate în inima sa timp de doi ani.

Robert îi prezentă pe rând, pe toţi prietenii săi şi găsi mijlocul de a-şi varia formulele, măcar că spunea despre fiecare acelaşi lucru. Căci toţi erau nişte fiinţe perfecte pentru cei doi orfani. Când sosi rândul lui John Mangles, de a fi prezentat, căpitanul se înroşi, ca o fată şi vocea îi tremura răspunzând tatălui lui Mary.

Lady Helena povesti atunci căpitanului călătoria şi îl făcu mândru de fiul şi de fiica lui. Harry Grant află cercetările tânărului erou şi cum copilul plătise deja lordului Glenarvan o parte din datoria părintească. Apoi la rândul său, John Mangles vorbi de Mary cu aşa cuvinte, încât Harry Grant, înştiinţat prin câteva cuvinte de lady Helena, punând mâna fiicei sale în puternica mână a tânărului căpitan şi întorcându-se spre lordul şi lady Glenarvan, zise:

— *Milord* şi doamnă, să ne binecuvântăm copiii! Când totul a fost spus şi repetat, Glenarvan înştiinţă pe Harry Grant despre faptele lui Ayrton. Grant confirmă mărturisirile caporalului cu privire la debarcarea lui pe coasta Australiei.

Dar, mai înainte ca Ayrton să fie transportat pe insula Tabor, Harry Grant voi să facă noilor săi prieteni onorurile stâncii sale. El îi invită să viziteze casa lui de lemn şi să ia loc la masa noului Robinson.

Glenarvan şi tovarăşii săi primiră cu toată inima. Robert şi Mary ardeau de dorința de a vedea locurile singuratice, unde căpitanul îi plânsese atâta. O barcă a fost coborâtă si tatăl, cei doi copii, lord şi lady Glenarvan, Mac Nabbs, John Mangles şi Paganel debarcară pe insulă.

În câteva ore străbătură tot domeniul lui Harry Grant. Insula era, de fapt, culmea unui munte submarin, un podiş unde abundau stâncile de bazalt şi rămăşițele vulcanice. În epocile geologice, acest munte se ridicase cu încetul din adâncimile Pacificului, sub acțiunea focurilor subterane; însă, de multe secole, vulcanul devenise un munte paşnic iar craterul său astupat, o insulă ridicându-se din suprafața mării. Apoi s-a format humusul; regnul vegetal a pus stăpânire şi pe acest țărm; câteva baleniere, în trecere, debarcară animale sălbatice, porci, capre, care se înmulțiră în stare sălbatică şi natura se manifestă prin cele trei regnuri ale sale, în această insulă pierdută în mijlocul oceanului.

Când naufragiații *Britanniei* se refugiaseră aici, mâna omului începuse să ordoneze sforțările naturii. În doi ani şi jumătate, Harry Grant şi mateloții săi schimbară cu totul insula. Mai mulți acri de pământ, cultivați cu grijă, produceau legume de o calitate excelentă.

Vizitatorii sosiră la casa umbrită de gumieri care înverzeau; înaintea sa se întindea în toată splendoarea marea, sclipind în razele soarelui. Harry Grant porunci să se pună masa la umbra frumoşilor arbori şi luară loc cu toții. O pulpă de căprioară, pâine de nardu, câteva ceşti de lapte, două sau trei picioare de capră sălbatică, o apă curată şi rece formară bucatele acestei mese simple şi vrednice de păstorii Arcadiei.

Paganel era încântat. Vechile lui gânduri de Robinson îi veneau în minte.

— Nu va fi de plâns ticălosul de Ayrton! strigă el în entuziasmul său. Această insulă e un rai.

— Da, răspunse Harry Grant, un rai pentru trei bieți naufragiați, pe care cerul îi mântuie! Dar regret că Maria-Tereza nu e o insulă întinsă şi roditoare, cu un râu în locul unui pârâiaş şi cu un port în loc de un golfuleț bătut de valuri.

— Pentru ce, căpitane? întrebă Glenarvan.

— Fiindcă aş fi întemeiat aici colonia pe care vreau să o dăruiesc Scoţiei în Oceanul Pacific.

— Ah! Căpitane Grant, zise Glenarvan, n-ai abandonat ideea, care te-a făcut aşa de popular în vechea noastră patrie?

— Nu, *milord*, şi Dumnezeu nu m-a salvat prin dumneavoastră decât spre a-mi îngădui s-o îndeplinesc. Trebuie ca bieţii noştri fraţi din vechea Caledonie, toţi aceia care suferă, să aibă un refugiu împotriva mizeriei într-o ţară nouă! Trebuie ca scumpa noastră patrie să stăpânească o colonie în aceste mări, unde să găsească puţin din acea independenţă şi fericire, care îi lipseşte în Europa!

— Ah! Asta ai spus-o bine, căpitane, răspunse lady Helena. E un proiect frumos şi demn de o inimă mare! Dar această insulă?...

— Nu, doamnă, aceasta e o stâncă bună să hrănească numai câţiva colonişti, pe când nouă ne trebuie un pământ întins şi bogat în toate.

— Ei bine, căpitane, strigă Glenarvan, viitorul e al nostru şi acest pământ îl vom căuta împreună! Mâinile lui Harry Grant şi ale lui Glenarvan se strânseseră călduros, ca pentru a întări promisiunea. Apoi, pe această insulă, în această umilă colibă, fiecare voi să afle istoria naufragiaţilor *Britanniei,* în timpul celor doi ani. Harry Grant se grăbi să satisfacă dorinţa noilor săi prieteni:

— Istoria mea, zise el, e aceea â tuturor Robinsonilor aruncaţi pe o insulă şi care, neputânduse bizui decât pe ei înşişi şi pe Dumnezeu, simt că au datoria să-şi continue viaţa.

În noaptea de 26 spre 27 iunie 1862, *Britannia*, zdrobită de şase zile de furtună, se izbi de stâncile Mariei-Tereza. Marea era înfuriată, salvarea imposibilă şi întregul meu echipaj nenorocit pieri: singuri, doi mateloţi, Bob Learce şi Joe Bell, împreună cu mine, am reuşit să ajungem la ţărm, după zeci de încercări zadarnice!

Acest ţărm nu era decât o insulă pustie, lată de două mile, lungă de cinci, cu vreo treizeci de arbori pe ea, câteva pajişti, şi un izvor de apă limpede, care din fericire nu seacă niciodată. Singur cu cei doi mateloţi, în acest colţ de lume, nu disperam. Mi-am pus toată încrederea în Dumnezeu şi m-am pregătit să lupt cu îndărătnicie. Bob şi Joe, bravii mei tovarăşi de nenorocire, prietenii mei, m-au secondat cu

energie.

Am început, ca Robinsonul ideal al lui Daniel Defoe, pilda noastră, prin a aduna sfărâmăturile vasului, unelte, puțin praf de puşcă, arme, un sac de grăunțe prețioase. Primele zile au fost groaznice, dar în curând vânatul şi pescuitul ne procurară o hrană asigurată, căci caprele sălbatice mişunau în insulă, iar animalele marine abundau pe coastă; încetul cu încetul, existența noastră se organiza în mod regulat.

Cunoşteam exact poziția insulei, prin instrumentele mele, pe care le scăpasem de naufragiu. Poziția ei ne punea în afara drumurilor corăbiilor şi nu puteam fi găsiți decât printr-un hazard providențial. Gândind la cei care-mi erau scumpi şi pe care nu mai speram să-i revăd, am primit cu mult curaj această grea încercare şi numele copiilor mei se amesteca în fiecare zi cu rugăciunile melc.

Totuşi, lucram cu hotărâre. În curând, mai mulți acri de pământ au fost însămânțați cu boabele de pe *Britannia*; cartofii, cicoarea şi măcrişul întreținură

hrana noastră obişnuită. Prinserăm câteva căprioare, care se domesticiră uşor. Aveam lapte, unt. Nardu-ul care creştea în albiile secate ale creek-urilor, ne dădu un fel de pâine destul de hrănitoare şi viața materială nu ne mai inspira nici un fel de teamă.

Construiserăm o casă de scânduri, cu rămăşițele *Britanniei*, o acoperirăm cu pânze gudronate cu îngrijire şi sub acest adăpost solid, anotimpul ploilor trecea cu bine. Aici, am discutat multe planuri, multe visuri, dintre care cel mai bun văd că s-a realizat! Mi-a venit la început ideea să înfrunt marea într-o barcă, făcută din sfărâmăturile vasului, dar o mie cinci sute de mile ne despărțeau de pământul cel mai apropiat, adică de arhipelagul Pomotu. Nici o barcă nar fi rezistat unui astfel de drum. Aşadar, am renunțat la acest plan, şi nu mai aşteptam să fiu mântuit decât printr-o intervenție divină.

Ah! Sărmanii mei copii! De câte ori, din înaltul stâncilor, n-am pândit apariția vreunei corăbii! În tot timpul şederii noastre aici, numai două sau trei pânze au apărut în larg, dar pentru a dispare imediat! Doi ani şi jumătate au trecut astfel. Nu mai speram, dar nici nu deznădăjduisem încă.

În sfârşit, ieri, mă urcasem pe cea mai înaltă culme din insulă, când am zărit un fum subțire spre apus. El se mărea. În curând am putut vedea un vas. Părea că se îndreaptă spre noi. Dar nu va evita oare acest loc, care nu-i oferea nici o

oprire potrivită?

Ah! Ce zi de chinuri, cum oare nu mi s-a rupt inima în piept? Tovarăşii mei aprinseră un foc pe unul dintre vârfurile Mariei-Tereza. Veni noaptea, dar iahtul nu făcea nici un semn de recunoaştere. Totuşi, mântuirea era aici!

Nu am mai ezitat. Bezna creştea. Corabia putea să ocolească insula în timpul nopții. Speranța îmi înzecea forțele. M-am aruncat în valuri cu o putere supraomenească! Mă apropiam de iaht şi numai treizeci de metri mă mai despărțeau de el când schimbă direcția. Atunci am scos acele strigăte disperate, auzite numai de copiii mei şi care nu erau o iluzie.

Apoi, am revenit la țărm, istovit, sfârşit de emoție şi de oboseală. Mateloții mei m-au găsit pe jumătate mort. Această ultimă noapte fu îngrozitoare. Ne credeam părăsiți pentru totdeauna, când făcându-se ziuă, am zărit iahtul, care plutea încet. Barca fu coborâtă... Eram salvați! Divină bunătate a cerului! Copiii mei, scumpii mei copii erau aici şi îmi întindeau brațele!

Istorisirea lui Grant se termină în mijlocul sărutărilor şi îmbrățişărilor lui Robert şi Mary. Numai atunci află căpitanul că îşi datora salvarea acestui document, care putea trece drept indescifrabil, care, opt zile după naufragiu, fusese închis într-o sticlă şi încredințat valurilor.

Dar ce îşi spunea Paganel, în timpul povestirii căpitanului? Bravul geograf îşi sucea creierul pentru a mia oară, din pricina documentului! Revizuia cele trei interpretări succesive, false toate trei! Cum, această insulă Maria-Tereza era indicată pe hârtiile roase de apă? Paganel nu a mai putut răbda şi strângând mâna lui Harry Grant zise:

— Căpitane, îmi vei spune în sfârşit ce conține indescifrabilul dumitale document?

La această întrebare a geografului, curiozitatea fu generală, căci enigma se lămurea în sfârşit!

— Ei bine, căpitane, îți aminteşti termenii precişi ai documentului?

— Exact, răspunse Harry Grant, şi n-a trecut o zi, fără ca memoria mea să nu-mi fi amintit aceste cuvinte, de care se lega ultima noastră speranță.

— Care sunt? întrebă Glenarvan.

— Sunt gata să vă satisfac, răspunse Harry Grant, dar trebuie să ştiți, că pentru a mări şansele de scăpare, am închis în sticlă trei documente, scrise în trei limbi. Pe care

vreți să-l cunoaşteți?

— Nu sunt identice? întrebă Paganel.

— Ba da.

— Ei bine, spune-ne documentul francez, reluă Glenarvan; a fost cel mai cruțat de valuri şi a servit ca bază interpretării noastre.

— *Milord*, iată-l, cuvânt cu cuvânt:

„La 27 iulie 1862, corabia *Britannia*, din Glasgow, s-a pierdut la 1500 de leghe de Patagonia, în emisfera australă. Duşi la țărm, doi mateloți şi căpitanul Grant au ajuns în insula Tabor…"

— Cum? făcu Paganel.

— „Aici", reluă Harry Grant, „fiind continuu pradă unor crude chinuri, au aruncat acest document la 153° longitudine şi 37°11' latitudine. Veniți-le în ajutor, sau sunt pierduți."

La numele de Tabor, Paganel sări în sus; apoi nemaiputându-se reține, strigă:

— Cum, insula Tabor! Dar aceasta e Maria-Tereza! — Fără îndoială, domnule Paganel, răspunse Harry Grant, Maria Tereza pe hărțile engleze şi germane, dar Tabor pe hărțile franceze!

În această clipă un formidabil pumn atinse umărul lui Paganel, care se îndoi sub lovitură. Adevărul ne sileşte să spunem că el a fost dat de maior, care pentru prima oară a lăsat la o parte gravele lui principii de bună-cuviință.

— Geograf? zise Mac Nabbs, cu tonul celui mai adânc dispreț.

Dar Paganel nici nu simțise lovitura maiorului. Ce era aceasta pe lângă lovitura geografică, care-l copleşea!

Aşadar, după cum află de la căpitanul Grant, se apropiase cu încetul de adevăr! El descifrase aproape în întregime documentul indescifrabil! Rând pe rând, numele Patagoniei, Australiei, Noii Zeelande îi apăruseră cu o siguranță absolută, drept locul naufragiului. *Contin*, mai întâi *continent*, îşi căpătase cu încetul adevărata semnificație de *continuu*. *Indi* însemnase pe rând *indieni*, *indigeni*, apoi în sfârşit *indigență*, adevăratul său sens. Singur, cuvântul şters *abor*, înşelase iscusința geografului! Paganel îl luase drept radicalul verbului a *aborda*, când de fapt era un nume propriu, numele francez al insulei Tabor, al insulei care servea de refugiu naufragiaților de pe *Britannia*! Eroare greu de evitat, totuşi, fiindcă, planisferele engleze de pe *Duncan*

dădeau acestei insule numele de Maria Tereza.

— Nu contează! strigă Paganel, smulgându-şi părul, nu trebuia să uit această dublă numire! E o greşeală de neiertat, o eroare nevrednică de un secretar al Societății de geografie! Sunt dezonorat!

— Dar, domnule Paganel, zise lady Helena, potolițivă durerea!

— Nu, doamnă, nu! Nu sunt decât un măgar!

— Şi nici măcar un măgar savant! răspunse maiorul în chip de consolare.

Când masa a fost terminată, Harry Grant îşi puse în ordine toate lucrurile din casă. Nu luă nimic, voind ca vinovatul să moştenească totul.

Se întoarseră la bord. Glenarvan voia să plece chiar în aceeaşi zi şi dădu ordinul ca Ayrton să fie debarcat. Ayrton a fost adus pe dunetă şi se găsi în prezența lui Harry Grant.

— Eu sunt, Ayrton, zise Grant.

— Dumneata eşti, căpitane, răspunse Ayrton fără să arate cel mai mic semn de mirare că regăseşte pe Harry Grant. Ei bine, nu-mi pare rău că vă revăd sănătos.

— Mi se pare, Ayrton, că am făcut rău debarcându-te într-un ținut locuit.

— Aşa se pare, căpitane.

— Mă vei înlocui pe această insulă pustie. Să dea Dumnezeu să te pocăieşti aici!

— Aşa să fie! răspunse liniştit Ayrton.

Apoi Glenarvan, adresându-se caporalului, îi zise: — Persişti, Ayrton, în hotărârea de a te lăsa aici părăsit?

— Da, *milord*!

— Îți place insula Tabor?

— Foarte mult.

— Acum, ascultă ultimele mele cuvinte. Aici vei fi departe de orice țară şi fără nici o comunicare cu semenii dumitale. Minunile sunt rare şi nu vei putea fugi din această insulă. Vei fi singur, sub privirea lui Dumnezeu, care citeşte în cea mai adâncă inimă, dar nu vei fi nici pierdut, nici ignorat, cum fu căpitanul Grant. Oricât de nevrednic vei fi în amintirea. oamenilor, ei îşi: vor aduce aminte de dumneata. Ştiu unde eşti, Ayrton, ştiu unde să te găsesc şi nu te voi uita.

— Domnul să vă țină! răspunse simplu Ayrton! Acestea au fost ultimele cuvinte schimbate între lord Glenarvan şi Ayrton. Barca era gata. Ayrton coborî în ea. John Mangles

poruncise mai înainte să se transporte pe insulă câteva lăzi cu merinde conservate, veşminte, unelte şi o provizie de praf de puşcă şi de gloanţe. Caporalul putea să se pocăiască prin muncă; nimic nu-i lipsea, nici chiar cărţi, şi între altele, Biblia atât de scumpa inimilor engleze.

Ora despărţirii venise. Echipajul şi călătorii erau la bord. Toţi îşi simţeau sufletul întristat. Mary şi lady Helena nu-şi putură ascunde emoţia.

— E absolută nevoie? întrebă tânăra femeie pe soţul ei, trebuie ca acest nenorocit să fie părăsit?

— Trebuie, Helena, răspunse Glenarvan. Aceasta e pocăinţa.

În această clipă, barca comandată de John Mangles atinse ţărmul. Ayrton, în picioare, mereu nepăsător, îşi scoase pălăria şi salută foarte grav. Glenarvan se descoperi, şi cu el tot echipajul cum se face înaintea unui om care trebuie să moară.

Ayrton ajunse la ţărm, sări pe nisip, şi barca se întoarse la bord. Erau ora patru la amiază, şi de pe dunetă pasagerii au putut vedea pe Ayrton, cu braţele încrucişate, nemişcat ca o statuie, privind corabia.

— Pornim, *milord*? întrebă John Mangles.

— Da, John, răspunse Glenarvan, mai emoţionat decât ar fi vrut să pară.

— *Go ahead*![70] strigă John mecanicului.

Aburul şuieră în tuburi, elicea izbi valurile şi la ora opt seara ultimele culmi ale insulei Tabor dispărură în bezna nopţii.

Capitolul XXII. Ultima poznă a lui Jacques Paganel

Duncan-ul, unsprezece zile după ce părăsise insula, la 18 martie, atinse coasta americană şi a doua zi ancoră în golful Talcahuano.

Se reîntorcea aici după o călătorie de cinci luni, în timpul căreia, urmând riguros a treizeci şi şaptea paralelă, făcuse înconjurul lumii. Călătorii acestei memorabile expediţii, fără precedent în analele lui *Traveller's Club*, străbătuseră Chile, Pampasul, Argentina, Atlanticul, Insulele Tristan d'Acunha, Oceanul Indian, Insulele Amsterdam, Australia, Noua Zeelandă, Insula Tabor şi Pacificul. Sforţările nu fuseseră zadarnice şi ei repatriau pe naufragiaţii *Britanniei*.

Nici unul dintre aceşti bravi scoţieni plecaţi nu era lipsă, toţi se întorceau în bătrâna lor Scoţie şi această expediţie amintea bătălia „fără lacrimi” din istoria antică.

Duncan-ul, reparaţiile fiind terminate, plutea pe lângă coastele Patagoniei şi ocoli Capul Horn, pornind de-a curmezişul Atlanticului.

Nici o călătorie nu fu mai fericită. Iahtul ducea cu el o adevărată încărcătură de bucurie şi fericire. Nimic nu se mai tăinuia la bord, nici măcar sentimentele lui John Mangles pentru Mary Grant.

Ba da, totuşi Mac Nabbs era intrigat de un mister. Pentru ce Paganel rămânea învăluit în hainele sale şi îşi ascundea nasul sub un fular? Maiorul ardea să cunoască motivul acestei ciudate manii. Dar, trebuie să spunem că totuşi, cu toate întrebările, aluziile, bănuielile lui Mac Nabbs, Paganel nu aruncă deloc cojoacele de pe el.

Nu, nici chiar când *Duncan-ul* trecu ecuatorul şi când încheieturile punţii pocneau sub o căldură de cincizeci de grade.

— E aşa de distrat; încât se crede la Petersburg, zicea maiorul, văzând pe geograf învăluit cu marea lui şubă ca şi cum mercurul ar fi îngheţat în termometru.

În sfârşit, la 9 mai, cincizeci şi trei de zile după ce părăsise Talcahuano, John Mangles zări farul Capului Clear. Iahtul intră în Canalul Sfântul George, străbătu Marea Irlandei şi la 10 mai intră în Golful Clyde. La ora unsprezece ancoră la Dumbarton. La ora două noaptea, călătorii intrau în Malcolm-Castle, în uralele highlander-ilor.

Era deci scris că Harry Grant şi tovarăşii săi vor fi salvaţi, că John Mangles se va căsători cu Mary Grant, în vechea catedrală din Saint-Mungo, unde reverendul Paxton, după ce se rugase înainte cu nouă luni pentru salvarea tatălui, binecuvânta unirea fiicei sale, cu salvatorul său! Era scris că Robert va fi marinar ca Harry Grant, ca John Mangles şi că va relua împreună cu ei marile proiecte ale căpitanului, sub înalta protecţie a lordului Glenarvan. Dar era de asemenea scris că Jacques Paganel nu va muri burlac? Se poate.

Într-adevăr, savantul geograf, după eroicele sale cercetări, nu putea să scape celebrităţii. Poznele sale făcură multă vâlvă în lumea mare scoţiană. Se băteau pentru el şi nu pridideа să răspundă atenţiilor al cărui obiect era.

Şi atunci, o amabilă domnişoară de treizeci de ani, verişoara onorabilului Mac Nabbs, puţin excentrică şi ea, dar

bună şi încântătoare încă, se îndrăgosti de ciudăţeniile geografului şi îi oferi mâna ei, unde se afla şi un milion de lire; dar nu vorbi de asta.

Paganel era departe de a fi nesimţitor la sentimentele arătate de miss Arabella; totuşi nu îndrăznea să se pronunţe. Acela care mijloci a fost maiorul. El zise chiar lui Paganel, că unirea era „ultima poznă" pe care ar putea să şi-o permită.

Mare încurcătură pentru Paganel, care dintr-o ciudată manie, nu se putea hotărî să spună cuvântul mult-aşteptat.

— Oare miss Arabella nu vă place? îl întreba neîncetat Mac Nabbs.

— Ah, maiorule, e încântătoare! strigă Paganel, şi dacă vrei să-ţi spun totul, mi-ar fi plăcut mai mult, dacă era mai puţin frumoasă! Aş vrea să aibă un defect.

— Fii liniştit, răspunse maiorul, are ea multe. Femeia cea mai perfectă îşi are totdeauna defectul ei. Aşadar, Paganel, s-a hotărât?

— Nu îndrăznesc, reluă Paganel.

— Ia spune, prietenul meu savant, pentru ce eziţi? — Sunt nedemn de miss Arabella, răspundea mereu geograful. Şi nu voia să audă de nimic.

În sfârşit, într-o zi nemaiavând încotro, mărturisi şi încredinţă maiorului o taină, o particularitate care uşura semnalmentul său, dacă vreodată ar fi fost urmărit de poliţie.

— Fleacuri, zise maiorul.

— E aşa cum îţi zic, replică Paganel.

— Ce are a face?

— Crezi?

— Dimpotrivă, cu aceasta nu eşti decât şi mai ciudat. Ea se adaugă meritelor dumitale şi face din dumneata omul fără pereche visat de Arabella!

Şi maiorul, păstrând o imperturbabilă seriozitate, lăsă pe Paganel în prada celor mai chinuitoare îngrijorări.

O scurtă convorbire a avut loc între Mac Nabbs şi Arabella. Cincisprezece zile mai târziu, se celebra cu mare pompă o căsătorie în capela castelului Malcolm. Paganel era măreţ, dar ermetic încheiat şi miss Arabella splendidă.

Şi acest secret al geografului ar fi rămas pentru totdeauna înmormântat în adâncimile necunoscutului, dacă maiorul n-ar fi vorbit de el lui Glenarvan, care nu-l ascunse lady-ei Helena, iar aceasta doamnei Mary Mangles. În scurt timp, ajunse la urechile doamnei Olbinett şi se împrăştie.

Jacques Paganel, în timpul celor trei zile de captivitate la

maori, fusese tatuat, dar tatuat din creştet până în tălpi şi el purta pe piept imaginea unui kiwi sfânt, cu aripile desfăşurate, care îi muşca inima.

Aceasta a fost singura pățanie din cursul marii lui călătorii, de care Paganel nu se mângâie niciodată şi pe care n-o ierta Noii Zeelande; tot din această pricină, cu toate chemările şi cu toată părerea lui de rău, nu se mai întoarse în Franța. Îi fu teamă să nu expună, prin persoana sa, întreaga Societate geografică glumelor caricaturiştilor, readucându-i un secretar de curând tatuat.

Întoarcerea căpitanului în Scoția a fost salutată ca un eveniment național şi Harry Grant deveni omul cel mai popular al bătrânei Caledonii. Fiul său Robert, s-a făcut marinar ca şi el, marinar ca şi căpitanul John şi sub auspiciile lordului Glenarvan, el a reluat proiectul de a întemeia o colonie scoțiană în apele Pacificului.

SFÂRŞIT

{1} Balance-fish este astfel numit de marinarii englezi, deoarece capul său are forma unei balanțe sau, mai exact, a unui ciocan mare. Din această cauză, în Franța, este cunoscut sub numele de rechin-ciocan.

{2} Cuvintele: *sink*, *aland*, *that*, *and*, *lost*, înseamnă în româneşte: „a se cufunda", „la pământ", „acesta", „şi", „pierdut". *Skipper* este numele care se dă în Anglia căpitanilor din marina comercială. *Monition* înseamnă „document" şi *assistance*, „ajutor".

{3} Țara de Jos, nume sub care e cunoscută partea de sud a Scoției.

{4} Pasagerii sunt rugați să nu vorbească cârmaciului.

{5} Patent-long este un instrument care, cu ajutorul unor ace, învârtindu-se pe un cerc gradat, arată viteza vasului.

{6} 17 mile sau 17 noduri. Mila marină fiind de 1852 de metri, 17 mile fac 7 leghe şi 7 zecimi, aproape 8 leghe de câte patru kilometri.

{7} Cântătorul din cimpoi care există încă în regimentele scoțiene.

{8} Un fel de bici scurt compus din nouă curele, foarte întrebuințat în marina engleză.

{9} Partea din geodezie care se ocupă cu măsurarea înălțimilor.

{10} Ținut denumit „Țara celor cinci râuri"; se află în India şi e udat de afluenții Indului.

{11} Vasul pe care era Magellan.

{12} Boxeur faimos al Londrei.

{13} Măsură care echivalează cu 11 kg şi 50 centigrame.

{14} Coborârea punctului de fierbere al apei este de aproximativ 1 grad pentru 324 metri înălțime.

{15} Un fenomen aproape identic s-a produs în Mont-Blanc, în 1820, aducând un dezastru care a costat viața a trei călăuze din Chamonix.

{16} Sunteți un om de ispravă (în limba portugheză în text).

{17} Fără îndoială, un patagonez.

{18} Răspunde.

{19} Înțelegi?

20 Nu înțeleg (în limba portugheză în text).

{20} Da, da!

{21} Scriitor portughez născut la Lisabona (1525-l580). Opera lui de căpetenie este „Lusiadele" în care sunt cuprinse aventurile şi descoperirile lui Vasco de Gama.

{22} Hoții de câmpie.

{23} Din această cauză, iernile din Islanda sunt mai blânde decât cele din Lombardia.

{24} Fenimore Cooper (1789-l851) — scriitor american care a descris în romanele sale viața indienilor din pădurile şi preriile Americii de Nord. Eroul scrierilor sale se numeşte Ciorap de Piele.

{25} Pământ amestecat cu sare.

{26} Rachiu din orz fermentat.

{27} Vestit general cartaginez; după multe victorii împotriva romanilor, a fost înfrânt de aceştia la Capua, pentru că în loc să înainteze, a făcut un popas de o iarnă, în care timp romanii au avut vreme să se întărească.

{28} Aproape 180 leghe.

{29} Se denumesc prin cuvântul estancias marile aşezări ale câmpiei argentiniene destinate creşterii animalelor.

{30} D. A. Guinnard a fost, într-adevăr, prizonier al indienilor poiuşi timp de trei ani, între 1856 şi 1859. El a suportat cu un curaj extrem teribilele încercări la care a fost supus şi a ajuns, în sfârşit, să scape, traversând Anzii la defileul Upsallata. A revăzut Franţa în 1861 şi este acum unul din colegii onorabilului Paganel la Societatea de Geografie.

{31} Repede! Repede!

{32} Localităţi din Franţa unde au avut loc bătălii între francezi şi englezi şi unde englezii au ieşit învingători.

{33} Personaj din mitologia greacă, jumătate om jumătate cal, a cărui mantie oricine ar fi îmbrăcat-o în afară de el, era cuprins de flăcări.

{34} Portretist englez (1769-l830).

{35} Cine ştie?

{36} Hartă cu cele două emisfere.

{37} Geograf flamand, fondatorul geografiei matematice. Sistemul de proiectare care-i poartă numele constă în a reprezenta gradele de latitudine prin drepte paralele perpendiculare pe primele.

{38} Personaj mitologic, nimfă, regina insulei Ogygia, din Marea Ionică, vestită prin frumuseţea ei.

{39} Navigator portughez ce a ajuns până în Indii. A trăit între anii 14531515.

{40} Acestea sunt contraalizeele a căror limită pare să fie determinată de paralela 37.

{41} Tovarăşul lui Robinson Crusoe, eroul cărţii lui Daniel Defoe.

{42} Trecerea planetei Venus peste discul solar trebuia să aibă loc în 1769. Acest fenomen, destul de rar, prezenta un foarte mare interes astronomic; el trebuia să permită, într-adevăr, calculul exact al distanţei care desparte pământul de soare.

{43} Vânturi care bântuie în Oceanul Indian cu o violenţă extremă; direcţia lor nu este constantă; ele variază după anotimpuri şi musonii verii sunt în general opuşi musonilor de iarnă.

{44} 73,09 centimetri. Înălţimea normală a coloanei barometrice este de 87 centimetri.

{45} Pahar cuprinzând un amestec chimic care îşi schimbă înfăţişarea după direcţia vântului şi după tensiunea electrică a atmosferei.

{46} Astfel, regulamentele maritime interzic căpitanilor întrebuinţarea acestui mijloc disperat, când o altă corabie îi urmează şi intră în acelaşi canal.

{47} Râu care desparte Scoţia de Anglia.

{48} Un acru are 0,404 hectare.

{49} De la verbul englez „to squat", a se aşeza.

{50} Măsură engleză de 4,50 litri.

{51} Liliac (în limba engleză în text).

{52} Câmpii udate de numeroase izvoare subterane.

{53} O specie de struţ australian.

{54} Clasă de animale între mamifere şi păsări, ca ornitorincul (N.T.).

{55} Jacques Paganel a putut să-l revadă pe Stuart la întoarcerea în Scoţia, dar nu s-a bucurat mult de tovărăşia acestui călător celebru. Stuart a murit la 5 iunie 1866, într-o modestă casă din Nottingham.

{56} Toliné, pentru a fi dus Ia Echuca, prin îngrijirea lui Jeffries Smith, factor al drumului de fier. Ramburs plătit.

{57} 32 grame.

{58} Diligența.

{59} Insula Norfolk e aşezată în estul Australiei, unde guvernatorul deținea condamnații recidiviști şi incorigibili. Ei sunt supuşi acolo unei supravegheri speciale.

{60} Expresie engleză pentru a arăta mânatul a patru cai.

{61} Despre toate lucrurile care se cunosc (limba latină în text).

{62} Acest lucru fusese deja observat de Drummond, în Australia şi se reporta la ciupercile care par să aparțină familiei Agaricus olearicus.

{63} De atunci, s-a aflat că numele indigen al Noii Zeelande este TeikaMaui. Tawal-Puna-Mu nu desemnează decât o localitate a insulei centrale.

{64} Takuri a ucis pe Marion.

{65} Europeni.

{66} Plantă din ale cărei frunze se scot fibre textile.

{67} Nume de zeu neozeelandez.

{68} Europeni.

{69} Chinuri, lipsă, mizerie (în limba franceză în text).

{70} Porneşte (în limba engleză în text).